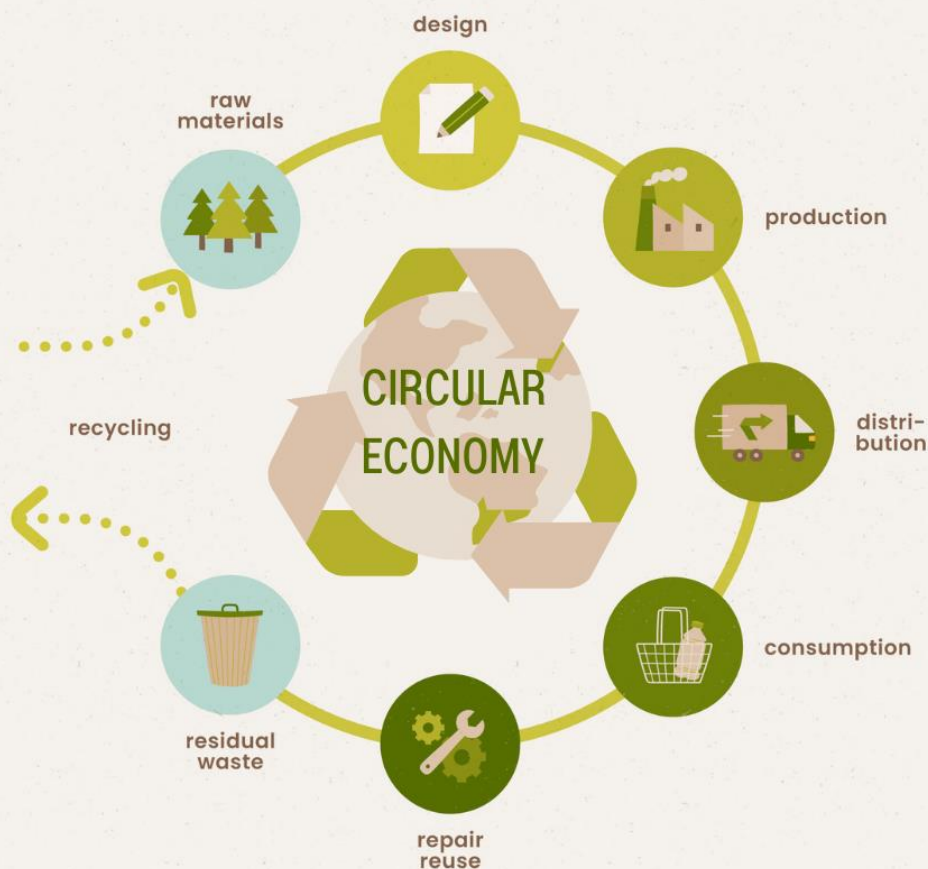

โครงการศึกษาเพื่อจัดทำนโยบายสาธารณะ ปฏิรูประบบการจัดการขยะและส่งเสริม เศรษฐกิจหมุนเวียน (ระยะที่ 2)

เล่มที่ 1 การศึกษาและจัดทำร่างกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน

เสนอ

มูลนิธิบูรณะนิเวศ

แผนงานสนับสนุนการปฏิรูประบบการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย

ภายใต้ทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

ผู้รับผิดชอบโครงการ

สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พฤษภาคม 2566

รายงานการศึกษาฉบับสมบูรณ์
โครงการศึกษาเพื่อจัดทำนโยบายสาธารณะปฏิรูประบบการจัดการขยะ
และส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน (ระยะที่ 2)
เล่มที่ 1

สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พฤษภาคม 2566

คณะผู้วิจัย

ดร.สุจิตรา วาสนาดำรงดี	สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผศ.ดร.ปิติ เอี่ยมจำรูญลาภ	คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อ.ดร.ฤทธิภูมิ กัลยาณภัทรศิษย์	สำนักวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
อ.อริศรา เหล็กคำ	สำนักวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
ผศ.ดร.อรชมน พิเชฐวรกุล	สำนักวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
อ.พรพล เทศทอง	สำนักวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
นางพัทธยาพร อุ๋นโรจน์	ศูนย์วิจัยและฝึกอบรมด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม สำนักวิชาวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
นายภัทรพล ตูลารักษ์	นักวิชาการสิ่งแวดล้อม
นางสาวธิดา ศรีเมือง	ผู้ช่วยวิจัย
นางสาวพลาพร สุขมา	ผู้ช่วยวิจัย
นางสาวสิริมนต์ ฉันทกุลวณิช	ผู้ช่วยวิจัย
นางสาวอภิญญา จันทะคาด	ผู้ช่วยวิจัย
นางสาวดุขตี ดุษฎีพานิชย์	ผู้ช่วยวิจัย
นางสาวกฤษติกา ศรีเจริญ	ผู้ช่วยวิจัย

สารบัญ

	หน้า
สารบัญ	i
สารบัญรูป	iii
สารบัญตาราง	iv
บทที่ 1 บทนำ	1-1
1.1 หลักการและเหตุผล	1-1
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ	1-2
1.3 กิจกรรมและผลผลิตตามวัตถุประสงค์	1-3
1.4 แผนงานการดำเนินงาน (12 เดือน)	1-7
บทที่ 2 การศึกษาทบทวนกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนในต่างประเทศ	2-1
2.1 การศึกษาทบทวนกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนในต่างประเทศ	2-1
2.2 บทสรุปจากการศึกษาเปรียบเทียบและแนวทางการนำมาใช้กับประเทศไทย	2-52
2.3 การเตรียมเนื้อหาประกอบการสัมมนา	2-73
บทที่ 3 การศึกษาทบทวนกฎหมายที่เกี่ยวข้องและความจำเป็นในการจัดทำกฎหมาย	3-1
3.1 สรุปกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอย	3-1
3.2 เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายที่ส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนกับมาตรการที่มีอยู่ในประเทศไทย	3-6
3.3 ความจำเป็นในการจัดทำกฎหมาย	3-9
3.4 ข้อเสนอเชิงกฎหมายเพื่อการบริหารจัดการขยะและส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน	3-18
บทที่ 4 การสัมมนาและการรับฟังความคิดเห็นต่อข้อเสนอเชิงกฎหมาย	4-1
4.1 การสัมมนาเชิงลึก	4-1
4.2 การประชุมกลุ่มย่อย (focus group) ต่อข้อเสนอกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน	4-9
4.3 การประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน พ.ศ.	4-33
บทที่ 5 ร่างพระราชบัญญัติการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน พ.ศ.	5-1
5.1 ร่างพระราชบัญญัติการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน พ.ศ.	5-1
5.2 บทสรุปต้นแบบกฎหมาย	5-26
บทที่ 6 การวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย (เบื้องต้น)	6-1

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก สรุปการสัมภาษณ์เชิงลึก	ผ-1
ภาคผนวก ข ร่างพระราชบัญญัติการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน พ.ศ. ฉบับรับฟังความคิดเห็นวันที่ 9 พฤษภาคม 2566	ผ-45

สารบัญญรูป

รูปที่		หน้า
3-1	แผนภาพผีเสื้อ (Butterfly Diagram) แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน	3-14
3-2	ระบบนิเวศเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy Ecosystem) ของประเทศไทย	3-17
3-3	ข้อเสนอโครงการสำคัญในการพัฒนาระบบนิเวศรองรับ CE เสนอโดย สอวช.	3-19

สารบัญญัตินำ

ตารางที่	หน้า
2-1	นิยามของเศรษฐกิจหมุนเวียน (circular economy) และของเสีย (waste) 2-4
2-2	ตารางเปรียบเทียบแนวทางและลำดับในการบริหารจัดการของเสีย 2-7
2-3	อำนาจในการออกนโยบายหรือมาตรการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน 2-9
2-4	เปรียบเทียบบทบาทของรัฐในฐานะผู้ออกนโยบายและการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบาย ... 2-16
2-5	บทบาทของหน่วยงานรัฐในการบริหารจัดการของเสีย 2-19
2-6	การให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของเสีย 2-21
2-7	มาตรการส่งเสริมการจัดการขยะมูลฝอยและกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน 2-24
2-8	หน้าที่ของผู้ผลิตและผู้ประกอบการธุรกิจในการบริหารจัดการของเสีย 2-29
2-9	หน้าที่ของประชาชนในฐานะผู้ก่อให้เกิดของเสียและหน้าที่ในการมีส่วนร่วมในการบริหาร จัดการของเสีย 2-35
2-10	มาตรการการกำกับดูแลเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน 2-44
2-11	การบริหารจัดการของเสียตามแนวทางเศรษฐกิจหมุนเวียนภาคสมัครใจ 2-48
2-12	บุคคลหรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีส่วนในการบริหารจัดการของเสียตามแนวทางเศรษฐกิจ หมุนเวียน 2-49
2-13	เปรียบเทียบบทบาทกำหนดโทษและความรับผิดชอบตามกฎหมาย 2-51
2-14	แนวทางในการพัฒนากฎหมายเพื่อพัฒนาของตลาดผลิตภัณฑ์ที่ถูกผลิตและพัฒนาตาม แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน 2-65
2-15	ประเด็นเพื่อสัมภาษณ์ 2-73
3-1	อำนาจและหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการขยะมูลฝอยตามกฎหมาย จัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น..... 3-2
3-2	เปรียบเทียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอย..... 3-3
3-3	เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายที่ส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนในต่างประเทศกับที่มี ในประเทศไทย 3-8
3-2	ตัวอย่างธุรกิจที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจหมุนเวียน 3-15
4-1	สรุปหน่วยงานผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อเสนอร่างกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน 4-2
4-2	สรุปประเด็นสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อเสนอร่างกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน 4-3
4-3	สรุปความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน พ.ศ. 4-66

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ปัญหาขยะมูลฝอยเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญและมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องจากการขยายตัวของชุมชนเมือง การเพิ่มขึ้นของประชากรและประชากรแฝงและการขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการ จากข้อมูลของกรมควบคุมมลพิษ ในปีพ.ศ. 2562 มีขยะมูลฝอยทิ้งประเทศอยู่ที่ 28.71 ล้านตัน อัตราการเกิดขยะต่อคนเพิ่มขึ้นจาก 1.13 เป็น 1.18 กิโลกรัมต่อคนต่อวันซึ่งเป็นอัตราที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศที่มีระดับรายได้ใกล้เคียงกับประเทศไทย ในจำนวนขยะทั้งหมดที่เกิดขึ้น กรมควบคุมมลพิษ คาดการณ์ว่ามีสัดส่วนที่ถูกคัดแยกและนำกลับไปใช้ประโยชน์ ร้อยละ 35 กำจัดอย่างถูกต้อง ร้อยละ 39 และส่วนที่กำจัดไม่ถูกต้อง ร้อยละ 26 (กรมควบคุมมลพิษ, 2562) ในขณะที่ปี พ.ศ. 2563 มีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้นประมาณ 27.35 ล้านตัน (ลดลงจากปี 2562 ร้อยละ 4) หรือประมาณ 74,931 ตัน/วัน ซึ่งสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตั้งแต่ช่วงวันที่ 26 มีนาคม 2562 ถึง วันที่ 31 พฤษภาคม 2563 (และยังมีการระบาดจนถึงในปัจจุบัน ณ เดือนมีนาคม 2565) เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ปริมาณขยะลดลง อันเนื่องมาจากการควบคุมการเดินทางของนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศและกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ลดลง อย่างไรก็ตามมาตรการที่ให้ทำงานที่บ้าน (Work From Home) การห้ามทานที่ร้านอาหารและร้านกาแฟได้รับแก้วส่วนตัว การใช้บริการสั่งซื้อสินค้าและอาหารผ่านระบบออนไลน์เพิ่มขึ้น ทำให้สัดส่วนการใช้พลาสติกใช้ครั้งเดียว (Single use plastic) ที่กลายเป็นขยะพลาสติกเพิ่มสูงขึ้นอย่างมาก

การเพิ่มขึ้นของขยะมูลฝอยที่ไม่ได้รับการจัดการอย่างถูกต้องได้สร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการเกิดไฟไหม้บ่อขยะ การเผากลางแจ้งทำให้เกิดมลพิษจากสารไดออกซิน PAHs และ black carbon บ่อขยะทำให้เกิดก๊าซมีเทนที่เป็นก๊าซเรือนกระจกและการปนเปื้อนของน้ำชะขยะสู่แหล่งน้ำผิวดินและน้ำใต้ดิน ขยะพลาสติกที่ตกค้างในสิ่งแวดล้อมและในทะเลแตกตัวเป็นไมโครพลาสติกปนเปื้อนในระบบนิเวศและห่วงโซ่อาหารของมนุษย์ นอกจากนี้ ขยะทะเลที่เพิ่มมากขึ้นยังส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวและการประมง

ในการศึกษาโครงการในระยะที่ 1 ได้ชี้ให้เห็นถึงจุดอ่อนของโครงสร้างทางกฎหมายและสถาบันที่ยังคงเป็นไปตามแนวคิดดั้งเดิมของระบบเศรษฐกิจเส้นตรง (linear economy) ที่กำหนดให้ อปท. มีหน้าที่ในการเก็บ ขนและกำจัดขยะมูลฝอย แม้จะมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายลำดับรองในปี 2560 แต่เนื้อหาของกฎหมายกลับเน้นการแก้ปัญหาการจัดการขยะที่ปลายทางที่เปิดให้เอกชนมาร่วมจัดการได้มากขึ้น อปท. สามารถนำขยะไปใช้ประโยชน์ได้ผ่านโครงการแปลงขยะเป็นพลังงานแต่ยังมีจุดอ่อนที่กฎหมายยังขาดกลไกเชิงสถาบันหรือองค์กรกลางในการกำกับดูแลการจัดการขยะของอปท. ให้มีประสิทธิภาพและ

ปลอดภัย ในขณะที่ผลการศึกษาทบทวนนโยบายและกฎหมายการจัดการขยะในต่างประเทศ พบว่า หลายประเทศทั่วโลกได้ปรับเปลี่ยนแนวทางในการจัดการขยะจากเดิมที่เน้นการจัดการ “ขยะ” มาเป็นการจัดการ “ทรัพยากร” ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy: CE) และกำหนดหน้าที่ของผู้ผลิตและผู้จัดจำหน่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์หลังการบริโภคตามแนวคิดความรับผิดชอบต่อที่เพิ่มขึ้นของผู้ผลิต (Extended Producer Responsibility: EPR)

ผลการศึกษาในระยะที่ 1 พบว่า หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมได้ตระหนักถึงจุดอ่อนของโครงสร้างกฎหมายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการขยะที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาขยะได้อย่างครบวงจรตั้งแต่ต้นทางและไม่สามารถนำไปสู่ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนซึ่งเป็นนโยบายที่สำคัญของรัฐบาลปัจจุบันภายใต้โมเดล BCG ที่เสนอโดยกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม จากการสัมภาษณ์และการประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อข้อเสนอเชิงนโยบายและกฎหมาย ผู้แทนภาครัฐและภาคเอกชนต่างเห็นพ้องว่า ควรมีการปฏิรูประบบบริหารจัดการขยะเพื่อมุ่งสู่เศรษฐกิจหมุนเวียน ทั้งนี้ โครงการฯ ได้จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายและกฎหมายซึ่งเสนอให้มีการปรับปรุงระบบบริหารจัดการมูลฝอยของ อปท. ผ่านการปรับปรุงนโยบายของกระทรวงมหาดไทยและกฎหมายที่มีอยู่และการจัดทำร่างกฎหมายใหม่ในรูปของกฎหมายกลางที่จะกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของประชาชนและทุกภาคส่วนในการลดการสร้างขยะและคัดแยกขยะและมาตรการส่งเสริมสร้างแรงจูงใจทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคให้ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมทั้งข้อเสนอที่จะต้องมีกรร่างกฎหมายเฉพาะว่าด้วยการจัดการบรรจุภัณฑ์ด้วยหลักการ EPR ซึ่งจะสอดคล้องกับทิศทางการดำเนินงานของภาคเอกชนที่อยู่ระหว่างการดำเนินโครงการ EPR นำร่องเพื่อเรียนรู้ระบบการบริหารจัดการ ต้นทุนและเตรียมความพร้อมต่อระบบ EPR การจัดการบรรจุภัณฑ์ภาคบังคับในอนาคต

ด้วยเหตุนี้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินโครงการศึกษาเพื่อจัดทำนโยบายสาธารณะปฏิรูประบบการจัดการขยะและส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน (ระยะที่ 2) เพื่อขับเคลื่อนการจัดทำร่างกฎหมายใหม่ที่จะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนระบบบริหารจัดการขยะที่เปิดโอกาสและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการลดการสร้างขยะตั้งแต่ต้นทางของการออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์และรักษาคุณค่าของทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดและให้คงอยู่ในระบบเศรษฐกิจให้นานที่สุดผ่านกระบวนการต่าง ๆ เช่น การใช้ซ้ำ การซ่อมแซม การปรับปรุงใหม่ การผลิตใหม่ การแปรรูปใช้ใหม่ ฯลฯ (9Rs)

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 1) เพื่อจัดทำร่างพระราชบัญญัติการจัดการขยะอย่างยั่งยืนและส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน พ.ศ. เพื่อเป็นกฎหมายกลางในการจัดการขยะและทรัพยากรของประเทศ
- 2) เพื่อจัดทำร่างพระราชบัญญัติการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์อย่างยั่งยืนที่ใช้หลักการความรับผิดชอบต่อที่เพิ่มขึ้นของผู้ผลิต (Extended Producer Responsibility: EPR) (หรือกฎหมายลำดับรอง)

- 3) เพื่อประเมินสมรรถนะและความพร้อมของกรุงเทพมหานครและเทศบาลนครขอนแก่นในการส่งเสริมแหล่งกำเนิดลดปริมาณและคัดแยกขยะที่ต้นทาง
- 4) เพื่อศึกษากระบวนการกำหนดนโยบายและแผนและจัดทำข้อเสนอแนะในการปรับปรุงนโยบายและแผนที่จะช่วยสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบริหารจัดการขยะที่ต้นทางให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
- 5) เพื่อศึกษาปรับปรุงกฎระเบียบค่าธรรมเนียมเก็บขนขยะที่ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำหลักการค่าธรรมเนียมการจัดการขยะแบบแปรผัน (Differential and Variable Rate: DVR) มาสร้างแรงจูงใจให้แหล่งกำเนิดครัวเรือนและองค์กรลดปริมาณและคัดแยกขยะมากขึ้น
- 6) เพื่อเผยแพร่แนวคิดการจัดการขยะอย่างยั่งยืนและสาระสำคัญของร่างกฎหมายผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อให้ผู้กำหนดนโยบาย ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมได้เข้าใจและมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและสนับสนุนร่างกฎหมาย

1.3 กิจกรรมและผลผลิตตามวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์	กิจกรรม	ผลผลิต
1. เพื่อจัดทำร่างพระราชบัญญัติการจัดการขยะอย่างยั่งยืนและส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน พ.ศ. เพื่อเป็นกฎหมายกลางในการจัดการขยะและทรัพยากรของประเทศ	<ol style="list-style-type: none"> 1) ศึกษาทบทวนกฎหมายการจัดการขยะมูลฝอยและกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนของต่างประเทศ 2) ศึกษาทบทวนพระราชบัญญัติและร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง เพื่อสังเคราะห์บทบาที่อำนาจหน้าที่ของภาครัฐและภาคเอกชน และทบทวนสถานการณ์การจัดการขยะและนโยบาย CE ของไทยที่ผ่านมาเพื่อทราบปัญหาและประเมินผลสัมฤทธิ์ในส่วนที่เกี่ยวข้องตามกฎหมายที่บังคับใช้อยู่ ศึกษาความจำเป็นและความเป็นไปได้ของการจัดทำกฎหมายและวิเคราะห์ผลกระทบเบื้องต้น 3) นำผลการศึกษาในข้อ (1) และ (2) มาสังเคราะห์จัดทำหลักการหรือประเด็นสำคัญที่ควรกำหนดไว้ในร่างกฎหมาย 4) สัมภาษณ์หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ภาคประชาสังคมรวมทั้งนักวิชาการต่อความจำเป็น ความเป็นไปได้ในการจัดทำกฎหมาย การออกแบบกลไกเชิงสถาบันที่จะมากำกับดูแลและส่งเสริม 5) จัดประชุมรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง (online) 	<p>-ร่างพระราชบัญญัติการจัดการขยะอย่างยั่งยืนและส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน พ.ศ. ที่ผ่านการประชุมรับฟังความคิดเห็นจากภาคส่วนต่างๆ</p> <p>-บทความทางวิชาการอย่างน้อย 1 บทความ</p>

วัตถุประสงค์	กิจกรรม	ผลผลิต
	6) จัดทำร่างกฎหมาย โดยนำประเด็นปัญหาและความคิดเห็นจากการรับฟังมาวิเคราะห์ประกอบการจัดทำร่างกฎหมาย และเตรียมจัดประชุม 7) นำร่างกฎหมายไปรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง และสรุปผลการรับฟังความคิดเห็น 8) แก้ไขปรับปรุงร่างกฎหมาย และเตรียมจัดประชุม 9) นำร่างกฎหมายที่มีการแก้ไขปรับปรุงไปรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง และสรุปผลการรับฟังความคิดเห็น 10) แก้ไขปรับปรุงร่างกฎหมาย จัดทำเป็นร่างกฎหมายฉบับสมบูรณ์ 11) ประเมินผลสัมฤทธิ์เบื้องต้นของร่างกฎหมายและจัดทำเอกสารเสนอร่างกฎหมาย (หลักการและเหตุผล)	
2. เพื่อจัดทำร่างพระราชบัญญัติการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ที่ใช้หลักการความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้นของผู้ผลิต (Extended Producer Responsibility: EPR)	1) ศึกษาทบทวนนโยบาย กฎหมาย และองค์กรที่เกี่ยวข้องของต่างประเทศในการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ที่นำหลักการ EPR มาใช้ 2) ศึกษาทบทวนนโยบาย และกฎหมายของประเทศไทยในการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ และรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 3) สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อกำหนดแนวทางในการยกร่างกฎหมายการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ที่ใช้หลักการ EPR 4) จัดประชุมรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อนำไปกำหนดแนวทางในการยกร่างกฎหมายการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ฯ 5) กำหนดแนวทางกรยกร่างกฎหมายการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ฯ 6) จัดประชุมรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อแนวทางการร่างกฎหมายการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ฯ 7) ยกร่างกฎหมายการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ฯ 8) รับฟังความคิดเห็น/เสนอร่างกฎหมายการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ฯต่อผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้มีส่วนได้เสียพิจารณาให้ความคิดเห็น (แบบสำรวจ)	-ร่างพระราชบัญญัติการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์อย่างยั่งยืนที่ผ่านการประชุมรับฟังความคิดเห็นจากภาคส่วนต่างๆ -บทความทางวิชาการอย่างน้อย 1 บทความ

วัตถุประสงค์	กิจกรรม	ผลผลิต
<p>3. เพื่อประเมินสมรรถนะและความพร้อมของกรุงเทพมหานครและเทศบาลนครขอนแก่นในการส่งเสริมแหล่งกำเนิดลดปริมาณและคัดแยกขยะที่ต้นทาง</p>	<p>9) ประเมินผลสัมฤทธิ์เบื้องต้นของร่างกฎหมายและจัดทำเอกสารเสนอร่างกฎหมาย (หลักการและเหตุผล)</p> <p>1) ทบทวนรายงานการศึกษาที่ผ่านมาเพื่อประมวลนโยบาย แผน และการดำเนินงานที่ผ่านมาของกรุงเทพมหานครและเทศบาลนครขอนแก่นในการส่งเสริมให้แหล่งกำเนิดลดปริมาณและคัดแยกขยะ</p> <p>2) ประเมินสมรรถนะและความพร้อมในการส่งเสริมแหล่งกำเนิดแยกขยะ โดยการเก็บข้อมูล สังเกตการดำเนินงานของกรุงเทพมหานครและเทศบาลนครขอนแก่น โดยทำการสัมภาษณ์ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ทั้งเจ้าหน้าที่ระดับสำนักและระดับสำนักงานเขต</p> <p>3) สรุปผลประเมินสมรรถนะของกรุงเทพมหานครและเทศบาลนครขอนแก่น</p> <p>4) ศึกษารวบรวมเก็บข้อมูลและจัดทำร่างแผนปฏิบัติการการจัดการขยะที่แหล่งกำเนิดเพื่อเสนอต่อคณะทำงานกรุงเทพมหานคร</p> <p>5) สังเคราะห์ผลการประเมินสมรรถนะของ อปท. ที่ศึกษาจากการศึกษาทั้งสองระยะและงานศึกษาที่เกี่ยวข้อง (เช่น การประเมินของ WWF)</p> <p>6) จัดประชุมเผยแพร่ผลการศึกษาโดยเชิญผู้แทน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (สถ.) และผู้แทนคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ก.ก.ถ.) มาร่วมแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็น</p>	<p>-บทสังเคราะห์สมรรถนะและความพร้อมของกรุงเทพมหานครและอปท. ที่ศึกษาในการส่งเสริมแหล่งกำเนิดลดปริมาณและคัดแยกขยะที่ต้นทาง</p> <p>- ร่างแผนปฏิบัติการจัดการขยะที่แหล่งกำเนิดสำหรับกรุงเทพมหานคร</p> <p>- infographic อย่างน้อย 1 ชิ้น</p> <p>- บทความวิชาการอย่างน้อย 1 บทความ</p>
<p>4. เพื่อศึกษากระบวนการกำหนดนโยบายและแผนที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและจัดทำข้อเสนอแนะในการปรับปรุงนโยบายและแผนที่จะช่วยเหลือ</p>	<p>1) ทบทวนรายงานการศึกษาที่ผ่านมาเพื่อประมวลนโยบาย แผน ตัวชี้วัดและงบประมาณของ สถ. ในการจัดการขยะมูลฝอย</p> <p>2) สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องต่อนโยบาย แผน ตัวชี้วัด และงบประมาณในการจัดการขยะของอปท.</p> <p>3) จัดทำข้อเสนอปรับปรุงนโยบายและแผนปฏิบัติการจังหวัดสะอาดหรือแผนที่เกี่ยวข้อง</p> <p>4) ประชุมหารือเจ้าหน้าที่สถ.ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำนโยบาย แผน ตัวชี้วัด และการจัดสรรงบประมาณในการจัดการขยะมูลฝอยเพื่อทบทวนปัญหาอุปสรรคและความเป็นไปได้ในการ</p>	<p>-ข้อเสนอปรับปรุงนโยบายและแผนที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น</p>

วัตถุประสงค์	กิจกรรม	ผลผลิต
สนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบริหารจัดการขยะที่ต้นทางให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น	ปรับปรุงนโยบาย แผน ตัวชี้วัด และการจัดสรรงบประมาณที่สามารถจูงใจให้อปท.จัดการขยะที่ต้นทางได้ 5) ประชุมหารือร่วมผู้แทนหรือผู้ทรงคุณวุฒิคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสนับสนุนเชิงนโยบายการถ่ายโอนภารกิจด้านสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น	
5. เพื่อศึกษาปรับปรุงกฎระเบียบค่าธรรมเนียมเก็บขนขยะที่ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำหลักการค่าธรรมเนียมการจัดการขยะแบบแปรผัน (Differential and Variable Rate: DVR) มาสร้างแรงจูงใจให้แหล่งกำเนิดครัวเรือนและองค์กรลดปริมาณและคัดแยกขยะมากขึ้น	1) ศึกษาทบทวนมาตรการ DVR ที่ อปท. นำมาใช้ส่งเสริมการจัดการขยะที่ต้นทางของครัวเรือนและลดบตเรียน ปัญหาอุปสรรคและปัจจัยความสำเร็จ 2) ศึกษาความเป็นไปได้ในการนำหลักการ DVR มาปรับใช้ในพื้นที่เมืองโดยการสัมภาษณ์ อปท. ที่มีมาตรการส่งเสริมการจัดการขยะที่ต้นทาง อย่างน้อย 2 พื้นที่ และสัมภาษณ์หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมอนามัย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน กรมบัญชีกลาง 3) จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายและการปรับแก้ไขกฎระเบียบที่อาจเป็นอุปสรรค (ถ้ามี)	-ลดบตเรียนและความเป็นไปได้ในการนำหลักการ DVR มาใช้ส่งเสริมการจัดการขยะที่ต้นทาง - infographic อย่างน้อย 1 ชิ้น - บทความวิชาการอย่างน้อย 1 บทความ
6. เพื่อเผยแพร่แนวคิดการจัดการขยะอย่างยั่งยืนและสาระสำคัญของร่างกฎหมายผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อให้ผู้กำหนดนโยบายภาคเอกชนและภาคประชาสังคมได้เข้าใจและมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและสนับสนุนร่างกฎหมาย	1) เผยแพร่และรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อผลการศึกษาและร่างกฎหมาย ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ Facebook (Waste War Thailand และมูลนิธิบูรณะนิเวศ) 2) จัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ บทสรุปสำหรับผู้บริหารและจัดทำเอกสาร Policy brief เสนอต่อผู้กำหนดนโยบายระดับกระทรวงและผู้บริหารกรุงเทพมหานครและ อปท. ที่ศึกษา	-สื่อ infographic ไม่น้อยกว่า 20 ชิ้น -จำนวนโพสต์ผ่าน FB ไม่น้อยกว่า 2 ครั้งต่อเดือน

1.4 แผนงานการดำเนินงาน (12 เดือน)

ระยะเวลา (เดือน)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
วัตถุประสงค์ที่ 1												
1) ศึกษาทบทวนกฎหมายการจัดการขยะมูลฝอยและกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนของต่างประเทศ												
2) ศึกษาทบทวนพระราชบัญญัติและร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง เพื่อสังเคราะห์บทบาทอำนาจหน้าที่ของภาครัฐและภาคเอกชน และทบทวนสถานการณ์การจัดการขยะและนโยบาย CE ที่ผ่านมาเพื่อทราบปัญหาและประเมินผลของกฎหมายที่บังคับใช้อยู่ ศึกษาความจำเป็นและความเป็นไปได้ของการจัดทำกฎหมาย												
3) นำผลการศึกษาในข้อ (1) และ (2) มาสังเคราะห์จัดทำหลักการหรือประเด็นสำคัญที่ควรกำหนดไว้ในร่างกฎหมาย												
4) สัมภาษณ์หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งนักวิชาการต่อความจำเป็นความเป็นไปได้ในการจัดทำกฎหมาย												
5) จัดประชุมรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง (online)												
6) จัดทำร่างกฎหมาย โดยนำประเด็นปัญหาและความคิดเห็นจากการรับฟังมาวิเคราะห์ประกอบการจัดทำร่างกฎหมาย และเตรียมจัดประชุมรับฟังความคิดเห็น (ครั้งที่ 1)												
7) นำร่างกฎหมายไปรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง และสรุปผลการรับฟังความคิดเห็น (สัมภาษณ์และจัดประชุมครั้งที่ 1)												
8) แก้ไขปรับปรุงร่างกฎหมายและเตรียมจัดประชุมรับฟังความคิดเห็น (ครั้งที่ 2)												
9) นำร่างกฎหมายที่มีการแก้ไขปรับปรุงไปรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง และสรุปผลการรับฟังความคิดเห็น												

ระยะเวลา (เดือน)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
แผนงานการดำเนินงาน												
10) แก้ไขปรับปรุงร่างกฎหมาย จัดทำเป็นร่างกฎหมาย												
11) ประเมินผลสัมฤทธิ์เบื้องต้นของร่างกฎหมาย และจัดทำเอกสารเสนอร่างกฎหมาย (หลักการและเหตุผล)												
วัตถุประสงค์ที่ 2												
1) ศึกษาทบทวนนโยบาย กฎหมาย และองค์กรที่เกี่ยวข้องของต่างประเทศในการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ที่นำหลัก EPR มาใช้*												
2) ศึกษาทบทวนนโยบาย และกฎหมายของประเทศไทยในการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ และรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง												
3) สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อกำหนดแนวทางการยกร่างกฎหมายการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ที่ใช้หลักการ EPR												
4) จัดประชุมรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียเพื่อนำไปกำหนดแนวทางการยกร่างกฎหมายการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ฯ												
5) กำหนดแนวทางการยกร่างกฎหมายการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ฯ												
6) จัดประชุมรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อแนวทางการร่างกฎหมายการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ฯ												
7) ยกร่างกฎหมายการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ฯ												
8) รับฟังความคิดเห็น/เสนอร่างกฎหมายการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ฯต่อผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้มีส่วนได้เสียพิจารณาให้ความคิดเห็น (แบบสำรวจ)												
9) ประเมินผลสัมฤทธิ์เบื้องต้นของร่างกฎหมาย และจัดทำเอกสารเสนอร่างกฎหมาย (หลักการและเหตุผล)												
วัตถุประสงค์ที่ 3 และ 4												
1) ศึกษาทบทวนนโยบาย แผนและการดำเนินงานที่ผ่านมาของกรุงเทพมหานครและเทศบาลนคร												

ระยะเวลา (เดือน) แผนงานการดำเนินงาน	ระยะเวลา (เดือน)												
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
ขออนแก่นในการส่งเสริมให้แหล่งกำเนิดลดปริมาณและคัดแยกขยะ													
2) ประเมินนโยบาย แผน ตัวชี้วัด และงบประมาณของ สธ. ในการส่งเสริมให้แหล่งกำเนิดลดปริมาณและคัดแยกขยะ													
3) สัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหาร กทม. เจ้าหน้าที่ระดับสำนักและระดับสำนักงานเขต และผู้บริหารเจ้าหน้าที่เทศบาลนครขอนแก่น และประเมินสมรรถนะของ กทม. และเทศบาลนครขอนแก่น ด้วยตัวชี้วัด Wasteaware และจัดทำร่างแผนปฏิบัติการจัดการขยะที่แหล่งกำเนิดสำหรับกรุงเทพมหานคร													
4) สัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ สธ. และอปท. ที่ศึกษาในการจัดทำนโยบาย แผน ตัวชี้วัด และงบประมาณในการส่งเสริมให้แหล่งกำเนิดลดปริมาณและคัดแยกขยะจัดการขยะ													
5) คืบข้อมูลผลการประเมิน Wasteaware แก่อปท. ที่ศึกษา													
6) จัดประชุมรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียต่อข้อเสนอแนะในการจัดทำแผนปฏิบัติการจังหวัดสะอาดที่ส่งเสริมให้แหล่งกำเนิดลดปริมาณและคัดแยกขยะได้ดีขึ้น													
วัตถุประสงค์ที่ 5													
1) ศึกษาทบทวนมาตรการ DVR ที่ อปท. นำมาใช้ส่งเสริมการจัดการขยะที่ต้นทางของครัวเรือนและถอดบทเรียน ปัญหาหาอุปสรรคและปัจจัยความสำเร็จ													
2) ศึกษาความเป็นไปได้ในการนำหลักการ DVR มาปรับใช้ในพื้นที่เมืองโดยสัมภาษณ์ อปท. ที่มีมาตรการส่งเสริมการจัดการขยะที่ต้นทางอย่างน้อย 2 พื้นที่													
3) สัมภาษณ์หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมอนามัย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน กรมบัญชีกลาง													

ระยะเวลา (เดือน) แผนงานการดำเนินงาน	ระยะเวลา (เดือน)												
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
4) จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายและการปรับแก้ไขกฎระเบียบที่อาจเป็นอุปสรรค													
วัตถุประสงค์ที่ 6													
1) เผยแพร่และรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อผลการศึกษาและร่างกฎหมายผ่านสื่อสังคมออนไลน์ Facebook													
2) จัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์และบทสรุปสำหรับผู้บริหาร													
3) จัดทำรายงานความก้าวหน้าประจำเดือนและเตรียมรายงานความก้าวหน้ารอบ 6 เดือน		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

บทที่ 2

การศึกษาทบทวนกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนในต่างประเทศ

ในบทนี้ คณะผู้วิจัยได้ศึกษาทบทวนกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนในต่างประเทศ ได้แก่ เยอรมนี จีนและญี่ปุ่นแล้วนำผลการศึกษาเปรียบเทียบมาสังเคราะห์จัดทำหลักการ แนวทางหรือประเด็นสำคัญที่ควรกำหนดไว้ในร่างกฎหมายเพื่อนำมาใช้ในการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนในประเทศไทย

2.1 การศึกษาทบทวนกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนในต่างประเทศ

กฎหมายเศรษฐกิจหมุนเวียน (circular economy law) เป็น “ชุด (set)” ของหลักเกณฑ์ทางกฎหมายซึ่งใช้เพื่อ “กำกับดูแล (regulate)” ความสัมพันธ์ต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมิติด้านสังคมของเศรษฐกิจหมุนเวียน¹ โดยกฎหมายดังกล่าวนี้มีทั้งกฎหมายระหว่างประเทศ (international law) และกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ (national law) กฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับเศรษฐกิจหมุนเวียนนั้น มีภารกิจในการกำกับดูแลเศรษฐกิจหมุนเวียนในระดับโลก (global circular economy) โดยสามารถดำเนินการระบุถึงรายละเอียดเกี่ยวกับกระบวนการ คำนิยาม ลักษณะเฉพาะของการผลิตสินค้าและบริการ การประโยชน์จากสินค้าและบริการดังกล่าวให้มากที่สุด และการบริหารจัดการซึ่งเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม²

ในระดับกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ กฎหมายการจัดการขยะมูลฝอยและกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนนั้นมีวัตถุประสงค์สำคัญในเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (paradigm shift) จากเศรษฐกิจแบบเส้นตรง (linear economy) ซึ่งหมายถึงการนำทรัพยากรมาผลิตสินค้า และเมื่อเลิกใช้แล้วจะถูกทิ้งไม่นำกลับมาใช้อีกให้กลายเป็นเศรษฐกิจหมุนเวียนซึ่งให้ความสำคัญกับ “การผลิตใหม่ (remanufacture) การปรับสภาพใหม่ (recondition) และนำวัสดุกลับมาใช้ใหม่หรือรีไซเคิล (recycle)”³ กฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนนั้นไม่ได้มีเพียงเรื่องการกลับมาใช้ใหม่หรือรีไซเคิล แต่หากเริ่มกำหนดหน้าที่ทางกฎหมายตั้งแต่ในขั้นการออกแบบผลิตภัณฑ์ เช่น การกำหนดให้ผลิตภัณฑ์นั้นจะต้องสามารถถูกแยกชิ้นส่วน (reassembled) และสามารถถูกปรับปรุงใหม่ (retrofitted) ได้โดยง่ายและใช้พลังงานน้อย⁴ เศรษฐกิจหมุนเวียนตั้งอยู่บนฐานคิดที่

¹ O V Mikichurova and I V Vialko, ‘Circular law as a legal basis for a circular economy’ IOP Conference Series: Earth and Environmental Science, (2022) <<https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1755-1315/915/1/012022/pdf>> accessed 13 June 2022, 5.

² Ibid.

³ Nima Norouzi, ‘A Practical and Analytic View on Legal Framework of Circular Economics as One of the Recent Economic Law Insights: A Comparative Legal Study’ (2022) Circular Economy and Sustainability, 22.

⁴ Ibid, 23.

มุ่งให้ผู้คน “เปลี่ยนตรรกะในการบริโภคอย่างรวดเร็วไปยังเป็นการบริโภคที่ตั้งอยู่บนฐานของการบริหารจัดการแบบองค์รวม (collaborative system)”⁵

เมื่อเปลี่ยนพฤติกรรมทั้งการผลิตและการบริโภคอันจะนำไปสู่เศรษฐกิจหมุนเวียน “กฎหมาย” ภายใต้วรรจะทำหน้าที่เป็นกรอบทางกฎหมายในการควบคุมกำกับ (regulatory framework) ซึ่งขยายภาระหน้าที่ทางกฎหมายไปยังผู้ผลิตให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแบบองค์รวม กำกับดูแลการบริหารจัดการพลาสติก กำกับดูแลการผลิตและการเก็บรวบรวมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์โดยกำหนดให้ผู้ผลิตมีหน้าที่ต้องใช้ชิ้นส่วนซึ่งถูกใช้ซ้ำ (recycled material) ในการผลิตสินค้า⁶ นอกจากนี้ กฎหมายเศรษฐกิจหมุนเวียนยังควรจะเป็นฐานในการสร้างนโยบายสาธารณะซึ่งส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนและกำหนดโทษกับผู้ผลิตที่ไม่ได้ติดฉลากสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นการสื่อสารและบ่งบอกความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผลิตภัณฑ์ให้แก่ผู้บริโภค รับประทาน (eco-labelling) และการออกแบบที่ยึดโยงกับทรัพยากรธรรมชาติ ลดทอนสิ่งที่ไม่จำเป็น (eco-design)⁷

กฎหมายการจัดการขยะมูลฝอยและกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนของต่างประเทศ ได้แก่ เยอรมนี (Act Reorganising the Law on Closed Cycle Management and Waste (Gesetz zur Neuordnung des Kreislaufwirtschafts-und Abfallrechts (2012)) จีน (Circular Economy Promotion Law (Order of the President of the People’s Republic of China No.4 (2012)) ญี่ปุ่น (The Basic Act for Establishing a Sound Material-Cycle Society (Act No.110 of 2000)) ได้สะท้อนถึง “ภารกิจ” ในมิติต่าง ๆ ของกฎหมายเพื่อส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียน (circular economy law) ดังนี้

1. นิยามของเศรษฐกิจหมุนเวียน (circular economy) และของเสีย (waste)
2. แนวทางในการบริหารจัดการของเสีย
3. ฐานทางกฎหมายในการออกนโยบายการจัดการขยะมูลฝอยและกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนซึ่งรวมถึงผลบังคับผูกพันของนโยบายดังกล่าว
4. บทบาทของหน่วยงานรัฐในการออกนโยบาย (policy-making) และการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบาย (Implementing)
5. บทบาทของหน่วยงานรัฐในการบริหารจัดการของเสียตามแนวทางของเศรษฐกิจหมุนเวียน (ในฐานะผู้ประกอบการ/ผู้ให้บริการ)
6. บทบาทของหน่วยงานรัฐในฐานะผู้กำกับดูแลการบริหารจัดการของเสีย (regulator) รวมถึงการออกกฎระเบียบและการบังคับใช้กฎระเบียบดังกล่าว
7. การให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของเสียตามแนวทางของเศรษฐกิจหมุนเวียน

⁵ Ibid.

⁶ Ibid.

⁷ Ibid.

8. การส่งเสริมการจัดการขยะมูลฝอยและกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน (ซึ่งรวมถึงการจัดสรรงบประมาณภาครัฐ การสร้างมาตรการเพื่อสร้างแรงจูงใจ และการมีกองทุนส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน)
9. หน้าที่ของผู้ผลิตและผู้ประกอบธุรกิจในการบริหารจัดการของเสีย
10. หน้าที่ของประชาชนในฐานะผู้ก่อให้เกิดของเสียและหน้าที่ในการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของเสียตามแนวทางของเศรษฐกิจหมุนเวียน
11. การบริหารจัดการของเสียตามแนวทางของเศรษฐกิจหมุนเวียนภาคสมัครใจ
12. บุคคลหรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีส่วนในการบริหารจัดการของเสียตามแนวทางของเศรษฐกิจหมุนเวียน
13. บทกำหนดโทษและความรับผิดชอบตามกฎหมาย

2.1.1 นิยามของเศรษฐกิจหมุนเวียน (circular economy) และของเสีย (waste)

กฎหมายการจัดการขยะมูลฝอยและกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนของประเทศเยอรมนีและประเทศจีนกำหนดนิยามของ “เศรษฐกิจหมุนเวียน” เอาไว้อย่างชัดเจนในกฎหมาย โดยนิยามของประเทศเยอรมนี คือ “การป้องกัน (prevention) และฟื้นฟูสภาพ (recovery) ของเสีย”⁸ ในขณะที่กฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนของประเทศจีนได้บัญญัตินิยามของ “เศรษฐกิจหมุนเวียน” หมายความว่า การลด (reducing) การใช้ซ้ำ (reusing) และการนำของเสียหรือวัสดุที่ใช้แล้วมาใช้ใหม่ไม่ว่าเป็นการใช้โดยตรงหรือโดยผ่านกระบวนการฟื้นฟูก่อน (recycling) ซึ่งดำเนินการในขั้นตอนการผลิต การไหลเวียน และการบริโภค⁹

ในขณะที่กฎหมายของประเทศญี่ปุ่นไม่ได้บัญญัติถึงคำว่าเศรษฐกิจหมุนเวียนโดยตรงหากแต่ระบุถึงนิยามของคำว่า “Sound Material-Cycle Society” ซึ่งแปลความได้ว่าเป็น “สังคมแห่งการหมุนเวียนทรัพยากร” ซึ่งหมายถึงการที่สังคมถูกส่งเสริมอย่างยั่งยืนให้มีระบบเศรษฐกิจที่ลดภาระของสิ่งแวดล้อม (minimized environmental loads) โดยผ่านการดำเนินการต่าง ๆ ไม่ว่าจะภาคสมัครใจและการทำงานเชิงรุก (proactively) โดยอาศัยเทคโนโลยีและศักยภาพทางเศรษฐกิจ¹⁰

เมื่อพิจารณานิยามจากกฎหมายของทั้งสามประเทศข้างต้นแล้ว จะเห็นได้ว่ากฎหมายของทั้งสามประเทศนั้นกล่าวถึงองค์ประกอบของเศรษฐกิจหมุนเวียนในลักษณะที่แตกต่างกัน กฎหมายของประเทศเยอรมนีให้ความสำคัญกับการกระทำต่อตัวของเสีย ในขณะที่กฎหมายของประเทศจีนให้ภาพที่กว้างขึ้นโดยแสดงให้เห็นว่าเศรษฐกิจหมุนเวียนนั้นครอบคลุมถึง “กระบวนการผลิต การไหลเวียน และการบริโภค” ในขณะที่กฎหมายของประเทศญี่ปุ่นกำหนดโดย “เป้าหมาย” และ “วิธีการ” ในการนำไปสู่สังคมที่มีการใช้

⁸ Act Reorganising the Law on Closed Cycle Management and Waste (2012), Section 3(19).

⁹ Order of the President of the People’s Republic of China No.4 (2012), Article 2.

¹⁰ The Basic Act for Establishing a Sound Material-Cycle Society (Act No.110 of 2000), Article 3.

ทรัพยากรแบบหมุนเวียนอย่างรอบคอบ โดยเป้าหมายคือการลดภาระด้านสิ่งแวดล้อม ส่วนวิธีการคือการอาศัยเทคโนโลยีและศักยภาพทางเศรษฐกิจ

นอกจากนี้ กฎหมายของประเทศเยอรมนีและประเทศญี่ปุ่นยังได้ให้นิยามของ “ของเสีย (waste)” เอาไว้ กฎหมายของประเทศเยอรมนีระบุนิยามของคำว่า “ของเสีย (waste)” เอาไว้ว่า “สสารหรือวัตถุใด ๆ ซึ่งผู้ครอบครอง (holders) ทิ้ง (discard) หรือมีความประสงค์ที่จะทิ้งหรือถูกกำหนดให้ต้องทิ้ง” ส่วนของเสียเพื่อการฟื้นฟูสภาพ (waste for recovery) หมายถึง “ของเสียที่จะถูกฟื้นฟูสภาพ” ส่วนของเสียที่จะไม่มีการฟื้นฟูสภาพ (waste that is not recovered)” หมายถึง ของเสียจะต้องถูกนำไปกำจัด (disposal)¹¹

กฎหมายของประเทศญี่ปุ่นให้นิยามของ “ของเสีย” เอาไว้ว่า “สิ่งของ (articles) ซึ่งถูกใช้งานแล้ว สิ่งของที่ถูกเก็บรวบรวมแม้ว่าจะยังไม่ผ่านการใช้งานหรือสิ่งของที่ถูกกำจัดทิ้ง หรือสิ่งของที่ถูกผลิตขึ้นในกระบวนการผลิต การดำเนินการ การซ่อมแซม หรือการขายผลิตภัณฑ์ในการจัดหาพลังงาน การก่อสร้าง การดำเนินการด้านวิศวกรรมโยธาและสถาปัตยกรรม ในการผลิตด้านการเกษตรและปศุสัตว์ และกิจกรรมใด ๆ ของมนุษย์ (โดยไม่ให้หมายรวมถึงของเสียบางประเภทเช่นสารมันตรังสี)”¹²

ตารางที่ 2-1 นิยามของเศรษฐกิจหมุนเวียน (circular economy) และของเสีย (waste)

ประเด็น/ประเทศ	เยอรมนี	ญี่ปุ่น	จีน
คำที่ถูกนิยามโดยกฎหมาย	เศรษฐกิจหมุนเวียน และ ของเสีย	ไม่ได้บัญญัติถึงคำว่าเศรษฐกิจหมุนเวียนโดยตรงหากแต่ระบุถึงนิยามของคำว่า “สังคมแห่งการหมุนเวียนทรัพยากร” “Sound Material-Cycle Society” และ ของเสีย	เศรษฐกิจหมุนเวียน, การลด, การใช้ซ้ำ และการนำกลับไปใช้ใหม่
ลักษณะ	การป้องกันและฟื้นฟูสภาพวัสดุ	การใช้วัสดุแบบหมุนเวียนอย่างรอบคอบและลดภาระด้านสิ่งแวดล้อม	การลด (reducing) การใช้ซ้ำ (reusing) และการนำของเสียหรือวัสดุที่ใช้แล้วมาใช้ใหม่ไม่ว่าเป็นการใช้โดยตรงหรือโดยผ่านกระบวนการฟื้นฟูก่อน (recycling)

¹¹ Act Reorganising the Law on Closed Cycle Management and Waste (2012), Section 3.

¹² The Basic Act for Establishing a Sound Material-Cycle Society (Act No.110 of 2000), Article 2(2).

ประเด็น/ประเทศ	เยอรมนี	ญี่ปุ่น	จีน
วิธีการที่กำหนดเอาไว้ในคำนิยาม	X	อาศัยเทคโนโลยีและศักยภาพทางเศรษฐกิจ	X
เกิดขึ้นในกระบวนการ	X	X	ขั้นตอนการผลิต การไหลเวียน และการบริโภค

2.1.2. แนวทางในการบริหารจัดการของเสีย

กฎหมายของประเทศเยอรมนีมีบทบัญญัติที่ว่าด้วยการกำหนด “ลำดับ” ในการบริหารจัดการของเสีย (the waste hierarchy) ซึ่งจะกล่าวถึงหลักการพื้นฐานของการป้องกันการเกิดขึ้นของของเสียและการบริหารจัดการของเสีย (Basic principles of waste prevention and waste management) มาตรา 6(1) ของ Act Reorganizing the Law on Closed Cycle Management and Waste (2012) บัญญัติว่า “มาตรการในการป้องกันการเกิดขึ้นของของเสียและการบริหารจัดการของเสียจะต้องมีลำดับความสำคัญดังนี้

- (1) การป้องกัน (prevention)
- (2) การเตรียมการเพื่อการใช้ซ้ำ (preparing for re-use)
- (3) การนำวัสดุที่ใช้แล้วเหล่านั้นกลับมาใช้ใหม่ (recycling)
- (4) การฟื้นฟูสภาพ (recovery) อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในเรื่องการแปรรูปเพื่อเปลี่ยนเป็นพลังงาน (Energy Recovery) และการฝังกลบ (backfilling) และ
- (5) การกำจัด (disposal)

การจัดลำดับของมาตรการดังกล่าว จะต้องให้ความสำคัญกับการรับรองถึงสุขภาพของมนุษย์และสิ่งแวดล้อมในการก่อและบริหารจัดการขยะอย่างดีที่สุด (best guarantees) โดยคำนึงถึงหลักการระวังไว้ก่อน (precautionary principle) และหลักการแห่งความยั่งยืน (sustainability principle)¹³ ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ดังนั้น วงจรชีวิต (entire life-cycle) ของของเสียจะต้องถูกนำมาพิจารณาเพื่อการวัดผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมด้วย โดยจะต้องพิจารณาถึงปัจจัยต่าง ๆ เช่น ของเสียนั้นปล่อยมลพิษเท่าใด สสารอันตรายในผลิตภัณฑ์ในกระบวนการฟื้นฟู หรือสสารอันตรายในผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นจากของเสียมีอยู่เท่าใด เป็นต้น¹⁴

นอกจากนี้ กฎหมายของประเทศเยอรมนียังได้กำหนดฝ่ายที่มีความรับผิดชอบในเรื่องเศรษฐกิจหมุนเวียนไว้ทั้งหมด 4 ฝ่าย ได้แก่ รัฐ พลเมือง คริวเรือนของเอกชน และผู้ประกอบการ โดยรัฐจะสวมบทบาทเป็นทั้งผู้ออกนโยบาย (Policy maker) ผู้ปฏิบัติตามนโยบาย ผู้ควบคุมการบริหารจัดการของเสียในสังคม (Regulator) และผู้ที่เข้าบริหารจัดการของเสียในส่วนของกิจการกำจัดของเสียเองด้วย (Operator) ในขณะที่ผู้ประกอบการนั้น จะหมายรวมไปถึง ทั้งผู้ประกอบการที่เป็นผู้ก่อให้เกิดของเสีย ผู้ประกอบการเกี่ยวกับ

¹³ Act Reorganizing the Law on Closed Cycle Management and Waste (2012), Section 6(2).

¹⁴ Ibid.

ของเสีย เช่น นายหน้าและตัวแทนจำหน่ายของเสีย และผู้ประกอบการที่มีส่วนเข้ามาบริหารจัดการของเสีย ไม่ว่าจะเป็นการฟื้นฟูสภาพของเสีย การเก็บของเสีย การขนส่งของเสีย และการกำจัดของเสีย เป็นต้น

สำหรับกฎหมายของประเทศญี่ปุ่นถูกตราขึ้นบนฐานของกฎหมายสิ่งแวดล้อม ดังนั้น การออกนโยบายและใช้มาตรการอย่างใดของรัฐ จะต้องให้ความสำคัญกับการรักษาความเชื่อมโยงกับนโยบายและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วย¹⁵ โดยมีการกำหนดผู้มีความรับผิดชอบตามกฎหมายทั้งหมด 4 ฝ่าย ได้แก่ รัฐ รัฐบาลท้องถิ่น ผู้ประกอบการ และพลเมือง ซึ่งต้องแบ่งหน้าที่และภาระตามส่วนของแต่ละฝ่ายอย่างเหมาะสมและเป็นธรรมระหว่างกัน เพื่อสร้างสังคมที่มีการใช้วัตถุดิบหมุนเวียนอย่างรอบคอบร่วมกัน¹⁶ โดยไม่ให้น้ำหนักที่หนักตกอยู่แก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมากเกินไป

แม้กฎหมายของประเทศญี่ปุ่นจะไม่ได้กำหนดลำดับความสำคัญของวิธีการบริหารจัดการขยะต่าง ๆ ว่าจะต้องเน้นหนักในเรื่องใดก่อน-หลัง ไว้เหมือนกฎหมายของประเทศเยอรมนี แต่ก็มีกำหนดแนวทางการจัดการไว้ 3 ด้านหลัก ซึ่งเป็นการกำหนดภาระหน้าที่ให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องตามกฎหมายต้องร่วมรับผิดชอบร่วมกัน คือ

(1) การป้องกันการเกิดของเสียหรือการลดการเกิดของเสีย (prevention or reduction): การป้องกันไม่ให้เกิดของเสียหรือการลดการเกิดของเสีย มีอยู่ 2 วิธี ได้แก่ การใช้วัตถุดิบอย่างมีประสิทธิภาพ และการใช้ผลิตภัณฑ์ให้ยาวนานที่สุดก่อนที่ผลิตภัณฑ์นั้นจะกลายเป็นทรัพยากรหมุนเวียน (circulative resources) เนื่องจากทรัพยากรหมุนเวียนที่ผ่านวงจรการใช้ (cyclical use) มาแล้วหรือที่ถูกกำจัดถือว่าเป็นภาระต่อสิ่งแวดล้อมนั่นเอง¹⁷

(2) การใช้เป็นวงจรอย่างเหมาะสม (proper cyclical use): เมื่อวัตถุดิบ ผลิตภัณฑ์ และสิ่งอื่นใดได้กลายเป็นทรัพยากรหมุนเวียนแล้ว จะต้องถูกนำไปใช้เป็นวงจรให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เพื่อลดภาระต่อสิ่งแวดล้อมอันเกิดจากปริมาณของเสียที่ต้องถูกกำจัด¹⁸ และต้องทำอย่างเหมาะสม ไม่กระทบต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้วย

(3) การกำจัดของเสีย (proper disposal): การกำจัดของเสียต้องทำอย่างเหมาะสม ไม่กระทบต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม¹⁹

นอกจากนี้ ในส่วนของการใช้ของเสียเป็นวงจรและการกำจัดของเสียที่กล่าวไปข้างต้น ต้องอยู่บนหลักการพื้นฐานที่ว่า “ต้องดำเนินการในขอบเขตของความเป็นไปได้ทางเทคโนโลยีและเศรษฐกิจ” โดยให้พิจารณาการปฏิบัติตามลำดับดังต่อไปนี้เป็นการทำเพื่อลดภาระต่อสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายนี้

(1) ทรัพยากรหมุนเวียนที่สามารถมาใช้ซ้ำได้ ต้องนำกลับมาใช้ซ้ำ ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน

¹⁵ The Basic Act for Establishing a Sound Material-Cycle Society (Act No.110 of 2000), Article 2, 3 and 8.

¹⁶ Ibid, Article 4, Article 11(5), and Article 12(3).

¹⁷ The Basic Act for Establishing a Sound Material-Cycle Society (Act No.110 of 2000), Article 5.

¹⁸ Ibid, Article 6(1).

¹⁹ Ibid, Article 6(2).

(2) ทรัพยากรหมุนเวียนที่ไม่อาจนำมาใช้ซ้ำได้ตามกรณีก่อนหน้านี้ ถ้าสามารถเรียกคืนได้ จะต้องเรียกคืนมา

(3) ทรัพยากรหมุนเวียนที่ไม่สามารถใช้ซ้ำได้และไม่สามารถเรียกคืนได้ตามกรณีข้างต้น หากสามารถนำเข้าสู่กระบวนการนำความร้อนเหลือทิ้งกลับมาใช้ได้ (heat recovery) ให้ทำเช่นนั้น เว้นแต่จะมีการดำเนินการใดที่ลดภาระสิ่งแวดล้อมได้ดีกว่า²⁰

สำหรับกฎหมายของประเทศจีนนั้น มีการแบ่งบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนเอาไว้ 4 ฝ่าย ได้แก่ รัฐบาล ตลาด ผู้ประกอบการและพลเมือง โดยรัฐบาลจะเป็นผู้ขับเคลื่อนหลัก และให้ระบบตลาดเป็นฝ่ายนำในระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน ผู้ประกอบการจะเป็นฝ่ายที่ได้รับผลกระทบเพราะมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด ส่วนสาธารณชนจะเป็นผู้เข้ามามีส่วนร่วม²¹

อย่างไรก็ตาม กฎหมายของประเทศจีนไม่ได้บัญญัติถึง “การป้องกันการเกิดของเสีย” ในทำนองเดียวกับกฎหมายของประเทศเยอรมนีและประเทศญี่ปุ่น โดยใน Article 4 แห่ง Circular Economy Promotion Law (Order of the President of the People’s Republic of China No.4) บัญญัติว่า “การพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียนจะต้องดำเนินการตามหลักที่ให้ความสำคัญกับ “การลด (reduction)” โดยพิจารณาเงื่อนไขเบื้องต้นในด้านความเป็นไปได้ทางเทคนิค เหตุผลทางเศรษฐศาสตร์ และประโยชน์ในการประหยัดทรัพยากรประกอบด้วย

ตารางที่ 2-2 ตารางเปรียบเทียบแนวทางและลำดับในการบริหารจัดการของเสีย

ประเทศ/ ประเด็น	เยอรมนี	ญี่ปุ่น	จีน
แนวทาง	การบริหารจัดการของเสียตามลำดับความสำคัญ 1. การป้องกันมิให้เกิดของเสีย 2. การเตรียมการเพื่อใช้ซ้ำ 3. รีไซเคิล 4. การฟื้นฟูของเสียด้วยวิธีการอื่น 5. การกำจัด	การบริหารจัดการของเสีย 1. การป้องกันหรือการลด 2. การใช้เป็นวงจร 3. การกำจัด	การบริหารจัดการของเสียโดยเน้นที่การลด 1. การลด 2. การใช้ซ้ำ 3. การนำวัสดุที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่

²⁰ Ibid, Article 7.

²¹ Circular Economy Promotion Law (Order of the President of the People’s Republic of China No.4), Article 3.

ประเทศ/ ประเด็น	เยอรมนี	ญี่ปุ่น	จีน
	<p>ผู้มีส่วนในการบริหารจัดการของเสีย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้ก่อของเสียและผู้ครอบครองของเสีย 2. ผู้ให้บริการเกี่ยวกับของเสีย (รัฐหรือเอกชน) 3. ผู้แสวงหากำไรจากของเสีย 4. ผู้เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ 	<p>ผู้มีส่วนในการบริหารจัดการของเสีย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้ประกอบการ 2. พลเมือง 	<p>ผู้มีส่วนในการบริหารจัดการของเสีย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้ประกอบการ 2. พลเมือง
การปรับใช้ (ผลการ บังคับใช้ กฎหมาย)	กำหนดความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์เพื่อบรรลุนโยบายการป้องกัน ²²	กำหนดความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์เพื่อบรรลุนโยบายทั้ง 3 ด้าน ²³	X
	กำกับทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องในวงจรของเสียอย่างละเอียด	X	X
	X	แบ่งหน้าที่อย่างเหมาะสมและเป็นธรรมระหว่าง 3 ฝ่าย ในแนวทางการบริหารจัดการของเสียทั้ง 3 ด้าน	X
	X	X	บังคับผู้ประกอบการโดยแยกตามประเภทกิจการอย่างละเอียด
	กำหนดมาตรฐานของกิจกรรมต่าง ๆ ในกระบวนการฟื้นฟูสภาพและการกำจัดของเสียที่ครอบคลุม ²⁴	X	X

²² Ibid, Section 23.

²³ The Basic Act for Establishing a Sound Material-Cycle Society (Act No.110 of 2000), Article 11(2).

²⁴ ไม่ว่าจะเป็นการเก็บ การส่งมอบ การขนส่ง การคัดแยก การกักเก็บ และการบำบัด เป็นต้น

2.1.3. ฐานทางกฎหมายในการออกนโยบายการจัดการขยะมูลฝอยและกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนซึ่งรวมถึงผลบังคับผูกพันของนโยบายดังกล่าว

กฎหมายเศรษฐกิจหมุนเวียนของประเทศเยอรมนีวางฐานในการออกกฎหมายลายลักษณ์อักษรเฉพาะเรื่อง (statutory ordinance) ที่มีข้อผูกมัดให้ต้องปฏิบัติตามในเรื่องเกี่ยวกับการบริหารจัดการของเสียในประเด็นต่างๆ ได้ ดังนี้ (1) การกำจัดของเสีย²⁵ (2) ความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ (product responsibility)²⁶ (3) หน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในการสั่งให้ผู้ดำเนินการในพื้นที่ฝังกลบปฏิบัติตามกฎหมาย²⁷ (4) พื้นที่ฝังกลบและประเภทการปล่อยมลพิษที่ต้องรายงานการปล่อยมลพิษ²⁸ (5) การฝังกลบที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายเศรษฐกิจหมุนเวียนและกฎหมายของสหภาพยุโรป²⁹ และ (6) หน้าที่ของผู้เก็บ ผู้ขนส่ง นายหน้า และตัวแทนจำหน่ายของเสียอันตรายในการขอรับใบอนุญาตและกิจกรรมต่าง ๆ ของบุคคลเหล่านี้³⁰

ในกรณีของกฎหมายของประเทศจีนนั้น ฝ่ายบริหารการพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียนอาจออกรายการสินค้าและบรรจุภัณฑ์ที่กำหนดให้สามารถรีไซเคิลได้ รวมทั้งสามารถออกมาตรการทางปกครองในเรื่องดังกล่าวได้โดยอาศัยฐานของกฎหมายพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียน³¹ ในขณะที่ กฎหมายของประเทศญี่ปุ่นของประเทศญี่ปุ่นไม่มีบทบัญญัติในกฎหมายที่เป็นฐานสำหรับการออกนโยบายการจัดการของเสียต่อไปแต่อย่างใด

ตารางที่ 2-3 อำนาจในการออกนโยบายหรือมาตรการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน

ประเด็น/ประเทศ	เยอรมนี	ญี่ปุ่น	จีน
1. รูปแบบ	สามารถบัญญัติเป็นกฎหมายเฉพาะ (statutory ordinance) สำหรับเรื่องนั้นๆ ได้	X	สามารถออกเป็นกฎหมายลำดับรองที่ออกภายใต้ Circular Economy Promotion Law เท่านั้น
2. กรณีที่สามารถออกนโยบายหรือมาตรการได้			
- การกำจัดของเสีย	การกำจัดของเสีย	X	X

²⁵ Act Reorganising the Law on Closed Cycle Management and Waste (2012), Section 16

²⁶ Ibid, Section 23(4)

²⁷ Ibid, Section 36(3) and (4)

²⁸ Ibid, Section 41

²⁹ Ibid, Section 43

³⁰ Ibid, Section 54(7)

³¹ Circular Economy Promotion Law (Order of the President of the People's Republic of China No.4), Article 15 paragraph 4

ประเด็น/ประเทศ	เยอรมนี	ญี่ปุ่น	จีน
- ผลิตภัณฑ์	ความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ (product responsibility)	X	อาจออกรายการสินค้าและบรรจุภัณฑ์ที่อาจบังคับรีไซเคิลได้
- หน้าที่ของเจ้าหน้าที่	หน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในการสั่งให้ผู้ดำเนินการในพื้นที่ฝังกลบปฏิบัติตามกฎหมาย	X	X
- พื้นที่ที่ใช้ในการบริหารจัดการขยะ	พื้นที่ฝังกลบและประเภทการปล่อยมลพิษที่ต้องรายงานการปล่อยมลพิษ	X	X
- การปฏิบัติตามกฎหมายระหว่างประเทศ	การฝังกลบที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายเศรษฐกิจหมุนเวียนและกฎหมายของสหภาพยุโรป	X	X
- หน้าที่ของฝ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องภายใต้กฎหมาย	หน้าที่ของผู้เก็บ ผู้ขนส่ง นายหน้า และตัวแทนจำหน่ายของเสียอันตรายในการขอรับใบอนุญาตและกิจกรรมต่าง ๆ ของบุคคลเหล่านี้	X	X
3. การปรับใช้ (ผลการบังคับใช้กฎหมาย)	การกำหนดให้สามารถออกกฎหมายเฉพาะเรื่องได้นั้น จะมีความชัดเจนต่อผู้ผู้ได้บังคับมากกว่า อีกทั้งสามารถกำหนดรายละเอียดอื่น ๆ ในกฎหมายได้อย่างครอบคลุม		มีความชัดเจนต่อผู้มีหน้าที่ตามกฎหมายว่า ผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์ประเภทใดบ้างที่จะต้องนำมารีไซเคิล ซึ่งทำให้ต้นทุนการประกอบการของเอกชนที่มีหน้าที่ในส่วนนี้ ถูกคาดหวังได้เพราะไม่ใช่ผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์ทุกชิ้นที่จะต้องนำมารีไซเคิล

2.1.4. บทบาทของหน่วยงานรัฐในการออกนโยบาย (policy-making) และการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบาย (Implementing)

กฎหมายของประเทศเยอรมนีมีบทบัญญัติกำหนดเกี่ยวกับประเภทของเสียและการฟื้นฟูสภาพของเสีย โดยระบุว่ารัฐบาลแห่งสหพันธ์เยอรมนีนั้นจะต้องกำหนดประเภทของเสียที่เฉพาะเจาะจง แผนบริหารจัดการของเสียระดับรัฐ และโครงการป้องกันของเสียระดับสหพันธ์รัฐ

การกำหนดประเภทของเสียที่เฉพาะเจาะจง

ต้องคาดการณ์ปริมาณของเสียที่จะถูกปล่อยออกมา ระดับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ พลังงานที่ต้องใช้หรือผลิตขึ้น การสะสมสารอันตรายในผลิตภัณฑ์ ของเสียที่จะนำไปฟื้นฟูสภาพต่อ หรือผลิตภัณฑ์ที่สร้างขึ้นจากของเสียที่จะนำไปฟื้นฟูสภาพต่อ โดยต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความเป็นไปได้ทางเทคนิค เหตุผลในเศรษฐศาสตร์ และผลทางสังคมประกอบด้วย ทั้งต้องมีการระบุถึงลำดับความสำคัญในการฟื้นฟูสภาพของเสียหนึ่งๆ ว่ามีลำดับมากน้อยหรือเท่ากัน และต้องพิจารณาว่ามีสิ่งใดที่ต้องทำเพื่อให้การฟื้นฟูสภาพของเสียมีคุณภาพสูงอีกด้วย

นอกจากนี้ ในการจะกำหนดว่าการฟื้นฟูสภาพของเสียต้องดำเนินการให้เป็นไปตามประเภท ลักษณะตามธรรมชาติ ปริมาณ และส่วนประกอบอย่างไรนั้น สามารถทำได้โดยการออกกฎหมายลายลักษณ์อักษรและโดยสอดคล้องกับประเภทของเสียที่ได้กล่าวไปก่อนหน้านี้ด้วยเช่นกัน³²

แผนบริหารจัดการของเสียระดับรัฐ

กฎหมายของประเทศเยอรมนี ได้กำหนดให้ รัฐ (Lander) มีหน้าที่ในการเตรียมแผนการบริหารจัดการขยะสำหรับพื้นที่ของตนเอง โดยต้องคำนึงถึงมุมมองระดับเหนือภูมิภาค (supra-regional) ด้วย และในแผนการดังกล่าวต้องมีคำบรรยายประกอบเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด เช่น จะต้องมีการกำหนดเป้าหมายของการป้องกันและการฟื้นฟูสภาพของเสีย มาตรการที่ใช้เพื่อป้องกันของเสีย สถานะการบริหารจัดการของเสียในปัจจุบัน สิ่งที่ต้องทำเพื่อพัฒนาการฟื้นฟูสภาพของเสียและการกำจัดของเสีย การประเมินความเหมาะสมของสิ่งเหล่านั้นว่าหากรัฐลงมือทำแล้วจะสามารถบรรลุเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ และการติดตั้งสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการบำบัดของเสีย (waste treatment installations) ที่จำเป็นต้องมีเพื่อนำให้เกิดการกำจัดขยะ การฟื้นฟูสภาพของเสียผสม (mixed waste) จากครัวเรือน รวมทั้งของเสียที่มีแหล่งกำเนิดอยู่นอกเขตแดนของรัฐที่ถูกเก็บมา เป็นต้น

จะเห็นว่ากฎหมายของเยอรมนีมีรายละเอียดจำนวนมากเกี่ยวกับเนื้อหาของแผนบริหารจัดการของเสียระดับรัฐจนถึงประเด็นเกี่ยวกับสิ่งติดตั้งเพื่อบำบัดของเสีย พื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการฝังกลบ การกำจัดของเสีย และการบำบัดของเสีย ทั้งการคัดเลือกผู้ให้บริการกำจัดของเสียและวิธีการกำจัดของเสียที่ผู้กำจัดของเสียต้องใช้³³

³² Act Reorganising the Law on Closed Cycle Management and Waste (2012), Section 8.

³³ Ibid, Section 30.

โครงการป้องกันของเสียระดับสหพันธรัฐ

สหพันธรัฐเยอรมนีต้องจัดทำโครงการป้องกันการเกิดของเสียโดยมลรัฐทั้งหลายจะเข้ามามีส่วนในการเตรียมโครงการนี้ด้วย และทุกฝ่ายต้องมีการแบ่งส่วนความรับผิดชอบอย่างชัดเจน นอกจากนี้แล้ว รัฐทั้งหลายจัดทำโครงการป้องกันการเกิดของเสียของตนเองได้ด้วยเช่นกัน

ในการจัดทำโครงการป้องกันการเกิดของเสียข้างต้นจะต้องกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการป้องกันไม่ให้เกิดของเสีย และต้องวางมาตรการป้องกันการเกิดของเสียในประเด็นต่างๆด้วย ตัวอย่างเช่น

- (1) การส่งเสริมให้สนับสนุนรูปแบบการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน
- (2) การส่งเสริมการพัฒนา การผลิต และการใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีประสิทธิภาพในด้านทรัพยากร มีความคงทนทางเทคนิค สามารถซ่อมแซมได้ สามารถใช้ซ้ำได้และพัฒนาให้ทันสมัยได้
- (3) การระบุตัวผลิตภัณฑ์เป้าหมายว่าเป็นผลิตภัณฑ์ซึ่งบรรจุวัตถุที่สำคัญ เพื่อที่จะได้ป้องกันไม่ให้วัตถุดิบทั้งหลายกลายเป็นของเสีย
- (4) การสนับสนุนให้ใช้ผลิตภัณฑ์ซ้ำอีกครั้งและการสร้างระบบเพื่อส่งเสริมการซ่อมแซมและการใช้ซ้ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อุปกรณ์ที่ใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์ไฟฟ้า สิ่งทอ เครื่องเรือน บรรจุกัมมันต์ วัสดุก่อสร้าง และผลิตภัณฑ์

นอกจากนี้ การจัดทำมาตรการป้องกันของเสียนี้ต้องคำนึงถึงความได้สัดส่วนของมาตรการ³⁴ กับบทบัญญัติทางกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์ ความรับผิดชอบต่อสินค้าที่ตนผลิต และการคุ้มครองสุขภาพของมนุษย์และสิ่งแวดล้อม และกฎหมายของสหภาพ (Union law) ว่าด้วยการเคลื่อนย้ายสินค้าอย่างเสรี (free movement of goods)³⁵

กฎหมายของประเทศญี่ปุ่นได้กำหนดบทบาทของรัฐส่วนกลาง เกี่ยวกับการออกนโยบายและแนวทางปฏิบัติของรัฐในการจัดทำแผนและนโยบาย การช่วยเหลือผู้ประกอบการ การควบคุมดูแลรัฐบาลท้องถิ่นในการปฏิบัติตามนโยบาย การกำหนดให้ผู้ประกอบเปิดเผยข้อมูลที่จำเป็น และการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ ดังนี้

การจัดทำแผนและนโยบาย

ในการสร้างสังคมที่มีการใช้วัตถุดิบหมุนเวียนอย่างรอบคอบ รัฐบาลมีหน้าที่รับผิดชอบจัดทำและดำเนินนโยบายและมาตรการขั้นพื้นฐานที่ครอบคลุมตามหลักการพื้นฐาน³⁶ โดยรัฐบาลต้องจัดทำแผนการพื้นฐาน (fundamental plan) เพื่อส่งเสริมนโยบายและมาตรการสำหรับการจัดตั้งสังคมดังกล่าวอย่างครอบคลุมและเป็นระบบ³⁷ และรัฐบาลต้องทำรายงานประจำปีส่งให้กับรัฐสภาเกี่ยวกับความคืบหน้าในการบริหารจัดการขยะ

³⁴ ความได้สัดส่วนที่หมายถึงความถึงความจำเป็นไปได้ทางเทคนิคและความสมเหตุสมผลในเรื่องความคุ้มค่า ทั้งนี้ ตาม Act Reorganising the Law on Closed Cycle Management and Waste (2012), Section 7(4).

³⁵ Act Reorganising the Law on Closed Cycle Management and Waste (2012), Section 33.

³⁶ The Basic Act for Establishing a Sound Material-Cycle Society (Act No.110 of 2000), Article 9.

³⁷ Ibid, Article 15 and Article 16.

การใช้ทรัพยากรหมุนเวียน และการกำจัดของเสีย รวมทั้งนโยบายและมาตรการที่รัฐบาลจะใช้ต่อไปในอนาคต สำหรับเรื่องดังกล่าวนี้ด้วย³⁸

รัฐจำเป็นต้องจัดทำการศึกษา (survey) เพื่อเตรียมและดำเนินนโยบายและมาตรการที่เหมาะสม โดยรวมถึงการทำแบบสำรวจเกี่ยวกับเกิดขึ้น การใช้เป็นวงจร การกำจัด แนวโน้มในอนาคตของทรัพยากรหมุนเวียน รวมถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการกำจัดทรัพยากรหมุนเวียนด้วย³⁹

การช่วยเหลือผู้ประกอบการ

รัฐมีหน้าที่ให้ความสนับสนุนทางเทคโนโลยีและมาตรการที่จำเป็นอื่น ๆ เพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการ ไม่ว่าจะในเรื่องของการผลิต การแปรรูป หรือการขายสินค้าหรือในกิจกรรมทางธุรกิจอื่น ๆ⁴⁰ นอกจากนี้แล้ว รัฐมีหน้าที่คิดค้นวิธีการต่าง ๆ เพื่อลดภาระสิ่งแวดล้อมที่อาจจะเกิดจากผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ หรือสิ่งอื่น ๆ ในกิจกรรมทางธุรกิจของผู้ประกอบการ ไม่ว่าจะเป็นการป้องกันหรือลดการเกิดขยะจากกิจกรรมดังกล่าว การส่งเสริมการใช้เป็นวงจรเมื่อสิ่งเหล่านั้นกลายเป็นทรัพยากรหมุนเวียน และการลดการกำจัดของเสียจากกิจกรรมทางธุรกิจ โดยให้รัฐทำการประเมินเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ต่างๆ เพื่อใช้ในการกำหนดวิธีการสนับสนุนด้วย เช่น ความคงทนของผลิตภัณฑ์เป็นอย่างไร อุปสรรคในการใช้และกำจัดผลิตภัณฑ์เป็นอย่างไร ส่วนประกอบใดในผลิตภัณฑ์ที่อาจสร้างความเสียหายต่อสุขภาพมนุษย์หรือสิ่งแวดล้อม และภาระต่อสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดในการกำจัดผลิตภัณฑ์ดังกล่าวเมื่อกลายเป็นวัสดุหมุนเวียนแล้ว⁴¹

การควบคุมดูแลรัฐบาลท้องถิ่นในการปฏิบัติตามนโยบาย

ในส่วนนี้รัฐส่วนกลางของประเทศญี่ปุ่นมีหน้าที่ที่จะต้องปรับใช้มาตรการจำเป็นเพื่อเน้นย้ำให้รัฐบาลท้องถิ่นปฏิบัติตามนโยบายเกี่ยวกับสังคมที่มีการใช้วัสดุหมุนเวียนอย่างรอบคอบและเหมาะสมด้วย⁴² เช่น อาจใช้มาตรการทางการคลังและมาตรการอื่นที่จำเป็นเพื่อรองรับภาระของรัฐบาลท้องถิ่นในการออกนโยบายและการปฏิบัติตามนโยบายของส่วนกลาง⁴³

การกำหนดให้ผู้ประกอบการเปิดเผยข้อมูลที่เป็น

รัฐต้องใช้มาตรการกำกับและมาตรการอื่น ๆ ที่จำเป็น เพื่อเน้นย้ำให้ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการใช้เป็นวงจรและการกำจัดของเสีย เปิดเผยข้อมูลต่อพลเมืองและผู้อื่น ในเรื่องดังต่อไปนี้

- (1) วัสดุหรือส่วนประกอบในผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางธุรกิจของผู้ประกอบการ
- (2) วิธีการกำจัดของเสียของผู้ประกอบการ

³⁸ Ibid, Article 14.

³⁹ Ibid, Article 29.

⁴⁰ Ibid, Article 20(1).

⁴¹ Ibid.

⁴² Ibid, Article 25.

⁴³ Ibid, Article 26.

(3) เรื่องอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการป้องกันไม่ให้เกิดผลิตภัณฑ์กลายเป็นของเสีย รวมทั้งข้อมูลที่เป็นต่อการนำทรัพยากรกลับมาหมุนเวียนใช้ใหม่⁴⁴

การส่งเสริมการลงทุนทำโดยสมัครใจ

รัฐต้องใช้มาตรการที่จำเป็นเพื่อส่งเสริมให้ผู้ประกอบการ พลเมือง หรือองค์กรที่ไม่ใช่ของรัฐ ร่วมลงมือสร้างสังคมที่มีการใช้วัสดุหมุนเวียนโดยสมัครใจ เช่น การเก็บรวบรวมทรัพยากรหมุนเวียน การรวมกลุ่มเพื่อโอนย้ายหรือแลกเปลี่ยนทรัพยากรหมุนเวียนระหว่างกัน และการใช้ผลิตภัณฑ์หรือสิ่งของเป็นวงจร และการกำจัดผลิตภัณฑ์เมื่อสิ่งเหล่านั้นกลายเป็นทรัพยากรหมุนเวียนแล้ว⁴⁵

การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ

รัฐต้องใช้มาตรการที่จำเป็นเพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ รวมถึงการรักษาความร่วมมือระหว่างประเทศเกี่ยวกับการใช้แบบวงจรและการกำจัดขยะโดยคำนึงถึงความสำคัญของการสร้างสังคมที่มีการใช้วัสดุหมุนเวียนอย่างรอบคอบภายใต้ความร่วมมือระหว่างประเทศ⁴⁶

ส่วนรัฐบาลท้องถิ่นนั้น มีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินมาตรการที่จำเป็นเพื่อเน้นย้ำการใช้ทรัพยากรแบบหมุนเวียนและการกำจัดขยะอย่างเหมาะสม ตลอดจนการกำหนดและดำเนินนโยบายและมาตรการต่างๆ ให้สอดคล้องกับเงื่อนไขทางธรรมชาติและสังคมของพื้นที่ที่รัฐบาลท้องถิ่นนั้นมีเขตอำนาจ และต้องสอดคล้องกับหลักการพื้นฐานและการแบ่งบทบาทอันเหมาะสมร่วมกับรัฐ⁴⁷

ในขณะที่กฎหมายของประเทศจีนนั้นกล่าวถึงบทบาทของรัฐในฐานะผู้ออกนโยบาย (Policy maker) ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ แผนเศรษฐกิจหมุนเวียน การวางแผนและปรับโครงสร้างอุตสาหกรรม การจัดทำระบบสถิติ มาตรฐานประหยัดพลังงาน และระบบฉลากการบริโภคทรัพยากร การจัดแบ่งเขตของภาคส่วนต่าง ๆ ในระบบเศรษฐกิจระดับภูมิภาค การสร้างสถานอำนวยความสะดวกในการบริหารจัดการขยะ กำหนดนโยบาย ราคาและการเก็บค่าธรรมเนียมการปล่อยของเสีย ดังนี้

แผนเศรษฐกิจหมุนเวียน

ฝ่ายบริหารการพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียน (the administrative department of the development of the circular economy) สามารถออกแผนพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียนแห่งชาติได้ โดยการอนุมัติเห็นชอบจากคณะมนตรีรัฐกิจ (State Council)

⁴⁴ Ibid, Article 20.

⁴⁵ Ibid, Article 28.

⁴⁶ Ibid, Article 31.

⁴⁷ Ibid, Article 10 and Article 32.

ในส่วนของหน่วยงานที่รับผิดชอบในเรื่องเศรษฐกิจหมุนเวียนระดับเขต (district city) ขึ้นไปให้ออกแผนพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียนระดับภูมิภาคโดยผ่านความเห็นชอบจากรัฐบาลท้องถิ่น (the people's government)⁴⁸

การวางแผนและปรับโครงสร้างอุตสาหกรรม

รัฐบาลท้องถิ่นตั้งแต่ระดับมณฑลขึ้นไปต้องวางแผนและปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมระดับภูมิภาคว่า ในภูมิภาคของตนนั้นอนุญาตให้ปล่อยมลพิษได้เท่าใด ใช้ที่ดินเพื่อก่อสร้างได้เท่าใด และใช้ทรัพยากรน้ำได้เท่าใด ฉะนั้น เมื่อมีโครงการก่อสร้างอย่างใดในพื้นที่ภูมิภาคก็ต้องเป็นไปตามตัวชี้วัดที่ภูมิภาคนั้นกำหนดไว้ด้วย⁴⁹

การจัดทำระบบสถิติ มาตรฐานประหยัดพลังงาน และระบบฉลากการบริโภคทรัพยากร

รัฐต้องจัดทำระบบสถิติเกี่ยวกับการบริโภคทรัพยากร การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด การผลิตของเสีย และรัฐต้องเผยแพร่สถิติดังกล่าวต่อสาธารณชนเป็นประจำด้วย ทั้งต้องจัดทำมาตรฐานการประหยัดพลังงาน การประหยัดน้ำ การประหยัดวัสดุ และการใช้ประโยชน์และการรีไซเคิลของเสีย โดยรัฐต้องปรับปรุงให้มาตรฐานนั้นสมบูรณ์อยู่เสมอ นอกจากนี้แล้ว รัฐต้องมีระบบการติดตามสินค้าว่าสินค้านั้นบริโภคทรัพยากรในระดับใด (เช่นว่า การใช้พลังงานมีประสิทธิภาพเท่าใด) และต้องติดตามปรับปรุงให้ระบบนี้พัฒนาขึ้นเสมอด้วยเช่นกัน⁵⁰

การจัดแบ่งเขตของภาคส่วนต่าง ๆ ในระบบเศรษฐกิจระดับภูมิภาค

รัฐบาลท้องถิ่นต้องจัดทำแผนโดยรวมเกี่ยวกับการจัดแบ่งทางภูมิศาสตร์ว่าภาคส่วนต่าง ๆ ในระบบเศรษฐกิจมีที่ทางและสัดส่วนเป็นอย่างไรในพื้นที่ของตนบ้าง และอาจจัดโครงสร้างอุตสาหกรรมใหม่โดยบังคับให้ผู้ประกอบการทั้งหลายในพื้นที่นั้นให้ความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดและในการรีไซเคิล โดยรัฐต้องประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและควบคุมการปล่อยมลพิษ เพื่อรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคนั้นให้เป็นไปตามมาตรฐาน⁵¹

การสร้างสถานอำนวยความสะดวกในการบริหารจัดการขยะ

รัฐบาลท้องถิ่นต้องจัดทำแผนโดยรวมเกี่ยวกับการสร้างสถานอำนวยความสะดวกแก่การคัดแยก การเก็บ และการรีไซเคิลของเสียที่เกิดในพื้นที่ชุมชนเมืองและชุมชนชนบท โดยต้องสร้างระบบคัดแยก เก็บ และรีไซเคิลและต้องคอยพัฒนาระบบนั้นตลอดด้วยเพื่อให้การรีไซเคิลขยะในพื้นที่เป็นไปได้อย่างรวดเร็ว⁵²

⁴⁸ Circular Economy Promotion Law (Order of the President of the People's Republic of China No.4), Article 12.

⁴⁹ Ibid, Article 13.

⁵⁰ Ibid, Article 17.

⁵¹ Ibid, Article 19.

⁵² Ibid, Article 41.

นโยบายราคาและการเก็บค่าธรรมเนียมการปล่อยของเสีย

รัฐต้องใช้นโยบายราคาที่ส่งเสริมให้องค์กรและปัจเจกชนทั้งหลายใช้น้ำ พลังงานไฟฟ้า แก๊ส และทรัพยากรอื่น ๆ อย่างประหยัดและสมเหตุสมผล เช่น หากเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้ทรัพยากรมาก รัฐอาจใช้นโยบายราคาแบบจำกัด (restrictive) และรัฐบาลท้องถิ่นสามารถเก็บค่าธรรมเนียมการปล่อยของเสียได้ ค่าธรรมเนียมเหล่านั้นให้เงินทุนของการคัดแยก การเก็บ การขนส่ง การกักเก็บ การใช้ประโยชน์ และการทำลายของเสียต่อไปเท่านั้น⁵³

ตารางที่ 2-4 เปรียบเทียบบทบาทของรัฐในฐานะผู้ออกนโยบายและการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบาย

ประเด็น/ ประเทศ	เยอรมนี	ญี่ปุ่น	จีน
ระดับชาติ	<ul style="list-style-type: none"> - รัฐบาลสหพันธรัฐต้องกำหนดเกี่ยวกับประเภทของเสียและการฟื้นฟูสภาพของเสีย โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ทางเทคนิค เศรษฐศาสตร์ สังคม และต้องมีการจัดลำดับความสำคัญ - ต้องมีการจัดทำแผนบริหารจัดการของเสียระดับรัฐ ที่ครอบคลุม ทั้งการบริหารจัดการของเสีย การบำบัดและกำจัดของเสีย 	<ul style="list-style-type: none"> - การจัดทำแผนและนโยบายเพื่อส่งเสริมการจัดตั้งสังคมที่มีการใช้วัตถุหมุนเวียนอย่างรอบคอบ - การช่วยเหลือผู้ประกอบการ ในทางเทคโนโลยี หรือคิดค้นวิธีการต่างๆ เพื่อลดภาระสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ - การกำหนดให้ผู้ประกอบเปิดเผยข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับการใช้เป็นวงจรและการกำจัดของเสีย แก่พลเมือง และผู้อื่น - การส่งเสริมการลงมือทำโดยสมัครใจในการโอนย้ายหรือแลกเปลี่ยนทรัพยากรหมุนเวียน 	<ul style="list-style-type: none"> - ต้องทำแผนเศรษฐกิจหมุนเวียน - ต้องมีการวางแผนและปรับโครงสร้างอุตสาหกรรม ในเรื่องการปล่อยมลพิษ การใช้ที่ดิน และการใช้น้ำ - การจัดทำระบบสถิติ เพื่อการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด และต้องเผยแพร่สู่สาธารณชน รวมถึงการสร้างระบบฉลากเพื่อให้ทราบระดับการบริโภค - การสร้างสถานอำนวยความสะดวกในการบริหารจัดการขยะ เพื่อการคัดแยกเก็บ และรีไซเคิล - นโยบายราคาและการเก็บค่าธรรมเนียมการปล่อยของ

⁵³ Ibid, Article 46.

ประเด็น/ ประเทศ	เยอรมนี	ญี่ปุ่น	จีน
		<ul style="list-style-type: none"> - การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศและรักษาความร่วมมือระหว่างประเทศ 	<p>เสียจากอุตสาหกรรมที่ใช้ทรัพยากรมาก</p>
ระดับ ภูมิภาค/ ท้องถิ่น	<p>ให้สหพันธรัฐเข้ามามีส่วนร่วมในการเตรียมโครงการป้องกันการเกิดของเสีย เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมรูปแบบการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน - ส่งเสริมการพัฒนา การผลิต การใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีประสิทธิภาพ - ระบุผลิตภัณฑ์ที่บรรจุวัสดุติดบับสำคัญ เพื่อป้องกันไม่ให้กลายเป็นของเสีย - สนับสนุนการใช้ผลิตภัณฑ์ซ้ำและสร้างระบบส่งเสริมการซ่อมแซม 	<p>การควบคุมดูแลรัฐบาลท้องถิ่นในการปฏิบัติตามนโยบาย โดยใช้มาตรการทางการคลังและมาตรการอื่นที่จำเป็นเพื่อให้ท้องถิ่นออกและปฏิบัติตามนโยบาย</p>	<p>การจัดแบ่งเขตและสัดส่วนของอุตสาหกรรมภาคส่วนต่าง ๆ ในระบบเศรษฐกิจระดับภูมิภาค ให้มีการจัดทำแผนการบริหารให้เหมาะสมกับพื้นที่ของตน โดยให้ผู้ประกอบการในพื้นที่ต้องมาให้ความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด</p>

ประเด็น/ ประเทศ	เยอรมนี	ญี่ปุ่น	จีน
การปรับใช้ (ผลการบังคับ ใช้กฎหมาย)	<p>- ทำให้แนวทางการบริหารจัดการของเสีย (ป้องกันฟื้นฟูสภาพ และกำจัด) เป็นแบบแผนเดียวกันทั้งระดับสหพันธรัฐและระดับรัฐ</p> <p>- รัฐมีบทบาทในการกำหนดนโยบายในด้านการลดการเกิดของเสียโดยตรง</p>	<p>- ตัวบทบัญญัติ ออกแบบให้รัฐ คำนึงถึงการส่งเสริมและให้ความช่วยเหลือเอกชนเป็นส่วนใหญ่ (ทั้งการสนับสนุนผู้ประกอบการ การเอาใจใส่ต่อการคุ้มครองพลเมืองให้ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ควรทราบ รวมถึงมีการวางแผนนโยบายให้ปฏิบัติตามพันธกรณีในทางระหว่างประเทศ) ซึ่งเป็นการวางกฎเกณฑ์ให้รัฐให้ความสำคัญกับการพัฒนาไปทุกรอบด้าน โดยไม่ได้ให้ความสำคัญไปแคในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง</p>	<p>- การเก็บค่าธรรมเนียมการปล่อยของเสียเพื่อเป็นต้นทุนการบริหารจัดการของเสียต่อไปช่วยกำกับพฤติกรรมของผู้ประกอบการ ทั้งยังไม่เป็นการสร้างภาระต่อภาคสังคมนัก</p> <p>- การปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่นทำให้สามารถประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ได้ ทั้งยังทำให้กำหนดมาตรการควบคุมมลพิษและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมได้เหมาะสมกับพื้นที่ยิ่งขึ้น</p>

2.1.5 บทบาทของหน่วยงานรัฐในการบริหารจัดการของเสียตามแนวทางของเศรษฐกิจหมุนเวียน (ในฐานะผู้ประกอบการ/ผู้ให้บริการ)

กฎหมายเศรษฐกิจหมุนเวียนของประเทศเยอรมนีกล่าวถึงบทบาทของหน่วยงานรัฐในฐานะผู้ให้บริการจัดการขยะเพียงเรื่องเดียวคือ ผู้ให้บริการกำจัดของเสียที่เป็นหน่วยงานรัฐ (public disposal providers) เท่านั้น ในหน้าที่ดังต่อไปนี้ (1) การฟื้นฟูสภาพของเสียหรือกำจัดของเสียจากครัวเรือนในพื้นที่ที่ของเสียนั้นเกิดขึ้นหรือถูกนำมาวางเพื่อให้นำไปกำจัดต่อไป และ (2) การเก็บของเสียที่เกิดในพื้นที่ครัวเรือนที่ถูกนำมาจัดวางเพื่อให้เก็บไปแยก

ในกรณีที่ขยะอินทรีย์ พลาสติก โลหะ กระจก แก้ว สิ่งทอ ขยะชิ้นใหญ่ (bulky waste) และขยะอันตรายต้องแยกของเสียข้างต้นออกจากกัน ในส่วนของขยะชิ้นใหญ่ ผู้ให้บริการฝ่ายรัฐต้องเก็บของเสียดังกล่าวในทำนองที่ช่วยอำนวยความสะดวกให้การเตรียมการเพื่อใช้ส่วนประกอบแต่ละชิ้นซ้ำหรือใช้วัสดุที่

พอใช้ได้อีกครั้งหนึ่ง และผู้ให้บริการฝ่ายรัฐต้องระวังไม่ให้ของเสียอันตรายหายไปปะปนกับของเสียอื่น ส่วนของเสียประเภทอื่น ๆ ให้เป็นไปตามหลักทั่วไปว่าด้วยการแยกเก็บและการบำบัดของเสียเพื่อนำไปฟื้นฟูสภาพ⁵⁴

ในขณะที่กฎหมายของประเทศญี่ปุ่นกล่าวถึงหน้าที่ของรัฐที่ต้องใช้มาตรการจำเป็นเพื่อส่งเสริมให้มีการก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะสำหรับการใช้แบบวงจร การกำจัด การเก็บรวบรวม หรือการขนย้ายทรัพยากรหมุนเวียน ทั้งที่เคลื่อนย้ายได้หรือไม่ได้ รวมทั้งการก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นสำหรับการก่อตั้งสังคมดังกล่าวด้วย⁵⁵

ในส่วนนี้ กฎหมายของประเทศจีนไม่ได้กล่าวถึงบทบาทของหน่วยงานของรัฐในฐานะผู้ให้บริการจัดการของเสียแต่อย่างใด

ตารางที่ 2-5 บทบาทของหน่วยงานรัฐในการบริหารจัดการของเสีย

ประเด็น/ประเทศ	เยอรมนี	ญี่ปุ่น	จีน
ผู้ดำเนินการ (operator/service provider)	ผู้ให้บริการกำจัดของเสียที่เป็นหน่วยงานรัฐ	รัฐ	X
การกระทำ	<ul style="list-style-type: none"> - การฟื้นฟูสภาพของเสียจากครัวเรือนเอกชน - การกำจัดของเสียจากครัวเรือนเอกชน - การเก็บของเสียเพื่อนำไปคัดแยก 	<ul style="list-style-type: none"> ก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะ สำหรับ - การใช้แบบวงจร - การกำจัด - การเก็บรวบรวม - การขนย้ายทรัพยากรหมุนเวียน (ทั้งแบบที่เคลื่อนย้ายได้และไม่ได้) - ก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ 	
การปรับใช้ (ผลการบังคับใช้กฎหมาย)	บังคับให้รัฐมีความรับผิดชอบในด้านการฟื้นฟูสภาพของเสียด้วย ไม่ใช่แค่การกำจัดขยะ	รัฐเข้ามามีส่วนสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างครอบคลุม ซึ่งสามารถลดต้นทุนของเอกชนได้ในทางหนึ่ง	X

⁵⁴ Act Reorganising the Law on Closed Cycle Management and Waste (2012), Section 20.

⁵⁵ The Basic Act for Establishing a Sound Material-Cycle Society (Act No.110 of 2000), Article 24.

2.1.6 การให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของเสียตามแนวทางของเศรษฐกิจหมุนเวียน

กฎหมายของประเทศเยอรมนีกำหนดเอกชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของเสียตามแนวทางของเศรษฐกิจหมุนเวียนไว้ 2 ประการ คือ (1) บุคคลภายนอกที่ได้รับมอบหมายให้ฟื้นฟูสภาพของเสียและกำจัดของเสียผู้ที่รับผิดชอบฟื้นฟูสภาพของเสียและกำจัดของเสียอาจมอบหมายให้บุคคลภายนอกปฏิบัติหน้าที่แทนได้ โดยยังคงคงมาตรฐานการฟื้นฟูสภาพของเสียหรือการกำจัดของเสียให้เสร็จสมบูรณ์และถูกต้องเหมาะสม⁵⁶ และ(2) ผู้เก็บของเสีย ผู้ขนส่ง นายหน้าและตัวแทนจำหน่าย

กฎหมายของประเทศเยอรมนีรับรองให้ผู้ดำเนินการเก็บของเสีย ผู้ขนส่ง ผู้เป็นนายหน้า และผู้เป็นตัวแทนจำหน่ายเป็นกลุ่มที่มีส่วนในการบริหารจัดการของเสียด้วยกัน ซึ่งบุคคลดังกล่าวนี้ต้องมีความน่าเชื่อถือและความรู้ความเชี่ยวชาญในการเก็บ ขนส่ง หรือซื้อขายของเสียประเภททั่วไป โดยเฉพาะผู้เก็บและขนส่งอาจมีหน้าที่ในเรื่องการปรับปรุงพาหนะสำหรับเก็บและขนส่งของเสียของตนให้เป็นไปตามมาตรฐานของรัฐ

หากเป็นของเสียที่เป็นอันตราย บุคคลเหล่านี้จะดำเนินการของตนเองได้ต่อเมื่อได้รับใบอนุญาตจากเจ้าหน้าที่เท่านั้น เว้นแต่จะเป็นผู้ให้บริการกำจัดของเสียฝ่ายรัฐหรือที่เป็นบริษัทบริหารจัดการของเสียที่ได้รับการรับรองแล้ว⁵⁷

สำหรับกฎหมายของประเทศจีนไม่มีบทบัญญัติกำหนดบทบาทของเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการของเสียชัดเจนเช่นเดียวกับกฎหมายของประเทศเยอรมนี แต่มีการกล่าวถึงผู้ประกอบการที่รับจัดการของเสียหรือรับทำลายของเสียแทนผู้ประกอบการที่ผลิตสินค้าหรือบรรจุภัณฑ์⁵⁸ และผู้ประกอบการที่รับแยกส่วนอุปกรณ์ไฟฟ้าหรือสินค้าที่เป็นเครื่องใช้ไฟฟ้า⁵⁹ โดยมีการกำหนดหน้าที่ของผู้ประกอบการประเภทแรกในการใช้ประโยชน์หรือกำจัดของเสียให้เป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ข้อบังคับของฝ่ายปกครอง หรือข้อกำหนดในสัญญา ในขณะที่กฎหมายของประเทศญี่ปุ่นไม่ได้กล่าวถึงประเด็นนี้เอาไว้แต่อย่างใด

⁵⁶ Act Reorganising the Law on Closed Cycle Management and Waste (2012), Section 22.

⁵⁷ Ibid, Section 53, Section 54 and Section 55.

⁵⁸ Circular Economy Promotion Law (Order of the President of the People's Republic of China No.4), Article 15 para 2.

⁵⁹ Ibid, Article para 2.

ตารางที่ 2-6 การให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของเสีย

ประเด็น/ ประเทศ	เยอรมนี	ญี่ปุ่น	จีน
กิจกรรมใน การบริหาร จัดการของเสีย ที่เอกชนเข้ามา มีส่วนร่วม	<p>- บุคคลภายนอกที่ได้รับมอบหมายให้ฟื้นฟูสภาพของเสียและกำจัดของเสีย</p> <p>ฟื้นฟูสภาพของเสียและกำจัดของเสียโดยถูกต้องเหมาะสม มีความน่าเชื่อถือ ตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้ที่ได้รับผิดชอบในเรื่องดังกล่าวแต่ต้น</p> <p>- ผู้เก็บของเสีย ผู้ขนส่ง นายหน้าและตัวแทนจำหน่าย</p>	X	<p>- ผู้ประกอบการที่รับจัดการของเสียหรือรับกำจัดของเสียแทนผู้ประกอบการที่ผลิตสินค้าหรือบรรจุภัณฑ์</p> <p>- การจัดการหรือการกำจัดของเสียต้องเป็นไปตามกฎหมาย ข้อบังคับ หรือข้อกำหนดในสัญญา</p>
การปรับใช้ (ผลการบังคับ ใช้กฎหมาย)	สามารถแบ่งเบาภาระ ของผู้ที่มีหน้าที่ตามกฎหมาย หากเกิดกรณีที่บุคคลเหล่านั้นไม่อาจดำเนินการฟื้นฟูสภาพของเสียได้และยังสามารถควบคุมคุณภาพการบริหารจัดการของเสีย ให้ครอบคลุมไปยังเอกชนได้อีกแห่งหนึ่ง	X	สามารถควบคุมหรือกำกับบุคคลอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับบริหารจัดการของเสียให้ดำเนินการให้ได้มาตรฐานที่รัฐตั้ง ไม่จำกัดเฉพาะผู้ก่อของเสียหรือผู้ครอบครองของเสียที่เป็นผู้เกี่ยวข้องโดยตรง

2.1.7 การส่งเสริมการจัดการขยะมูลฝอยและกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน

กฎหมายของประเทศเยอรมนีได้กล่าวถึงเรื่องการส่งเสริมการจัดการขยะมูลฝอยและกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนไว้ได้แก่ การกำหนดเป้าหมายการเก็บรวบรวมขยะหรือของเสียไปใช้ประโยชน์และการมีส่วนร่วมของสาธารณชน ดังนี้

เป้าหมายการเก็บรวบรวมขยะหรือของเสียไปใช้ประโยชน์

กฎหมายของประเทศเยอรมนีกำหนดเป้าหมายการเตรียมการนำของเสียในเขตเทศบาลสำหรับการใช้ซ้ำและการนำวัสดุที่ใช้ได้กลับมาใช้ใหม่ โดยมีการกำหนดแนวทางเอาไว้ 15 ปีนับแต่ปี ค.ศ. 2020 ไปจนถึงปี ค.ศ. 2035 ส่วนการเตรียมการสำหรับการใช้ซ้ำ การนำวัสดุที่ใช้ได้กลับมาใช้ใหม่ และการฟื้นฟูสภาพวัสดุจากการทุบทำลายหรือการก่อสร้างที่ไม่เป็นอันตราย (non-hazardous construction) ให้กำหนดไว้ขั้นต่ำที่ร้อยละ 70 ของน้ำหนัก อย่างช้าที่สุดนับแต่เริ่มปี ค.ศ. 2020 เป็นต้นไป⁶⁰

การมีส่วนร่วมของสาธารณชน

การเตรียมการหรือการปรับปรุงแผนการบริหารจัดการของเสียต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วย ทั้งยังต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วม โดยให้ประกาศแผนการในเว็บไซต์ที่เข้าถึงได้ทั่วไป ทำรายงานสรุปเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมดังกล่าว เหตุผล และข้อพิจารณาที่นำไปสู่การตัดสินใจทำแผนการหรือปรับปรุงแผนการใหม่⁶¹

สำหรับกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น รัฐบาลส่งเสริมการจัดการของเสียได้โดยใช้มาตรการทางกฎหมาย มาตรการทางการคลัง และมาตรการอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายและมาตรการเพื่อสร้างสังคมแห่งการหมุนเวียนทรัพยากร⁶² ในประเด็นเกี่ยวกับการใช้สิ่งของรีไซเคิล รัฐบาลส่งเสริมได้โดยการสนับสนุนค่าใช้จ่ายที่เอกชนต้องแบกรับ การให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ และการส่งเสริมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ดังนี้

การสนับสนุนผลิตภัณฑ์ที่มาจากกรีไซเคิล

รัฐต้องเป็นผู้รณรงค์ในการกระตุ้นอุปสงค์ (ความต้องการ) ในผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์ที่มีการใช้วัสดุรีไซเคิล ไม่ว่าจะเป็นการที่รัฐอุดหนุนผลิตภัณฑ์เองในฐานะผู้บริโภคหรือใช้มาตรการอื่นจำเป็นเพื่อส่งเสริมให้รัฐบาลท้องถิ่น ผู้ประกอบการ และประชาชนใช้ผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่มีการใช้วัสดุรีไซเคิล⁶³

การสนับสนุนค่าใช้จ่ายที่เอกชนต้องแบกรับ

ผู้ประกอบการมีความรับผิดชอบในการใช้ทรัพยากรให้เกิดการหมุนเวียน แต่ในกรณีที่ยังมีข้อจำกัดและกระบวนการผลิตยังส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม รัฐต้องใช้มาตรการที่จำเป็นกำหนดให้ผู้ประกอบการแบกรับค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการบำบัดหรือฟื้นฟูทรัพยากรหมุนเวียนได้ อย่างไรก็ตาม รัฐบาลอาจใช้มาตรการที่จำเป็น เช่น การจัดตั้งกองทุนที่ผู้ประกอบการทั้งหลายมีส่วนร่วมด้วย เพื่อกันค่าใช้จ่ายดังกล่าวไว้สำหรับกรณีที่ผู้ประกอบการที่ต้องจ่ายไม่สามารถจ่ายได้ หรือด้วยเหตุอื่น ๆ เป็นต้น⁶⁴

⁶⁰ Act Reorganising the Law on Closed Cycle Management and Waste (2012), Section 14

⁶¹ Ibid, Section 32

⁶² The Basic Act for Establishing a Sound Material-Cycle Society (Act No.110 of 2000), Article 13

⁶³ Ibid, Article 19

⁶⁴ Ibid, Article 22.

ความช่วยเหลือทางการเงินทางเศรษฐกิจ

รัฐควรใช้มาตรการที่จำเป็นในการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจแก่ผู้ประกอบการที่ผลิต แปรรูปสินค้า ใช้ทรัพยากรหมุนเวียนและกำจัดขยะ เพื่อให้ผู้ประกอบการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้วัตถุดิบอย่างมีประสิทธิภาพ และหันมาผลิตสินค้าโดยใช้วัสดุที่มาจากคาร์บอนต่ำ หรือใช้มาตรการที่เหมาะสมเพื่อป้องกันไม่ให้วัตถุดิบกลายเป็นของเสีย รวมทั้งใช้ทรัพยากรให้เหมาะสม ทั้งหมดนี้ต้องคำนึงถึงสถานะทางเศรษฐกิจของผู้ประกอบการด้วย⁶⁵

การส่งเสริมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

รัฐต้องส่งเสริมการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่นำไปสู่การสร้างสังคมที่มีหมุนเวียนทรัพยากร รวมทั้งวิธีการประเมินระดับภาวะสิ่งแวดล้อมจากการใช้ทรัพยากรหมุนเวียนและการกำจัดขยะ และเทคโนโลยีต่าง ๆ สำหรับการป้องกันหรือชะลอการเกิดของเสียจากผลิตภัณฑ์ ไม่ว่าจะด้วยการปรับปรุงระบบวิจัย การส่งเสริมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและการพัฒนา การเผยแพร่ผลการวิจัย และการฝึกอบรมนักวิจัย⁶⁶

สำหรับกฎหมายของประเทศจีนนั้นกำหนดให้รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนเศรษฐกิจหมุนเวียน 4 ประการ ได้แก่ การส่งเสริมวิทยาศาสตร์และความรู้ความเข้าใจของประชาชน กองทุนสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียน กองทุนสำหรับการนำเสนอเทคโนโลยีหรือเครื่องมือเกี่ยวกับเศรษฐกิจหมุนเวียน และสิทธิประโยชน์และมาตรการทางภาษี ดังนี้

การส่งเสริมวิทยาศาสตร์และความรู้ความเข้าใจของประชาชน

รัฐต้องส่งเสริมการวิจัยและการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจหมุนเวียน เสริมสร้างความรับรู้ของสาธารณชนและความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจหมุนเวียน ทำให้ความรู้เชิงวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับเศรษฐกิจหมุนเวียนแพร่หลายในประชาชน⁶⁷

กองทุนสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียน

รัฐต้องจัดตั้งกองทุนสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียนโดยเฉพาะ เพื่อส่งเสริมการทำวิจัยและการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจหมุนเวียน⁶⁸

กองทุนสำหรับการนำเสนอเทคโนโลยีหรือเครื่องมือเกี่ยวกับเศรษฐกิจหมุนเวียน

กฎหมายของประเทศจีนกำหนดให้รัฐทุกระดับนำการวิจัยนวัตกรรมอิสระ การสาธิต และการทำให้โครงการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อเศรษฐกิจหมุนเวียนขยายเป็นอุตสาหกรรม เข้าบรรจุไว้ใน

⁶⁵ Ibid, Article 23.

⁶⁶ Ibid, Article 30.

⁶⁷ Circular Economy Promotion Law (Order of the President of the People's Republic of China No.4), Article 7.

⁶⁸ Ibid, Article 42.

แผนพัฒนาการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีระดับชาติหรือระดับท้องถิ่น หรือแผนพัฒนาอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูง รวมทั้งต้องจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมในส่วนนี้ด้วย⁶⁹

สิทธิประโยชน์และมาตรการทางภาษี

รัฐต้องเสนอสิทธิประโยชน์ทางภาษีให้กับกิจกรรมทางอุตสาหกรรมต่าง ๆ ที่สนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียน รัฐยังต้องใช้มาตรการทางภาษีเพื่อกระตุ้นการนำเข้าเทคโนโลยี อุปกรณ์ และสินค้าที่ประหยัดพลังงาน ประหยัดน้ำ และประหยัดวัสดุ และต้องใช้มาตรการทางภาษีเพื่อจำกัดการส่งออกสินค้าที่ใช้พลังงานมากและปล่อยมลพิษรุนแรง⁷⁰

ตารางที่ 2-7 มาตรการการส่งเสริมการจัดการขยะมูลฝอยและกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน

ประเด็น/ ประเทศ	เยอรมนี	ญี่ปุ่น	จีน
ด้านเศรษฐกิจ	X	- การสนับสนุนค่าใช้จ่ายที่เอกชนต้องแบกรับ - ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจแก่ผู้ประกอบการที่ผลิต แปรรูปสินค้า การใช้การกำจัด การเก็บ การขนส่ง ฯลฯ	- กองทุนสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียน - สิทธิประโยชน์และมาตรการทางภาษี
ด้านสังคม	- เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการเตรียมการหรือปรับปรุงแผน	X	- การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจของประชาชน
ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	X	- การส่งเสริมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	- การส่งเสริมวิทยาศาสตร์ - กองทุนสำหรับการนำเสนอเทคโนโลยีเพื่อเศรษฐกิจหมุนเวียน

⁶⁹ Ibid, Article 43.

⁷⁰ Ibid, Article 44.

ประเด็น/ ประเทศ	เยอรมนี	ญี่ปุ่น	จีน
ด้านการจัดการโดยรัฐ	- การนำของเสียมาใช้ซ้ำและการนำวัสดุที่ใช้ได้กลับมาใช้ใหม่ในเขตเทศบาล	- เป็นผู้รณรงค์การกระตุ้นอุปสงค์ผลิตภัณฑ์ที่มาจากกรีไฮเคิล	X
การปรับใช้ (ผลการบังคับใช้กฎหมาย)	การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในที่นี้ อาจทำให้การวางกรอบแนวทางการจัดการของเสีย มีจุดร่วมที่เอกชนยอมรับได้ ซึ่งอาจเป็นการย่นระยะเวลาและการใช้ทรัพยากรที่เกิดในขั้นตอนของการเตรียมการได้ไม่มากนัก	- การที่กฎหมายกำหนดให้รัฐเข้ามาเป็นผู้ริเริ่มใช้ผลิตภัณฑ์ที่มาจากกรีไฮเคิล ทำให้เกิดความรู้สึกร่วมกันของคนในสังคมได้ในแง่หนึ่ง เพราะเปรียบเสมือนว่ารัฐไม่เพียงแต่เข้ามาออกกฎหมายให้ผู้คนในสังคมปฏิบัติตาม แต่รัฐยังให้ตนเองต้องอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบแบบเดียวกับทุกฝ่าย ทั้งผู้ประกอบการและพลเมือง เพื่อให้สามารถบรรลุสังคมในอุดมคติร่วมกัน - การสนับสนุนค่าใช้จ่ายในที่นี้และการให้ความช่วยเหลือผู้ประกอบการในหลายรอบด้าน ย่อมทำให้เอกชนรู้สึกได้ว่า ตนไม่ได้แบกรับความเสี่ยงในการบริหารจัดการของเสียเพียงฝ่ายเดียว แต่ยังมีรัฐเข้ามาร่วมแบกรับความเสี่ยงในที่นี้ด้วย	- การตั้งกองทุนสนับสนุนด้านต่าง ๆ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียนแสดงให้เห็นว่าเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นเป้าหมายระยะยาวและมีพลวัตร - การส่งเสริมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอาจนำไปสู่วิธีการและแนวทางใหม่ในการพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียนที่มีประสิทธิภาพกว่าเดิม - การเสนอสิทธิประโยชน์ทางภาษีทำช่วยกระตุ้นให้ผู้ประกอบการมีแรงจูงใจในการเข้ามามีส่วนร่วมบริหารจัดการของเสีย

2.1.8 หน้าที่ของผู้ผลิตและผู้ประกอบธุรกิจในการบริหารจัดการของเสีย

กฎหมายของประเทศเยอรมนีกำหนดหน้าที่ของผู้ประกอบการเอาไว้ 4 ด้าน ได้แก่หน้าที่ในการจัดการหรือใช้ประโยชน์ของเสีย หน้าที่ในการกำจัดของเสีย ความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ (product responsibility) และการตั้งเจ้าพนักงานบริหารจัดการของเสีย ดังนี้

หน้าที่ในการจัดการหรือใช้ประโยชน์ของเสีย

ผู้ประกอบการที่เป็นผู้ก่อหรือผู้ครอบครองของเสียมี่หน้าที่จัดการหรือใช้ประโยชน์ของเสียและให้เน้นการจัดการหรือใช้ประโยชน์มากกว่าการกำจัด เว้นแต่เห็นว่าการกำจัดของเสียเป็นหนทางที่ดีที่สุดในการปกป้องสุขภาพของประชาชนและสิ่งแวดล้อม ซึ่งการจัดการหรือใช้ประโยชน์ของเสียอย่างถูกต้องและปลอดภัย หมายความว่า การฟื้นฟูสภาพของเสียตามกฎหมายฉบับนี้และกฎหมายมหาชนอื่น และต้องไม่กระทบต่อประโยชน์สาธารณะ โดยให้คำนึงถึงลักษณะของของเสีย ระดับสารปนเปื้อน และประเภทของการจัดการหรือใช้ประโยชน์ของเสียประกอบด้วย แต่ต้องพิจารณาหน้าที่ส่วนนี้ประกอบกับความสามารถทางเทคนิคและความคุ้มค่าของผู้ประกอบการด้วย⁷¹

หน้าที่ในการกำจัดของเสีย

ผู้ประกอบการที่เป็นผู้ก่อหรือผู้ครอบครองของเสีย มีหน้าที่ในการกำจัดของเสีย ยกเว้นกฎหมายจะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น และการกำจัดของเสียนั้นจะต้องทำโดยไม่ทำให้ประโยชน์สาธารณะได้รับผลกระทบอย่างร้ายแรง⁷²

ความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ (product responsibility)

กฎหมายเศรษฐกิจหมุนเวียนของประเทศเยอรมนีกำหนดให้ผู้ประกอบกิจการที่พัฒนา ผลิต แปรรูป รับผิดชอบ หรือจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ต้องมีความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ เริ่มตั้งแต่การออกแบบผลิตภัณฑ์ให้ลดการก่อของเสียตั้งแต่ในกระบวนการผลิตและการใช้งาน การรับประกันว่าการจัดการและการกำจัดของเสียที่เกิดขึ้นจากการใช้งานผลิตภัณฑ์สามารถทำได้โดยเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์โดยไม่ก่อให้เกิดของเสีย

นอกจากนี้แล้ว ความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ตามกฎหมาย ยังหมายถึง

(1) การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

(2) การลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยผู้ผลิตต้องลดสารอันตรายในผลิตภัณฑ์และติดฉลากระบุ

ชัดเจน

(3) การให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ เช่น วิธีการคืน ใช้จ่าย ฟื้นฟูสภาพและกำจัดไว้บนฉลาก รวมทั้งข้อมูลหรือคำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการป้องกัน จัดการหรือกำจัดของเสีย

(4) การรับคืน การจัดการและการกำจัด

⁷¹ Act Reorganising the Law on Closed Cycle Management and Waste (2012), Section 7(2) to Section 7(4).

⁷² Ibid, Section 15.

(5) ค่าใช้จ่ายสำหรับผู้ให้บริการกำจัดของเสียของรัฐที่ช่วยบำบัด พื้นฟูสภาพและกำจัดของเสียหลังจากผลิตภัณฑ์ของตน⁷³ และ (4) ความระมัดระวัง (duty of care) ในเรื่องความเหมาะสมของผลิตภัณฑ์ การตั้งเจ้าพนักงานบริหารจัดการของเสีย

กฎหมายของประเทศเยอรมนีกำหนดให้บริษัทบางประเภทต้องตั้งเจ้าพนักงานบริหารจัดการของเสีย โดยเจ้าพนักงานบริหารจัดการของเสียมีภารกิจในการให้คำแนะนำบริษัทที่ตนสังกัดและลูกจ้างของบริษัทนั้น ในประเด็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการและการป้องกันไม่ให้เกิดของเสีย เช่น คอยแนะนำว่ากระบวนการตั้งแต่ การก่อของเสียตลอดไปจนถึงการกำจัดของเสียควรเป็นอย่างไร หรือแนะนำให้บริษัทปฏิบัติให้เป็นไปตาม กฎหมายฉบับนี้และกฎหมายอื่น ๆ ที่ออกโดยอาศัยฐานของกฎหมายฉบับนี้ รวมทั้งเงื่อนไขและข้อจำกัดต่าง ๆ ให้ถูกต้อง เป็นต้น⁷⁴

สำหรับกฎหมายของประเทศญี่ปุ่นได้กำหนดความรับผิดชอบของผู้ประกอบการเกี่ยวกับกิจกรรมทาง ธุรกิจของตนไว้ใน 3 ด้าน คือ

- (1) การป้องกันหรือการลดภาวะที่วัตถุพิษหรือสินค้าอื่น ๆ กลายเป็นของเสียในกิจกรรมทางธุรกิจของตน
- (2) การใช้ทรัพยากรหมุนเวียน
- (3) การกำจัดของเสียเมื่อวัตถุพิษไม่อาจเข้าสู่กระบวนการใช้เป็นวงจรถาวรได้ (เท่าที่ผู้ประกอบการจะ สามารถทำได้ตามกฎหมายนี้เท่านั้น)⁷⁵

ในส่วนของผู้ประกอบการที่ทำกิจการผลิต ขาย หรือกิจการอื่น ๆ เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ หรือ อื่น ๆ ผู้ประกอบการเหล่านี้มีความรับผิดชอบโดยเฉพาะเจาะจงใน 3 ด้าน ดังนี้

- (1) การป้องกันหรือการลดภาวะที่ผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ หรือสิ่งอื่น ๆ กลายเป็นของเสีย ไม่ว่าจะโดย เพิ่มความทนทานและเพิ่มประสิทธิภาพของระบบการซ่อมแซมของสินค้า
- (2) การอำนวยความสะดวกให้ใช้สามารถผลิตภัณฑ์เป็นวงจรถาวรได้ง่ายขึ้นเมื่อกลายเป็นทรัพยากร หมุนเวียนแล้ว โดยพัฒนาการออกแบบ การระบุวัสดุหรือส่วนประกอบที่ใช้
- (3) การลดความยากลำบากในการกำจัดผลิตภัณฑ์ที่กลายเป็นทรัพยากรหมุนเวียน โดยพัฒนาการ ออกแบบ การระบุวัสดุหรือส่วนประกอบที่ใช้ เป็นต้น

สำหรับกฎหมายของประเทศจีนนั้นได้กำหนดหน้าที่ของผู้ประกอบการตามกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจ หมุนเวียนของประเทศจีนมี 2 ส่วน คือ หน้าที่ทั่วไปของผู้ประกอบการและหน้าที่โดยเฉพาะของผู้ประกอบการ ในอุตสาหกรรมแต่ละประเภท ดังนี้

⁷³ Ibid, Section 23.

⁷⁴ Ibid, Section 59 and Section 60.

⁷⁵ Article 11(2).

หน้าที่ทั่วไปของผู้ประกอบการ

- (1) การตั้งระบบจัดการและการใช้มาตรการต่าง ๆ เกี่ยวกับการลดการใช้ทรัพยากร การลดการผลิตขยะและปล่อยขยะ และการพัฒนาการใช้ประโยชน์และการรีไซเคิลของเสียที่ตนก่อ⁷⁶
- (2) การปฏิบัติตามมาตรฐานเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์สินค้า โดยต้องออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อไม่ให้ใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง เพื่อลดการก่อมลพิษทางสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดจากการใช้บรรจุภัณฑ์มากเกินไป⁷⁷
- (3) ให้ใช้ประโยชน์จากเถ้าลอย (fly ash) เศษถ่านหิน สิ่งตกค้าง กากแร่ วัสดุที่เป็นของเสีย แก๊สที่เป็นของเสีย และของเสียจากอุตสาหกรรมที่เกิดระหว่างกระบวนการผลิต ทั้งนี้ ต้องเป็นไปตามข้อกำหนดของรัฐที่เกี่ยวข้อง⁷⁸

ส่วนหน้าที่ความรับผิดชอบโดยเฉพาะ ดังนี้

- (1) ผู้ประกอบการที่ผลิตสินค้าหรือบรรจุภัณฑ์ที่มีรายชื่อในบัญชีสิ่งของที่บังคับรีไซเคิล มีหน้าที่รีไซเคิลสินค้าหรือบรรจุภัณฑ์ดังกล่าวที่ถูกทิ้ง และมีหน้าที่ใช้สินค้าหรือบรรจุภัณฑ์ดังกล่าว ในกรณีที่สินค้าหรือบรรจุภัณฑ์นั้นยังสามารถใช้งานได้⁷⁹
- (2) ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมมีหน้าที่ตามกฎหมายเกี่ยวกับการใช้น้ำ ตั้งแต่การเลือกใช้เทคโนโลยีเทคนิค หรืออุปกรณ์ที่ประหยัดน้ำ การวางแผนและการบริหารจัดการเกี่ยวกับการใช้น้ำตลอดกระบวนการผลิตของตนเอง ทั้งยังต้องพัฒนาการบริหารจัดการการใช้น้ำ ปฏิบัติตามให้พร้อมและใช้เครื่องมือวัดน้ำ (water measurement instrument) ที่เป็นที่ยอมรับได้ และต้องจัดตั้งระบบสถิติการบริโภคน้ำและระบบประมวลผลสถานะการใช้น้ำ เป็นต้น⁸⁰
- (3) ผู้ประกอบการเหมือง หากทำเหมืองทรัพยากรแร่ชนิดสำคัญ ผู้ประกอบการเหมืองต้องแสวงหาประโยชน์จากสินแร่ที่ปะปนและเกี่ยวข้องซึ่งมีมูลค่าทางอุตสาหกรรม ใช้ประโยชน์สินแร่นั้นอย่างสมเหตุสมผล และต้องใช้มาตรการป้องกันกับสินแร่ที่และส่วนตกค้างจากสินแร่ที่ยังมีส่วนประกอบที่ยังใช้ประโยชน์ได้เพื่อป้องกันการสูญเสียทรัพยากร⁸¹
- (4) หน่วยงานด้านการออกแบบสถาปัตยกรรมและอุตสาหกรรมก่อสร้างต้องใช้เทคโนโลยีและเทคนิคที่ประหยัดพลังงาน ประหยัดน้ำ ประหยัดที่ดิน และประหยัดวัสดุ รวมทั้งต้องใช้ผลิตภัณฑ์สำหรับก่อสร้างที่เล็ก เบา และรีไซเคิลได้ นอกจากนี้แล้วพื้นที่ต่าง ๆ ต้องใช้ประโยชน์จากพลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานความร้อนใต้พิภพ พลังงานลม และพลังงานหมุนเวียนอื่นให้เหมาะสมกับความต้องการ⁸²

⁷⁶ Circular Economy Promotion Law (Order of the President of the People's Republic of China No.4), Article 9.

⁷⁷ Ibid, Article 19 Para 3.

⁷⁸ Ibid, Article 30, Article 31, Article 32, and Article 39.

⁷⁹ Ibid, Article 15.

⁸⁰ Ibid, Article 20.

⁸¹ Ibid, Article 22.

⁸² Ibid, Article 23.

(5) ผู้ประกอบการจัดเลี้ยง บ้านเทิง โรงแรม และอุตสาหกรรมบริการอื่น ๆ ต้องใช้ผลิตภัณฑ์ที่ประหยัดพลังงาน ประหยัดน้ำ ประหยัดวัสดุ และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งยังต้องลดหรือหยุดการใช้พลังงานอย่างสิ้นเปลืองและผลิตภัณฑ์ที่มีสารปนเปื้อน⁸³

(6) หน่วยงานก่อสร้างต้องใช้ประโยชน์จากของเสียที่เกิดในกระบวนการก่อสร้างที่ตนดำเนินการอยู่ หากหน่วยงานก่อสร้างไม่สามารถทำเช่นนั้นได้ หน่วยงานก่อสร้างอาจไว้วางใจให้ผู้ผลิตหรือผู้ดำเนินการที่เข้าเงื่อนไขใช้ประโยชน์จากของเสียจากการก่อสร้างหรือกำจัดของเสียจากการก่อสร้างให้ปลอดภัยแทนตนได้⁸⁴

ตารางที่ 2-8 หน้าที่ของผู้ผลิตและผู้ประกอบธุรกิจในการบริหารจัดการของเสีย

ประเด็น/ ประเทศ	เยอรมนี	ญี่ปุ่น	จีน
การป้องกันหรือการลดการเกิดของเสีย	ผู้ผลิต ผู้พัฒนา แปรรูป รับผิดชอบหรือจัดจำหน่าย การออกแบบ ต้องมีส่วนร่วมในการลดการก่อของเสีย, การกำจัดที่ไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น - การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ใช้ซ้ำได้หลายครั้ง มีความทนทาน ซ่อมแซมได้ - การลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยการลดสารอันตราย รวมถึงการติดฉลากในผลิตภัณฑ์ที่ถูกปนเปื้อนอยู่ - การให้ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ซ้ำ การฟื้นฟูบนฉลาก และให้ข้อมูลสาธารณสุข	<u>ผู้ประกอบการทั่วไป</u> การป้องกันหรือการลดภาวะที่วัตถุติดหรือสินค้าหรืออื่น ๆ กลายเป็นของเสียในกิจกรรมทางธุรกิจของตน <u>ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง</u> <u>ผลิตภัณฑ์</u> การป้องกันหรือการลดภาวะที่ผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ หรือสิ่งอื่น ๆ กลายเป็นของเสีย	- การจัดตั้งระบบเกี่ยวกับการลด การใช้ทรัพยากร การลดการผลิตและการปล่อยขยะ - การปฏิบัติตามมาตรฐานเกี่ยวกับการบรรจุภัณฑ์สินค้า

⁸³ Ibid, Article 26.

⁸⁴ Ibid, Article 33.

ประเด็น/ ประเทศ	เยอรมนี	ญี่ปุ่น	จีน
	<p>เกี่ยวกับการป้องกัน ฟิ่นฟู กำจัดของเสีย</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ ฟิ่นฟู กำจัดของเสีย ต้องทำโดยไม่กระทบสิ่งแวดล้อม - ต้องระมัดระวัง ไม่ให้ผลิตภัณฑ์กลายเป็นของเสีย และยังสามารถใช้ได้ตามวัตถุประสงค์ 		
<p>การจัดการหรือใช้ประโยชน์ของเสีย ซึ่งจะรวมถึงการใช้ซ้ำ การนำวัสดุที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่</p>	<ul style="list-style-type: none"> - หน้าที่การจัดการหรือใช้ประโยชน์ของเสีย โดยผู้ประกอบการหรือผู้ครอบครองที่ก่อให้เกิดของเสีย ให้เน้นการฟื้นฟูสภาพมากกว่าการกำจัด และต้องฟื้นฟูอย่างถูกต้อง ปลอดภัย ไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสาธารณะ 	<p><u>ผู้ประกอบการทั่วไป</u></p> <p>การใช้ทรัพยากรหมุนเวียนในกรณีที่วัตถุดิบที่ใช้กลายเป็นทรัพยากรหมุนเวียนแล้ว</p> <p><u>ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์</u></p> <p>การอำนวยความสะดวกให้ใช้สามารถผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์ และสิ่งอื่น ๆ เป็นวงจรได้ง่ายขึ้น</p>	<ul style="list-style-type: none"> - การใช้ประโยชน์จากของเสียจากอุตสาหกรรมที่เกิดระหว่างกระบวนการผลิต - การใช้น้ำที่กลายเป็นของเสียในกระบวนการผลิต - การใช้ประโยชน์จากความร้อนที่เป็นของเสียและแรงดันที่เกิดในกระบวนการผลิต
<p>การกำจัดของเสีย</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้ประกอบการหรือผู้ครอบครองของเสียมีหน้าที่ในการกำจัดของเสีย แต่ต้องทำโดยไม่กระทบต่อประโยชน์สาธารณะอย่างร้ายแรง 	<p><u>ผู้ประกอบการทั่วไป</u></p> <p>การกำจัดของเสียเมื่อวัตถุดิบไม่อาจเข้าสู่กระบวนการใช้เป็นวงจรได้</p> <p><u>ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์</u></p>	X

ประเด็น/ ประเทศ	เยอรมนี	ญี่ปุ่น	จีน
		การลดความยากลำบากใน การกำจัดทรัพยากร หมุนเวียน	
อื่น ๆ	การตั้งเจ้าพนักงานบริหาร จัดการของเสีย เพื่อให้ คำแนะนำบริษัทที่ตนสังกัด และลูกจ้างในบริษัทนั้น	X	การขายอุปกรณ์ที่ใช้ไฟฟ้า หรือผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าที่ผ่าน การรีไซเคิลแล้วให้เป็นที่ ตามมาตรฐานสินค้าจาก การใช้ประโยชน์ซ้ำและการ ติดตาม
หน้าที่เฉพาะของ กิจการบาง ประเภท	X	X	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้ประกอบการที่ผลิต สินค้าหรือบรรจุภัณฑ์ ตาม บัญชีสิ่งของบังคับรีไซเคิล มี หน้าที่รีไซเคิล หรือนำสิ่ง เหล่านั้นไปใช้ (ถ้ายังใช้ได้) - ผู้ประกอบการ อุตสาหกรรม ต้องวางแผน การใช้น้ำ และบริหาร จัดการน้ำทั้งระบบ - ผู้ประกอบการเหมือง ต้อง แสวงหาประโยชน์อย่าง ครอบคลุมและใช้ประโยชน์ อย่างสมเหตุสมผล - หน่วยงานด้านการ ออกแบบสถาปัตยกรรม และอุตสาหกรรมก่อสร้าง ต้องใช้เทคโนโลยีและ เทคนิคที่ประหยัด ทรัพยากรในด้านต่างๆ

ประเด็น/ ประเทศ	เยอรมนี	ญี่ปุ่น	จีน
			<p>รวมถึงใช้ประโยชน์จากพลังงานธรรมชาติ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้ประกอบการจัดเลี้ยง ความบันเทิง โรงแรม และ อุตสาหกรรมการบริการอื่น ๆ ต้องประหยัดทรัพยากรทุกด้าน และใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม - หน่วยงานก่อสร้าง ต้องใช้ประโยชน์จากของเสียจากการก่อสร้างอย่างครอบคลุมที่สุด
<p>การปรับใช้ (ผลการบังคับใช้กฎหมาย)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - การให้ความสำคัญไปในส่วนของการป้องกันและการลดของเสีย ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการของเสียมากกว่า เพราะการป้องกันในส่วนของการเกิดของเสีย ย่อมเป็นการลดปริมาณของเสียในปลายทางได้มากกว่า (ทั้งนี้เป็นการเน้นหนักไปในส่วนของเสียที่เป็นผลิตภัณฑ์) - นอกจากนี้ การบังคับให้ผู้ประกอบการต้องแต่งตั้งเจ้าพนักงานที่ให้ความรู้ด้านการจัดการของเสีย โดยเฉพาะในสถาน 	<ul style="list-style-type: none"> - สามารถกำหนดให้บุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์เข้ามามีส่วนร่วมทั้ง 3 ขั้นตอน 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการกำหนดบังคับตามประเภทของกิจการ ทำให้เหมาะสมกับระดับการบริโภค การก่อของเสียและการปล่อยมลพิษของกิจการแต่ละประเภท - สามารถบังคับให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบต่อใช้ประโยชน์สูงสุดจากของเสียที่เกิดในกระบวนการผลิต

ประเด็น/ ประเทศ	เยอรมนี	ญี่ปุ่น	จีน
	<p>ประกอบการของตน จะ ส่งผลดีในแง่ของการ เสริมสร้างความเข้าใจใน กระบวนการบริหารจัดการ ของเสียให้เป็นไปตาม กฎหมายได้โดยไม่ก่อให้เกิด ข้อผิดพลาดขึ้นภายหลัง</p>		

2.1.9 หน้าที่ของประชาชนในฐานะผู้ก่อให้เกิดของเสียและหน้าที่ในการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของเสียตามแนวทางของเศรษฐกิจหมุนเวียน

กฎหมายของประเทศเยอรมนีกำหนดหน้าที่ของประชาชนในฐานะผู้ก่อของเสียหรือผู้ครอบครองของเสียเอาไว้ รวมถึงหน้าที่ในการให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยเศรษฐกิจหมุนเวียน ดังนี้

หน้าที่ในการจัดการหรือใช้ประโยชน์ของเสีย

เน้นให้ประชาชนมีหน้าที่ในการฟื้นฟูสภาพของเสียที่ตนก่อ ยิ่งกว่าการกำจัดของเสีย เว้นแต่เห็นว่าการกำจัดของเสียเป็นหนทางปกป้องสุขภาพของประชาชนและสิ่งแวดล้อมได้ดีที่สุด ทั้งนี้ หน้าที่ในส่วนนี้มีเท่าที่สามารถทำได้ในทางเทคนิคและสมเหตุสมผลในเรื่องความคุ้มค่า

การฟื้นฟูสภาพของเสียอย่างถูกต้องและปลอดภัย หมายความว่าถึงการฟื้นฟูสภาพของเสียที่เป็นไปตามกฎหมายฉบับนี้และกฎหมายมหาชนอื่น ไม่ก่อผลกระทบที่คาดหมายได้ต่อประโยชน์สาธารณะ โดยให้คำนึงถึงลักษณะตามธรรมชาติของของเสีย ระดับสารปนเปื้อน และประเภทของการฟื้นฟูสภาพของเสีย⁸⁵

หน้าที่ในการกำจัดของเสีย

ประชาชนมีหน้าที่ในการกำจัดของเสียโดยไม่ส่งผลกระทบต่อสาธารณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องไม่กระทบต่อสุขภาพของประชาชน สัตว์และพืช หรือแหล่งน้ำหรือดิน หรือเป็นการกำจัดของเสียโดยไม่พิจารณาถึงหลักการหรือเงื่อนไขของแผนการระดับภูมิภาค ไม่มีการพิจารณาถึงประโยชน์ในการอนุรักษ์ธรรมชาติ การบริหารจัดการภูมิทัศน์ และพัฒนาการของชุมชนเมือง หรือเป็นการกำจัดของเสียเป็นภัยหรือ

⁸⁵ Act Reorganising the Law on Closed Cycle Management and Waste (2012), Section 7(2) to 7(4).

ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยสาธารณะและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม ส่วนการเก็บและการบำบัดของเสียเพื่อกำจัดของเสียจะต้องทำโดยแยกต่างหากจากกัน⁸⁶

หน้าที่นำของเสียอันตรายจัดวางไว้เพื่อให้รัฐเก็บไปทำลายโดยสะดวก

ผู้ก่อของเสียหรือผู้ครอบครองของเสียจากครัวเรือนมีหน้าที่ต้องจัดวางของเสียอันตรายเอาไว้ในที่ที่ผู้ให้บริการกำจัดของเสียหรือฝ่ายรัฐซึ่งมีหน้าที่ดำเนินการกำจัดของเสียตามกฎหมายสามารถเก็บไปกำจัดได้ แต่ต้องเป็นเฉพาะในกรณีที่ผู้ก่อของเสียหรือผู้ครอบครองของเสียไม่สามารถดำเนินการฟื้นฟูสภาพของเสียหรือไม่ต้องการใช้ที่ดินที่ตนดำรงชีวิตอยู่ตามปกติฟื้นฟูสภาพของเสียเท่านั้น⁸⁷

ยอมให้ใช้และเข้าฐานที่ตั้งเพื่อการคัดแยกและการฟื้นฟูสภาพของเสีย

ผู้มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินและผู้ครอบครองที่ดินต้องจำยอม (tolerate) รับการติดตั้งสิ่งบรรจุที่จำเป็นสำหรับการเก็บของเสีย รวมทั้งต้องจำยอมให้มีการเข้าไปในฐานที่ตั้งครัวเรือนด้วยวัตถุประสงค์ในการเก็บของเสียและการสอดส่องดูแลการคัดแยกของเสียและการฟื้นฟูสภาพของเสีย โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐและตัวแทนของเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจสามารถเข้าฐานที่ตั้งของธุรกิจหรือบริษัทซึ่งรวมถึงที่ดินและอาคารสำนักงาน การเข้าไปนอกเวลาทำการปกติ และสามารถเข้าสู่สิ่งฮาริมทรัพย์เพื่อการอยู่อาศัยโดยไม่ต้องขอความยินยอมจากเจ้าของสถานที่ได้ แต่เฉพาะกรณีที่ต้องป้องกันภัยเสี่ยงต่อความปลอดภัยและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคมอันใกล้จะถึงเท่านั้น ในส่วนนี้จำเป็นต้องจำกัดสิทธิขั้นพื้นฐานในเคสสถานอันละเมิดไม่ได้ตามรัฐธรรมนูญ⁸⁸

ยอมให้เข้าฐานที่ตั้งเพื่อการสำรวจและศึกษา

ประชาชนผู้เป็นเจ้าของที่ดินและผู้มีสิทธิใช้ที่ดินต้องอนุญาตให้ผู้รับคำสั่งจากเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจและผู้กำจัดขยะของรัฐเข้าไปในฐานที่ตั้งที่ไม่ใช่ที่อยู่อาศัยเพื่อและดำเนินการสำรวจ ศึกษาเกี่ยวกับดินและน้ำบาดาล และงานอื่น ๆ ทำนองเดียวกัน แต่การเข้าไปในฐานที่ตั้งนั้น ผู้รับคำสั่งและผู้กำจัดขยะจะต้องแจ้งเจ้าของที่ดินและผู้มีสิทธิใช้ที่ดินก่อนในระยะเวลาที่เหมาะสม⁸⁹

สำหรับกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น พลเมืองมีความรับผิดชอบใน 2 ด้านโดยให้เป็นไปตามหลักการพื้นฐานของกฎหมายนี้ คือ⁹⁰

หน้าที่ในการป้องกันหรือการลดการก่อของเสีย

พลเมืองของประเทศญี่ปุ่นจะต้องมีความรับผิดชอบในการพยายามป้องกันหรือลดการก่อของเสียจากผลิตภัณฑ์หรือสิ่งอื่น ๆ และมีหน้าที่ในการส่งเสริมการใช้ผลิตภัณฑ์และสิ่งอื่นอย่างเป็นวงจรเมื่อผลิตภัณฑ์หรือสิ่งอื่นที่วานั้นกลายเป็นทรัพยากรหมุนเวียนแล้ว รวมถึงต้องให้ความร่วมมือในการกำจัดของเสียด้วย

⁸⁶ Ibid, Section 15.

⁸⁷ Ibid, Section 17.

⁸⁸ Ibid, Section 19.

⁸⁹ Ibid, Section 34.

⁹⁰ The Basic Act for Establishing a Sound Material-Cycle Society (Act No.110 of 2000), Article 12.

พลเมืองมีความรับผิดชอบในการให้ความร่วมมือกับรัฐและรัฐบาลท้องถิ่น

พลเมืองต้องให้ความร่วมมือในเรื่องนโยบายและมาตรการทั้งหลายเกี่ยวกับการกำจัดผลิตภัณฑ์และสิ่งอื่น ไม่ว่าด้วยการใช้ผลิตภัณฑ์ให้นานที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ การใช้สิ่งของที่ผ่านการรีไซเคิลแล้ว และการให้ความร่วมมือคัดแยกและเก็บทรัพยากรหมุนเวียน เป็นต้น

สำหรับกฎหมายของประเทศจีนนั้นพลเมืองมีหน้าที่เกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนใน 3 ประการ คือ

- (1) ตระหนักรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรและการรักษาสิ่งแวดล้อม
- (2) บริโภคทรัพยากรอย่างสมเหตุสมผล และ
- (3) ประหยัดทรัพยากร ซึ่งเป็นด้านของ “การลด” (reduction)⁹¹

นอกจากนี้แล้ว พลเมืองในฐานะผู้บริโภคมีหน้าที่ต้องส่งสินค้าหรือบรรจุภัณฑ์ที่ถูกทิ้ง (deserted) ซึ่งรัฐกำหนดให้ต้องรีไซเคิล ให้กับผู้ผลิตหรือผู้จัดจำหน่ายสินค้าหรือบรรจุภัณฑ์นั้น หรือองค์กรอื่นใดที่รับมอบหมายจากผู้ผลิตให้รีไซเคิลแทน⁹²

ตารางที่ 2-9 หน้าที่ของประชาชนในฐานะผู้ก่อให้เกิดของเสียและหน้าที่ในการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของเสีย

ประเด็น/ ประเทศ	เยอรมนี	ญี่ปุ่น	จีน
หน้าที่ในการลดและป้องกันของเสีย	X	พลเมืองต้องพยายามป้องกันและลดการเกิดของเสีย หรือใช้ทรัพยากรหมุนเวียน	- ประหยัดทรัพยากร (เป็นด้านของการลด)
หน้าที่ในการจัดการหรือใช้ประโยชน์ของเสีย	- เน้นการฟื้นฟูของเสีย แต่จะต้องปลอดภัยต่อสาธารณะ โดยคำนึงถึงประเภทของเสีย	X	X

⁹¹ Circular Economy Promotion Law (Order of the President of the People’s Republic of China No.4), Article 10.

⁹² Ibid., Article 10 Para 3.

ประเด็น/ ประเทศ	เยอรมนี	ญี่ปุ่น	จีน
หน้าที่ในการ กำจัดของเสีย	- มีหน้าที่ในการกำจัดของ เสีย แต่ต้องไม่กระทบต่อ สิ่งแวดล้อมและสุขภาพ	X	X
หน้าที่ให้ความ ร่วมมือแก่รัฐ	- ต้องยอมให้รัฐเข้าฐาน ที่ตั้งเพื่อคัดแยกและฟื้นฟู สภาพของเสีย ทั้งพื้นที่ของ พลเมือง และสถาน ประกอบการ - ต้องยอมให้รัฐเข้าไปใน ฐานที่ตั้งเพื่อทำการสำรวจ และศึกษา เกี่ยวกับที่ดิน และน้ำบาดาล	- ต้องทำตามนโยบายและ มาตรการที่เกี่ยวกับการ กำจัด การใช้ผลิตภัณฑ์ให้ นานที่สุดการใช้ของที่ผ่าน การรีไซเคิล และคัดแยก ของเสีย	X
อื่น ๆ	- หน้าที่นำของเสียอันตราย ไปไว้ในที่จัดวางของรัฐ เพื่อให้รัฐเก็บไปทำลายได้ สะดวก	X	- การตระหนักรู้ และ อนุรักษ์ทรัพยากรและ รักษาสิ่งแวดล้อม - การบริโภคทรัพยากร อย่างสมเหตุสมผล - ส่งผลิตภัณฑ์หรือบรรจุ ภัณฑ์ที่ต้องรีไซเคิล แก่ ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย และ องค์กรที่ได้รับมอบหมาย

2.1.10 บทบาทของหน่วยงานรัฐในฐานะผู้กำกับดูแลการบริหารจัดการของเสีย (regulator)

กฎหมายของประเทศเยอรมนีได้มีการกำหนดบทบาทของรัฐในฐานะผู้กำกับดูแลการบริหารจัดการของเสียตามแนวทางเศรษฐกิจหมุนเวียนไว้เป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นการกำกับดูแลกิจกรรมการบริหารจัดการของเสียและการกำกับดูแลฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถจำแนกได้ ดังนี้

การกำกับดูแลของเสียโดยวิธีการต่าง ๆ

การกำกับให้คัดแยกและบำบัดของเสียเพื่อนำไปจัดการหรือใช้ประโยชน์ต่อไป ซึ่งในการเก็บและบำบัดของเสียในที่นี้ ต้องเป็นไปตามหลักการพื้นฐานว่าด้วยการจัดการหรือใช้ประโยชน์ของเสีย โดยให้มีการเก็บของเสียแบบแยกประเภท (separate collection) เพื่อนำไปจัดการได้สะดวกยิ่งขึ้น สิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งคือ ของเสียอันตราย (hazardous waste) จะต้องไม่ปะปนกับของเสียอันตรายประเภทอื่น ๆ ไม่ว่าจะโดยการผสมปนกันหรือทำให้เจือจางลง เว้นแต่ว่าการผสมนั้นจะมีกฎหมายกำหนดให้สามารถทำได้⁹³

(1) การกำหนดเงื่อนไขเศรษฐกิจหมุนเวียน

รัฐบาลอาจออกกฎหมายในเรื่องการจัดการหรือใช้ประโยชน์ของเสีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูสภาพของเสียอย่างปลอดภัยและการส่งเสริมให้ฟื้นฟูการจัดการหรือใช้ประโยชน์ขยะอินทรีย์ (bio-waste) และกากตะกอนน้ำเสีย (sewage sludge)⁹⁴

(2) การกำหนดพันธะกรณีในเรื่องการกำจัดของเสีย

รัฐต้องตั้งข้อกำหนดว่าด้วยหน้าที่ของผู้ก่อของเสียและผู้ครอบครองของเสียในการกำจัดของเสีย โดยกำหนดให้กำจัดของเสียในลักษณะที่ไม่กระทบต่อประโยชน์สาธารณะอย่างร้ายแรง ไม่ว่าจะต่อ สุขภาพของประชาชนสัตว์และพืช แหล่งน้ำหรือดิน และการกำจัดของเสียต้องทำโดยพิจารณาถึงหลักการหรือเงื่อนไขของแผนการระดับภูมิภาค ประโยชน์ในการอนุรักษ์ธรรมชาติ การบริหารจัดการภูมิทัศน์ และพัฒนาการของชุมชนเมือง โดยต้องไม่เป็นภัยต่อหรือกระทบต่อความปลอดภัยสาธารณะและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม นอกจากนี้แล้ว การเก็บและการบำบัดของเสียเพื่อกำจัดของเสียจะต้องทำโดยแยกต่างหากจากกัน⁹⁵

(3) การกำกับดูแลเกี่ยวกับการเก็บของเสีย

กฎหมายของประเทศเยอรมนีกำกับดูแลการเก็บขยะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการแจ้งขอเก็บของเสีย (notification) ของผู้เก็บของเสียที่แสวงหากำไร (commercial collections) และไม่แสวงหากำไร (non-profit collections) เหตุที่ต้องแจ้งต่อเจ้าหน้าที่นั้นเป็นเพราะการดำเนินการเก็บของเสียโดยฝ่ายเอกชนจะกระทบการให้บริการกำจัดของเสียโดยรัฐอยู่⁹⁶

(4) การกำกับผลิตภัณฑ์

รัฐมีบทบาทในการกำหนดผลิตภัณฑ์จำเพาะบางอย่างที่จะวางขายได้หรือวางขายไม่ได้โดยการติดฉลาก เช่น รัฐอาจกำหนดอนุญาตให้ผลิตภัณฑ์บางอย่างวางขายได้ต่อเมื่อผลิตภัณฑ์มีประสิทธิภาพในแง่ทรัพยากร เช่น มีรูปแบบใช้งานซ้ำได้หลายครั้ง มีความทนทานทางเทคนิค ซ่อมแซมได้ และลดภาระในการบริหารจัดการของเสีย หรือรัฐสามารถกำหนดได้ว่าผลิตภัณฑ์บางอย่างจะวางขายในลักษณะหรือรูปแบบเดียวเท่านั้น หรือเพื่อการใช้งานบางประการเท่านั้น เพื่อประกันไว้ว่าของเสียที่เกิดหลังการใช้ผลิตภัณฑ์นั้นสามารถ

⁹³ Act Reorganising the Law on Closed Cycle Management and Waste (2012), Section 9 and Section 9a.

⁹⁴ Ibid, Section 10 and Section 11.

⁹⁵ Ibid, Section 15.

⁹⁶ Ibid, Section 18.

นำไปการจัดการหรือใช้ประโยชน์หรือกำจัดอย่างสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมได้ เป็นต้น และในขณะเดียวกัน รัฐสามารถกำหนดได้ว่าผลิตภัณฑ์ใดไม่สามารถวางขายได้ เช่น ผลิตภัณฑ์ที่ปล่อยสารอันตรายแม้ผ่านกระบวนการฟื้นฟูสภาพหรือกำจัดหลังการใช้แล้ว หรือการใช้งานผลิตภัณฑ์ดังกล่าวจะส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

นอกจากนี้ รัฐสามารถกำหนดให้มีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์บางอย่าง ณ จุดขายหรือเมื่อเข้าสู่ตลาด เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันการเกิดของเสียจากการใช้ผลิตภัณฑ์ วิธีการนำผลิตภัณฑ์กลับมาใช้ใหม่ การจัดการหรือใช้ประโยชน์ของเสียและการกำจัดของเสียที่เกิดภายหลังจากการใช้ผลิตภัณฑ์นั้น เป็นต้น⁹⁷

(5) การกำกับการกำจัดของเสีย

รัฐกำกับได้ว่าการบำบัด จัดเก็บ หรือฝังกลบของเสียเพื่อวัตถุประสงค์ในการกำจัดของเสีย จะต้องดำเนินการในโรงงานหรือสถานปลูกสร้างที่ได้รับอนุญาตแล้วเท่านั้น หากเป็นการบำบัดที่นอกขอบเขตวัตถุประสงค์ในการกำจัดของเสีย สถานติดตั้งนั้นต้องได้รับใบอนุญาตตามกฎหมายแห่งสหพันธรัฐว่าด้วยการควบคุมการปล่อยของเสียก่อนเสมอ

ในส่วนพื้นที่เก็บหรือการบำบัดของเสียสำหรับนำไปกำจัดในสถานติดตั้งสำหรับกำจัดของเสีย (waste disposal installations) รัฐจะอนุญาตหากพิจารณาแล้วเห็นว่าสถานติดตั้งนั้นไม่อยู่ในเกณฑ์การขออนุญาตตามกฎหมายแห่งสหพันธรัฐว่าด้วยการควบคุมการปล่อยของเสีย มีความเสี่ยงในการส่งผลกระทบต่อร้ายแรงต่ำ หรือเห็นว่าไม่กระทบต่อประโยชน์สาธารณะอย่างร้ายแรง อนึ่ง เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจอาจกำหนดให้ผู้ดำเนินการสถานติดตั้งกำจัดของเสีย อนุญาตให้ผู้ที่มีหน้าที่ต้องกำจัดของเสีย (ผู้ก่อ ผู้ครอบครองของเสีย และผู้ให้บริการกำจัดของเสียฝ่ายรัฐ) สามารถเข้าใช้สถานติดตั้งฯของเอกชนได้ และเอกชนจะได้รับเงินทดแทน (reimbursement) หากผู้ให้บริการกำจัดขยะฝ่ายรัฐไม่อาจกำจัดขยะที่เหลือได้หรือเอกชนต้องกำจัดขยะโดยมีค่าใช้จ่ายสูงอย่างไม่ได้สัดส่วน ในกรณีที่ผู้ให้บริการกำจัดของเสียฝ่ายรัฐกับเอกชนเจ้าของสถานติดตั้งฯดำเนินการในพื้นที่เดียวกัน⁹⁸

นอกจากนี้ รัฐบาลระดับรัฐ (Land Governments) อาจออกกฎหมายเพื่ออนุญาตให้มีการกำจัดของเสียบางอย่างหรือในปริมาณจำเพาะเจาะจงนอกเหนือจากสถานติดตั้งข้างต้นนี้ได้หากมีความจำเป็นและการทำเช่นนั้นไม่ส่งผลกระทบต่อประโยชน์สาธารณะ⁹⁹

(6) การกำกับการก่อสร้างและการติดตั้งเพื่อฝังกลบ

การอนุมัติโครงการก่อสร้างหรือดำเนินการฝังกลบ แผนการก่อสร้างและการดำเนินการฝังกลบดินหรือการเปลี่ยนแปลงใด ๆ เกี่ยวกับแผนการดังกล่าวจะต้องได้รับอนุมัติจากเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจเสียก่อน (plan approval) โดยต้องดำเนินการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายว่าด้วยการประเมินผลกระทบ

⁹⁷ Ibid, Section 24.

⁹⁸ Ibid, Section 29.

⁹⁹ Ibid, Section 28.

ต่อสิ่งแวดล้อมประกอบด้วย¹⁰⁰ และหากผู้ดำเนินการฝังกลบจะปิดการดำเนินการนั้น ต้องแจ้งต่อเจ้าหน้าที่โดยไม่ชักช้า โดยเจ้าหน้าที่อาจกำหนดภาระหน้าที่แก่ผู้ดำเนินการฝังกลบดินในเรื่องการฟื้นฟูเยียวยาพื้นที่ การใช้มาตรการป้องกันไว้ก่อนที่จำเป็นขณะดูแลพื้นที่หลังเสร็จการดำเนินการแล้ว และการรายงานเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับผลกระทบร้ายแรงต่อสุขภาพมนุษย์และสิ่งแวดล้อม ในท้ายที่สุดแล้วเจ้าหน้าที่จะเป็นผู้ตัดสินใจว่าสถานฝังกลบดินนั้นจะปิดตัวได้หรือไม่และระยะเวลาดูแลหลังเสร็จ (after-care) จะเป็นเท่าใด¹⁰¹

(7) การกำหนดให้รายงานการปล่อยมลพิษ

ผู้ดำเนินการฝังกลบมีหน้าที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการปล่อยมลพิษของสถานติดตั้งสำหรับฝังกลบต่อเจ้าหน้าที่ ตามระยะเวลาที่เจ้าหน้าที่กำหนด¹⁰²

(8) การกำกับในเรื่องสถิติและหลักฐาน

บริษัทที่ก่อ ที่ครอบครอง ที่เก็บ ที่ขนส่ง และที่กำจัดของเสียอันตรายต้องแสดงหลักฐานต่อเจ้าหน้าที่และต่อกันและกันเกี่ยวกับการกำจัดของเสียนั้นอย่างถูกต้องเหมาะสม¹⁰³

นอกจากการกำกับดูแลการบริหารจัดการของเสีย ตามวิธีการต่างๆข้างต้นแล้ว กฎหมายของประเทศเยอรมนียังได้วางหลักเกณฑ์การกำกับดูแล ไว้ในส่วนที่ว่าด้วยหลักการกำกับดูแลทั่วไป¹⁰⁴ เพื่อให้แต่ละฝ่ายที่เป็นผู้ปฏิบัติงานหรือดำเนินการภายใต้พระราชบัญญัตินี้ต้องมีพันธกรณีที่ต้องปฏิบัติเพิ่มเติม ดังต่อไปนี้

การกำกับดูแลเพิ่มเติมสำหรับฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

(1) การเข้าไปยังพื้นที่สถานประกอบกิจการหรือสำนักงานเพื่อป้องกันอันตราย

ให้ฝ่ายที่เกี่ยวข้องตามพระราชบัญญัติความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ (*Produktsicherheitsgesetz*)¹⁰⁵ มีหน้าที่ต้องอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจสามารถเข้าไปยังสถานประกอบกิจการหรือสำนักงาน นอกเวลาทำการเพื่อป้องกันอันตรายที่ใกล้จะเกิดต่อความปลอดภัยหรือความสงบเรียบร้อยของสาธารณะเพื่อวัตถุประสงค์ในการป้องกันและบริหารจัดการของเสีย¹⁰⁶

(2) การสอดส่องดูแลผู้ผลิตของเสียอันตราย

เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจต้องสอดส่องดูแลผู้ก่อของเสียอันตราย สถานที่ติดตั้งและสถานประกอบกิจการที่ดำเนินการบำบัดของเสีย ตลอดจนผู้เก็บของเสีย ผู้ขนส่งของเสีย นายหน้าและตัวแทนจำหน่ายของเสียเป็นระยะ โดยต้องตรวจสอบแหล่งที่มา ประเภท ปริมาณ และปลายทางของของเสียที่เก็บและขนส่งมานั้นด้วย¹⁰⁷

(3) การขอข้อมูล การตรวจสอบเอกสารและเทคนิค

¹⁰⁰ Ibid, Section 35 and section 36.

¹⁰¹ Ibid, Section 40.

¹⁰² Ibid, Section 41.

¹⁰³ Ibid, Section 50.

¹⁰⁴ Ibid, Section 47.

¹⁰⁵ Product Safety Act, Section 25 (1) (3), Section 26 (2) (3), Section 27 (1), Section 28 (1) (2) (4).

¹⁰⁶ Act Reorganising the Law on Closed Cycle Management and Waste (2012), Section 47(1).

¹⁰⁷ Ibid, Section 47(2).

ผู้ก่อและผู้ครอบครองของเสีย ฝ่ายที่มีหน้าที่ดำเนินการกำจัดของเสีย ผู้ดำเนินการและอดีตผู้ดำเนินการของสถานประกอบการหรือสถานติดตั้งที่ดำเนินการบำบัดหรือได้ดำเนินการบำบัดของเสีย ทั้งที่ยังเปิดทำการหรือปิดทำการไปแล้ว รวมถึงผู้เก็บรวบรวมของเสีย ผู้ขนส่ง นายหน้า และตัวแทนจำหน่ายจะต้องให้ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติการ สิ่งอำนวยความสะดวก สถานที่ติดตั้งและวัตถุอื่นๆแก่เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจและต้องอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจเข้าไปในสถานประกอบการหรือสำนักงานเพื่อทำการตรวจสอบเอกสาร ตรวจสอบและทดสอบระบบทางเทคนิคในช่วงเวลาทำการ ทั้งยังต้องอนุญาตให้เข้าไปในสถานที่ตั้งธุรกิจหรือปฏิบัติการ รวมทั้งที่อยู่อาศัยในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อป้องกันอันตรายที่ใกล้จะเกิดต่อความปลอดภัยหรือความสงบเรียบร้อยของสาธารณะ¹⁰⁸

(4) การตรวจสอบสิ่งติดตั้งเพื่อฟื้นฟูสภาพและกำจัดของเสีย

เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องซึ่งต้องกำกับเกี่ยวกับสถานติดตั้งเพื่อฟื้นฟูสภาพและกำจัดของเสียต้องจัดทำแผนกำกับดูแลและโครงการกำกับดูแลพื้นที่ฝังกลบต่าง ๆ ที่ต้องได้รับอนุญาตจากรัฐ โดยการกำกับดูแลที่ว่านี้ต้องประกอบด้วยกำกับการก่อสร้าง การตรวจสอบสถานที่ การตรวจสอบการปล่อยมลพิษ การตรวจสอบรายงานภายใน การวัดและการควบคุม รวมทั้งการทดสอบเทคนิคที่ใช้และความเหมาะสมในการจัดการเชิงนิเวศของหลุมฝังกลบด้วย และส่วนที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ในการให้ข้อมูลต่อเจ้าหน้าที่ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม¹⁰⁹

สำหรับกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น รัฐมีหน้าที่กำกับดูแลการบริหารจัดการของเสียใน 2 ด้าน คือ ด้านการป้องกันและการลดการก่อของเสีย และด้านการใช้เป็นวงจรและการกำจัดของเสีย

ด้านการป้องกันและการลดการก่อของเสีย

(1) การป้องกันหรือลดการก่อของเสียโดยผู้ประกอบการธุรกิจ

รัฐต้องใช้กฎระเบียบและมาตรการอื่นที่จำเป็น เพื่อให้ผู้ประกอบการดำเนินการป้องกันหรือลดก่อเกิดของเสียจากวัตถุดิบหรือสิ่งอื่นใดในกิจกรรมทางธุรกิจของตน โดยการใช้วัตถุดิบอย่างมีประสิทธิภาพ และการใช้บรรจุภัณฑ์ที่ซ้ำได้ เป็นต้น

(2) การป้องกันหรือลดการก่อของเสียโดยพลเมือง

รัฐต้องใช้มาตรการที่จำเป็นเพื่อให้พลเมืองป้องกันหรือลดการก่อของเสียหรืออื่น ๆ จากผลิตภัณฑ์หรือสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะโดยการใช้ผลิตภัณฑ์ให้นานที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ การเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่ไม่ใช้บรรจุภัณฑ์เกินจำเป็น และอื่น ๆ ในส่วนนี้รัฐอาจเลือกใช้มาตรการ เช่น การเผยแพร่ความรู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น¹¹⁰

(3) การควบคุมการปล่อยสารที่ก่อให้เกิดมลพิษ

¹⁰⁸ Ibid, Section 47(3).

¹⁰⁹ Ibid, Section 47(4), Section 47(5) and Section 47(6).

¹¹⁰ The Basic Act for Establishing a Sound Material-Cycle Society (Act No.110 of 2000), Article 17.

รัฐต้องใช้กฎระเบียบหรือมาตรการที่จำเป็นควบคุมการปล่อยสารที่เป็นมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อป้องกันหรือลดการก่อของเสียจากวัตถุดิบหรือสิ่งอื่นใดและเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดอุปสรรคต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในกระบวนการใช้เป็นวงจรและการกำจัดทรัพยากรหมุนเวียน¹¹¹

ด้านการรีไซเคิลและการกำจัด

(1) มาตรการต่อผู้ประกอบการ

รัฐต้องใช้กฎระเบียบหรือมาตรการที่จำเป็นในด้านต่อไปนี้ได้

- กำหนดให้ผู้ประกอบการใช้ทรัพยากรที่เกิดในกิจกรรมทางธุรกิจของตนเป็นวงจร
- ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการใช้ทรัพยากรหมุนเวียนเป็นวงจรหรือกำจัดทรัพยากรหมุนเวียนที่ยังไม่ผ่านการรีไซเคิลให้เหมาะสมตามที่ผู้ประกอบการนั้นเห็นสมควร¹¹²
- ออกกฎระเบียบหรือใช้มาตรการที่จำเป็นเพื่อให้ผู้ประกอบการดำเนินการใช้เป็นวงจรได้อย่างถูกต้องในกิจกรรมทางธุรกิจของตนเอง โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ทางเทคโนโลยีและทางเศรษฐกิจ¹¹³
- ใช้มาตรการที่จำเป็นเพื่อให้ผู้ประกอบการที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการผลิต ขาย หรืออย่างใดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์การเก็บรวบรวม ส่งมอบ หรือใช้ผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ และสิ่งอื่นใดภายหลังจากที่กลายเป็นทรัพยากรหมุนเวียนแล้ว เพื่อส่งเสริมการใช้เป็นวงจร¹¹⁴

(2) มาตรการต่อพลเมือง

- รัฐอาจใช้มาตรการที่จำเป็นเพื่อให้ประชาชนส่งเสริมการใช้ทรัพยากรหมุนเวียนเป็นวงจรและการกำจัดของเสียโดยการให้ความร่วมมือในการคัดแยกผลิตภัณฑ์และสิ่งอื่น ๆ ที่ได้ใช้แล้วและกลายเป็นทรัพยากรหมุนเวียน รวมทั้ง การเก็บ การส่งมอบ และการรีไซเคิลทรัพยากรหมุนเวียน และการกระทำอย่างอื่นที่จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากพลเมือง¹¹⁵
- รัฐต้องใช้มาตรการที่จำเป็นต่อการปรับปรุงความรู้ของสาธารณชนและการส่งเสริมการศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างสังคมแห่งการหมุนเวียนทรัพยากร โดยคำนึงถึงข้อเท็จจริงที่ว่า การเปลี่ยนผ่านไปสู่สังคมเช่นนั้น จำต้องมีความเข้าใจและได้รับความร่วมมือจากผู้ประกอบการและพลเมืองด้วย¹¹⁶

สำหรับกฎหมายของประเทศจีนนั้น บทบาทของรัฐในฐานะผู้กำกับดูแลการบริหารจัดการของเสียมีในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

¹¹¹ Ibid, Article 21.

¹¹² Ibid, Article 18(1).

¹¹³ Ibid, Article 18(4).

¹¹⁴ Ibid, Article 18(3).

¹¹⁵ Ibid, Article 18(2).

¹¹⁶ Ibid, Article 27.

(1) การควบคุมผู้ประกอบการที่เป็นอุตสาหกรรมซึ่งใช้พลังงานและน้ำมาก

ในที่นี้หมายถึงอุตสาหกรรมเหล็กกล้า อุตสาหกรรมโลหะที่ไม่มีแร่เหล็กเป็นส่วนประกอบ (non-ferrous metal) อุตสาหกรรมถ่านหิน อุตสาหกรรมพลังงานไฟฟ้า อุตสาหกรรมแปรรูปปิโตรเลียม อุตสาหกรรมเคมี อุตสาหกรรมวัสดุสิ่งก่อสร้าง อุตสาหกรรมก่อสร้าง อุตสาหกรรมการผลิตกระดาษ อุตสาหกรรมการพิมพ์ และอุตสาหกรรมการย้อมสี ทั้งหมดนี้รัฐอาจใช้ระบบควบคุมดูแล (supervision) และการบริหารจัดการทางปกครอง (administration) อุตสาหกรรมเหล่านี้ได้¹¹⁷

(2) รายการส่งเสริมให้ใช้ ควบคุมการใช้ หรือห้ามใช้

ฝ่ายบริหารการพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียนต้องออกรายการเทคนิค อุปกรณ์ วัสดุ และผลิตภัณฑ์ที่ส่งเสริมให้ใช้ ควบคุมการใช้ หรือห้ามใช้ให้เป็นประจำ และต้องออกรายการต้องห้าม (eliminated category) เพื่อกำหนดให้บรรดาเทคนิค อุปกรณ์ หรือวัสดุตามรายการเป็นสิ่งที่จะต้องห้ามผลิต นำเข้า หรือขาย¹¹⁸ เพื่อเป็นมาตรการการลดการบริโภคทรัพยากรและการก่อของเสียในกระบวนการผลิต การหมุนเวียน และการบริโภค

(3) รายการแสดงส่วนประกอบที่ต้องห้ามใช้ในอุปกรณ์ที่ใช้ไฟฟ้าและผลิตภัณฑ์ไฟฟ้า

ฝ่ายบริหารการพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียนร่วมกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องต้องจัดทำรายการแสดง (directory) เกี่ยวกับส่วนประกอบที่เป็นพิษหรือเป็นอันตรายซึ่งต้องห้ามใช้ในอุปกรณ์ที่ใช้ไฟฟ้าและผลิตภัณฑ์ไฟฟ้า เฉพาะกรณี que อุปกรณ์และผลิตภัณฑ์ดังกล่าวอาจเป็นมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อมเมื่อผ่านกระบวนการถอดรื้อชิ้นส่วนและการกำจัด¹¹⁹

(4) การกำหนดให้ผู้ประกอบการประหยัดน้ำมัน

รัฐเป็นผู้กำหนดขอบเขตและระยะเวลาให้ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมพลังงานไฟฟ้า อุตสาหกรรมแปรรูปน้ำมัน อุตสาหกรรมเคมี เหล็กกล้า โลหะที่ไม่มีแร่เหล็ก และวัสดุสิ่งก่อสร้างใช้พลังงานสะอาดแทนน้ำมัน เชื้อเพลิง เช่น ถ่านหินสะอาด ปิโตรเลียมโค้ก ก๊าซธรรมชาติ เป็นต้น และหยุดใช้เครื่องกำเนิดเชื้อเพลิงและหม้อน้ำร้อนที่ไม่เป็นไปตามข้อกำหนดของรัฐ¹²⁰

(5) การให้ใบอนุญาตชุดเหมือง

หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบออกใบอนุญาตทำเหมืองต้องพิจารณาแผนที่ผู้ประกอบการเหมืองจัดทำว่าเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้หรือไม่ และต้องพัฒนาการควบคุมดูแลและการจัดการการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรแร่ให้เป็นไปตามกฎหมายด้วย¹²¹

(6) การกำหนดห้ามไม่ให้ทำลายที่ดินเพาะปลูกหรือทำให้ที่ดินเพาะปลูกเสียหาย

¹¹⁷ Circular Economy Promotion Law (Order of the President of the People's Republic of China No.4), Article 16.

¹¹⁸ Ibid, Article 18.

¹¹⁹ Ibid, Article 19 para 2.

¹²⁰ Ibid, Article 21.

¹²¹ Ibid, Article 22 para 1.

รัฐสามารถห้ามไม่ให้ผลิต ขาย หรือใช้อิฐดินเผาในระยะเวลาหรือพื้นที่ที่กำหนด ส่วนนี้มีความเกี่ยวข้องกับหน้าที่ของรัฐที่ต้องส่งเสริมหน่วยงานในสายงานการออกแบบสถาปัตยกรรมและอุตสาหกรรมการก่อสร้างให้ใช้ขยะมูลฝอยที่ไม่เป็นอันตราย ปูนซีเมนต์ถัง คอนกรีตผสมเสร็จ และปูนผสมเสร็จ¹²²

(7) การควบคุมการผลิตและการจัดจำหน่ายสินค้าที่บริโภคครั้งเดียวทิ้ง

รัฐต้องกำหนดข้อจำกัดเกี่ยวกับการผลิตและการจัดจำหน่ายสินค้าที่บริโภคครั้งเดียวทิ้งเพื่อการประกันความปลอดภัยและสุขอนามัยในผลิตภัณฑ์ และฝ่ายบริหารการพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียนจะเป็นผู้ออกรายการเฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับสินค้าดังกล่าวที่ออกตามข้อจำกัดนี้ร่วมกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยมีการจัดทำนโยบายทางภาษีและการส่งออกแบบเข้มงวดประกอบด้วย¹²³

(8) การควบคุมดูแลโครงการผลิตพลังงานบางประเภท

ผู้ประกอบการที่มีโครงการผลิตพลังงานแบบระบบจำหน่าย (grid-connected) ด้วยความร้อนที่ความดันสูง แก๊สถ่านหิน เศษถ่านหิน เมือก (slime) ขยะที่ถูกทิ้ง และเชื้อเพลิงค่าความร้อนต่ำ (low-calorie) จะจัดทำโครงการดังกล่าวได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากฝ่ายปกครองหรือได้ขึ้นทะเบียนโครงการโดยเป็นไปตามกฎหมายและข้อกำหนดของคณะมนตรีรัฐกิจแล้ว¹²⁴

(9) กฎหมายและกฎระเบียบเกี่ยวกับการถอดแยกหรือการใช้ประโยชน์ซ้ำ

รัฐมีกฎหมายและกฎระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวกับการถอดแยกชิ้นหรือการใช้ประโยชน์ซ้ำของอุปกรณ์ที่ใช้ไฟฟ้าและผลิตภัณฑ์ไฟฟ้า ยานยนต์และเรือยนต์ซึ่งถูกปล่อยทิ้งเพราะไร้ประโยชน์ ยางของเสีย แบตเตอรี่ตะกั่วของเสีย และผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ¹²⁵

(10) มาตรฐานคุณภาพสินค้าที่ผลิตซ้ำหรือต่ออายุ

รัฐกำหนดมาตรฐานคุณภาพสินค้าสำหรับสินค้าที่ผ่านการผลิตซ้ำหรือต่ออายุขึ้นมา โดยรัฐกำหนดให้มีการแสดงฉลากไว้ในที่ที่เห็นชัดแจ้งว่าเป็นสินค้าที่ผลิตซ้ำหรือต่ออายุ¹²⁶

¹²² Ibid, Article 23 para 2 and 3.

¹²³ Ibid, Article 28.

¹²⁴ Ibid, Article 32 para 2.

¹²⁵ Ibid, Article 38.

¹²⁶ Ibid, Article 40 para 2.

ตารางที่ 2-10 มาตรการการกำกับดูแลเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน

ประเด็น/ ประเทศ	เยอรมนี	ญี่ปุ่น	จีน
การป้องกัน หรือการลด การเกิด ของเสีย	<ul style="list-style-type: none"> - การกำหนดเงื่อนไขเศรษฐกิจหมุนเวียนในด้าน การฟื้นฟูสภาพของเสีย - การกำกับผลิตภัณฑ์ใน ส่วนของการให้ข้อมูล เกี่ยวกับการป้องกันของเสียที่ เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ 	<ul style="list-style-type: none"> - ต้องการให้ผู้ประกอบการ ใช้วัสดุดีอย่างมี ประสิทธิภาพ - ต้องการให้ประชาชนใช้ ผลิตภัณฑ์ให้นานที่สุด และ ไม่ใช่บรรจุภัณฑ์เกินจำเป็น - รัฐควบคุมการปล่อยสารที่ ก่อให้เกิดมลพิษ 	<ul style="list-style-type: none"> - ออกรายการส่งเสริมให้ใช้ ควบคุมการใช้ หรือต้องห้ามใช้ เพื่อลดการบริโภคหรือการก่อ ของเสียในกระบวนการผลิต - การควบคุมผู้ประกอบการที่ เป็นอุตสาหกรรมซึ่งใช้ พลังงานและน้ำมาก - การส่งเสริมให้ ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรม บางประเภทใช้พลังงานสะอาด แทนพลังงานเชื้อเพลิง - การออกใบอนุญาตขุดเหมือง เพื่อให้การประกอบการเหมือง เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด
การฟื้นฟู สภาพของ เสีย - การใช้ซ้ำ - การนำ วัสดุที่ใช้ แล้วกลับมา ใช้ใหม่ - อื่น ๆ	<ul style="list-style-type: none"> - การเก็บโดยคัดแยก ประเภทของเสียและบำบัด ของเสียเพื่อนำไปฟื้นฟูสภาพ ต่อไป - การตรวจสอบสิ่งติดตั้งเพื่อ ฟื้นฟูสภาพของเสียให้ได้ มาตรฐาน 	<ul style="list-style-type: none"> - ต้องการให้ผู้ประกอบการ ใช้วัสดุดีซ้ำ - ต้องการให้ผู้ประกอบการ ต้องใช้ทรัพยากรหมุนเวียน ที่เกิดในกิจกรรมทางธุรกิจ ของตนเป็นวงจร - ต้องการให้ผู้ประกอบการ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตหรือ ขายผลิตภัณฑ์เก็บ ผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ หรือ สิ่งอื่นใดเพื่อส่งเสริมการใช้ สิ่งเหล่านั้นหลังจากเป็น ทรัพยากรหมุนเวียนแล้ว 	<ul style="list-style-type: none"> - สิ่งเฉพาะทั้งหลาย เช่น อุปกรณ์ที่ใช้ไฟฟ้าและ ผลิตภัณฑ์ไฟฟ้า ยานยนต์ เรือ ยนต์ แบตเตอรี่ตะกั่วของเสีย เมื่อถอดแยกแล้วให้ใช้ ประโยชน์จากชิ้นส่วนต่าง ๆ อีก

ประเด็น/ ประเทศ	เยอรมนี	ญี่ปุ่น	จีน
		<p>- ต้องการให้ประชาชนให้ความร่วมมือในการคัดแยกผลิตภัณฑ์ที่กลายเป็นทรัพยากรหมุนเวียนแล้ว</p>	
<p>การกำจัดของเสีย</p>	<ul style="list-style-type: none"> - การกำหนดพันธกรณีในเรื่องการกำจัดของเสียในลักษณะที่ไม่กระทบต่อประโยชน์สาธารณะอย่างร้ายแรง - การกำกับผลิตภัณฑ์ที่จะวางขายได้เมื่อมีประสิทธิภาพในแง่ทรัพยากร (ใช้ซ้ำได้ ทนทาน ซ่อมแซมได้) - การให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ว่าสามารถนำมาใช้ใหม่หรือฟื้นฟูได้อย่างไร - การกำกับให้คัดแยกและบำบัดของเสียเพื่อนำไปฟื้นฟูสภาพต่อไป - การกำกับการกำจัดของเสียที่ต้องทำในโรงงานหรือสถานปลูกสร้างที่ได้รับอนุญาตแล้วเท่านั้น - การกำกับการก่อสร้างและการติดตั้งเพื่อฝังกลบดิน ในส่วนของประเภท ขนาด กระบวนการ และมาตรการฟื้นฟูพื้นที่ฝังกลบดิน เพื่อไม่ให้กระทบต่อสิ่งแวดล้อม 	<p>X</p>	<ul style="list-style-type: none"> - การออกรายการแสดงส่วนประกอบที่ต้องห้ามใช้ในอุปกรณ์ไฟฟ้าและผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าที่สุ่มเสี่ยงจะก่อมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อมเมื่อผ่านกระบวนการถอดรื้อชิ้นส่วนและกำจัด

ประเด็น/ ประเทศ	เยอรมนี	ญี่ปุ่น	จีน
	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ต้องให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ว่าสามารถกำจัดได้อย่างไร - การตรวจสอบสิ่งติดตั้งเพื่อกำจัดของเสียให้ได้มาตรฐาน 		
อื่น ๆ	<ul style="list-style-type: none"> - การกำกับดูแลเกี่ยวกับการเก็บของเสีย ในส่วนเกี่ยวกับบุคคลผู้ดำเนินการเก็บของเสียและการแจ้งต่อเจ้าหน้าที่เพื่อไม่ให้กระทบกับผู้ให้บริการกำจัดของเสียฝ่ายรัฐ - การกำหนดให้รายงานการปล่อยมลพิษของสถานที่ติดตั้งสำหรับฝังกลบที่ปล่อยมลพิษในปริมาณมาก - การกำกับในเรื่องสถิติและหลักฐานของบริษัทที่ก่อครอบครอง เก็บ ขนส่ง และกำจัดของเสียอันตราย - อำนาจของเจ้าหน้าที่ในการเข้าไปยังพื้นที่สถานประกอบการหรือสำนักงานเพื่อป้องกันอันตรายที่ใกล้จะเกิด - อำนาจของเจ้าหน้าที่ในการสอดส่องดูแลบุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้เกี่ยวข้องในของเสียอันตราย 	X	<ul style="list-style-type: none"> - การออกรายการแสดงส่วนประกอบที่ต้องห้ามใช้ในอุปกรณ์ที่ใช้ไฟฟ้าและผลิตภัณฑ์ไฟฟ้า - การกำหนดห้ามไม่ให้ผลิตขาย หรือใช้อิฐดินเผาในกรณีเพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อดินเพาะปลูก - การกำหนดข้อจำกัดเกี่ยวกับการผลิตและการจัดจำหน่ายสินค้าที่บริโภคครั้งเดียวทิ้ง เพื่อความปลอดภัยและสุขอนามัยในผลิตภัณฑ์ - การควบคุมดูแลโครงการผลิตพลังงานบางประเภท เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายและข้อกำหนดต่าง ๆ - การติดฉลากแสดงว่าสินค้าที่วางขายเป็นสินค้าที่ผ่านกระบวนการผลิตซ้ำหรือการต่ออายุขึ้นมาแล้ว เพื่อควบคุมมาตรฐานสินค้าลักษณะดังกล่าว

ประเด็น/ ประเทศ	เยอรมนี	ญี่ปุ่น	จีน
การปรับใช้ (ผลการ บังคับใช้ กฎหมาย)	มุ่งเน้นการบังคับฝ่ายที่ เกี่ยวข้องกับกระบวนการ ฟื้นฟูสภาพของเสียและการ กำจัดของเสียให้ทำโดยได้ มาตรฐานเป็นหลัก	มุ่งเน้นให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ในกระบวนการลดและ ป้องกันการก่อของเสียยิ่ง กว่ามุ่งเน้นที่การกำจัดของ เสีย โดยผู้ประกอบการมี ความรับผิดชอบในเรื่องการ ใช้วัสดุคืบ ส่วนพลเมืองมี หน้าที่ในฐานะผู้บริโภคบาง ประการ	-มุ่งเน้นบังคับกับ ผู้ประกอบการด้วย วัตถุประสงค์ในด้านการ ประหยัดทรัพยากรและ พลังงาน -มุ่งเน้นบังคับกับ ผู้ประกอบการไม่ให้เกิดการดำเนิน กิจการกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

2.1.11 การบริหารจัดการของเสียตามแนวทางของเศรษฐกิจหมุนเวียนภาคสมัครใจ

กฎหมายของประเทศเยอรมนีได้กำหนดให้ผู้ผลิตและผู้จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์สามารถรับผลิตภัณฑ์หรือของเสียที่หลงเหลือจากผลิตภัณฑ์คืนกลับมา ได้โดยสมัครใจ แต่จะต้องดำเนินการแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเสียก่อน ซึ่งการรับคืนของเสียโดยสมัครใจนี้ อาจรวมถึงของเสียจากผู้ผลิตและผู้จัดจำหน่ายอื่นและการรับคืนของเสียอันตรายด้วยเช่นกัน¹²⁷

สำหรับกฎหมายของประเทศญี่ปุ่นได้มีการกำหนดความรับผิดชอบของผู้ประกอบการในการดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจก็จริงอยู่ แต่บางความรับผิดชอบนั้นอาศัยความสมัครใจเป็นหลัก กล่าวคือ ผู้ประกอบการมีความรับผิดชอบในการใช้เป็นวงจรรแต่โดยริเริ่มที่ตนเอง (self-initiated) มีความรับผิดชอบในการกำจัดของเสียให้ถูกต้องเหมาะสมนั้นก็ให้ปฏิบัติเองโดยสมัครใจ (undertaking proper disposal on their own responsibility)¹²⁸ ซึ่งจะมีความแตกต่างจากจากกฎหมายของประเทศเยอรมนีตรงที่ ไม่จำเป็นต้องมีการแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ก่อนที่จะมีการกระทำโดยสมัครใจ และดูเหมือนว่าความสมัครใจตามกฎหมายญี่ปุ่นดังกล่าวจะเป็นเรื่องของจิตใต้สำนึกในการให้ความร่วมมือในการบริหารจัดการของเสียมากกว่าอีกด้วย

อย่างไรก็ดี จะเห็นได้ว่า ในกฎหมายของประเทศจีนไม่ได้มีการกำหนดเรื่องนี้ไว้ ดังเช่นกฎหมายของประเทศเยอรมนีและกฎหมายก่อตั้งสังคมที่มีการใช้วัสดุหมุนเวียนอย่างรอบคอบของประเทศญี่ปุ่น

¹²⁷ Act Reorganising the Law on Closed Cycle Management and Waste (2012), Section 26 and Section 26a.

¹²⁸ The Basic Act for Establishing a Sound Material-Cycle Society (Act No.110 of 2000), Article 11(1).

ตารางที่ 2-11 การบริหารจัดการของเสียตามแนวทางเศรษฐกิจหมุนเวียนภาคสมัครใจ

ประเด็น/ ประเทศ	เยอรมนี	ญี่ปุ่น	จีน
ผู้ปฏิบัติโดย สมัครใจ	- ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ - ผู้จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์	ผู้ประกอบการ	X
การกระทำ	ผลิตภัณฑ์หรือของเสียที่ หลงเหลือจากผลิตภัณฑ์ คืนกลับมา	- การใช้เป็นวงจร - การกำจัดของเสียให้ถูกต้อง เหมาะสม	X
การปรับใช้ (ผลการ บังคับใช้ กฎหมาย)	กระตุ้นให้ผู้ที่มีความรับผิดชอบ ต่อผลิตภัณฑ์รับผิดชอบในด้าน การฟื้นฟูสภาพและการกำจัด ของเสีย ให้นอกเหนือไปจาก ความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ที่ เป็นการบังคับในด้านการ ป้องกัน และความสมัครใจส่วน นี้ทำให้ไม่เพิ่มภาระต่อบุคคล กลุ่มนี้มากเกินไป	เป็นการวางแนวบรรทัดฐานให้เกิด ความตระหนักรู้ และทัศนคติที่ดี เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อการใช้ และกำจัดของเสียที่มากขึ้น ผ่านการ บัญญัติเป็นกฎหมาย (แม้ตัวบทมี ความเป็นธรรมคล้ายการวาง กฎเกณฑ์แบบกว้างๆ แต่เมื่อถูก บัญญัติไว้เป็นส่วนหนึ่งของกฎหมาย จึงทำให้รู้สึกว่าจะควรปฏิบัติตาม)	X

2.1.12 บุคคลหรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีส่วนในการบริหารจัดการของเสียตามแนวทางของเศรษฐกิจหมุนเวียน

กฎหมายของประเทศเยอรมนี นอกจากฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องตามหมวดว่าด้วยแนวทางการบริหารจัดการของเสีย กฎหมายยังได้วางกรอบ กำหนดให้บุคคลหรือหน่วยงานอื่น ๆ สามารถเข้ามามีส่วนในการบริหารจัดการของเสียตามแนวทางการจัดตั้งเศรษฐกิจหมุนเวียนได้เช่นกัน ซึ่งสามารถจำแนกออกได้ ดังนี้

(1) สถาบันประกันคุณภาพและผู้ถือตรารับประกันคุณภาพ

สถาบันประกันคุณภาพต้องจัดให้มีการประกันคุณภาพสม่ำเสมอเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนและคุ้มครองสุขภาพของมนุษย์และสิ่งแวดล้อม โดยสถาบันฯ มีอำนาจให้ตรารับประกัน อีกทั้งยังมีหน้าที่ในการตรวจตราดูแล (supervision) ผู้ถือตรารับประกันคุณภาพว่าได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขเกี่ยวกับคุณภาพหรือไม่ ซึ่งผู้ถือตราประทับรับประกันคุณภาพข้างต้นนี้หมายความถึงบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่ก่อให้เกิด บำบัด หรือ

ฟื้นฟูสภาพขยะอินทรีย์หรือกากตะกอนน้ำเสียเป็นปกติธรรมดาในทางค้าขาย เฉพาะวิสาหกิจทางเศรษฐกิจ (economic enterprises) หรือสถานประกอบการสาธารณะ (public installations) เท่านั้น¹²⁹

(2) บริษัทบริหารจัดการของเสียที่ได้รับการรับรอง

บริษัทที่ดำเนินการเก็บ ขนส่ง จัดเก็บ บำบัด กำจัด ซ้ำขายหรือเจรจาต่อรองในทางการค้า หากได้รับการรับรอง (certified) แล้ว ก็ย่อมมีส่วนร่วมในเศรษฐกิจหมุนเวียนและการพิทักษ์การคุ้มครองสุขภาพของมนุษย์และสิ่งแวดล้อมในส่วนที่เกี่ยวกับการเกิดของเสียและการบริหารจัดการของเสีย¹³⁰

อย่างไรก็ดี ในส่วนของกฎหมายของประเทศญี่ปุ่นและกฎหมายของประเทศจีนนั้น ไม่ได้กำหนดให้บุคคลหรือหน่วยงานอื่น ๆ สามารถเข้ามามีส่วนในการบริหารจัดการของเสียแต่อย่างใด

ตารางที่ 2-12 บุคคลหรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีส่วนในการบริหารจัดการของเสียตามแนวทางเศรษฐกิจหมุนเวียน

ประเทศ/ประเด็น	เยอรมนี	ญี่ปุ่น	จีน
หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง	- สถาบันประกันคุณภาพและผู้ถือตราประกันคุณภาพ มีอำนาจในการตรวจตา ดูแลผู้ถือตราประกันว่าได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขเกี่ยวกับคุณภาพในการบริหารจัดการของเสียหรือไม่ - บริษัทบริหารจัดการของเสียที่ได้รับการรับรอง ทำการเก็บ ขนส่ง จัดเก็บ บำบัด กำจัด ซ้ำขายหรือเจรจาต่อรองในทางการค้า	X	X
(ผลการบังคับใช้กฎหมาย)	หน่วยงานซึ่งเป็นเอกชน อาจมีแรงจูงใจในการกำกับ ดูแล การบริหารจัดการขยะของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องภายใต้กฎหมายนี้ มากกว่ารัฐ ส่งผลให้สามารถประกันคุณภาพในการบริหารจัดการของเสียได้ดียิ่งขึ้น	X	X

¹²⁹ Act Reorganising the Law on Closed Cycle Management and Waste (2012), Section 12.

¹³⁰ Ibid, Section 56 .

2.1.13 บทกำหนดโทษและความรับผิดทางกฎหมาย

กฎหมายของประเทศจีนกำหนดความรับผิดทางกฎหมายไว้สำหรับ 2 ฝ่าย คือ รัฐและผู้ประกอบการ ซึ่ง ความรับผิดชอบทางกฎหมายของรัฐนั้นจะเกิดขึ้นในกรณีที่รัฐไม่สามารถสืบสวนการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายว่าด้วยเศรษฐกิจหมุนเวียนทั้งที่ตนรับรู้ถึงการกระทำนั้นแล้ว รวมถึงในกรณีที่หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบมีความหย่อนยานในหน้าที่ในการสอดส่องหรือหน้าที่ทางปกครองตามกฎหมาย โดยโทษในส่วนนี้จะเป็นการลงโทษตามสายบังคับบัญชาเท่านั้น กล่าวคือ เจ้าหน้าที่ของรัฐลำดับสูงกว่า อาจสั่งให้เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบหรือมีความรับผิดในเรื่องนั้นโดยตรงแก้ไขหรือปฏิบัติตามกฎหมายให้ถูกต้องหรือสั่งลงโทษเจ้าหน้าที่นั้นก็ได้¹³¹

ส่วนความผิดของผู้ประกอบการมีในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้¹³²

- (1) ผลิตหรือขายสินค้าหรืออุปกรณ์ หรือการใช้เทคโนโลยี เทคนิค อุปกรณ์ หรือวัสดุใดที่มีชื่อในรายการสิ่งซึ่งต้องกำจัดทิ้ง (eliminated category)
- (2) ออกแบบการใช้สารเป็นพิษหรือสารอันตรายที่มีชื่อในรายการต้องห้ามใช้ (prohibited category) ในสินค้าซึ่งอาจก่อให้เกิดมลภาวะในกระบวนการถอดแยกหรือการทำลาย
- (3) การใช้เครื่องกำเนิดเชื้อเพลิงหรือหม้อต้มแรงดันจากน้ำมันไม่เป็นไปตามมาตรฐานของรัฐ ส่วนนี้บังคับกับผู้ประกอบการในกิจการพลังงานไฟฟ้า การแปรรูปปิโตรเลียม อุตสาหกรรมเคมี เหล็กกล้า โลหะที่ไม่มีแร่เหล็กเป็นส่วนประกอบ หรือวัสดุก่อสร้างเท่านั้น
- (4) ผู้ประกอบการในกิจการเหมืองแร่ที่ไม่อาจปฏิบัติตามข้อบังคับให้ทำเข้าชีวิตเกี่ยวกับอัตราการสกัด แยกแร่ อัตราความเสี่ยง อัตราการบดแร่ อัตราการใช้ประโยชน์ซ้ำจากน้ำในเหมือง อัตราการแปรสภาพที่ดินซ้ำ และตัวชีวิตอื่น ๆ¹³³
- (5) ผู้ประกอบการที่ผลิต ขายหรือใช้อิฐดินเผาในระยะเวลาหรือพื้นที่ที่รัฐกำหนดห้ามผลิต ขาย หรือใช้อิฐดินเผา¹³⁴
- (6) ผู้ประกอบการโครงข่ายไฟฟ้าที่ปฏิเสธไม่ยอมซื้อพลังงานไฟฟ้าที่ผลิตโดยผู้ประกอบการซึ่งใช้ความร้อนทิ้ง ความดันทิ้ง แก๊สถ่านหิน เศษถ่านหิน เมือก ขยะที่ถูกทิ้ง และเชื้อเพลิงค่าความร้อนต่ำ¹³⁵
- (7) ผู้ประกอบการที่ขายอุปกรณ์ที่ใช้ไฟฟ้าหรือผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าที่ไม่มีฉลากบ่งชี้ว่าเป็นผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากการใช้ประโยชน์ซ้ำ (reutilized) และผู้ประกอบการที่ขายผลิตภัณฑ์ซึ่งผ่านการผลิตซ้ำหรือต่ออายุขัยที่ไม่มีฉลากบ่งบอว่าเป็นผลิตภัณฑ์ที่ผ่านกระบวนการข้างต้นมาก่อน¹³⁶

¹³¹ Circular Economy Promotion Law (Order of the President of the People's Republic of China No.4), Article 49.

¹³² Ibid, Article 51 to 57.

¹³³ Ibid, Article 53 and Article 22.

¹³⁴ Ibid, Article 54 and Article 23.

¹³⁵ Ibid, Article 55 and Article 31. Para 2.

¹³⁶ Ibid, Article 56, Article 39 and Article 40 para.

ผู้ประกอบการซึ่งกระทำขัดกับกฎหมายฉบับนี้จะมีความความรับผิดชอบในการเยียวยาความเสียหายและโทษปรับตามที่กฎหมายนี้กำหนดไว้ อย่างไรก็ตามก็ดี กฎหมายฉบับนี้ได้ระบุเอาไว้ด้วยว่าการกระทำละเมิดกฎหมายฉบับนี้ทำให้ผู้ประกอบการต้องตกอยู่ใต้ความรับผิดชอบทางอาญาด้วยเช่นกัน¹³⁷

ส่วนกฎหมายของประเทศเยอรมนีและประเทศญี่ปุ่น ไม่ปรากฏบทบัญญัติว่าด้วยบทกำหนดโทษและความรับผิดชอบทางกฎหมายอย่างเช่นในกฎหมายของประเทศจีน

ตารางที่ 2-13 เปรียบเทียบบทกำหนดโทษและความรับผิดชอบทางกฎหมาย

ประเด็น/ประเทศ	เยอรมนี	ญี่ปุ่น	จีน
เรื่องที่มีบทกำหนดโทษทางกฎหมาย	X	X	<p><u>รัฐ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - มีความผิดในกรณีที่รัฐไม่สามารถสืบสวนการกระทำที่ขัดต่อกฎหมาย เมื่อมีผู้รายงานการกระทำ หรือรัฐปฏิบัติหน้าที่ล่าช้า ซึ่งโทษที่จะได้รับมีเฉพาะโทษตามสายบังคับบัญชา <p><u>ผู้ประกอบการ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - การใช้วัสดุที่มีชื่อในรายการสิ่งซึ่งต้องกำจัดทิ้ง - การใช้สารเป็นพิษหรือสารอันตรายที่มีชื่อในรายการต้องห้ามใช้ - การใช้เครื่องกำเนิดเชื้อเพลิงหรือหม้อต้มแรงดันจากน้ำมันไม่เป็นไปตามมาตรฐานของรัฐ - การไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับให้ทำเป่าชีวะดีเกี่ยวกับกิจการแร่ - การผลิต ขยาย หรือใช้อิฐดินเผาที่รัฐต้องห้ามไม่ให้ผลิต ขยาย หรือใช้ - การปฏิเสธไม่ซื้อพลังงานไฟฟ้าจากผู้ประกอบการที่รัฐกำหนด - การไม่ปฏิบัติตามเรื่องฉลากบ่งชี้ผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากการใช้ประโยชน์ซ้ำหรือการต่ออายุซ้ำ

¹³⁷ Ibid, Article 57.

ประเด็น/ประเทศ	เยอรมนี	ญี่ปุ่น	จีน
การปรับใช้ (ผลการบังคับใช้ กฎหมาย)	X	X	เพื่อส่งเสริมให้การพัฒนาาระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular economy) เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงต้องมีการกำหนดความผิดเฉพาะเรื่องแยกออกมาต่างหากจากโทษทางอาญา เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนในการปรับใช้กฎหมายอาญา

2.2 บทสรุปจากการศึกษาเปรียบเทียบและแนวทางการนำมาใช้กับประเทศไทย

เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular economy) เป็นแนวคิดที่หลายประเทศนำไปปรับใช้กับระบบเศรษฐกิจของตน เพื่อให้การใช้ทรัพยากรเป็นไปอย่างคุ้มค่า สามารถบริหารจัดการของเสียได้อย่างครบวงจร ไม่ว่าจะเป็นการลดการเกิดของเสีย การนำทรัพยากรหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ รวมถึงการกำจัดของเสียที่ลดภาระทางสิ่งแวดล้อม ในการนี้ คณะผู้วิจัย จึงได้ดำเนินการศึกษา เปรียบเทียบกฎหมายของต่างประเทศ ได้แก่ กฎหมาย Act Reorganising the Law on Closed Cycle Management and Waste (Gesetz zur Neuordnung des Kreislaufwirtschafts- und Abfallrechts (2012) ของประเทศเยอรมนี กฎหมาย (Circular Economy Promotion Law (Order of the President of the People's Republic of China No.4 (2012) ของประเทศจีน และ The Basic Act for Establishing a Sound Material-Cycle Society (Act No.110 of 2000) ของประเทศญี่ปุ่น เพื่อชี้ให้เห็นถึงแนวคิดต่างๆ ที่อาจนำมาปรับใช้เพื่อพัฒนา ต่อยอดความเป็นไปได้ในการจัดตั้งเศรษฐกิจหมุนเวียนในประเทศไทย ทั้งนี้ อาจสรุปความเป็นมาของกฎหมายเศรษฐกิจหมุนเวียนของแต่ละประเทศได้ ดังนี้¹³⁸

ประเทศเยอรมนี เป็นประเทศที่ประสบปัญหาเรื่องการจัดการของเสีย จึงได้ตรากฎหมายการจัดการของเสีย ที่มุ่งเน้นในเรื่องการจำกัดเก็บและการคัดแยกขยะ และการนำของเสียกลับมาใช้ใหม่ ในปี ค.ศ. 1972 แต่ต่อมารัฐบาลเล็งเห็นว่า การแก้ไขปัญหาขยะที่ดีที่สุด ควรเริ่มจากการแก้ไขที่ต้นทาง กล่าวคือ เน้นการป้องกันการเกิดและลดขยะ รวมถึงการรีไซเคิลขยะเพื่อให้พลังงานกลับคืนสภาพ (energy recovery) จึงได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการหลีกเลี่ยง การรีไซเคิลและการกำจัดขยะ (Waste Avoidance, Recycling and Disposal Act) ในปี ค.ศ. 1986 บนฐานแนวคิดการกำจัดขยะที่ยั่งยืน รวมถึงหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย ทั้งนี้ในช่วงแรกเป็นการจัดการกับของเสียด้านบรรจุภัณฑ์ตามความสมัครแต่ไม่สำเร็จผล รัฐจึงเปลี่ยนมาใช้วิธีในการตรากฎีกากว่าด้วยบรรจุภัณฑ์ (VerpackV) ด้วยความร่วมมือจากภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งนับเป็น

¹³⁸ สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) และ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. กรอบนโยบายนวัตกรรมเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจหมุนเวียน: วิสัยทัศน์ พ.ศ. 2573 (Circular economy innovation ecosystem vision 2030)

ประเทศแรกที่ออกกฎหมายเพิ่มอัตราภาษีไซเคิลขยะบรรจุภัณฑ์ โดยกำหนดให้ผู้ผลิตเป็นผู้รับผิดชอบ และต่อมาในภายหลังได้มีการตรากฎหมายวัฏจักรสารแบบปิดและการจัดการของเสีย (Closed Substance Cycle and Waste Management Act) เพื่อส่งเสริมการจัดการของเสียอย่างครบวงจร และลดการใช้ที่ดินในการฝังกลบ ถือเป็นกฎหมายเศรษฐกิจหมุนเวียนฉบับที่ 2 ของโลกที่ทำให้เยอรมนีประสบความสำเร็จในการจัดการของเสียและทำให้เศรษฐกิจเติบโตขึ้น จนท้ายที่สุด กฎหมายเหล่านี้ ถูกพัฒนากลายเป็น กฎหมายเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy Act) โดยมีการกำหนดขั้นตอนการจัดการของเสียไว้อย่างชัดเจน และเป็นลำดับมากขึ้น จนท้ายที่สุดกฎหมายเศรษฐกิจหมุนเวียนของประเทศเยอรมนี สามารถบรรลุเป้าหมายได้ในปี ค.ศ. 2020 สอดคล้องกับกฎระเบียบของสหภาพยุโรป ทั้งนี้ประเทศเยอรมนี มีวิสัยทัศน์และเป้าหมายในการอนุรักษ์ทรัพยากรและเพิ่มผลิตภาพของวัตถุดิบ ภายในปี ค.ศ. 2030 พร้อมออกกฎหมายเพื่อยกระดับกฎระเบียบและข้อบังคับเพื่อใช้ควบคุมอุตสาหกรรมหลายแขนง อาทิ ยานยนต์ไฟฟ้า อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ แบตเตอรี่ กากตะกอน ของเสีย และน้ำมัน จนกล่าวได้ว่า ประเทศเยอรมนี ถือเป็นประเทศต้นแบบในการพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียน

สำหรับที่มาของกฎหมายเศรษฐกิจหมุนเวียนของประเทศจีนนั้น ได้รับนำแนวคิดของประเทศเยอรมนี และประเทศญี่ปุ่นมาใช้ในการควบคุมมลพิษและลดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็น ปัญหาการจัดการขยะและมลพิษทางอากาศ ซึ่งต่อมาได้รับการสนับสนุนโดยประธานาธิบดี เจียง เจ๋อหมิน ได้มีการออกประกาศเป็นนโยบายระดับชาติในปี ค.ศ. 2002 จนตราเป็นกฎหมาย Cleaner Production Law ที่เข้ามาควบคุม กำกับตั้งแต่กระบวนการผลิต ของอุตสาหกรรม เพื่อลดการก่อมลพิษและส่งเสริมให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และต่อมาในปี ค.ศ. 2005 มีการปรับแก้ไขกฎหมาย Law on Pollution Prevention and Control of Solid Waste จนกระทั่ง ในปี ค.ศ. 2008 กฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy Promotion Law) ได้ถูกตราขึ้นเป็นครั้งแรก ซึ่งถือเป็นกฎหมายเศรษฐกิจหมุนเวียนฉบับที่ 3 ของโลก ที่มุ่งเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้วัสดุและพลังงานในการผลิต การใช้ และการอุปโภคบริโภคทรัพยากร อย่างไรก็ดี กฎหมายดังกล่าวไม่ประสบความสำเร็จเท่าใดนัก เนื่องจากขาดความร่วมมือจากภาคประชาชน ภาครัฐจึงได้พยายามผลักดันให้นโยบายดังกล่าวให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น จึงมีการประกาศใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียนและแผนปฏิบัติการ (Circular Economy Development Strategy and the Recent Action Plan) เป็นแผนระดับชาติที่มุ่งเน้นเรื่องเศรษฐกิจหมุนเวียนโดยเฉพาะ ทำให้เกิดการดำเนินงานแบบบูรณาการสอดคล้องกันระหว่างหน่วยงานรัฐ องค์กรรัฐวิสาหกิจ ที่ได้รับนโยบายมาจัดทำแผนยุทธศาสตร์ ปรับปรุงกฎระเบียบ พัฒนานโยบาย เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียนให้ผสมกันในทุกๆ ระดับ ได้แก่ ระดับกิจการ ระดับเขตอุตสาหกรรม และระดับจังหวัดหรือเมือง โดยกฎหมายเข้าไปควบคุมทุกกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม โดยเน้นหลักการ “ลด” และออกมาตรการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอย่างครอบคลุม ตั้งแต่กระบวนการออกแบบ การผลิต การผลิตซ้ำ ตลอดจนการพัฒนาเทคโนโลยี เพื่อการใช้ซ้ำ รีไซเคิล แลกเปลี่ยนของเสียระหว่างภาคอุตสาหกรรมและครัวเรือน โดยอาศัยการจัดตั้งกองทุนเพื่อสนับสนุนการวิจัย ซึ่งมูลนิธิ Ellen MacArthur Foundation ประเมินว่า หากประเทศจีนสามารถจัดตั้งเศรษฐกิจ

หมุนเวียนได้สำเร็จ จะทำให้เศรษฐกิจของจีนเติบโตมากขึ้น พร้อมทั้ง ยังช่วยให้คุณภาพอากาศของประเทศจีนดีขึ้นได้อีกด้วย

ในส่วนของความเป็นมาของกฎหมายเศรษฐกิจหมุนเวียนของประเทศญี่ปุ่นนั้น อาจเริ่มจากกฎหมายส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (The Promotion of Effective Utilization of Resources Law, Act No.48 of 1991) เริ่มต้นด้วยหลักการ 3R กล่าวคือ การลด (Reduce) การใช้ซ้ำ (Reuse) และรีไซเคิล (Recycle) ซึ่งหลักการดังกล่าวในถูกนำไปบัญญัติในพระราชบัญญัติเพื่อการสร้างสังคมแห่งทรัพยากรหมุนเวียน (The Basic Act for Establishing a Sound Material-Cycle Society, Act No. 110 of 2000) ในปี ค.ศ. 2000 เพื่อเป็นกรอบในการส่งเสริมการสร้างสังคมเศรษฐกิจหมุนเวียน นอกจากนี้ ยังได้ตรากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรีไซเคิลเพื่อใช้กับประเภทของอุตสาหกรรมแต่ละราย อาทิ Food Recycling Act (Act No., 116 of 2000), Home appliance Recycling Act (Act No. 97 of 2001), Construction Materials Recycling Act (Act No. 104 of 2002) และ Automobile Recycling Act (Act No. 87 of 2002) Small Electrical and Electronic Equipment Recycling Act (Enacted in August 2012) การจัดทำ Guideline โดยภาครัฐและการประสานความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการคัดแยกและจัดเก็บขยะ ทั้งนี้ นอกจากในระดับการใช้การบังคับผ่านบทบัญญัติของกฎหมายแล้ว ในระดับการจัดทำแผนและนโยบาย ประเทศญี่ปุ่นได้ดำเนินนโยบาย Circular Economy Vision 2020 จากเดิมที่มุ่งเน้นนโยบาย 3R และลดปริมาณการปล่อยของเสียเป็นหลัก ก็เริ่มตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมในตลาดโลกและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่มากขึ้น เช่น มุ่งเน้นการลดปริมาณการใช้วัตถุดิบใหม่ ตั้งแต่ขั้นตอนการออกแบบ และเพิ่มความสามารถในการแข่งขันในเวทีโลก โดยปรับโมเดลธุรกิจให้คำนึงถึงหลักการของเศรษฐกิจหมุนเวียนมากขึ้น และเน้นการใช้ IT เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร

ในส่วนต่อไป จะได้กล่าวถึง บทสรุปจากการศึกษาเปรียบเทียบและแนวทางการนำมาใช้กับประเทศไทย ซึ่งประกอบไปด้วยประเด็นต่างๆ ได้แก่ (1) การกำหนดบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายใต้กฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนฯ (2) ลำดับความสำคัญของมาตรการบริการจัดการของเสียตามที่กฎหมายกำหนด (3) ความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ (4) สิทธิในการประกบกิจการบริหารจัดการของเสียตามแนวทางของเศรษฐกิจหมุนเวียน (5) ความรับผิดชอบของผู้ประกอบการและประชาชนในฐานะผู้ก่อให้เกิดของเสีย (6) มาตรการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน (7) ความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (8) การจัดทำองค์กรกำกับดูแลกลาง

2.2.1 การกำหนดบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายใต้กฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน (Role-sharing)

1) บุคคลที่เกี่ยวข้อง

กฎหมาย Act Reorganizing the Law on Closed Cycle Management and Waste (2012) มาตรา 6(2) ของประเทศเยอรมนีได้กำหนดฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจหมุนเวียนไว้ทั้งหมด 4 ฝ่าย ได้แก่ รัฐ พลเมือง คริวเรือน และผู้ประกอบการ

สำหรับกฎหมาย The Basic Act for Establishing a Sound Material-Cycle Society (Act No.110 of 2000) มาตรา 2 มาตรา 3 และมาตรา 8 ของประเทศญี่ปุ่น ได้กำหนดให้ผู้มีความรับผิดชอบภายใต้กฎหมายไว้ 4 ฝ่าย ได้แก่ รัฐ รัฐบาลท้องถิ่น ผู้ประกอบการ และพลเมือง เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างนโยบายและมาตรการทางกฎหมาย

กฎหมาย Circular Economy Promotion Law (Order of the President of the People's Republic of China No.4) มาตรา 3 ของประเทศจีนกำหนดผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนไว้ 4 ฝ่าย ได้แก่ รัฐบาล ตลาด ผู้ประกอบการ และพลเมือง

2) บทวิเคราะห์การปรับใช้แนวทาง

การกำหนดบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่นนี้จะสามารถเชื่อมโยงถึงการกำหนดสิทธิหน้าที่ของแต่ละฝ่ายในหมวดต่อ ๆ ไปให้เป็นระบบระเบียบมากขึ้น และสามารถผสมผสานความร่วมมือของแต่ละฝ่ายภายใต้กฎหมายได้ ในส่วนของแนวทางในการพัฒนากฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนของประเทศไทย อาจหยิบยกเอาแนวคิดของประเทศญี่ปุ่นมาปรับใช้ เนื่องจากมีการกำหนดให้องค์กรปกครองในระดับท้องถิ่นเข้ามาเป็นผู้มีส่วนได้เสียภายใต้กฎหมาย ซึ่งสอดคล้องกับหลักการกระจายอำนาจ (decentralization) ตามรูปแบบการปกครองของประเทศ และทำให้สามารถกำหนดบทบาทหน้าที่ให้อำนาจท้องถิ่นในบางเรื่อง ที่แตกต่างจากส่วนกลางได้ นอกจากนี้แล้วสมควรใช้แนวทางของกฎหมายญี่ปุ่นที่ต้องการให้การแบ่งบทบาทของแต่ละฝ่ายในเศรษฐกิจหมุนเวียนมีความเป็นธรรม

2.2.2 ลำดับความสำคัญของมาตรการบริการจัดการของเสียตามที่กฎหมายกำหนด

เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการขยะมูลฝอยและกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนกฎหมายของประเทศเยอรมนี ประเทศญี่ปุ่น และประเทศจีนต่างให้ความสำคัญกับ “มาตรการ” การศึกษากฎหมายส่งเสริมการจัดการขยะมูลฝอยและกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนของประเทศเยอรมนี ประเทศญี่ปุ่น และประเทศจีนแสดงให้เห็นว่ามาตรการอันได้แก่ การลด การใช้ซ้ำ การนำวัสดุที่ใช้ได้กลับมาใช้ใหม่

1) แนวทางในการกำหนดลำดับความสำคัญของมาตรการ

อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่ามาตรา 6 แห่ง Act Reorganizing the Law on Closed Cycle Management and Waste (2012) ของประเทศเยอรมนีนั้นได้บัญญัติถึง “การให้ความสำคัญของมาตรการตามลำดับ” ของมาตรการในการบริหารจัดการของเสียเอาไว้อย่างชัดเจน (โดยใช้ถ้อยคำว่า “in the

following order of priority”) โดยบัญญัติให้มาตรการมีลำดับดังนี้ (1) การป้องกันมิให้เกิดของเสีย (2) การเตรียมการเพื่อใช้ซ้ำ (3) รีไซเคิล (4) การฟื้นฟูของเสียด้วยวิธีการอื่น และ (5) การกำจัด

ในขณะที่มาตรา 4 แห่ง Circular Economy Promotion Law (Order of the President of the People’s Republic of China No.4) ของประเทศจีน บัญญัติให้ “การพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียนจะต้องดำเนินการตามหลักที่ให้ความสำคัญกับ “การลด (reduction)” โดยพิจารณาเงื่อนไขเบื้องต้นในด้านความเป็นไปได้ทางเทคนิค เหตุผลทางเศรษฐศาสตร์ และประโยชน์ในการประหยัดทรัพยากร

2) บทวิเคราะห์การปรับใช้แนวทาง

การบัญญัติถึงลำดับความสำคัญของมาตรการบริหารจัดการของเสียดังกล่าวย่อมส่งผลให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำและเสนอมาตรการบริหารจัดการของเสียต้องเริ่มต้นจากป้องกันหรือลด การเกิดของเสียก่อน จากนั้นจึงจะเป็นการนำวัสดุหรือวัสดุ (ทรัพยากรหมุนเวียน) มาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ก่อนจะเข้าสู่กระบวนการเกี่ยวกับของเสียต่อไป หากมีการนำเอาแนวทางการบัญญัติกฎหมายตาม มาตรา 6 แห่ง Act Reorganizing the Law on Closed Cycle Management and Waste (2012) ของ ประเทศเยอรมนี หรือมาตรา 4 แห่ง Circular Economy Promotion Law (Order of the President of the People’s Republic of China No.4) ของประเทศจีน มาปรับใช้กับร่างกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจ หมุนเวียน ย่อมส่งผลให้คณะกรรมการจัดการของเสียต้องเสนอมาตรการบริหารจัดการของเสียตามลำดับที่ กฎหมายบัญญัติ อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตในส่วนของกฎหมายจีนที่ให้น่า “เงื่อนไขความเป็นไปได้ในทาง เทคนิค” กฎหมายของประเทศจีนเองก็ไม่ได้กำหนดนิยามของถ้อยคำดังกล่าวไว้

ในส่วนนี้กฎหมายของประเทศเยอรมันเองก็ได้กล่าวถึงเงื่อนไขดังกล่าวในทำนองเดียวกัน โดยมองว่า เป็นเรื่อง “ความได้สัดส่วน” ระหว่างความเป็นไปได้ทางเทคนิคและความสมเหตุสมผลในเรื่องความคุ้มค่า หาก ต้องการที่จะนำมาปรับใช้กับการพัฒนากฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนของประเทศไทย อาจเป็นการดีต่อ การกำหนดระดับความเป็นไปได้ทางเทคนิคให้เหมาะสมกับขนาดของธุรกิจแต่ละประเภท ตั้งแต่ระดับผู้ ประกอบธุรกิจรายย่อย (SMEs) ไปจนถึงผู้ประกอบการรายใหญ่

ดังนั้น กฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนจึงควรระบุและแจกแจงแนวทาง (approach) ของตนต่อ การบริหารจัดการของเสียว่าเน้นหนักไปที่เรื่องอะไร ลำดับความสำคัญเป็นอย่างไร และมาตรการที่เป็นการ กำหนดภาระหน้าที่ของแต่ละฝ่ายมีเท่าใดในสังคมเศรษฐกิจหมุนเวียน เป็นต้น

2.2.3 ความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ

1) แนวทางในการกำหนดหน้าที่แก่ผู้ประกอบการ

กฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนกฎหมายของประเทศเยอรมนี ประเทศญี่ปุ่น และประเทศจีนต่าง ให้ความสำคัญกับบทบาทของผู้ผลิตและผู้ประกอบการ มาตรา 7 แห่ง Act Reorganizing the Law on Closed Cycle Management and Waste (2012) ของประเทศเยอรมนีกำหนดหน้าที่ของผู้ประกอบการ

เอาไว้ 4 ด้าน ได้แก่ หน้าที่ในการจัดการหรือใช้ประโยชน์ที่ฟื้นฟูสภาพของเสีย หน้าที่ในการกำจัดของเสีย ความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ (product responsibility) และการตั้งเจ้าพนักงานบริหารจัดการของเสีย

มาตรา 11 (2) แห่ง The Basic Act for Establishing a Sound Material-Cycle Society (Act No.110 of 2000) ของประเทศญี่ปุ่นบัญญัติให้ผู้ประกอบการมีความรับผิดชอบใน 2 ระดับ คือ ผู้ประกอบการทั่วไปและผู้ประกอบการที่ทำกิจการผลิต ขาย หรือกิจการอื่น ๆ เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ ผู้ประกอบการทั่วไปมีหน้าที่ทั่วไปในการป้องกันและการลดภาวะการก่อของเสีย หน้าที่ในการใช้ทรัพยากรหมุนเวียน และหน้าที่ในการกำจัดของเสีย ในขณะที่ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องผลิตภัณฑ์มีความรับผิดชอบใน 3 ด้าน ดังนี้ต่อไปนี้จะเพิ่มเติมด้วย

- 1) การป้องกันหรือการลดภาวะที่ผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ หรือสิ่งอื่น ๆ กลายเป็นของเสีย ไม่ว่าจะโดยเพิ่มความทนทานและเพิ่มประสิทธิภาพของระบบการซ่อมแซมของสินค้า
- 2) อำนวยความสะดวกให้สามารถใช้ผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ และสิ่งอื่น ๆ เป็นวงจรได้ง่ายขึ้น เมื่อสิ่งเหล่านั้นเป็นทรัพยากรหมุนเวียนแล้ว โดยพัฒนาการออกแบบ การระบุวัสดุหรือส่วนประกอบที่ใช้ หรือโดยวิธีอื่น ๆ
- 3) การลดความยากลำบากในการกำจัดผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ และสิ่งอื่น ๆ ที่เป็นทรัพยากรหมุนเวียน โดยพัฒนาการออกแบบ การระบุวัสดุหรือส่วนประกอบที่ใช้ หรือโดยวิธีอื่น ๆ

สำหรับกฎหมายของประเทศจีนนั้นได้กำหนดหน้าที่ของผู้ประกอบการตามกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนของประเทศจีนมี 2 ส่วน คือ หน้าที่ทั่วไปของผู้ประกอบการ เช่น มาตรา 19 วรรคสามแห่ง Circular Economy Promotion Law (Order of the President of the People's Republic of China No.4) บัญญัติให้ผู้ประกอบการธุรกิจมีหน้าที่ปฏิบัติตามมาตรฐานเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์สินค้าด้วย โดยต้องออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อหลีกเลี่ยงการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลืองและมลพิษทางสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดจากการใช้บรรจุภัณฑ์สิ้นเกิน และหน้าที่โดยเฉพาะของผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมแต่ละประเภท เช่น มาตรา 15 แห่ง Circular Economy Promotion Law (Order of the President of the People's Republic of China No.4) บัญญัติให้ผู้ประกอบการที่ผลิตสินค้าหรือบรรจุภัณฑ์: ผู้ประกอบการที่ผลิตสินค้าหรือบรรจุภัณฑ์ที่มีรายชื่อในบัญชีสิ่งของที่บังคับรีไซเคิล มีหน้าที่รีไซเคิลสินค้าหรือบรรจุภัณฑ์ดังกล่าวที่ถูกต้อง และมีหน้าที่ใช้สินค้าหรือบรรจุภัณฑ์ดังกล่าวในกรณีที่สินค้าหรือบรรจุภัณฑ์นั้นยังใช้งานได้

นอกจากนี้ กฎหมาย Circular Economy Promotion Law (Order of the President of the People's Republic of China No.4) ของประเทศจีน มาตรา 15 มาตรา 20 มาตรา 22 มาตรา 23 มาตรา 26 และมาตรา 33 ได้แยกประเภทของผู้ประกอบการเพื่อกำหนดหน้าที่โดยเฉพาะให้กับผู้ประกอบการแต่ละประเภทได้แก่ ผู้ประกอบการที่ผลิตสินค้าหรือบรรจุภัณฑ์ ผู้ประกอบการอุตสาหกรรม ผู้ประกอบการเหมือง หน่วยงานด้านการออกแบบสถาปัตยกรรมและอุตสาหกรรมก่อสร้าง ผู้ประกอบการจัดเลี้ยง บันเทิง โรงแรม และอุตสาหกรรมบริการอื่น ๆ หน่วยงานก่อสร้าง ทำให้ต้องใช้มาตรการที่แตกต่างกันไปสำหรับผู้ประกอบการแต่ละประเภท อย่างไรก็ตาม กฎหมายของประเทศจีนในส่วนนี้มุ่งเน้นในเรื่องการประหยัดพลังงาน

ประหยัดวัสดุ และการใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก ซึ่งไม่อยู่ในขอบเขตของกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนที่กำลังจัดทำอยู่นี้ แต่ความละเอียดในประเภทกิจการเป็นสิ่งที่สมควรนำมาปรับใช้

ในส่วนี้จึงอาจหยิบยกเอาแนวคิดจากกฎหมายของประเทศจีนมาปรับใช้เพิ่มเติม เพื่อแยกผู้ประกอบการทั่วไปและผู้ประกอบการตามประเภทกิจการออกจากกัน เนื่องจากโดยสภาพของกิจกรรมทางธุรกิจนั้นมีความแตกต่างกัน อาจต้องใช้ความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ในเกณฑ์ที่แตกต่างกันออกไปเช่นเดียวกัน โดยอาจตราในรูปแบบของกฎหมายลำดับรอง (Secondary law) เพื่อให้ครอบคลุมถึงกรณีต่าง ๆ ในปัจจุบัน และในอนาคต รวมทั้งกรณีที่มีการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิต (Extended Producer Responsibility: EPR) ได้อีกด้วย

2) บทวิเคราะห์การใช้ปรับใช้แนวทาง

จากการศึกษาและวิเคราะห์กฎหมายการจัดการขยะมูลฝอยและกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนของประเทศไทย ประเทศเยอรมนี ประเทศญี่ปุ่น และประเทศจีนแสดงให้เห็นว่ากฎหมายสามารถให้รายละเอียดการดำเนินการ ไม่ว่าจะโดยกำหนด “หน้าที่ทั่วไปของผู้ประกอบการ” และ “หน้าที่ของผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ หรือสินค้า” โดยเฉพาะหน้าที่อย่างหลังที่กฎหมายของประเทศจีนกำหนดแยกประเภทของผู้ประกอบการอย่างละเอียด ดังนั้น ในการพัฒนากฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนของประเทศไทย จึงควรนำแนวทางของกฎหมายเยอรมนีและกฎหมายของประเทศญี่ปุ่นที่จำแนกหน้าที่ทั่วไปของผู้ประกอบการอย่างละเอียด นอกจากนี้แล้วควรกำหนดแยกหน้าที่ทั่วไปและหน้าที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์หรืออุตสาหกรรมออกจากกัน ซึ่งจะกล่าวในหัวข้อถัดไป

นอกจากนี้แล้ว หากมีการบัญญัติถึงบทบาทหน้าที่โดยเฉพาะของผู้ประกอบการในกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน ควรมุ่งเน้นไปที่กระบวนการผลิตและความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการ ไม่ว่าจะเป็นด้านของการออกแบบ (Eco-design) หรือความรับผิดชอบต่อในการให้บริการหลังขายผลิตภัณฑ์นั้นไปแล้ว เช่น การส่งเสริมระบบการซ่อมแซม หรือการออกแบบผลิตภัณฑ์ด้วยแนวคิดที่ว่าบรรจุภัณฑ์นั้นเป็น “บริการ” ต่อไป กล่าวคือ สามารถนำบรรจุภัณฑ์เดิมไปเติมผลิตภัณฑ์ซ้ำได้ เช่น น้ำยาปรับผ้านุ่ม สบู่เหลว เป็นต้น (ตามแนวคิด refillable products)

2.2.4 สิทธิในการประกอบกิจการบริหารจัดการของเสียตามแนวทางของเศรษฐกิจหมุนเวียน

1) การประกอบกิจการบริหารจัดการของเสีย

มาตรา 22 แห่ง Act Reorganizing the Law on Closed Cycle Management and Waste (2012) ของประเทศเยอรมนีกำหนดเอกชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของเสียตามแนวทางของเศรษฐกิจหมุนเวียนไว้ 2 ประการ คือ ประการที่หนึ่ง บุคคลที่ได้รับมอบหมายให้ฟื้นฟูสภาพของเสียและกำจัดของเสียจากหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการบริหารจัดการของเสีย และประการที่สอง กฎหมายของประเทศเยอรมนีสร้างระบบใบอนุญาตให้กับผู้ดำเนินการเก็บของเสีย ผู้ขนส่ง ผู้เป็นนายหน้า และผู้เป็นตัวแทนจำหน่ายเป็นกลุ่มที่มีส่วนในการบริหารจัดการของเสียตามมาตรา 54

สำหรับกฎหมายของประเทศจีนไม่มีบทบัญญัติกำหนดบทบาทของเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการของเสียชัดเจนเช่นเดียวกับกฎหมายของประเทศเยอรมนี แต่มีการกล่าวถึงผู้ประกอบการที่รับจัดการของเสียหรือรับกำจัดของเสียแทนผู้ประกอบการที่ผลิตสินค้าหรือบรรจุมูลภัณฑ์ตามมาตรา 15 วรรคสอง แห่ง Circular Economy Promotion Law (Order of the President of the People's Republic of China No.4) ในขณะที่ The Basic Act for Establishing a Sound Material-Cycle Society (Act No.110 of 2000) ของประเทศญี่ปุ่นไม่ได้กล่าวถึงประเด็นนี้เอาไว้แต่อย่างใด

2) บทวิเคราะห์การใช้ปรับใช้แนวทาง

จากแนวทางกฎหมายของประเทศเยอรมนีและประเทศญี่ปุ่น อาจนำมาใช้ในการพัฒนากฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนของประเทศไทยได้ โดยการกำหนดบทบาทหน้าที่ที่เปิดโอกาสให้หน่วยงานที่รับผิดชอบการบริหารจัดการของเสียมอบหมายภารกิจให้กับผู้ประกอบการบริหารจัดการของเสียตามแนวทางของเศรษฐกิจหมุนเวียนที่มีความเชี่ยวชาญ หรือสร้างระบบใบอนุญาตให้กับผู้ดำเนินการเก็บของเสีย ผู้ขนส่ง ผู้เป็นนายหน้า และผู้เป็นตัวแทนจำหน่ายเป็นกลุ่มที่มีส่วนในการบริหารจัดการของเสียซึ่งประสงค์จะให้บริการเกี่ยวกับการบริหารจัดการของเสียตามแนวทางของเศรษฐกิจหมุนเวียน นอกจากนี้แล้ว อาจมีระบบจัดการในพื้นที่ต่าง ๆ ให้ชัดเจนระหว่างเอกชนผู้ดำเนินการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น หากมีการเก็บในพื้นที่เดียวกันแล้ว อีกฝ่ายไม่จัดเก็บให้สมบูรณ์จนสร้างภาระให้อีกฝ่าย อีกฝ่ายต้องชดเชยอย่างไรอย่างหนึ่งด้วย

2.2.5 ความรับผิดชอบของผู้ครอบครองและประชาชนในฐานะผู้ก่อให้เกิดของเสีย

กฎหมายการจัดการขยะมูลฝอยและกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนของประเทศเยอรมนี ประเทศญี่ปุ่น และประเทศจีน ไม่ได้เพียงบัญญัติหน้าที่ให้กับหน่วยงานรัฐและผู้ประกอบกิจการในการบริหารจัดการของเสียตามแนวทางเศรษฐกิจหมุนเวียนเท่านั้น หากแต่ยังบัญญัติหน้าที่ของประชาชนในฐานะผู้ก่อให้เกิดของเสียและหน้าที่ในการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของเสียตามแนวทางของเศรษฐกิจหมุนเวียนอีกด้วย

1) หน้าที่ของผู้ก่อของเสีย

Act Reorganizing the Law on Closed Cycle Management and Waste (2012) บัญญัติหน้าที่ของผู้ครอบครองและประชาชนในการบริหารจัดการของเสียเช่น บัญญัติให้ “ผู้ครอบครองของเสีย (holders of waste)” มีหน้าที่ในการฟื้นฟูสภาพของเสียนั้น และให้เน้นการฟื้นฟูสภาพยิ่งกว่าการกำจัด บัญญัติหน้าที่ของผู้ก่อของเสียหรือผู้ครอบครองของเสียจากครัวเรือนมีหน้าที่ต้องจัดวางของเสียอันตรายเอาไว้ในที่ที่ผู้ให้บริการกำจัดของเสียฝ่ายรัฐซึ่งมีหน้าที่ดำเนินการกำจัดของเสียตามกฎหมายของรัฐสามารถเก็บไปกำจัดได้ หรือบัญญัติให้ผู้มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินและผู้ครอบครองที่ดินต้องจำยอม (tolerate) รับการติดตั้งสิ่งบรรจุที่จำเป็นสำหรับการเก็บของเสีย รวมทั้งต้องจำยอมให้มีการเข้าไปในฐานที่ตั้งครัวเรือนด้วยวัตถุประสงค์ในการเก็บของเสียและการสอดส่องดูแลการคัดแยกของเสียและการฟื้นฟูสภาพของเสีย

กฎหมายของประเทศญี่ปุ่นและประเทศจีนก็บัญญัติถึงหน้าที่ของประชาชนเช่นกันแต่มีความละเอียดน้อยกว่ากฎหมายของประเทศเยอรมนี The Basic Act for Establishing a Sound Material-Cycle Society (Act No.110 of 2000) บัญญัติให้พลเมืองมีความรับผิดชอบใน 2 ด้านกล่าวคือหน้าที่ในการป้องกันหรือการลดการก่อของเสีย และความรับผิดชอบในการให้ความร่วมมือกับรัฐและรัฐบาลท้องถิ่น ส่วน Circular Economy Promotion Law (Order of the President of the People’s Republic of China No.4) ของประเทศจีน บัญญัติให้พลเมืองมีหน้าที่เกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนใน 3 ประการ คือ (1) ตระหนักรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรและการรักษาสิ่งแวดล้อม (2) บริโภคทรัพยากรอย่างสมเหตุสมผล และ (3) ประหยัดทรัพยากร ซึ่งเป็นด้านของ “การลด” (reduction)

2) บทวิเคราะห์การใช้ปรับใช้แนวทาง

ในส่วนนี้สมควรเพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ และความรับผิดชอบต่อประชาชนเอาไว้ในกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนด้วย ในฐานะที่พลเมืองเป็นผู้บริโภคขนาดใหญ่และมีการสร้างขยะในครัวเรือนทุกวัน เช่นมีการกำหนดหน้าที่ในการจัดการของเสีย โดยวิธีการแยกและทำความสะอาดผลิตภัณฑ์บางอย่างที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่หรือรีไซเคิลเพื่อไม่ให้เป็นภาระหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพียงฝ่ายเดียว

2.2.6 มาตรการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน

เศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นรูปแบบธุรกิจอย่างหนึ่งที่ผู้ประกอบการสร้างห่วงโซ่อุปทานที่มีการนำวัสดุกลับมาใช้ซ้ำหรือนำวัสดุที่ผ่านกระบวนการใช้ไปแล้วมาใช้ผลิตสินค้าใหม่ ทั้งหมดนี้จะช่วยลดการเกิดของเสียในกระบวนการผลิต ในส่วนของผู้บริโภคเองก็ต้องมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหันไปใช้สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ CE ให้มากขึ้น ทั้งสองด้านจึงต้องการแรงจูงใจเพื่อที่จะทำให้ตลาดวงจรการใช้วัตถุดิบหรือผลิตภัณฑ์เกิดขึ้นได้จริง รัฐสามารถส่งเสริมตลาดเศรษฐกิจหมุนเวียนได้โดยใช้กลไกทางกฎหมายการรับรองถึงการให้สิทธิประโยชน์แก่ผู้ประกอบการโดยตรงโดยผ่านเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ ทั้งยังสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้บริโภคของประชาชนเพื่อให้สนับสนุนผลิตภัณฑ์ที่ถูกผลิตและพัฒนาตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนได้

ตัวอย่างเช่น กรณีฟูกที่นอนมีแนวคิดทางธุรกิจเกี่ยวกับฟูกที่นอนแบบวงจร (circular mattresses) เริ่มจากการใช้เหล็กกล้าและผ้าโพลีเอสเตอร์โดยไม่มีโฟมหรือสารเคมีอย่างใด เมื่อสิ้นสุดอายุการใช้งาน ฟูกสามารถย่อยสลายได้และกลายเป็นวัตถุดิบทุติยภูมิสำหรับใช้ได้ต่อไป ผลิตในชุมชนทำให้เกิดการจ้างงาน และผู้ประกอบการสามารถส่งคืนฟูกกลับมายังผู้ประกอบการเพื่อการรีไซเคิลได้ โดยมองว่าการขายฟูกที่นอนเป็นการให้บริการอย่างหนึ่ง และสหภาพยุโรปมีการใช้ Eco-label กำกับกรณีของฟูกที่นอนทำให้ผู้บริโภคมีความสนใจและมีความมั่นใจในผลิตภัณฑ์ และหันมาใช้ผลิตภัณฑ์ที่ปลอดภัยและส่งเสริมเป้าหมายของ European Green Deal มากขึ้น ในลักษณะนี้รัฐต้องมีมาตรการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อสร้างตลาด CE ในทำนองข้างต้นด้วย

1) เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อสนับสนุนผู้ผลิตและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มาตรการส่งเสริมโดยรัฐ

กฎหมาย Circular Economy Promotion Law (Order of the President of the People's Republic of China No.4) ของประเทศจีน รัฐสามารถเสนอสิทธิประโยชน์ทางภาษีให้กับกิจกรรมทางอุตสาหกรรมต่าง ๆ ที่สนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียน รัฐยังต้องใช้มาตรการทางภาษีเพื่อกระตุ้นการนำเข้าเทคโนโลยี อุปกรณ์ และสินค้าที่ประหยัดพลังงาน ประหยัดน้ำ และประหยัดวัสดุ และต้องใช้มาตรการทางภาษีเพื่อจำกัดการส่งออกสินค้าที่ใช้พลังงานมากและปล่อยมลพิษรุนแรง ในขณะที่ The Basic Act for Establishing a Sound Material-Cycle Society (Act No.110 of 2000) ของประเทศญี่ปุ่นในมาตรา 19 บัญญัติให้รัฐเป็นผู้รณรงค์ในการกระตุ้นอุปสงค์ในผลิตภัณฑ์ที่ใช้วัสดุรีไซเคิล โดยอาจใช้มาตรการอันจำเป็นเพื่อส่งเสริมให้รัฐบาลท้องถิ่น ผู้ประกอบการ และพลเมืองใช้ผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์ที่มาจากกระบวนการใช้อย่างเป็นวงจรและสอดคล้องกับเศรษฐกิจหมุนเวียน

จากแนวทางในการส่งเสริมที่ปรากฏในกฎหมายของประเทศญี่ปุ่นและกฎหมายของประเทศจีน อาจเป็นแนวทางในการตรากฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนของประเทศไทย เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจให้ผู้มีส่วนได้เสียอยากที่จะปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าว โดยการให้สิทธิประโยชน์โดยรัฐในเรื่องของภาษีเพื่อจูงใจผู้ประกอบการโดยการลดภาษีอากรนำเข้าเทคโนโลยีหรือวัตถุดิบในทำนองเดียวกับกฎหมายทั้งสองฉบับตามที่ได้กล่าวไปแล้ว ทั้งอาจใช้มาตรการทางภาษีปรับพฤติกรรมของผู้บริโภคได้โดยใช้มาตรการภาษีสรรพสามิตหรือเพิ่มภาษีมูลค่าเพิ่มได้ ทั้งนี้เอง ก็เป็นการกำหนดหน้าที่ให้ภาครัฐต้องมีส่วนช่วยในการผลักดันในเกิดระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน ในฐานะผู้ริเริ่มในการสนับสนุนการใช้ผลิตภัณฑ์หมุนเวียน (CE Product) ในระดับส่วนกลาง เพื่อให้เป็นบรรทัดฐานในเชิงนโยบายให้หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง สามารถรับไปปฏิบัติตามต่อไปได้

กองทุนเพื่อสนับสนุนผู้ผลิตและองค์กรอื่น ๆ

The Basic Act for Establishing a Sound Material-Cycle Society (Act No.110 of 2000), Article 13 ของประเทศญี่ปุ่น ได้มีการกล่าวถึง “กองทุน” ไว้ในมาตรา 22 ว่า รัฐอาจมีการออกมาตรการที่จำเป็นได้ เช่น การจัดตั้งกองทุน โดยให้ผู้ประกอบการทั้งหลายมีส่วนร่วมในกองทุนนั้น เพื่อกันค่าใช้จ่ายไว้สำหรับช่วยเหลือผู้ประกอบการในกรณีที่ผู้ประกอบการไม่สามารถแบกรับค่าใช้จ่ายได้ (แต่ไม่ได้มีการอธิบายต่อไปว่าค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ หมายถึงค่าใช้จ่ายในเรื่องใดบ้าง)

ส่วนกฎหมาย Circular Economy Promotion Law (Order of the President of the People's Republic of China No.4) ของประเทศจีนนั้น ได้กล่าวถึง “กองทุน” ในมาตรา 7 กำหนดว่า รัฐต้องสนับสนุนให้มีกองทุนสำหรับพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียนโดยเฉพาะในเรื่องของการทำวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และมาตรา 42 กองทุนสำหรับการนำเสนอเทคโนโลยีเพื่อเศรษฐกิจหมุนเวียน

อย่างไรก็ดีกฎหมายทั้งสองฉบับ ไม่ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการจัดเก็บรายได้ของกองทุนไว้อย่างชัดเจน อีกทั้งยังมีข้อสังเกตสำหรับการจัดตั้งกองทุนของประเทศญี่ปุ่นนั้น เป็นกองทุนที่ตั้งขึ้นเพื่อสนับสนุนเฉพาะผู้ประกอบการเท่านั้น สำหรับแนวทางในการพัฒนากฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน

ของประเทศไทย อาจมีการตั้งข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในแง่ของรายละเอียดของการสร้างแรงจูงใจโดยกองทุนได้ ดังนี้

“แรงจูงใจ” เพื่อให้ผู้ผลิตหันมาผลิตโดยมีการใช้วัสดุซ้ำหรือมีการนำกลับมาใช้ใหม่สามารถอยู่ในรูปแบบของกองทุนได้ด้วยเช่นกัน กองทุน CE ที่กฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนต้องการคือกองทุนสำหรับสนับสนุนเงินทุนให้กับ SMEs เพื่อส่งเสริมให้ SMEs ชาเล้ง และร้านรับซื้อของเก่าหันมาใช้รูปแบบธุรกิจแบบเศรษฐกิจหมุนเวียนได้ ทั้งต้องเป็นกองทุนที่ อปท. เก็บไว้เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการขยะในท้องที่ของตนเองอีกด้วย ในที่นี้ขอเทียบเคียงกับกองทุนอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพ ตามร่าง พ.ร.บ. อากาศสะอาดฯ เช่น (1) เงินที่รัฐบาลจัดสรรให้ เงินอุดหนุนจากรัฐบาล หรือที่ได้รับจากงบประมาณรายจ่ายประจำปีตามความจำเป็น และ (2) เงินค่าธรรมเนียมในการเก็บ คัดแยก พั้นฟู บำบัดและกำจัดของเสีย

เงินในกองทุนอาจมีแหล่งที่มา ดังนี้

- (1) เงินค่าปรับจากการไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานของกระบวนการบริหารจัดการของเสีย: ดังเช่นในกรณีของกฎหมาย Circular Economy Promotion Law (Order of the President of the People’s Republic of China No.4) ของประเทศจีน ที่กำหนดโทษปรับสำหรับความรับผิดชอบของผู้ประกอบการในการปฏิบัติที่ขัดกับนโยบายเศรษฐกิจหมุนเวียน (ในส่วนนี้อาจพิจารณาให้มีโทษปรับกับประชาชนหรือครัวเรือนที่ไม่เก็บ คัดแยก หรือจัดวางขยะเพื่ออำนวยความสะดวกให้มีการเก็บขยะอย่างถูกต้องด้วยเช่นกันเพื่อเป็นการปรับปรุงพฤติกรรมกรบรีโกลและการจัดการของเสียของประชาชน)

หากครัวเรือนมีการจัดวางของเสียเพื่อให้ผู้ให้บริการเก็บและคัดแยกของเสีย ฝ่ายรัฐหรือเอกชนดำเนินการต่อไปจำเป็นต้องคิดค่าธรรมเนียม เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนหรือครัวเรือนดำเนินการเก็บ คัดแยก พั้นฟู เพื่อใช้ซ้ำหรือนำกลับมาใช้ใหม่ในครัวเรือน ในกรณีนี้มีค่าธรรมเนียมการเก็บขยะมูลฝอยของแต่ละพื้นที่อยู่แล้วตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ซึ่งการเก็บ ขน หรือกำจัดสิ่งปฏิกูลมูลฝอยในเขตราชการส่วนท้องถิ่นได้ให้เป็นอำนาจของราชการส่วนท้องถิ่นนั้น โดยออกเป็นข้อบัญญัติท้องถิ่นได้ ในส่วนนี้อาจพิจารณาให้ อปท. เก็บค่าธรรมเนียมเพื่อนำไปใช้บริหารจัดการขยะในท้องที่ที่ตนรับผิดชอบได้เอง

ในอีกด้านหนึ่ง กองทุน CE ควรเปิดให้ อปท. มาขอรับความสนับสนุนเพิ่มเติมเพื่อปรับปรุงระบบการเก็บและการคัดแยกขยะในท้องที่ของตน แต่ อปท. ไม่ควรพึ่งเงินจากกองทุนเพียงอย่างเดียว หากแต่ต้องจัดการให้ระบบการเก็บค่าธรรมเนียมของตนมีประสิทธิภาพมากขึ้นด้วย

อนึ่ง เงินค่าปรับจากการไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานของกระบวนการบริหารจัดการของเสียนี้หมายรวมถึงเงินค่าปรับตามกฎหมายลำดับรองต่าง ๆ ที่จะออกภายใต้กฎหมาย CE ด้วย กองทุน CE จึงประกอบไปด้วยเงินกองทุนจากกฎหมาย CE โดยแท้และเงินกองทุนที่เก็บได้ตามกฎหมายลูกอื่น ๆ

- (2) เงินเก็บเพิ่มจากภาษีสรรพสามิตสินค้าที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานเศรษฐกิจหมุนเวียน: มาตรการนี้เป็นการเก็บเพิ่มในทำนองเดียวกับสินค้าประเภท สุรา บุหรี่ หรืออื่น ๆ เพื่อลดแรงจูงใจประชาชน

ในการใช้สินค้าและบริการที่ไม่ได้มาตรฐานเศรษฐกิจหมุนเวียน และให้ประชาชนหันไปใช้สินค้า CE มากยิ่งขึ้น โดยร่าง พ.ร.บ. อากาศสะอาดฯ มีการเขียนบัญญัติไว้ว่า

“เพื่อประโยชน์ในการจัดเก็บและส่งเสริมการลงทุน

(1) ให้กรมสรรพสามิตและกรมศุลกากรเป็นผู้ดำเนินการเรียกเก็บเงินบำรุงกองทุน เพื่อนำส่งเป็นรายได้ของกองทุน โดยไม่ต้องนำส่งกระทรวงการคลังเป็นรายได้แผ่นดิน ทั้งนี้ ตามระเบียบที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังกำหนด

(2) เงินบำรุงกองทุนให้ถือเป็นภาษี แต่ไม่ให้นำไปรวมคำนวณเป็นมูลค่าของภาษี”

จะเห็นได้ว่า เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจ ให้ครอบคลุมกับทุกภาคส่วนไม่เพียงแต่กำหนดเฉพาะการให้ความช่วยเหลือเพียงผู้ประกอบการอย่างเช่นในกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น จึงควรมีการกำหนดบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการจัดตั้งกองทุนภายใต้กฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนขึ้นโดยเฉพาะ แต่ให้มีการกำหนดหลักเกณฑ์การจัดสรรเงินเข้ากองทุนไว้โดยละเอียด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จากแนวทางของ พ.ร.บ. อากาศสะอาดฯ เรื่องไม่ให้นำส่งเงินของกองทุนกลับเข้าไปยังการคลังของประเทศ จะทำให้การบริหารเงินของกองทุนไปยังผู้ประกอบการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น

2) การพัฒนาของตลาดผลิตภัณฑ์ที่ถูกผลิตและพัฒนาตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

การที่ผู้ประกอบการได้รับการสนับสนุนโดยผ่านเครื่องมือทางเศรษฐกิจหากมีการประกอบหรือให้บริการตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนนั้นมีส่วนในการ “สร้างแรงจูงใจ” ให้มีการลงทุนและปรับเปลี่ยนแนวทางในการประกอบกิจการได้ อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการมีได้คำนึงถึงเพียงแรงจูงใจดังกล่าวเท่านั้น หากแต่จะต้องพิจารณาถึง “ตลาด” และ “ความต้องการ” ของผู้บริโภคอีกด้วย เช่น ผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบของการนำของเสียมาใช้ประโยชน์นั้นจะเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคหรือไม่

European Environment Agency ได้ให้คำอธิบายเอาไว้ว่า “นโยบายในการส่งเสริมให้ผู้บริโภคตัดสินใจตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ (circular economy-consistent decisions) จะมีประสิทธิภาพดีที่สุดใน หากว่านโยบายนั้นคำนึงถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและผลักดันให้ผู้บริโภคเลือกทางเลือกที่ส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนมากที่สุด¹³⁹ กฎหมายไม่จำเป็นต้อง “บังคับ” ให้ผู้บริโภคเลือกผลิตภัณฑ์หรือบริการดังกล่าวแต่สามารถช่วยสร้างแรงจูงใจโดยผ่านการ “ให้ข้อมูล” (information-based regulation) ซึ่งสอดคล้องกับมาตรการ Eco-design และ Ecolabelling ของสหภาพยุโรปที่มองว่าเมื่อรัฐ

¹³⁹ European Environment Agency, ‘Enabling consumer choices for a circular economy’ (EEA, 28 July 2022) <<https://www.eea.europa.eu/publications/influencing-consumer-choices-towards-circularity>> accessed 20 September 2022.

สามารถควบคุมผู้ผลิตให้ออกแบบอย่างเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมแล้ว การติดฉลากยืนยันจะเป็นการให้ข้อมูลแก่ผู้บริโภคให้ผู้บริโภคได้ตัดสินใจว่าจะเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีอายุการใช้งานยาวนานและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมหรือไม่

กฎหมายเศรษฐกิจหมุนเวียนของประเทศเยอรมนีกำหนดให้ผู้ประกอบกิจการที่พัฒนา ผลิต แปรรูป รับผิดชอบ หรือจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ออกแบบผลิตภัณฑ์ให้ลดการก่อของเสียตั้งแต่ในกระบวนการผลิตและการใช้งาน ประกันว่าการจัดการและการกำจัดของเสียที่เกิดขึ้นจากการใช้งานผลิตภัณฑ์สามารถทำได้โดยเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยังต้องใช้วิธีการที่ไม่ก่อให้เกิดของเสีย เป็นต้น และสิ่งที่จะช่วยยืนยันกับผู้บริโภคได้ว่าผลิตภัณฑ์นั้นถูกออกแบบและพัฒนาตามแนวคิดเศรษฐกิจแบบหมุนเวียนย่อมได้แก่ “ฉลาก” เช่น มาตรา 40 วรรคสอง แห่ง Circular Economy Promotion Law (Order of the President of the People’s Republic of China No.4) รัฐกำหนดให้มีการแสดงฉลากกำกับไว้ว่าสินค้าที่ผ่านกระบวนการใช้ซ้ำ ผลิตซ้ำ หรือต่ออายุการใช้งานมาได้คุณภาพ

อย่างไรก็ตาม เมื่ออาศัยฉลากในการส่งเสริมการตัดสินใจของผู้บริโภคมักมีคำถามตามมาว่าฉลากนั้นจะมีความน่าเชื่อถือเพียงใด การบัญญัติเพียงหน้าที่ของผู้ประกอบการอาจไม่เพียงพอที่จะทำให้ผู้บริโภคมั่นใจได้ว่าข้อมูลตามฉลากนั้นมีข้อมูลที่ถูกต้องและเชื่อถือได้ ด้วยเหตุนี้ กฎหมายจึงควรจะเป็นฐานในการสร้างความน่าเชื่อถือของข้อมูลบนฉลาก

ยกตัวอย่างเช่น มาตรา 50 แห่ง Circular Economy Promotion Law (Order of the President of the People’s Republic of China No.4) รัฐต้องจัดทำระบบสถิติเกี่ยวกับการบริโภคทรัพยากร การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด การผลิตของเสีย และรัฐต้องเผยแพร่สถิติดังกล่าวต่อสาธารณชนเป็นประจำ ด้วย ทั้งต้องจัดทำมาตรฐานการประหยัดพลังงาน การประหยัดน้ำ การประหยัดวัสดุ และการใช้ประโยชน์และการรีไซเคิลของเสีย โดยรัฐต้องติดตามปรับปรุงให้มาตรฐานนั้นสมบูรณ์แบบเสมอ นอกจากนี้แล้ว รัฐต้องตั้งระบบการติดฉลากสินค้าว่าสินค้านั้นบริโภคทรัพยากรในระดับใด (เช่นว่า การใช้พลังงานมีประสิทธิภาพเท่าใด) และต้องติดตามปรับปรุงให้ระบบนี้พัฒนาขึ้นเสมอ

ด้วยเหตุนี้ “หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง” ในการจัดทำนโยบาย มาตรการ และแผนการสร้างสังคมเศรษฐกิจหมุนเวียน อาจถูกพัฒนาให้หมายรวมถึงหน่วยงานที่มีภารกิจและอำนาจหน้าที่ในการระบบ สถิติเกี่ยวกับการบริโภคทรัพยากร การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด การผลิตของเสีย และตรวจสอบความถูกต้องเชื่อถือได้ของฉลาก โดยสามารถสรุปได้ตามตารางที่ 2-14

ตารางที่ 2-14 แนวทางในการพัฒนากฎหมายเพื่อพัฒนาของตลาดผลิตภัณฑ์ที่ถูกผลิตและพัฒนาตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

หน้าที่ของผู้ประกอบการ	หน้าที่ของรัฐ
พัฒนา ผลิต แปรรูป รับผิดชอบ หรือจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ต้องมีความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์นั้น	<ul style="list-style-type: none"> - พัฒนา “หลักเกณฑ์” ที่ชัดเจนว่าผลิตภัณฑ์แบบใดที่จะสามารถติดตามได้ - กำหนดประเภทของฉลากตาม เพื่อปกป้องระดับความเป็นมิตรต่อเศรษฐกิจหมุนเวียน¹⁴⁰ - กำหนดรายละเอียดของเอกสารที่ต้องใช้ในการขอรับการรับรองการติดตาม - จัดทำระบบสถิติเกี่ยวกับการบริโภคทรัพยากร การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด การผลิตของเสียและเผยแพร่สถิติดังกล่าวต่อสาธารณชน - ตรวจสอบความถูกต้องเชื่อถือได้ของฉลาก ทั้งนี้ อาจให้องค์กร

จะเห็นได้ว่าการติดตามบนผลิตภัณฑ์ อาจเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการของเสียหลังหมดอายุการใช้งานในระดับรัฐและท้องถิ่นได้มากขึ้น โดยอาจมุ่งเน้นที่อุตสาหกรรมเป้าหมายหลัก ได้แก่ (1) กลุ่มเกษตรและอาหาร (Agri-food) (2) วัสดุก่อสร้าง Building materials (3) พลาสติก (Plastic) (4) บรรจุภัณฑ์ (Packaging) ตามโมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (BCG economy model) รวมถึงผลิตภัณฑ์ที่กำลังได้รับความสนใจ เช่น Fashion/Lifestyle¹⁴¹ ทั้งนี้ อาจกำหนดรายละเอียดสำหรับผลิตภัณฑ์ ประเภทของฉลาก วิธีการขอรับรองการติดตาม หลักเกณฑ์การตรวจสอบ ข้อกำหนดในการแสดงฉลากบนผลิตภัณฑ์ รวมถึงหลักเกณฑ์การระบุใช้ฉลาก โดยตราเป็นกฎหมายลำดับรอง ในรูปแบบของประกาศ กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการโดยความเห็นของคณะกรรมการกำกับดูแลตามกฎหมาย

นอกจากนี้แล้ว รัฐสามารถกระตุ้นการบริโภคผลิตภัณฑ์ CE ได้โดยมีมาตรการจูงใจอื่น ตัวอย่างเช่น รัฐสนับสนุนให้มีการสร้างความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการร้านค้าและผู้ประกอบการเจ้าของยี่ห้อผลิตภัณฑ์ ในการติดตั้งสถานีรีฟิล (Refill Station) โดยในเบื้องต้นผู้บริโภคจะซื้อผลิตภัณฑ์ที่มีตัวผลิตภัณฑ์เต็มไว้ก่อนแล้ว (Pre-filled) ในราคาที่แพงกว่าปกติเล็กน้อย แต่เมื่อมีระบบคืนขวดบรรจุภัณฑ์เปล่าด้วยการนำบรรจุ

¹⁴⁰ เทียบเคียงกับระบบฉลากสิ่งแวดล้อม (ecolabels) ในประเทศไทย ที่แบ่งฉลากออกเป็น 3 ประเภท โดยฉลากแต่ละประเภทนั้น จะมีระดับการตรวจประเมินและรับรองที่แตกต่างกัน

¹⁴¹ หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (บพข.) ด้านเศรษฐกิจหมุนเวียน. CIRCULAR MARK ข้อกำหนดฉลากผลิตภัณฑ์หมุนเวียน. หน้า 12

ภัณฑ์เปล่ามาเติมผลิตภัณฑ์ ลูกค้าน่าจะได้ผลิตภัณฑ์ในปริมาณเท่าเดิมในราคาที่ถูกลงตลอดทุกครั้ง ทรายใดที่ลูกค้านำบรรจุภัณฑ์เปล่ามาเติม

อย่างไรก็ดี ปัจจุบัน มีร่างประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการให้แจ้งข้อเท็จจริง การแบ่งบรรจุ การแสดงฉลาก และภาชนะบรรจุของวัตถุอันตรายชนิดที่ 1 ที่แบ่งบรรจุเพื่อขาย ณ จุดบริการ (refill station) ที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาธิบดีชอ. กำลังอยู่ในขั้นตอนการพิจารณาในทางนิติบัญญัติ เห็นว่าร่างดังกล่าว อาจเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนากฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน เนื่องจากมีวัตถุประสงค์ในการกำหนด ขอบข่ายของวัตถุอันตรายที่อนุญาตให้นำมาแบ่งบรรจุเพื่อขาย รวมถึงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการที่ในการจัดแจ้งฉลาก รวมถึงกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ประกอบการต่อผลิตภัณฑ์ซึ่งเข้าข่ายเป็นร่างประกาศที่ออกเพื่อวางหลักเกณฑ์การกำกับดูแลโดยเฉพาะ อาจสร้างความยุ่งยากแก่ผู้ประกอบการมากเกินไป เพราะอาจต้องคำนึงถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนการแบ่งบรรจุให้สอดคล้องกับผลิตภัณฑ์ที่ตนจำหน่าย เนื่องจากการประกอบกิจการแบ่งบรรจุเพื่อขายมักนำผลิตภัณฑ์หลากหลายประเภทมาขายในจุดให้บริการ ซึ่งขัดต่อจุดประสงค์หลักของการพัฒนากฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนของประเทศไทย ที่ต้องการส่งเสริมผู้ประกอบการภายใต้กฎหมายให้มีความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้นเพื่อให้ผู้ประกอบการหันมาใช้รูปแบบธุรกิจแบบเศรษฐกิจหมุนเวียน

3) การจัดซื้อจัดจ้างสีเขียว (Green Public Procurement)

จากที่ได้กล่าวไปข้างต้นว่ารัฐสามารถเป็นผู้นำร่องกระตุ้นอุปสงค์ในผลิตภัณฑ์ CE ได้ ไม่ว่าจะโดยใช้มาตรการส่งเสริมตลาดผลิตภัณฑ์ CE และโดยการริเริ่มจากภาครัฐเป็นตัวอย่าง เช่น การรับแนวคิดการจัดซื้อจัดจ้างสีเขียวมาใช้ เนื่องจากรัฐเป็นผู้บริโภครายใหญ่ของประเทศ รัฐสามารถเลือกใช้สินค้า บริการ หรืองานใด ๆ ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งสอดคล้องกับการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืนได้ด้วย¹⁴² การกำหนดให้รัฐมีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างอย่างมีความรับผิดชอบต่อสามารถนำมาบรรจุไว้ในกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนอย่างกว้าง ๆ ได้ และกำหนดรายละเอียดในกฎหมายลำดับรองต่อไป หรืออาจกำหนดเป็นระเบียบว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างในระดับภาครัฐ¹⁴³

ยกตัวอย่างเช่นกำหนดคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์โดยกำหนดปริมาณสารเคมีบางประเภทให้ไม่เกินที่กำหนด กำหนดให้ผลิตภัณฑ์นั้นต้องมีส่วนผสมของทรัพยากรหมุนเวียนขั้นต่ำเท่าใด (หรือผลิตภัณฑ์ที่มี Ecolabel) ไม่ใช่สารเคมีที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ และไม่ใช้สารเคมีที่ก่อให้เกิดมะเร็ง หรือผลิตภัณฑ์ที่จัดซื้อจัดจ้างมานั้นต้องถูกออกแบบมาเพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในกระบวนการฟื้นฟู บำบัด หรือกำจัด รวมทั้งมีอายุการใช้งานยาวนาน สามารถนำไปใช้ซ้ำหรือใช้ส่วนที่เหลือเป็นวัตถุดิบของผลิตภัณฑ์วงจรต่อไปได้

¹⁴² European Commission, 'Green Public Procurement' (EC, n.d.)

<https://ec.europa.eu/environment/gpp/index_en.htm> accessed 27 September 2022.

¹⁴³ โปรดดู กรมควบคุมมลพิษ. ระเบียบปฏิบัติด้านสิ่งแวดล้อม (environmental procedure) เรื่อง การจัดซื้อจัดจ้าง. สืบค้น 27 กันยายน 2565, จาก https://www.pcd.go.th/wp-content/uploads/2020/11/pcdnew-2020-11-10_08-43-26_937714.pdf

เลิกใช้สารอันตรายที่เป็นส่วนประกอบในวัสดุดิบ และอุปกรณ์ชิ้นส่วน อาทิ ปรอท ตะกั่ว โครเมียม และ แคดเมียม

รัฐสามารถกำหนดเกณฑ์การจัดซื้อจัดจ้างได้ในทำนองเดียวกับ EU GPP Criteria เช่น ในเกณฑ์เกี่ยวกับเครื่องเรือนหรือเฟอร์นิเจอร์ อาจกำหนดให้จัดซื้อผลิตภัณฑ์ที่ตัวไม้มาจากแหล่งที่ขบด้วยกฎหมาย กำหนดให้ใช้วัสดุจากทรัพยากรหมุนเวียนไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน กำหนดเพดานการปล่อยสารอินทรีย์ระเหยง่าย (VOC) จากผลิตภัณฑ์ กำหนดให้จัดซื้อเฟอร์นิเจอร์ที่ทนทานและเหมาะสมต่อการใช้งาน และต้องเป็นไปตามมาตรฐานของสหภาพยุโรป และกำหนดให้ใช้เฟอร์นิเจอร์มีการรับประกัน (warranty) ว่าแยกชิ้นส่วนได้ง่าย ซ่อมแซมและรีไซเคิลได้ ซึ่งระดับ EU กำหนดให้มีการทดสอบผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่คู่สัญญาจัดส่งให้ตามสัญญาจัดซื้อจัดจ้างโดยใส่เป็นบทบัญญัติการปฏิบัติตามสัญญาอย่างหนึ่ง (contract performance clauses) ได้ เป็นต้นว่า หากได้รับผลิตภัณฑ์มาแล้วแต่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์การจัดซื้อจัดจ้างสีเขียวในระดับใดที่หน่วยงานของรัฐสามารถบอกเลิกสัญญาได้ หรือเอกชนคู่สัญญาต้องรับผิดชอบอย่างไร¹⁴⁴

นอกจากนี้ จากเอกสารของสหภาพยุโรปว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างสีเขียว (GPP) ยังได้ระบุเกณฑ์ไว้ครอบคลุมทั้งผลิตภัณฑ์และบริการต่าง ๆ เช่น ด้านผลิตภัณฑ์และบริการทำความสะอาด คอมพิวเตอร์ จอภาพ แท็บเล็ตและสมาร์ตโฟน ศูนย์ข้อมูล ห้องเซิร์ฟเวอร์ (Serve rooms) และบริการเก็บข้อมูล (Cloud services) ไฟฟ้า บริการจัดเลี้ยงอาหารและตู้จำหน่ายสินค้าอัตโนมัติ อุปกรณ์ถ่ายภาพ วัสดุสิ้นเปลืองและบริการการพิมพ์ การออกแบบ ก่อสร้างและบริหารอาคารสำนักงาน การเคลื่อนย้ายและเครื่องหมายจราจร การบำรุงรักษาพื้นที่สาธารณะ การออกแบบถนน การก่อสร้างและการบำรุงรักษา ไฟถนนและสัญญาไฟจราจร สิ่งทอ การขนส่งทางถนน เหล่านี้สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการออกระเบียบเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานรัฐ เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีรายชื้อสินค้าและบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมได้ทั้งสิ้น

2.2.7 ความรับผิดชอบขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

1) การสนับสนุนและแบ่งเบาภาระหน้าที่ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

กฎหมายญี่ปุ่นมีการกำหนดความรับผิดชอบของรัฐในการออกนโยบายและการปฏิบัติตามนโยบายให้ เป็นผล รวมทั้งการใช้มาตรการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดสังคมแห่งการใช้ทรัพยากรหมุนเวียน ในขณะเดียวกัน รัฐบาลท้องถิ่นมีหน้าที่ปรับใช้มาตรการเพื่อประกันว่าในพื้นที่ของตนจะมีการใช้ทรัพยากรหมุนเวียนที่เหมาะสม ทั้งสามารถออกและปรับใช้นโยบาย และออกมาตรการในเขตอำนาจของตนได้ ในส่วนนี้รัฐบาลกลางสามารถใช้ มาตรการต่าง ๆ เพื่อให้รัฐบาลท้องถิ่นนำนโยบายเกี่ยวกับสังคมแห่งการใช้ทรัพยากรหมุนเวียนไปปฏิบัติตามได้ โดยสามารถใช้มาตรการทางการคลังและมาตรการอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนค่าใช้จ่ายที่รัฐบาลท้องถิ่นต้องแบกรับในการปฏิบัติตามนโยบาย ทั้งนี้ ตาม 26 แห่งกฎหมายก่อตั้งสังคมแห่งการหมุนเวียนทรัพยากร (The Basic Act for Establishing a Sound Material-Cycle Society (Act No.110 of 2000))

¹⁴⁴ See European Commission, 'EU Green Public Procurement criteria for Furniture' (Commission Staff Working Document) SWD (2017) 283 final/s.

ส่วนกฎหมาย Act Reorganizing the Law on Closed Cycle Management and Waste (2012) ของประเทศเยอรมนีระบุถึงอำนาจของรัฐบาลระดับสหพันธรัฐและรัฐ (Land) ในการออกกฎหมายในเรื่องต่าง ๆ เท่านั้นและกล่าวถึงการปรึกษาหารือระหว่างภาคอุตสาหกรรม เจ้าหน้าที่ระดับรัฐที่รับผิดชอบเรื่องการบริหารจัดการของเสีย และชุมชนและกลุ่มของรัฐบาลท้องถิ่นก่อนจะออกกฎหมายบังคับใช้กับฝ่ายต่าง ๆ ข้างต้นเท่านั้น ตามมาตรา 47 แต่ไม่มีการกล่าวถึงการแบ่งเบาภาระขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในกฎหมายฉบับนี้ ทำนองเดียวกับกฎหมาย Circular Economy Promotion Law (Order of the President of the People's Republic of China No.4) ของประเทศจีนที่ไม่มีการกล่าวถึงการแบ่งเบาภาระของการปกครองระดับภูมิภาคและระดับท้องถิ่นแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม ในประเทศเยอรมนี ได้มีการตรากฎหมายที่ใช้สำหรับบรรจุมลพิษและผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ โดยเฉพาะอยู่แล้ว¹⁴⁵ ซึ่งในกฎหมายดังกล่าว ได้มีเนื้อหาที่ว่าด้วยการลดภาระของท้องถิ่น จึงไม่ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนในกฎหมายเศรษฐกิจหมุนเวียน Act Reorganizing the Law on Closed Cycle Management and Waste (2012)

2) บทวิเคราะห์การใช้ปรับใช้แนวทาง

ควรจะต้องมีการลดภาระของท้องถิ่น โดยสามารถนำแนวคิดของกฎหมายญี่ปุ่นเข้ามาปรับใช้ได้กับการดำเนินการของท้องถิ่นในเรื่อง EPR เพราะการที่รัฐบาลกลางออกนโยบายและมาตรการบางอย่างซึ่งมีสภาพให้ท้องถิ่นต้องรับไปปฏิบัติตาม อาจไม่ได้คำนึงถึงข้อจำกัดของท้องถิ่นได้ดีเท่าที่ควร และบางมาตรการอาจเพิ่มภาระในทางงบประมาณของท้องถิ่นได้ จึงควรมีบทบัญญัติที่รับรองการให้ความสนับสนุนท้องถิ่นในเรื่องของงบประมาณ เพื่อเป็นการประกันว่าท้องถิ่นจะสามารถดำเนินการกิจการก่อตั้งสังคมแห่งการหมุนเวียนทรัพยากรได้อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ อาจเสริมมาตรการแบ่งเบาภาระที่เพิ่มขึ้นมากกว่าเรื่องของตัวเงิน โดยอาจบัญญัติให้รัฐบาลกลางมีส่วนในการกำกับดูแลท้องถิ่นในเรื่องของการกำจัดขยะบางชนิดที่อยู่นอกเหนือความสามารถทางเทคโนโลยีของท้องถิ่นด้วย อาทิ การใช้กฎหมาย EPR ควบคุมของเสียอันตรายและขยะอิเล็กทรอนิกส์ โดยให้ผู้ผลิตจัดระบบการส่งคืนเพื่อให้ผู้ผลิตนำไปจัดการอย่างปลอดภัยเนื่องจากผู้ผลิตมีความรู้และทรัพยากรในการจัดการของเสียจากผลิตภัณฑ์ของตนยิ่งกว่า อปท. ส่วนนี้จะเป็นการแบ่งเบาภาระอปท. ได้เป็นอย่างมาก

นอกจากนี้ เรื่องการให้ท้องถิ่นสามารถกำหนดข้อบังคับท้องถิ่น เช่น เทศบัญญัติในเขตพื้นที่ของตนยังเป็นสิ่งที่จำเป็นเนื่องจากโดยสภาพแล้วท้องถิ่น มีความเข้าใจถึงธรรมชาติ พฤติกรรมการบริโภคความสามารถทางเทคโนโลยี รวมถึงทรัพยากรภายในท้องถิ่นได้ดีกว่า จึงควรให้ท้องถิ่นสามารถใช้ดุลยพินิจในการตรากฎหมายลำดับรองที่เหมาะสมกับท้องถิ่นเองด้วย แต่ทั้งนี้ ในการให้อำนาจ อปท. ในการกำหนดข้อบังคับท้องถิ่นด้วยตนเองนั้น อาจต้องมีการวางกรอบภายใต้กฎหมายไว้ด้วยว่า จะต้องไม่ขัดหรือแย้งต่ออำนาจและหน้าที่ที่อปท. มีอยู่เดิมตามกฎหมายอื่นด้วย เพราะโดยหลัก แม้หลักเกณฑ์ตามข้อบังคับท้องถิ่นที่

¹⁴⁵ See The German Packaging Act 2019 (VerpackG).

ออกโดย อปท. อาจเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยแบ่งเบาภาระ อปท. ในการบริหารจัดการขยะ และเป็นผลดีต่อการลด หรือคัดแยกขยะเพื่อให้เกิดเศรษฐกิจหมุนเวียนได้ในความเป็นจริง แต่ตามหลักเกณฑ์ของการออกกฎหมายลำดับรองนั้น โดยปกติ จะต้องไม่ขัดต่อกฎหมายแม่บทที่ให้อำนาจไว้ด้วย จึงเป็นข้อน่าสังเกตว่า กรณีนี้ อาจเป็นอุปสรรคต่อแนวคิดในการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนโดยอปท.ได้ เทียบเคียงกับกรณีการตอบข้อหารือการจัดเก็บขยะในชุมชนของจังหวัดลำพูน ในหนังสือจังหวัดลำพูน ที่ ลพ 0037.4/10727 ลงวันที่ 29 ตุลาคม 2553

อย่างไรก็ดี มีข้อสังเกตว่าการเพิ่มอำนาจให้ อปท. สามารถปฏิเสธที่จะไม่ทำหน้าที่ในการเก็บของเสียจากครัวเรือนได้ หากครัวเรือนไม่ดำเนินการคัดแยกหรือทำความสะอาดก่อนการจัดวางเพื่อให้ อปท. รับช่วงต่อในการจัดการ ในส่วนนี้เห็นว่าตามกฎหมายปัจจุบันทั้งในส่วนของพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยไว้เป็นหน้าที่พื้นฐานในการจัดทำบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งหากไม่กระทำตาม หน่วยงานรัฐย่อมมีความผิดในการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ได้ จึงควรเปลี่ยนเป็นการกำหนดโทษในการจัดเก็บค่าธรรมเนียมเพิ่มเติม เพื่อให้อปท.สามารถนำค่าธรรมเนียมนั้น ไปใช้สำหรับการบริหารจัดการขยะได้ โดยต้องเป็นไปอย่างอย่างคุ้มค่า และให้เน้นเรื่องการออกข้อบังคับถิ่นที่เป็นการส่งเสริมให้เกิดการจัดการขยะที่เกิดจากต้นทางให้มากขึ้น หรืออาจจัดให้มีระบบรองรับปลายทางขยะแก่ประชาชนที่ทำการคัดแยกขยะ เช่น โรงจัดการขยะอินทรีย์ส่วนกลาง

2.2.8 การจัดตั้งองค์กรกำกับดูแลกลาง

1) องค์กรในต่างประเทศ

กฎหมายของประเทศเยอรมนี (Act Reorganizing the Law on Closed Cycle Management and Waste (2012)) การกำกับดูแลเป็นหน้าที่ของรัฐแต่ละรัฐ นำโดยรัฐมนตรีกระทรวงสิ่งแวดล้อมของแต่ละรัฐ และบังคับใช้โดยเจ้าหน้าที่ระดับท้องถิ่น ในกรณีของกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนของประเทศเยอรมัน เจ้าหน้าที่ดังกล่าวเป็นผู้ตรวจตรา (supervision) การปฏิบัติตามกฎหมายในท้องถิ่นของตนเองเท่านั้น ส่วนกฎหมาย (The Basic Act for Establishing a Sound Material-Cycle Society (Act No.110 of 2000)) ของประเทศญี่ปุ่นไม่ได้ระบุเรื่องหน่วยงานหนึ่งเดียวที่กำกับดูแลและออกนโยบายไว้ในกฎหมาย แต่เนื่องจากกฎหมายของประเทศญี่ปุ่นเป็นส่วนหนึ่งของแผนการด้านสิ่งแวดล้อม การกำกับดูแลเรื่องสังคมแห่งการหมุนเวียนทรัพยากรยังเป็นอำนาจของหน่วยงานในกระทรวงสิ่งแวดล้อม

กฎหมายของประเทศจีนอาจมีสิ่งใกล้เคียงกับการเป็นผู้กำกับดูแลหนึ่งเดียว (sole regulator) ที่ตั้งขึ้นโดยกฎหมายเศรษฐกิจหมุนเวียน คือ ฝ่ายบริหารการพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียนภายใต้คณะมนตรีรัฐกิจ (The administrative department of the development of the circular economy under the State Council) เป็นฝ่ายที่มีหน้าที่ประสานงานและดูแลเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียนของชาติ ร่วมกับกรมคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและกรมต่าง ๆ ภายใต้คณะรัฐมนตรีต้องทำหน้าที่ตามการชี้แนะของฝ่ายข้างต้นและ

ปฏิบัติงานทางปกครองในส่วนที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจหมุนเวียนตามขอบเขตหน้าที่ของตนเอง โดยฝ่ายบริหารดังกล่าวมีทั้งระดับชาติและระดับการปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ ภายในเขตอำนาจของตนเอง

ฝ่ายบริหารการพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียนฯ เป็นทั้งผู้วางแผนเศรษฐกิจหมุนเวียนระดับชาติ จัดทำตัวชี้วัดเศรษฐกิจหมุนเวียนร่วมกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง กำหนดมาตรการสอดส่องดูแลและบริหารจัดการทรัพยากรบางประเภท ออกรายการผลิตภัณฑ์หรือวัสดุ ออกเอกสารชี้แนะถึงสารต้องห้าม ตั้งข้อจำกัดเกี่ยวกับสินค้าที่บริโภคครั้งเดียวทิ้ง อย่างไรก็ตาม อำนาจหน้าที่ทั้งหลายข้างต้น กฎหมายมักกำหนดให้ฝ่ายบริหารการพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียนฯ ดำเนินการร่วมกับหน่วยงานอื่น ซึ่งอาจพิจารณาได้ว่า ฝ่ายบริหารการพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียนฯ อาจเป็นองค์กรกลาง (Central administrative organization) ที่มีอำนาจในการสั่งการไปยังหน่วยงานรัฐอื่นๆ ได้ เช่น ตามกฎหมายเศรษฐกิจหมุนเวียนของประเทศจีน (Circular Economy Promotion Law (Order of the President of the People's Republic of China No.4)) มาตรา 12 การจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียนแห่งชาติต้องดำเนินการร่วมกับกระทรวงคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและกระทรวงอื่นที่เกี่ยวข้อง มาตรา 14 กำหนดให้การจัดทำระบบตัวชี้วัดเพื่อประเมินเศรษฐกิจหมุนเวียนต้องดำเนินการร่วมกับกระทรวงสถิติ กระทรวงคุ้มครองสิ่งแวดล้อม และกระทรวงอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง มาตรา 18 กำหนดว่า ฝ่ายบริหารการพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียนต้องออกรายการเทคนิค ร่วมกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง และในมาตรา 19 วรรคสอง ได้ระบุว่า ฝ่ายบริหารการพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียนร่วมกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องต้องจัดทำรายการแสดง (directory) เกี่ยวกับส่วนประกอบที่เป็นพิษหรือเป็นอันตราย

อย่างไรก็ดี มีข้อสังเกตเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายบริหารการพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียนและหน่วยงานของรัฐอื่นอยู่ว่า อำนาจในการกำกับดูแลโดยฝ่ายบริหารการพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียนภายใต้กฎหมายนี้ อาจไม่ได้เป็นไปในลักษณะของการกำกับดูแลเพียงหนึ่งเดียว (sole regulator) ที่สามารถสั่งการให้หน่วยงานรัฐทั้งหลายเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการทั้งหมดที่อยู่ภายใต้กฎหมายเศรษฐกิจหมุนเวียนได้ กล่าวคือ กฎหมายได้กำหนดให้อำนาจในการดำเนินงานร่วมการเฉพาะด้านเท่านั้น เช่น อำนาจหน้าที่ของหน่วยงานในฐานะผู้กำกับดูแล (Regulator) ที่ต้องร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ตามกฎหมายจีนนั้น กำหนดไว้แต่เพียงเรื่องการส่งเสริมให้ใช้ หรือควบคุมการใช้หรือห้ามใช้ และเรื่องการกำหนดส่วนประกอบที่ต้องห้ามใช้ในอุปกรณ์ที่ใช้ไฟฟ้าและผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าเท่านั้น ซึ่งไม่ได้ให้อำนาจในการดำเนินกิจการร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ในด้านอื่น แต่ถือเป็นต้นแบบที่ดี เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากฎหมายเศรษฐกิจหมุนเวียนของประเทศไทยได้ การจัดให้มีหน่วยงานกลางที่มีอำนาจในการกำกับดูแลเพียงหนึ่งเดียว โดยการตั้งหน่วยงานเฉพาะภายใต้กฎหมายเศรษฐกิจหมุนเวียน จึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งของกฎหมายเศรษฐกิจหมุนเวียน

2) บทวิเคราะห์การใช้ปรับใช้แนวทาง

รูปแบบขององค์กร

สำหรับการพัฒนากฎหมายเศรษฐกิจหมุนเวียนของประเทศไทยเพื่อจัดให้มี “หน่วยงานกลางที่มีอำนาจในการกำกับดูแลเพียงหนึ่งเดียว” อาจมีความเป็นไปได้ที่จะนำรูปแบบของคณะกรรมการที่อยู่ภายใต้กฎหมายเศรษฐกิจหมุนเวียนของประเทศไทยมาใช้เพื่อต่อยอดได้ โดยอาจกำหนดให้มี **องค์กรกลางที่มีอำนาจภายใต้พระราชบัญญัติในรูปแบบของคณะกรรมการ** ที่จะมีหน้าที่ในฐานะผู้เสนอนโยบาย จัดทำแผนการบริหารจัดการให้กับหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง (Policy Maker) หน้าที่ในด้านการกำกับดูแลและให้คำแนะนำแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องต่างๆ (Regulator) และอำนาจในการตรากฎหมายลำดับรองเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องต่างๆให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติแล้ว องค์กรประกอบที่สำคัญที่ควรมุ่งเน้นคือ เรื่องของอำนาจในการออกคำสั่ง เร่งรัดไปยังเจ้าหน้าที่ หรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในการให้ความร่วมมือและปฏิบัติตามหน้าที่ภายใต้กฎหมายเศรษฐกิจหมุนเวียนได้ อันเป็นการประสานความร่วมมือในระดับหน่วยงานรัฐให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น โดยในที่นี้ อาจมีการตราบทบัญญัติในทำนองเดียวกับ พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ข้อ 7 ว่าด้วยอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการวัตถุอันตราย อนุข้อ 3 “**กำกับดูแล เร่งรัด ติดตาม และประเมินผลหน่วยงานผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติให้เป็นไป ตาม (1) และ (2)**”

อนุข้อ 12 “**สอดส่องดูแล ให้คำแนะนำ และเร่งรัดพนักงานเจ้าหน้าที่ ส่วนราชการ หรือหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับวัตถุอันตรายต่าง ๆ ให้ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด**” หรืออาจกำหนดให้ “คณะกรรมการเศรษฐกิจหมุนเวียนมีอำนาจจัดทำนโยบายและแผนแม่บท ยุทธศาสตร์ และการดำเนินงานเพื่อกำกับดูแลและบูรณาการการปฏิบัติงานของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งหมด และต้องกำหนดให้มีการทบทวนนโยบายในระยะเวลาที่เหมาะสม”

นอกจากนี้ ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ก็ได้กำหนดว่าคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมฯ สามารถมอบหมายให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมมลพิษ หรือกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม เป็นผู้ปฏิบัติการในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติฯ ได้ ตามมาตรา 21 ซึ่งเป็นอีกหนึ่งบทบัญญัติที่อาจใช้ตีความได้ว่าเป็นการใช้อำนาจในลักษณะการกำกับดูแลเพียงหนึ่งเดียวเช่นกัน

3) ทางเลือกในการพัฒนาองค์กร

จากแนวทางดังกล่าว เห็นว่าควรต้องมีการระบุ “หน่วยงานผู้รับผิดชอบ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ ตามการออกคำสั่งของคณะกรรมการฯ” ภายใต้กฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน หมายถึงหน่วยงานใดบ้าง เพื่อเป็นการรองรับอำนาจในการสั่งการไปยังหน่วยงานอื่นๆของคณะกรรมการมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ตั้งองค์กรกำกับดูแลใหม่

หากตั้งองค์กรกำกับดูแลใหม่ (“องค์การบริหารจัดการขยะและส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน”) ที่มีอำนาจในการสั่งการแบบบูรณาการในการบริหารราชการที่องค์การบริหารจัดการขยะฯ ต้องมี การที่ทำให้ องค์กรอยู่ภายใต้สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีและอยู่ใต้การบังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรีอาจเป็นทางเลือก ที่ดี เนื่องจากหากองค์การบริหารจัดการฯ อยู่ใต้กระทรวงใดกระทรวงหนึ่งอาจทำให้กระทรวงอื่นปฏิบัติ ตามได้ยาก ในที่นี้อาจทำได้โดยการยกร่างแก้ไขพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 มาตรา 7 เพื่อเพิ่มส่วนราชการภายใต้สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี และสมควรให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้รักษาการ ตามกฎหมายและมีอำนาจออกคำสั่งใด ๆ หากมีเหตุอันควรสงสัยว่าปัญหาการบริหารจัดการของเสียอย่างใด จะส่งผลร้ายแรงต่อสิ่งแวดล้อมและความเป็นอยู่ของประชาชนที่จำเป็นต้องมีการแก้ไขหรือป้องกันโดยเร่งด่วน เช่นเดียวกับกรณีของความพยายามในการจัดตั้งกระทรวงน้ำขึ้นเพื่อสร้างความเป็นเอกภาพในการบริหาร จัดการน้ำร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้ง 38 หน่วยงาน¹⁴⁶

ทั้งนี้ จากข้อเสนอเรื่องการแต่งตั้งองค์กรควบคุมกำกับดูแลกลาง โดยไม่จำกัดอยู่ภายใต้กระทรวงใด กระทรวงหนึ่ง ในที่นี้ อาจเป็นกรณีของการจัดตั้งองค์กรอิสระ ซึ่งมีความเป็นไปได้ยาก เพราะองค์กรต่างๆ เหล่านี้ ต้องถูกจัดตั้งและวางกรอบอำนาจ หน้าที่ไว้ในกฎหมายระดับรัฐธรรมนูญ แม้โดยแนวคิดพื้นฐานของ องค์กรอิสระ จะมีอำนาจแต่ก็เป็นองค์กรที่วางขึ้นเพื่อตรวจสอบการทำหน้าที่ของฝ่ายบริหาร ฝ่ายการเมือง และข้าราชการระดับสูงเท่านั้น จึงสมควรตั้งคณะกรรมการฯ หรือองค์การบริหารจัดการขยะฯ ตามกฎหมาย ส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนซึ่งเป็นกฎหมายระดับพระราชบัญญัติเท่านั้น

ใช้องค์กรกำกับดูแลเดิม

คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติถูกตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม แห่งชาติ พ.ศ. 2535 โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ และมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่าง ๆ รวมถึง ผู้แทนภาคเอกชนอยู่ในคณะกรรมการ ด้วย โดยคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ในการเสนอ นโยบายและแผนส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ กำหนดมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม กำหนด มาตรฐานควบคุมมลพิษ กำหนดมาตรการเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือและประสานงานระหว่างส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และเอกชนในเรื่องเกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ทั้งมีการเปิดช่องไว้ ในมาตรา 13(14) ว่า “ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นให้เป็นอำนาจ หน้าที่ของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อม” ส่วนนี้ หากประสงค์จะเพิ่มอำนาจคณะกรรมการฯ อาจเขียนระบุใน กฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนว่า “คณะกรรมการ” ตามกฎหมายเศรษฐกิจหมุนเวียนหมายถึง คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติฯ โดย คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมฯ จะมีอำนาจตามกฎหมาย CE นั้นเอง

¹⁴⁶ โปรดดู การประชุมคณะกรรมการกำหนดนโยบายขับเคลื่อนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ ครั้งที่ 2 / 65

2.3 การเตรียมเนื้อหาประกอบการการสัมภาษณ์

2.3.1 สรุปผลการศึกษา ข้อเสนอและประเด็นสัมภาษณ์

คณะผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษาจากต่างประเทศ จัดทำข้อเสนอในการพัฒนาตัวบทกฎหมาย (เบื้องต้น) และประเด็นสัมภาษณ์ดังตารางที่ 2-15

ตารางที่ 2-15 ประเด็นเพื่อสัมภาษณ์

ลำดับ	ประเด็นเป้าหมาย/	ผลการศึกษาจากต่างประเทศ	ข้อเสนอในการพัฒนาตัวบทกฎหมาย (เบื้องต้น)	ประเด็นเพื่อการสัมภาษณ์
1.	มีหลักการสำคัญที่ประกอบไปด้วย หลักเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) หลักลำดับชั้นในการจัดการขยะ (Waste Hierarchy) หลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluter Pay Principle) หลักการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิต (Extended Producer Responsibility) และหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation)	<ul style="list-style-type: none"> - มาตรา 6 แห่ง Act Reorganizing the Law on Closed Cycle Management and Waste (2012) ของประเทศเยอรมนี นั้นได้บัญญัติถึง การให้ “ ความสำคัญของมาตรการตามลำดับ” ของมาตรการในการบริหารจัดการของเสียเอาไว้อย่างชัดเจน (โดยใช้ “ ถ้อยคำว่า in the following order of priority”) โดยบัญญัติให้ มาตรการมีลำดับดังนี้ (1) การป้องกันมิให้เกิดของเสีย (2) การเตรียมการเพื่อใช้ซ้ำ (3) รีไซเคิล (4) การฟื้นฟูของเสียด้วยวิธีการอื่น และ (5) การกำจัด - ในขณะที่มาตรา แห่ง 4 Circular Economy Promotion Law (Order of the President of the People’s Republic of China No. (4)ของประเทศจีน บัญญัติให้การพัฒนา “ เศรษฐกิจหมุนเวียนจะต้องดำเนินการตามหลักที่ให้ความสำคัญกับ “ การลด 	<p>การจัดทำนโยบาย มาตรการ และแผนการเสริมสร้างสังคม การบริโภคที่ยั่งยืนให้มาตรการมีลำดับดังนี้</p> <p>การป้องกันมิให้เกิดของเสีย (1) การเตรียมการเพื่อใช้ซ้ำ (2) รีไซเคิล (3) การฟื้นฟูของเสียด้วยวิธีการ (4) อื่น และ การกำจัด (5)</p> <p>หมายเหตุ: ตัวอย่างจากกฎหมายฉบับอื่นที่มีเรื่องกำหนด ลำดับความสำคัญ มาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2562บัญญัติว่า การ “ จัดสรรน้ำของประเทศพึง คำนึงถึงน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค การรักษาระบบนิเวศ จารีดประเพณี การบรรเทาสาธารณภัย การคมนาคม เกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และการท่องเที่ยว ทั้งนี้การจัดลำดับ ให้ความสำคัญให้เป็นไปตามที่ กนช” กำหนด .</p>	<p>การจัดการของเสีย ตามลำดับที่กฎหมายบัญญัติเป็นกฎหมายที่ (จำเป็นหากไม่มีมาตรการนี้ เศรษฐกิจหมุนเวียนจะเกิดไม่ได้หรือมีความเหมาะสมสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน ส่งผลให้ต้องมีการเสนอกฎหมายข้อนี้ส่งผลให้/กฎหมายเดิมไม่เหมาะสมต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปหรือไม่และเป็นภาระหรือมีต้นทุนในการดำเนินการหรือไม่ หากจะมี “เปลี่ยนแปลง” ลำดับจะทำได้หรือไม่และต้องมีเหตุผลใดในการเปลี่ยนแปลงลำดับที่กฎหมายบัญญัติไว้</p>

ลำดับ	ประเด็นเป้าหมาย/	ผลการศึกษาจากต่างประเทศ	ข้อเสนอในการพัฒนาตัวบทกฎหมาย (เบื้องต้น)	ประเด็นเพื่อการสัมภาษณ์
		(reduction)” โดยพิจารณาเงื่อนไขเบื้องต้นในด้านความเป็นไปได้ทางเทคนิค เหตุผลทางเศรษฐศาสตร์ และประโยชน์ในการประหยัดทรัพยากร		
2.	ขอบเขตของกฎหมาย ครอบคลุม (1) ผลิตภัณฑ์ และ (2)วัสดุบรรจุภัณฑ์	- มาตรา แห่ง 15 Circular Economy Promotion Law (Order of the President of the People’s Republic of China No. (4)บัญญัติให้ผู้ประกอบการที่ผลิตสินค้าหรือบรรจุภัณฑ์ที่มีรายชื่อในบัญชีสิ่งของที่บังคับใช้ไซเคิล มีหน้าที่รีไซเคิลสินค้าหรือบรรจุภัณฑ์ดังกล่าวที่ถูกทิ้ง และมีหน้าที่ใช้สินค้าหรือบรรจุภัณฑ์ดังกล่าวในกรณีที่สินค้าหรือบรรจุภัณฑ์นั้นยังสามารถใช้งานได้	- เพิ่มเติมเรื่องการจัดทำบัญชีผลิตสินค้าหรือบรรจุภัณฑ์ที่มีรายชื่อในบัญชีสิ่งของที่บังคับใช้ไซเคิล - บรรจุภัณฑ์ ประเภทได้แก่ 5 กระดาษ โลหะ แก้ว พลาสติก กล่องเครื่องดื่ม ...	- ให้องค์กรใดเป็นผู้กำหนด (องค์กรเฉพาะหรือหน่วยงานที่มีอยู่) - ขอบเขตการบังคับใช้กฎหมายที่เหมาะสมหรือไม่ - การทำบัญชีนี้จำเป็นเหมาะสม หรือเป็นต้นทุนที่มากเกินไปหรือไม่
3.	กำหนดให้มีองค์กรเฉพาะในการบริหารจัดการขยะ มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้ (1) กำหนดนโยบายและแผนการบริหารจัดการขยะของชาติ (2) กำหนดแผนงานและเป้าหมายการบริหารจัดการขยะและการจัดการขยะและกาก (3) ประเมินผลกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการการบริหาร (4) จัดการขยะประสานงานและกำกับดูแลการบริหารจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานที่	- กฎหมายของประเทศเยอรมนี (Act Reorganizing the Law on Closed Cycle Management and Waste (2012)) การกำกับดูแลเป็นหน้าที่ของรัฐแต่ละรัฐ นำโดยรัฐมนตรีกระทรวงสิ่งแวดล้อมของแต่ละรัฐ และบังคับใช้โดยเจ้าหน้าที่ระดับท้องถิ่น - The Basic Act for Establishing a Sound Material-Cycle Society (Act No. 110of 2000) ของประเทศญี่ปุ่นไม่ได้ระบุเรื่องหน่วยงานหนึ่งเดียวที่กำกับดูแลและออกนโยบายไว้ในกฎหมาย - กฎหมายของประเทศจีนอาจมีสิ่งที่ใกล้เคียงกับการเป็นผู้	- ตั้งองค์กรกำกับดูแลใหม่ ▪ หากตั้งองค์กรกำกับดูแลใหม่ (“องค์การบริหารจัดการขยะและส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน”) องค์กรนี้ต้องมีอำนาจสั่งการกระทรวงต่าง ๆ และมีตัวแทนจากกระทรวงต่าง ๆ มาร่วมในคณะกรรมการด้วย เช่น ในคณะกรรมาการด้วย เช่น ใน - วัตถุประสงค์สำนักรัฐมนตรีและอยู่ใต้การบังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรีเป็นทางเลือกที่ดี	อำนาจที่องค์กรเฉพาะต้องมีได้แก่ - อำนาจในการกำหนดนโยบาย (policy making) - อำนาจในการกำกับดูแล (regulatory power): ได้แก่การออกมาตรฐาน (กฎ) - อำนาจในการสั่งการ (ให้หน่วยงานรัฐและผู้เกี่ยวข้องให้ปฏิบัติตาม)

ลำดับ	ประเด็นเป้าหมาย/	ผลการศึกษาจากต่างประเทศ	ข้อเสนอในการพัฒนาตัวบทกฎหมาย (เบื้องต้น)	ประเด็นเพื่อการสัมภาษณ์
	<p>เกี่ยวข้องและโครงการร่วมกับภาคเอกชน</p>	<p>กำกับดูแลหนึ่งเดียว (sole regulator) ที่ตั้งขึ้นโดยกฎหมายเศรษฐกิจหมุนเวียน คือ ฝ่ายบริหารการพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียนภายใต้คณะมนตรีรัฐกิจ (The administrative department of the development of the circular economy under the State Council) เป็นฝ่ายที่มีหน้าที่ประสานงานและดูแลเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียนของชาติ ร่วมกับกรมคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและกรมต่างๆ ภายใต้คณะมนตรี</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ เป็นทั้งผู้วางแผนเศรษฐกิจหมุนเวียนระดับชาติ จัดทำตัวชี้วัดเศรษฐกิจหมุนเวียนร่วมกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง กำหนดมาตรการสอดส่องดูแลและบริหารจัดการทรัพยากรบางประเภท ออกรายการผลิตภัณฑ์หรือวัสดุ ออกเอกสารชี้แนะถึงสารต้องห้าม ตั้งข้อจำกัดเกี่ยวกับสินค้าที่บริโภคครั้งเดียวทิ้ง ■ อย่างไรก็ตามก็ดี อำนาจหน้าที่ทั้งหลายข้างต้น กฎหมายมักกำหนดให้ฝ่ายบริหารการพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียนฯ ดำเนินการร่วมกับหน่วยงานอื่น ■ มาตรา 12 การจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียนแห่งชาติต้อง 	<ul style="list-style-type: none"> ■ จากข้อเสนอเรื่องการแต่งตั้งองค์กรควบคุมกำกับดูแลกลาง โดยไม่จำกัดอยู่ภายใต้กระทรวงใด กระทรวงหนึ่ง ในที่นี้ อาจเป็นกรณีของการจัดตั้งองค์กรอิสระ - <u>ใช้องค์กรกำกับดูแลเดิม</u> ■ มาตรา (14) 13 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 บัญญัติให้ “คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อม” ส่วนนี้ หากประสงค์จะเพิ่มอำนาจคณะกรรมการฯ อาจเขียนระบุในกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนว่า “คณะกรรมการ” ตามกฎหมายเศรษฐกิจหมุนเวียนหมายถึงคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติฯ 	

ลำดับ	ประเด็นเป้าหมาย/	ผลการศึกษาจากต่างประเทศ	ข้อเสนอในการพัฒนาตัวบทกฎหมาย (เบื้องต้น)	ประเด็นเพื่อการสัมภาษณ์
		<p>ดำเนินการร่วมกับกระทรวงคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและกระทรวงอื่นที่เกี่ยวข้อง</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ มาตรา กำหนดให้การ 14 จัดทำระบบตัวชี้วัดเพื่อประเมินเศรษฐกิจหมุนเวียนต้องดำเนินการร่วมกับกระทรวงสถิติ กระทรวงคุ้มครองสิ่งแวดล้อม และกระทรวงอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ▪ มาตรา กำหนดว่า ฝ่าย 18 บริหารการพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียนต้องออกรายการเทคนิค ร่วมกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ▪ มาตรา 19 วรรคสอง ได้ระบุว่า ฝ่ายบริหารการพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียนร่วมกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องต้องจัดทำรายการแสดง (directory) เกี่ยวกับส่วนประกอบที่เป็นพิษหรือเป็นอันตราย 		
4.	<p>กำหนดบทบาทของภาคส่วนต่าง ๆ ให้มีอำนาจหน้าที่ที่ชัดเจนในการจัดการขยะร่วมกัน โดยบูรณาการบทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน (ผู้ผลิตและผู้จำหน่าย) และภาคประชาชน (ผู้บริโภค) พร้อมทั้งกระจายความ</p>	<p>- กฎหมาย (Act Reorganizing the Law on Closed Cycle Management and Waste (2012)) มาตรา 2 (6) ของประเทศเยอรมนีได้กำหนดฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจหมุนเวียนไว้ทั้งหมด 4 ฝ่าย ได้แก่ รัฐ พลเมือง คริวเรือนและผู้ประกอบการ</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ มาตรา 7 แห่ง (Act Reorganizing the Law on Closed Cycle Management and Waste (2012)) ของประเทศ 	<p>นิยามของ “ผู้ประกอบการ” แบ่งเป็นผู้ประกอบการทั่วไปและผู้ประกอบการเฉพาะโดยกำหนดให้ผู้ประกอบการกิจการผลิต ขาย หรือกิจการอื่น ๆ หลักเกณฑ์ แนวทาง และ “วิธีการปฏิบัติตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวงซึ่งจะต้องกำหนด ” หน้าที่ของผู้ประกอบการแต่ละประเภท</p> <p>- การป้องกันหรือการลดภาวะที่ผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ หรือสิ่งอื่น ๆ กลายเป็นของเสีย ไม่ว่าจะ</p>	<p>การนำเอาแนวทางของกฎหมายเยอรมนีและกฎหมายของประเทศญี่ปุ่นที่จำแนกหน้าที่ทั่วไปของผู้ประกอบการอย่างละเอียดมีความเหมาะสมหรือไม่</p> <p>การกำหนดให้หน่วยงานรัฐสามารถเป็นผู้นำร่องกระตุ้นอุปสงค์ในผลิตภัณฑ์ CE ได้มีความเหมาะสมหรือไม่และจะก่อให้เกิดความท้าทายหรืออุปสรรคประการใดหรือไม่</p>

ลำดับ	ประเด็นเป้าหมาย/	ผลการศึกษาจากต่างประเทศ	ข้อเสนอในการพัฒนาตัวบทกฎหมาย (เบื้องต้น)	ประเด็นเพื่อการสัมภาษณ์
	<p>รับผิดชอบให้กับภาคเอกชนให้มากขึ้น</p>	<p>เยอรมนีกำหนดหน้าที่ของผู้ประกอบการเอาไว้ 4 ด้าน ได้แก่ หน้าที่ในการจัดการหรือใช้ประโยชน์ฟื้นฟูสภาพของเสีย หน้าที่ในการกำจัดของเสีย ความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ (product responsibility) และการตั้งเจ้าพนักงานบริหารจัดการของเสีย</p> <ul style="list-style-type: none"> - กฎหมาย The Basic Act for Establishing a Sound Material-Cycle Society (Act No.110 of 2000) มาตรา 2 3 และมาตรา 8 ของประเทศญี่ปุ่น ได้กำหนดให้ผู้มีความรับผิดชอบต่อภายใต้กฎหมายไว้ 4 ฝ่าย ได้แก่ รัฐ รัฐบาลท้องถิ่น ผู้ประกอบการ และพลเมือง เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างนโยบายและมาตรการทางกฎหมาย ▪ มาตรา (2) 11 แห่ง The Basic Act for Establishing a Sound Material-Cycle Society (Act No.110 of 2000) ของประเทศญี่ปุ่นบัญญัติให้ผู้ประกอบการมีความรับผิดชอบต่อใน 2 ระดับ คือ ผู้ประกอบการทั่วไปและผู้ประกอบการที่ทำกิจการผลิต ขาย หรือกิจการอื่น ๆ เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ ▪ ผู้ประกอบการทั้งสองประเภทจะมีภาระความรับผิดชอบต่อไม่เท่ากัน (ผู้ประกอบการประเภท 	<p>โดยเพิ่มความทนทานและเพิ่มประสิทธิภาพของระบบการซ่อมแซมของสินค้า</p> <ul style="list-style-type: none"> - อำนวยความสะดวกให้สามารถใช้ผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ และสิ่งอื่น ๆ เป็นวงจรได้ง่ายขึ้น เมื่อสิ่งเหล่านั้นเป็นทรัพยากรหมุนเวียนแล้ว โดยพัฒนาการออกแบบ การระบุวัสดุหรือส่วนประกอบที่ใช้ หรือโดยวิธีอื่น ๆ - การลดความยากลำบากในการกำจัดผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ และสิ่งอื่น ๆ ที่เป็นทรัพยากรหมุนเวียน โดยพัฒนาการออกแบบ การระบุวัสดุหรือส่วนประกอบที่ใช้ หรือโดยวิธีอื่น ๆ - ผู้ประกอบการที่ผลิตสินค้าหรือบรรจุภัณฑ์ที่มีรายชื่อในบัญชีของที่บังคับรีไซเคิล มีหน้าที่รีไซเคิลสินค้าหรือบรรจุภัณฑ์ดังกล่าวที่ถูกทิ้ง และมีหน้าที่ใช้สินค้าหรือบรรจุภัณฑ์ดังกล่าวในกรณีที่สินค้าหรือบรรจุภัณฑ์นั้นยังใช้งานได้ 	

ลำดับ	ประเด็นเป้าหมาย/	ผลการศึกษาจากต่างประเทศ	ข้อเสนอในการพัฒนาตัวบทกฎหมาย (เบื้องต้น)	ประเด็นเพื่อการสัมภาษณ์
		<p>หลังมีความรับผิดชอบมากกว่า)</p> <p>- กฎหมาย Circular Economy Promotion Law (Order of the President of the People’s Republic of China No.4) มาตรา 3 ของประเทศจีนกำหนดผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนไว้ 4 ฝ่าย ได้แก่ รัฐบาล ตลาด ผู้ประกอบการ และพลเมือง</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ มาตรา แห่ง 15 Circular Economy Promotion Law (Order of the President of the People’s Republic of ChinaNo.4) บัญญัติให้ผู้ประกอบการที่ผลิตสินค้าหรือบรรจุภัณฑ์ : ผู้ประกอบการที่ผลิตสินค้าหรือบรรจุภัณฑ์ที่มีรายชื่อสินค้าหรือบรรจุภัณฑ์นั้นยังใช้งานได้ 		
5.	กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ ให้มีหน้าที่รับผิดชอบในสินค้าและผลิตภัณฑ์ของตน ในการจัดการซากผลิตภัณฑ์	- กฎหมายเศรษฐกิจหมุนเวียนของประเทศเยอรมนีกำหนดให้ผู้ประกอบการที่พัฒนา ผลิตภัณฑ์ รับผิดชอบต่อ หรือจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ต้องมีความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ เริ่มตั้งแต่การออกแบบผลิตภัณฑ์	เพิ่มนิยามของคำว่า “ความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์” โดยบัญญัติว่า “ความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์” ตามกฎหมาย หมายถึง (1) การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (2) การลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดย	ทำอย่างไรจะสามารถชี้วัดค่าที่มีความกว้างเช่น “เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม” หากมีการปรับใช้หลักเกณฑ์ฉลากเขียวของ Thailand Business Council for Sustainable

ลำดับ	ประเด็นเป้าหมาย/	ผลการศึกษาจากต่างประเทศ	ข้อเสนอในการพัฒนาตัวบทกฎหมาย (เบื้องต้น)	ประเด็นเพื่อการสัมภาษณ์
	<p>ตลอดวัฏจักรชีวิตผลิตภัณฑ์ อาทิ การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การรีไซเคิลผลิตภัณฑ์ตามชนิดและประเภทที่กำหนด รวมทั้งรับผิดชอบค่าธรรมเนียมการจัดการซากผลิตภัณฑ์และการรีไซเคิล</p>	<p>ให้ลดการก่อของเสียตั้งแต่ในกระบวนการผลิตและการใช้งาน การรับประกันว่าการจัดการและการกำจัดของเสียที่เกิดขึ้นจากการใช้งานผลิตภัณฑ์สามารถทำได้โดยเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์โดยไม่ก่อให้เกิดของเสีย</p>	<p>ผู้ผลิตต้องลดสารอันตรายในผลิตภัณฑ์และติดฉลากระบุชัดเจน (3) การให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ เช่น วิธีการคืน ใช้งาน ฟื้นฟูสภาพและกำจัดไว้บนฉลาก รวมทั้งข้อมูลหรือคำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการป้องกัน จัดการหรือกำจัดของเสีย การรับประกัน (4) การจัดการและการกำจัดค่าใช้จ่ายสำหรับผู้ให้บริการ (5) กำจัดของเสียของรัฐที่ช่วยบำบัด ฟื้นฟูสภาพและกำจัดของเสียหลังจากผลิตภัณฑ์ของตนและความระมัดระวัง (duty of care) ในเรื่องความเหมาะสมของผลิตภัณฑ์</p>	<p>Development, TBCSD และหลักเกณฑ์ Circular Mark ของ VGreen ควบคู่ไปกับการพัฒนาตัวชีวิตข้างต้นจะมีความเหมาะสมหรือไม่ และจะมีอุปสรรคและความท้าทายใดหรือไม่</p> <p>จำเป็นหรือไม่ที่รัฐจะต้องพัฒนา “หลักเกณฑ์” ที่ชัดเจนว่าผลิตภัณฑ์แบบใดที่จะสามารถติดฉลากได้/ จัดทำระบบสถิติเกี่ยวกับการบริโภคทรัพยากร การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด การผลิตของเสียและเผยแพร่สถิติดังกล่าวต่อสาธารณชน/ ตรวจสอบความถูกต้อง เชื่อถือได้ของฉลาก</p>
.6	<p>กำหนดเป้าหมายการจัดการขยะ อาทิ เป้าหมายการลดปริมาณขยะและการนำขยะมาใช้ประโยชน์ เป้าหมายการเก็บรวบรวมและรีไซเคิลขยะ และเป้าหมายสัดส่วนการใช้วัสดุรีไซเคิลในผลิตภัณฑ์</p>	<p>- รัฐบาลแห่งสหพันธรัฐเยอรมนีนั้นจะต้องกำหนดประเภทของเสียที่เฉพาะเจาะจง แผนบริหารจัดการของเสียระดับรัฐ และโครงการป้องกันของเสียระดับสหพันธรัฐ</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ เป้าหมายของการป้องกันและการฟื้นฟูสภาพของเสีย มาตรการที่ใช้เพื่อป้องกันของเสีย <p>สถานะการบริหารจัดการของเสียในปัจจุบัน สิ่งที่ต้องทำเพื่อพัฒนาการฟื้นฟูสภาพของเสียและการกำจัดของเสีย การประเมินความเหมาะสมของสิ่งเหล่านั้นว่าหากรัฐลงมือทำแล้วจะสามารถ</p>	<p>กำหนดให้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานรัฐผู้จัดทำ แผน” ให้ระบุรายละเอียดของเป้าหมายและอาจมีการกำหนดกรอบเวลาในการบรรลุถึงเป้าหมายดังกล่าว</p>	<p>“การกำหนดรายละเอียด” ในแผนนั้น ส่งผลให้การปฏิบัติตามเป็นไปได้ยากหรือต้นทุนมากเกินไปหรือไม่</p>

ลำดับ	ประเด็นเป้าหมาย/	ผลการศึกษาจากต่างประเทศ	ข้อเสนอในการพัฒนาตัวบทกฎหมาย (เบื้องต้น)	ประเด็นเพื่อการสัมภาษณ์
		<p>บรรลุเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ และการติดตั้งสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการบำบัดของเสีย (waste treatment installations)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ระบุตัวผลิตภัณฑ์เป้าหมายว่าเป็นผลิตภัณฑ์ซึ่งบรรจุวัสดุที่สำคัญ เพื่อที่จะได้ป้องกันไม่ให้วัสดุที่ทั้งหลายกลายเป็นของเสีย <p>กฎหมายของประเทศเยอรมนีกำหนดเป้าหมายการเตรียมการนำของเสียในเขตเทศบาลสำหรับการใช้ซ้ำและการนำวัสดุที่ใช้ได้กลับมาใช้ใหม่ โดยมีการกำหนดแนวทางเอาไว้ นับแต่ปี ค.ศ. 2020 ไปจนถึงปี ค.ศ. 2035 ส่วนการเตรียมการสำหรับการใช้ซ้ำ การนำวัสดุที่ใช้ได้กลับมาใช้ใหม่ และการฟื้นฟูสภาพวัสดุจากการทุบทำลายหรือการก่อสร้างที่ไม่เป็นอันตราย (non-hazardous construction) ให้กำหนดไว้ขั้นต่ำที่ร้อยละ 70 ของน้ำหนัก อย่างช้าที่สุดนับแต่เริ่มปี ค.ศ. 2020 เป็นต้นไป</p>		
7.	กำหนดโครงสร้างพื้นฐานระบบการรีไซเคิลขยะ พัฒนากลไกและมาตรการในการรีไซเคิลขยะ รวมทั้งหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องในการรีไซเคิลขยะ	- มาตรา 15 แห่ง The Basic Act for Establishing a Sound Material-Cycle Society Act No.110 of 2000) บัญญัติให้รัฐต้องเป็นผู้รณรงค์ในการกระตุ้นอุปสงค์ (ความต้องการ) ในผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์ที่มีการใช้วัสดุรีไซเคิล ไม่ว่าจะเป็นการที่รัฐ	- อำนาจหน้าที่ของ อปท. นั้นเป็นไปตามกฎหมายจัดตั้งเขตเทศบาลตำบลมีหน้าที่ต้องทำในเขตเทศบาลรักษาความสะอาดของถนน หรือทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล และ “หน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของเทศบาล) ”มาตรา 50	- การบัญญัติให้ อปท. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นและเหมาะสม กับแผน CE เป็นการสร้างภาระให้กับ อปท. มากเกินไปหรือไม่ - หรือควรกำหนดให้เป็นภารกิจของหน่วยงานอื่น

ลำดับ	ประเด็นเป้าหมาย/	ผลการศึกษาจากต่างประเทศ	ข้อเสนอในการพัฒนาตัวบทกฎหมาย (เบื้องต้น)	ประเด็นเพื่อการสัมภาษณ์
		<p>อุดหนุนผลิตภัณฑ์เองในฐานะผู้บริโภคหรือใช้มาตรการอื่นจำเป็นเพื่อส่งเสริมให้รัฐบาลท้องถิ่น ผู้ประกอบการ และประชาชนใช้ผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่มีการใช้วัสดุรีไซเคิล</p> <p>- มาตรา 41 แห่ง Circular Economy Promotion Law (Order of the President of the People’s Republic of China No.4) บัญญัติให้รัฐบาลท้องถิ่นต้องจัดทำแผนโดยรวมเกี่ยวกับการสร้างสถานอำนวยความสะดวกแก่การค้าแยก การเก็บ และการรีไซเคิลของเสียที่เกิดในพื้นที่ชุมชนเมือง และชุมชนชนบท โดยต้องสร้างระบบคัดแยก เก็บ และรีไซเคิล และต้องคอยพัฒนาระบบนั้นตลอดด้วยเพื่อให้การรีไซเคิลขยะในพื้นที่เป็นไปได้อย่างรวดเร็ว</p>	<p>(3) วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2496 ด้วยเหตุนี้ กฎหมาย CE อาจจะถูกกำหนดหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ต้องปฏิบัติตามแผนเรื่อง CE</p>	
8.	<p>กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อบัญญัติท้องถิ่น กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการบริหารจัดการขยะในท้องถิ่น ดังนี้ 8.1) หลักเกณฑ์การบริหารจัดการขยะในเขตพื้นที่ หรือร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อื่น หรือมอบให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นหรือ</p>	<p>- กฎหมายญี่ปุ่นมีการกำหนดความรับผิดชอบของรัฐในการออกนโยบายและการปฏิบัติตามนโยบายให้เป็นผล รวมทั้งการใช้มาตรการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดสังคมแห่งการใช้ทรัพยากรหมุนเวียน ในขณะเดียวกัน <u>รัฐบาลท้องถิ่นมีหน้าที่ปรับใช้มาตรการเพื่อประกันว่าในพื้นที่ของตนจะมีการใช้เป็นวงจรรวม และการทำลายทรัพยากรหมุนเวียนที่เหมาะสม</u> แต่ยังคงสามารถออกและปรับใช้นโยบาย และออกมาตรการในเขตอำนาจของตนได้</p>		<p>ควรมีบทบัญญัติที่รับรองการให้ความสนับสนุนท้องถิ่นในเรื่องของงบประมาณ เพื่อเป็นการประกันว่าท้องถิ่นจะสามารถดำเนินภารกิจได้อย่างต่อเนื่อง</p> <p>ทั้งนี้ อาจเสริมมาตรการแบ่งเบาภาระที่เพิ่มขึ้นมากกว่าเรื่องของตัวเงิน โดยอาจบัญญัติให้รัฐบาลกลางมีส่วนในการกำกับดูแลท้องถิ่น (Regulate) ในเรื่องของการกำจัดขยะบาง</p>

ลำดับ	ประเด็นเป้าหมาย/	ผลการศึกษาจากต่างประเทศ	ข้อเสนอในการพัฒนาตัวบทกฎหมาย (เบื้องต้น)	ประเด็นเพื่อการสัมภาษณ์
	ภาคเอกชนเข้ามาบริหารจัดการขยะ 8.2) หลักเกณฑ์มาตรฐานด้านการจัดการขยะ การคัดแยกขยะที่ต้นทาง การเก็บขนและการกำจัดขยะอย่างเหมาะสม			ชนิดที่อยู่นอกเหนือความสามารถทางเทคโนโลยีของท้องถิ่นด้วย อาทิ การกำจัดเครื่องมือทางการแพทย์ ซึ่งจัดอยู่ในหมวดหมู่ของขยะอันตราย ¹⁴⁷ การเพิ่มอำนาจให้อปท. สามารถปฏิเสธที่จะไม่ทำหน้าที่ในการเก็บของเสียจากครัวเรือนได้ หากครัวเรือนไม่ดำเนินการคัดแยกหรือทำความสะอาดก่อนการจัดวางให้อปท. รับช่วงต่อในการจัดการมีความเหมาะสมหรือไม่
9.	กำหนดมาตรการจัดการขยะครอบคลุมวงจรการเกิดขยะตลอดวัฏจักรชีวิตผลิตภัณฑ์ ตั้งแต่ขั้นตอนการผลิตและจัดจำหน่าย ขั้นตอนการบริโภค และขั้นตอนการบำบัดและการกำจัด ที่สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ในขั้นตอน 9.1 การผลิตและจัดจำหน่าย ขั้นตอน 9.2 การบริโภค และ ขั้นตอน 9.3 การบำบัดและกำจัด	- มาตรา 8 แห่ง Act Reorganising the Law on Closed Cycle Management and Waste (2012) กำหนดว่าการฟื้นฟูสภาพของเสียต้องดำเนินการให้เป็นไปตามประเภท ลักษณะตามธรรมชาติ ปริมาณ และส่วนประกอบอย่างใดนั้นสามารถทำได้โดยการออกกฎหมายลายลักษณ์อักษรและโดยสอดคล้องกับประเภทของเสีย - ขั้นตอนการผลิต: กำหนดหน้าที่ของผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับ “ผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ หรือสินค้า” โดยเฉพาะหน้าที่อย่างหลังที่กฎหมายของ	- กำหนดแยกประเภทของผู้ประกอบการ (ซึ่งจะมีหน้าที่ตามกฎหมายไม่เหมือนกัน) - หน้าที่ของผู้ครอบครองและประชาชนในการบริหารจัดการของเสียเช่น บัญญัติให้ “ผู้ครอบครองของเสีย (holders of waste)” มีหน้าที่ในการฟื้นฟูสภาพของเสียนั้น และให้เน้นการฟื้นฟูสภาพยิ่งกว่าการกำจัด - หน้าที่ของผู้ก่อของเสียหรือผู้ครอบครองของเสียจากครัวเรือนมีหน้าที่ต้องจัดวางของเสียอันตรายเอาไว้ในที่ที่ผู้ให้บริการกำจัดของเสียฝ่ายรัฐซึ่งมีหน้าที่ดำเนินการกำจัดของเสียตามกฎหมายของรัฐสามารถเก็บไปกำจัดได้	การกำหนดหน้าที่ตามข้อเสนอเป็นไปได้ยากหรือมีต้นทุนมากเกินไปหรือไม่

¹⁴⁷ มีตัวอย่างในงานวิจัยเรื่อง remanufactured medical devices

ลำดับ	ประเด็นเป้าหมาย/	ผลการศึกษาจากต่างประเทศ	ข้อเสนอในการพัฒนาตัวบทกฎหมาย (เบื้องต้น)	ประเด็นเพื่อการสัมภาษณ์
		<p>ประเทศจีนกำหนดแยกประเภทของผู้ประกอบการอย่างละเอียด (ประเด็นเดียวกับลำดับที่ 5)</p> <p>- <u>ขั้นตอนการบริโภค:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Act Reorganizing the Law on Closed Cycle Management and Waste (2012) บัญญัติหน้าที่ของผู้ครอบครองและประชาชนในการบริหารจัดการของเสียเช่นบัญญัติให้ “ผู้ครอบครองของเสียนั้น (holders of waste)” มีหน้าที่ในการฟื้นฟูสภาพของเสียนั้น และให้เน้นการฟื้นฟูสภาพยิ่งกว่าการกำจัด บัญญัติหน้าที่ของผู้ก่อของเสียหรือผู้ครอบครองของเสียจากรั้วเรือนมีหน้าที่ต้องจัดวางของเสียอันตรายเอาไว้ในที่ให้ผู้ให้บริการกำจัดของเสียฝ่ายรัฐซึ่งมีหน้าที่ดำเนินการกำจัดของเสียตามกฎหมายของรัฐสามารถเก็บไปกำจัดได้หรือบัญญัติให้ผู้มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินและผู้ครอบครองที่ดินต้องจำยอม (tolerate) รับการติดตั้งสิ่งบรรจุที่จำเป็นสำหรับการเก็บของเสียรวมทั้งต้องจำยอมให้มีการเข้าไปในฐานที่ตั้งครัวเรือนด้วยวัตถุประสงค์ในการเก็บของเสียและการสอดส่องดูแลการคัดแยก 	<p>- หน้าที่ของผู้มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินและผู้ครอบครองที่ดินต้องจำยอม (tolerate) รับการติดตั้งสิ่งบรรจุที่จำเป็นสำหรับการเก็บของเสีย</p> <p>- ผู้ประกอบการที่เป็นผู้ก่อหรือผู้ครอบครองของเสียมีหน้าที่จัดการหรือใช้ประโยชน์ของเสียและให้เน้นการจัดการหรือใช้ประโยชน์มากกว่าการกำจัด เว้นแต่เห็นว่าการกำจัดของเสียเป็นหนทางที่ดีที่สุดในการปกป้องสุขภาพของประชาชนและสิ่งแวดล้อม</p>	

ลำดับ	ประเด็นเป้าหมาย/	ผลการศึกษาจากต่างประเทศ	ข้อเสนอในการพัฒนาตัวบทกฎหมาย (เบื้องต้น)	ประเด็นเพื่อการสัมภาษณ์
		<p>ของเสียและการฟื้นฟูสภาพของเสีย</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ The Basic Act for Establishing a Sound Material-Cycle Society (Act No. 110 of 2000) บัญญัติให้พลเมืองมีความรับผิดชอบใน ด้าน 2 กล่าวคือหน้าที่ในการป้องกันหรือการลดการก่อของเสีย และความรับผิดชอบต่อในการให้ความร่วมมือกับรัฐและรัฐบาลท้องถิ่น <p>- ขั้นตอนการบำบัดและกำจัด:</p> <p>มาตรา 7 (2) และ (4) Act Reorganising the Law on Closed Cycle Management and Waste (2012)) บัญญัติให้ผู้ประกอบการที่เป็นผู้ก่อหรือผู้ครอบครองของเสียมี่หน้าที่จัดการหรือใช้ประโยชน์ของเสียและให้เน้นการจัดการหรือใช้ประโยชน์มากกว่าการกำจัด</p> <p>เว้นแต่เห็นว่าการกำจัดของเสียเป็นหนทางที่ดีที่สุดในการปกป้องสุขภาพของประชาชนและสิ่งแวดล้อม ซึ่งการจัดการหรือใช้ประโยชน์ของเสียอย่างถูกต้องและปลอดภัย</p> <p>หมายความว่า การฟื้นฟูสภาพของเสียตามกฎหมายฉบับนี้ และกฎหมายมหาชนอื่น ต้องไม่กระทบต่อประโยชน์สาธารณะ โดยให้คำนึงถึงลักษณะของของเสีย ระดับสารปนเปื้อน และประเภทของการ</p>		

ลำดับ	ประเด็นเป้าหมาย/	ผลการศึกษาจากต่างประเทศ	ข้อเสนอในการพัฒนาตัวบทกฎหมาย (เบื้องต้น)	ประเด็นเพื่อการสัมภาษณ์
		จัดการหรือใช้ประโยชน์ของเสียประกอบด้วย แต่ต้องพิจารณาหน้าที่ส่วนนี้ประกอบกับความสามารถทางเทคนิคและความคุ้มค่าของผู้ประกอบการด้วย		
10.	กำหนดมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ เพื่อควบคุมหรือจูงใจในการจัดการขยะตามความเหมาะสม เช่น การจัดเก็บค่าธรรมเนียมจัดการขยะ การจ่ายค่าขยะตามปริมาณที่ทิ้ง การใช้ระบบมัดจำคืนเงิน เป็นต้น	- มาตรา 46 แห่ง Circular Economy Promotion Law (Order of the President of the People’s Republic of China No. 4) บัญญัติว่ารัฐต้องใช้นโยบายราคาที่สูงเสริมให้องค์กรและปัจเจกชนทั้งหลายใช้น้ำ พลังงานไฟฟ้า แก๊ส และทรัพยากรอื่น ๆ อย่างประหยัดและสมเหตุสมผล เช่น หากเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้ทรัพยากรมาก รัฐอาจใช้นโยบายราคาแบบจำกัด (restrictive) และรัฐบาลท้องถิ่นสามารถเก็บค่าธรรมเนียมการปล่อยของเสียได้ ค่าธรรมเนียมเหล่านั้นให้เป็นทุนของการคัดแยก การเก็บ การขนส่ง การกักเก็บ การใช้ประโยชน์ และการทำลายของเสียต่อไปเท่านั้น	- ให้อำนาจแก่ อปท. เก็บค่าธรรมเนียมการปล่อยของเสียได้ค่าธรรมเนียมเหล่านั้นให้เป็นทุนของการคัดแยก การเก็บ การขนส่ง การกักเก็บ การใช้ประโยชน์ และการทำลายของเสียต่อไปเท่านั้น	ข้อเสนอนี้สร้างภาระให้กับอปท. มากเกินไปหรือไม่ และจะก่อปัญหาเกี่ยวกับความโปร่งใส และวินัยทางการคลังหรือไม่ หรือควรมีการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อทำหน้าที่ในการรับ จ่าย และบริหารจัดการเงินของทุนนี้เป็นการเฉพาะ
11.	กำหนดมาตรการทางการเงิน ภาษี และทางสังคม เพื่อสนับสนุนการจัดการขยะ อาทิ การยกเว้นหรือลดหย่อนภาษีสำหรับกิจการที่ใช้ทรัพยากรแบบหมุนเวียน ให้เครดิตหรือเงินอุดหนุนสำหรับการดำเนิน	- มาตรา 42 แห่ง Circular Economy Promotion Law (Order of the President of the People’s Republic of China No.4) บัญญัติให้รัฐต้องจัดตั้งกองทุนสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียนโดยเฉพาะเพื่อส่งเสริมการทำวิจัยและการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจหมุนเวียน	เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจให้ครอบคลุมกับทุกภาคส่วนไม่เพียงแต่กำหนดเฉพาะการให้ความช่วยเหลือเพียงผู้ประกอบการอย่างเช่นในกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น จึงควรมีการกำหนดบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องการจัดตั้งกองทุนภายใต้กฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนขึ้นโดยเฉพาะ	การกำหนดหลักเกณฑ์การจัดสรรเงินเข้ากองทุนควรเป็นอำนาจของหน่วยงานใด เช่น องค์กร CE โดยเฉพาะหรือหน่วยงานอื่น

ลำดับ	ประเด็นเป้าหมาย/	ผลการศึกษาจากต่างประเทศ	ข้อเสนอในการพัฒนาตัวบทกฎหมาย (เบื้องต้น)	ประเด็นเพื่อการสัมภาษณ์
	ธุรกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม หรือการประกอบกิจการที่ใช้พลังงานและวัตถุดิบการผลิตอย่างประหยัดและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการให้รางวัลหรือการยกย่องทางสังคมสำหรับผู้ประกอบกิจการที่ประสบผลสำเร็จในการนำแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนมาประยุกต์ใช้	- The Basic Act for Establishing a Sound Material-Cycle Society (Act No. 110 of 2000, Article 13 ของประเทศญี่ปุ่น ได้มีการกล่าวถึง “กองทุน” ไว้ในมาตรา 22 ว่า รัฐอาจมีการออกมาตรการที่จำเป็นได้ เช่น การจัดตั้งกองทุน โดยให้ผู้ประกอบการทั้งหลายมีส่วนร่วมในกองทุนนั้น เพื่อกันค่าใช้จ่ายไว้สำหรับช่วยเหลือผู้ประกอบการในกรณีที่ผู้ประกอบการไม่สามารถแบกรับค่าใช้จ่ายได้ (แต่ไม่ได้มีการอธิบายต่อไปว่าค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ หมายถึงค่าใช้จ่ายในเรื่องใดบ้าง)	แต่ให้มีการกำหนดหลักเกณฑ์การจัดสรรเงินเข้ากองทุนไว้โดยละเอียด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จากแนวทางของพร.บ. อากาศ. สะอาดๆ เรื่องไม่ให้นำส่งเงินของกองทุนกลับเข้าไปยังการคลังของประเทศ จะทำให้การบริหารเงินของกองทุนไปยังผู้ประกอบการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น	
12.	สิทธิในการประกอบกิจการฟื้นฟูสภาพของเสียและกำจัดของเสีย	- กฎหมายของประเทศเยอรมนีกำหนดเอกชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของเสียตามแนวทางของเศรษฐกิจหมุนเวียนไว้ 2 ประการ คือ (1) บุคคลภายนอกที่ได้รับมอบหมายให้ฟื้นฟูสภาพของเสียและกำจัดของเสียผู้ที่รับผิดชอบฟื้นฟูสภาพของเสียและกำจัดของเสียอาจมอบหมายให้บุคคลภายนอกปฏิบัติหน้าที่แทนได้ โดยยังต้องคงมาตรฐานการฟื้นฟูสภาพของเสียหรือการกำจัดของเสียให้เสร็จสมบูรณ์และถูกต้องเหมาะสม และ (2) ผู้เก็บของเสีย ผู้ขนส่ง นายหน้า และตัวแทนจำหน่าย	- ผู้ดำเนินการเก็บของเสีย ผู้ขนส่ง ผู้เป็นนายหน้า และผู้เป็นตัวแทนจำหน่ายเป็นกลุ่มที่มีส่วนในการบริหารจัดการของเสียด้วยต้องมีความน่าเชื่อถือและความรู้ความเชี่ยวชาญในการเก็บขนส่ง หรือซื้อขายของเสียประเภททั่วไป โดยเฉพาะผู้เก็บและขนส่งอาจมีหน้าที่ในเรื่องการปรับปรุงพาหนะสำหรับเก็บและขนส่งของเสียของตนให้เป็นไปตามมาตรฐานของรัฐ - หากเป็นของเสียที่เป็นอันตราย บุคคลเหล่านี้จะดำเนินกิจกรรมของตนได้ต่อเมื่อได้รับใบอนุญาตจากเจ้าหน้าที่เท่านั้น เว้นแต่จะเป็นผู้ให้บริการกำจัดของเสียฝ่ายรัฐหรือที่เป็นบริษัทบริหารจัดการของเสียที่ได้รับการรับรองแล้ว	- การรับรองสิทธินี้จะเป็นการ “ตลาด” ให้บริการฟื้นฟูสภาพของเสียและกำจัดของเสีย - การมอบหมายภารกิจนี้ เอกชนร่วมดำเนินการมีความเหมาะสมหรือไม่ - มีข้อกังวลในการกำกับดูแลการประกอบกิจการหรือไม่อย่างไร

ลำดับ	ประเด็นเป้าหมาย/	ผลการศึกษจากต่างประเทศ	ข้อเสนอในการพัฒนาตัวบทกฎหมาย (เบื้องต้น)	ประเด็นเพื่อการสัมภาษณ์
13.	สร้างความน่าเชื่อถือของข้อมูล (เพื่อจูงใจให้เกิดการบริโภคอย่างยั่งยืน)	- มาตรา 50 แห่ง Circular Economy Promotion Law (Order of the President of the People's Republic of China No.4) รัฐต้องจัดทำระบบสถิติเกี่ยวกับการบริโภคทรัพยากร การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด การผลิตของเสีย และรัฐต้องเผยแพร่สถิติดังกล่าวต่อสาธารณชนเป็นประจำด้วย ทั้งต้องจัดทำมาตรฐานการประหยัดพลังงาน การประหยัดน้ำ การประหยัดวัสดุ และการใช้ประโยชน์และการรีไซเคิลของเสีย โดยรัฐต้องติดตามปรับปรุงให้มาตรฐานนั้นสมบูรณ์แบบเสมอ นอกจากนี้แล้ว รัฐต้องตั้งระบบการติดตามสินค้าว่าสินค้านั้นบริโภคทรัพยากรในระดับใด เช่นว่า การใช้พลังงานมีประสิทธิภาพเท่าใด) และต้องติดตามปรับปรุงให้ระบบนี้พัฒนาขึ้นเสมอ	- หน่วยงานของรัฐที่ “ในการจัดทำ” ทำนโยบาย มาตรการ และแผนการสร้างสังคมเศรษฐกิจหมุนเวียน อาจถูกพัฒนาให้หมายถึงรวมถึงหน่วยงานที่มีภารกิจและอำนาจหน้าที่ในการระบบสถิติเกี่ยวกับการบริโภคทรัพยากร การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด การผลิตของเสีย และตรวจสอบความถูกต้องเชื่อถือได้ของผล	- ข้อเสนอนี้เป็นภาระแก่หน่วยงานรัฐมากเกินไปหรือไม่และจะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่

2.3.2 ข้อเสนอร่างกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน

ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน พ.ศ.

วัตถุประสงค์และภารกิจหลักของกฎหมาย

- กำหนดนิยามและหลักเกณฑ์ในการจัดทำนโยบายและแผนพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียนของประเทศ: โดยกำหนดลำดับความสำคัญของมาตรการบริการจัดการของเสีย เช่น ต้องเป็นไปตามลำดับดังนี้ (1) การป้องกันมิให้เกิดของเสีย การ (4) รีไซเคิล (3) การเตรียมการเพื่อใช้ซ้ำ (2) บำบัด/ใช้ประโยชน์ของเสียด้วยวิธีการอื่น และ การกำจัด (5)
- กำหนดความรับผิดชอบของบุคคลที่เกี่ยวข้องให้ไม่ได้จำกัดเฉพาะหน่วยรัฐ: กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้ประกอบการ เช่น หน้าที่ (ไม่ว่าจะเป็นผู้ผลิต ผู้นำเข้า หรือผู้จำหน่าย) รับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ตลอดวัฏจักรชีวิตของผลิตภัณฑ์

พัฒนาองค์กรอิสระซึ่งทำหน้าที่ส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนโดยเฉพาะ

- จัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน: ในรูปแบบของคณะกรรมการ ประกอบด้วยผู้แทนโดยมีสำนักงาน (จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยอาจกำหนดให้มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน คณะกรรมการเป็นหน่วยธุรการของคณะกรรมการ
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน: มีอำนาจในการเป็นผู้รับเงิน จ่ายเงิน เก็บรักษา และบริหารจัดการเงินกองทุน CE โดยการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษา และการบริหารจัดการเงินกองทุนให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด
- ให้มีเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน: โดยมีกระบวนการสรรหาเลขาธิการ
- อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ: เสนอนโยบาย)policy maker) ทำหน้าที่กำกับโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการออกกฎเกณฑ์กติกาและติดตามตรวจสอบ)regulatory & monitoring roles)

เครื่องมือและกลไกตามกฎหมาย

- สร้างความมีผลบังคับผูกพันของแผนพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อให้หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามแผน: แผนพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียนซึ่งคณะรัฐมนตรีเห็นชอบ เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้ และให้หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามนโยบายและแผนแม่บทดังกล่าว โดยให้คณะกรรมการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนมีอำนาจในการติดตามและประเมินผลการดำเนินการตามแผน
- ให้อำนาจแก่คณะกรรมการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนในการออกกฎหมายลำดับรอง: กำหนดรายละเอียดเช่น

- ให้ผู้ประกอบการมีหน้าที่ตามหลักการ EPR ในการจัดการบรรจุภัณฑ์ เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ และผลิตภัณฑ์อื่น ๆ (โดยมีอำนาจในการตั้งอนุกรรมการในเรื่องต่าง ๆ)
- กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการเก็บเงินเข้ากองทุน CE โดยให้สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนทำหน้าที่บริหารจัดการเงินกองทุน และจัดสรรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนกำหนด
- กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้วัสดุหรือทรัพยากรในการผลิตและการก่อสร้าง
- กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับวิธีการจัดการขยะตามแนวทางของเศรษฐกิจหมุนเวียน กำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์, ฉลากสัญลักษณ์ CE .กำกับ Green washing
- กำหนดมาตรการส่งเสริมเช่น Eco-design for CE และมาตรการส่งเสริมผู้บริโภคอุดหนุนสินค้า CE

2.3.3 ประเด็นสัมภาษณ์ในภาพรวม

คณะผู้วิจัยได้ทำประเด็นสัมภาษณ์ในภาพรวม ดังต่อไปนี้

1. จากข้อมูลสถานการณ์ปัญหาขยะ การใช้ทรัพยากร และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมถึงแรงกดดันทางการค้าการส่งออกที่มีการออกข้อกำหนดเรื่องสัดส่วนวัสดุรีไซเคิล (recycled content) ในผลิตภัณฑ์ และอนาคต ต้องออกแบบให้สินค้ามีความยั่งยืนมากขึ้นสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน (เช่น ทนทาน ใช้ซ้ำได้ ซ่อมได้ รีไซเคิลได้) ท่านคิดว่า ประเทศไทยจำเป็นต้องมีการปฏิรูปโครงสร้างกฎหมายและกลไกเชิงสถาบันหรือไม่ (หากท่านคิดว่ายังไม่จำเป็น ท่านคิดว่ามีแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างไร)
2. คณะผู้วิจัยได้ประมวลแนวคิดและความจำเป็นที่จะต้องมีการร่างกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน (ตามข้อมูลประกอบการสัมภาษณ์) ท่านเห็นด้วยหรือไม่หรือมีข้อเสนอแนะประการใด
3. คณะผู้วิจัยได้เสนอร่างกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนในระดับพระราชบัญญัติ โดยให้มีองค์กรเฉพาะ คือ คณะกรรมการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนและสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน มีอำนาจหน้าที่ทั้งในเชิงการกำหนดนโยบาย การติดตามการดำเนินการตามนโยบาย และในเชิงการกำกับดูแล (เช่น ออกมาตรฐาน) (หน้า 10-11) ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร
4. การให้อำนาจแก่หน่วยงานเฉพาะ (คณะกรรมการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน) ในการออกกฎหมายลำดับรองเพื่อแสดงรายละเอียดของการดำเนินการเกี่ยวเศรษฐกิจหมุนเวียนมีประโยชน์ในทางปฏิบัติหรือไม่ และท่านเห็นว่าการรวมศูนย์ให้มีองค์กรเฉพาะเป็นผู้ออกกฎหมายลำดับรอง (ด้านเศรษฐกิจหมุนเวียน) เพียงองค์กรเดียว แทนที่จะให้อำนาจแก่แต่ละกระทรวงในลักษณะกระจายตัวเป็นทางเลือกที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพหรือไม่
5. การที่กฎหมายบัญญัติให้สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนมีอำนาจในการเป็นผู้รับเงินจ่ายเงิน เก็บรักษา และบริหารจัดการเงินกองทุน CE เพื่อตอบสนองต่อแผนปฏิบัติการ BCG พ.ศ. 2564-2570 ที่กำหนดให้มีการปรับการสนับสนุนทุนวิจัยรายโครงการ ไปสู่การสนับสนุนทุนวิจัยครบวงจร (วิจัย

พัฒนาสู่การผลิตและจำหน่าย: (Research, Development, Innovation, Manufacturing)) เป็นทางเลือกที่เหมาะสมหรือไม่

6. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ต่อการปฏิรูประบบจัดการขยะสู่เศรษฐกิจหมุนเวียน

บทที่ 3

การศึกษาทบทวนกฎหมายที่เกี่ยวข้องและความจำเป็นในการจัดทำกฎหมาย

ในบทนี้ คณะผู้วิจัยได้ทำการทบทวนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอยในประเทศไทย และได้สรุปประเด็นปัญหาขยะและปัญหาบริหารจัดการขยะในประเทศไทยและนำไปสู่ข้อเสนอในการจัดทำกฎหมายใหม่ที่จะมุ่งแก้ปัญหาขยะมูลฝอยและพัฒนาประเทศไทยไปในทิศทางที่ยั่งยืนตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ทั้งนี้ เนื้อหาบางส่วนนำมาจากรายงานสรุปสำหรับผู้บริหารโครงการศึกษาเพื่อจัดทำนโยบายสาธารณะปฏิรูประบบการจัดการขยะและส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน (สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม, 2564)

3.1 สรุปกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอย

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอยในประเทศไทยมีอยู่หลายฉบับ ตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 258 ได้กำหนดให้รัฐดำเนินการปฏิรูปประเทศในด้านต่างๆ ให้เกิดผลซึ่ง มาตรา 258 ข. รวมถึง “จัดให้มีระบบจัดการและกำจัดขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ด้านอื่น ๆ ได้” โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานตามกฎหมายที่มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการขยะมูลฝอยในท้องที่ของตนเอง ทั้งตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ และตามกฎหมายเฉพาะ แต่กฎหมายการจัดตั้ง อปท. ดังตารางที่ 3-1 ไม่ได้มีการกำหนดรายละเอียดในการจัดการขยะมูลฝอยไว้แต่อย่างใด

กฎหมายที่ให้อำนาจหน้าที่และกำหนดหลักเกณฑ์เงื่อนไขต่าง ๆ แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนตั้งแต่การเก็บ ขน และกำจัดขยะมูลฝอยชุมชน ปัจจุบันมี 2 ฉบับ ได้แก่ (1) พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 และกฎหมายลูกบท ซึ่งเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดทั่วไปในพื้นที่สาธารณะของประเทศ รวมถึงการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย และ (2) พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และกฎหมายลูกบท ที่มีเจตนารมณ์ในการจัดการสุขลักษณะของกิจกรรมต่าง ๆ ของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่และสภาพแวดล้อมของมนุษย์ โดยให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ในการกำกับดูแลและป้องกันเกี่ยวกับการอนามัยสิ่งแวดล้อม เช่น การเก็บ ขน หรือกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลด้วย นอกจากนี้ ยังมีพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 78 ที่ให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นผู้รับผิดชอบในเรื่อง การเก็บรวบรวม การขนส่ง การกำจัดมูลฝอยที่อยู่ในสภาพของแข็ง ในกรณีที่ไม่ได้อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานอื่นตามกฎหมายเฉพาะ

กฎหมายทั้ง 3 ฉบับถือเป็นกฎหมายสำคัญที่กำหนดมาตรการให้เจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการขยะมูลฝอยตั้งแต่การเก็บ ขน และกำจัด โดยมีสาระสำคัญตามที่แสดงตารางที่ 3-2

ตารางที่ 3-1 อำนาจและหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการขยะมูลฝอยตามกฎหมาย
จัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

อปท.	กฎหมาย	อำนาจและหน้าที่
เทศบาล	พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496	กำหนดให้เทศบาล ทั้งเทศบาลตำบล (มาตรา 50(3) เทศบาลเมือง(มาตรา 53(1) ประกอบมาตรา 50(3) และ เทศบาลนคร(มาตรา 56(1) ประกอบมาตรา 50(3) มีอำนาจหน้าที่ในการรักษาความสะอาดของถนน หรือทางเดิน หรือที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล (มาตรา 50(3))
สภาตำบลและ องค์การบริหาร ส่วนตำบล	พระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วน ตำบล พ.ศ. 2537	กำหนดให้สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ในการรักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดินและที่สาธารณะ รวมถึงกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลในท้องที่ของตน (มาตรา 67(2))
องค์การบริหาร ส่วนจังหวัด	พระราชบัญญัติองค์การ บริหารส่วนบัญญัติ พ.ศ. 2540	ไม่ได้กำหนดให้ออบจ.มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยโดยตรง แต่มีอำนาจในการประสานงานพัฒนาของจังหวัด ซึ่งรวมถึงการจัดการมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลภายในจังหวัด (มาตรา 45(7)(8)(9))
กรุงเทพมหานคร	พระราชบัญญัติระเบียบ บริหารราชการ กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528	กำหนดให้กรุงเทพมหานครมีอำนาจหน้าที่ในการรักษาความสะอาดและความ เป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (มาตรา 89(4)) ในท้องที่ของตน
พญา	พระราชบัญญัติ ระเบียบ บริหารราชการเมืองพญา พ.ศ. 2542	กำหนดให้เมืองพญามีอำนาจหน้าที่ในการรักษาความสะอาดและความเป็น ระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง รวมถึงการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล และ การบำบัดน้ำเสียในเขตท้องที่ของตน (มาตรา 62(7)(8))
เทศบาล อบต. และเมืองพญา	พระราชบัญญัติกำหนดแผน และขั้นตอนการกระจาย อำนาจให้แก่องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น พ.ศ 2542	กำหนดให้เทศบาล เมืองพญา และอบต.มีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบการ บริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเองในเรื่องการ กำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย (มาตรา 16(18))
อบจ.		กำหนดให้ออบจ.มีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อ ประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเองในเรื่องกำจัดมูลฝอยและสิ่ง ปฏิกูลรวม (มาตรา 17(11)) และการจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษต่าง ๆ (มาตรา 17(12))
กทม.		กำหนดให้กทม.มีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อ ประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเองในเรื่องที่กฎหมายกำหนดให้เป็น อปท.อื่น ซึ่งย่อหมายถึงอำนาจหน้าที่ในเรื่องเกี่ยวกับการกำจัดมูลฝอย สิ่ง ปฏิกูล และน้ำเสีย รวมถึงการจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษต่าง ๆ (มาตรา 18)

ที่มา: รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

ตารางที่ 3-2 เปรียบเทียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอย

ประเด็น	พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อย พ.ศ. 2535	พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535	พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมาย	1.รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข 2.กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น 3.ผู้ว่าราชการจังหวัด 4.องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข 2.สาธารณสุขจังหวัด 3.องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1.รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2. คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ 3.สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด
สาระสำคัญ	1. กำหนดอำนาจหน้าที่ในการเก็บขนและกำจัดขยะมูลฝอยให้เป็นของราชการส่วนท้องถิ่นยกเว้นองค์การบริหารส่วนจังหวัด (มาตรา 34/1 วรรคหนึ่ง) 2. ให้อำนาจราชการส่วนท้องถิ่นมอบหมายให้หน่วยงานอื่นหรือเอกชนเข้าร่วมดำเนินการเก็บขนหรือกำจัดขยะมูลฝอยได้ (มาตรา 34/1 วรรคสี่) 3. ให้อำนาจราชการส่วนท้องถิ่นในการนำสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยที่จัดเก็บได้ไปใช้หรือหาประโยชน์ได้ ด้วย (มาตรา 34/1 วรรคสาม) 4. ห้ามบุคคลใดดำเนินการธุรกิจรับเก็บ ขนหรือกำจัดมูลฝอยเว้นแต่ได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น (มาตรา 34/2) 5. ให้อำนาจราชการส่วนท้องถิ่นออกข้อบัญญัติท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง (มาตรา 34/3) 6. ให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการจัดการขยะจากผู้ที่เกี่ยวข้องตามอัตราที่ท้องถิ่นกำหนดใน	1. กำหนดอำนาจหน้าที่ในการเก็บขนและกำจัดขยะมูลฝอยให้เป็นของราชการส่วนท้องถิ่น (มาตรา 18 วรรคหนึ่ง) 2. ให้อำนาจราชการส่วนท้องถิ่นมอบหมายให้หน่วยงานอื่นหรือเอกชนเข้าร่วมดำเนินการเก็บ ขนหรือกำจัดขยะมูลฝอยได้ (มาตรา 18 วรรคสองและวรรคสาม) 4. ห้ามบุคคลใดดำเนินการธุรกิจรับเก็บ ขนหรือกำจัดมูลฝอยเว้นแต่ได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น (มาตรา 19) 5. ให้อำนาจราชการส่วนท้องถิ่นออกข้อบัญญัติท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง (มาตรา 20) 6. ให้อำนาจราชการส่วนท้องถิ่นกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการจัดการขยะตามอัตราที่	1. ให้การจัดการขยะเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการจัดการขยะมูลฝอย (มาตรา 78) 6. ให้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติโดยคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมมลพิษพิจารณากำหนด อัตรา

ประเด็น	พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อย พ.ศ. 2535	พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535	พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535
	ข้อบัญญัติที่ไม่เกินกว่าอัตราที่กฎกระทรวงกำหนด (มาตรา 34/1 วรรคห้า)	กฎกระทรวงกำหนด (มาตรา 20(4))	ค่าบริการระบบกำจัดของเสียรวมของทางราชการในเขตท้องที่ที่เป็นที่ตั้งของระบบกำจัดของเสียรวม (มาตรา 88)
	7. ให้อำนาจรัฐมนตรีที่รักษาการตามกฎหมายในการออกกฎกระทรวงกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมขั้นสูงในการเก็บ ขน และกำจัดขยะมูลฝอยแต่ต้องไม่เกินอัตราที่กำหนดไว้ในบัญชีแนบท้ายกฎหมาย (มาตรา 34/1 วรรคห้า)	7. ให้อำนาจรัฐมนตรีที่รักษาการตามกฎหมายในการออกกฎกระทรวงกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมขั้นสูงในการเก็บ ขน และกำจัดขยะมูลฝอย (มาตรา 5)	
	8. กำหนดโทษทางอาญาสำหรับผู้ฝ่าฝืนกฎหมายหรือข้อบัญญัติท้องถิ่น (มาตรา 58/1, 58/2)	8. กำหนดโทษทางอาญาสำหรับผู้ฝ่าฝืนกฎหมาย กฎกระทรวงหรือข้อบัญญัติท้องถิ่น (มาตรา 68, 71, 73/2)	8. ไม่มีกำหนดโทษสำหรับการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนอย่างชัดเจน
กฎหมายลูกบทที่สำคัญ	1.ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การจัดการมูลฝอย พ.ศ. 2560	1.กฎกระทรวงสุลักษณะการจัดการมูลฝอยทั่วไป พ.ศ. 2560 2.กฎกระทรวงการจัดการมูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชน พ.ศ. 2563 3.กฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมการออกใบอนุญาตหนังสือรับรองการแจ้งและการให้บริการในการจัดการสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย พ.ศ. 2559	1.ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดให้เตาเผามูลฝอยเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้องถูกควบคุมการปล่อยทิ้งอากาศเสียออกสู่บรรยากาศ ฉบับลงวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2553 2.ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดมาตรฐานควบคุมการปล่อยทิ้งอากาศเสียจากเตาเผา มูลฝอย ฉบับลงวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2553

ที่มา: รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

จากการศึกษาพบว่ากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมและจัดการปัญหาขยะมูลฝอยมีอยู่มากมายหลายฉบับ แต่ละฉบับมีวัตถุประสงค์ที่ต่างกัน และมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก และเมื่อพิจารณาบทบาทกฎหมายแต่ละฉบับแล้ว คณะผู้วิจัยพบว่า มีปัญหาที่สำคัญในเรื่องเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ประการแรก พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ในเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยมีความซ้ำซ้อนกันแทบทุกเรื่องทั้งกฎหมายแม่บทและกฎหมายลำดับรอง และในความซ้ำซ้อนกันยังมีความแตกต่างกันในรายละเอียดทำให้เกิดความสับสนในการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่

ประการที่สอง กฎหมายมีความไม่สมบูรณ์เนื่องจากไม่ครอบคลุมการจัดการขยะในทุกขั้นตอนโดยกฎหมายจะเน้นไปที่การจัดการขยะที่ปลายทาง แทนที่จะกำหนดหลักเกณฑ์การจัดการตั้งแต่ที่ต้นทางเหมือนในต่างประเทศ ทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องบริหารจัดการมีปริมาณที่สูงมาก

ประการที่สาม การขาดองค์กรหรือกลไกในการบังคับตามกฎหมายแบบบูรณาการ เนื่องจากกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดการขยะให้ถูกต้องเป็นจำนวนมาก แต่ไม่ได้กำหนดกลไกในการบังคับที่ชัดเจนในกรณีที่มีการจัดการขยะที่ไม่เป็นไปตามกฎหมาย ทำให้ปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยที่ไม่ถูกต้องและก่อให้เกิดผลพิษไม่ได้ถูกจัดการอย่างเหมาะสม และ

ประการสุดท้าย การกำหนดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภทไม่ว่าจะมีขนาดเล็กหรือใหญ่มีหน้าที่ต้องเก็บ ขนและกำจัดขยะในพื้นที่ของตนเอง ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวนมากที่มีความขาดแคลนทั้งบุคลากร งบประมาณ และความรู้ทางวิชาการยังไม่สามารถจัดการขยะชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอ กล่าวโดยสรุป กฎหมายว่าด้วยการจัดการขยะชุมชนของไทยที่มีอยู่ในปัจจุบันยังไม่เพียงพอที่จะเป็นเครื่องมือในการจัดการขยะชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องตรากฎหมายแม่บทว่าด้วยการบริหารจัดการขยะให้เป็นเอกภาพและไม่ซ้ำซ้อนกัน การจัดโครงสร้างการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนใหม่และการให้รัฐบาลให้ความช่วยเหลือแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดระบบการบริหารจัดการขยะให้มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามมาตรฐานสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ หากพิจารณาในด้านการบังคับใช้กฎหมายต่อประชาชน พบว่า กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอยมักจะมีลักษณะเป็นการกำหนดหน้าที่ให้กับรัฐและราชการส่วนท้องถิ่นในการจัดการขยะตั้งแต่เก็บ ขน และกำจัดขยะ ตลอดจนรักษาความสะอาดในที่สาธารณะในท้องถิ่นของตนเอง แต่ไม่มีบทบัญญัติในกฎหมายหลักที่กำหนดหน้าที่ให้กับประชาชนในการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ มีแต่กฎหมายที่ห้ามประชาชนทิ้งขยะในสถานที่ต่าง ๆ เช่น ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535 เป็นต้น แม้จะมีกฎกระทรวงสุขลักษณะการจัดการมูลฝอยทั่วไป พ.ศ. 2560 ข้อ 5 ที่ให้ผู้ก่อมลพิษต้องคัดแยกมูลฝอย และให้อำนาจราชการส่วนท้องถิ่นในการออกข้อกำหนดของท้องถิ่นให้มีการคัดแยกมูลฝอย พบว่าท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังไม่ออกข้อกำหนดท้องถิ่นในการคัดแยกมูลฝอยภายใต้

กฎหมายฉบับดังกล่าว แต่มีการออกข้อบัญญัติ เรื่อง หลักเกณฑ์การคัดแยกมูลฝอย โดยอาศัยพระราชบัญญัติจัดตั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นและมาตรา 34/3(2) แห่งพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติมโดยฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560 ซึ่งกำหนดให้ผู้ครอบครองอาคารต้องคัดแยกมูลฝอยออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ (1) มูลฝอยทั่วไป (2) มูลฝอยอันตราย (3) มูลฝอยนำกลับมาใช้ใหม่ และ (4) มูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชน โดยผู้ฝ่าฝืนจะมีโทษปรับแต่พบปัญหาการบังคับใช้กฎหมายในทางปฏิบัติ¹⁴⁸ นอกจากนี้ ในส่วนของค่าธรรมเนียมในการจัดการขยะที่เรียกเก็บกับประชาชน พบว่าท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังคิดค่าธรรมเนียมในอัตราที่ต่ำ มักจะจัดเก็บเฉพาะค่าธรรมเนียมการเก็บขนขยะมูลฝอยเท่านั้น ไม่สะท้อนต้นทุนที่แท้จริงในการจัดการขยะ ทำให้ประชาชนไม่ตระหนักถึงปริมาณขยะมูลฝอยที่ตนก่อขึ้น และทำให้ท้องถิ่นขาดแคลนงบประมาณในการจัดการขยะมูลฝอยให้มีประสิทธิภาพ อีกทั้งในกรณีที่ประชาชนไม่ชำระค่าธรรมเนียมในการจัดการขยะมูลฝอย องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นยังคงมีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องเก็บ ขนและกำจัดมูลฝอยในท้องที่ของตนอยู่ ไม่อาจละเว้นไม่เก็บได้ และในกรณีที่ประชาชนร่วมมือกับท้องถิ่นในการลดและคัดแยกขยะ กฎหมายปัจจุบันยังไม่เปิดช่องให้ท้องถิ่นยกเว้นหรือลดค่าธรรมเนียมให้กับประชาชนกลุ่มนี้ได้ ทำให้ขาดมาตรการจูงใจให้ประชาชนร่วมลดปริมาณขยะ ดังนั้นกฎหมายควรกำหนดให้เป็นหน้าที่ของประชาชนในการลดและคัดแยกขยะให้ชัดเจน โดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องสร้างความเข้าใจกับประชาชนในเรื่องการคัดแยกขยะ และมีระบบรองรับขยะที่ผ่านการคัดแยกให้ถูกต้อง

3.2 เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายที่ส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนกับมาตรการที่มีอยู่ในประเทศไทย

จากการศึกษาทบทวนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะและการจัดการบรรจุภัณฑ์ พบว่ากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะ ได้แก่ พระราชบัญญัติการสาธารณสุขและพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 มุ่งเน้นการจัดการขยะที่ปลายทาง โดยกำหนดบทบาทหน้าที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เก็บ ขนและกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกหลักวิชาการ แม้ในภายหลัง ออกกฎหมายลำดับรองที่ออกตามพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับได้มีการระบุให้ อปท. ต้องส่งเสริมให้แหล่งกำเนิดคัดแยกขยะและจัดระบบแยกเก็บขยะ แต่อปท. ส่วนใหญ่ยังมีได้ดำเนินการพัฒนาระบบเก็บขยะแบบแยกประเภท ด้วยข้อจำกัดด้านงบประมาณ บุคลากรและผู้บริหารไม่ได้ให้ความสำคัญกับการลงทุนในเรื่องนี้

¹⁴⁸ ยกตัวอย่างเช่น ข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลวาเล่ย์ เรื่อง หลักเกณฑ์การคัดแยกมูลฝอย พ.ศ. 2562 ซึ่งแม้จะมีเทศบัญญัติกำหนดให้ผู้ครอบครองอาคารคัดแยกขยะแล้ว แต่การตรวจสอบว่าประชาชนได้ดำเนินการคัดแยกขยะถูกต้องหรือไม่ นั้นอาจจะเป็นการเพิ่มภาระให้กับเจ้าหน้าที่ โดยเฉพาะในท้องถิ่นขนาดเล็กที่ขาดแคลนบุคลากรอาจไม่สามารถตรวจสอบได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ

สำหรับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับบรรพบุรุษของประเทศไทย พบว่า เนื้อหาสาระมุ่งเน้นไปที่การคุ้มครองสุขภาพและความปลอดภัยของผู้บริโภคเป็นสำคัญ ในขณะที่ประเทศที่พัฒนาแล้วจะมีการออกกฎหมายว่าด้วยการจัดการบรรพบุรุษที่ใช้แล้วเพื่อให้เกิดการนำทรัพยากรกลับมาใช้ใหม่ตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน โดยกฎหมายในต่างประเทศในช่วงแรกจะเน้นไปที่การกำหนดหน้าที่ของผู้ผลิตในการพัฒนาระบบเรียกคืนบรรพบุรุษกลับไปรีไซเคิล แต่ในช่วงหลังจะมีการออกกฎหมายและแผนที่มุ่งเน้นไปที่การส่งเสริม eco-design ออกมาตรการข้อกำหนดหรือสร้างแรงจูงใจให้ผู้ผลิตปรับเปลี่ยนการออกแบบบรรพบุรุษให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้นและให้สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนมากขึ้น หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนจึงควรเร่งผลักดันให้เกิดการออกกฎหมายเพื่อส่งเสริมการจัดการบรรพบุรุษตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนในประเทศไทย

ตารางที่ 3-3 เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายที่ส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนในต่างประเทศกับที่มีในประเทศไทย

มาตรการที่ส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน	กฎหมายในประเทศไทย
1. กฎหมายกำหนดให้ประชาชนลดและคัดแยกขยะอย่างชัดเจน	<p>ไม่มีระบุในกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติ ทั้งในพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 และพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550 แต่มีระบุในกฎหมายลำดับรองซึ่งยังขาดการรับรู้และความตระหนักของทุกภาคส่วนและขาดการบังคับใช้กฎหมาย</p> <ul style="list-style-type: none"> ● กฎกระทรวงสุลักษณะการจัดการมูลฝอยทั่วไป พ.ศ. 2560 ภายใต้พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550 ข้อ 5 เพื่อประโยชน์ในการเก็บมูลฝอยทั่วไป ให้ผู้ซึ่งก่อให้เกิดมูลฝอยคัดแยกมูลฝอยที่อย่างน้อยต้องคัดแยกเป็นมูลฝอยทั่วไปและมูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชน โดยให้คัดแยกมูลฝอยนำกลับมาใช้ใหม่ออกจากมูลฝอยทั่วไปด้วย (ข้อ 5 วรรคสอง) ราชการส่วนท้องถิ่นอาจออกข้อกำหนดของท้องถิ่นกำหนดให้มีการคัดแยกมูลฝอยอินทรีย์หรือมูลฝอยประเภทอื่นนอกจากมูลฝอยทั่วไปได้ ● ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การจัดการมูลฝอย พ.ศ. 2560 ตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ข้อ 5 กำหนดให้ราชการส่วนท้องถิ่นต้องรณรงค์สร้างความรับรู้ ความเข้าใจและจิตสำนึกให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการลดปริมาณและคัดแยกมูลฝอยเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ มีความตระหนักรู้และรับผิดชอบในการจัดการมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิดมูลฝอย รวมถึงเผยแพร่ข้อมูลและรายงานผลการดำเนินงานให้ประชาชนทราบ และข้อ 11 วรรคสอง ให้ราชการส่วนท้องถิ่นส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วมและสามารถพึ่งพาตนเองในการกำจัดมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิดโดยให้มีการคัดแยกมูลฝอย

มาตรการที่ส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน	กฎหมายในประเทศไทย
2. มาตรการเก็บค่าธรรมเนียมตามปริมาณขยะที่ทิ้ง (Pay-as-you-throw: PAYT)	สำหรับแหล่งกำเนิดครัวเรือน กฎหมายปัจจุบันยังกำหนดในอัตราคงที่รายเดือนแต่อัตราแปรผัน (ต่อหน่วย) จะใช้กับแหล่งกำเนิดที่มีปริมาณขยะเกิน 20 ลิตรต่อวันหรือ 600 ลิตรต่อเดือนซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดประเภทสถานประกอบการหรือหน่วยงาน องค์กร ทั้งนี้ ร่างกฎกระทรวงกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมและยกเว้นค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย พ.ศ. (ภายใต้พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560) เปิดให้ อปท. ลดค่าธรรมเนียมการเก็บ ขนและการกำจัดให้แก่ผู้ก่อให้เกิดมูลฝอยที่สามารถคัดแยกมูลฝอยเป็นไปตามข้อกำหนดของท้องถิ่นซึ่งอปท. น่าจะนำหลักการ PAYT มาปรับใช้กับครัวเรือนได้ แต่ร่างกฎกระทรวงฯ ยังไม่ได้มีประกาศใช้ ส่วนกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมมา พ.ศ. 2559 ของกระทรวงสาธารณสุขมีได้มีบทบัญญัติในเรื่อง PAYT ระดับครัวเรือน
3. กฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน	ไม่มีกฎหมายนี้เป็นการเฉพาะ
4. การใช้หลักการ EPR ให้ผู้ผลิตเรียกคืนบรรจุภัณฑ์และกำหนดเป้าหมายในการจัดการบรรจุภัณฑ์	ยังไม่มีหลักการ EPR ในกฎหมายใดๆ
5. มาตรการมัดจำคืนเงินบรรจุภัณฑ์	ยังไม่มีหลักการ DRS ในกฎหมายใดๆ
6. มาตรการห้ามหรือควบคุมพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง	ยังไม่มีมาตรการทางกฎหมาย ยกเว้นกรณีไม่โครบีดส์ที่มีมาตรการห้ามใช้ในเครื่องสำอางที่ใช้แล้วล้างออกตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดลักษณะของเครื่องสำอางที่ห้ามผลิต นำเข้า หรือขาย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2563
7. กำหนดเป้าหมายสัดส่วนวัสดุรีไซเคิลในผลิตภัณฑ์/บรรจุภัณฑ์	ยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายกำหนดเป็นการเฉพาะ
8. กฎหมายส่งเสริมการจัดซื้อจัดจ้างสีเขียว	ยังไม่มีกฎหมายเป็นการเฉพาะ แต่มีกฎหมายลำดับรองเปิดช่องให้จัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมได้ <ul style="list-style-type: none"> ● มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 22 มกราคม 2551 เห็นชอบแผนการส่งเสริมการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ปีพ.ศ. 2551-2554 และหนังสือเวียนชักชวนความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของภาครัฐของกรมบัญชีกลาง 2556 ● กฎกระทรวงกำหนดพัสดุและวิธีการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่รัฐต้องการส่งเสริมหรือสนับสนุน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2563 ออกตามความในพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ.2560 หมวด 7/2 พักติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ให้พัสดุที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมตามบัญชี

มาตรการที่ส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน	กฎหมายในประเทศไทย
	รายชื่อสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของกรมควบคุมมลพิษ เป็นพัสดุที่รัฐต้องการส่งเสริมหรือสนับสนุน
9. มาตรการควบคุมการนำเข้าส่งออกขยะบรรจุภัณฑ์	<ul style="list-style-type: none"> ● มีมาตรการห้ามนำเข้าขยะอิเล็กทรอนิกส์ตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กำหนดให้ขยะอิเล็กทรอนิกส์เป็นสินค้าที่ต้องห้ามในการนำเข้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ. 2563 ● มาตรการห้ามนำเข้าขยะเทศบาล ตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กำหนดให้ขยะเทศบาลเป็นสินค้าที่ต้องห้ามนำเข้าและห้ามนำผ่านราชอาณาจักร พ.ศ. 2562 ● ยังไม่มีมาตรการห้ามนำเข้าเศษพลาสติกและเศษวัสดุอื่น โดยเศษพลาสติกยังคงเป็นไปตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร (ฉบับที่ 112) พ.ศ. 2539 กำหนดให้นำเข้าได้หากได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงอุตสาหกรรม (ล่าสุด คณะอนุกรรมการจัดการขยะพลาสติกฯ กำหนดเป้าหมายที่จะห้ามนำเข้าตั้งแต่ปีพ.ศ. 2569 เป็นต้นไป) ● ยังขาดมาตรการควบคุมการส่งออกเศษวัสดุจากโรงงานอุตสาหกรรม ส่งผลกระทบต่อโรงงานรีไซเคิลในประเทศที่ไม่สามารถนำทรัพยากรหมุนเวียนได้อย่างเต็มที่

หมายเหตุ: มุ่งเน้นการวิเคราะห์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการบรรจุภัณฑ์

ที่มา: รวบรวมข้อมูลโดยคณะผู้วิจัย

3.3 ความจำเป็นในการจัดทำกฎหมาย

3.3.1 สรุปสถานการณ์ปัญหาขยะและทรัพยากร

- 1) ประเทศไทยมีผลผลิตภาพการใช้ทรัพยากรต่ำกว่าในหลายประเทศ ในปีพ.ศ. 2560 ไทยมีผลผลิตภาพการใช้ทรัพยากรอยู่ที่ \$1.3/กก. ขณะที่ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ มาเลเซียมีผลผลิตภาพอยู่ที่ \$4.2/กก. \$3.2/กก. และ \$1.6/กก. ตามลำดับ¹⁴⁹
- 2) ปริมาณการใช้ทรัพยากรในประเทศต่อประชากร (Domestic Material Consumption: DMC/capita) ของไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพิ่มขึ้นจาก 6.7 ตันต่อคนในปี 2543 เป็น 11.7 ตันต่อคนในปี 2562 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 73 ในระยะเวลา 20 ปี¹⁵⁰ ต้นทุนสังคมและสิ่งแวดล้อมยังไม่ได้ถูกรวมในต้นทุนการจัดการหาทรัพยากร โดยเฉพาะกลุ่มแร่และปิโตรเลียม ทำให้เกิดการใช้วัสดุใหม่มากกว่าที่จะลดการใช้หรือนำวัสดุรีไซเคิลกลับมาใช้เป็นวัตถุดิบ
- 3) ปริมาณขยะมูลฝอยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประมาณ 27-28 ล้านตันต่อปี (ไม่นับช่วงโควิดที่มีการลือคดาว์น) ส่วนมากถูกนำไปกำจัดอย่างผิดวิธี เช่น การเทกอง เผากลางแจ้ง เตาเผาที่ไม่มีระบบบำบัดมลพิษอากาศ จากข้อมูลปี 2565 ทั่วประเทศมีสถานที่กำจัดมูลฝอยอย่างไม่

¹⁴⁹ สวช. (2565) กรอบนโยบายนวัตกรรมเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจหมุนเวียน: วิสัยทัศน์ พ.ศ. 2573

¹⁵⁰ ADB Key Indicators Database, Material Footprint, Per Capita. <https://kidb.adb.org/>

ถูกต้องถึง 95% (1,963 แห่ง)¹⁵¹ ซึ่งสร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของประชาชนอย่างมหาศาล หากคำนวณต้นทุนสิ่งแวดล้อมจากงบประมาณที่ต้องใช้ในการบำบัดฟื้นฟูให้เป็นระบบฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล คาดการณ์ว่า **มูลค่าความเสียหายทางเศรษฐกิจจากการกำจัดขยะอย่างไม่ถูกต้องของประเทศอาจจะมากกว่า 1 แสนล้านบาท**¹⁵² ในขณะที่กองทุนสิ่งแวดล้อมมีงบประมาณเพียง 1,900 ล้านบาท ไม่นับรวมผลกระทบต่อด้านอื่นๆ จากไฟไหม้บ่อขยะที่ซ้ำเติมฝุ่น PM2.5 การปนเปื้อนของน้ำชะขยะในดินและน้ำใต้ดิน น้ำท่วมบ่อขยะกระทบพื้นที่เกษตร การปล่อยก๊าซมีเทนสู่ชั้นบรรยากาศซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ วิกฤตขยะล้นเกาะและรั่วไหลลงทะเล

- 4) ขยะบางส่วนตกค้างในสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะขยะพลาสติกที่ย่อยสลายได้ยากซึ่งมีปริมาณถึง 2.76 ล้านตันในปี 2564 (11% ของขยะทั้งหมดและมีการนำกลับมาใช้ประโยชน์เพียงร้อยละ 19)¹⁵³ สร้างผลกระทบต่อระบบนิเวศและเพิ่มความเสี่ยงการปนเปื้อนของไมโครพลาสติกในห่วงโซ่อาหารของมนุษย์
- 5) ปัญหาขยะทะเล 80% มาจากบนบก 20% มาจากกิจกรรมทางทะเลและเครื่องมืออุปกรณ์ประมงที่ชำรุดส่งผลกระทบต่อปะการังและระบบนิเวศทางทะเล **ประเทศไทยติดอันดับ Top 10 ที่ทิ้งขยะพลาสติกลงทะเลมากที่สุดในโลก** อปท.ริมฝั่งทะเลรับเคราะห์ขยะทะเลที่มาเกยชายหาดกระทบเศรษฐกิจการท่องเที่ยว
- 6) ปัญหาการลักลอบทิ้งกากอุตสาหกรรมที่เป็นอันตรายโดยทิ้งในที่สาธารณะ บ่อดินเก่าและทิ้งรวมกับบ่อฝังกลบขยะมูลฝอยทั่วไป

3.3.2 ปัญหาการบริหารจัดการขยะ

- 1) รัฐสูญเสียเงินงบประมาณไปกับการเก็บขนและกำจัดขยะทั้งประเทศมากกว่า 20,000 ล้านบาทต่อปี สูญเสียโอกาสในการนำทรัพยากรกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่และสูญเสียงบประมาณที่ควรนำไปพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ
- 2) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะ ได้แก่ **พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535** กำหนดหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในการเก็บขนและกำจัดขยะ ทำให้

¹⁵¹ กรมควบคุมมลพิษ (2566ก). รายงานสถานการณ์สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยชุมชนของประเทศไทย ปีพ.ศ. 2565.

<https://www.pcd.go.th/publication/29509>

¹⁵² คำนวณเบื้องต้น 1,963 แห่งที่กำจัดไม่ถูกต้องมีขนาดพื้นที่เฉลี่ย 50 ไร่ต่อแห่ง รวม 98,150 ไร่ หรือ 157,040,000 ตร.ม. ค่าใช้จ่ายการปรับปรุงเป็นระบบฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาลอยู่ที่ 1,200 บาทต่อตร.ม. (ทิพย์สุรี ทรัพย์รักษาและคณะ, 2549) ดังนั้น รัฐต้องใช้งบประมาณสูงถึง 188,448,000,000 บาท

¹⁵³ กรมควบคุมมลพิษ (2566ข). แผนปฏิบัติการด้านการจัดการขยะพลาสติก ระยะที่ 2 (พ.ศ.2566-2570).

<https://www.pcd.go.th/publication/28484>

ภาคเอกชนและประชาชนบางส่วนเข้าใจว่า ขยะเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของท้องถิ่น มิใช่หน้าที่ของผู้ก่อให้เกิดขยะ จึงไม่มีแรงกระตุ้นให้มีการลดการสร้างขยะตั้งแต่ต้นทางการผลิตและการบริโภค แม้จะมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ได้แก่ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560 และพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 แต่ก็เน้นการแก้ปัญหาการจัดการขยะที่ปลายทางที่เปิดให้เอกชนมาร่วมจัดการได้มากขึ้น อปท. สามารถนำขยะไปใช้ประโยชน์ได้และให้อปท.มีการจัดการขยะอย่างถูกหลักสุขาภิบาล

- 3) แม้อปท. เป็นหน่วยงานหลักที่ต้องจัดบริการเก็บขนและกำจัดขยะมูลฝอย แต่อปท. ส่วนใหญ่ยังขาดแคลนงบประมาณ บุคลากรและการสนับสนุนทางวิชาการ ยังมีปัญหาในการจัดระบบรองรับมูลฝอยติดเชื้อและขยะอันตรายจากชุมชนซึ่งส่วนใหญ่ยังคงถูกทิ้งปะปนกับขยะทั่วไป การฝังกลบส่วนใหญ่เป็นแบบเทกอง ในขณะที่การกำจัดขยะด้วยการเผาในเตาเผาขยะที่ดำเนินการอยู่ประสบปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ เนื่องจากมิได้มีการส่งเสริมให้แหล่งกำเนิดคัดแยกขยะอินทรีย์หรือเศษอาหารออกจากขยะทั่วไป ถึงแม้กฎหมายจะกำหนดหน้าที่ให้อปท.เก็บขนและกำจัดขยะจนถึงปัจจุบัน ยังพบว่า มี อปท. กว่า 2,000 แห่งที่ไม่มีการให้บริการเก็บขนขยะ ทำให้ครัวเรือนต้องกำจัดขยะเอง โดยการเผาหรือฝังดินอีก 1.6 ล้านตัน (ร้อยละ 6 ของปริมาณขยะทั้งหมด)
- 4) อปท. ส่วนใหญ่ไม่ได้ออกข้อบัญญัติท้องถิ่นให้ประชาชนคัดแยกขยะหรือมีการประกาศแต่ไม่มีการดำเนินการอย่างจริงจังในทางปฏิบัติ การจัดการขยะที่ต้นทางถูกมองเป็นเรื่องการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ขอความร่วมมือ ทั้งที่ต้องมีการพัฒนาระบบรองรับการลดและคัดแยกขยะทั้งข้อบัญญัติท้องถิ่น รถเก็บขนขยะแบบแยกประเภท การจัดหาปลายทางรองรับขยะแต่ละประเภท
- 5) ระบบบริหารที่มีในปัจจุบันทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคยังไม่สามารถกำกับ ควบคุมดูแลให้อปท.ดำเนินการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ดังเช่นกรณีพิพาทบ่อขยะที่จังหวัดอ่างทอง ขาดกลไกทางกฎหมายและการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพในการกำกับ ถ่วงดุลหรือให้ข้อมูลให้โทษกับอปท.ที่มีการกำจัดขยะอย่างถูกต้องและไม่ถูกต้อง รวมถึงการบังคับใช้กฎหมายกับเอกชนที่กำจัดขยะอย่างไม่ถูกต้อง
- 6) ค่าธรรมเนียมเก็บขนขยะจัดเก็บในอัตราที่ต่ำเกินไปไม่สะท้อนต้นทุนที่แท้จริงในการจัดการขยะ อปท.ไม่กล้าขึ้นอัตราค่าธรรมเนียม ไม่มีงบประมาณไปลงทุนในระบบจัดการขยะที่ต้นทาง หวังพึ่งการลงทุนของเอกชนเรื่องเตาเผาขยะที่ได้ไฟฟ้าโดยไม่ลงทุนในระบบคัดแยกที่ต้นทางและกลัวว่าจะมีขยะไม่เพียงพอในการส่งเข้าเตาเผาขยะ
- 7) อปท.ส่วนใหญ่ยังไม่มีระบบเก็บขนและจัดการขยะอาหาร ขยะอันตราย ขยะอิเล็กทรอนิกส์ ซากรถยนต์ ขยะก่อสร้าง ขยะติดเชื้ออย่างเป็นรูปธรรม เกิดการจัดการอย่างไม่ถูกต้อง ลักลอบทิ้งหรือเผาเศษชิ้นส่วน

- 8) ไม่มีกฎหมายเฉพาะสำหรับการป้องกันไม่ให้เกิดขยะตั้งแต่ขั้นตอนการออกแบบและการผลิตตามวัฏจักรชีวิตผลิตภัณฑ์ที่ใช้หลักการสากล คือ หลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluter Pay Principle: PPP) และหลักการความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้นของผู้ผลิต (Extended Producer Responsibility: EPR)
- 9) อปท.ยังมีได้ออกข้อบัญญัติท้องถิ่นในการกำกับดูแลและจัดการกากของเสียที่เกิดขึ้นจากสถานประกอบการที่เคยเป็นโรงงานแต่ไม่จัดเป็นโรงงานตามพรบ.โรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562

3.3.3 แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

1) แนวคิดพื้นฐาน

แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy: CE) หมายถึง ระบบเศรษฐกิจที่มีการออกแบบให้นำทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัดมาใช้ให้น้อยที่สุด รักษาและสร้างคุณค่าจากทรัพยากรที่มีอยู่ในระบบให้ได้มากที่สุด โดยการใช้งานของวัสดุ ชิ้นส่วนและผลิตภัณฑ์ให้นานที่สุด ผ่านการหมุนเวียนเป็นวงจรต่อเนื่องในระบบปิดโดยไม่มีการส่งของเสียออกนอกระบบ¹⁵⁴

หลักการสำคัญของ CE ประกอบด้วย 1) การใช้ทรัพยากรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและสามารถหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ได้ 2) การใช้ประโยชน์ของผลิตภัณฑ์ ส่วนประกอบและวัสดุอย่างสูงสุดด้วยวิธีการที่เหมาะสม เช่น การใช้ซ้ำ การซ่อมแซม การปรับปรุงใหม่ การผลิตใหม่ การแปรใช้ใหม่ การออกแบบกระบวนการ การพัฒนารูปแบบธุรกิจและนวัตกรรม รวมถึงมีการติดตามผลให้ผลิตภัณฑ์และวัสดุหมุนเวียนอยู่ภายในระบบ¹⁵⁵

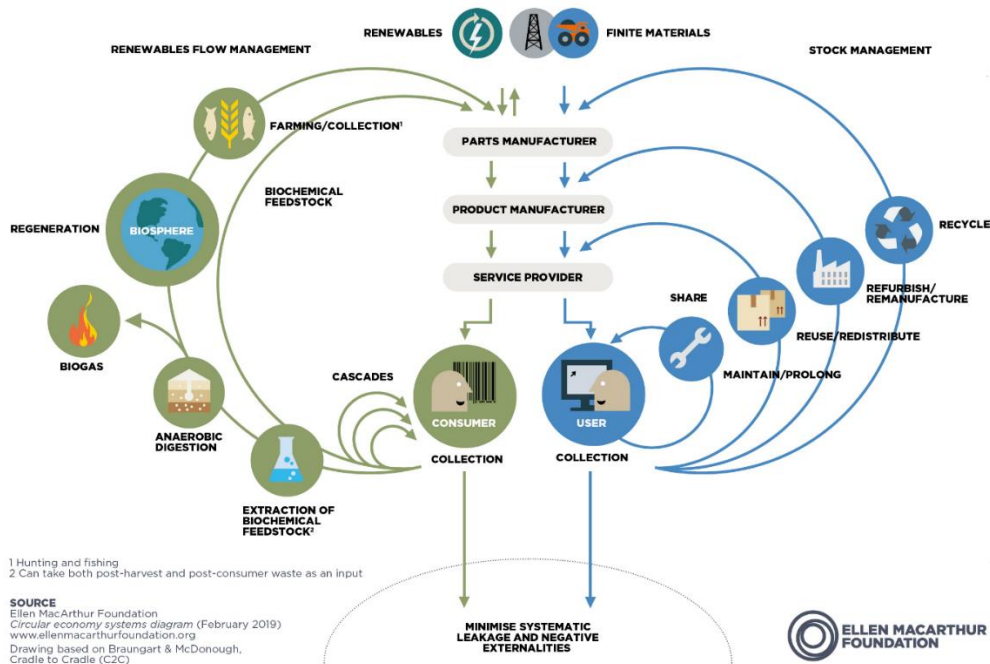
การเปลี่ยนผ่านไปสู่เศรษฐกิจหมุนเวียนอย่างแท้จริงจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนทั้งรูปแบบการผลิต การบริโภค การใช้ชีวิต และการจัดการของเสียที่เกิดขึ้น ดังจะเห็นได้จากแผนภาพผีเสื้อ (Butterfly Diagram) ในรูปที่ 3-1 ซึ่งแสดงถึงวงจรคุณค่า (Value circle) หรือห่วงโซ่คุณค่า (Value chain) ในการหมุนเวียนวัสดุต่าง ๆ ในวงจรนี้ Ellen MacArthur Foundation (EMF) จัดแบ่งวัสดุออกเป็นสองประเภท ได้แก่ วัสดุชีวภาพ (Biological materials) ที่มาจากวัสดุธรรมชาติ ไม่ผ่านกระบวนการที่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนสารเคมีมากนัก ทำให้สามารถย่อยสลายตามธรรมชาติได้ และวัสดุเทคนิค (Technical materials) ที่ผ่านกระบวนการผลิตโดยเทคนิคต่าง ๆ ซึ่งวัสดุเหล่านี้มักไม่สามารถย่อยสลายได้โดยธรรมชาติ (EMF, 2012)

ตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนของ Ellen MacArthur Foundation (EMF) การหมุนเวียนทรัพยากรในเศรษฐกิจหมุนเวียนนั้นควรให้ความสำคัญกับการหมุนเวียนทรัพยากรในวงจรด้านในเป็นลำดับแรก หากทำไม่ได้ จึงค่อยใช้วิธีการอื่น ๆ ที่อยู่ในวงจรที่อยู่ในลำดับถัดไป และวงที่อยู่ด้านนอกสุดเป็นการหมุนเวียนที่ควรทำต่อเมื่อไม่สามารถทำให้เกิดการหมุนเวียนในวงจรด้านในได้แล้ว สำหรับวัสดุเทคนิค แนวคิด

¹⁵⁴ กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ (2563). คู่มือการประเมินประสิทธิภาพการประยุกต์ใช้หลักการเศรษฐกิจหมุนเวียนในองค์กร.

¹⁵⁵ พงษ์วิภา หล่อสมบูรณ์ (2564). Circular Design กับมาตรฐานเศรษฐกิจหมุนเวียน. เอกสารประกอบการเสวนาวิชาการ เศรษฐกิจหมุนเวียน: จากแนวคิดสู่การปฏิบัติจริง ครั้งที่ 3 วันที่ 12 พฤษภาคม 2564.

นี้หมายถึงการพยายามคงสภาพผลิตภัณฑ์ให้สามารถใช้งานได้ยาวนานที่สุดซึ่งอาจทำผ่านการใช้ซ้ำ การบำรุงรักษา การซ่อมแซม และการปรับปรุงแปรสภาพ หากทำไม่ได้จึงค่อยนำเข้าสู่กระบวนการรีไซเคิลต่อไป สำหรับวัสดุชีวภาพที่ไม่สามารถใช้งานได้ สามารถนำกลับมาหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจโดยกระบวนการทางชีวภาพ เช่น การทำปุ๋ยหมัก เพื่อนำสารอาหารในวัสดุเหล่านั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์

รูปที่ 3-1 แผนภาพผีเสื้อ (Butterfly Diagram) แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

ที่มา: EMF (2019)

การเปลี่ยนผ่านจากเศรษฐกิจเชิงเส้น (Linear economy) ไปสู่เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular economy) ในลักษณะที่สร้างมูลค่าให้แก่ระบบเศรษฐกิจ (Value creation) จำต้องอาศัยการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบในทุกภาคส่วน โดยหลักการสำคัญ 3 ประการภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ประกอบด้วย

- (1) การลดการใช้วัตถุดิบใหม่ โดยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ออกแบบให้สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ เลือกใช้ทรัพยากรที่สามารถหาสิ่งของหรือวัสดุมาทดแทนได้ และ/หรือนำทรัพยากรเหลือใช้กลับเข้าสู่ระบบการผลิตเพื่อเป็นวัตถุดิบต่อไป
- (2) การคงคุณค่าผลิตภัณฑ์ ส่วนประกอบ และวัสดุ โดยส่งเสริมให้ผลิตภัณฑ์มีอายุการใช้งานที่ยาวนาน การปรับเปลี่ยนรูปแบบการใช้งานผ่านโมเดลทางธุรกิจใหม่ ๆ และการปรับกระบวนการต่าง ๆ เพื่อให้สามารถนำผลิตภัณฑ์กลับมาซ่อมแซมหรือกลับมาใช้ใหม่ได้
- (3) การลดผลกระทบทางลบให้เหลือน้อยที่สุด โดยการลดของเสียจากระบบ เช่น การคัดแยกขยะและนำส่วนที่ยังสามารถใช้ได้กลับเข้าสู่กระบวนการผลิต การผลิตสินค้าจากวัสดุรีไซเคิล เป็นต้น

2) ตัวอย่างธุรกิจที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจหมุนเวียน

คณะผู้วิจัยได้เสนอตัวอย่างธุรกิจที่สอดคล้องกับโมเดลธุรกิจเศรษฐกิจหมุนเวียน ดังตารางที่ 3-4 ดังนี้

ตารางที่ 3-4 ตัวอย่างธุรกิจที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจหมุนเวียน

รูปแบบธุรกิจ CE	ตัวอย่างธุรกิจ
Circular supplies ใช้พลังงานหมุนเวียนหรือวัสดุที่หมุนเวียนได้หรือรีไซเคิลได้ในกระบวนการผลิต	<ul style="list-style-type: none"> ● การแลกเปลี่ยนของเสียในโรงงานอุตสาหกรรม ● การใช้เศษพลาสติกในโรงงานมาขึ้นรูปใหม่ ● การผลิตภาชนะบรรจุอาหารจากพืชที่ปลูกโดยใช้สารปรับปรุงดินที่ย่อยสลายจากภาชนะที่ใช้แล้วที่ทำจากพืชนั้น เป็นการหมุนเวียนอย่างไม่มีสิ้นสุด
Product life-extension ยืดอายุการใช้งานของผลิตภัณฑ์ผ่านการซ่อมแซม remanufacturing หรือปรับปรุงให้ทันสมัย (upgradable)	<ul style="list-style-type: none"> ● ธุรกิจซ่อมแซมสินค้าต่างๆ ● สินค้า Reman อะไหล่รถยนต์, ตลับหมึกพิมพ์ ● การผลิตสินค้าที่ลูกค้าสามารถเปลี่ยนชิ้นส่วนรุ่นใหม่เองได้โดยไม่ต้องซื้อใหม่ทั้งหมด
Sharing platform สร้างระบบแบ่งปันการใช้งาน/การเข้าถึง/การเป็นเจ้าของผลิตภัณฑ์ร่วมกัน	<ul style="list-style-type: none"> ● Co-working space ● Grab car ● Muvmi รถตุ๊กตุ๊กไฟฟ้า แบบ ride sharing ● AirBNB ● การเดินทางด้วยรถไฟหรือรถประจำทางแทนการใช้รถส่วนตัว
Resource recovery นำวัสดุและพลังงานจากผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่	<ul style="list-style-type: none"> ● ปรับเปลี่ยนวัสดุเป็น mono-material ให้เกิดการรีไซเคิลได้มากขึ้น ● ธุรกิจรีไซเคิลวัสดุต่างๆ แบบ close-loop หรือ open-loop ● การเพิ่มสัดส่วนวัสดุรีไซเคิลในผลิตภัณฑ์
Product as a service เปลี่ยนจากขายผลิตภัณฑ์เป็นการให้บริการ	<ul style="list-style-type: none"> ● ให้เช่าที่นอน (บริษัท Norm Norm) ● บริการซักอบผ้าแบบหยอดเหรียญ/เติมเงิน แทนการซื้อเครื่องซักผ้า ● ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ แทนการซื้อน้ำดื่มบรรจุขวดพลาสติก ● จักรยานหรือรถมอเตอร์ไซค์ไฟฟ้าแบบให้เช่า ● บริการถ่ายเอกสาร จ่ายตามจำนวนแผ่นแทนการซื้อเครื่องถ่ายเอกสาร

ที่มา: รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

3) ประโยชน์ของ CE

1. ส่งเสริมระบบเศรษฐกิจให้มีคุณภาพและคุณค่าสูงสุด (Maximize Economic Value) ลดความเสี่ยงและผลกระทบจากการขาดแคลนทรัพยากร โดยเฉพาะพวกแร่ธาตุและโลหะพื้นฐานที่สำคัญ เช่น ทองแดง เงิน ทองคำ พลวง อะลูมิเนียม รวมถึงวัสดุก่อสร้างเช่น ทราย และซีเมนต์ ฯลฯ

2. **ลดผลกระทบในมิติด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม**โดยมีการหมุนเวียนเป็นวงจรต่อเนื่องโดยไม่มีของเสีย (Zero Waste to Landfill) เป็นการช่วยลดการปล่อยมลพิษสู่สิ่งแวดล้อม ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของประเทศ
3. ช่วยทำให้เกิดตลาดใหม่สำหรับธุรกิจเพื่อสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน **เพิ่มการจ้างงานและสร้างมูลค่าเพิ่ม** โดยเฉพาะจากอุตสาหกรรมการเก็บรวบรวมและรีไซเคิลขยะชุมชน การแลกเปลี่ยนกากของเสียอุตสาหกรรม มีการคาดการณ์ว่าหากมีการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์อย่างถูกต้องและนำเข้าสู่กระบวนการรีไซเคิลที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อแยกสกัดแร่ โลหะตามแนวคิด urban mining จะสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจในประเทศได้กว่า 30,000 ล้านบาทต่อปี¹⁵⁶
4. **ลดความเสี่ยงทางการค้าและการสูญเสียความสามารถในการแข่งขัน** เช่น ประเทศคู่ค้าในยุโรป กำหนดสัดส่วนวัสดุรีไซเคิล (recycled content) ในผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์หากไม่สามารถทำตามข้อกำหนดได้จะต้องเสียภาษีให้กับประเทศคู่ค้า โดยผู้ส่งออกจะต้องแสดงข้อมูลที่ตรวจสอบย้อนกลับได้ (traceability)

4) ปัจจัยความสำเร็จ

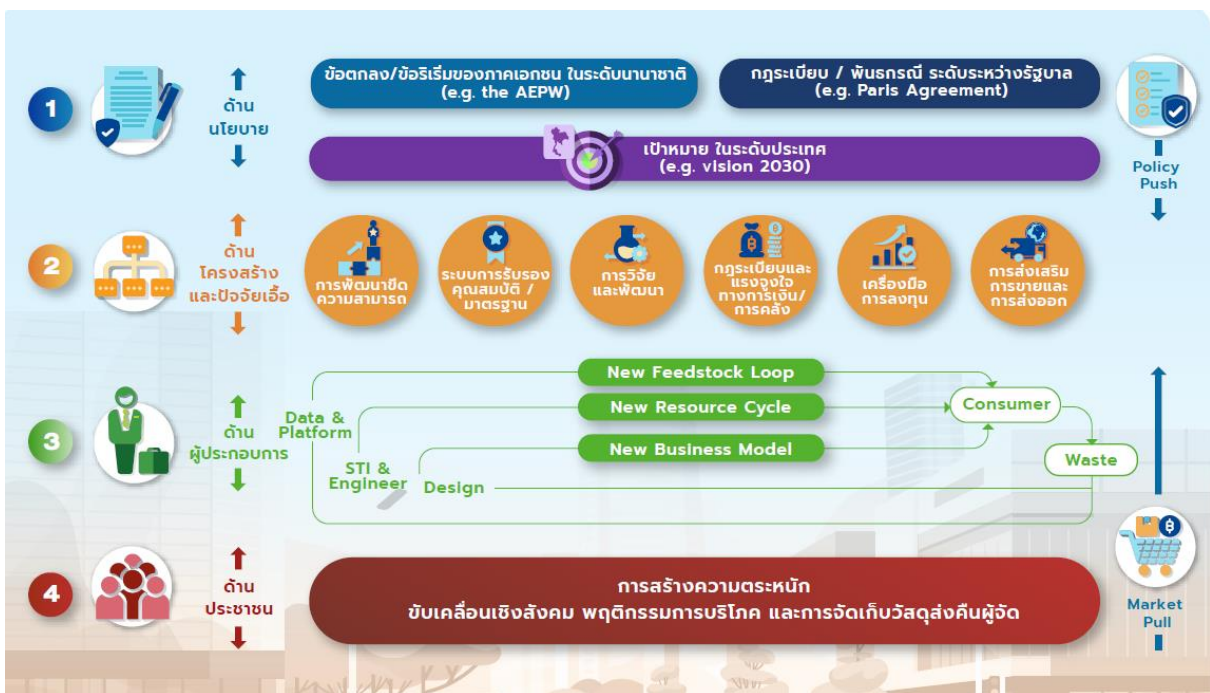
การเปลี่ยนผ่านจากเศรษฐกิจเชิงเส้น (Linear economy) ไปสู่เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular economy) จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงในเชิงระบบ (Systemic change) ที่ครอบคลุมตลอดวัฏจักรชีวิต (Life cycle) ของผลิตภัณฑ์รวมถึงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทั้งในส่วนของผู้ผลิต/ผู้ให้บริการและผู้บริโภค ต้องมีการเชื่อมโยงของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตลอดวงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์เพื่อให้เกิดวงจรคุณค่า (Value circle) ซึ่งจะช่วยให้ทรัพยากรหมุนเวียนอยู่ในระบบให้มากที่สุด ต้องมีระบบโลจิสติกส์ที่เอื้อต่อการหมุนเวียนของวัสดุและผลิตภัณฑ์ อีกทั้งยังต้องมีการเปลี่ยนแปลงในเชิงระบบเพื่อให้ต้นทุนในการดำเนินเศรษฐกิจหมุนเวียนลดต่ำลงใกล้เคียงกับการดำเนินเศรษฐกิจเชิงเส้น

ความสำเร็จของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจหมุนเวียน คือ การปรับเปลี่ยนทัศนคติและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ผลิต ผู้บริโภค และผู้กำหนดนโยบายให้เข้าใจว่าควรลดการใช้ทรัพยากรเกินความจำเป็นก่อนและขยะหรือของเสียนั้นแท้จริงแล้วคือทรัพยากรที่ยังสามารถหมุนเวียนนำมาใช้ประโยชน์ได้ หากมีการแยก การจัดเก็บ การหมุนเวียน และการนำมาใช้ประโยชน์ รวมถึงการทำให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคมอบรับในผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน เพื่อสร้างตลาดเศรษฐกิจหมุนเวียน

สำหรับประเทศไทย การเปลี่ยนผ่านไปสู่เศรษฐกิจหมุนเวียนนั้นจำเป็นต้องสร้างระบบนิเวศด้านเศรษฐกิจหมุนเวียนให้เกิดขึ้นในประเทศซึ่งครอบคลุมมิติด้านนโยบาย (ทั้งในระดับนานาชาติและระดับชาติ และการกำหนดเป้าหมาย) ด้านโครงสร้างของปัจจัยเอื้อ ด้านผู้ประกอบการ และด้านประชาชน เพื่อส่งเสริมให้มีแรงผลักดันทั้งจากฝั่งนโยบาย (Policy push) และฝั่งตลาดสำหรับสินค้าและบริการ (Market pull) โดย

¹⁵⁶ คณะกรรมาธิการการพาณิชย์และการอุตสาหกรรม วุฒิสภา. (2565). รายงานการพิจารณาศึกษาเรื่องการพัฒนาและขับเคลื่อนการทำเหมืองในเมือง. https://www.senate.go.th/document/Ext27142/27142543_0002.PDF

กฎระเบียบและแรงจูงใจเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งในการสร้างแรงผลักดันจากฝั่งนโยบายโดยมุ่งหวังให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ผลิตและผู้บริโภคไปสู่เศรษฐกิจหมุนเวียนอย่างแท้จริง ในส่วนของผู้ผลิตนั้น มุ่งหวังให้เกิดการออกแบบผลิตภัณฑ์ ธุรกิจ และรูปแบบการดำเนินธุรกิจใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับการลดการใช้วัตถุดิบใหม่ การคงคุณค่าผลิตภัณฑ์ ส่วนประกอบ และวัสดุ รวมถึงการใช้วัสดุในรูปแบบใหม่ ๆ การสร้างวงจรคุณค่าในการหมุนเวียนวัสดุ และรวมถึงการสร้างธุรกิจและรูปแบบการดำเนินธุรกิจใหม่ ๆ ด้วย ในส่วนของผู้บริโภคนั้น การเปลี่ยนผ่านไปสู่เศรษฐกิจหมุนเวียนจำเป็นต้องอาศัยการเปลี่ยนพฤติกรรมผู้บริโภคให้นิยมสินค้าที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อย และการให้ความร่วมมือในการจัดเก็บวัสดุเพื่อส่งให้แก่ผู้กำจัด หรือส่งคืน/ส่งต่อให้แก่ผู้ผลิตเพื่อนำเข้าสู่การหมุนเวียนวัสดุต่อไป

รูปที่ 3-2 ระบบนิเวศเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy Ecosystem) ของประเทศไทย

ที่มา: สอวช. (2565) กรอบนโยบายนวัตกรรมเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจหมุนเวียน: วิสัยทัศน์ พ.ศ. 2573,

<https://www.nxpo.or.th/th/report/>

3.3.4 เหตุผลที่ต้องมีร่างกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน

การขับเคลื่อนไปสู่ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนอาจใช้กฎหมายและกลไกเชิงสถาบันที่มีอยู่ได้ แต่คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์แล้วเห็นว่า หากต้องการขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรม จำเป็นต้องมีการจัดทำร่างกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นการเฉพาะ เนื่องจาก

- 1) โครงสร้างเชิงสถาบัน ไม่ว่าจะเป็นนโยบาย กฎ ระเบียบ เกณฑ์ ค่านิยม บรรทัดฐาน หรือ ข้อตกลง ถูกสร้างขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกในระบบเศรษฐกิจเชิงเส้น (Linear

economy) ส่งผลให้กลไกเชิงสถาบันในปัจจุบันไม่รองรับและหลายครั้งก็สร้างอุปสรรคต่อการเกิดเศรษฐกิจหมุนเวียน แม้จะสามารถปรับปรุงกฎหมายได้แต่จะทำได้ในขอบเขตจำกัดเนื่องจากหลักคิดและองค์การภายใต้กฎหมายยังเป็นองค์กรเดิม เช่นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะ กำหนดอำนาจหน้าที่ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่จัดการขยะ ในขณะที่กฎหมายในต่างประเทศใช้มุมมองการจัดการทรัพยากรตลอดวัฏจักรชีวิตผลิตภัณฑ์และแนวคิด EPR เปลี่ยนหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดการผลิตภัณฑ์บางประเภทไปยังผู้ผลิต (รวมผู้นำเข้า) และผู้มีส่วนเกี่ยวกับในห่วงโซ่คุณค่าผลิตภัณฑ์ เพื่อช่วยจัดระบบเก็บรวบรวมไปรีไซเคิลและออกแบบผลิตภัณฑ์ให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

- 2) **หน่วยงานรัฐภายใต้กฎหมายปัจจุบันมีมุมมองและการตีความ CE แตกต่างกันและเป็นลักษณะต่างคนต่างทำในแต่ละกระทรวง** ขาดกลไกในเชิงนโยบายและองค์กรขับเคลื่อนเฉพาะที่สามารถบูรณาการการทำงานของกระทรวงที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการคลัง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกระทรวงมหาดไทย กระทรวงการอุดมศึกษาฯ การมีกฎหมายใหม่สามารถทำให้เกิดกลไกการทำงานระหว่างกระทรวง มีเป้าหมาย แผนการทำงานและตัวชี้วัดที่ชัดเจน ทำให้เกิดเอกภาพในการขับเคลื่อน CE ได้
- 3) **ร่างกฎหมายส่งเสริม CE จะทำให้มีเครื่องมือและมาตรการส่งเสริมเชิงรุกมากขึ้นทั้งในฝั่งผู้ผลิต/ผู้ประกอบการและผู้บริโภค** รวมทั้งการกำหนดกฎกติกาที่เอื้อต่อการหมุนเวียนทรัพยากร ยกเครื่องกลไกกำกับดูแลอุตสาหกรรมการผลิตและการบำบัดกำจัดของเสียทั้งขยะชุมชนและขยะอุตสาหกรรมไม่ให้อั้วสร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (เทียบกับกรณีไม่มีกฎหมายเฉพาะ มาตรการส่งเสริมจะขึ้นอยู่กับนโยบายของกระทรวงที่เกี่ยวข้อง)

รูปที่ 3-3 ข้อเสนอโครงการสำคัญในการพัฒนาระบบนิเวศรองรับ CE เสนอโดย สอวช.
ที่มา: สอวช. (2565) กรอบนโยบายนวัตกรรมเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจหมุนเวียน: วิสัยทัศน์ พ.ศ. 2573,
<https://www.nxpo.or.th/th/report/>

3.4 ข้อเสนอเชิงกฎหมายเพื่อการบริหารจัดการขยะและส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน

จากการศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการพัฒนากฎหมายการจัดการขยะโดยการแก้ไขกฎหมายที่มีผลใช้บังคับอยู่กับการยกร่างกฎหมายขึ้นใหม่ พบว่า กฎหมายที่มีผลใช้บังคับอยู่ย่อมมีหลักการและเจตนารมณ์ โดยเฉพาะตามกฎหมายที่จัดทำขึ้นนั้น การแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเหล่านั้น อาจไม่สามารถใช้ดำเนินการมาตรการหรือแก้ไขปัญหาได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ เนื่องจากข้อจำกัดในเรื่องเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ของกฎหมายที่ทำการแก้ไขนั้น

การแก้ไขกฎหมายที่มีผลใช้บังคับอยู่ กรณีต้องแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ต้องดำเนินการผ่านกฎหมายหลายฉบับและโดยต่างหน่วยงาน ซึ่งได้แก่ (1) พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ดำเนินการผ่านกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2) พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ดำเนินการผ่านกระทรวงสาธารณสุข (3) พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 ดำเนินการผ่านกระทรวงมหาดไทย (4) พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ดำเนินการผ่านกระทรวงอุตสาหกรรม และ (5) พระราชบัญญัติการพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติการประกอบกิจการพลังงาน พ.ศ. 2550 ดำเนินการผ่านกระทรวงพลังงาน และโดยที่มาตรการของกฎหมายเหล่านี้ ยังคงเน้นไปที่การดำเนินการในการเก็บ ขนและกำจัดขยะ ที่เป็นการจัดการขยะที่ปลายทางมุ่งเน้นประสิทธิภาพของการ

ดำเนินการ มิใช่การจัดการขยะอย่างยั่งยืน และถึงแม้กฎหมายเกี่ยวกับพลังงานจะมีมาตรการที่ให้นำขยะมาผลิตพลังงานไฟฟ้าได้ แต่ก็มีใช้ในแนวทางของการจัดการขยะอย่างยั่งยืน การที่จะต้องแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเหล่านี้จะมีความยากลำบากและยุ่งยาก เนื่องจากต้องบูรณาการหน่วยงานข้างต้นในการปรับปรุงกฎหมายทั้งหมดร่วมกัน

กฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ยังคงเน้นไปที่ประสิทธิภาพของการดำเนินการในการเก็บ ขนและกำจัดขยะ ซึ่งเป็นแนวคิดของระบบเศรษฐกิจแบบเส้นตรง ที่มุ่งแสวงหาทรัพยากรมาผลิตสินค้าและนำไปกำจัดเมื่อกลายเป็นขยะ ในขณะที่การจัดการขยะตามแนวคิดการจัดการอย่างยั่งยืนและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ให้ความสำคัญกับการลดปริมาณขยะแทนการกำจัดในแบบเดิม ภายใต้การขับเคลื่อนเศรษฐกิจหมุนเวียนที่ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาการจัดการขยะควบคู่ไปกับการสร้างโอกาสในการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและการพัฒนาธุรกิจใหม่ ที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากร การหมุนเวียนของวัสดุ ตามหลักการ 9Rs ได้แก่ Refuse, Reduce, Reuse, Repair, Refurbish, Repurpose, Recycle, Recover และ Remanufacture การปรับรูปแบบธุรกิจจากการผลิตผลิตภัณฑ์เป็นการบริการ และการแบ่งปันสิ่งของแทนการซื้อขาย ซึ่งช่วยลดภาระในการจัดการขยะ

การขับเคลื่อนสู่ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนต้องสร้างกลไกและมาตรการทางกฎหมายมารองรับในหลายเรื่อง อาทิ การใช้หลักลำดับขั้นในการจัดการขยะตลอดวัฏจักรชีวิตผลิตภัณฑ์ ครอบคลุมตั้งแต่ขั้นการผลิต การใช้ สิ้นสุดการใช้เป็นขยะเข้าสู่กระบวนการรีไซเคิลและกำจัด การออกแบบการผลิตและผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การบูรณาการบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนได้เสียในการจัดการขยะร่วมกัน โดยเฉพาะบทบาทของผู้ผลิตตามแนวคิดการขยายความรับผิดชอบไปยังผู้ผลิต หรือ EPR ที่จะช่วยแก้ปัญหาขยะตั้งแต่ต้นทางของกระบวนการผลิตสินค้าจนสิ้นสุดการใช้และเป็นขยะที่ต้องนำไปกำจัด จึงเป็นความจำเป็นอย่างเร่งด่วนที่ต้องปฏิรูประบบกฎหมายการบริหารจัดการขยะและเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อลดผลกระทบจากขยะและการแปลงขยะเป็นทรัพยากรให้เกิดการหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจของประเทศ

คณะผู้วิจัยเสนอให้มีการจัดวางระบบโครงสร้างกฎหมายการบริหารจัดการขยะของประเทศขึ้นใหม่ เพื่อการจัดการขยะอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ที่ประกอบไปด้วย **กฎหมายกลางในการบริหารจัดการขยะ** กฎหมายเฉพาะเพื่อการบริหารจัดการซากผลิตภัณฑ์ และกฎหมายสนับสนุนการบริหารจัดการขยะ ดังนี้

1. การยกร่างกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะและส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน

1) ยกร่างกฎหมายกลางในการบริหารจัดการขยะและส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน โดยบูรณาการกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับขยะที่มีผลบังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535

2) พิจารณายกร่างกฎหมายเฉพาะในการจัดการซากผลิตภัณฑ์ อาทิ บรรจุภัณฑ์ แบตเตอรี่ เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น และกฎหมายสนับสนุนการบริหารจัดการขยะ ตามความจำเป็นและเหมาะสมต่อไป

2. หลักการ กลไกและมาตรการของกฎหมายการบริหารจัดการขยะ

กฎหมายการบริหารจัดการขยะและส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ปัญหาและอุปสรรคการจัดการขยะในปัจจุบัน ภายใต้แนวคิดการจัดการขยะอย่างยั่งยืนที่มุ่งลดปริมาณการเกิดขยะ โดยมีกลไกและมาตรการการจัดการขยะตั้งแต่ต้นทางถึงปลายทาง ควบคุมปริมาณขยะตั้งแต่ที่แหล่งกำเนิด และการนำขยะมาใช้ประโยชน์ใหม่ก่อนการกำจัดขั้นสุดท้าย โดยมีหลักการ กลไกและมาตรการทางกฎหมาย ดังนี้

1) หลักการพื้นฐานของกฎหมาย ภายใต้แนวคิดการจัดการขยะอย่างยั่งยืนและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีหลักการสำคัญที่ประกอบไปด้วย หลักเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) หลักลำดับชั้นในการจัดการขยะ (Waste Hierarchy) หลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluter Pay Principle) หลักการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิต (Extended Producer Responsibility) และหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation)

2) ขอบเขตของกฎหมาย ครอบคลุมขยะชุมชน 4 ประเภท ได้แก่ ขยะอินทรีย์ ขยะทั่วไป ขยะรีไซเคิล และขยะอันตราย และค่านิยามของขยะที่ครอบคลุม ยืดหยุ่นและเหมาะสม เพื่อการจัดการขยะอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ

3) กำหนดให้มืองค์รเฉพาะในการบริหารจัดการขยะและส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้ (1) กำหนดนโยบายและแผนการบริหารจัดการขยะของชาติมุ่งสู่เศรษฐกิจหมุนเวียน (2) กำหนดแผนงานและเป้าหมายการจัดการขยะ การส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนและการประเมินผล (3) กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการการบริหารจัดการขยะ (4) ประสานงานและกำกับดูแล การบริหารจัดการขยะของอปท. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและโครงการร่วมกับภาคเอกชน

4) กำหนดบทบาทของภาคส่วนต่าง ๆ ให้มีอำนาจหน้าที่ที่ชัดเจนในการจัดการขยะร่วมกัน โดยบูรณาการบทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ (ส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น) ภาคเอกชน (ผู้ผลิตและผู้จำหน่าย) และภาคประชาชน (ผู้บริโภค) พร้อมทั้งกระจายความรับผิดชอบให้กับภาคเอกชนให้มากขึ้น ซึ่งถือเป็นภาคส่วนสำคัญที่มีบทบาทและศักยภาพสูง เข้ามาร่วมจัดการขยะอย่างบูรณาการ

5) กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ ให้มีหน้าที่รับผิดชอบในสินค้าและผลิตภัณฑ์ของตน ในการจัดการซากผลิตภัณฑ์ตลอดวัฏจักรชีวิตผลิตภัณฑ์ อาทิ การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การรีไซเคิลผลิตภัณฑ์ตามชนิดและประเภทที่กำหนด รวมทั้งรับผิดชอบต่อธรรมเนียมการจัดการซากผลิตภัณฑ์และการรีไซเคิล

6) กำหนดเป้าหมายการจัดการขยะที่สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน อาทิ เป้าหมายการลดปริมาณขยะ เป้าหมายการใช้ซ้ำ เป้าหมายการเก็บรวบรวมและรีไซเคิลขยะ เป้าหมายสัดส่วนการใช้วัสดุรีไซเคิลในผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

7) กำหนดโครงสร้างพื้นฐานระบบการรีไซเคิลขยะ พัฒนากลไกและมาตรการในการรีไซเคิลขยะ รวมทั้งหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องในการรีไซเคิลขยะ

8) กำหนดให้ออปท. มีอำนาจออกข้อบัญญัติท้องถิ่นกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารจัดการขยะในท้องถิ่น ดังนี้

8.1) หลักเกณฑ์การบริหารจัดการขยะในเขตพื้นที่ หรือร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น หรือมอบให้ออปท. อื่นหรือภาคเอกชนเข้ามาบริหารจัดการขยะ

8.2) หลักเกณฑ์มาตรฐานด้านการจัดการขยะ การคัดแยกขยะที่ต้นทาง การเก็บขนและการกำจัดขยะอย่างเหมาะสม

9) กำหนดมาตรการจัดการขยะครอบคลุมวงจรการเกิดขยะตลอดวัฏจักรชีวิตผลิตภัณฑ์ ตั้งแต่ขั้นตอนการผลิตและจัดจำหน่าย ขั้นตอนการบริโภค และขั้นตอนการบำบัดและการกำจัด ที่สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ประกอบไปด้วย

9.1) ในขั้นตอนการผลิตและจัดจำหน่าย ประกอบไปด้วย

1. มาตรการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยนำมาตรการ 3Rs ได้แก่ Reduce (การลด) Reuse (การใช้ซ้ำ) และ Recycle (การแปรรูปกลับมาใช้ใหม่) มาประยุกต์ใช้ รวมถึงการปรับใช้เทคโนโลยีในกระบวนการผลิต

2. มาตรการด้านผลิตภัณฑ์ ส่งเสริมการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ใช้ซ้ำได้ มีความคงทน สามารถกำจัดหรือนำกลับมาใช้ได้โดยไม่เป็นภัยต่อสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งมาตรการฉลากผลิตภัณฑ์ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์นั้น

3. มาตรการด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ วางหลักเกณฑ์กำหนดชนิดและประเภทของผลิตภัณฑ์ ส่วนประกอบและคุณสมบัติของวัสดุในผลิตภัณฑ์แต่ละประเภท พร้อมทั้งมาตรการฉลากผลิตภัณฑ์ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์นั้น

9.2) ในขั้นตอนการบริโภค ประกอบไปด้วย

1. มาตรการส่งเสริม ให้ภาครัฐและภาคเอกชนมีการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

2. มาตรการสนับสนุน ให้ผู้บริโภคจัดหาและใช้สินค้าแบบหมุนเวียน หรือมีกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

9.3) ในขั้นตอนการบำบัดและกำจัด ประกอบไปด้วย

1. กำหนดหน้าที่ของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการบำบัดและกำจัดขยะ ประกอบไปด้วยเทศบาล ผู้ประกอบการ คริวเรือน และประชาชน

2. กำหนดมาตรการควบคุมการคัดแยกขยะที่ต้นทาง กำหนดชนิดและประเภทของขยะที่ต้องทำการคัดแยก หน้าที่ของผู้ก่อให้เกิดหรือครอบครองขยะภาคครัวเรือนและภาคผู้ประกอบการในการคัดแยกขยะที่ต้นทาง

3. กำหนดหลักเกณฑ์มาตรฐานด้านการกำจัดขยะ วิธีการกำจัด การควบคุมดูแลระบบกำจัดขยะ และการติดตามตรวจสอบระบบกำจัดขยะที่ไม่ถูกสุขลักษณะ

4. กำหนดมาตรการส่งเสริมกิจการที่เกี่ยวข้องกับการนำขยะมาใช้ประโยชน์ อาทิ การผลิตพลังงาน และการรีไซเคิล

10) กำหนดมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ เพื่อควบคุมหรือจูงใจในการจัดการขยะตามความเหมาะสม เช่น การจัดเก็บค่าธรรมเนียมจัดการขยะ การจ่ายค่าขยะตามปริมาณที่ทิ้ง การใช้ระบบมัดจำคืนเงิน เป็นต้น

11) กำหนดมาตรการทางการเงิน ภาษี และทางสังคม เพื่อสนับสนุนการจัดการขยะ อาทิ การยกเว้นหรือลดหย่อนภาษีสำหรับกิจการที่ใช้ทรัพยากรแบบหมุนเวียน ให้เครดิตหรือเงินอุดหนุนสำหรับการดำเนินธุรกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม หรือการประกอบกิจการที่ใช้พลังงานและวัตถุดิบการผลิตอย่างประหยัดและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการให้รางวัลหรือการยกย่องทางสังคมสำหรับผู้ประกอบกิจการที่ประสบผลสำเร็จในการนำแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนมาประยุกต์ใช้

บทที่ 4

การสัมภาษณ์และการรับฟังความคิดเห็นต่อข้อเสนอเชิงกฎหมาย

ในบทนี้ คณะผู้วิจัยนำเสนอผลการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ และประชาสังคม ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาข้อเสนอเชิงกฎหมาย สรุปประเด็นข้อคิดเห็นจากการจัดการประชุมกลุ่มย่อย (focus group) ทั้งสามภาคส่วนและการประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน พ.ศ.

4.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก

คณะผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชนและนักวิชาการ รวม 12 หน่วยงานดังตารางที่ 4-1 เพื่อสอบถามถึงความจำเป็นและแนวทางการพัฒนากลไกเชิงสถาบัน เพื่อให้หน่วยงานหรือนักวิชาการได้รับข้อมูลที่เพียงพอต่อการให้สัมภาษณ์ คณะผู้วิจัยได้แนบข้อมูลประกอบการสัมภาษณ์ ได้แก่ สรุปสถานการณ์ปัญหาขยะและทรัพยากร ปัญหาการบริหารจัดการขยะที่ผ่านมา แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน เหตุผลความจำเป็นที่ต้องมีร่างกฎหมายและข้อเสนอเชิงกฎหมาย (รายละเอียดเนื้อหาในบทที่ 3) โดยมีประเด็นสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

7. จากข้อมูลสถานการณ์ปัญหาขยะ การใช้ทรัพยากร และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมถึงแรงกดดันทางการค้าการส่งออกที่มีการออกข้อกำหนดเรื่องสัดส่วนวัสดุรีไซเคิล (recycled content) ในผลิตภัณฑ์ และอนาคต ต้องออกแบบให้สินค้ามีความยั่งยืนมากขึ้นสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน (เช่น ทนทาน ใช้ซ้ำได้ ซ่อมได้ รีไซเคิลได้) ท่านคิดว่า ประเทศไทยจำเป็นต้องมีการปฏิรูปโครงสร้างกฎหมายและกลไกเชิงสถาบันหรือไม่ (หากท่านคิดว่ายังไม่จำเป็น ท่านคิดว่ามีแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างไร)
8. คณะผู้วิจัยได้ประมวลแนวคิดและความจำเป็นที่ต้องมีร่างกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน (ตามข้อมูลประกอบการสัมภาษณ์) ท่านเห็นด้วยหรือไม่หรือมีข้อเสนอแนะประการใด
9. คณะผู้วิจัยได้เสนอร่างกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนในระดับพระราชบัญญัติ โดยให้มีองค์การเฉพาะ คือ คณะกรรมการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนและสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน มีอำนาจหน้าที่ทั้งในเชิงการกำหนดนโยบาย การติดตามการดำเนินการตามนโยบาย และในเชิงการกำกับดูแล (เช่น ออกมาตรฐาน) ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร
10. การให้อำนาจแก่หน่วยงานเฉพาะ (คณะกรรมการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน) ในการออกกฎหมายลำดับรองเพื่อแสดงรายละเอียดของการดำเนินการเกี่ยวกับเศรษฐกิจหมุนเวียนมีประโยชน์ในทางปฏิบัติหรือไม่ และท่านเห็นว่าควรรวมศูนย์ให้มืองค์กรเฉพาะเป็นผู้ออกกฎหมาย

ลำดับรอง (ด้านเศรษฐกิจหมุนเวียน) เพียงองค์กรเดียว แทนที่จะให้อำนาจแก่แต่ละกระทรวงในลักษณะกระจายตัวเป็นทางเลือกที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพหรือไม่

11. การที่กฎหมายบัญญัติให้สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนมีอำนาจในการเป็นผู้รับเงิน จ่ายเงิน เก็บรักษา และบริหารจัดการเงินกองทุน CE เป็นทางเลือกที่เหมาะสมหรือไม่
12. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ต่อการปฏิรูประบบจัดการขยะสู่เศรษฐกิจหมุนเวียน

ตารางที่ 4-1 สรุปหน่วยงานผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อเสนอร่างกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน

ผู้ให้สัมภาษณ์	วันที่สัมภาษณ์	สถานที่
1. อดีตผู้บริหารระดับสูง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	6 ตุลาคม 2565	ระบบประชุมทางอิเล็กทรอนิกส์ (Zoom application)
2. นักวิชาการอนามัยสิ่งแวดล้อม	11 พฤศจิกายน 2565	สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. นักวิชาการเศรษฐกิจหมุนเวียนและคาร์บอน	15 พฤศจิกายน 2565	ระบบประชุมทางอิเล็กทรอนิกส์ (Zoom application)
4. ผู้แทนกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่	23 พฤศจิกายน 2565	ระบบประชุมทางอิเล็กทรอนิกส์ (Zoom application)
5. ผู้แทนกรมควบคุมมลพิษ	23 พฤศจิกายน 2565	กรมควบคุมมลพิษ
6. ผู้แทนสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม	25 พฤศจิกายน 2565	ระบบประชุมทางอิเล็กทรอนิกส์ (Zoom application)
7. ผู้แทนสำนักงานนโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ	30 พฤศจิกายน 2565	ระบบประชุมทางอิเล็กทรอนิกส์ (Zoom application)
8. ผู้แทนสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย	7 ธันวาคม 2565	ระบบประชุมทางอิเล็กทรอนิกส์ (Zoom application)
9. นักวิชาการกฎหมายสิ่งแวดล้อม	9 ธันวาคม 2565	ระบบประชุมทางอิเล็กทรอนิกส์ (Zoom application)
10. นักวิชาการด้านการกระจายอำนาจ	28 ธันวาคม 2565	ระบบประชุมทางอิเล็กทรอนิกส์ (Zoom application)
11. ผู้แทนสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	13 มกราคม 2566	ระบบประชุมทางอิเล็กทรอนิกส์ (Zoom application)
12. ผู้แทนกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น	27 มกราคม 2566	ระบบประชุมทางอิเล็กทรอนิกส์ (Zoom application)

ตารางที่ 4-2 สรุปประเด็นสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อเสนอร่างกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน

ประเด็น คำถาม/ผู้ให้ สัมภาษณ์	กรมควบคุม มลพิษ	กรมส่งเสริม การปกครอง ท้องถิ่น	สำนักงาน นโยบายและ แผน (สผ.)	สำนักงาน เศรษฐกิจ อุตสาหกรรม	กรม อุตสาหกรรม พื้นฐานและ การเหมืองแร่	สำนักงาน สภานโยบาย (สอวช.)	อดีต ผู้บริหาร ระดับสูง ทส.	สภา อุตสาหกรรม แห่งประเทศไทย	นักวิชาการ อนามัย สิ่งแวดล้อม	นักวิชาการ กฎหมาย สิ่งแวดล้อม	นักวิชาการ ด้านการ กระจาย อำนาจ	นักวิชาการ เศรษฐกิจ หมุนเวียน และ คาร์บอน
1. ท่านคิดว่าประเทศไทยจำเป็นต้องมีการปฏิรูปโครงสร้างกฎหมายและกลไกเชิงสถาบันหรือไม่	เห็นด้วย การบริหาร ทรัพยากร ประเทศใน ปัจจุบัน ‘อยู่ ในช่วงเปลี่ยน ผ่าน’ อาจใช้ ระยะเวลา เปลี่ยนแปลง โครงสร้างนาน	เห็นด้วย ปัจจุบันหน้าที่ ของท้องถิ่นมี เพียงการ “เก็บ ขน กำจัด” เท่านั้น อยาก ให้มีการบูรณา การของ หน่วยงาน ร่วมกัน	เห็นด้วย เพื่อให้ สอดคล้อง กับการ ทำงาน	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย ควรเป็นการบูร ณา -การร่วมม ัน ทั้งระบบ	เห็นด้วย	เห็นด้วย โครงสร้างใน ปัจจุบันไม่ ก่อให้เกิด การ ดำเนินงาน แบบ เศรษฐกิจ หมุนเวียน	เห็นด้วย โครงสร้าง การบริหาร ในปัจจุบันยัง ไม่มีคุณภาพ เพียงพอ	เห็นด้วย อาจไม่ จำเป็นต้อง สร้าง กฎหมายใหม่ สามารถใช้ กฎหมายที่มี อยู่ตอนนี้ได้ แต่ควรมีการ พัฒนาภ ว หมายบางตัว	เห็นด้วย อำนาจของ กฎหมายใน ปัจจุบัน ค่อนข้าง กระจายไป หลายส่วน และไม่บูรณา การร่วมกัน	เห็นด้วย อยากให้ทุก ภาคส่วนมี บทบาท ร่วมกัน
2. ท่านเห็นด้วยกับแนวคิดและความคิดจำเป็นที่จะต้องมีร่างกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจ	เห็นด้วย การทำให้ร่าง กฎหมายนี้ให้ เกิดขึ้นจริงอาจ ใช้ระยะเวลา 5- 10 ปี การแก้ไข กฎหมายอาจ แก้จาก	เห็นด้วย ปัจจุบันการ เก็บ ขน กำจัด ไม่ เพียงพอ และเพื่อเป็น การลดการ	ไม่เห็นด้วย ปัจจุบันมี กฎหมาย หลายฉบับ เกี่ยวกับการ จัดการขยะ บางกฎหมาย เป็นกฎหมาย	เห็นด้วย เนื่องจาก ปัจจุบันเป็น เพียงการ ปฏิบัติ แต่ย งขาดหลักการ และยังเป็น	เห็นด้วย แต่ไม่มั่นใจ เกี่ยวกับการ ผลักดัน กฎหมายใหม่	เห็นด้วย ควรเริ่มการ จากวิเคราะห์ ระบบก่อน เพื่อวางแผน ให้เหมาะสม กับเป้าหมาย ของประเทศ	เห็นด้วย ควรเขียน หลักการให้ ชัดเจน ควร ออกเป็น พ.ร.บ. ก่อน จากนั้นค่อย ของประเทศ	เห็นด้วย ควรระวัง ไม่ให้ กฎหมายทับ ซ้อนกับ ของเดิมที่มี อยู่ เนื่องจาก อาจทำให้	เห็นด้วย ควรมีการนำ กฎหมายการ จัดการขยะ จาก พ.ร.บ. อื่น ๆ เข้ามา รวมไว้ใน กฎหมาย CE	เห็นด้วย เพื่อสร้าง ความตระ หนักและเพิ่ม มูลค่าให้แก่ ทรัพยากร	เห็นด้วย แต่กฎหมาย ใหม่ระดับ พ.ร.บ. อาจ ไม่เพียงพอ	เห็นด้วย อยากให้ ประชาชนรู้จัก การคัดแยก ขยะและเห็น คุณค่าของ ทรัพยากร

ประเด็น คำถาม/ผู้ให้ สัมภาษณ์	กรมควบคุม มลพิษ	กรมส่งเสริม การปกครอง ท้องถิ่น	สำนักงาน นโยบายและ แผน (สผ.)	สำนักงาน เศรษฐกิจ อุตสาหกรรม	กรม อุตสาหกรรม พื้นฐานและ การเหมืองแร่	สำนักงาน สภานโยบาย (สอวช.)	อดีต ผู้บริหาร ระดับสูง ทส.	สภา อุตสาหกรรม แห่งประเทศไทย	นักวิชาการ อนามัย สิ่งแวดล้อม	นักวิชาการ กฎหมาย สิ่งแวดล้อม	นักวิชาการ ด้านการ กระจาย อำนาจ	นักวิชาการ เศรษฐกิจ หมุนเวียน และ คาร์บอน
หมุนเวียน หรือไม่ มี ข้อคิดเห็น ประการใด	กฎหมายเดิมที่มี อยู่ก่อนแต่ก็ ทำควบคู่ไปกับ การทำกฎหมาย ใหม่	เกิดภูเขา ขยะ	เชิงส่งเสริม บางอันเป็น กฎหมายเชิง บังคับ	เพียงการ สมัครใจอยู่			ออก กฎหมายลูก	เกิดความ สับสนในการ ปฏิบัติ				
3.ท่านเห็น ด้วยหรือไม่ หากร่าง กฎหมายจะ มีการจัดตั้ง องค์กร เฉพาะในการ ติดตาม นโยบายและ กำกับดูแลมี กฎหมาย ส่งเสริม เศรษฐกิจ หมุนเวียน	เห็นด้วย ควรมีหลาย หน่วยงานเข้า ร่วมด้วยในเชิง โครงสร้าง เพราะนอกจาก ด้านสิ่งแวดล้อม แล้วยังมีด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น เศรษฐกิจ สังคม	เห็นด้วย การทำงาน ควรเป็น การบูรณาการ ร่วมกัน ควรมี หน่วยงาน ส่วนกลางที่ คอยเป็นแกน นำและขับ เคลื่อนทิศทาง กำหนด บทบาทให้กับ หน่วยงานอื่นๆ	ไม่เห็นด้วย ควรใช้กลไก หรือ โครงสร้างที่มี อยู่เดิม ดำเนินการ ก่อน แล้ว ค่อยขยาย เป็นกร ปฏิรูปเต็ม รูปแบบ	ไม่เห็นด้วย ควรใช้การ เสนอผ่าน คณะกรรมการ BCG เนื่องจากมี อนุกรรมการ CE และมี อนุกรรมการ กฎหมายที่ ดูแลเรื่อง CE	เห็นด้วย หน่วยงาน กลางควร ดูแลภาพรวม ของการ บริหาร จัดการทั้ง ระบบและมี อำนาจกำกับ ดูแล หน่วยงานอื่น	ไม่เห็นด้วย ควรใช้ หน่วยงาน เดิมในการ กำหนด มาตรฐาน	เห็นด้วย หน่วยงาน หลักควรเป็น หน่วยงานรัฐ อาจต้อง หารือร่วมกับ สคก. เรื่อง การใช้ อำนาจ ระหว่างรัฐ กับรัฐ	เห็นด้วย เพื่อเป็นการ ปรับเปลี่ยน โครงสร้าง สามารถซึ่ง ถอดบทเรียน ได้จากการ จัดตั้ง สทช. เพื่อ ปรับปรุงและ พัฒนา	ไม่เห็นด้วย ควรเพิ่ม อำนาจให้แก่ หน่วยงาน หรือคณะ ทำงานเดิมที่ มีอยู่ก่อน	เห็นด้วย แต่หน่วยงาน ต้องมีอำนาจ ในการสั่งการ หน่วยงานอื่น หรืออยู่ ภายใต้สำนัก นายก	เห็นด้วย ควรจัดตั้งเป็น องค์กรอิสระ ตาม รัฐธรรมนูญ	ไม่เห็นด้วย เพราะ กฎหมาย บังคับให้เป็น หน้าที่ของทุก หน่วยงานอยู่ แล้ว

ประเด็น คำถาม/ผู้ให้ สัมภาษณ์	กรมควบคุม มลพิษ	กรมส่งเสริม การปกครอง ท้องถิ่น	สำนักงาน นโยบายและ แผน (สผ.)	สำนักงาน เศรษฐกิจ อุตสาหกรรม	กรม อุตสาหกรรม พื้นฐานและ การเหมืองแร่	สำนักงาน สภานโยบาย (สอวช.)	อดีต ผู้บริหาร ระดับสูง ทส.	สภา อุตสาหกรรม แห่งประเทศไทย	นักวิชาการ อนามัย สิ่งแวดล้อม	นักวิชาการ กฎหมาย สิ่งแวดล้อม	นักวิชาการ ด้านการ กระจาย อำนาจ	นักวิชาการ เศรษฐกิจ หมุนเวียน และ คาร์บอน
4. ท่านเห็น ด้วยหรือไม่ที่ รวมศูนย์ อำนาจการ ออกกฎหมาย ลำดับรอง ให้แก่ หน่วยงาน เฉพาะเพียง องค์กรเดียว	เห็นด้วย แต่ควรระวัง เรื่องของ บุคลากรที่เข้า มาทำหน้าที่ใน ช่วงแรก	เห็นด้วย หน่วยงาน กลางควรมี อำนาจใน การตัดสินใจ และ ขับเคลื่อน สนับสนุน การทำงาน ของ หน่วยงาน อื่น ๆ	เห็นด้วย ควรจัดตั้ง หน่วยงาน กลางและ ควรมีอำนาจ ในการสั่งการ หน่วยงานอื่น	เห็นด้วย คณะกรรมการ การ BCG เป็น คณะกรรมการ- การระดับชาติ สามารถสั่งการ ไปยังกระทรวง ที่เกี่ยวข้องได้	เห็นด้วย องค์กรที่จัดตั้ง ใหม่ควรต้องมี อำนาจของ กฎหมายอยู่ ด้วย มิเช่นนั้น หน่วยงาน ภายใต้ กระทรวงต่างๆ จะไม่ปฏิบัติ ตาม	เห็นด้วย เพื่อที่ หน่วยงาน กลาง วางแผนและ ดำเนินงาน ตาม เป้าหมาย รวมถึง สามารถ กำกับดูแลผู้ ที่มีส่วน เกี่ยวข้องใน ระบบ ทั้งหมดได้	เห็นด้วย ควรมีองค์กร ที่มีอำนาจใน การสั่งการ หน่วยงานอื่น ๆ	เห็นด้วย เพื่อป้องกัน ความ ผิดพลาดของ พ.ร.บ. ที่ จัดตั้ง ควรมี ผู้ที่คอย กำกับดูแล ให้แก่ทุก หน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง	เห็นด้วย ควรมีการ กำหนด หน้าที่และ บทลงโทษที่ ชัดเจน	เห็นด้วย หน่วยงาน กลางควรมี อำนาจใน การสั่งการ และบูรณา การ	เห็นด้วย องค์กรควรมี คณะกรรมการ ของตนเอง เนื่องจากมี อำนาจที่ สามารถบังคับ ใช้กฎหมายได้	ไม่เห็นด้วย อยากให้ กฎหมายเป็น ตัวกำหนด บทบาทการ ทำหน้าที่ของ ทุกหน่วยงาน
5. กฎหมาย บัญญัติให้ สำนักงาน คณะกรรมการ ส่งเสริม	เห็นด้วย แต่หากไม่ สามารถตั้ง กองทุนใหม่ได้ ในตอนต้นอาจ	เห็นด้วย -กองทุนควร มีกฎระเบียบ การเบิก เงินกองทุนที่	ไม่เห็นใจ กองทุน สิ่งแวดล้อม อาจจะเป็น ตัวเลือกที่ดี	ไม่เห็นใจหากมี การจัดตั้ง กองทุนใหม่ เนื่องจากเคย เสนอจัดตั้ง	เห็นด้วย กองทุน CE ควรมีการ จัดตั้งใหม่ และมีการ	เห็นด้วย กองทุนเดิมที่มี อยู่ใน ปัจจุบันอาจ ไม่ครอบคลุม	เห็นด้วย เนื่องจาก กองทุนที่มี อยู่มีความ ซับซ้อน	เห็นด้วย มุมมองคนไม่ ต้องการให้ กองทุนอยู่ ภายใต้การ	ไม่เห็นด้วย การตั้ง กองทุนใหม่ อาจทำให้ การร่าง	เห็นด้วย -ควรโอนถ่าย จากกองทุน สิ่งแวดล้อม เป็นกองทุน	เห็นด้วย ซึ่งกองทุนอาจ เป็น รูปแบบ ของกองทุน กสทช. และ	ไม่เห็นด้วย ควรหน่วยงาน เดิม เช่น กองทุน สิ่งแวดล้อม

ประเด็น คำถาม/ผู้ให้ สัมภาษณ์	กรมควบคุม มลพิษ	กรมส่งเสริม การปกครอง ท้องถิ่น	สำนักงาน นโยบายและ แผน (สผ.)	สำนักงาน เศรษฐกิจ อุตสาหกรรม	กรม อุตสาหกรรม พื้นฐานและ การเหมืองแร่	สำนักงาน สภานโยบาย (สอวช.)	อดีต ผู้บริหาร ระดับสูง ทส.	สภา อุตสาหกรรม แห่งประเทศไทย	นักวิชาการ อนามัย สิ่งแวดล้อม	นักวิชาการ กฎหมาย สิ่งแวดล้อม	นักวิชาการ ด้านการ กระจาย อำนาจ	นักวิชาการ เศรษฐกิจ หมุนเวียน และ คาร์บอน
เศรษฐกิจ หมุนเวียนมี อำนาจใน การเป็นผู้รับ เงิน จ่ายเงิน เก็บรักษา และบริหาร จัดการ เงินกองทุน CE เป็น ทางเลือกที่ เหมาะสม หรือไม่	ใช้กองทุน สิ่งแวดล้อมไป ก่อนแล้ว ปรับเปลี่ยน ภายหลัง	ชัดเจน และ มีเงื่อนไขใน การได้เงินทุน รายได้ของ กองทุนอาจ ได้จากภาษี บาปและ ภาษี สิ่งแวดล้อม - กองทุน ต้องสามารถ สนับสนุนทุก ภาคส่วน	แต่มีขอบเขต ของการใช้ เงิน ซึ่งอาจ ไม่ครอบคลุม กฎหมาย CE แต่การตั้ง กองทุนใหม่ อาจมี ข้อจำกัด เรื่องของการ หารายได้เข้า กองทุน	กองทุน อุตสาหกรรม แต่คณะ กรรมการเห็น ว่าไม่ควรจัดตั้ง กองทุนใหม่ เพราะอาจขัด กับ พ.ร.บ. วินัยการเงิน การคลังฯ หรือซ้ำซ้อน กับสิ่งที่มีอยู่ แล้ว	กำหนดระบุ เงื่อนไขการใช้ เงินกองทุน อย่างชัดเจน	วัตถุประสงค์ การทำงาน ของ พ.ร.บ. ใหม่ที่ออกมา	หลาย ขั้นตอนใน การขอใช้ งบประมาณ	กำกับดูแล ของภาครัฐ ถ้าจะจัดตั้ง ใน พ.ร.บ. CE รูปแบบ ของ คณะกรรมการ CE องค์ประกอบ และระบบ ของกองทุน ควรให้ บริหารโดย เอกชนได้	กฎหมายผ่าน ได้ยาก อาจ ใช้เงินกองทุน สิ่งแวดล้อม แต่อาจจะ ต้องปรับ หลักเกณฑ์ เพื่อให้นำเงิน มาใช้ในการ บริหาร จัดการได้ง่าย ขึ้น	CE เนื่องจาก มี วัตถุประสงค์ ที่กว้างและ ครอบคลุม เรื่อง สิ่งแวดล้อม มากกว่า -หน่วยงานที่ ดูแลอาจ ไม่ใช่ หน่วยงาน ภาครัฐก็ได้	เป็นไปตาม มาตรการเชิง รัฐธรรมนูญ	อาจต้องมีการ ปรับเปลี่ยนให้ ใช้เงินใน กองทุนได้ง่าย ขึ้น หรือหาก จัดตั้งกองทุน ใหม่ควรให้เป็น การระดมทุน มากกว่าการใช้ เงินจากภาครัฐ
6. ข้อคิดเห็น และข้อเสนอ แนะอื่น ๆ	-ระหว่างร่าง กฎหมายแม่ สามารถเตรียม กฎหมายลูก และควรเริ่ม จากสิ่งที่สำคัญ	-อยากให้มี ปลายทางมา รับช่วงต่อ ทาง อปท. ก็ พร้อมที่จะ ช่วยในการ	-การปฏิรูป กฎหมายต้อง ใช้เวลานาน ควรใช้กลไก หรือโครงสร้าง ที่มีอยู่เดิม	การออก กฎหมายลูก ณ ตอนนี สามารถเริ่ม ได้ก่อน โดย ไม่ต้องรอ	- เสนอว่าให้มี การทำพื้นที่ sand box หรือ พื้นที่นำ ร่องเรื่องของ การจัดการ	-ควรมีการ ตั้งเป้าหมาย CE ของ ประเทศไทย ให้ชัดเจนก่อน และควรมีการ	-ร่างกฎหมาย ใหญ่ (พ.ร.บ.) ควรเขียน หลักการให้ ชัดเจน กรณีที่ ไม่ดำเนินการ	-การเขียน พ.ร.บ. ควร เขียนในเชิง สนับสนุนและ ตามทัน เทคโนโลยี	-เสนอแนะว่า ต้องชี้ให้เห็น ถึง ความสำคัญ ของการทำ กฎหมาย CE	-กฎหมาย CE ต้องมี เครื่องมือทาง เศรษฐศาสตร์ เข้ามา สนับสนุน เช่น	-หากไม่ สามารถ ผลักดันให้เป็น องค์กรอิสระ ตาม รัฐธรรมนูญได้	-อยากให้มีการ จัดการ เป็น การบูรณาการ ทุกกระทรวง ร่วมกัน สามารถเขียน

ประเด็น คำถาม/ผู้ให้ สัมภาษณ์	กรมควบคุม มลพิษ	กรมส่งเสริม การปกครอง ท้องถิ่น	สำนักงาน นโยบายและ แผน (สผ.)	สำนักงาน เศรษฐกิจ อุตสาหกรรม	กรม อุตสาหกรรม พื้นฐานและ การเหมืองแร่	สำนักงาน สภานโยบาย (สอวช.)	อดีต ผู้บริหาร ระดับสูง ทส.	สภา อุตสาหกรรม แห่งประเทศไทย	นักวิชาการ อนามัย สิ่งแวดล้อม	นักวิชาการ กฎหมาย สิ่งแวดล้อม	นักวิชาการ ด้านการ กระจาย อำนาจ	นักวิชาการ เศรษฐกิจ หมุนเวียน และ คาร์บอน
	ที่สุด และมี แนวโน้มจะทำ ได้ที่สุดผนวกไป กับการสร้าง สังคม สร้าง บริบทและองค์ ความรู้ ซึ่งการ ดำเนินการ บางอย่างไม่ สามารถรอ กฎหมายได้และ ต้องทำให้ทุกคน ตระหนักถึง ความสำคัญของการ มี CE ให้ได้ -ควรเสนอเหตุผล สนับสนุนในเชิง สถิติ -การลงโทษ อปท. ที่ไม่ทำ	คัดแยกและ เก็บรวบรวม - ควรมีการ สร้างแรงจูง ให้ทุกฝ่าย เช่น โรงงาน รีไซเคิลจะได้ ดอกเบี้ยจาก ธนาคารที่ต่ำ กว่าปกติ -มีผู้อัตโนมัติ เป็นระบบมัด จำคืน -เสนอแนะ ให้สนับสนุน การ ออกแบบ ผลิตภัณฑ์ให้ เป็นมิตรต่อ สิ่งแวดล้อม	ดำเนินการ ก่อน ตาม บทบาทหน้าที่ - ควรมีกกล ไก KPI เป็นตัวชี้วัด จากการ ตรวจสอบ และรายงาน ผล	กฎหมายแม่ ให้เสร็จ สมบูรณ์ ทำ คู่ขนานกันไป -กังวลเรื่องการ ซ้อนทับกับ อำนาจเดิมของ องค์กรอื่น ยกตัวอย่าง การใช้ค่าใน กฎหมาย “การใช้อำนาจ ตามกฎหมาย ลำดับรองทั้ง ปวง ต้องเอา เงื่อนไขตาม กฎหมาย CE ไปคำนึง ประกอบด้วย” หรือ “การใช้	ขยะ ประชาชนจะ ได้เห็นภาพ ทำ ให้การผลักดัน กฎหมายอาจ ง่ายขึ้น - ควรมี เครื่องช่วย บีบอัดก้อน ในชุมชน	บูรณาการเข้า กับเรื่องอื่น ๆ ด้วย - ควรมี Digital platform เพื่อวิเคราะห์ ผลข้อมูลการ จัดการได้ - มาตรฐาน CE การส่งเสริม ให้กับ ผู้ประกอบการ รับมือกับ พ.ร.บ CE มี 3 ส่วนได้แก่ 1การทำ Business Model 2.	จะเกิดผล อย่างไร และ ยกตัวอย่าง กรณีประเทศ ที่ประสบ ความสำเร็จ - หาก อปท. ไม่สามารถ ดำเนินการเอง ได้ก็ต้องให้ หน่วยงาน กลางลงไป ดำเนินการ โดยที่ อปท. เป็นผู้จ่ายเงิน ค่าดำเนินการ	-เสนอให้มีการ กฎหมายใหม่ที่ การส่งเสริม เพื่อให้เกิดการ หมุนเวียนหรือ การนำกลับมา ใช้ใหม่มากกว่า การบังคับใช้ -กังวลการ รวมกฎหมาย ย่อยที่ ออกมาก่อน หน้าจะ สามารถ รวมอยู่ ภายใต้ CE ได้อย่างไร	ถ้าไม่ทำอะไร เกิดผลกระทบ อย่างไร โดย วิเคราะห์ผล ออกมาตัวเลข ที่แสดงผล กระทบความ เสียหายให้คน เห็นภาพมาก ขึ้น	ผลิตภัณฑ์ที่ เป็นการใช้ ทรัพยากร ธรรมชาติ ต้อง เก็บ tax และ ต้องกลับคืนสู่ กองทุน สิ่งแวดล้อม -แนะนำการ สร้างแรงจูงใจ ควรเริ่มจาก มากไปหาน้อย องค์กรใด สามารถทำได้ ก่อนจะได้ผล ประโยชน์ มากกว่า องค์กรที่ เปลี่ยนแปลง ทีหลัง	สามารถ ผลักดันคล้าย ๆ กับคณะ กรรม-การ ทรัพยากรน้ำ แห่งชาติ หรือ ในกรณีที่ให้ กฎหมายมีผล อ่อน ๆ ให้ ออกแบบ คล้ายกับ กฎหมาย กระจาย อำนาจจะเข้า ไปแทรกอยู่ ตามกฎหมาย หลัก ซึ่งจะ สามารถบังคับ ให้ดำเนินการ ได้บ้าง	กฎหมาย กำหนดหน้าที่ ให้แต่ละ กระทรวงได้ -การกำหนด หน้าที่ให้มี การแยกขยะ ตลอด Supply chain ให้ ชัดเจนและ ถูกต้อง -เสนอให้มีการ ตรวจสอบ ติดตามเพื่อ ประเมินผล การดำเนินงาน (monitor)

ประเด็น คำถาม/ผู้ให้ สัมภาษณ์	กรมควบคุม มลพิษ	กรมส่งเสริม การปกครอง ท้องถิ่น	สำนักงาน นโยบายและ แผน (สผ.)	สำนักงาน เศรษฐกิจ อุตสาหกรรม	กรม อุตสาหกรรม พื้นฐานและ การเหมืองแร่	สำนักงาน สภานโยบาย (สอวช.)	อดีต ผู้บริหาร ระดับสูง ทส.	สภา อุตสาหกรรม แห่งประเทศไทย	นักวิชาการ อนามัย สิ่งแวดล้อม	นักวิชาการ กฎหมาย สิ่งแวดล้อม	นักวิชาการ ด้านการ กระจาย อำนาจ	นักวิชาการ เศรษฐกิจ หมุนเวียน และ คาร์บอน
	ตามหน้าที่ควร ใช้วิธีทางอ้อม เช่น หาก อปท. ไม่สามารถ บริหารจัดการ ของเสียได้ ก็ให้ หน่วยงานอื่น เข้ามาเป็น ผู้จัดการแทน และทาง อปท. จะไม่ได้รับเงิน สนับสนุนจาก ทางกองทุน			ดุลพินิจของ เจ้าหน้าที่ของ รัฐที่เกี่ยวข้อง จะต้องไม่ต่ำกว่า มาตรฐาน CE” แบบนี้ เพื่อให้องค์กร อื่นเข้าใจได้ว่า กม. ฉบับนี้ ไม่ได้ซ้อนทับ อำนาจของ หน่วยงานที่มี อยู่		วัตถุดิบที่ เป็น ทรัพยากร หมุนเวียน และ 3. Feed stock				-ควรสร้าง ความตระหนัก ให้ผู้คนเข้าใจ ว่าขยะคือ ทรัพยากรที่ สามารถนำ กลับมาใช้ได้ และมีมูลค่า		

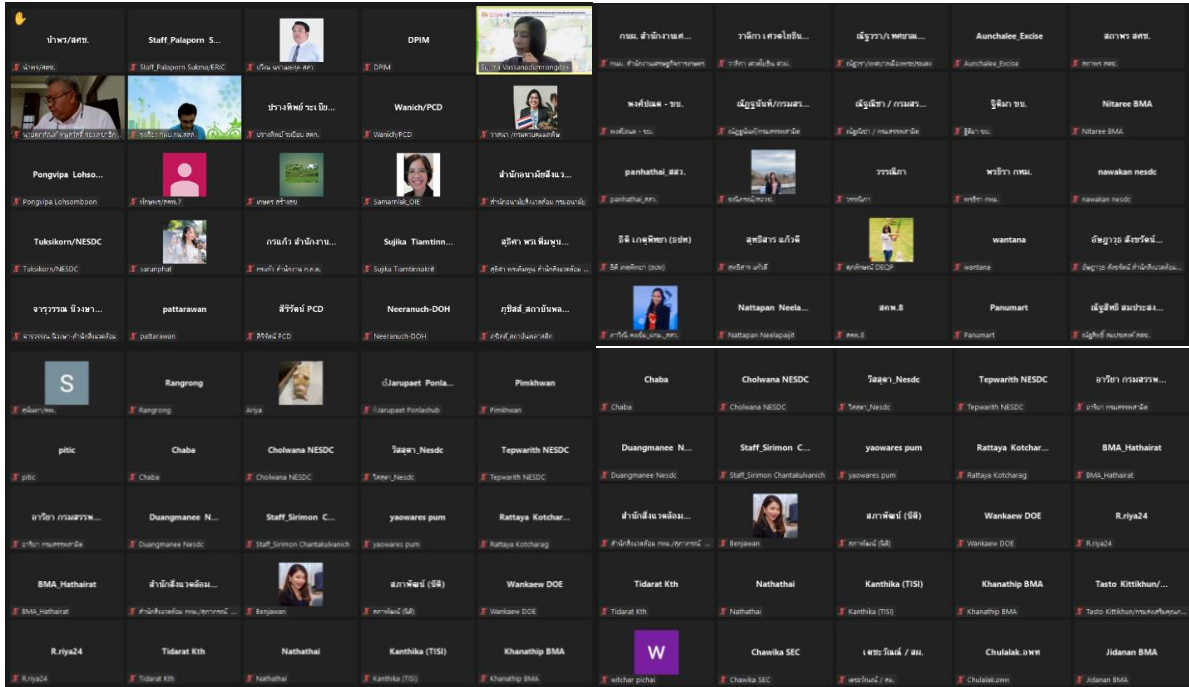
จากการสัมภาษณ์ 12 หน่วยงาน สามารถสรุปแนวโน้มความคิดเห็นในภาพรวมได้ดังนี้

- 1) ทุกหน่วยงานและนักวิชาการตระหนักถึงปัญหาและช่องว่างของการจัดการขยะและทรัพยากร และเห็นด้วยว่าประเทศไทยจำเป็นต้องมีการปฏิรูปโครงสร้างกฎหมายและกลไกเชิงสถาบัน
- 2) 11 จาก 12 หน่วยงาน/ราย เห็นด้วยกับแนวคิดและความจำเป็นที่จะต้องมีการร่างกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนโดยควรบูรณาการกฎหมายที่มีอยู่ แต่การผลักดันกฎหมายใหม่อาจใช้ระยะเวลาค่อนข้างมาก หากแก้ไขส่วนใดได้หรือออกกฎหมายเฉพาะได้ (เช่น พรบ. EPR บรรจุภัณฑ์) ให้ทำไปก่อน
- 3) การจัดตั้งองค์กรเฉพาะ ผู้ให้สัมภาษณ์ กว่าครึ่ง เห็นด้วย โดยควรเป็นหน่วยงานที่กำหนดทิศทาง นโยบายและสั่งการหน่วยงานอื่นได้ ส่วนผู้ที่ไม่เห็นด้วย มองว่า สามารถเพิ่มอำนาจหน้าที่ให้กับหน่วยงานที่มีอยู่ได้
- 4) กองทุนส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน: มีทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย เห็นด้วยในประเด็นที่ว่า การส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน ต้องมีเงินสนับสนุน และกองทุนที่มีอยู่ไม่ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของ เศรษฐกิจหมุนเวียน อาจถ่ายโอนกองทุนสิ่งแวดล้อมมาเป็นกองทุนส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน จัดหารายได้จากสินค้าที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ส่วนผู้ที่ไม่เห็นด้วย มองว่าควรต้องระวางใน 2 ประเด็น คือ (1) ควรระดมทุนเอกชนมาแทน และ (2) รัฐ (กระทรวงการคลัง) ไม่มีนโยบายให้ตั้งกองทุนใหม่ อาจใช้กองทุนสิ่งแวดล้อมไปก่อนช่วงแรก

4.2 การประชุมกลุ่มย่อย (focus group) ต่อข้อเสนอกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน

การประชุมกลุ่มย่อย (focus group) ประกอบด้วยกลุ่มภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ ภาคประชาสังคม และ NGOs จัดขึ้นช่วงวันที่ 2 และ 3 กุมภาพันธ์ 2565 ทางระบบการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Zoom application)

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม (ตามที่ได้ลงทะเบียน)

วันพฤหัสบดีที่ 2 กุมภาพันธ์ 2566 เวลา 9.00 – 11.00 น. การประชุมกลุ่มย่อย (focus group) กลุ่มภาครัฐ มีผู้เข้าร่วมประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Zoom application) สูงสุด 89 ราย โดยมีผู้ลงทะเบียน 77 ราย ดังนี้

1) นางสาวจิตติมา แสงงาม	กรมการขนส่งทางบก
2) นายพงศ์ปณต แดงมั่ง	กรมการขนส่งทางบก
3) นางสาววานิช สาวาโย	กรมควบคุมมลพิษ
4) นายเชิดชัย วรแก่นทราย	กรมควบคุมมลพิษ
5) นายณัฐพงษ์ บุญชุม	กรมควบคุมมลพิษ
6) นางสาวจิตานุช บุญศรี	กรมควบคุมมลพิษ
7) นายธีราพร วิริวุฒิกกร	กรมควบคุมมลพิษ
8) นางสาวรนิษฐา แหวกวารี	กรมควบคุมมลพิษ
9) นางสาววาสนา แจ่มประจักษ์	กรมควบคุมมลพิษ
10) นางสุนันทา พลทวงษ์	กรมควบคุมมลพิษ
11) นายบัญชาการ วินัยพานิช	กรมควบคุมมลพิษ
12) นางสาวสิริรัตน์ ขำวารี	กรมควบคุมมลพิษ
13) นายสารินทร์ สำราญ	กรมควบคุมมลพิษ
14) นางสาวเบญจวรรณ บัวน่วม	กรมควบคุมมลพิษ
15) นายยุทธกิจ ชูสุทธิ์	กรมควบคุมมลพิษ

16) นางสาวอาริยา ภูวัฒนกุล	กรมสรรพสามิต
17) นางสาวอัญชลี เขียวเงิน	กรมสรรพสามิต
18) นางสาวณัฐนันท์ วันไชยธนวงศ์	กรมสรรพสามิต
19) นางสาวณัฐนิชา ทรัพย์เกิด	กรมสรรพสามิต
20) ดร.ธีรวัช ตันนุกิจ	กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่
21) นางสาวนันท์ บุญยฉัตร	กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่
22) นางสาวจารุวรรณ นิวงษา	กองนโยบายและแผนงาน กรุงเทพมหานคร
23) นายธิตี เกตุพิทยา	ธนาคารแห่งประเทศไทย
24) ดร.วาฬิกา เศรษฐโยธิน	ศูนย์วิจัยและฝึกอบรมด้านสิ่งแวดล้อม
25) นางสาวมณฑา วชิรพันธุ์	สถาบันพลาสติกแห่งประเทศไทย
26) นายภูษิสส์ สุขสัน	สถาบันพลาสติกแห่งประเทศไทย
27) นายศุภสันต์ หนูสวัสดิ์	สมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย
28) นางสาวสถาพร สุขศรีวรรณ	สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
29) นางสาวทักษิกร ขจรกุล	สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
30) นางนำพร นิธิสุนทรวิทย์	สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
31) นางสาววิสุตา บุญมี	สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
32) นางสาวชลลนา มณีสวัสดิ์	สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
33) นายธนัทพัฒน์ ทาตะคุณ	สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
34) นางสาวบงกชกร โทเกาะ	สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
35) นางสาวสุประมา โรจนะบุรานนท์	สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
36) นางสาวจารุพัสตร์ พลทรัพย์	สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
37) นายครรชิต คุณากร	สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
38) นางสาววันทนา ไสสอาด	สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
39) นางสาวสมานลักษณ์ ตัณฑิกุล	สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม
40) นางสาวนิสกา ม่วงพัฒน์	สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม
41) นางสาวปรางทิพย์ ระเบียบ	สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
42) นางสาวธิดา เบ็ญจวรรณ	สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
43) นางปรัชญาภา ไชยกิจ	สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์
44) นางสาวชวิกา โกมลมิตร	สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์
45) นายพิติ ชินสำราญ	สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์
46) นางสาวกรแก้ว แสงทอง	สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

47) นายรัฐพันธ์ นีละไพจิตร	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน
48) ดร.พงษ์วิภา หล่อสมบูรณ์	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
49) นางสาวเยาวเรศ อุปมายันต์	สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา
50) นายอดุลย์ โมฮารา	สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา
51) นายเดชะวัฒน์ พจน์สมพงษ์	สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
52) นางสาวบุศมาศ แดงปรก	สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
53) นางสาวนันทะหทัย สงบพันธ์	สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
54) นางสาวกัญญิกา นันทปรีชา	สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
55) นางสาววิชา พิชัยณรงค์	สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
56) ดร.ปวีณ นราเมธกุล	สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
57) นางสาวปานหทัย ธรรมโชติ	สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
58) นายนรชัย รังสีวิจิตรประภา	สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ
59) นางสาวชนิภรณ์ เรืองฤทธิ์	สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ
60) นายเทพฤทธิ์ ทองหอม	สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
61) นางสาวสุนิรัตน์ รัตนะ	สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 7 (สระบุรี)
62) นางสาวสุนิรัตน์ รัตนะ	สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 7 (สระบุรี)
63) นางสาวทักษพร สองเมือง	สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 7 (สระบุรี)
64) นางสาวสัจจาพร เขยกีวงษ์	สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 7 (สระบุรี)
65) นางสุธิตา พรเพิ่มพูน	สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร
66) นายอัษฎาฐ สัจจรัตน์	สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร
67) นายประพาส เหลืองศิริินภา	สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร
68) นางสาววรรณิภา วงศ์ยะรา	สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร
69) นางสาวจิตานันท์ เกาสายพันธุ์	สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร
70) นายเดชศักดิ์ดา ศุภเวที	สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร
71) นายคณาธิป แจ้งจำรัส	สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร
72) นายสุทธิสาร แก้วดี	สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร
73) นายทัยธัช หิรัญเรือง	สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย
74) นางสาวประภัสสร ขจร	สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย
75) นางสาวจุฬาลักษณ์ พรหมมา	องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน)

76) นางนิรมล สิทธิไกรพงษ์	องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี
77) นางสาวณัฐวรา เทพศรี	เทศบาลเมืองพระประแดง

วันพฤหัสบดีที่ 2 กุมภาพันธ์ 2566 เวลา 13.30 – 15.30 น. การประชุมกลุ่มย่อย (focus group) กลุ่มภาคเอกชน มีผู้เข้าร่วมประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Zoom application) สูงสุด 69 ราย โดยมีผู้ลงทะเบียน 71 ราย ดังนี้

1) นางสาวอรัญญา ลือประดิษฐ์	กลุ่มธุรกิจ TCP
2) นายประทรศน์ สุตะบุตร	กลุ่มบริษัท ดาว ประเทศไทย
3) ดร.อรัญ พงศ์กรธรรม	กลุ่มบริษัท ดาว ประเทศไทย
4) นายประทีป ภาววงศ์ศักดิ์	กลุ่มอุตสาหกรรมเคมี สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
5) ดร.ณัฐวุฒิ จารุเมธิน	บริษัท เซ็ปปี้ จำกัด (มหาชน)
6) นางสาวเพ็ญวิ สีรัตน์ศิริ	ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน)
7) นางสาวนพรัตน์ เตชะวณิช	ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน)
8) นางสาวพราวดี คงกะพันธ์	ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน)
9) นางภนิดา ทวีลาภ	ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน)
10) นายประมุข จาริประสิทธิ์	ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน)
11) นายพรพิพัฒน์ กลิ่นพงษ์ศิริ	ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน)
12) นางสาวชุตามาศ เจริญพร	บริษัท เซอร์พลัส เทค จำกัด
13) นายปฏิญญา ศิลสุภดล	บริษัท เต็ดตรา แพ้ค (ประเทศไทย) จำกัด
14) นายพลางคสิทธิ์ สุทธิปริยาศรี	บริษัท เนสท์เล่ (ไทย) จำกัด
15) นางสาวสุทธิดา ฝากคำ	บริษัท เวสต์ แมเนจเม้นท์สยาม จำกัด
16) นางสาวสาธิตา ทักษเดช	บริษัท เอจีซี วินิไทย จำกัด (มหาชน)
17) นางสาวกัญญภัทร โสมประยูร	บริษัท เอจีซี วินิไทย จำกัด (มหาชน)
18) นายสุนทร ยงค์วิบูลศิริ	บริษัท เอสซีจี แพคเกจจิ้ง จำกัด (มหาชน)
19) นางสาวพริมพร แก้วอรุณคำ	บริษัท เอสซีจี แพคเกจจิ้ง จำกัด (มหาชน)
20) นายชยุตม์ สกกุลคู	บริษัท แทคท์ โซเชียล คอนซัลติ้ง จำกัด
21) นายนันท์วัต ธรรมหทัย	บริษัท โคคา-โคลา(ประเทศไทย) จำกัด
22) นายมานิช กุลศรีสมบัติ	บริษัท โพรเกรส ฟาซิลิตีส์ แมเนจเม้นต์ จำกัด
23) นางสาวทิพาพันธ์ อัครวัฒน์	บริษัท โอเอสสภา จำกัด (มหาชน)
24) นางสาวอรัญ พูลทรัพย์	บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ รีไซเคิล จำกัด
25) นางสาวพิมพ์พิชชา เทียนศิริ	บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน)
26) นางสาววลีทิพย์ พรหมโอบ	บริษัท ไทยเบเวอร์เรจแคน จำกัด

27) นางกิตติยา แสตนทวิสุข	บริษัท ไทยเบเวอเรจเรจแคน จำกัด
28) นายกฤตยศ ปัญญาคง	บริษัท ไทยเบเวอเรจเรจแคน จำกัด
29) นางชลินทรา กู้เกียรติกุลชัย	บริษัท ไทยน้ำทิพย์ คอร์ปอเรชั่น จำกัด
30) นายณภัทร คุณาจิตพิมล	บริษัท ไบเออร์ โฮลดิ้ง (ประเทศไทย) จำกัด
31) นายเปรม พลภักษ์ยานนท์	บริษัท กรีนทูเก็ต จำกัด
32) นายกำธร พัฒนแก้ว	บริษัท กรีนสปอต จำกัด
33) นางสาวธารทิพย์ โพธิ์ตันติมงคล	บริษัท ชันโทรี เป๊ปซี่โค เบเวอเรจ (ประเทศไทย) จำกัด
34) นางสาววิภาวรรณ ทศนปรีชาชัย	บริษัท ชันโทรี เป๊ปซี่โค เบเวอเรจ (ประเทศไทย) จำกัด
35) นางสาวธารทิพย์ โพธิ์ตันติมงคล	บริษัท ชันโทรี เป๊ปซี่โค เบเวอเรจ (ประเทศไทย) จำกัด
36) นายชาติรี เพ็องฟู	บริษัท ดอยคำผลิตภัณฑ์อาหาร จำกัด
37) นางสาวพรพิมล มานะอุดมการ	บริษัท ที. เอ. ซี. คอนซูเมอร์ จำกัด (มหาชน)
38) นางสาวมาณวิภา ปิ่นทองคำ	บริษัท ธนาकारกสิกรไทย จำกัด (มหาชน)
39) นางสาวจิตรา บุญสม	บริษัท บางกอกแคน แมนูแฟคเจอร์ จำกัด
40) นายสมมาศ ดากระบุศย์	บริษัท บางกอกแคน แมนูแฟคเจอร์ จำกัด
41) นายสมชาติ ทำมารุ่งเรือง	บริษัท บีเอสที เอเนออส อีลาสโตเมอร์ จำกัด
42) นายกัมปนาท ฉายศิริ	บริษัท บีจี คอนเทนเนอร์ กล๊าส จำกัด (มหาชน)
43) นางสาวรังสิมา รุ่งนภา	บริษัท บีจี คอนเทนเนอร์ กล๊าส จำกัด (มหาชน)
44) นางสาวสายนที จำปรัตน์	บริษัท ปตท. น้ำมัน และการค้าปลีก จำกัด (มหาชน)
45) นางสาวพิมพ์พิสุทธิ์ หงษ์ชยางกูร	บริษัท ปตท. น้ำมัน และการค้าปลีก จำกัด (มหาชน)
46) นายนำพล ลิ้มประเสริฐ	บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน)
47) นางสาวนงลักษณ์ สติตย์กาญจน์	บริษัท พรอคเตอร์ แอนด์ แกมเบล เทรดิง (ประเทศไทย) จำกัด
48) ดร.สวณิตย์ บุญญาสุวัฒน์ ศรีเลิศฟ้า	บริษัท พีทีที โกลบอล เคมิคอล จำกัด (มหาชน)
49) นายประสิทธิ์ สุระเชษฐพานิช	บริษัท มาลีกรูป จำกัด (มหาชน)
50) นางสาวณัฐฉิณี เนตรอำไพ	บริษัท ยูนิลีเวอร์ ประเทศไทย จำกัด
51) นายปฏิการ มหัทธนารักษ์	บริษัท ไรโซเคิล เอ็นจิเนียริง จำกัด
52) นายเอกศักดิ์ บุญทองใหม่	บริษัท วีโอเลีย เซอร์คูล่า พอลิเมอร์ (ประเทศไทย) จำกัด
53) นางสาวพิชชาภา เหล็กเพชร	บริษัท สตาร์บอร์ด จำกัด
54) นายสมศักดิ์ พิฆเนศวร	บริษัท สหวิริยาสตีลอินดัสตรี จำกัด (มหาชน)
55) ดร.ศิรินทิพย์ จันทร์ถึง	บริษัท สหวิริยาสตีลอินดัสตรี จำกัด (มหาชน)
56) นางสาวนิภาพรรณ พึ่งสมบุญ	บริษัท สหวิริยาสตีลอินดัสตรี จำกัด (มหาชน)
57) นายพงศ์สวัสดิ์ สวัสดิภาพ	บริษัท สหวิริยาสตีลอินดัสตรี จำกัด (มหาชน)

58) นายรัตพล ชุมเชื้อ	บริษัท สหวิริยาสตีลอินดัสตรี จำกัด (มหาชน)
59) นายพนกฤษณ์ ศิริธีระเมธาวัชร	บริษัท อินโนเวสต์ จำกัด
60) ดร.อาทิตย์ ปุญญกันต์	บริษัท อีโค เฟรนด์ลี่ ไทย จำกัด
61) นางสาวจรรยา คัดชนะเงิน	สถาบันการจัดการบรรจุภัณฑ์และรีไซเคิลเพื่อสิ่งแวดล้อม
62) นายธีระพล ตีรวศิน	สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
63) นายนภดล ศิวะบุตร	สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
64) นายทวี จงควินิต	สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
65) นายอภิสิทธิ์ ธรรมแก้ว	สมาคมอุตสาหกรรมเครื่องตี๋มไทย
66) นางอุมาศรี อภิชัยนันท์	สมาคมอุตสาหกรรมเยื่อและกระดาษไทย
67) นางสาวสุวิมล สวัสดิ์ศิริ	สมาคมอุตสาหกรรมเยื่อและกระดาษไทย
68) นายอุดม เสถียรภาพงษ์	สมาคมอุตสาหกรรมไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์และโทรคมนาคมไทย
69) นางสาวอลิสรา ศิวาธร	โรงแรมศิวาเทล กรุงเทพ
70) นางสุพัชรา วงศ์ภาคำ	Group of Technology
71) นายสรรพัชญ์ พจนาวราพันธ์	SC GRAND

วันศุกร์ที่ 3 กุมภาพันธ์ 2566 เวลา 9.00 – 11.00 น. การประชุมกลุ่มย่อย (focus group) กลุ่มภาควิชาการ ประชาสังคม NGO มีผู้เข้าร่วมประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Zoom application) สูงสุด 24 ราย โดยมีผู้ลงทะเบียน 23 ราย ดังนี้

1) รศ.ดร.ตระการ ประภัสพงษา	คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
2) ผศ.ดร.นิตา ชัยมูล	คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
3) รศ.ดร.ณภัทร จักรวัฒนา	คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
4) ผศ.ดร.วิภาดา วราร์ห์บัณฑิต	คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
5) รศ.ดร.อักรพงศ์ อันทอง	คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้
6) รศ.ดร.นิรมล สุธรรมกิจ	คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
7) รศ.ดร.เกรียงไกร เตชกานนท์	คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
8) ผศ.ดร.เรวดี จรุงรัตนพงศ์	สาขาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
9) ผศ.ดร.วรธิดา ไชยปะ	สถาบันนโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
10) นายวรุณ วารัญญานนท์	ศูนย์ความเป็นเลิศด้านเทคโนโลยีปิโตรเคมีและวัสดุ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
11) นางสาวสุปณิตาราย์ แหวนวงษ์	มหาวิทยาลัยมหิดล
12) นางสาวชนิกานต์ มะโหรา	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม

13) นายราชา อัครวนนท์	สถาบันสิ่งแวดล้อมสต็อกโฮล์ม
14) นางสาวนาภรณ์ ยั่งยืนธรรม	สถาบันสิ่งแวดล้อมสต็อกโฮล์ม
15) นางสาวณัฐชยาน์ หอมสมบัติ	มูลนิธิบูรณะนิเวศ
16) นางสาวปุณณธร จึงสมาน	มูลนิธิบูรณะนิเวศ
17) นางสาวชุติมณฑน์ โถวสกุล	มูลนิธิบูรณะนิเวศ
18) นางสาวนิชชาวัลย์ บุบผาชาติ	มูลนิธิบูรณะนิเวศ
19) นางสาวประกายกานต์ พันเพชร	มูลนิธิบูรณะนิเวศ
20) นางสาวเพ็ญโฉม แซ่ตั้ง	มูลนิธิบูรณะนิเวศ
21) นางสาวศลิษา ไตรพิพิธศิริวัฒน์	มูลนิธิความยุติธรรมเชิงสิ่งแวดล้อม
22) นางสาวพิชามณูชัช รักรอด	กรีนพีซ ประเทศไทย
23) ดร.ไชยยศ บุญญากิจ	เครือข่ายส่งเสริมการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืนแห่งประเทศไทย

4.2.1 สรุปประเด็นคำถาม ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะจากแต่ละกลุ่ม

หมายเหตุ: ตัวเอียงแสดงคำตอบของคณะผู้วิจัยหลังการประชุม

ขอบเขตและนิยามผู้มีส่วนรับผิดชอบ

ภาคเอกชน

1) ควรวรรณผู้ค้าปลีก (Retailer) เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตลอดทั้งห่วงโซ่คุณค่าของผลิตภัณฑ์

ตอบ: รวมแล้วในนิยาม "ผู้ประกอบการ" ตามมาตรา 5

ภาควิชาการ ภาคประชาสังคม และ NOGs

1) นิยาม "ผู้ครอบครองของเสีย" อาจจะไม่ครอบคลุม เสนอให้ปรับเป็น "ผู้ครอบครองที่ใช้แล้ว" ทั้งนี้ ในร่างพระราชบัญญัติยังขาดการนิยาม "ผู้กำจัดของเสีย"

ตอบ: เห็นด้วยและเพิ่มแล้ว ในนิยามตามมาตรา 5

บทบาทและความรับผิดชอบของผู้มีส่วนได้เสีย

ภาครัฐ

1) ประชาชนควรมีบทบาทมากขึ้น เนื่องจากประชาชนถือเป็นผู้ก่อมลพิษ

ตอบ: รวมอยู่ในผู้ครอบครองแล้วอีกทั้งยังมีหน้าที่ตามหลักพื้นฐานในหมวด ที่ 2 มาตรา 11 และ มาตรา 15

2) ร่างกฎหมายยังขาดมาตรการที่ใช้บังคับกับผู้บริโภค และยังมีมาตรการอื่น ๆ ที่สามารถกำหนดได้ กว้างกว่ามุมมองของผู้ผลิตอย่างเดียว

ตอบ: รวมอยู่ใน "บุคคล" และ "ผู้ครอบครองของเสีย" แล้ว

- 3) อาจปรับมาตรการ จากมุมของการบังคับผู้ผลิตให้เป็นสิทธิของผู้บริโภค เช่น ประเด็นการห้ามแจกหลอดพลาสติก สามารถปรับเป็น “สิทธิของผู้บริโภคในการร้องขอ” (ห้ามกระทำ เว้นแต่ผู้บริโภคร้องขอ)

ภาคเอกชน

- 1) ประเด็นการกำหนดโทษตามกฎหมายและที่อาจเกิดจากอนุบัญญัติ อาจทำให้เกิดความไม่แน่นอนในความรับผิดชอบ ประกอบกับภาคอุตสาหกรรมและเอกชนขาดความเชื่อมั่นในการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่

ตอบ: ตามหมวดที่ 11 ไม่มีให้ออกอนุบัญญัติ แต่กำหนดโทษภายใต้ พ.ร.บ.

- 2) ร่างกฎหมายควรเน้นโมเดลธุรกิจ (Business model) เพื่อให้ทราบผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และแนวทางการส่งเสริมจะเป็นไปในแนวทางใด เพราะขณะนี้เน้นที่หลักการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อปท. และระบุความเสี่ยงในการบังคับใช้ร่าง พ.ร.บ. CE พระราชบัญญัติส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน เพื่อให้กำหนดมาตรการลดความเสี่ยง

ตอบ: ตามมาตรา 28 วรรคสอง มีในหมวด 4 เรื่อง “ความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์” ซึ่งครอบคลุม ออกแบบ พัฒนา ผลิต หรือจำหน่ายผลิตภัณฑ์โดยมีความรับผิดชอบที่จะดำเนินการดังกล่าวในลักษณะที่ส่งเสริมให้เกิดเศรษฐกิจหมุนเวียน มาตรา 23 รับรองเรื่อง เครื่องหมาย ข้อความหรือฉลากสิ่งแวดล้อม เพื่อใช้เป็นข้อมูลบ่งชี้ในการเลือกซื้อสินค้า ผลิตภัณฑ์หรือบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การคัดแยก และการใช้ประโยชน์ของเสีย รวมทั้งเป็นการให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ผู้บริโภค และผู้ที่จะนำของเสียมาใช้ประโยชน์ซึ่งจะช่วยให้เกิดความเชื่อมั่นในตัวผลิตภัณฑ์และส่งเสริมตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์เหล่านี้

ภาควิชาการ ภาคประชาสังคม และ NGOs

- 1) ควรกำหนดบทบาทหน้าที่ของทุกฝ่ายให้ชัดเจน โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชน เช่น อำนาจ บทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบ และการกระจายอำนาจบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตอบ: เห็นด้วย และได้แก้ไขเพิ่มเติมแล้ว (ดูหมวด 2 และ 3)

- 2) จากร่างพระราชบัญญัติพบว่า ภารกิจ หน้าที่ และมาตรการบางส่วน คล้ายกับร่างพระราชบัญญัติซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ คณะผู้วิจัยจะลดความซ้ำซ้อนนี้ได้อย่างไร

ตอบ: พระราชบัญญัติหลักอาจจะกำหนดในเชิงหลักการไว้ แต่ในส่วนกฎหมายเฉพาะเรื่อง คาดว่าจะให้ออกแบบเพิ่มเติมกันต่อไปโดยไม่ขัดหรือแย้งกัน นอกจากนี้ นี้กฎหมายฉบับนี้เน้นที่ลักษณะการหมุนเวียนและใช้งานซ้ำได้ของผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ และป้องกันมิให้เกิด “ของเสีย” ให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ภาคเอกชน

- 1) ควรกำหนดให้ชัดเจนว่าให้มีกลไกขับเคลื่อนโดยผู้ผลิต ผู้นำเข้าในรูปแบบของ PRO เพื่อตั้งไม่ให้ขยะ

บางประเภทเข้าสู่ระบบขยะที่ อปท. รับผิดชอบ (PRO WEEE, PRO packaging)

ตอบ: รายละเอียดน่าจะอยู่ในอนุบัญญัติที่ใช้หลักการ EPR

2) กฎหมาย EPR สามารถออกแบบให้มี PRO ได้

ตอบ: รายละเอียดน่าจะอยู่ในอนุบัญญัติที่ใช้หลักการ EPR

ภาควิชาการ ภาคประชาสังคม และ NGOs

1) ไม่ควรกำหนดข้อบังคับที่ผูกมัด อปท. เกินไป เช่น อปท. ต้องดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ตามหลักการ CE อย่างเคร่งครัด แต่ควรใช้นโยบาย เช่น กำหนดให้ อปท. มีลักษณะของตนเองเพื่อใช้ในพื้นที่

ตอบ: ในหลักการ อปท. มีบทบาทสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมให้แหล่งกำเนิดคัดแยกขยะและนำเข้าสู่ระบบการจัดการตามหลักการ CE ขั้นต่ำ คือ ขอให้อปท. ส่งเสริมการจัดการขยะอินทรีย์ ตามมาตรา 17 แต่ไม่ได้กำหนดข้อบังคับ อปท. ที่เข้มงวดเกินไป โดยเปิดให้ อปท. มีอำนาจออกหลักเกณฑ์และวิธีการของตัวเองตามที่เหมาะสม เช่น ในมาตรา 19 แต่ร่างกฎหมาย CE ต้องการให้ อปท. ทำหน้าที่ส่งเสริมการจัดการขยะที่ต้นทางมากกว่าการเก็บขนและกำจัดปลายทางซึ่งไม่สามารถแก้ปัญหาขยะได้ และทำให้ไม่สามารถหมุนเวียนทรัพยากรได้ตามแนวคิด CE

2) อปท. ไม่สามารถปฏิเสธไม่เก็บหรือไม่จัดการขยะครัวเรือนได้ เพราะเป็นหน้าที่ตามกฎหมาย

ตอบ: กฎหมาย CE เข้าไปควบคุมเรื่องมาตรฐานของ อปท. และกำหนดหน้าที่ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และได้มีการเพิ่มเติมมาตรา 15 วรรคสองบัญญัติให้ผู้บำบัดหรือผู้กำจัดของเสียมีสิทธิที่จะปฏิเสธที่จะไม่บำบัดหรือกำจัดของเสียที่ผู้ครอบครองของเสียไม่ได้คัดแยกตามแนวทางหรือหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนดตามมาตรา 14 วรรคสอง (หน้าที่ของผู้ครอบครองขยะครัวเรือนในการคัดแยกขยะ)

กองทุน

ภาควิชาการ ภาคประชาสังคม และ NGOs

1) ควรนำค่าธรรมเนียม EPR ของ PRO มาสนับสนุนท้องถิ่นและแรงงานนอกระบบ (Informal sector) เพราะการขอทุนจากกองทุนสิ่งแวดล้อมมีขั้นตอนยุ่งยาก

ตอบ: ค่าธรรมเนียม EPR จะใช้สนับสนุนท้องถิ่นและ informal sector ได้ตามกฎหมายเฉพาะเรื่อง

2) ควรกำหนด EPR ชากรถยนต์และกองทุนอยู่ภายใต้หลักการของ CE

ตอบ: ได้เพิ่มเติม “ยานยนต์” และชิ้นส่วนเกี่ยวเนื่อง ในบัญชีท้ายพรบ. ให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่ต้องมีการส่งเสริมการนำกลับมาใช้ซ้ำหรือแปรใช้ใหม่

หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ภาคเอกชน

1) การรวมศูนย์การจัดการขยะจะเอื้อต่อการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน

ตอบ: (เพิ่มเติม) ร่าง พรบ. บัญญัติให้มีคณะกรรมการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนและสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนซึ่งมีอำนาจในการจัดทำแผนแม่บทและออกกฎเกณฑ์กติกา (ในฐานะกฎหมายลำดับรอง) ซึ่งรวมเรื่องการจัดการ “ขยะ” อย่างไรก็ตาม ร่างกฎหมายมีขอบเขตครอบคลุมตั้งแต่ขั้นตอนการออกแบบผลิตภัณฑ์ การใช้งาน การตัดแยก และการป้องกันมิให้เกิดของเสีย การรวมศูนย์อาจทำในเชิงนโยบาย แต่น่าจะต้องหนุนเสริมและสร้างความเข้มแข็งให้กับ อปท.

ภาควิชาการ ภาคประชาสังคม และ NGOs

- 1) ทุกกระทรวงที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องตั้งหน่วยงานส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน (CE unit) ขึ้นมาใหม่หรือไม่

ตอบ: กฎหมายไม่ได้บังคับให้ต้องมีการตั้งหน่วยงานเฉพาะขึ้นใหม่ แต่น่าจะมีการปรับพันธกิจของกรมกระทรวงให้รองรับหลักการ CE

ตัวชี้วัด

ภาครัฐ

- 1) อาจดำเนินการให้หน่วยงานต่าง ๆ จัดทำตัวชี้วัดเกี่ยวกับการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน ระหว่างรอร่างพระราชบัญญัติ

ตอบ: คณะกรรมการ BCG ควรผลักดันให้มีตัวชี้วัดดังกล่าว ขณะนี้ TIIS กำลังรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลประกอบตัวชี้วัด circularity ในระดับอุตสาหกรรมอยู่โดยได้รับทุนจาก อว. แต่ควรต้องเร่งทำฐานข้อมูลให้ครอบคลุมอุตสาหกรรมต่างๆ มากขึ้น

ภาควิชาการ ภาคประชาสังคม และ NGOs

- 1) ควรจัดทำตัวชี้วัดในมาตรา 12 เพื่อดูผลการดำเนินการ CE และมีคู่มือให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติและส่งเสริมการทำงานแก่ผู้ปฏิบัติงาน

ตอบ: เห็นด้วยที่ต้องมีตัวชี้วัด ทีมวิจัยพิจารณา 2 ตัวชี้วัดหลัก 1) material footprint 2) circularity index

คณะกรรมการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน

ภาครัฐ

- 1) เสนอให้คณะกรรมการ BCG เป็นผู้ขับเคลื่อนร่าง พ.ร.บ. ส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน เนื่องจากคณะกรรมการใหม่หรือสำนักงานใหม่อาจบูรณาการการทำงานร่วมกับกระทรวงอื่น ๆ ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

ตอบ: คณะกรรมการ BCG เป็นเพียงคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี อาจจะไม่สามารถใช้เป็นกลไกขับเคลื่อนตามกฎหมายนี้ได้ นอกจากนี้ การส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนจำเป็นต้องมีการออกกฎเกณฑ์กติกาซึ่งจำเป็นต้องมีการใช้อำนาจตามกฎหมายระดับพระราชบัญญัติเพื่อออกกฎหมายลำดับรอง

ภาคเอกชน

- 1) องค์กรกลางควรมีอำนาจในการจัดการขยะและการจัดการเศรษฐกิจหมุนเวียน

ตอบ: กำหนดให้องค์กรกลาง (คณะกรรมการ) กำหนดมาตรฐานการจัดการขยะได้ และองค์กรมีอำนาจในเรื่องการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนโดยตรง นอกจากนี้ ร่างกฎหมายกำหนดหน้าที่ของผู้ครอบครองของเสียในการคัดแยกของเสียไว้อีกด้วย

- 2) การกำหนดเป้าหมายและการจัดทำแผนโดยละเอียดที่เชื่อมโยงหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนโดยคณะกรรมการฯ จะเป็นตัวกำหนดเส้นทางหลักนำสังคมไทยเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนอย่างแท้จริง

ตอบ: สามารถรวมเข้าไปในแผนแม่บทในมาตรา 28 ซึ่งกำหนดเป้าหมายให้มีผลบังคับผูกพันหน่วยงานรัฐได้

- 3) มีทางเลือกอื่นนอกจากการใช้ระบบคณะกรรมการภายใต้สำนักนายกรัฐมนตรีหรือไม่ ที่สามารถทำให้ความร่วมมือระหว่างหน่วยดำเนินไปอย่างราบรื่น

ตอบ: ตามที่ประชุม focus group และการสัมภาษณ์หน่วยงานต่างๆ ได้ข้อสรุปว่า ถ้ากำหนดให้เป็นหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งภายใต้กระทรวงใดกระทรวงหนึ่งมีอำนาจหน้าที่ และเป็นหน่วยงานเจ้าภาพของ CE อาจเกิดข้อถกเถียงได้ว่าควรเป็นหน่วยงานใด เนื่องจากหน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแล บริหารจัดการของเสีย และการแปลงของเสียให้เป็นทรัพยากรควบเกี่ยวหลายกระทรวง จึงเสนอให้เป็นการตั้งคณะกรรมการเฉพาะขึ้นใหม่ ใต้พ.ร.บ. และอยู่ใต้สำนักนายกรัฐมนตรีแล้วให้ตัวแทนจากกระทรวงที่เกี่ยวข้องมาบริหารร่วมกัน ภายใต้คณะกรรมการชุดนี้

ภาควิชาการ ภาคประชาสังคม และ NGOs

- 1) เสนอให้หน่วยงานส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนมีอำนาจตรวจสอบการดำเนินงานของ อปท. แทนกระทรวงมหาดไทยได้

ตอบ: ต้องมีการหารือในระดับนโยบายต่อไป

- 2) เสนอให้คณะกรรมการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนเพิ่มภาคประชาสังคมและ NGOs เป็นองค์ประกอบ

ตอบ: เพิ่มแล้ว ในมาตรา 26(4)

- 3) เสนอให้รวมคณะกรรมการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนกับคณะกรรมการนโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแห่งชาติเป็นคณะกรรมการชุดเดียวกัน เพื่ออำนวยความสะดวกในการประชุมและการติดตามผลการดำเนินงาน

ตอบ: ในเชิงหลักการ วัตถุประสงค์ของกฎหมายแตกต่างกัน ในเชิงนโยบาย สามารถเสนอได้โดยปรับเป็นคณะกรรมการ Climate change ในร่างกฎหมายนี้

ร้านรับซื้อของเก่า โรงงานรีไซเคิล และ informal sector

ภาควิชาการ ภาคประชาสังคม และ NGOs

- 1) พระราชบัญญัติควรมีความเชื่อมโยงกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับร้านรับซื้อของเก่า เพื่อชี้ให้เห็นถึงประโยชน์และการอำนวยความสะดวกที่กิจการจะได้รับ

ตอบ: สามารถกำหนดในอนุบัญญัติ เพื่อให้ร้านรับซื้อของเก่าเป็นจุดรับคืนเศษวัสดุ (Drop point) ที่ไม่สร้างความรำคาญต่อชุมชนรอบรอบข้าง ทั้งนี้ จำเป็นต้องแก้ไขหรือเพิ่มเติมเงื่อนไขในกฎหมายผังเมืองให้สามารถจัดตั้งร้านรับซื้อของเก่าหรือจุด Drop-point รูปแบบใหม่ในชุมชนได้

- 2) โรงงานรีไซเคิลแบบวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) อยู่ภายใต้การกำกับของพระราชบัญญัติใด เนื่องจากโรงงานรีไซเคิลแบบ SMEs ไม่อยู่ในขอบเขตนิยามโรงงาน (ไม่อยู่ภายใต้การกำกับของพระราชบัญญัติโรงงาน) ดังนั้น ควรอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติการสาธารณสุขที่ อปท. เป็นผู้กำกับควบคุมกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพหรือไม่ ทั้งนี้ วัสดุมีหลายประเภท จึงทำให้ประเด็นส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนในส่วนนี้มีความซับซ้อน

ตอบ: สามารถใช้อำนาจตามมาตรา 58 ได้

- 3) ควรแก้ปัญหาการนำขยะมาใช้หรือรีไซเคิล

ตอบ: อาจเสนอให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการและใส่ในแผนแม่บทเพื่อกำหนดมาตรการควบคุมการนำเข้าสู่ออกวัสดุบางประเภทได้

เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์

ภาครัฐ

- 1) มาตรการทางเศรษฐศาสตร์หลายประการจำเป็นต้องออกเป็นกฎหมายระดับพระราชบัญญัติเพราะขอบเขตกว้างและเรื่องการเงินที่ต้องผ่านสภาฯ รวมถึงต้องออกเป็นกฎหมายระดับพระราชกฤษฎีกา เฉพาะเรื่อง เช่น การเก็บภาษีเพิ่ม

ตอบ: ได้กำหนดรายละเอียดให้ชัดเจนขึ้นในหมวด 9 แล้ว

ภาควิชาการ ภาคประชาสังคม และ NGOs

- 1) เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ 4 ข้อ (การให้เงินอุดหนุน มาตรการสนับสนุน หรือสิทธิพิเศษอื่น ๆ) หน่วยงานสามารถกำกับเรื่องนี้แล้วเชื่อมกับหน่วยงานอื่น ๆ ได้อย่างไร

ตอบ: กำหนดไว้ในมาตรา 49 ให้คณะอนุกรรมการบริหารเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน และให้คณะอนุกรรมการมีอำนาจขอความร่วมมือ ประสานงาน ปรีกษาหารือ หรือเสนอแนะเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เกี่ยวกับภาษีอากรเพื่อส่งเสริมการจัดการของเสียและเศรษฐกิจหมุนเวียน หรือค่าธรรมเนียมการจัดการวัตถุอันตรายหรือผลิตภัณฑ์หรือการจัดการของเสีย กับกรมสรรพสามิต กรมสรรพากร กรมศุลกากร คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง

เพื่อการใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ในการจัดการของเสียและส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การลงทุนของเอกชน

ภาครัฐ

- 1) กฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนจำเป็นต้องรับรองให้การเข้ามาบริหารจัดการของเสียโดยเอกชนไม่ติดข้อจำกัดหรือกฎหมาย เนื่องจากที่ผ่านมา คณะกรรมาธิการชุดหนึ่งของวุฒิสภาเคยพิจารณาว่าการที่เอกชนเข้ามาสัมปทานบริหารจัดการของเสียเป็นการได้รับผลประโยชน์ที่ขัดต่อกฎหมายของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.)

ตอบ: น่าจะดำเนินการได้อยู่แล้ว อาจจะเป็นประเด็นตีความว่าของเสียเป็นทรัพย์สินของรัฐหรือไม่ซึ่งน่าจะมีการหารือในระดับนโยบาย

ภาคเอกชน

- 1) การลงทุนและวางแผนเชิงระบบในโครงสร้างพื้นฐานในการจัดเก็บขยะอย่างหมุนเวียน ควรเป็นการลงทุนร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน เนื่องจากการดำเนินการแบบภาคสมัครใจที่เอกชนเริ่มต้นก่อนมักเสียเปรียบในทางการแข่งขันทางการค้าและไม่มีมาตรการจูงใจจากรัฐ

ตอบ: สามารถเสนอในแผนแม่บทได้ เบื้องต้นให้ อปท. ช่วยสนับสนุนในเชิงระบบบริหารจัดการขยะอินทรีย์ เพื่อให้วัสดุอื่นๆ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อได้ง่าย

- 2) ควรมีหน่วยงานที่มีอำนาจในการดำเนินการตามหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluter Pays Principle : PPP) และช่วยสนับสนุนผู้ประกอบการให้สามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้ เนื่องจากผู้ประกอบการหรือผู้ปล่อยมลพิษบางรายยังขอรับเงินสนับสนุนจากรัฐบาลและกิจการใช้ต้นทุนสูง กอปรกับความกดดันที่ต้องเข้ามารับผิดชอบต่อประเด็น PPP จึงอาจทำให้ไม่มีผู้ลงทุน

ตอบ: สามารถเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ และมีหมวดว่าด้วยเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ที่จะช่วยให้เกิดการใช้หลักการ PPP ได้

- 3) เอกชนต้องการมาตรการทางเศรษฐศาสตร์เพื่อสนับสนุนการดำเนินการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน รวมถึงสิทธิประโยชน์และกองทุนควรครอบคลุมถึงภาคการเงิน เช่น ตราสารหนี้สีเขียว (Green Bond) หรือ Taxonomy ของธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ที่เป็นมาตรฐานกลางที่ช่วยกำหนดกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ที่ครอบคลุมโมเดลทางธุรกิจของระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy Business Models ; CBM) และการออกแบบเชิงนิเวศเศรษฐกิจ (Eco-design)

ตอบ: มีหมวดว่าด้วยเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์และมีมาตรา 46 ที่เปิดให้ภาคเอกชนขอรับการส่งเสริมได้

- 4) ควรตรวจสอบว่า CE ที่เป็น Product as a Service (PaaS) หรือการไม่ต้องจ่ายเงินเพิ่มจำนวนเพื่อซื้อสินค้าที่ต้องการใช้ เนื่องจากผู้ขายได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่นำเสนอให้แก่ลูกค้าจาก “สินค้า (Product)” มาเป็น “บริการ (Service)” ผ่านการขายสิทธิ์ในการใช้สินค้าในช่วงระยะเวลาหนึ่งให้แก่ลูกค้าแทนนั้น เข้าข่ายของ Taxonomy หรือไม่

ตอบ: การ “บริการ” ตกอยู่ในบังคับของ “การป้องกัน” (“การป้องกัน” หมายความว่า มาตรการใด ๆ ที่เกิดขึ้นก่อนที่วัสดุหรือผลิตภัณฑ์จะกลายเป็นของเสีย และมีวัตถุประสงค์เพื่อลดปริมาณของเสียหรือลดปริมาณสารอันตรายที่อยู่ในวัสดุและผลิตภัณฑ์ เพื่อลดผลกระทบในเชิงลบต่อสุขภาพของมนุษย์และต่อสิ่งแวดล้อม โดยให้หมายรวมถึงกระบวนการภายในโรงงาน การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ลดการใช้วัตถุดิบหรือก่อของเสียน้อย การใช้ผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์ซ้ำ การยืดอายุการใช้งานของผลิตภัณฑ์ โดยให้รวมถึงมาตรการด้านพฤติกรรมผู้บริโภคที่มีการใช้ผลิตภัณฑ์และบริการที่ก่อให้เกิดของเสียน้อยที่สุด)

องค์กรระดับชุมชน

ภาควิชาการ ภาคประชาสังคม และ NGOs

- 1) องค์กรระดับชุมชนไม่ชัดเจนว่าเราจะใช้ประโยชน์จากเขาอย่างไร และเขาจะได้ประโยชน์อะไร

ตอบ: มาตรา 42 จัดตั้งองค์กรระดับชุมชนในรูปแบบของกลุ่ม คณะบุคคล องค์กรเอกชน สมัชชา ภาคี เครือข่ายหรือหมู่คณะอื่น ๆ โดยมีวัตถุประสงค์และดำเนินกิจกรรมการลด คัดแยก และนำของเสียมาใช้ประโยชน์ และการดำเนินกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน และมาตรา 43

การเก็บข้อมูล

ภาคเอกชน

- 1) เสนอให้จัดตั้งศูนย์กลางรวบรวมข้อมูลของบริษัทต่าง ๆ หลังจากกฎหมายบังคับใช้ เพื่อให้ผู้บังคับใช้เข้าใจการจัดการของเสีย

ตอบ: มาตรา 27(2) คณะกรรมการมีหน้าที่และอำนาจจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับความหมุนเวียนได้ของผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ หรือของเสียเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียน

ภาควิชาการ ภาคประชาสังคม และ NGOs

- 1) กฎหมายส่งเสริมการจัดการบรรจุภัณฑ์อย่างยั่งยืนมีการลงทะเบียนผู้ผลิต ผู้นำเข้าสินค้า และรายงานปริมาณบรรจุภัณฑ์ แต่วัสดุอย่างอื่นอาจไม่สามารถเก็บข้อมูลโดยวิธีการเดียวกันได้
- 2) ข้อมูลของ อปท. ที่เก็บมาทำตัวชี้วัดอาจไม่แม่นยำ

ตอบทั้ง 1) และ 2): คณะกรรมการมีหน้าที่และอำนาจจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับความหมุนเวียนได้ของผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ หรือของเสียเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียน สามารถให้สำนักงานสนับสนุนการเก็บข้อมูลได้

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการร่าง/เขียนกฎหมาย และอื่น ๆ

ภาครัฐ

1) ควรเขียนกฎหมายให้เป็นนามธรรมมากขึ้น เพื่อให้เกิดการบังคับใช้อย่างแท้จริง

ตอบ: น่าจะหมายถึง ให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น ได้มีการปรับแก้ไขให้มีความชัดเจนมากขึ้นแล้ว

2) มาตรการบางอย่างทับซ้อนกับกฎหมายฉบับอื่น (เช่น พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ กฎหมายโรงงาน กฎหมายว่าด้วยวัตถุอันตรายฯ พ.ร.บ.รักษาความสะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง) ควรแก้ไขโดยการแก้ไขกฎหมายที่มีอยู่ก่อนแล้วหรือตราบทบัญญัติใหม่ในลักษณะที่ส่งเสริมกฎหมายที่มีอยู่

ตอบ: ได้กำหนดไว้ชัดเจนในนิยามของเสียและมาตรา 3 และร่างกฎหมายนี้มุ่งส่งเสริมกฎหมายที่มีอยู่ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ปรับให้สอดคล้องกับ CE

3) จำเป็นต้องแสดงเหตุผลอันสมควรให้ชัดเจนในขั้นตอนการตรวจสอบความจำเป็นในการออกกฎหมายว่าสอดคล้องกับมาตรการอื่นหรือไม่อย่างไร

ตอบ: จะดำเนินการในกระบวนการประเมินผลกระทบจากการออกกฎหมาย (RIA)

4) ประเด็นการจัดตั้งคณะกรรมการหรือแผนมกถูกมองว่าไม่มีความจำเป็น

ตอบ: กรณีนี้มีความจำเป็นที่จะต้องใช้อำนาจมหาชนแทรกแซงตลาดเพื่อให้เกิด paradigm shift

5) การร่างกฎหมายรองก่อน อาจช่วยให้ร่างกฎหมายหลักมีความสัมพันธ์กันมากขึ้น เพื่อป้องกันการใช้บังคับไม่ได้จริงหรือเกินอำนาจของกฎหมายหลัก

ตอบ: ปัจจุบัน มีการจัดทำร่างกฎหมายจัดการบรรจุภัณฑ์ที่อาจจะเป็นอนุบัญญัติภายใต้กฎหมายนี้ได้ สามารถเสนอหลักการเบื้องต้นเพื่อออกกฎหมายลำดับรองต่อไป

ภาคเอกชน

1) เสนอให้ทำแผนผังระบบทั้งหมดเพื่อแสดงความเชื่อมโยงและการบูรณาการกฎหมายที่มีอยู่

ตอบ: จะดำเนินการต่อไป

ภาควิชาการ ภาคประชาสังคม และ NGOs

1) เสนอให้ตั้งเป้าหมายปลายทางหรือเป้าหมายสูงสุดหรือเป้าหมายทุกอย่างอย่างชัดเจนในกฎหมายระดับพระราชบัญญัติ (คล้ายกฎหมายประเทศเยอรมัน) แต่รายละเอียดเฉพาะเจาะจง แล้วแต่กฎหมายรอง

ตอบ: ถ้ากำหนดเป้าหมายในเชิงตัวเลข น่าจะอยู่ในแผนแม่บทตามมาตรา 27 ที่ทุกภาคส่วนน่าจะมีส่วนร่วม แต่ในเชิงหลักการ กฎหมายนี้มุ่งเน้นการเพิ่มอัตราการหมุนเวียนทรัพยากรในระบบเศรษฐกิจ

2) เสนอให้อธิบายหลักการและเหตุผลของกฎหมายฉบับนี้ เพื่อสื่อให้เห็นถึงความสัมพันธ์กับนโยบายของประเทศ

ตอบ: ดำเนินการแล้ว

3) เสนอให้จัดทำคำอธิบายรายมาตราและยกตัวอย่าง

4) เสนอให้ร่างการประเมินผลกระทบของกฎหมาย (Regulatory Impact Assessment หรือ RIA)

ตอบ: จะมีการทำ RIA เบื้องต้น

5) เสนอให้หารือกับสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่กำลังจะออกโครงการงบประมาณประเมินมูลค่าเศรษฐกิจหมุนเวียน

ตอบ: ผลการศึกษาน่าจะนำมาใช้ประกอบการทำรายงาน RIA ได้ จะมีการสอบถามต่อไป

6) ร่างกฎหมายฉบับนี้จะผ่านและบังคับใช้ในปีใด

ตอบ: ร่างกฎหมายขณะนี้อยู่ในขั้นวางหลักการเพื่อเสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการศึกษาและร่วมยกร่าง ทั้งนี้ จากการปรึกษาหารือร่วมกับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทส.) ที่ผ่านมา พบว่ากระทรวงฯ เห็นด้วยและมีแนวคิดไปในทางทิศเดียวกันแต่เป็นในเชิงระยะยาว ซึ่งคณะผู้วิจัยเห็นว่าควรเร่งผลักดันให้เกิดการประกาศใช้กฎหมายนี้ภายใน 3-5 ปี

4.2.2 สรุปผลสำรวจความคิดเห็นข้อเสนอกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนผ่านแบบฟอร์มออนไลน์ (Google Form)

จำนวนผู้ทำแบบสำรวจ 33 ราย (ข้อมูล ณ วันพุธที่ 15 กุมภาพันธ์ 2566)

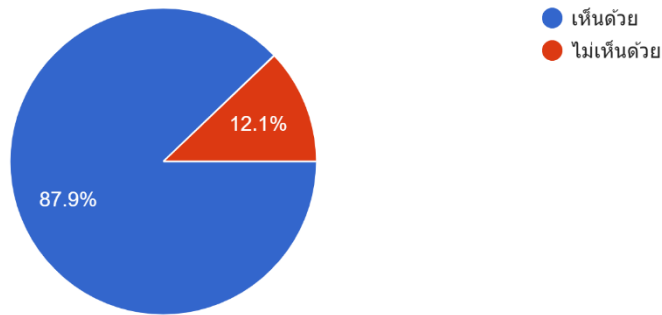
1) หน่วยงานสังกัดของท่านอยู่ในภาคส่วนใด

- ภาครัฐ 20 ราย
- ภาคเอกชน 8 ราย
- ภาควิชาการ 2 ราย
- ภาคประชาสังคม NGOs 3 ราย

2) จากข้อมูลสถานการณ์ปัญหาขยะ การร่อยหรอของทรัพยากรธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมถึงแรงกดดันทางการค้าที่มีแนวโน้มให้การผลิตสินค้าและการใช้บรรจุภัณฑ์สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนมากขึ้น (เช่น ทนทาน ใช้ซ้ำได้ ซ่อมได้ รีไซเคิลได้ มีสัดส่วนวัสดุรีไซเคิล) ท่านคิดว่า ประเทศไทยจำเป็นต้องมีการปฏิรูปโครงสร้างกฎหมายและกลไกเชิงสถาบันหรือไม่

- ผู้ตอบแบบสำรวจทุกราย (33 ราย) มีความคิดเห็นว่าเป็นต้องมีการปฏิรูปโครงสร้างกฎหมายและกลไกเชิงสถาบัน

3) คณะผู้วิจัยได้เสนอร่างกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนในระดับพระราชบัญญัติ โดยให้มีองค์ประกอบ คือ คณะกรรมการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนและสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน มีอำนาจหน้าที่ทั้งในเชิงการกำหนดนโยบาย จัดทำแผนแม่บท การติดตามการดำเนินการตามนโยบาย และในเชิงการกำกับดูแล (เช่น ออกมาตรฐาน) ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร

- ผู้ตอบแบบสำรวจ 29 ราย เห็นด้วย
- ผู้ตอบแบบสำรวจ 4 ราย ไม่เห็นด้วย

4) หาก “ไม่เห็นด้วย” ท่านมีข้อคิดเห็นต่อกลไกเชิงกฎหมายและสถาบันอย่างไร

ข้อคิดเห็นภาครัฐ

- 1) การตั้งเป็นสำนักงานเฉพาะอาจทำให้เกิดการทับซ้อนหน้าที่กับหน่วยงานที่มีอยู่ จึงควรศึกษาเพิ่มเติมว่าปัจจุบันมีหน่วยงานใดกำกับดูแลโดยตรง และยังขาดในเรื่องใด
 ตอบ: ปัจจุบัน ยังไม่มีหน่วยงานเฉพาะที่มาส่งเสริม CE ที่จะผลักดันนโยบายและแผนให้เกิดการจัดการผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ตลอดวงจรชีวิต กรมควบคุมมลพิษเน้นแต่การกำหนดหลักเกณฑ์มาตรฐานทางวิชาการเพื่อควบคุมมลพิษ ไม่ได้เน้นการจัดการเชิงทรัพยากร อปท. เน้นแต่การเก็บขนและกำจัดมูลฝอยซึ่งเป็นขยะหลังการบริโภค ยังขาดหน่วยงานที่ดูแลและส่งเสริมให้เกิดการจัดการตั้งแต่ต้นทางคือการผลิต การจำหน่าย การบริโภคและการจัดการของเสียให้เกิดการนำมาหมุนเวียนใช้ประโยชน์ กฎหมายนี้จึงเข้ามาเติมเต็มช่องทางทางกฎหมายและสถาบัน เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อน CE อย่างเป็นรูปธรรม
- 2) บทบาทคณะกรรมการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนอาจทับซ้อนกับคณะกรรมการอื่นที่มีอยู่ก่อนแล้ว จึงควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบาทคณะกรรมการบริหารการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ-เศรษฐกิจหมุนเวียน-เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG Model) หรือ คณะกรรมการที่จะจัดตั้งภายใต้พระราชบัญญัติการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่กำลังผลักดัน
 ตอบ: คกก. BCG เป็นเพียงคำสั่งสำนักนายก พรบ. CC วัตถุประสงค์ต่างกัน โดยกฎหมายนี้มุ่งเน้นให้มีกลไกรัฐที่มาส่งเสริม CE กำหนดหน้าที่ของผู้ผลิต ผู้จัดจำหน่าย ผู้บริโภค อปท. เพื่อให้เกิดการผลิตและบริโภคที่ยั่งยืน ลดการใช้ทรัพยากรใหม่และนำของใช้แล้วมาวนใช้ซ้ำ ประโยชน์ใหม่ ในขณะที่พรบ. CC เน้นมาตรการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก การรายงานข้อมูลและการปรับตัวซึ่งมีมาตรการและการดำเนินงานที่แตกต่างกัน
- 3) หากจะตั้งหน่วยงานใหม่ที่ทำหน้าที่เฉพาะเจาะจงและเป็นจุดเน้นด้านการจัดการขยะ โดยเชื่อมโยงอย่างรอบด้านกับทุกมิติด้านเศรษฐกิจหมุนเวียน ทั้งในเรื่องบรรจุภัณฑ์ การใช้ทรัพยากรที่คุ้มค่าและประหยัด การลดขยะและการบริโภค ที่จะผลักดันให้เรื่องเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นเรื่องที่อยู่ในความคิด

ของคนไทยทุกคน จึงจำเป็นต้องสร้างกลไกที่มีประสิทธิภาพ เช่น ตั้งสำนักงานคณะกรรมการจัดการขยะและบรรจุภัณฑ์เพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจหมุนเวียน ทำหน้าที่เพื่อบรรลุเป้าหมายให้ขยะของประเทศลดลง กำหนดมาตรการภาคอุตสาหกรรมกับการผลิตบรรจุภัณฑ์ EPR สร้างระบบการจัดการขยะที่เชื่อมโยงทุกพื้นที่เข้าด้วยกันเพื่อพัฒนาเป็นฐานข้อมูลการจัดการขยะทั่วประเทศ สร้างแพลตฟอร์มการเชื่อมโยงข้อมูลการจัดการขยะที่สามารถรายงานผลได้ทันทีและตลอดเวลา นำเข้าเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่จำเป็นมาปรับใช้ในประเทศ โดยมุ่งเป้าสู่เป้าหมายการลดปริมาณขยะและเป็นวาระแห่งชาติ ดังนั้น ภารกิจของกลไกที่จะเกิดขึ้นจึงต้องมีพลังที่เข้มแข็งพร้อมกับกลไกงบประมาณที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ควรทบทวนในประเด็นการลดทอนงบประมาณของกระทรวงต่างๆ ลงเพื่อนำงบประมาณมาบริหารจัดการเรื่องขยะและเศรษฐกิจหมุนเวียนของประเทศ รวมถึงสำนักงานงบประมาณอาจต้องพิจารณาการเรื่องขยะและเศรษฐกิจหมุนเวียนอย่างเร่งด่วน เพื่อให้ประเทศไทยสามารถบรรลุเป้าหมายการจัดการขยะได้อย่างมีประสิทธิภาพภายใน 10 ปี

ตอบ: เห็นด้วยกับข้อเสนอ มีบททั่วไปว่าด้วยการกำหนดหน้าที่ให้แก่พลเมืองอยู่ในมาตรา 11 และในระดับท้องถิ่นก็มีมาตราที่กำหนดให้อปท. ส่งเสริม เผยแพร่ ให้ความรู้ กับประชาชนในพื้นที่เกี่ยวกับ ขยะอินทรีย์/การคัดแยกขยะด้วย กฎหมาย CE เป็นตัววางมาตรฐานการประกอบการและการผลิตแล้ว มาตรา 27(2) คณะกรรมการมีหน้าที่และอำนาจจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับความหมุนเวียนได้ของผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์ หรือของเสียเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียน แต่อาจมีข้อจำกัดในการกำหนดเรื่องงบประมาณของกระทรวงต่างๆ ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องตัดสินใจ

ข้อคิดเห็นภาคเอกชน

1) เห็นด้วยกับการศึกษาเปรียบเทียบประเด็นในการพัฒนากฎหมายและแนวทางจากต่างประเทศ จึงเสนอให้ศึกษาเพิ่มเติมประเทศในภูมิภาคเอเชีย (เช่น อินโดนีเซียและสิงคโปร์) เพื่อให้มีข้อมูลที่ครอบคลุมและเพียงพอมาประยุกต์เป็นวิธีที่เหมาะสมเข้ากับบริบทประเทศไทย

ตอบ: จะดำเนินการศึกษาเพิ่มเติมในโครงการต่อไป

2) การร่างกฎหมายจำเป็นต้องมีส่วนร่วมจากภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคอุตสาหกรรม และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่ดำเนินการด้านรีไซเคิล เช่น โรงงานอุตสาหกรรม ด้านท่องเที่ยว เช่น โรงแรม ผู้ค้าปลีก ร้านสะดวกซื้อ (เซเว่นอีเลฟเว่น) ห้างสรรพสินค้า (เซ็นทรัล เดอะมอลล์) ผู้ผลิตสินค้าอุปโภคบริโภค เช่น เครื่องดื่ม อาหาร ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาด อุตสาหกรรมเกษตร เสนอให้ประเมินค่าใช้จ่ายที่อาจเกิดขึ้นเพิ่มเติม ทั้งในส่วนผู้ผลิตและผู้บริโภค

ตอบ: โครงการวิจัยนี้ได้ทำการสัมภาษณ์หน่วยงานภาครัฐ ผู้เชี่ยวชาญและองค์กรภาคประชาสังคม และจัดประชุม focus group ทุกภาคส่วนและจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นรวม ส่วนการประเมินค่าใช้จ่ายจำเป็นต้องเป็นการศึกษาผลกระทบทางเศรษฐศาสตร์ต่อไป โดยควรต้องเปรียบเทียบกับผลประโยชน์ที่ประเทศไทยจะได้รับด้วยจากการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติไว้ให้รุ่นต่อไป การจ้างงาน

สีเขียวจากการส่งเสริมอุตสาหกรรมและธุรกิจบริการ CE ลดผลกระทบและมลพิษจากขยะ ลดความเสี่ยงจากไมโครพลาสติกและสารอันตรายซึ่งประเมินเป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจได้ยาก

- 3) ภาครัฐทุกกระทรวงควรเริ่มดำเนินการเป็นแบบอย่าง เช่น อนุญาตให้นำขวดน้ำเข้าสถานที่ราชการ หรือเมื่อนำขวดน้ำเข้าสถานที่ราชการต้องจ่ายค่าปรับ 10 บาท เป็นต้น

ตอบ: สามารถเสนอเป็นนโยบายของรัฐได้ซึ่งที่ผ่านมา มีมติกรม.ที่จะลดละเลิกใช้พลาสติกใช้ครั้งเดียวทิ้งอยู่แล้วแต่ไม่ได้มีการดำเนินการอย่างเข้มงวดมากนัก สามารถเสนอเป็นมาตรการหนึ่งในแผนแม่บท CE ได้ และสามารถผลักดันผ่านกฎหมาย CE/EPR บรรจุภัณฑ์ที่กรมควบคุมมลพิษกำลังศึกษากร่าง

5) ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ต่อการปฏิรูประบบจัดการขยะสู่เศรษฐกิจหมุนเวียน

ข้อคิดเห็นภาครัฐ

- 1) เห็นด้วยในหลักการให้มีการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนอย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากการพัฒนาประเทศด้านเศรษฐกิจต้องควบคู่ไปกับด้านสิ่งแวดล้อม ตลอดจนเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- 2) ควรศึกษา/จัดทำข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการขยะให้มีความชัดเจน เพื่อให้ทราบถึงช่องว่างการพัฒนาและเรื่องใดบ้างที่สามารถนำมาผลักดันให้เกิดการดำเนินการได้ก่อนในระยะสั้น รวมถึงการพัฒนาและบูรณาการระบบฐานข้อมูลกลางด้านการบริหารจัดการขยะในระดับประเทศ ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การกำหนดมาตรการ เป้าหมาย และแนวทางขับเคลื่อนการปฏิรูปฯ ให้เกิดผลลัพธ์เป็นรูปธรรมต่อไป
- 3) การจัดการขยะแบบดั้งเดิมที่เป็นไปตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ของกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งเป็นการจัดการที่ปลายทาง ส่วนกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนนี้เป็นการมองมุมใหม่ที่พิจารณาตั้งแต่ต้นทางที่มีผู้ประกอบการเข้ามามีส่วนร่วม ดังนั้น การปฏิรูประบบจัดการขยะในเชิงกฎหมายจะต้องพิจารณาแนวทางและขั้นตอนของการจัดการขยะทุกขั้นตอน ตั้งแต่ต้นทางถึงปลายทาง ทั้งในระดับส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะขั้นตอนการจัดเก็บและคัดแยกซึ่งเป็นปัญหาสำคัญของการจัดการขยะ เช่น การให้สิทธิประโยชน์หรือสร้างแรงจูงใจแก่ท้องถิ่น เพื่อกระตุ้นให้มีการบริหารจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น
- 4) ควรเร่งรัดออกนโยบายสาธารณะปฏิรูประบบการจัดการขยะและส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน (ระยะที่ 2) แล้วจึงมาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อไม่ให้เป็นการเสียเวลาในการจัดการขยะในประเทศ เนื่องจากโครงการมีข้อมูลผลการศึกษาที่ครบถ้วนและเหมาะสม
- 5) ควรดำเนินการและบังคับใช้อย่างจริงจัง

- 6) ควรกำหนดนิยามเรื่องการจัดการเศรษฐกิจหมุนเวียน โดยบริษัทที่ดำเนินการจะต้องมีส่วนผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้วร้อยละเท่าใด และควรมีหน่วยงานที่ให้การรับรองบริษัทหรือผลิตภัณฑ์ดังกล่าว เพื่อให้หน่วยงานที่ให้สิทธิประโยชน์ต่อไปมีหลักเกณฑ์อ้างอิงเพื่อประกอบการพิจารณากำหนดสิทธิประโยชน์ได้หรือไม่ต่อไป

ตอบ: *recycled content* ในส่วนบรรจุภัณฑ์จะอยู่ในกฎหมาย CE/EPR บรรจุภัณฑ์ ส่วนผลิตภัณฑ์ น่าจะต้องกำหนดในกฎหมายลำดับรองว่าด้วยการจัดการผลิตภัณฑ์นั้น

- 7) ควรกำหนดให้มีภาคเอกชนเป็นองค์ประกอบของคณะกรรมการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน โดยอาจเป็นองค์กรแบบสภาหรือสมาคมที่มีผู้ประกอบการ และภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายเนื่องจากเป็นผู้อยู่ใต้บังคับกฎหมายโดยตรง ซึ่งจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายเกิดขึ้นจริง และสร้างสมดุลระหว่างการบังคับใช้กฎหมาย การรักษาสິงแวดล้อม และการดำเนินธุรกิจ

ตอบ: ได้กำหนดไว้แล้วในมาตรา 26

- 8) ควรสร้างความรู้ ความเข้าใจให้กับกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) และทำให้เกิดความเชื่อมโยงของกฎหมายทั้งห่วงโซ่อุปทานและเป็นแนวทางเดียวกัน เนื่องจาก SME มี 3 ล้านกว่าราย (ปี 2565 ในระบบฐานข้อมูลของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) มี 3.178 ล้านราย) และเป็นห่วงโซ่อุปทานในอุตสาหกรรมทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ

- 9) ควรรวมประเด็นที่จะส่งผลกระทบต่อประชาชนในฐานะผู้ก่อของเสียในกฎหมายฉบับนี้หรือไม่

ตอบ: จะมีการจัดทำ RIA เบื้องต้นต่อไป

- 10) ประเด็นมาตรการส่งเสริมและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ

- ควรมีมาตรการเยียวยาผู้ประกอบการที่ผลิตสินค้าที่อยู่ในรายการที่ต้องลดการใช้ และอาจให้ทุนอุดหนุนในช่วงปรับเปลี่ยนธุรกิจ
- ควรทำมาตรการส่งเสริมแรงจูงใจควบคู่กับการสร้างจิตสำนึกให้ประชาชน

- 11) ประเด็นข้อกังวลเกี่ยวกับการซ้ำซ้อนกับกฎหมายเดิมที่มีอยู่แล้ว

- เสนอให้ปรับมุมมองให้กว้างขึ้นและยอมรับว่ากฎหมายเดิมไม่ได้ผล เพื่อหาแนวทางการทำงานร่วมกัน
- ควรผลักดันกฎหมายผ่านคณะกรรมการ BCG Model ที่มีอยู่ในปัจจุบัน หรือ ผ่านกลไกในพระราชบัญญัติการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่กำลังผลักดัน ซึ่งจะลดความไม่แน่นอนในการเมืองปัจจุบัน รวมทั้งความทับซ้อนของบทบาทหน้าที่อีกด้วย
- ควรผลักดันกฎหมายผ่านกลไกคณะอนุกรรมการ/คณะกรรมการระดับชาติที่เกี่ยวข้อง คือ คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจ BCG Model (ด้านกฎหมายและด้านเศรษฐกิจหมุนเวียน) ภายใต้คณะกรรมการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจ BCG Model และคณะกรรมการบริหารการพัฒนาเศรษฐกิจ BCG Model (นายกรัฐมนตรีเป็นประธาน) ตามลำดับ

- การออกกฎหมายเฉพาะขึ้นมาใหม่ ต้องคำนึงถึงการบูรณาการในการปฏิบัติงานขององค์กรต่างๆ ภายใต้กฎหมายใหม่ด้วย ซึ่งต้องใช้เวลาค่อนข้างมาก ในระยะแรกจึงอาจพิจารณาแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่มีผลใช้บังคับอยู่ โดยเฉพาะการแก้ไขเพื่อปลดล็อกประเด็นที่เป็นปัญหาคอขวด ควบคู่กับการศึกษาเพื่อปฏิรูปกฎหมาย (Regulatory Guillotine) ทบทวนกฎหมายที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน เพื่อลด ละ เลิกกฎหมายที่ไม่มีความจำเป็น ลำสมัย ไม่สะดวก สร้างภาระต่อการปฏิบัติ โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนอย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การยกร่างกฎหมายเฉพาะด้านการจัดการขยะมุ่งสู่เศรษฐกิจหมุนเวียน ในระยะต่อไป รวมทั้งการส่งเสริมให้มีการดำเนินการแบบสมัครใจถึงบังคับไปพลางก่อน โดยมีการประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึงประโยชน์ที่จะได้รับ เพื่อสร้างเครือข่ายและการขยายผลในวงกว้างได้อย่างรวดเร็วมากขึ้น

ตอบ: กฎหมายฉบับนี้ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อ “อุดช่องว่าง” ของกฎหมายเดิม ซึ่งไม่ได้มีหลักการในเรื่องการป้องกันของเสียตั้งในขั้นตอนการออกแบบ ผลิต ใช้งาน คัดแยก และจัดการของเสีย จึงไม่ได้มีกฎหมายที่มีอยู่เดิม

12) ประเด็นการจัดตั้งกองทุนใหม่

- การจัดตั้งกองทุนใหม่ภายใต้พระราชบัญญัติอาจต้องใช้เวลาและมีข้อจำกัดด้านกฎหมาย จึงควรพิจารณาใช้ประโยชน์กองทุนที่มีอยู่เดิม โดยขยายขอบเขตให้ครอบคลุมประเด็นสำคัญและไม่ขัดต่อวัตถุประสงค์เดิมของกองทุน

ตอบ: ร่างปัจจุบันใช้กองทุนสิ่งแวดล้อม

13) ประเด็นมาตรการทางเศรษฐศาสตร์

- เสนอให้เพิ่มความชัดเจนของมาตรการ การอธิบายหรือยกตัวอย่างไว้ในหลักการเหตุผล เนื่องจากเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้การขับเคลื่อนกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน ดำเนินการไปได้

ตอบ: มาตรา 47 + คณะอนุกรรมการบริหารเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ตามมาตรา 48

14) ประเด็นด้านการเงินการคลัง

- การกำหนดมาตรการด้านการเงินการคลังเป็นข้อพิจารณาระดับนโยบายของประเทศ จำเป็นต้องพิจารณารายละเอียดร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างรอบคอบ รวมทั้งพิจารณาผลกระทบจากมาตรการและภาระทางการคลังของประเทศที่จะเกิดขึ้นด้วย

ตอบ: มาตรา 50 ให้คณะกรรมการ โดยคำแนะนำของคณะอนุกรรมการบริหารเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนติดต่อ ประสานงาน ปรึกษาหารือ ขอความร่วมมือ หรือเสนอแนะกระทรวง กรม ส่วนราชการ หรือหน่วยงานราชการที่ทำหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีอากรเพื่อส่งเสริมการจัดการของเสียและเศรษฐกิจหมุนเวียนทุกประเภท ร่วมกันกำหนดแนวทางในการใช้มาตรการทางภาษีอากรในการเพิ่ม หรือลด หรือยกเว้นภาษีอากรเพื่อส่งเสริม

- การใช้นโยบายการเงินการคลังเพื่อสร้างแรงจูงใจ รวมถึงการส่งเสริมในลักษณะของการจัดตั้งกองทุน เป็นข้อเสนอที่ภาคเอกชนต้องการการสนับสนุนจากภาครัฐ จึงควรพิจารณาให้ ความสำคัญกับการสร้างแรงจูงใจในลักษณะการอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งทุน โดยเฉพาะสำหรับผู้ประกอบการรายย่อยหรือ SMEs รวมถึงการพิจารณาให้การสนับสนุน หรือให้สิทธิประโยชน์แก่ผู้ประกอบการโดยเชื่อมโยงกับกลไกที่มีอยู่แล้ว เช่น การรับรอง อุตสาหกรรมสีเขียวของกระทรวงอุตสาหกรรม (อก.) การสนับสนุนด้านการเงินโดย SME Development Bank (SME D Bank) หรือการสนับสนุนที่ไม่ใช่ในรูปของตัวเงิน เช่น การ พัฒนาระดับศักยภาพผู้ประกอบการผ่านโครงการต่างๆ การพัฒนาแพลตฟอร์มเพื่อ ส่งเสริมด้านการตลาด ซึ่งน่าจะเป็นไปได้ในทางปฏิบัติมากกว่า

ตอบ: มาตรา 47(6) บัญญัติรวมถึง “เครื่องมือหรือมาตรการอื่นที่ใช้อุดหนุน สนับสนุน หรือส่งเสริม บุคคลหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการจัดการของเสียและส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน หรือสิทธิ พิเศษอื่น ๆ ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด โดยคำแนะนำของคณะกรรมการบริหารเครื่องมือทาง เศรษฐศาสตร์เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน”

ข้อคิดเห็นภาคเอกชน

- 1) ควรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อทราบถึงแรงจูงใจที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่
 - 2) ควรผลักดันผ่านกฎหมายสิ่งแวดล้อม
- ตอบ: กฎหมายที่มีอยู่ไม่มีหลักการในการป้องกันของเสียตั้งแต่ขั้นตอนการออกแบบ ผลิต ฯลฯ
- 3) มีข้อกังวลเรื่องการเก็บภาษีซ้ำซ้อนและความมั่นใจในการเก็บค่าธรรมเนียม แล้วนำเงินมาบริหารใน ส่วนที่สมควรได้รับ
 - 4) ควรให้องค์กรที่จะตั้งขึ้นใหม่มีอำนาจในการรวบรวมหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด รวมถึงอำนาจในการ จัดการขยะทุกประเภท

ตอบ: องค์กรใหม่ไม่สามารถรวบรวมหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้ทั้งหมด และไม่อาจเข้าแทรกแซงการจัดการ ของเสียที่เป็นอำนาจหน้าที่ของอปท. ได้ ทำได้เพียงประสานฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดมาตรฐาน CE เท่านั้น

- 5) การนำแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน (CE) และหลักการที่ขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิตไปยังช่วงต่าง ๆ ของวงจรชีวิตของสินค้าและบรรจุภัณฑ์ (EPR) มาใช้นั้น มีขอบเขตค่อนข้างกว้างและเกี่ยวข้องกับ กฎหมายและหน่วยงานปัจจุบันจำนวนมาก การออกกฎหมายจึงจำเป็นต้องพิจารณาไปในคราวเดียว เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ
- 6) ควรมีการรวบรวมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจหมุนเวียนทั้งในแง่ของการให้คุณและให้โทษ เพื่อบ นำมาพิจารณาความสอดคล้องเพื่อส่งเสริมให้เศรษฐกิจหมุนเวียนเกิดผลลัพธ์ที่รวดเร็วและเป็นธรรม อย่างแท้จริง เช่น

	ให้โทษ	ให้คุณ
ต้นทาง	บังคับแยกขยะ	ส่งเสริมสนับสนุนนิติบุคคลที่มีหน้าที่จัดการอาคารหมู่บ้าน ให้มีศูนย์จัดการขยะอินทรีย์ในชุมชน
กลางทาง	<ul style="list-style-type: none"> - บังคับการไม่เทรวม - การคิดค่าเก็บขนขยะตามปริมาณขยะ 	<ul style="list-style-type: none"> - แก้ไขกฎหมายเรื่องภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT) ให้ปฏิบัติได้จริง - กำหนดให้ธุรกิจค้าของเก่าขึ้นทะเบียนให้ครบถ้วน - กำหนดให้มีร้านรับซื้อขนาดเล็กในชุมชนเพื่อความสะดวกของผู้บริโภค
ปลายทาง	<ul style="list-style-type: none"> - ออกกฎหมายให้มีการเพิ่มสัดส่วนวัสดุรีไซเคิลในผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์ - กำหนดมาตรการส่งเสริมสำหรับผู้ปฏิบัติและค่าธรรมเนียมสำหรับผู้ไม่ปฏิบัติ - ควบคุมการนำเข้าที่กีดราคาเศษวัสดุในประเทศ - ให้เอกชนรวมตัวกันทำจุด drop-off แบ่งพื้นที่รับผิดชอบ 	

ตอบ: หลายประเด็นในกำหนดไว้แล้วในร่างกฎหมาย มาตรา 14 ให้แยกขยะ มาตรา 17 ให้อปท.ส่งเสริมการจัดการขยะอินทรีย์ มาตราส่งเสริมในมาตรา 45 47 51 และ 52 แต่บางประเด็นอยู่นอกเหนือขอบเขตอำนาจของกฎหมายนี้

ข้อคิดเห็นภาคประชาสังคม

- 1) ควรตีความเศรษฐกิจหมุนเวียนให้ชัดเจนและปฏิบัติได้จริง
- 2) ควรมีการศึกษาเครื่องมือที่จะถูกใช้ ทั้งเครื่องมือทางนโยบาย เศรษฐศาสตร์ เทคโนโลยี ฯลฯ เพื่อผลักดันให้กฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นเครื่องมือที่ยั่งยืนและไม่เป็นการฟอกเขียว (Greenwashing)

3) ควรกำหนดให้มีภาคประชาสังคมเป็นองค์ประกอบของคณะกรรมการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน

ตอบ: กำหนดไว้แล้วในมาตรา 26(4)

- 4) ควรส่งเสริมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางสังคมควบคู่ไปกับการออกกฎหมาย โดยทำไปพร้อมกันในทุกระดับ ทั้งในบริบทของการศึกษาที่อาจจะต้องปลูกฝังค่านิยมและสร้างความเข้าใจถึงผลกระทบตั้งแต่ในโรงเรียน จนถึงการทำให้ประชาชนทั่วไปสนใจและกลายเป็นผู้นำที่จะผลักดันเรื่องสิ่งแวดล้อมต่อไปอย่างจริงจัง

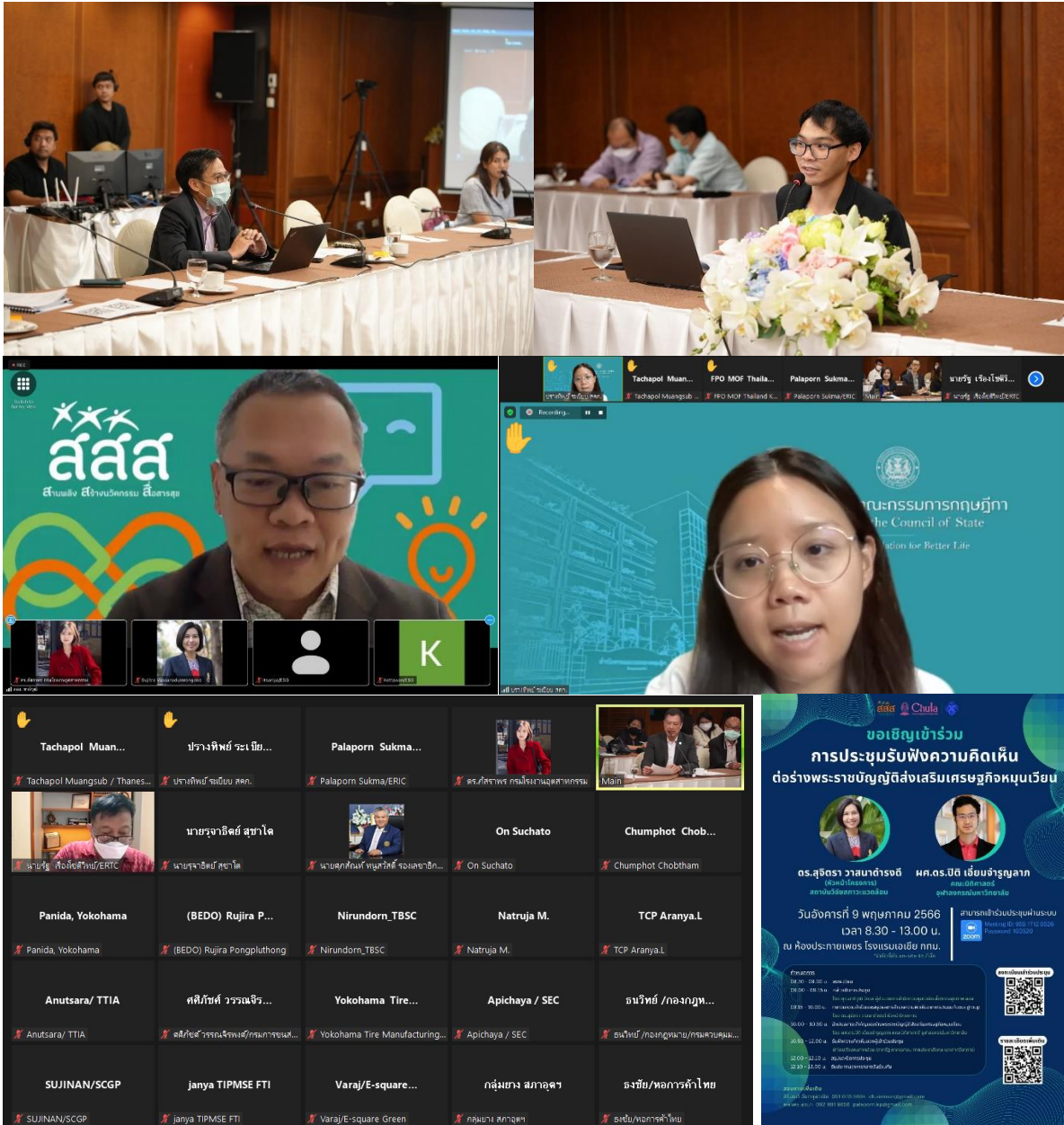
ตอบ: กำหนดในแผนแม่บทให้บังคับกระทรวงศึกษาได้

ที่มา : <https://forms.gle/hvYZmH2xL5uRe7t86> (Google Form)

4.3 การประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน

คณะผู้วิจัยได้นำข้อคิดเห็นจากการประชุมกลุ่มย่อยมาปรับปรุงร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนและได้จัดการประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2566 เวลา 8.30 – 13.00 น. ณ ห้องประชุมประกายเพชร โรงแรมเอเชีย กรุงเทพฯ และระบบประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Zoom application)

4.3.1 รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม

การประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน วันที่ 9 พฤษภาคม 2566 เวลา 8.30 – 13.00 น. ณ โรงแรมเอเชีย กรุงเทพฯ มีผู้เข้าร่วมทั้งสิ้น 32 ราย ดังนี้

ภาครัฐ

1) นายไชยา บุญชิต	กรมควบคุมมลพิษ
2) นางสาวภัทรภร ศรีชำนาญ	กรมควบคุมมลพิษ
3) นางสาวศุภลักษณ์ ศรีลาวงษ์	กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม
4) นางสาวนันท์ บุญฉัตร	กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่
5) นางสาววิสุตตา บุญมี	สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

6) นางสาวกัญฐิกา นันทปรีชา	สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
7) นายนรชัย รังสีวิจิตรประภา	สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย
และนวัตกรรมแห่งชาติ
8) ดร.ธีรวัธ ตันนุกิจ	กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่
9) นายสาธิต สุจริตา	คณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาล

ภาคเอกชน

1) นายพลางค์สิทธิ์ สุทธปรียาศรี	สถาบันการจัดการบรรจุภัณฑ์และรีไซเคิลเพื่อสิ่งแวดล้อม
2) นายธนาชัย ปิยะศรีทอง	บริษัท เอสซีจี เคมิคอลส์ จำกัด (มหาชน)
3) นางสาวกัญญลักษณ์ สอนอ่อน	บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน)
4) นางสาววดี สอพิมาย	บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน)
5) นางสาวมนพัทธ์ สารใจ	บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน)
6) นางสาวมลฤดี มีนาบุญ	บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน)
7) นางสาวจิตตกาญจน์ แซ่ตั้ง	บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน)
8) นายอรรถพล แพรพรวิ้งาม	บริษัท ไทยบริดจสโตน จำกัด
9) นายปฏิญญา ศิลสุกตล	บริษัท เต็ดตรา แพ้ค (ประเทศไทย) จำกัด
10) นางสาวสลิลลา สีหพันธ์	บริษัท เนสท์เล่ (ไทย) จำกัด
11) นายเจตพล เอมมณี	SCG Cement Building Materials Co.,Ltd.
12) นายสมชาย กวินโกคปริดา	บริษัท ปิ่นทรัพย์ 1992 จำกัด
13) นางสาวพิมพ์ผกา ตันติวิชาภรณ์	Maxxis international (thailand)co.,ltd
14) นายจรัสศักดิ์ วิสาชะ	Maxxis international (thailand)co.,ltd
15) นางสาวกิริติสุดา คำของ	สมาคมผู้ผลิตยางรถยนต์ไทย (TATMA)

ภาคประชาสังคม

1) นายปุ่นญธร จึงสมาน	มูลนิธิบูรณะนิเวศ

ภาควิชาการ

1) ดร.สุจิตรา วาสนาดำรงดี	สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2) ผศ.ดร.ปิติ เอี่ยมจรรย์อุลลาภ	คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3) นายภัทรพล ตูลารักษ์	สมาคมจัดการของเสียแห่งประเทศไทย
4) นางสาวพลภาพร สุขมา	สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
5) นางสาวสิริมนต์ ฉันทกุลวานิช	สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
6) นางสาวโชติชา สุวรรณโคตร	สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
7) นางสาวศรัณย์พัทธ์ ธิรเมธาวงษ์	คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การเข้าร่วมประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Application Zoom)

การประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Application Zoom) มีผู้ลงทะเบียนเข้าร่วมประชุม 139 ราย ทั้งนี้ ในวันจริงมีผู้เข้าร่วมประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์สูงสุด 177 ราย

ภาครัฐ

1) นางกัญชลี นาวิกภูมิ	กรมควบคุมมลพิษ
2) นางสาวกุลชา ธนะขว้าง	กรมควบคุมมลพิษ
3) นายทวีชัย เจียรน้อยจร	กรมควบคุมมลพิษ
4) นางสาวปรารถนา มีสินเจริญ	กรมป่าไม้
5) นายศรากร อักษรแก้ว	กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่
6) นางสาวปรางทิพย์ ระเบียบ	สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
7) นายรัฐ เรืองโชติวิทย์	กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม
8) นางประเสริฐสุข เพฑูรย์สิทธิชัย	คณะกรรมการนโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแห่งชาติ
9) นางสาวศศิภัชต์ วรรณจิรพงศ์	กรมการขนส่งทางบก
10) นายบัญชาการ วินัยพานิช	กรมควบคุมมลพิษ
11) นางสาวกุลชา ธนะขว้าง	กรมควบคุมมลพิษ
12) นางสุนันทา พลทวงษ์	กรมควบคุมมลพิษ
13) นางสาวเบญจวรรณ บัวนุ่ม	กรมควบคุมมลพิษ
14) นายเสกสรร แสงดาว	กรมควบคุมมลพิษ
15) นางสาวเสาวลักษณ์ สุโชวัฒน์กิจ	กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม
16) นายสาธิต เทอดเกียรติกุล	กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่
17) นางสาวภัศราพร พลับเจริญสุข	กรมโรงงานอุตสาหกรรม
18) นายปิยะพัฒน์ สุนทรศาสตร์	กรมโรงงานอุตสาหกรรม
19) นางสาวรัตติกาล ธรรมปัญญา	กรมโรงงานอุตสาหกรรม
20) นางสาวศิริรัตน์ ขุนดำ	กองอาหาร สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา
21) นางปรารถนา ยูณะศิริ	สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่10
22) นายทวี จงควินิต	สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
23) นายศุภสัณฑ์ หนูสวัสดิ์	สมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย
24) นางสาวอัมพรพรรณ วงษ์ท่าเรือ	สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม
25) นายครรชิต คุณากร	สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
26) นางสาววันทนา ไสสอาด	สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
27) นางสาวจรรุพัสตร์ พลทรัพย์	สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
28) นางสาวสมานลักษณ์ ตันฑีกุล	สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

29) นางสาวพิมพ์ขวัญ ลิ้มปัสโกภา	สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม
30) นายชาติวุฒิ วัจวล	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
31) นายอภัย เจริญมิตร	สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
32) นายอดิศักดิ์ สัมผล	สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
33) นายเตชะวัฒน์ พจน์สมพงษ์	สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
34) นางสาวนลพรรณ ชิมอารีย์รัตน์	สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
35) นางสาวทวีพร	สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
36) นายอัษฎาวุธ สังข์รัตน์	สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร
37) นางสาวชวีภา โกมลิมศรี	สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์
38) นางสาวรังรอง วิจิตรไกรสร	สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์
39) นายภานุมาศ หลักฐาน	สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์
40) นายรัฐยา ศุขรักษ์	สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์
41) นางสาวพิมพ์พรรณ แวดล้อมญาติ	สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์
42) นางสาววรรณาทิพย์ เต็มมหาวงษ์	สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
43) นางสาววนิดา แซ่จิว	สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
44) นางสาวจินห์จุฑา จิตรอนันต์รัตน์	สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
45) นางสาวดาเรศ แก้วเกตุ	สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
46) นางสาวรุจิรา พงศ์พลูทอง	สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน)
47) นางปาริญา เผือกสุข	การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย
48) นางสาวอภิขญา สิ้นสุขเพิ่มพูน	สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

ภาคเอกชน

1) นายชาญณรงค์ เตชะอังสุ	สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
2) นายชาติตรี บุญญรัตน์กุล	กลุ่มอุตสาหกรรมเหล็ก สภาอุตสาหกรรม
3) นางสาวสุจินันท์ ยิ้มคมขำ	บริษัท เอสซีจี แพคเกจจิ้ง จำกัด (มหาชน)
4) Mr. Jason Lee	CIMB Thai Bank PCL
5) นายเสริมวุฒิ จตุรงค์โชค	Asia Group Advisors
6) นางสาวธีรันทา ฤทธิมณี	Baker & McKenzie
7) นางสาวกัญญ์วรา มีศีลธรรม	CP ALL
8) Mr. Warathorn Fakthet	CP Foton
9) นายวรรณันท์ จันทร์หอม	G.E.P.P. SA-ARD Co.,Ltd
10) นายณัฐวุฒิ จารุเมฆิน	Sappe Public Company Limited

11) นายสรรพ์ชัย พจนาวราพันธ์	SC GRAND
12) นายสรศักดิ์ กิรีดิโชคชัยกุล	SCG
13) นายคงศักดิ์ ศุภลักษณ์	SCG Cement Building Materials Co.,Ltd.
14) นายอมรพงศ์ ทองภักดี	SCG Packaging
15) Miss Pornravee Sumitra	SCGC
16) นางสาวศิรินทิพย์ จันทร์ถึง	SSI
17) นางสาวพิชชาภา เหล็กเพชร	Starboard
18) นายชุตินันท์ บุญมาก	Thaibev
19) นางนันทพร ศรีภักธา	The Siam Cement Pcl.
20) นางสาวจรรยา	TIPMSE FTI
21) นางณัฐธินี เนตรอำไพ	Unilever
22) นางสาวจิตริณี แก้วจินดา	Unilever
23) นางเอกศักดิ์ บุญทองใหม่	Veolia Circular Polymer
24) นายนิรันดร มูลคำ	ไทยบริดจสโตน
25) นางสาวอรรัญญา	กลุ่มธุรกิจ TCP
26) นายปรัชญ์ แจ่มแจ้ง	กลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์
27) นายกิตติ สุขุตมตันติ	บริษัท ไตรีคชั่น แพลน
28) นางสาววิลาสินี ขอบสะอาด	บจก. แอสเซนด กรู๊ป
29) นายสมเจตนา ภาสกาณนท์	บริษัท เครือเจริญโภคภัณฑ์ จำกัด
30) นางกชนิภา โอเวน	บริษัท เจียไต่ จำกัด
31) นางสาวกัญณภัทร โสมประยูร	บริษัท เอจีซี วินิไทย จำกัด (มหาชน)
32) นางสาวทิพาพันธ์ อัครรัตน์	บริษัท โอสภสกา จำกัด (มหาชน)
33) นางสาวขวัญจิรา รัตนราช	บริษัท โอสภสกา จำกัด (มหาชน)
34) นายวิสูตร ชัชวาลวุฒิกุล	บริษัท ไตกินอินดัสทรีส์ (ประเทศไทย) จำกัด
35) นางสาววิภาวรรณ ทศนปรีชาชัย	บริษัท ชันโทรี เป็ปซีโค เบเวอเรจ (ประเทศไทย) จำกัด
36) นางสาวธารทิพย์ โพธิ์ตันติมงคล	บริษัท ชันโทรี เป็ปซีโค เบเวอเรจ (ประเทศไทย) จำกัด
37) นายวรพล กล้าหาญ	บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน)
38) นายชัยโย สุสุทธากุล	บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน)
39) นางสาววรรธณี สีสม	บริษัท ธนากรผลิตภัณฑ์น้ำมันพืช จำกัด
40) นางสาวพิมพ์พิสุทธิ์ หงส์ชยางกูร	บริษัท ปตท.น้ำมันและการค้าปลีก จำกัด (มหาชน)
41) นายพงษ์ศิกรณ์ นพนาศิพงษ์	บริษัท มิตรชูบิชิ มอเตอร์ส (ประเทศไทย) จำกัด
42) นายเพชร ผลฉาย	บริษัท มิตรชูบิชิ มอเตอร์ส (ประเทศไทย) จำกัด

43) นายชรินทร์ ภูมิทอง	บริษัท สยาม พาวเวอร์ จำกัด
44) นายธนิษฐ์ วัฒนเศรษฐ์โตกุล	บริษัท อุตสาหกรรมโลหะมหานคร (2010) จำกัด
45) นางสาวอนุสรณ์ อัครศิริวงศ์	บริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด
46) นายพิพัฒน์ กิตติประภารัตน์	สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
47) นางสาวนพวรรณ ฉลองพันธ์รัตน์	สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
48) นางสาวรัตดาวรรณ ชินปะ	สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
49) นางสาวสุกัญญา ใจชื่น	สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
50) นางอุมาศรี อภิชัยนันท์	สมาคมอุตสาหกรรมเยื่อและกระดาษไทย
51) นายอุดม เสถียรภาพงษ์	สมาคมอุตสาหกรรมไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์และโทรคมนาคมไทย
52) นางสาวอนุสรณ์ สว่าง	สมาคมอุตสาหกรรมทอผ้าไทย
53) นายธงชัย บุญโชติมา	หอการค้าไทย
54) นางสาวสุนิษา บุญญาสุวัฒน์	สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
55) นางสาวนิษฐกานต์ ฉัตรเท	สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
56) นางสาวสุนีย์ เสริมศิริโสภณ	-
57) นางสาวณภัค เชิดไชยพงษ์	American Chamber of Commerce in Thailand
58) นางจงโปรด คชภูมิ	Freelance
59) นายสมเกียรติ วรเจตเจริญ	SK AUTO SERVICE
60) นายทองสัมฤทธิ์ สัจจันทรากุล	ทอปไทย
61) Mr. Wanchai Haritpawasut	Starlight
62) นายนันท์วิทย์ ธรรมหทัย	บริษัท โคคา-โคล่า (ประเทศไทย) จำกัด
63) นางสาวรัฐชิตา ประสาทเขตต์การ	บริษัท Baker & McKenzie จำกัด
64) นางสาวสาธิตา ทักษเดช	AGC Vinythai PLC
65) นายวรัชญ์ จัตุนวรัตน์	ฝ่ายวิศวกรรม/บจ. อี-สแควร์ อินโนเวชั่น
66) นางสาวอุทารี หน่อคำ	บริษัท ที.ซี.ฟาร์มาซูติคอล อุตสาหกรรม จำกัด
67) นางสาวอารีรักษ์ ดิษฐสุวรรณ	บริษัท ที.ซี.ฟาร์มาซูติคอล อุตสาหกรรม จำกัด
68) นายกิตติภัท โอสถานนท์	บจก.อีโนมอเตอร์สเซลส์(ประเทศไทย)
69) นางสาวภณิดา ไทยราช	Yokohama Tire Manufacturing (Thailand) Co., Ltd.
70) นายพัชพล เมือทรัพย์	บริษัท เทนส์ไฮส์ จำกัด
71) นางณัฐฉิณี เนตรอำไพ	Unilever Thailand
72) นางสาวศิรินทร์ทิพย์ นิกระโทก	บมจ.สุรพลฟู้ดส์
73) นางสาวพรวิดี ปิยะคุณ	Michelin ROH Co., Ltd.
74) นางสาวนงลักษณ์ สถิตย์กาญจน์	กลุ่มเคมี สภาอุตสาหกรรม

75) นางสาวจันทริกา บุญเผย	สิ่งแวดล้อมและวิศวกรรม
76) นางสาวอิศริยา บุญมา	บริษัท อี-สแควร์ กรีน อินโนเวชั่น จำกัด
77) นายนิธิกร ไชยบัวแก้ว	บริษัท อี-สแควร์ กรีน อินโนเวชั่น จำกัด
78) นางสาวเก็จตะวัน บุญเลาะ	บริษัท อี-สแควร์ กรีน อินโนเวชั่น จำกัด
79) นางสาวเกวมาดา เฉลิมกุล	บริษัทอี-สแควร์ กรีน อินโนเวชั่น จำกัด
80) นางสาวกุลศลิน พิมพ์รัตน์	บริษัทโยโกฮามา ไทร์ แมนูแฟคเจอร์ริง ประเทศไทย
81) Miss Kantinan Vanichkirati	ThaiNamthip
82) นางสาวพิริยา พิริยะกฤต	Bower Group Asia
83) นายอภิสิทธิ์ ธรรมแก้ว	สมาคมอุตสาหกรรมเครื่องตี๋มไทย
84) Metheera Serirajwajra	C.P. Group
85) นายคมกฤษ ศรีวัฒนางูร	C.P. Group
86) นางสาวณัฐรุจา ไม้พุ่ม	Green Circularity Business

ภาคประชาสังคม

1) นางสาวชุตินมณฑน์ โฉวสกุล	มูลนิธิบูรณะนิเวศ
2) นางสาวศลิษา ไตรพิพิธศิริวัฒน์	Environmental Justice Foundation
3) นางสาวเอมมิกา แจ่มจันทร์ศรี	Environmental Justice Foundation
4) นางสาวพิชามญชุ์ รักรอด	Greenpeace Thailand
5) นางชนิดา เพชรทองคำ	อิสระ
6) นายวิศรุต สุวรรณประเสริฐ	อิสระ

ภาควิชาการ

1) รศ.ดร.นิรมล สุธรรมกิจ	คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
2) ดร.อัสดา พงศ์พิพัฒน์	บัณฑิตวิทยาลัยร่วมด้านพลังงานและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
3) รศ.ดร.จากรวรรณ วงศ์ทะเนตร	มหาวิทยาลัยมหิดล
4) อาจารย์สาธิต ปิยนลินมาศ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

4.3.2 สรุปประชุม ประเด็นคำถาม ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

นายชาติวุฒิ วัจนวิทย์ ผู้อำนวยการสำนักควบคุมปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ กล่าวเปิดการประชุม

ประเทศไทยมีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้นทั่วประเทศจำนวนมาก ซึ่งร้อยละ 37 ของขยะเหล่านี้กลายเป็นขยะที่กำจัดไม่ถูกต้อง ไม่ว่าจะเป็นการเทกองในที่กลางแจ้งหรือการเผา อีกทั้ง การเผาในหลายกรณีกลายเป็นปัญหาที่ก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศ การปนเปื้อนเชื้อโรค น้ำเสีย และแหล่งน้ำใต้ดิน สิ่งเหล่านี้ต่างเป็นอันตรายต่อสุขภาพที่ สสส. ให้ความสำคัญ

สสส. เน้นการทำงานบนปรัชญาสร้าง “สร้าง นำ ช่อม” นับแต่ปี พ.ศ. 2565 ถึงปี พ.ศ. 2574 มลพิษจากสิ่งแวดล้อมเป็นภารกิจสำคัญของ สสส. ในการเร่งให้เกิดการดำเนินงานอย่างเข้มข้น ทั้งมลพิษทางอากาศ มลพิษจากอุตสาหกรรม รวมถึงมลพิษจากขยะมูลฝอย

ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนจะเป็นกฎหมายหลักในการยกเครื่องตรวจสอบ ระบบการบริหารจัดการขยะของประเทศให้เป็นไปได้อย่างชาญฉลาดและรวดเร็ว โดยที่ทุกคนมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น เปลี่ยนวิธีการทำงานจากขยะให้กลายเป็นทรัพยากรที่นำกลับมาใช้ได้ ทั้งนี้ การศึกษาเพื่อพัฒนาร่างกฎหมายการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ที่ผ่านมา กรมควบคุมมลพิษเป็นผู้สานต่อและรับไปเป็นนโยบายในการทำให้ร่างกฎหมายมีความแหลมคม ชัดเจน และครบถ้วนมากยิ่งขึ้น

1) ทบทวนความจำเป็นและสรุปผลการสำรวจความคิดเห็นจากการประชุม focus group

โดย ดร.สุจิตรา วาสนาดำรงดี หัวหน้าโครงการ

การประชุมนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการศึกษาเพื่อจัดทำนโยบายสาธารณะ ปฏิรูประบบการจัดการขยะและส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน ระยะที่ 2 ซึ่งได้รับการสนับสนุนจาก สสส. โดยโครงการฯ มีวัตถุประสงค์ 6 วัตถุประสงค์ ซึ่ง 2 วัตถุประสงค์แรกเป็นการปฏิรูปเชิงระบบที่กำลังผลักดันให้เกิดกฎหมายใหม่ 2 ฉบับ ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน และร่างพระราชบัญญัติจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ที่ใช้หลักการ EPR วัตถุประสงค์ที่ 3 4 และ 5 จะเป็นการผลักดันเพื่อให้แก้ปัญหาเฉพาะหน้าในระหว่างที่ยังไม่มีกฎหมายใหม่ และปัจจุบันอยู่ในช่วงเดือนสุดท้ายของโครงการ

ในการศึกษาที่ผ่านมา พบว่าในต่างประเทศที่มีการจัดการขยะได้ค่อนข้างดี มีการออกกฎหมายเฉพาะเรื่องในการจัดการขยะบางประเภทเพื่อมาแบ่งเบาภาระของท้องถิ่น และมีการออกกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนเพิ่มเติมขึ้นมาด้วย เพื่อนำประเทศไปสู่ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนได้อย่างแท้จริง อันเป็นส่วนที่ได้ศึกษามาอย่างต่อเนื่อง

หากดูทิศทางของทุกประเทศ จะพบว่าทุกประเทศเริ่มมองคล้ายกันว่ามีเพียงกฎหมายกำจัดขยะประการเดียวไม่พอ แต่ต้องมีกฎหมายแม่ที่ส่งเสริมการหมุนเวียนทรัพยากรตามหลักเศรษฐกิจหมุนเวียนมาเสริมด้วย และมีการออกกฎหมายเฉพาะเพื่อจัดการขยะบางประเทศด้วย ประเทศไทยมี พระราชบัญญัติสองฉบับที่ดำเนินการโดยสองกระทรวงหลัก แต่กฎหมายทั้งสองฉบับนี้ยังมุ่งเน้นไปที่การให้ท้องถิ่นเก็บ ขน กำจัด

มูลฝอยหรือของเสียที่ส่งเสริมให้แยกขยะ ทั้งยังมีความทับซ้อนกันในส่วนของการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมอีกด้วย ทั้งยังมีเรื่องของการจัดการขยะที่จะต้องทำอย่างถูกต้อง เพราะฉะนั้น จึงเห็นว่าประเทศไทยมีช่องว่างในโครงสร้างทางกฎหมายที่ไปไม่ถึงต้นทางจริง ๆ ของเรื่องนี้ คือ ตั้งแต่กระบวนการผลิต ไม่มีกฎหมายที่คลุมตั้งแต่ขั้นตอนการผลิต จำหน่าย จนถึงการบริโภค กฎหมายที่มีอยู่จะคลุมเพียงแหล่งกำเนิดขยะซึ่งต้องมีการจ่ายค่าธรรมเนียมขยะซึ่งท้องถิ่นไม่กล้าขึ้นค่าธรรมเนียม เป็นสาเหตุให้ท้องถิ่นไม่มีงบประมาณมาปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการคัดแยกขยะ

คณะผู้วิจัยจึงเสนอว่าจะต้องปฏิรูประบบการจัดการขยะ เนื่องจากจะไม่สามารถเปลี่ยนลำดับการจัดการของเสียให้ได้อย่างสากลได้ หากไม่ปรับแก้โครงสร้างกฎหมายและสถาบัน และยังต้องเปลี่ยนมุมมองเกี่ยวกับขยะให้เป็นทรัพยากร นอกจากนี้ยังต้องมุ่งนำหลักการเศรษฐกิจหมุนเวียนเข้ามาประกอบ ทั้งต้องคิดถึงมาตรการลดการใช้วัสดุใหม่ทุกประเภทวัสดุและต้องใช้ซ้ำมากขึ้น หลักเศรษฐกิจหมุนเวียน (CE) ไม่ใช่หลักเกี่ยวกับการนำไปรีไซเคิล แต่เป็นหลักที่เน้นการลดและการใช้ซ้ำในวงจรเศรษฐกิจ จากนั้นจึงไปรีไซเคิลหรือแปลงเป็นพลังงาน ผู้ใดที่ได้ประโยชน์จากการผลิตหรือบริโภคสินค้าจะต้องรับผิดชอบกับขยะที่เกิดขึ้นด้วย เพราะฉะนั้นกฎหมายใหม่จะแปลงหน้าที่ความรับผิดชอบจากเดิมที่เป็นของท้องถิ่นให้เป็นหน้าที่ของผู้ผลิตและผู้บริโภคร่วมกัน กฎหมายใหม่จะกำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละภาคส่วนที่จะต้องดำเนินการอะไรบ้าง ตั้งแต่ภาครัฐ ท้องถิ่น ภาคประชาชน และผู้ประกอบการ และต้องเน้นว่าภาคประชาชนหรือครัวเรือนสามารถจัดการขยะอินทรีย์ ณ แหล่งกำเนิดได้เลยหากทำได้หรือว่าได้รับการสนับสนุนเพิ่มเติม

หลักการพื้นฐานอย่างหลักการที่ขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิต (EPR) จะทำให้เกิดการลงขันกันระหว่างผู้ผลิตและผู้นำเข้าที่จะมาช่วยทำให้เกิดการเก็บกลับ นำกลับคืนผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์ที่ใช้แล้วจากผู้บริโภค หลักการนี้จะทำให้ผู้บริโภคส่งคืนได้สะดวกมากขึ้น จะเกิดการวนของทรัพยากรกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ตามหลักเศรษฐกิจหมุนเวียน

ในฝั่งของ Circular Economy (CE) รายงานของ สอวช. มีการทบทวนการขับเคลื่อน CE ในหลาย ๆ ประเทศเช่นเดียวกัน สิ่งที่น่าสนใจ คือ รายงานพบว่าประเทศที่มีการขับเคลื่อน CE จะมีการกำหนดเป้าหมายวิสัยทัศน์ในเรื่องนี้ มีการใส่มาตรการและเครื่องมือต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนอย่างจริงจัง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของกองทุน การมีกฎหมายเฉพาะ การจัดการขยะและโครงสร้างพื้นฐานในประเทศที่เข้มแข็ง มีระบบการเก็บกลับมีกฎหมายและแผนงานที่ชัดเจน ทั้งหมดทั้งหมดนี้ทำให้เกิดการขับเคลื่อนสู่ CE ได้ เพราะฉะนั้น ถึงเวลาที่จะต้องพิจารณาออกกฎหมายในเรื่องนี้อย่างจริงจัง เพราะหากไม่ทำจะตามหลังประเทศอื่น ทั้งยังกระทบในเรื่องเศรษฐกิจการค้าและการส่งออกได้

ร่างกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนในประเทศไทยนั้น ทาง อว. หรือ สอวช. ได้บรรจุแนวทางหรือ roadmap เกี่ยวกับร่างกฎหมายส่งเสริม CE เอาไว้แล้ว แต่วยังไม่ได้มีการขับเคลื่อนอย่างชัดเจน ทางทีมผู้วิจัยจึงขอทุนสนับสนุนจาก สสส. มาขับเคลื่อนเรื่องนี้ ซึ่งวิเคราะห์แล้วว่าหากมีกฎหมายนี้ขึ้นมาจะเกิดการผลักดันนโยบายอย่างชัดเจน การทำงานของกระทรวงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจะเป็นเอกภาพมากขึ้น เนื่องจากมีเป้าหมายและแผนแม่บทร่วมกัน และผู้บริโภคจะมีบทบาทหน้าที่ในการช่วยกันในเรื่องนี้ด้วย หากจะขับเคลื่อน

กฎหมาย CE ทางนักวิจัยได้ทำ 3 ทางเลือกเอาไว้ คือ full package, medium package และ small package โดยขึ้นอยู่กับมุมมองทางการเมืองในการผลักดันว่าจะผลักดันไปได้มากเพียงใด ซึ่ง full package นั้นผ่านยาก เท่าที่สัมภาษณ์มาอาจจะลงเอยที่ medium package คือ มีกฎหมายใหม่ มีหน่วยงานเฉพาะ ขับเคลื่อน แต่ใช้กองทุนสิ่งแวดล้อมให้มีแรงจูงใจส่งเสริม CE มากยิ่งขึ้น

ที่ผ่านมา ทีมผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เอกชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หลายท่านเห็นด้วยว่าสมควรมีกฎหมายส่งเสริม CE แต่ยังไม่มั่นใจในความเข้มข้นมากนัก ในส่วนของ focused group ทุกท่านก็เห็นด้วยในเรื่องของการปฏิรูป แม้จะยังไม่ตรงกันในเรื่องขององค์กรเฉพาะ สรุปได้ว่ากฎหมายใหม่จะต้องมีหลักการเรื่องลำดับชั้นการจัดการของเสีย (waste management hierarchy) มีมาตรการอย่าง EPR และการออกแบบเชิงนิเวศเศรษฐกิจ (Eco-design) เป้าหมายของการเก็บกลับปริมาณองค์ประกอบจากการรีไซเคิลที่อยู่ในวัสดุ (Recycle content) และการจัดซื้อจัดจ้างสีเขียว รวมไปถึงการควบคุมการนำเข้าส่งออกด้วยในเรื่องของเศษวัสดุต่าง ๆ เพื่อให้เกิดเศรษฐกิจหมุนเวียนอย่างแท้จริง ตาม medium package จะไม่มีกองทุนใหม่ แต่จะมีคณะกรรมการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนที่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี

2) สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน

โดย ผศ.ดร.ปิติ เอี่ยมจรรย์อุบลาค คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน มีวัตถุประสงค์ที่จะพยายามปรับให้เกิดของเสียน้อยที่สุด กล่าวคือ ไม่ได้เหมารวมทุกอย่างว่าเป็นของเสีย พยายามสร้างคุณค่าให้กับตัวทรัพยากร ไม่นำทรัพยากรนี้ออกจากระบบ แต่พยายามสร้างตลาดหรือแทรกแซงตลาดให้เกิดสิ่งนี้ขึ้นทั้งหมด ดังนั้น การทำงานของกฎหมายนี้คือการเปลี่ยนวิธีคิดของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง จึงใช้กฎหมายตัวนี้ซึ่งถูกออกแบบมาเพื่อกระตุ้นจากเส้นเศรษฐกิจแบบเส้นตรงเป็นเศรษฐกิจหมุนเวียน เป็นกฎหมายที่ป้องกันไม่ให้เกิดของเสียและให้เกิดการใช้ซ้ำ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 77 ระบุว่าก่อนที่จะมีการตรากฎหมายใด ๆ จะต้องมี การตรวจสอบความจำเป็น ฉะนั้น ต้องมีน้ำหนักมากพอในการเข้าไปแทรกแซงเสรีภาพในการประกอบอาชีพ หรือการดำรงชีวิตของผู้คน โดยภาพรวมของกฎหมายมีลักษณะ ดังนี้

บทนิยามศัพท์

ตัวกฎหมายจะนิยามก่อนว่าเศรษฐกิจหมุนเวียนคืออะไร ทุกอย่างเข้ามาแล้วจะพยายามใช้ให้มากที่สุด คำสำคัญ คือ การป้องกัน (prevention) พยายามสื่อว่าของหรือทรัพยากรที่ถูกใช้ก่อนที่จะกลายเป็นของเสีย ต้องเข้ากระบวนการนี้ก่อน วัตถุที่เข้ามาจะต้องถูกใช้อย่างคุ้มค่าที่สุด ป้องกันไม่ให้เกิดของเสียให้มากที่สุด และเป็นหน้าที่ของทุกคนที่เกี่ยวข้อง ไม่เพียงแค่ผู้ประกอบการ อีกทั้งไม่ใช่แค่การบำบัดและกำจัด มีหน้าที่ของคนอื่นที่เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์และการทำงานของกฎหมาย

1. คณะกรรมการ CE สามารถเสนอได้ว่ามีอุปสรรคทางกฎหมายอะไรต่อการพัฒนา CE เพื่อให้แก้ไขและลดข้อจำกัดของกฎหมายได้
2. การกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำ

หลักการพื้นฐานของการจัดการของเสียและส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน

กฎหมายนี้จัดลำดับความสำคัญประการแรกต้องเริ่มจากการป้องกันก่อน (การลดการใช้วัสดุดิบ ลดการเกิดของเสีย) เตรียมใช้ซ้ำ หรือนำวัสดุหรือของเสียกลับมาใช้ซ้ำหรือแปรใช้ใหม่ หรือใช้ประโยชน์อื่นก่อน จากนั้นจึงจะถึงขั้นการกำจัดของเสีย และหลักเกณฑ์ รายละเอียด คณะกรรมการจะเป็นผู้กำหนด

หน้าที่ของผู้ครอบครองของเสียและผู้บำบัดหรือกำจัดของเสีย

ผู้ครอบครองของเสีย

กำหนดให้ผู้ครอบครองของเสียมีหน้าที่เตรียมสภาพวัตถุให้สามารถใช้ซ้ำหรือแปรใช้ใหม่ได้ จากนั้นจะมีคนมาเก็บ สิ่งที่เกิดขึ้นยังเป็นสิ่งที่มีคุณค่า ไม่ใช่ของเสีย เกิดธุรกิจใหม่ขึ้นได้อีก

ผู้ครอบครองของเสียมีหน้าที่นำของเสียที่ผ่านกระบวนการตามมาตรา 12 กลับมาใช้ซ้ำหรือใช้ประโยชน์อื่น โดยต้องพิจารณาตามความสามารถทางเทคโนโลยีและเศรษฐศาสตร์ ทั้งนี้ เมื่อของบางอย่างอาจไม่คุ้มค่าที่จะทำหรือบางอย่างเทคโนโลยียังไม่ถึง จึงบอกว่าต้องคำนึงถึงความสามารถตามความเป็นจริงนี้ด้วย จึงมีมาตรา 13 และสิ่งที่ควรประกาศว่าต้องเอากลับมาใช้ซ้ำหรือใช้ประโยชน์อื่นนั้นมีอะไรบ้าง พร้อมบัญชีแนบท้าย ซึ่งคณะกรรมการ CE จะเป็นผู้รับผิดชอบทำบัญชีนี้

มาตรา 14 ให้ผู้ครอบครองของเสียต้องดำเนินการคัดแยกให้เป็นไปตามนโยบายหรือหน้าที่ตามกฎหมาย นักวิจัยมองว่ากฎหมายนี้จะสร้างพฤติกรรมและธุรกิจใหม่ ๆ ได้

วรรคสองของมาตรา 13 กำหนดว่า “วัตถุหรือบรรจุภัณฑ์ที่กำหนดให้ต้องนำกลับมาใช้ซ้ำหรือใช้ประโยชน์อื่น ให้เป็นไปตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้” ซึ่งพอของสิ่งนั้นไม่เป็นขยะก็จะจัดการสิ่งนั้นอย่างขยะ ควรถูกนำไปใช้ประโยชน์อื่น เช่น ให้คนที่ต้องการจริง ๆ รับประทาน เช่นนี้ก็น่าจะเป็นอีกตัวอย่างหนึ่ง เช่น คัดแยกเอาไว้ คนที่มาเก็บไปอาจเอาไปบริจาคต่อ อาจจะมีองค์กรที่รับผิดชอบเรื่องนี้ซึ่งสามารถขออนุญาตตามกฎหมายนี้ได้เพื่อพัฒนาเทคโนโลยีอะไรบางอย่างเพื่อมาเก็บอาหารส่วนเกินได้นานขึ้น ดังนั้น ควรมีกองทุนหรือแหล่งเงินมาอุดหนุนพฤติกรรมที่ไม่ก่ออะไรแต่ดีต่อโลกในลักษณะนี้

ผู้บำบัดหรือกำจัดของเสีย

ผู้บำบัดหรือกำจัดของเสียจะต้องบำบัดหรือกำจัดของเสียตามหลักอนามัยและสิ่งแวดล้อม ท้องถิ่นยังต้องทำตามเกณฑ์ด้านวิศวกรรม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านอนามัยอยู่ และให้ท้องถิ่นยังคงมีอำนาจเช่นเดิมในการออกข้อบัญญัติท้องถิ่น แต่ท้องถิ่นจะต้องทำตามเกณฑ์กลางที่กฎหมาย CE กำหนด คือ ข้อบัญญัติท้องถิ่นยังออกได้เช่นเดิม แต่เป็นข้อบัญญัติท้องถิ่นที่ถูกพัฒนาขึ้นให้สอดคล้องกับแนวคิดด้านเศรษฐกิจหมุนเวียน

ความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์

มาตรา 20 และมาตรา 21 กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าผู้ประกอบการทั้งหลายต้องออกแบบผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์ให้สอดคล้องกับ CE ซึ่งมาตรฐานนี้ใช้กับผู้ประกอบการและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกราย

กำหนดให้คณะกรรมการอาจออกเกณฑ์เรื่องการรับคืนได้ว่ารับคืนอย่างไร ซึ่งจะเชื่อมโยงกับโครงสร้างพื้นฐาน

คณะกรรมการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน

คณะกรรมการนี้เป็นองค์กรอิสระซึ่งเป็นผู้ออกกฎหมาย ไม่ได้เป็นคนลงมือดำเนินการ แต่เป็นคนสร้างกติกาและกึ่ง ๆ ออกนโยบาย และบังคับใช้กติกาด้าน CE ดังนั้น จึงพยายามทำให้องค์ประกอบของคณะกรรมการครอบคลุมตัวผู้แทนของหน่วยงานมากที่สุด

อำนาจของคณะกรรมการมีเรื่องแผน ฐานข้อมูล และทุนอุดหนุน คณะกรรมการจะเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูล คณะกรรมการอาจจะไม่ใช่ผู้ออกกฎหมายภาษี แต่เป็นผู้แนะนำหรือเสนอให้หน่วยงานที่มีอำนาจเป็นผู้ออกภาษีแทน หากมีการออกแผนแม่บทมาแล้ว หลังจากทีกลั่นกรองโดยคณะรัฐมนตรี หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีพันธะผูกพันต้องปฏิบัติตามด้วยเพื่อให้หน่วยงานรัฐและท้องถิ่นไปดำเนินการ ต้องเปิดโอกาสให้มีผู้เชี่ยวชาญมาช่วย คณะกรรมการอาจจะตั้งอนุกรรมการได้

โครงสร้างองค์กรจะมีคณะกรรมการใหญ่ที่ตั้งอนุกรรมการเฉพาะเรื่องนั้น ๆ ได้ เพราะธุรกิจ CE มีหลายเรื่อง คณะอนุกรรมการจะช่วยจัดการได้ การทำงานจะมีสำนักงานสนับสนุนในเรื่องธุรการและการดำเนินการทั่ว ๆ ไป ตัวหน่วยงานมีเลขาและพนักงานของหน่วยงานทั่ว ๆ ไป

การเสริมสร้างระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน

ส่วนหนึ่งที่สำคัญ คือ เทคโนโลยี มาตรา 44 กล่าวถึงกรณีที่ผู้ประกอบการอาจขอรับเงินนี้ได้ เช่น เขากำลังพัฒนาเทคโนโลยีบางอย่างเพื่อรองรับ CE

เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์

เสนอเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ กำหนดให้มีคณะอนุกรรมการเพื่อบริหารเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ขึ้น อาจจะไม่ได้ออกภาษีโดยตรงแต่จะแนะนำให้มีการปรับเปลี่ยนภาษีอากรให้เหมาะสม

การตรวจสอบและควบคุม

พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจปกครองเข้าไปตรวจสอบได้ อาจจะมีอำนาจในการออกคำสั่งทางปกครอง เพื่อให้มีการบังคับการตามพระราชบัญญัตินี้ได้ สำนักงานควรมีพนักงานที่ได้รับมอบอำนาจจากรัฐมนตรีเข้ามาตรวจตราตรวจสอบ จัดทำฐานข้อมูล เรียกคนมาให้ข้อมูล เพื่อวัตถุประสงค์ของ CE โดยตรง ไม่ใช่เรื่องความปลอดภัยหรือการกำจัดของเสียแต่เดิม

บทกำหนดโทษ

นักวิจัยพยายามจะกำหนดโทษอาญาให้น้อยที่สุด จึงออกแบบโดยนำเรื่องโทษพินัยเข้ามาเพื่อเปลี่ยนพฤติกรรม การลงโทษควรจะน่ากลัวพอจนถึงขนาดที่คนยอมเปลี่ยนพฤติกรรม เช่น ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์ที่ฝ่าฝืนหน้าที่เรื่องความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์หรือไม่ได้ทำ CE mark ให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด ต้องโทษปรับเป็นพินัยจนกว่าจะมีการปฏิบัติให้ถูกต้อง ปรับเปลี่ยนไปสู่พฤติกรรมที่ยั่งยืน

โทษปรับทางพินัยนี้จะสั่งให้ผู้ถูกปรับชำระค่าปรับได้ไม่เกินที่กฎหมายกำหนด ในขณะเดียวกัน ในร่ายยังมีโทษจำคุก แต่ไม่ได้เน้นใช้กับกิจกรรม CE โดยตรง มาตรา 62 และมาตรา 64 เป็นเรื่องการคุ้มครองการใช้อำนาจรัฐ เมื่อรัฐมีอำนาจปกครอง คนก็ต้องเชื่อในการใช้อำนาจรัฐ ต้องมีโทษอาญาสำหรับคนที่ไม่เชื่อฟังการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ ในหลาย ๆ เวที โดนแย้งว่าโทษอาญานี้จำเป็นหรือไม่ ซึ่งพยายามจะแสดงให้เห็นว่าบางเรื่องยังจำเป็น

3) ประเด็นคำถาม ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ

หมายเหตุ: ตัวเอียง แสดงคำตอบของคณะผู้วิจัยภายหลังการประชุม

กองทุนส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน

(1) ในร่างพระราชบัญญัติกล่าวถึงกองทุนและค่าธรรมเนียม ภาษีอากร และมีมาตราที่บอกว่าถ้ามีเงินจากการจัดเก็บเหลือให้นำส่งเข้ากองทุน อยากทราบว่าแผนที่ทางที่วิจัยมองไว้เป็นอย่างไร มีการบริหารจัดการอย่างไร

ตอบ: ตามร่างที่เสนอนี้ กองทุนคือกองทุนสิ่งแวดล้อม ภาษีคือหน้าที่ตามกฎหมายที่จ่ายเข้ารัฐคือการคลัง ตามประมวลรัษฎากร กองทุนเป็นบ่อของเงินอีกบ่อหนึ่งที่ยังไม่ได้เข้ารัฐ แต่เป็นที่เก็บเงินสำหรับวัตถุประสงค์เฉพาะ เงินที่เข้ากองทุนจึงเป็นคนละส่วนกับภาษี หน้าที่ในการสนับสนุนเงินเข้ากองทุนวัตถุประสงค์ของภาษีกับเงินในกองทุนจึงต่างกัน ภาษีจะต้องเข้างบกลาง เข้ากระบวนการวิธีการงบประมาณแผ่นดิน ส่วนกองทุนนั้นดำเนินการแยกจากกัน

ในส่วนการบริหารจัดการกองทุน เนื่องจากกองทุนนี้ไม่ได้สร้างขึ้นใหม่ ใช้กองทุนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ โครงสร้างของกองทุน คือ เมื่อมีสถานะทางกฎหมายจะมีมาตราที่บอกว่ากองทุนนี้ใครเป็นผู้ดูแล ซึ่งคือหน่วยงานรัฐหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง และวัตถุประสงค์ของการใช้กองทุนหรือการใช้เงินมีอะไรได้บ้าง ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมฯ อาจจะยังไม่ชัดเจนว่านำมาใช้จ่ายกับ CE ได้ พระราชบัญญัตินี้จึงเสริมเรื่อง CE เข้าช่วยการจัดเก็บเพื่อส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมได้อย่างไรบ้าง ระเบียบการขอใช้เงินกองทุนที่ชัดเจน กองทุนนี้ไม่ใช่ภาษี เงินออกจกมาจากค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ที่ผู้ประกอบการสนับสนุนเข้าไป และจะถูกเก็บและใช้เพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะตามที่กฎหมายอนุญาตให้มีการขอใช้เงินกองทุนได้

(2) ปัจจุบันสรรพากรเตรียมหาทางเก็บภาษีใหม่ ๆ หากได้ภาษีมาแล้วจะนำกลับมาใช้ในเรื่อง CE อย่างไร

ตอบ: จำเป็นต้องดูวัตถุประสงค์ของการเก็บภาษีของกรมสรรพากร อย่างไรก็ตาม การจัดเก็บภาษีจะเข้าคลังเป็นงบประมาณของรัฐ อาจไม่สามารถกันเงินรายได้จากภาษีมาใช้เพื่อส่งเสริม CE โดยตรง

(3) การลงทุนด้านการวิจัยต้องมีกรอบที่ชัดเจน อาจมีแผนวิจัยด้าน CE โดยเฉพาะหรือไม่ ให้เป็นระบบวิจัยที่ตอบโจทย์ผู้ประกอบการที่ชัดเจน กองทุนวิจัย จาก สกสว. ควรมีช่องทางพิเศษสำหรับ CE หรือไม่ ที่ขอปกติไม่ค่อยได้หรือใช้เวลานานในการพิจารณา

ตอบ: ปัจจุบัน ทุนวิจัยของ อว. มีแผนงาน บพข. ที่สนับสนุนงานวิจัยด้าน CE อยู่แล้ว ซึ่งผู้ประกอบการสามารถขอทุนได้ แต่กระบวนการพิจารณาเป็นไปตามที่หน่วยงานกำหนด (มาตรา 45 วรรคสอง ให้ออกกฎกระทรวงได้)

ทางเลือกระหว่างการใช้กลไก EPR หรือการจัดเก็บภาษีหรือค่าธรรมเนียม

(1) การจัดเก็บค่าธรรมเนียมการจัดการของเสีย ซึ่งต่างประเทศใช้ระบบภาษีอากร (Tax system) ซึ่งรัฐเก็บเลย และรัฐมีหน้าที่จัดการกับของเสีย นั้น มีระบบที่เป็น EPR ที่ PRO เข้ามาจัดการ และอีกระบบเป็นการปล่อยตลาดเสรี (Free market) ทั้งนี้ ด้วยการศึกษาของตัวร่างพระราชบัญญัติ อยากทราบว่าภาษีหรือ EPR เป็นตัวที่เหมาะสมที่สุดที่จะนำมาใช้กับ CE

ตอบ: ขึ้นอยู่กับประเภทของผลิตภัณฑ์มากกว่า จากกรณีศึกษาจากต่างประเทศ มีการนำหลักการ EPR เข้ามาจัดการผลิตภัณฑ์บางประเภทซึ่งนักวิจัยได้ใส่ไปในตัวอย่างบัญญัติท้ายพระราชบัญญัตินั้นเพื่อเปิดช่องให้มีการออกอนุบัญญัติที่ใช้หลักการ EPR ทั้งนี้ ชากรถยนต์หรือรถยนต์สิ้นสภาพ กรมขนส่งทางบกได้ศึกษาเรื่อง EPR ไว้ด้วยเช่นกัน หากจะทำให้ชัดเจนขึ้น หน่วยงานที่สนใจจะใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติ CE สามารถศึกษาและเตรียมร่างอนุบัญญัติเพื่อการนั้นเป็นรายละเอียดต่อมาได้

ส่วนค่าธรรมเนียมอาจศึกษาตัวอย่างจากต่างประเทศ เช่น การเก็บภาษีวัสดุใหม่ (virgin material tax) หรือค่าธรรมเนียมต่าง ๆ เข้ากองทุน แต่กรณีหากเป็นค่าธรรมเนียมจัดการของเสียปกติที่ท้องถิ่นจัดเก็บ ส่วนนี้อาจไม่ต้องเก็บเข้ากองทุน แต่ให้เก็บตามปริมาณที่ทิ้งตามหลักการ pay as you throw เป็นหลัก เพื่อจูงใจให้ประชาชนคัดแยกขยะ ทั้งนี้ ตามมาตรา 47 คณะกรรมการ CE สามารถแนะนำให้รัฐมนตรีกำหนดเรื่อง virgin material ได้

สามารถรองรับได้ทั้ง 2 โมเดล คือ ผู้บำบัดหรือกำจัดของเสียมีนิยามอยู่ว่าเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่บำบัดหรือกำจัดของเสียเพื่อประโยชน์ทางพาณิชย์ได้ ในอนาคตอาจมีผู้ประกอบการจรร่วมกับท้องถิ่นหรือผู้ประกอบการเองโดยตรงได้

คณะกรรมการ

(1) การขับเคลื่อนพระราชบัญญัติ CE นี้เป็นหนึ่งในการทำงานของคณะกรรมการ BCG ด้วยหรือไม่ ถ้ามี พระราชบัญญัตินี้เกิดขึ้นมา อยากทราบว่าอยู่ภายใต้หน่วยงานใด

ตอบ: จากผลการศึกษาระยะที่หนึ่ง ทีมวิจัยคาดหวังการขับเคลื่อนร่างกฎหมายของคณะกรรมการ BCG และเคยทำเป็นข้อเสนอแล้วว่าคณะกรรมการชุดนี้ควรจะต้องขับเคลื่อนร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนขึ้นมาซึ่งยังไม่เห็นการขับเคลื่อนอย่างเป็นทางการในฐานะนักวิชาการมองเห็นความจำเป็นที่ควรมีกฎหมายนี้จึงไปขอทุน สสส. มาศึกษาล่วงหน้าไว้ก่อน ถ้ายังมีคณะกรรมการ BCG อยู่ในรัฐบาลชุดใหม่ ก็สามารถจะขับเคลื่อนต่อไปได้ แต่อย่าลืมนึกว่ากลไก BCG เป็นเพียงแค่ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีเท่านั้น ไม่เทียบเท่ากับคณะกรรมการส่งเสริม CE ที่อยู่ในระดับพระราชบัญญัติตามที่เสนอ

จากการประชุมรับฟังความคิดเห็น focus group ครั้งก่อน มีบางท่านเสนอให้ใช้คณะกรรมการ BCG ได้เช่นกัน แต่ทีมวิจัยเห็นว่าอำนาจหน้าที่อาจจะไม่เท่าเทียมกัน

คณะกรรมการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นผู้วางระเบียบ แต่ไม่ใช่เพียงผู้ส่งเสริมเท่านั้น ถ้าพิจารณาอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายนี้จะเห็นได้ว่าหลัก ๆ คณะกรรมการเป็นผู้ออกมาตรฐาน ออกข้อกำหนดพื้นฐานให้ผู้ที่เกี่ยวข้องไปปฏิบัติตามให้มากที่สุด และจะมีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการเพื่อบังคับการให้เป็นไปตามนั้นหลัก ๆ แล้ว ต้องการให้ตัวคณะกรรมการนี้เป็นตัวกลางที่ออกตัวกติกาแล้วไม่ได้จำกัดอยู่ในกระทรวงหนึ่งกระทรวงใด เพราะเป็นมาตรฐานของทั้งประเทศ

เมื่อมีคณะกรรมการนี้แล้ว อาจจะมีการขัดแย้งกันกับหน่วยงานเดิม ซึ่งนักวิจัยเข้าใจว่าเจ้าหน้าที่แต่เดิมไม่ได้เป็นผู้ออกกฎหรือบังคับการตามกฎหมาย แต่เป็นคนที่ดำเนินการเรื่อง BCG ซึ่งคิดว่าเป็นคนละหน้าที่กับเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้

(2) คณะกรรมการอิสระจะสังกัดหน่วยงานใด

ตอบ: ตามร่างกฎหมายนี้ เสนอให้สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี

(3) หากมีกลไกหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluter Pays Principle : PPP) ใครจะเป็นผู้กำกับดูแลของเสีย หากยังเป็นหน้าที่ของหน่วยผู้วางกฎ (regulator) จะมีประสิทธิภาพหรือไม่ ตามข้อเสนอที่มีคณะกรรมการดูแลตามกฎหมาย น่าจะเป็นหน่วยงานนโยบาย ไม่ใช่หน่วยปฏิบัติหรือไม่ ควรทำอะไรในการขับเคลื่อน โดยหน่วยงานใด

ตอบ: หน่วยงานที่มาร่วมในคณะกรรมการเป็นผู้กำกับดูแลของเสีย แต่อาจจะมีการปรับโครงสร้างของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนให้เป็น regulator ด้วย

(4) คณะกรรมการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนจะกำกับดูแลสถานประกอบการกิจการรีไซเคิลอย่างไร และจะเกี่ยวข้องกันกับหน้าที่ของกรมโรงงานอุตสาหกรรมอย่างไรบ้าง ในกรณีที่สถานประกอบการบางส่วนที่ไม่ได้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกรมโรงงานอุตสาหกรรม

ตอบ: คณะกรรมการฯ ทำหน้าที่ในเชิงนโยบายและแผน การกำกับดูแลโรงงานรีไซเคิลยังเป็นหน้าที่ของกรมโรงงานอุตสาหกรรม แต่กรณีสถานประกอบการขนาดเล็กที่ อปท. ต้องกำกับดูแล จำเป็นต้องให้กรมโรงงานอุตสาหกรรมและ สสส. คพ. ร่วมกันสร้างศักยภาพและสร้างกลไกที่ช่วย อปท. กำกับดูแลมลพิษจากสถานประกอบการขนาดเล็กในพื้นที่ด้วย หากปรับโครงสร้างของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนให้เป็น regulator ได้น่าจะหนุนเสริมภารกิจส่วนนี้ได้

(5) มาตรา 24 คณะกรรมการต้องออกประกาศกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับคุณสมบัติผลิตภัณฑ์ที่จะสามารถนำมาจำหน่ายในตลาดได้ ทุกชนิด/ประเภทผลิตภัณฑ์ตามท้าย พ.ร.บ. หรือไม่

ตอบ: น่าจะเป็นระดับอนุบัญญัติและหน่วยงานที่ใช้อำนาจนั้นเป็นผู้ออกประกาศกำหนดเงื่อนไขรายละเอียดต่างๆ อาจจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อมาดำเนินการในเรื่องนี้

ผู้ใช้อำนาจตามกฎหมาย

(1) พระราชบัญญัติ CE มุ่งให้หน่วยงานใดเป็นผู้ใช้อำนาจตามกฎหมายนี้ และขับเคลื่อนภายใต้หน่วยงานใด กรณีที่พระราชบัญญัตินี้ได้รับการรับรอง ใครหรือหน่วยงานใดจะเป็นผู้ขับเคลื่อน (มาตรา 5)

ตอบ: ขับเคลื่อนร่วมกันระหว่างรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม เนื่องจากเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ แต่ตัวสำนักงานจะสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี โดยทั้ง 2 กระทรวง สามารถออกกฎกระทรวงและประกาศกระทรวงได้

(2) หากหลายหน่วยงานมีแผนหรือกฎหมายตนเองอยู่แล้ว ดังนั้น ไม่จำเป็นต้องมีกฎหมายใหม่หรือไม่

ตอบ: ได้มีการวิเคราะห์ช่องว่างปัจจุบันที่หน่วยงานภาครัฐยังเป็นลักษณะต่างคนต่างทำและกฎหมายจัดตั้งหน่วยงานปัจจุบันยังอิงกับระบบเศรษฐกิจเส้นตรง (linear economy) ทำให้มีข้อจำกัดในการขับเคลื่อนไปสู่ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน หากมีองค์กรกลางในการทำนโยบาย แผน ตัวชี้วัด ฐานข้อมูลกลางด้าน CE เป็นการเฉพาะจะทำให้การทำงานในเรื่องนี้เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า

การใช้งานกฎหมาย

(1) การออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (การใช้ PCR) มีต้นทุนที่เพิ่มขึ้น จะมีการลดภาระรายจ่าย ในรูปแบบการลดหย่อนภาษีได้หรือไม่ เช่นเดียวกับไบโอพลาสติก หรือในอนาคต PCR จะสามารถมีราคาที่ถูกลงกว่าปัจจุบันเพราะการเรียกเก็บมีระบบและมีประสิทธิภาพ

ตอบ: เป็นได้ทั้ง 2 แบบ สามารถเสนอให้มีมาตรการลดหย่อนภาษีได้ และการที่มีกฎหมาย EPR ควบคู่ไปกับการกำหนดสัดส่วนวัสดุรีไซเคิล (recycled content) จะช่วยให้มีปริมาณ PCR มากขึ้นในตลาดซึ่งจะช่วยให้อัตราค่า PCR ต่ำลง

(2) เนื่องจากบัญชีวัสดุหรือผลิตภัณฑ์ที่ถูกกำหนดให้ต้องนำมาใช้ซ้ำ แปรใช้ใหม่หรือใช้ประโยชน์อื่น มีรวมถึงเครื่องมือประมง ในส่วนของอุตสาหกรรมประมง อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์น้ำเกี่ยวข้องหรือไม่ และพระราชบัญญัตินี้ ครอบคลุมถึงเรื่องขยะทะเลหรือไม่

ตอบ: ได้ใส่ตัวอย่างเครื่องมือประมงเนื่องจากเป็นตัวก่อให้เกิดปัญหาขยะทะเลในสวนกิจกรรมทางทะเลและกระทบกับระบบนิเวศทางทะเลมาก ในยุโรปได้ออกกฎหมายให้มีการนำหลักการ EPR มาใช้จัดการกับเครื่องมือประมงแล้ว จำเป็นต้องมีการศึกษาในรายละเอียดต่อไป

(3) แผนแม่บท ทางสภาพัฒน์ฯ ให้มีเฉพาะแผนระดับรองจากแผนยุทธศาสตร์ชาติเท่านั้น น่าจะเป็นแผนปฏิบัติการมากกว่า หรือไม่

ตอบ: รับประทานในประเด็นนั้น แต่เข้าใจเรื่องชื่อแผนน่าจะปรับเปลี่ยนกันได้ เช่นเดียวกับทิศทางแผนยุทธศาสตร์ชาติก็อาจมีการปรับเปลี่ยนไปตามรัฐบาลเช่นกัน

(4) เจตนารมณ์ของการร่างพระราชบัญญัติ CE นี้จะสนับสนุนหรือมีความเชื่อมโยงกับร่างพระราชบัญญัติ WEEE อย่างไร

ตอบ: ตั้งใจให้เป็นกฎหมายแม่ รองรับการออกอนุบัญญัติ WEEE ด้วย เพราะยังไม่แน่นอนว่า ร่าง พ.ร.บ. WEEE จะผลักดันได้หรือไม่ เมื่อไหร่และการผลักดัน พ.ร.บ. เพื่อแก้ปัญหาขยะแต่ละประเภทจะเป็นเรื่องที่เสียเวลามาก ไม่ทันการกับปัญหาขยะที่ประเทศกำลังเผชิญอยู่

(5) ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ (มาตรา 24) บังคับใช้เฉพาะในส่วนของภาคเอกชน หรือว่าครอบคลุมรวมถึงทุกหน่วยงานและองค์กรของรัฐต่าง ๆ เช่น โรงพยาบาล มหาวิทยาลัย อื่น ๆ ด้วยหรือไม่

ตอบ: มาตรา 24 ระบุ ผู้ผลิตและผู้นำเข้าซึ่งน่าจะหมายถึงภาคเอกชนที่เป็นผู้ผลิตและนำเข้าผลิตภัณฑ์มาจำหน่าย

(6) ร่างพรบ EPR บรรจุกฎหมาย เป็นกฎหมายอีกฉบับ ซึ่งจะมีเนื้อหาที่ต่างออกไปอย่างไร

ตอบ: ร่าง พ.ร.บ. EPR บรรจุกฎหมายมุ่งเน้นการจัดการบรรจุกฎหมายโดยมีรายละเอียดการดำเนินงานให้เกิดระบบการจัดการ แต่ร่าง พ.ร.บ. CE ครอบคลุมทั้งผลิตภัณฑ์และบรรจุกฎหมายแต่จะเป็นในเชิงหลักการและให้อำนาจในการออกอนุบัญญัติ

(7) มาตรา 23 ...ให้ผู้ประกอบการจัดให้มีเครื่องหมาย ข้อความ หรือฉลากสิ่งแวดล้อม... ส่วนนี้ควรอยู่ในพระราชบัญญัติหรือว่าอยู่ในกฎกระทรวงในเรื่องวิธีการในการแสดงเครื่องหมาย กังวลว่าตัวร่างนี้จะทำให้ตัวผลิตภัณฑ์ภายใต้บังคับกฎหมายจะต้องแสดงฉลากซึ่งเป็นขยะพลาสติกที่เป็นสติ๊กเกอร์ มหาศาลเลยหรือไม่ ในมุมมองรถยนต์เอง กลุ่มยุโรปใช้วิธีการสแกน QR Code เข้าไปเพื่อเข้าไปดูประสิทธิภาพได้ ถ้าสำนักงานภายใต้กฎหมายนี้ได้จัดการรวบรวมและให้ผู้ดูแลเรื่องฉลากและข้อมูลพื้นฐานเสียเลยอาจจะดีกว่า

ตอบ: อาจใช้คำกว้าง ๆ ว่าเครื่องหมาย ข้อความ หรือฉลาก วิธีการควรไปอยู่ในกฎหมายลูกตามด้านบน ซึ่งจะเป็นไปตามวรรคสองที่ว่าแนวทางหรือวิธีการเกี่ยวกับประเภทเครื่องหมาย ข้อความ หรือฉลากต้องไปออกเป็นกฎหมายลูก และส่วนที่กล่าวว่าจะต้องมีกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ดูแลเรื่องนี้ เห็นว่าสามารถตั้งอนุกรรมการได้เช่นกันตามพระราชบัญญัตินี้ นอกจากนี้ สามารถกำหนดให้มีมาตรฐานกลางอยู่แล้วที่ไม่ได้ให้แต่ละกระทรวงไปกำหนดเอง หรืออย่างน้อยแต่ละกระทรวงที่ไปกำหนดจะไปกำหนดโดยไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์พื้นฐานตามมาตรา 23 วรรคสองไม่ได้ คณะกรรมการและสำนักงาน CE กลางก็จะเป็นผู้ไปจัดการ

(8) ภาคเอกชนมีความกังวลในกรณีที่ถูกกฎหมายลูกออกก่อนกฎหมายแม่ กฎหมายลูกต้องปรับตามกฎหมายแม่ หรือว่ากฎหมายแม่ต้องปรับตามกฎหมายลูก

ตอบ: กรณีกฎหมายลูกออกมาก่อน กฎหมายแม่ออกทีหลัง ต้องปรับให้กฎหมายแม่ไม่ขัดกันกับกฎหมายลูก เพราะกฎหมายที่ออกก่อนย่อมผูกมัดไปแล้ว ทั้งนี้ ต้องหาระดับรัฐบาลหรือระดับรัฐมนตรีมาชี้ขาดว่าจะผลักดันกฎหมายแม่และกฎหมายลูกไปพร้อมกันหรือไม่

(9) การออกมาตรฐานหรือกฎหมายลูกสามารถถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาเป็นคณะคล้ายกับ สมอ. ที่ จะรวมผู้เชี่ยวชาญเข้ามาเพื่อช่วยกันออกกฎหมาย เสนอให้ผู้ดูแลระบบของสำนักงานทำหน้าที่เบ็ดเสร็จของ กฎหมายนี้เลยเพื่อความเป็นเอกภาพ คณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญจะเป็นผู้ออกมาตรฐานเป็นกฎหมายลูก รูปแบบนี้อาจจะดีกว่าการไปเพิ่มภารกิจให้หน่วยงานเดิม เพื่อไม่ให้เสี่ยงทำผิดมาตรา 157 ได้

ตอบ: คณะกรรมการ CE สามารถตั้งอนุกรรมการมาช่วยได้อยู่แล้ว ทั้งนี้ที่มวิจัยจะนำประเด็นไป พิจารณาปรับปรุงร่างกฎหมายต่อไป

(10) มาตรา 20 และ 21 จะพิสูจน์หรือตรวจสอบในทางปฏิบัติได้อย่างไร

ตอบ: เป็นมาตรการที่กำหนดในเชิงหลักการและเปิดช่องให้มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องออกอนุบัญญัติ กำหนดบัญชีประเภทผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ที่ต้องดำเนินการตามหลักการดังกล่าว มีการใช้มาตรการ กลไก EPR และการติดตามตรวจสอบซึ่งหน่วยงานจะต้องกำหนดรายละเอียดในทางปฏิบัติต่อไป

การกำหนดบทลงโทษ

(1) อาหารส่วนเกิน (Surplus Food) ควรจะมีแรงจูงใจให้กับผู้บริจาค แต่มีความกังวลในกรณีที่เกิด เจ็บป่วยหรือเสียชีวิตจากการบริโภคอาหารดังกล่าว จะเป็นบทลงโทษกับฝ่ายใด มีวิธีการป้องกันอย่างไร

ตอบ: ในอนุบัญญัติ จะต้องเขียนในเชิงป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์เช่นนั้น โดยเป็นหน้าที่ของผู้บริจาค ผู้ขนส่งที่จะต้องดูแลไม่ให้อาหารส่วนเกินเกิดการบูดเน่าเสียก่อนถึงมือผู้รับบริจาค โดยคณะกรรมการหรือ หน่วยงานที่ดูแลอนุบัญญัติจะต้องออกแนวปฏิบัติในเรื่องดังกล่าว ทั้งนี้ อาจจะมีบทลงโทษในเชิงป้องปรามหาก ไม่ได้ดำเนินการตามแนวปฏิบัติที่กำหนดไว้

(2) บทปรับผู้ประกอบการ ตามมาตรา 40 ต้องระวางโทษปรับเป็นพินัยไม่เกินหนึ่งล้านบาท และปรับ รายวันไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาท (อาจสูงมากเกินไปในทางปฏิบัติ)

ตอบ: เป็นเพดานที่เสนอในเชิงป้องปราม แต่อนุบัญญัติสามารถกำหนดอัตราที่เหมาะสมได้ต่อไป

(3) การปรับองค์กร ตามมาตรา 41 ต้องระวางโทษปรับเป็นพินัยไม่เกินสองล้านบาท และปรับรายวัน ไม่เกินวันละห้าหมื่นบาท (อาจสูงมากเกินไปในทางปฏิบัติ)

ตอบ: เป็นเพดานที่เสนอในเชิงป้องปราม แต่อนุบัญญัติสามารถกำหนดอัตราที่เหมาะสมได้ต่อไป

(4) บทลงโทษผู้ครอบครองของเสียที่ไม่คัดแยกของเสีย เสียค่าธรรมเนียมเพิ่ม แต่ในทางปฏิบัติจะ ตรวจสอบได้อย่างไรว่า ใครเป็นผู้ทิ้งของเสียครั้งนี้

ตอบ: หากเป็นขยะจากครัวเรือน ดูจากลักษณะการทิ้งขยะหน้าบ้าน การเฝ้าระวังของเพื่อนบ้าน การ ดูแลของนิติบุคคล การให้รางวัลนำจับผู้ที่ชี้เบาะแส การใช้หรือติดตั้งกล้องวงจรปิด เป็นต้น ซึ่งเป็นการติดตาม ตรวจสอบที่ต่างประเทศดำเนินการเช่นกัน เป็นส่วนที่ อปท. ต้องวางมาตรการเพิ่มเติมต่อไป

ประเด็นอื่น ๆ

(1) กฎหมาย CE ช่วยผลักดันเรื่องมลพิษ PM 2.5 อย่างไร

ตอบ: วัตถุประสงค์ของกฎหมายนี้ไม่ได้เน้นเรื่องการลดหรือการบำบัด PM จากโรงไฟฟ้าโดยตรง แต่มีร่างพระราชบัญญัติอากาศสะอาดฯ ที่กำลังขับเคลื่อนอยู่ กฎหมายดังกล่าวน่าจะครอบคลุมแหล่งกำเนิดที่เกิดจากการเผาขยะด้วยเช่นกัน แต่ว่าพระราชบัญญัตินี้จะนำไปสู่ผลพลอยได้ในการลด PM2.5 จากการลดเหตุการณ์เผาขยะหรือไฟไหม้บ่อขยะ หากหน่วยงานทำตามหลัก waste hierarchy หรือว่ามีหน่วยงานควบคุมที่เข้มแข็งที่จะเข้าไปช่วยดูแลตรวจจรวจวัฏจักรของผลิตภัณฑ์หรือของเสียต่าง ๆ

(2) กฎหมายเกี่ยวกับขยะจะมีพระราชบัญญัติฉบับปี พ.ศ.2535 ที่เป็นขยะทั่วไปและกฎกระทรวงขยะติดเชื้อ 2545 กฎหมายสองฉบับนี้มีแผนที่จะเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมอะไรบ้างเนื่องจากเป็นกฎหมายที่อายุมากแล้วทั้งสองฉบับ ฉบับพ.ศ. 2545 มีการออกกฎระเบียบขึ้นมาใหม่ในช่วงต้นปี พ.ศ.2565 คิดว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงกฎหมายอะไรใหม่บ้างหรือไม่อย่างไร

ตอบ: ขอบเขตของพระราชบัญญัติ CE จะเน้นขยะชุมชนเป็นหลัก โดยดูแลตลอดวัฏจักรชีวิตและจะครอบคลุมผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นข้อกำหนดของท้องถิ่น เช่น ซากรถยนต์ แบตเตอรี่ ยางรถยนต์ โซลาร์เซลล์ และขยะประเภทพิเศษใหม่ ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ขยะติดเชื้อยังอยู่นอกขอบเขตของพระราชบัญญัตินี้ และมาตรา 3 วรรคสองก็ให้มีการตราพระราชกฤษฎีกายกเว้นการบังคับใช้กฎหมายนี้ได้

(3) กรอบพระราชบัญญัติไม่รวมของเสียอุตสาหกรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมจะเกี่ยวข้องกับ พ.ร.บ. หรือไม่

ตอบ: เนื่องจากพระราชบัญญัติ CE เน้นการจัดการของเสีย โดยกำหนดมาตรการส่งเสริมและกำกับตลอดวัฏจักรชีวิตและจะครอบคลุมผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ จึงเกี่ยวข้องกับโรงงานอุตสาหกรรมทั้งอุตสาหกรรมการผลิตและอุตสาหกรรมรีไซเคิล แต่ไม่ต้องการทับซ้อนอำนาจในส่วนการกำกับดูแลของเสียอุตสาหกรรมที่ดำเนินการโดยกรมโรงงานอุตสาหกรรม จึงได้กำหนดขอบเขตไว้เช่นนั้น แต่หากกระทรวงอุตสาหกรรมเห็นว่ากฎหมายนี้ควรครอบคลุมของเสียและหรือกากอุตสาหกรรมด้วยอาจจะปรับปรุงขอบเขตกฎหมายได้ต่อไป

(4) มาตรา 28 การจัดทำนโยบายและแผนแม่บทเสนอ ครม. มีกลไกให้รับฟังความคิดเห็นอยู่แล้ว จำเป็นหรือไม่ที่ต้องกำหนดในพระราชบัญญัติ

ตอบ: เป็นการกำหนดตามขั้นตอน

4) ข้อเสนอแนะ

ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

- เมื่อพระราชบัญญัตินี้ได้รับการรับรอง สิ่งที่ต้องพิจารณา คือ เรื่องงบประมาณ ความสอดคล้องหรือเป็นหนึ่งในตัวขับเคลื่อนหรือหมุดหมายในแผนฯ

ตอบ: จะต้องมีการเตรียมการและใส่ในรายงาน RIA อยู่แล้ว

ความทับซ้อนกับกฎหมายการจัดการบรรจุภัณฑ์อย่างยั่งยืน

- ควรพิจารณาเรื่องความทับซ้อนให้ถี่ถ้วน เนื่องจากในขณะที่มีการพัฒนาร่างพระราชบัญญัติ CE อยู่ ก็มีการร่างพระราชบัญญัติการจัดการบรรจุภัณฑ์อย่างยั่งยืนอยู่ด้วย โดยเห็นว่ามาตรา 20 ของ พ.ร.บ. ฉบับนี้มีความทับซ้อนกับ พ.ร.บ. การจัดการบรรจุภัณฑ์อย่างยั่งยืน

ตอบ: นักวิจัยเห็นว่าอาจจะต้องเสนอรัฐบาลชุดใหม่ให้ช่วยพิจารณาว่ากลไกคณะกรรมการหรือกลไกที่เกี่ยวข้องจะเป็นอย่างไร จึงเสนอเป็นพระราชบัญญัติคู่ขนานกันไปก่อน *ทางเลือกคือ การปรับให้กลไกคณะกรรมการระดับชาติของร่างพ.ร.บ.บรรจุภัณฑ์เป็นชุดเดียวกันกับคณะกรรมการส่งเสริม CE*

คณะกรรมการ

- องค์ประกอบคณะกรรมการที่มาจากภาคเอกชนอาจจะน้อยไป ซึ่งถ้าไม่อยู่ในตัวคณะกรรมการเองก็ควรจะมีบอร์ดของภาคเอกชน หรืออาจจะเรียกว่า ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเรื่อง (subject matter expert) ซึ่งเป็นผู้ตีกลับโอเคเดียวและพิจารณาผลกระทบต่อทั้งกับทางคณะกรรมการอย่างเด่นชัดมากขึ้น เพราะในพระราชบัญญัติส่วนใหญ่กำหนดเฉพาะบทบาทของคณะกรรมการ แต่ขาดการกำหนดบทบาทของผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องเข้าไป ซึ่งจำนวนภาคเอกชน (ผู้เชี่ยวชาญ) ที่เข้าไปอาจจะไม่ครอบคลุมรอบด้าน

ตอบ: สามารถกำหนดเพิ่มเติมได้ในคณะอนุกรรมการชุดต่าง ๆ

- คณะกรรมการของ BCG อาจจะมีธรรมาภิบาลระดับหนึ่งแล้วในเรื่องของ CE หากพระราชบัญญัตินี้กำหนดให้มีคณะกรรมการขึ้นมาอีกชุดหนึ่งและมีคณะอนุกรรมการ และร่างพระราชบัญญัติการจัดการบรรจุภัณฑ์อย่างยั่งยืนมีคณะกรรมการอีก 2 คณะขึ้นมา ประกอบด้วยคณะกรรมการนโยบายและคณะกรรมการขับเคลื่อน ความทับซ้อนของการที่มีธรรมาภิบาลหลาย ๆ กรณี เช่นนี้อาจจะก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติจริง

- *ตอบ: คณะกรรมการ BCG เป็นเพียงระดับสำนักนายกฯ นักวิจัยเห็นว่าอาจจะต้องเสนอรัฐบาลชุดใหม่ให้ช่วยพิจารณากลไกคณะกรรมการหรือกลไกที่เกี่ยวข้องจะเป็นอย่างไร ทางเลือกคือ การปรับให้กลไกคณะกรรมการระดับชาติของร่างพ.ร.บ.บรรจุภัณฑ์เป็นชุดเดียวกันกับคณะกรรมการส่งเสริม CE*

- เสนอให้เขียนอำนาจหน้าที่ของคณะทำงานให้ชัดเจนว่ามีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแลการประกอบกิจการต่าง ๆ และอาจต้องไปแก้ไขเรื่องความทับซ้อนกับหน้าที่ของโรงงานด้วย

ตอบ: ร่างกฎหมายนี้เข้ามาเสริมหรืออุดช่องว่างการกำกับดูแล หากสถานประกอบการมีกรมโรงงานอุตสาหกรรมกำกับดูแลอยู่แล้วอาจจะไม่ได้ไปทับซ้อนกัน เว้นแต่เห็นว่าควรมีการปฏิรูปกลไกการกำกับดูแลมลพิษและของเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม ก็สามารถเพิ่มอำนาจการกำกับดูแลได้โดยอาจต้องไปยกเลิกหรือแก้ไขปรับปรุงพ.ร.บ. โรงงาน พ.ร.บ. วัตถุอันตรายด้วย นอกจากนี้ มาตรา 58 ของร่างพระราชบัญญัติบัญญัติให้พนักงานท้องถิ่นและพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายโดยมีทั้งอำนาจในการปฏิบัติการทางกายภาพ (real act) และการออกคำสั่งทางปกครอง

นิยาม

- เสนอเพิ่มนิยาม “ทรัพยากรหมุนเวียน” ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น ว่าอาจจะประกอบไปด้วยวัสดุหมุนเวียน ผลิตภัณฑ์หมุนเวียน หรือพลังงานหมุนเวียน อะไรก็แล้วแต่ที่ออกจากภาคอุตสาหกรรมหรือภาคครัวเรือน หากสามารถชัดเจนในเรื่องคำนิยามได้ การบริหารจัดการ หน้าที่ความรับผิดชอบ และความเป็นเจ้าของจะชัดเจนมากขึ้น
- การนิยาม CE ในร่างกฎหมาย ควรจะเติมภาษาที่เน้นย้ำความสำคัญของการไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้วย กล่าวคือ CE ต้องไม่ก่อมลพิษ ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งคำศัพท์ที่ใช้อาจจะนำมาจากอนุสัญญาบาเซล เช่น environmentally sound management ที่เป็นการจัดการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมหรือไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
 [กรุงเจนีวา สวิตเซอร์แลนด์ - ที่ประชุมรัฐภาคีของอนุสัญญาสตอกโฮล์มว่าด้วยสารมลพิษตกค้างยาวนาน 186 ประเทศ ได้บรรลุข้อตกลงร่วมกันว่าจะเลิกผลิตและใช้สารแต่งเติมพลาสติกสองชนิด ได้แก่ ดีคลอเรนพลัส (Dechlorane Plus) และ UV-328 เนื่องจากเป็นสารเคมีในกลุ่มสารมลพิษตกค้างยาวนาน (POPs) ซึ่งเป็นกลุ่มสารที่มีคุณสมบัติคงอยู่ในสิ่งแวดล้อมเป็นระยะเวลานาน สามารถสะสมในสิ่งมีชีวิต มีศักยภาพแพร่กระจายในระยะทางไกล และก่ออันตรายต่อสิ่งแวดล้อมและสิ่งมีชีวิตได้ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากสารทั้งสองชนิดนี้เป็นสารเคมีที่ใช้ในการแต่งเติมพลาสติก มีการใช้มากในอุตสาหกรรมยานยนต์ โดยดีคลอเรนพลัสเป็นสารหน่วงการติดไฟที่ใช้ในสายไฟและสายเคเบิลยานยนต์ ฯลฯ ส่วน UV-328 เป็นสารป้องกันรังสี UV ที่ใช้ในสีทารถ ยาง พลาสติก ฯลฯ เพื่อป้องกันการเสื่อมสภาพจากแสง รัฐภาคีแห่งอนุสัญญาสตอกโฮล์มฯ จึงตกลงกันว่า ในการแบนสารสองตัวนี้ ให้มีการกำหนดข้อยกเว้นสำหรับการใช้ในอุตสาหกรรมบางประเภท โดยในอุตสาหกรรมยานยนต์อนุญาตให้มีการใช้อะไหล่และชิ้นส่วนสำหรับการซ่อมแซม (replacement parts and repair) ที่มีสารดีคลอเรนพลัสและที่มีสาร UV-328 จนกว่าอะไหล่หรือชิ้นส่วนนั้นๆ จะหมดอายุการใช้งาน (end of service life) แต่ต้องไม่เกินปี 2587]
- เสนอให้เติมคำว่า “งด” หรือ “ยกเลิก” ในมาตรา 21(3) เกี่ยวกับการลดใช้สารเคมีที่เป็นอันตรายที่อาจทำให้เศรษฐกิจหมุนเวียนมีปัญหา เสนอให้กฎหมาย CE รองรับการเลิกใช้สารบางชนิดไปเลย เช่น สาร POPs หรือสารมลพิษตกค้างยาวนาน การหมุนเวียนทรัพยากรก็แทบจะเป็นไปไม่ได้เลยเพราะจะมีการหมุนเวียนที่เป็นพิษอยู่
 ตอบ: กรณีที่วัตถุนั้นอยู่ในโรงงานแต่กิจกรรมของโรงงานนั้นมีช่องโหว่ของกฎหมายโรงงาน สามารถใช้บทบาทหน้าที่ของกฎหมายฉบับนี้ได้
- มาตรา 4 ยังขาดนิยามของการผลิตใหม่ (remanufacturing) นอกเหนือจากนั้น ในหน้าที่ 3 ว่าด้วยเรื่องของของเสีย ซึ่งได้ให้นิยามไว้ว่าของเสียคืออะไร แต่ของเสียนี้ไม่รวมถึงของเสียที่เกิดจากกระบวนการผลิต ซึ่งหากเป็นเรื่องของการส่งเสริม CE ในภาคอุตสาหกรรม ของเสียหรือของที่ไม่ใช้แล้วจากกระบวนการผลิตสามารถทำการแลกเปลี่ยนวัสดุอุตสาหกรรม (Industrial symbiosis) ได้ ซึ่งตรงนี้เป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้เกิดอีกธุรกิจหนึ่ง อยากให้คำนิยามเพิ่มเติมของ “ของเสียที่เกิดจากกระบวนการผลิต” หรือ by-product หรือ residual อย่งใดก็ได้ลงไปด้วย มิเช่นนั้นจะไม่ครอบคลุมในประเด็นเรื่องของอุตสาหกรรม

ตอบ: จะนำไปพิจารณาปรับแก้ร่างกฎหมายต่อไป

- คำว่า “ผู้ประกอบการ” เป็นผู้ประกอบการตามพระราชบัญญัติโรงงานที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมหรือว่าผู้ประกอบการใด ๆ ซึ่งรวมถึงเรื่องของโรงงานอุตสาหกรรมหรือกิจการใด ๆ ที่เป็นและไม่เป็นโรงงานด้วยหรือไม่

ตอบ: รวมโรงงานอุตสาหกรรมด้วย

- เสนอให้นิยามคำว่าของเสีย (waste) ในทำนองเดียวกับประเทศมาเลเซีย ที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติว่า “ของเสีย” ตามกฎหมายนี้ หมายถึง ขยะอาหาร ขยะอื่น ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และหลักการบริหารจัดการขยะจะใช้หลัก EPR ในลักษณะนี้ จากนั้นจึงเขียนระเบียบลูกตามมาว่าแต่ละประเภทมีการบริหารจัดการที่ต่างกัน
- การเขียนว่า ของเสีย หมายถึง ขยะที่เกิดจากกิจกรรมบริโภค การก่อสร้าง การทำลายอาคาร จะตีความได้กว้าง หากต้องการกำกับดูแลให้ออกเป็นออกกฎหมายลูก อาจทำให้กฎหมายผ่านได้ยากขึ้น
- มาตรา 8 จำเป็นต้องระบุข้อความว่า “ต้องไม่กระทบต่อความเสมอภาค สิทธิและเสรีภาพของประชาชน...” หรือไม่ เพราะการออกกฎหมายฯ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ย่อมกระทบกับสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

ตอบ: รับไปพิจารณาตัดส่วนเสรีภาพออก

การยกเว้นหลักการลำดับความสำคัญของการจัดการขยะมูลฝอย

- หากคณะกรรมการมีการยกเว้นในบางวัสดุที่ไม่สามารถดำเนินการได้ตามนั้น ต้องมีการกำหนดระยะเวลาในการที่จะกลับไปยังระดับตามปกติ อาจมีการยกเว้นให้ข้ามระดับได้ แต่ต้องมีกรอบระยะเวลาในการกลับไปดำเนินการตามระดับเดิม

อาหารส่วนเกิน

- พระราชบัญญัติมีการใช้คำว่าอาหารส่วนเกิน (food surplus) ในเชิงของการจัดการจริง ๆ จะมีขยะอาหาร (food waste) และการสูญเสียอาหาร (food loss) ซึ่งทั้งสองมีอัตราการปนเปื้อนและการบริหารจัดการไม่เหมือนกัน เพราะฉะนั้น หากอยากให้เกิดความชัดเจนมากขึ้นและเกิดโอกาสทางธุรกิจ จำเป็นต้องแยกคำนิยามของ food waste และ food loss ที่มีการปนเปื้อนแล้วกับที่ยังไม่มีการปนเปื้อน เช่นนี้จะช่วยให้การบริหารจัดการในเรื่องความปลอดภัยทางอาหารและสะอาดทำได้ง่ายและดีขึ้น

ตอบ: สรุปนิยาม ควรแยก “อาหารส่วนเกิน” (ไม่ปนเปื้อน มนุษย์ยังบริโภคได้) “ขยะอาหาร” ที่มีการปนเปื้อนหรืออยู่ในสภาพที่มนุษย์ไม่ควรบริโภค (แต่นำไปเลี้ยงสัตว์ได้) กรณี Food loss มักใช้กับการสูญเสียในภาคเกษตร หลังจากเก็บเกี่ยวก่อนมาถึงร้านค้าปลีกอาจจะไม่ถือว่าเป็นปนเปื้อนหรือไม่ อาจจะสามารถนำมาผ่านกระบวนการแปรรูปต่อที่สามารถนำไปมาผลิตภัณฑ์ใหม่ได้

- ควรพิจารณาเรื่องความมั่นคงทางอาหาร นอกจากขยะอาหารและการสูญเสียอาหาร ควรศึกษาทั้งวงจรการผลิตสู่การบริโภค

ตอบ: สามารถเชื่อมโยงได้ หากมีการส่งเสริมหลักการเรื่อง Food Bank การสร้างความมั่นคงทางอาหารให้ชุมชน การทำสวนผักคนเมือง เป็นต้น โดยอาจเดิมมาตรา 12 ให้ผู้ครอบครองอาหารส่วนเกินให้นำอาหารส่วนเกินกลับมาใช้ซ้ำหรือแปรใช้ใหม่หรือใช้ประโยชน์อื่น

เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์

- หน่วยงานใดจะเป็นผู้กำหนดการใช้งานเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์แต่ละชนิดที่เหมาะสม ทั้งนี้ ต้องมีบอร์ดจากเอกชนที่จะพิจารณาเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ก่อนบังคับใช้จริง

ตอบ: ร่างกฎหมายได้เสนอให้มีคณะกรรมการเป็นการเฉพาะไว้แล้ว

- มาตรา 26 จัดทำฐานข้อมูล วิเคราะห์และกำหนดเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ ไม่ควรเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการ เนื่องจากองค์ประกอบของคณะกรรมการมี นายกฯ รองนายกฯ รว.กระทรวงต่าง ๆ เป็นองค์ประกอบ หน้าที่ควรเป็นระดับเชิงนโยบาย

ตอบ: ร่างกฎหมายได้เสนอให้มีคณะกรรมการเป็นการเฉพาะไว้แล้ว คณะอนุฯ จะเป็นผู้เสนอคณะกรรมการต่อไป

หลักการเศรษฐกิจหมุนเวียน

- หลักการยังขาดในเรื่องของการผลิตใหม่ (remanufacturing)

ตอบ: ในเชิงหลักการที่ว่าจะเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมมากน้อยเพียงใดนั้น ทีมวิจัยได้คุยกันในเรื่องต้นว่ากฎหมายนี้จะครอบคลุมถึงของเสียอุตสาหกรรมระดับใด เกรงว่าถ้าควบคุมมากแต่อุตสาหกรรมไม่สนับสนุนก็อาจจะขับเคลื่อนลำบาก แต่ในส่วนนี้อาจจะต้องคุยกันอีกทีหนึ่งกับทางรัฐบาลและกระทรวงอุตสาหกรรมด้วยว่าจะเสนอรวมของเสียอุตสาหกรรมในขอบเขตมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้ หากเป็นของเสียหลังการบริโภคของแหล่งกำเนิดที่ไม่ใช่โรงงานก็น่าจะครอบคลุม remanufacturing ได้ เช่น การรับคืนอะไหล่ชิ้นส่วนเก่ามาฟื้นฟูสภาพ

บัญชีวัสดุ

- การเลือกหรือการคัดสรรบัญชีวัสดุ ใช้หลักการและวิธีการอย่างไร เพราะในแนวคิดของทางเศรษฐศาสตร์ในการส่งเสริมอุตสาหกรรมยานยนต์ที่เป็นอุตสาหกรรมเป้าหมายของภาครัฐมาอย่างต่อเนื่อง จะดูทั้งด้านขนาด เศรษฐกิจ จนถึงห่วงโซ่อุปทานด้วย

ตอบ: พิจารณาจากนโยบายของภาครัฐ ความพยายามร่างกฎหมาย และรายงานการศึกษาที่ผ่านมา ร่วมกับการศึกษาทิศทางความสนใจในแง่มุมมองของการนำทรัพยากรหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่อะไรบ้าง ที่มีศักยภาพ ต่างประเทศมีการออกกฎหมายเฉพาะครอบคลุมผลิตภัณฑ์ส่วนใดบ้าง ทีมวิจัยได้พิจารณาในหลายแง่มุม แต่อาจจะยังไม่ได้วิเคราะห์เป็นเชิงระบบมากนักกว่าในการเลือกบัญชีเป็นอย่างไร เพียงแต่เสนอเป็นตัวอย่างเพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมเห็นว่ากฎหมายนี้จะเข้าไปช่วยผลิตภัณฑ์ใดได้บ้าง

- กรณีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม อยากให้ทางคณะผู้วิจัยเพิ่มเติมเรื่องของโครงสร้างหรือสภาวะของอุตสาหกรรมนั้น ๆ ร่วมด้วย เพื่อจะได้เป็นข้อมูลประกอบเหตุผล ในส่วนของยานยนต์ หากเป็นเป้าหมายจริงหรือมีข้อมูลเชิงลึกมากกว่าก็อยากให้มีการศึกษาเพิ่มเติมหรือทำรายละเอียด
ตอบ: อาจเพิ่มข้อความว่าบัญชีนี้เป็นตัวอย่างที่ยังต้องมีการศึกษารายละเอียดต่อไปในการเสนอว่าจะครอบคลุมผลิตภัณฑ์ใดบ้าง
- เสนอว่าหากทำเป็นร่างไว้แล้วเว้นรายการในบัญชีเอาไว้ แล้วให้ภาครัฐ เช่น คพ. ทส. หรือ กอ. ไปพิจารณาเลือกอีกครั้ง
ตอบ: บัญชีที่เสนอเป็นเพียงตัวอย่างที่ใส่ในขั้นตอนการศึกษากร่างกฎหมาย เพื่อให้เห็นว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ได้จำกัดเพียงแค่กรมควบคุมมลพิษ
- เห็นด้วยว่า ต้องรอรัฐบาลใหม่และมีนักการเมือง (political champion) ซึ่งทางผู้วิจัยจะช่วย political champion ได้มากและจะเป็นขั้นแรกของการทลายโครงสร้างเดิมได้ดี คือ การทบทวนกฎหมายและต้นแบบ CE model นี้ที่ต้องการผลักดันให้เกิดขึ้น มีการทับซ้อนกับตัวกฎหมายหรือระเบียบในปัจจุบันอย่างไร กฎหมายและระเบียบนั้น ๆ ควรต้องมีการปรับเปลี่ยนหรือไม่
ตอบ: ได้ศึกษาไว้แล้วว่า มิได้มีการทับซ้อนแต่ร่างกฎหมายมาช่วยเติมในส่วนยังเป็นช่องว่างอยู่ โดยเฉพาะการจัดการผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ตลอดวงจรชีวิต
- ยกตัวอย่างยุโรปและญี่ปุ่น จะเลือกตัวที่พร้อมที่สุดขึ้นมาดำเนินการเป็นลำดับแรก ๆ เช่น บรรจุภัณฑ์ เพราะมีมูลค่าในระบบเศรษฐกิจสูง และได้เปรียบเพราะสามารถกีดกันผู้อื่นไม่ให้เข้ามาได้ ทั้งนี้ผู้ประกอบการรู้จักสินค้าของตนเองดี สามารถเรียกคืนหรือจัดการให้เกิดมูลค่าในห่วงโซ่อุปทานได้
ตอบ: ปัจจุบัน ภาครัฐก็ขับเคลื่อนในการจัดการบรรจุภัณฑ์และ WEEE ซึ่งมีศักยภาพในการนำทรัพยากรกลับมาหมุนเวียนใช้ใหม่

มาตรการการป้องกันการเกิดขยะ

- มาตรการการป้องกันการเกิดขยะในหมวด 3 และหมวด 4 หน้าที่ผู้ครอบครองของเสียและหน้าที่ของผู้ผลิตจะเน้นไปที่การออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อให้เกิดขยะน้อยที่สุด เสนอเพิ่ม 2 ประเด็นหลักดังนี้
 - (1) การป้องกันมิให้เกิดของเสียขึ้นมาเลยในกรณีที่ไม่จำเป็น

ส่วนนี้มี 2 กรณี คือ การห้ามผลิต ห้ามจำหน่ายแจกจ่าย ยกตัวอย่างรัฐบัญญัติฉบับใหม่ของประเทศฝรั่งเศส ชื่อว่า รัฐบัญญัติป้องกันการใช้เหลือทิ้งและเศรษฐกิจหมุนเวียน ปี ค.ศ. 2020 (*Loi anti-gaspillage pour une économie circulaire*) ซึ่งเป็นเรื่องเศรษฐกิจหมุนเวียนโดยตรงสามารถนำมาใช้กับ พ.ร.บ.ฉบับนี้ในการกำหนด ห้ามผลิต จำหน่ายแจกจ่าย โดยมีการกำหนดเงื่อนไขการพิจารณาไว้ หรือนำไปกำหนดในภายหลัง ตัวอย่างมาตรการห้าม เช่น การห้ามใช้ช้อนพลาสติก งานพลาสติกในร้านอาหาร ซึ่งส่วนนี้มันจะเกิดขอบเขตของร่าง พระราชบัญญัติที่บ่อ ซึ่งกรมควบคุมมลพิษกำลังพัฒนาอยู่ จะมีการห้ามแจกของเล่นพลาสติกในกล่องอาหาร fast food หรือขนมที่ขายอยู่ และห้ามไม่ให้มีการแจกแผ่นพับโฆษณาในตู้จดหมายซึ่งเป็นการห้ามสร้างขยะเสียเลย

เดิมมาตรา 20(1) กำหนดหน้าที่ของผู้ประกอบการในการไม่ผลิต แจกจ่าย หรือจำหน่ายผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ หรือวัตถุ ตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้โดย ให้คณะกรรมการมีอำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติมบัญชีท้ายพระราชบัญญัติ

(2) แนวคิด duty of care หรือ right to repair

Right to repair ก็จะเป็นการรับรองสิทธิว่าผู้บริโภคสามารถที่จะนำผลิตภัณฑ์ที่ตนเองใช้อยู่มาซ่อมแซมได้ โดยมีกำหนดระยะเวลาตามกฎหมายกำหนด หรือยาวกว่าที่ผู้ผลิตกำหนดให้ในระยะเวลาปกติซึ่งก็คือสองปี สำหรับ duty of care ก็จะเป็นการกำหนดหน้าที่ให้กับผู้ผลิตและผู้นำเข้าที่จะต้องซ่อมแซมผลิตภัณฑ์ภายในระยะเวลาที่กำหนด และหากไม่รับซ่อมแซมก็ควรมีอุปกรณ์ที่ซ่อมแซมวางขายเพิ่มเติม ส่วนนี้น่าจะเป็นประโยชน์และลดปริมาณขยะได้ เนื่องจาก CE มุ่งเน้นที่การลดปริมาณขยะ แต่ถ้าเป็นสิ่งที่ต้องผลิตอยู่แล้ว ควรต้องลดปริมาณขยะในส่วนนั้นกลับมาหมุนเวียนใช้ให้ได้มากที่สุด

เดิมมาตรา 20(2) กำหนดห้ามมิให้ผู้ประกอบการจำกัดสิทธิของผู้บริโภคในการนำเอาผลิตภัณฑ์ที่ตนเป็นผู้ผลิต นำเข้า หรือจำหน่ายมาซ่อมแซมตามระยะเวลาและอายุการใช้งานของผลิตภัณฑ์นั้น

- วัสดุบางอย่างมีการรีไซเคิลหรือบังคับให้นำกลับมาใช้ซ้ำปรากฏว่าไม่มีตลาดรองรับในการซื้อสินค้าที่เกิดขึ้นจากการรีไซเคิลผลิตภัณฑ์ เสนอให้มีการกำหนดผลิตภัณฑ์บางประเภทต้องมีวัสดุที่ผ่านการใช้งานมาแล้วมีสัดส่วนเป็นไปตามที่กำหนด และสามารถกำหนดคุณภาพเพื่อสร้างความมั่นใจให้ประชาชน
- มาตรา 43-46 เขียนให้เป็นรูปแบบเดียวกันและเรียงตามกิจกรรม การลด ใช้ซ้ำ คัดแยก... (จะใช้แปรรูปใหม่ หรือ รีไซเคิล หรือ การนำของเสียมาใช้ประโยชน์) *แก้ไขแล้ว*
- เสนอให้มีการแยกหมวดของส่วนเทคนิคของการบริหารจัดการของเสีย เพื่อระบุให้ตรงกับประเภทของอุตสาหกรรม เช่น การนำกลับมาใช้ใหม่ (Reuse) ให้ใช้กับอุตสาหกรรมแก้ว เครื่องใช้ไฟฟ้า อุตสาหกรรมยานยนต์ เป็นต้น

ตอบ: ร่างกฎหมายน่าจะกำหนดหลักการพื้นฐาน ส่วนรายละเอียดผลิตภัณฑ์ที่จะควบคุมจะใช้มาตรการ วิธีการใดน่าจะอยู่ในอนุบัญญัติได้ ร่างกฎหมายบรรจุภัณฑ์ สามารถกำหนดเป้าหมาย % reuse สำหรับบรรจุภัณฑ์แก้วได้ (มาตรา 20(4) ที่แก้ไขเพิ่มเติม)

ประเด็นอื่น ๆ

- 1) การเมืองควรกำหนดนโยบายที่เป็นรูปธรรม
 - 2) มาตรา 10 วรรคสอง หากคณะกรรมการจะกำหนดลำดับความต่างไป หน่วยงาน/ภาคธุรกิจต้องดำเนินการตามหรือต้องคำนึงถึงหลักพื้นฐาน ช่วยขยายความ "คำนึงถึง" ในทางปฏิบัติได้หรือไม่
- ตอบ: น่าจะมีการตั้งคณะกรรมการทางเทคนิคมาพิจารณาต่อไป โดยมีตัวแทนภาคเอกชนเข้าร่วมเป็นกรรมการด้วย

- 3) ระบบที่จะขับเคลื่อน ต้องมองในแง่ที่พัฒนาต่อ หรืองานเชิงรุก มากกว่าตามแก้ปัญหา เช่น มองเรื่องการปรับเงิน การลงโทษ ต้องเปลี่ยนเป็นการสร้างระบบแรงจูงใจ สำหรับเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ ต้องออกแบบให้มีความหลากหลาย ทั้งทางบวกและทางลบ
- ตอบ: มีมาตรการที่เน้นการส่งเสริมอยู่แล้ว และโทษส่วนใหญ่เป็นโทษทางพินัย เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ได้ใช้ไว้ครอบคลุมแล้วเท่าที่มีการนำมาใช้ในการจัดการของเสีย*
- 4) ควรศึกษาในระบบประเทศไทยที่มีการส่งเสริมภาคส่วนต่าง ๆ มีแผนแต่ละกระทรวง เช่น อุตสาหกรรม กระทรวงท่องเที่ยว งานใดซ้ำซ้อน หรืองานใดที่หน่วยงานทำอยู่แล้ว ควรจะกำหนดความชัดเจนในกฎหมายให้ไปต่อได้ ป้องกันข้อขัดแย้ง
- 5) คำว่า ผู้บำบัดหรือผู้กำจัดของเสีย อาจพิจารณาใช้คำว่า ผู้รับจัดการ
- 6) ร่างพระราชบัญญัติ EPR บรรจุภัณฑ์น่าจะนำร่องก่อน EPR อื่น และไม่ต้องรอและ/หรือจัดทำร่างฯ คู่ขนานไปกับการจัดทำร่างพระราชบัญญัติ CE ในช่วงเวลาเดียวกันไป
- 7) ควรศึกษาทั่วโลกที่จะเสนอกฎหมายให้สามารถดำเนินการออกกฎหมายได้
- 8) เสนอให้มีการคำนวณมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ในระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน เพื่อให้ง่ายต่อการตัดสินใจของนายกรัฐมนตรี
- 9) การยกร่างพระราชบัญญัตินี้ยังขาดในมุมมองของภาคเอกชนที่เป็นประโยชน์ในหลายส่วน ทั้งยังขาดในเรื่องของเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ CE ยังไม่มีเพียงพอที่จะดำเนินการแล้วเห็นได้ชัดเจน
- ตอบ: รายละเอียดเหล่านั้นอาจจะไปอยู่ในกฎหมายลูกได้ ตัวพระราชบัญญัติจะทำหน้าที่เป็นเหมือนฐานสำหรับการออกรายละเอียดได้ต่อไป แต่เห็นด้วยว่ากฎหมายควรมีส่วนสำคัญที่มากขึ้นกว่านี้ หากมีรัฐบาลใหม่ขึ้นมาและมีพรรคการเมืองที่จัดตั้งรัฐบาลเห็นชอบว่าควรจะต้องผลักดันตัวกฎหมายนี้ คิดว่ารัฐบาลน่าจะมีการเรียกกระทรวงที่เกี่ยวข้อง เช่น ทส. และ อก. มาคุยกัน น่าจะทำให้พระราชบัญญัตินี้เกิดได้จริง ถ้าคิดว่าควรผลักดันทั้งพ.ร.บ.และอนุบัญญัติก็สามารถช่วยกันผลักดันให้เป็นองค์การได้*
- 10) หากมีการประชุมระดมความคิดเห็นในอนาคต เห็นว่ามุมมองของภาคอุตสาหกรรมหรือตัวแทนอุตสาหกรรมใหญ่ ๆ หรือสภาอุตสาหกรรมเป็นมุมมองที่มีความสำคัญต่อการขับเคลื่อน CE มาก เพราะ CE เป็นรูปแบบเศรษฐกิจใหม่ และเพื่อเปลี่ยนผ่านเข้าสู่การปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ (Net Zero)
- ตอบ: ทีมวิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของภาคอุตสาหกรรมและได้เปิดให้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึกและการประชุมรับฟังความคิดเห็นซึ่งในอนาคตก็เป็นลักษณะเดียวกัน*

5) สรุปผลสำรวจความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติผ่านแบบฟอร์มออนไลน์ (Google Form)

จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 16 ราย (ข้อมูลล่าสุด ณ วันอังคารที่ 9 พฤษภาคม 2566 เวลา 16.00 น.)

1. ท่านเห็นด้วยกับการใช้คำว่า “ของเสีย” และนิยามตามร่างกฎหมายนี้หรือไม่ [“ของเสีย” หมายความว่า ผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์ที่ใช้แล้วที่หมดอายุการใช้งานหรือเสื่อมสภาพหรือไม่สามารถนำมาใช้ซ้ำที่ผู้ครอบครองมีความประสงค์ที่จะทิ้งหรือถูกกำหนดให้ต้องส่งไปจัดการ ซึ่งหมายรวมถึงมูลฝอย แต่ไม่หมายความรวมถึงของเสียจากกระบวนการผลิต สิ่งปฏิภูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน ของเสียจำพวกวัตถุกำมันตรังสีและวัตถุระเบิดตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุอันตราย และสิ่งปฏิภูลและมูลฝอยติดเชื้อตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข]

- ผู้ตอบแบบสอบถาม 10 ราย เห็นด้วย
- ผู้ตอบแบบสอบถาม 4 ราย ไม่เห็นด้วย

ความคิดเห็นประกอบ

1) ของเสีย ควรหมายถึงของเสียทุกประเภทและทั้งหมด ไม่ต้องยกเว้น พระราชบัญญัตินี้ควรให้ใช้บังคับกับการกำจัดสิ่งปฏิภูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน การกำจัดวัตถุอันตรายตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุอันตราย สิ่งปฏิภูลและมูลฝอยติดเชื้อตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข ด้วยเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและครบวงจร แต่อาจเขียนให้ไปเชื่อมกับกฎหมายเฉพาะได้

- ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

- 1) ขึ้นกับส่วนอื่น ๆ ของเนื้อหา
- 2) อาจครอบคลุมถึงวัตถุติดด้วย เพราะของบางอย่างยังไม่ได้ผลิตออกมาเป็นผลิตภัณฑ์

2. หากท่านไม่เห็นด้วยกับคำว่า “ของเสีย” ท่านมีข้อเสนอคำเฉพาะที่จะสื่อถึงการจัดการผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์ตลอดวงจรชีวิตหรือไม่ อย่างไร

1) ของที่ไม่สามารถมาใช้งาน แต่กรณีนี้คือของที่ไม่สามารถใช้งานได้แล้ว แต่ตัดแปลงหรือปรับเปลี่ยนให้ไปเป็นอย่างอื่น

- 2) วัสดุเหลือใช้
- 3) สิ่งที่ไม่ต้องการ
- 4) บรรจุภัณฑ์ที่ใช้แล้ว
- 5) ผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้ว
- 6) ขยะ

3. ท่านเห็นด้วยกับบัญชีวัสดุหรือผลิตภัณฑ์ที่ถูกกำหนดให้ต้องนำมาใช้ซ้ำ แปรใช้ใหม่หรือใช้ประโยชน์อื่นตามกฎหมายนี้หรือไม่ [ยานยนต์ (รวมยางรถ แบนเตอร์) เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ บรรจุก๊าซและผลิตภัณฑ์แบบใช้ครั้งเดียว แผงวงจรแสงอาทิตย์ เครื่องมือประมง]

- ผู้ตอบแบบสอบถาม 9 ราย เห็นด้วย

- ความคิดเห็นประกอบ

- 1) ควรมีกลไกในการพิจารณาเพิ่มหรือลดรายการวัสดุต่างๆ ในอนาคตอย่างชัดเจน
- 2) ต้องมีช่องเปิดความหมายไว้ด้วย

- ผู้ตอบแบบสอบถาม 1 ราย ไม่เห็นด้วย

- ความคิดเห็นประกอบ

- 1) ควรจัดลำดับความสำคัญของเสียหรือสิ่งที่ไม่ต้องการ จากข้อมูลขยะที่เกิดขึ้นจริง

- ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

- 1) ควรมีข้อมูลเพิ่มเติมมากกว่านี้
- 2) ต้องศึกษาเพิ่มเติม
- 3) ควรเพิ่มพลาสติก ซากรถยนต์ วัสดุก่อสร้าง ซึ่งมีการผลักดันในต่างประเทศ
- 4) อาจารย์ให้เป็นบัญชีรายชื่อแยก โดยเนื้อหาใน พรบ หลักเปิดกว้างไว้ก่อน
- 5) ควรพิจารณาให้สอดคล้องกับอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศด้วย

4. กรณีการจัดการอาหารส่วนเกินและขยะอาหารควรรวมอยู่ในกฎหมายนี้หรือไม่อย่างไรและจำเป็นต้องถูกบัญญัติในกฎหมายระดับพระราชบัญญัติหรือไม่ อย่างไร

- ผู้ตอบแบบสอบถาม 9 ราย เห็นด้วย

- ความคิดเห็นประกอบ

- 1) ด้วยมีกฎหมายอื่นรองรับแล้ว
- 2) จำเป็นต้องรวมในกฎหมายนี้ รวมถึงเรื่องความมั่นคงทางอาหาร
- 3) เนื่องจากมีหลักการเศรษฐกิจหมุนเวียนรวมอยู่ด้วย
- 4) เพราะเป็นสิ่งที่รีไซเคิลได้แน่นอน และจะลดปริมาณขยะได้อย่างมีนัยสำคัญ
- 5) ควรคำนึงถึงความมั่นคงทางอาหาร เช่น ระบบ food waste ที่กลับมาเป็นวัตถุดิบในการปลูกพืช เป็นต้น
- 6) จำเป็นต้องถูกบัญญัติในกฎหมายระดับพระราชบัญญัติ เนื่องจากผู้ประกอบการและผู้ครอบครองของเสียจะได้มีความตระหนักรู้มากขึ้น
- 7) สามารถรวมอยู่ในกฎหมายนี้ แต่อาจมีการแยกประเภทของของเสียและมีเงื่อนไขของแต่ละประเภทอย่างชัดเจน

- ผู้ตอบแบบสอบถาม 5 ราย ไม่เห็นด้วย

ความคิดเห็นประกอบ

- 1) การจัดการอาหารส่วนเกินเป็นเรื่องละเอียดอ่อนและเชื่อมโยงกับปัจจัยเรื่องสุขภาพและความปลอดภัยอาหาร ควรอยู่ในเฟสถัดไป
- 2) ควรแยกออกมาและควรถูกบัญญัติออกมาให้ชัดเจน รายละเอียดควรอยู่ในกฎหมายลูก หรือ อาจจะได้ไม่ได้เป็นรูปแบบกฎหมาย
- 3) ควรแยกออกมา เพราะการจัดการอาหารส่วนเกินและขยะอาหารมีความซับซ้อน มีที่มาหลากหลาย เช่น จากร้านอาหารต่าง ๆ และจากชุมชนที่มีความยากในการเก็บรวบรวมและจัดการ
- 4) แนวทางค่อนข้างต่าง
- 5) ไม่ควรอย่างยิ่ง

5. ร่างกฎหมายนี้ขยายขอบเขตและสร้างความชัดเจนของบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยให้รวมถึงผู้ประกอบการ ผู้ครอบครองของเสีย ผู้บำบัดและกำจัดของเสีย รวมไปถึงหน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ท่านเห็นด้วยหรือไม่

- ผู้ตอบแบบสอบถาม 12 ราย เห็นด้วย
- ผู้ตอบแบบสอบถาม 4 ราย ไม่เห็นด้วย

ความคิดเห็นประกอบ

- 1) เหมือนจะเน้นที่ผู้ครอบครองมากเกินไป ซึ่งอาจจะพิจารณาร่วมกับร่างพระราชบัญญัติอื่น
- 2) ควรครอบคลุมทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริโภค

6. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

- ผู้ตอบแบบสอบถาม 12 ราย เห็นด้วย

ความคิดเห็นประกอบ

- 1) หากให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย ดังนั้น นิยามของเสียจึงควรรวมถึงของเสียจากอุตสาหกรรม
- 2) ควรเพิ่มกระทรวงมหาดไทย

- ผู้ตอบแบบสอบถาม 3 ราย ไม่เห็นด้วย

ความคิดเห็นประกอบ

- 1) ควรให้นายกรัฐมนตรีรับผิดชอบ

7. ท่านเห็นด้วยกับกลไก “คณะกรรมการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน” และอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตามกฎหมายระดับพระราชบัญญัติหรือไม่

- ผู้ตอบแบบสอบถาม 13 ราย เห็นด้วย
ความคิดเห็นประกอบ
 - 1) ควรเป็นสำนักงาน เพื่อช่วยสนับสนุนคณะกรรมการฯ
- ผู้ตอบแบบสอบถาม 2 ราย ไม่เห็นด้วย
ความคิดเห็นประกอบ
 - 1) ข้ำซ้อนกับกฎหมายที่มีอยู่
- ผู้ตอบแบบสอบถาม 1 ราย ไม่สามารถแสดงความคิดเห็นได้
- ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
 - 1) ต้องการเห็นภาคเอกชนและประชาชนมีส่วนร่วมมากกว่านี้
 - 2) ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมถึงความข้ำซ้อน
 - 3) ขอพิจารณารายละเอียดเพิ่มเติม
 - 4) ต้องมีสำนักงานที่มีฝ่ายเลขาคช่วยดำเนินการ
 - 5) อาจพิจารณาไม่ให้ข้ำซ้อนกับกฎหมายอื่น ๆ เช่น EPR BCG

8. ท่านคิดว่า หน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการมีสภาพบังคับเพียงพอที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดเศรษฐกิจหมุนเวียนอย่างเป็นรูปธรรมหรือไม่ อย่างไร

- ผู้ตอบแบบสอบถาม 10 ราย เห็นว่าเพียงพอ
- ผู้ตอบแบบสอบถาม 4 ราย เห็นว่าไม่เพียงพอ
ความคิดเห็นประกอบ
 - 1) ข้ำซ้อนกับหน่วยงานรัฐที่มีอยู่ ณ ปัจจุบัน
- ผู้ตอบแบบสอบถาม 2 ราย ไม่สามารถแสดงความคิดเห็นได้
- ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
 - 1) มุมมองเชิงลึกและภาพรวมอาจต้องทำความเข้าใจเพื่อให้เกิดการปฏิบัติได้จริง

9. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนทำหน้าที่ฝ่ายเลขาคการของคณะกรรมการ ถูกกำหนดให้สังกัด “สำนักนายกรัฐมนตรื” เนื่องจากบทบาทการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนคาบเกี่ยวกับหลายกระทรวง ท่านเห็นด้วยหรือไม่หรือควรสังกัดกระทรวงใด

- ผู้ตอบแบบสอบถาม 12 ราย เห็นด้วย
ความคิดเห็นประกอบ

1) ควรเป็นสำนักงาน เพื่อช่วยสนับสนุนคณะกรรมการฯ

- ผู้ตอบแบบสอบถาม 3 ราย ไม่เห็นด้วย

ความคิดเห็นประกอบ

1) ควรสังกัดกระทรวงอื่น *ระบุในตัวเลือก "อื่นๆ", รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ แต่ฝ่ายเลขากลับไปสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี จะเกิดปัญหาในการทำงานเป็นอย่างมาก ควรสังกัดกระทรวงทรัพยากรฯ ซึ่งเป็นหน่วยงานหลัก

2) ควรเจาะจงไปตามความเกี่ยวข้องภาระหน้าที่ของแต่ละกระทรวง เพื่อความชำนาญการเฉพาะเรื่อง

- ผู้ตอบแบบสอบถาม 1 ราย ไม่สามารถแสดงความคิดเห็นได้

- ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

1) ควรมีการทำความเข้าใจกับบทบาทให้ชัดเจนกว่านี้

10. จากข้อคิดเห็นที่ไม่ควรตั้งกองทุนใหม่ ผู้วิจัยจึงเสนอให้ใช้กองทุนที่มีอยู่ คือ “กองทุนสิ่งแวดล้อม” ให้มีบัญชีเฉพาะรับเงินรายได้และการสนับสนุนส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนตามกฎหมายนี้ ท่านเห็นด้วยหรือไม่ อย่างไร

- ผู้ตอบแบบสอบถาม 14 ราย เห็นด้วย

- ผู้ตอบแบบสอบถาม 1 ราย ไม่เห็นด้วย

ความคิดเห็นประกอบ

1) น่าจะใช้กลไกอื่นที่ไม่ใช่กองทุน

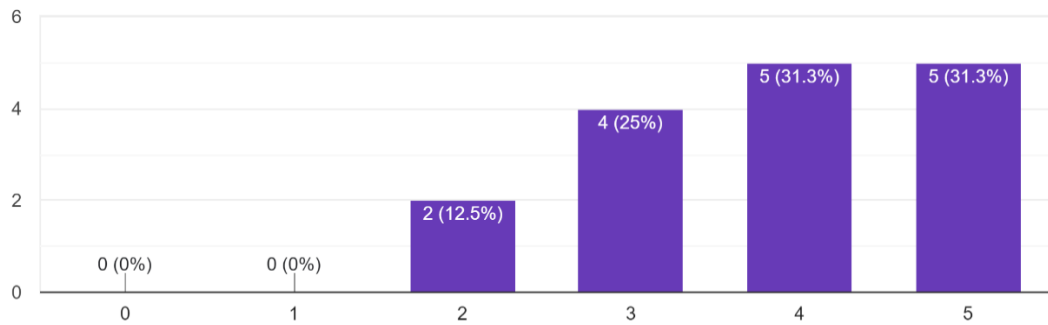
- ผู้ตอบแบบสอบถาม 1 ราย ไม่สามารถแสดงความคิดเห็นได้

- ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

1) ควรมีการเปรียบเทียบข้อได้เปรียบและข้อเสียเปรียบ เพื่อประกอบการพิจารณาให้ความเห็น

11. ท่านคิดว่า มีความเป็นไปได้เพียงใดที่ “กองทุนสิ่งแวดล้อม” จะมีการปรับเปลี่ยนหลักเกณฑ์และวิธีการใช้จ่ายเงินกองทุนให้เอื้อต่อการดำเนินงานตามกฎหมายใหม่นี้

(ระดับความเป็นไปได้ ไม่มีความเป็นไปได้ = 0, ต่ำมาก = 1, ต่ำ = 2, ปานกลาง = 3, สูง = 4, สูงมาก = 5)

- มีความเป็นไปได้ต่ำ (2) 2 ราย
- มีความเป็นไปได้ปานกลาง (3) 4 ราย
- มีความเป็นไปได้สูง (4) 5 ราย
- มีความเป็นไปได้สูงมาก (5) 5 ราย

คะแนนระดับความเป็นไปได้ทั้งหมด 61 คะแนน จากผู้ตอบแบบสอบถาม 16 ราย ($61/16 = 3.81$)

12. ท่านเห็นว่าควรมีการกำหนดเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์อื่นใด นอกจากที่ปรากฏในหมวดที่ 9 หรือไม่

- ควรมีการกำหนดเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพิ่มเติม ที่มีความชัดเจนและทำได้จริงในทางปฏิบัติ
- บทลงโทษตามสมควร โดยอาจจะกำหนดมากกว่าค่าปรับ เช่น ภาษีเพิ่มเติม
- ควรใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้มีประโยชน์

ที่มา : <https://forms.gle/JR2Hd7fruUWJ8kDY8>

4.3.4 ความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน พ.ศ.

คณะผู้วิจัยได้ปรับปรุงและพัฒนาร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน พ.ศ. และส่งให้ผู้เข้าร่วมประชุมร่วมพิจารณาแสดงความคิดเห็น โดยมีหน่วยงานตอบกลับความคิดเห็นทั้งสิ้น 3 ราย ดังแสดงในตารางที่ 4-3

ตารางที่ 4-3 สรุปความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน พ.ศ.

ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมเศรษฐกิจ หมุนเวียน	สถาบันการจัดการบรรจุภัณฑ์และรีไซเคิลเพื่อ สิ่งแวดล้อม	สมาคมเครื่องสำอางค์ไทย	ภาคเอกชน 1
มาตรา 1 พ.ร.บ. นี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน พ.ศ.”	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย
มาตรา 2 ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป	ไม่เห็นด้วย ควรมีระยะเวลาในการปรับตัว 365 วันเป็นอย่างน้อย ตอบ: ใส่ไว้แล้วในมาตรา 2 ให้เวลา 1 ปี		เห็นด้วย
มาตรา 3 การส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน ให้เป็นไปตามบทบัญญัติใน พ.ร.บ. นี้ เว้นแต่ในกรณีที่มีกฎหมายใดมีบทบัญญัติเป็นการเฉพาะ และมีหลักเกณฑ์การบริหารจัดการไม่ต่ำกว่าที่กำหนดไว้ใน พ.ร.บ. นี้	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย
มาตรา 4 นิยาม คำว่า “ผลิตภัณฑ์” “ผลิตภัณฑ์เกษตรกรรม” “บรรจุภัณฑ์” “บรรจุภัณฑ์ที่ใช้เสร็จแล้ว” “ของเสีย” “การนำของเสียมาใช้ประโยชน์” “เศรษฐกิจหมุนเวียน” “เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์” “กองทุน” “หน่วยงานของรัฐ” “เจ้าพนักงานท้องถิ่น” “พนักงานเจ้าหน้าที่” “ผู้ประกอบการ” “ผู้	1) เห็นด้วยบางส่วน นิยาม “บรรจุภัณฑ์” สอดคล้องกับนิยาม ดร.สุจิตราฯ หรือไม่ อย่างไร 2) ผู้ครอบครองของเสีย ในวรรค “บุคคลธรรมดา หรือ นิติบุคคล ที่สามารถควบคุมของเสียทางกายภาพ เห็นของเสียได้” เสนอให้ปรับข้อความที่ขีดเส้นใต้ใช้ภาษาสื่อและเข้าใจง่าย 3) กองทุน ไขกองทุนสิ่งแวดล้อมเดิมหรือไม่ ในกรณีที่มีการนำหลักการ EPR มาดำเนินการ จุดยืนของภาคเอกชน	ไม่เห็นด้วยกับนิยามผู้ครอบครองของเสียที่รวมบุคคลธรรมดา อันนี้ ต้องการให้รวมประชาชนทั่วไปและผู้บริโภคด้วยหรือไม่ และ/หรือ Brand owner หรือหมายถึง recycler หรือ landfill owner นิยามของผู้ประกอบการ รวมถึงผู้ผลิตที่เป็น OTOP ด้วยหรือไม่	นิยามไม่ชัดเจน ผู้ครอบครองของเสียคือใคร ทำไม่ถึงมีบุคคลธรรมดาและในอันนี้ รวมถึง SMEs และ OTOP หรือประชาชนทั่วไปด้วย

ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมเศรษฐกิจ หมุนเวียน	สถาบันการจัดการบรรจุภัณฑ์และรีไซเคิลเพื่อ สิ่งแวดล้อม	สมาคมเครื่องสำอางค์ไทย	ภาคเอกชน 1
<p>ก่อของเสีย” “ผู้ครอบครองของเสีย” “การใช้ซ้ำ (Re-use)” “การใช้ซ้ำ (Re-use)” “การป้องกัน (Prevention)” “รัฐมนตรี” และ “คณะกรรมการ”</p>	<p>เห็นชอบร่วมกันในการดำเนินการผ่านองค์กรผู้แทน/หรือ หากมีการจัดเก็บค่าธรรมเนียมใดๆ ควรอยู่ในรูปแบบที่ภาคเอกชนบริหารจัดการ โดยมีการภาครัฐเข้ามาร่วมตรวจสอบในรูปแบบคณะกรรมการ</p> <p>4) ไม่เห็นด้วยกับผู้ครอบครองของเสียที่รวมบุคคลธรรมดา อันนี้ต้องการให้รวมประชาชนทั่วไปและผู้บริโภคด้วยหรือไม่ และ/หรือ Brand owner หรือ หมายถึง recycler หรือ landfill owner และนิยามของผู้ประกอบการรวมถึงผู้ผลิตที่เป็น OTOP ด้วยหรือไม่</p> <p>5) นิยามของผู้ครอบครองของเสียไม่ชัดเจน ทำให้ไม่มีบุคคลธรรมดา และในอันนี้ รวมถึง SMEs และ OTOP หรือประชาชนทั่วไปด้วย</p> <p>6) นิยาม “ผู้ครอบครองของเสีย” อาจจะไม่ครอบคลุมเสนอให้ปรับเป็น “ผู้ครอบครองที่ใช้แล้ว” ทั้งนี้ ในร่างพระราชบัญญัติยังขาดการนิยาม “ผู้กำจัดของเสีย”</p>		
<p>มาตรา 5 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รักษาการตาม พ.ร.บ. นี้</p>	<p>เห็นด้วย</p>	<p>เห็นด้วย</p>	<p>เห็นด้วย</p>
<p>มาตรา 6</p>	<p>เห็นด้วย</p>	<p>เห็นด้วย</p>	<p>เห็นด้วย</p>

ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมเศรษฐกิจ หมุนเวียน	สถาบันการจัดการบรรจุภัณฑ์และรีไซเคิลเพื่อ สิ่งแวดล้อม	สมาคมเครื่องสำอางค์ไทย	ภาคเอกชน 1
พ.ร.บ. นี้มีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมและ พัฒนาระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อการ อนุรักษ์ทรัพยากร คุ้มครองสุขภาพของมนุษย์ และสิ่งแวดล้อม และการบริการจัดการของ เสีย			
มาตรา 7 ในการดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ตาม มาตรา 6 ให้รัฐจัดให้หน่วยงานของรัฐที่ เกี่ยวข้องร่วมกันดำเนินการ 3 ข้อ	เห็นด้วย ขอให้เพิ่มเรื่องของการปรับปรุงกฎหมายที่ไม่ส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน รวมทั้งการดำเนินการให้มี มาตรการ ทางการคลังให้มีการลดหย่อนภาษีเพื่อส่งเสริม CE		เห็นด้วย
มาตรา 8 หากคณะกรรมการเห็นว่ากฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งใด ก่อให้เกิดความไม่สะดวกหรือล่าช้า มีความ ซ้ำซ้อนหรือเป็นการเพิ่มภาระการดำเนินการ โดยไม่จำเป็น หรือมีปัญหาหรืออุปสรรคอื่นใด ให้คณะกรรมการนโยบายเสนอต่อ ครม. เพื่อ พิจารณาให้มีการดำเนินการปรับปรุงหรือมี กฎหมายขึ้นใหม่	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย
มาตรา 9 องค์ประกอบของ “คณะกรรมการส่งเสริม เศรษฐกิจหมุนเวียน”	เสนอให้เพิ่มผู้แทนจากภาคเอกชน โดยควรเป็นผู้แทนของ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สมาคมหรือกลุ่ม อุตสาหกรรม ซึ่งสามารถให้มุมมองและสถานการณ์ในภาพ	เห็นด้วย	เห็นด้วย

ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมเศรษฐกิจ หมุนเวียน	สถาบันการจัดการบรรจุภัณฑ์และรีไซเคิลเพื่อ สิ่งแวดล้อม	สมาคมเครื่องสำอางค์ไทย	ภาคเอกชน 1
	อุตสาหกรรมได้ โดยอาจพิจารณาจากการกำหนด เป็น ผู้ทรงคุณวุฒิ ตามข้อ (4) ได้		
<p>มาตรา 10 คณะกรรมการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนมี หน้าที่และอำนาจออกนโยบาย ออก กฎระเบียบ และใช้อำนาจเพื่อบังคับการให้ เป็นตาม พ.ร.บ.</p>	เห็นด้วย	<p>เพิ่มเรื่องการประชาสัมพันธ์และ รวบรวมความเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หรือได้รับผลกระทบก่อนการดำเนินการ จัดทำข้อเสนอและก่อนการออกนโยบาย</p> <p><i>ตอบ: ต้องดำเนินการตาม พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่าง กฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของ กฎหมาย พ.ศ. 2562</i></p>	เห็นด้วย
<p>มาตรา 11 ในการจัดทำนโยบายและแผนแม่บท ให้ คณะกรรมการจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็น ของประชาชน ผู้มีส่วนได้เสีย หน่วยงานของ รัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ เกี่ยวข้อง</p>	เห็นด้วย ควรทำประชาพิจารณ์และรวบรวมความเห็นจากผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย หรือได้รับผลกระทบก่อนการดำเนินการ จัดทำ ข้อเสนอและก่อนการออกนโยบาย	เห็นด้วย ควรมีการหารือผู้ได้รับผลกระทบก่อน การดำเนินการเสนอนโยบายและ ระหว่างการร่างข้อเสนอ ไม่ใช่หลังจากที่ เป็นร่างเตรียมประกาศออกมาแล้ว	เห็นด้วย
<p>มาตรา 12 ให้คณะกรรมการติดตามและประเมินผลการ ดำเนินการ รวมทั้งพิจารณาทบทวนหรือ ปรับปรุงแผนปฏิบัติการให้สอดคล้องกับ</p>	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย

ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมเศรษฐกิจ หมุนเวียน	สถาบันการจัดการบรรจุภัณฑ์และรีไซเคิลเพื่อ สิ่งแวดล้อม	สมาคมเครื่องสำอางค์ไทย	ภาคเอกชน 1
สภาพความเป็นจริงที่มีความเปลี่ยนแปลง และรายงานต่อ ครม. ทุกปี			
มาตรา 13 คณะกรรมการอาจมอบหมายให้กรรมการคนหนึ่งหรือ หลายคนเป็นผู้รับผิดชอบในกิจการด้านต่าง ๆ ที่อยู่ใน หน้าที่และอำนาจ แล้วรายงานต่อคณะกรรมการ หรือ ดำเนินการตามที่คณะกรรมการมอบหมาย รวมทั้งมี อำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ และให้นำความในมาตรา 9 วรรคสาม สี่ และห้า มาใช้บังคับแก่การประชุมของ คณะอนุกรรมการด้วยโดยอนุโลม	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย
มาตรา 14 อำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือเรียกบุคคลใดมา ให้ถ้อยคำหรือให้ส่งเอกสาร หลักฐานหรือวัตถุ ใด ๆ มาเพื่อประกอบ การพิจารณาได้ตาม ความจำเป็น	ไม่เห็นด้วย ส่วนนี้ไม่ได้มีโทษทางอาญา ไม่มีสิทธิมาบังคับ ควรเป็นลักษณะขอความร่วมมือ ตอบ: จำเป็นต้องมีสภาพบังคับในระดับหนึ่งเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง		เห็นด้วย
มาตรา 15 ให้ประธานกรรมการ กรรมการ และ อนุกรรมการได้รับเบี้ยประชุม ค่าพาหนะ ค่า เบี้ยเลี้ยง ค่าเช่าที่พัก และค่าใช้จ่ายอย่างอื่น ตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย
มาตรา 16 ให้มีสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริม เศรษฐกิจหมุนเวียนมีฐานะเป็นนิติบุคคลที่	เห็นด้วย แต่ควรอยู่ในวินัยการเงินการคลังเพื่อความโปร่งใส		เห็นด้วย

ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมเศรษฐกิจ หมุนเวียน	สถาบันการจัดการบรรจุภัณฑ์และรีไซเคิลเพื่อ สิ่งแวดล้อม	สมาคมเครื่องสำอางค์ไทย	ภาคเอกชน 1
เป็นหน่วยงานของรัฐ แต่ไม่เป็นส่วนราชการ หรือรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณและกฎหมายอื่นสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี			
มาตรา 17 สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนมีหน้าที่และอำนาจในการเป็นหน่วยธุรการและหน่วยสนับสนุนของคณะกรรมการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย
มาตรา 18 ให้มีเลขาธิการคนหนึ่งซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งและขึ้นตรงต่อคณะกรรมการนโยบาย โดยเลขาธิการเป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานและลูกจ้างของสำนักงาน	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย
มาตรา 19 เลขาธิการต้องเป็นผู้มีความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์ที่ จะยังประโยชน์แก่กิจการของคณะกรรมการและสำนักงานที่คณะกรรมการประกาศกำหนด	เห็นด้วย ควรเปิดให้ผู้บริหารจากภาคเอกชนสามารถมารับตำแหน่งตรงนี้ได้ด้วย เนื่องจากเป็นผู้ที่อยู่ในสายงานโดยตรงและสามารถนำประสบการณ์มาบริหารหน่วยงาน		เห็นด้วย
มาตรา 20 การแต่งตั้งเลขาธิการให้ทำเป็นสัญญาจ้างตามแบบที่คณะกรรมการกำหนด	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย

ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมเศรษฐกิจ หมุนเวียน	สถาบันการจัดการบรรจุภัณฑ์และรีไซเคิลเพื่อ สิ่งแวดล้อม	สมาคมเครื่องสำอางค์ไทย	ภาคเอกชน 1
มาตรา 21 การพ้นจากตำแหน่งเลขาธิการ	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย
มาตรา 22 เลขาธิการมีหน้าที่และอำนาจที่สำคัญคือ รับผิดชอบการบริหารกิจการของสำนักงาน และบังคับบัญชา บรรจุ แต่งตั้ง ถอดถอน เลื่อน ลด ตัดเงินเดือนหรือค่าจ้าง ลงโทษทาง วินัยพนักงานและลูกจ้างของสำนักงาน	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย
มาตรา 23 ให้มีรองเลขาธิการตามจำนวนที่คณะกรรมการ นโยบาย กำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม การแต่งตั้ง และ การพ้นจากตำแหน่งของรองเลขาธิการให้เป็นไปตามที่ คณะกรรมการนโยบายกำหนด	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย
มาตรา 24 ในกรณีที่ไม่ได้มีผู้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการหรือมีแต่ไม่อาจ ปฏิบัติหน้าที่ได้ให้คณะกรรมการนโยบายแต่งตั้งรอง เลขาธิการคนหนึ่งเป็นผู้รักษาการแทนเลขาธิการ มีหน้าที่ และอำนาจอย่างเดียวกับเลขาธิการ	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย
มาตรา 25 เลขาธิการและรองเลขาธิการต้องไม่เป็นผู้มี ส่วนได้เสียในสัญญาเกี่ยวกับสำนักงานหรือใน กิจการที่กระทำหรือจะกระทำให้แก่สำนักงาน	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย

ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน	สถาบันการจัดการบรรจุภัณฑ์และรีไซเคิลเพื่อสิ่งแวดล้อม	สมาคมเครื่องสำอางค์ไทย	ภาคเอกชน 1
<p>มาตรา 26 ลำดับการจัดทำมาตรการในเชิงป้องกันและบริหารจัดการของเสียได้แก่ (1) การป้องกัน (2) เตรียมการเพื่อการใช้ซ้ำ (3) การนำวัสดุกลับมาใช้ใหม่หรือรีไซเคิล (4) พ้นฟูสภาพ และ (5) กำจัด</p>	<p>เห็นด้วย</p>	<p>เห็นด้วย</p>	<p>ใครคือผู้ก่อของเสีย หรือผู้ครอบครองของเสีย หรือมีหน้าที่ที่จะกำจัดของเสีย</p>
<p>มาตรา 27 ผู้ก่อของเสียหรือผู้ครอบครองของเสียมีหน้าที่ต้องนำของเสียมาใช้ประโยชน์โดยให้ความสำคัญกับการป้องกัน การใช้ซ้ำ การรีไซเคิลซึ่งมีความสำคัญมากกว่าการกำจัด</p>	<p>เสนอให้เพิ่มการนำกลับมาใช้ประโยชน์ในรูปแบบอื่น ๆ ซึ่งตรงกับคำว่า Recovery</p>	<p>เห็นด้วย</p>	<p>ขึ้นอยู่กับ material ว่าสามารถใช้ซ้ำได้หรือเปล่า เพราะบางอย่างอาจไม่สามารถใช้ซ้ำได้ ต้องไป RDF อย่างเดียว ซึ่งในกรณีนี้ ควรนับด้วยเป็นไปตาม ม. 28</p>
<p>มาตรา 28 การนำของเสียมาใช้ประโยชน์ของเสียนั้นถือว่าการปฏิบัติตามโดยคำนึงความเป็นไปได้ทางเทคโนโลยีและความสมเหตุสมผลทางเศรษฐศาสตร์</p>	<p>เห็นด้วย</p>	<p>เห็นด้วย</p>	<p>เห็นด้วย</p>
<p>มาตรา 29 ผู้ก่อของเสียหรือผู้ครอบครองของเสียที่เป็นวัสดุกลับมาใช้ใหม่หรือรีไซเคิลมีหน้าที่รีไซเคิลตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้</p>	<p>เสนอให้บัญชีวัสดุที่บังคับให้ต้องนำกลับมาใช้ใหม่หรือรีไซเคิลท้ายพระราชบัญญัติฯ ควรมีการพิจารณาร่วมกันจากทุกภาคส่วน ซึ่งอาจจัดแบ่งรายชื่อเป็นเฟสๆ เฟสแรก อาจเริ่มจากประเภทที่ง่ายก่อนเพื่อให้เห็นผลสำเร็จ และขอรายละเอียดบัญชีท้าย พรบ</p>	<p>ขอรายละเอียดบัญชีท้าย พรบ</p>	<p>ขอรายละเอียดบัญชีแนบท้าย</p>

ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน	สถาบันการจัดการบรรจุภัณฑ์และรีไซเคิลเพื่อสิ่งแวดล้อม	สมาคมเครื่องสำอางค์ไทย	ภาคเอกชน 1
<p>มาตรา 30</p> <p>การบำบัดและกำจัดของเสียต้องเป็นไปตามหลักวิชาการอนามัยสิ่งแวดล้อมและวิศวกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยให้พิจารณาความเหมาะสมในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี</p> <p>ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการมีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ แนวทาง และวิธีการปฏิบัติในการบำบัดหรือกำจัดของเสีย</p>	<p>เห็นด้วย</p> <p>เพิ่มข้อสังเกต ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - การเพิ่มอำนาจให้ท้องถิ่นเข้ามาจัดการ จะจัดหากกลไกในการตรวจสอบความโปร่งใสของท้องถิ่นได้อย่างไร? - อาจเป็นการเพิ่มความยุ่งยากในการตรวจสอบความโปร่งใสในการทำงานของท้องถิ่น - สามารถติดตามตรวจสอบการทำงานของท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความมั่นใจในประสิทธิภาพหรือผลลัพธ์ ตามความคาดหวังได้อย่างไร 	<p>เห็นด้วย</p>	<p>เห็นด้วย</p>
<p>มาตรา 31</p> <p>ของเสียจะต้องถูกเก็บรวบรวมและบำบัดโดยแยกต่างหากจากกัน</p> <p>ลักษณะของการกำจัดและบำบัดของเสียให้ปฏิบัติตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด</p>	<p>ขอรายละเอียดบัญญัติท้าย พรบ</p>	<p>ขอรายละเอียดบัญญัติท้าย พรบ</p>	<p>เห็นด้วย</p>
<p>มาตรา 32</p> <p>ให้ผู้กำจัดของเสียมีหน้าที่ฟื้นฟูสภาพของเสียจากครัวเรือนในพื้นที่ที่ตนให้บริการ</p> <p>องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นผู้กำจัดของเสียสามารถออกมาตรการที่เหมาะสมในการกำจัดขยะในพื้นที่รับผิดชอบของตน</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ฟื้นฟูสภาพถึงระดับไหน แค่คัดแยกประเภทที่สามารถรีไซเคิลได้ และส่งไปโรงงานรีไซเคิลหรือต้องทำการรีไซเคิลในพื้นที่ด้วย ซึ่งหากเป็นการกำหนดพื้นที่รีไซเคิล น่าจะไม่มีสมเหตุสมผลเพราะโรงงานรีไซเคิลไม่ได้มีทุกที่ - ควรเพิ่มอำนาจนิยามของ “ผู้กำจัดของเสีย” ให้ชัดเจน 	<p>เห็นด้วย</p>	<p>ฟื้นฟูสภาพถึงระดับไหน แค่คัดแยกประเภทที่สามารถรีไซเคิลได้ และส่งไปโรงงานรีไซเคิลหรือต้องทำการรีไซเคิลในพื้นที่ด้วย ซึ่งหากเป็นการกำหนดพื้นที่รีไซเคิล น่าจะไม่มี</p>

ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมเศรษฐกิจ หมุนเวียน	สถาบันการจัดการบรรจุภัณฑ์และรีไซเคิลเพื่อ สิ่งแวดล้อม	สมาคมเครื่องสำอางค์ไทย	ภาคเอกชน 1
			สมเหตุสมผลเพราะโรงงานรีไซเคิล ไม่ได้มีทุกที่
<p>มาตรา 33</p> <p>บุคคลที่พัฒนา ผลิต ดำเนินกระบวนการ บำบัด หรือจำหน่ายผลิตภัณฑ์มีความ รับผิดชอบที่จะดำเนินการดังกล่าวให้เกิด เศรษฐกิจหมุนเวียน ผลิตภัณฑ์จะต้องถูก ออกแบบในลักษณะที่ลดการก่อของเสียใน ขั้นตอนการผลิตหรือการใช้งานเท่าที่เป็นไป ได้ การจำหน่ายผลิตภัณฑ์นั้นจะถูก ดำเนินการโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะอนุรักษ์ วัตถุประสงค์การใช้งานเพื่อมิให้ผลิตภัณฑ์นั้น กลายเป็นของเสีย</p>	<p>- ไม่ควรเป็นลักษณะเชิงบังคับ ควรเป็นการขอความร่วมมือ เช่น ส่งเสริมให้ผลิตภัณฑ์ถูกออกแบบ</p> <p>- ควรเป็นลักษณะขอความร่วมมือ ไม่ได้มีสภาพบังคับ หรือ หากมี post-industrial waste แต่โรงงานมีการส่งไปรีไซเคิล หรือมีการบำบัดของ เสีย (ในกรณีที่เป็นของเสียจากกระบวนการผลิต) นับว่าได้แสดงความ รับผิดชอบแล้วหรือไม่</p> <p><i>ตอบ: จำเป็นต้องกำหนดสภาพบังคับเพื่อ “ตลาด” ในปัจจุบันยังอาจไม่สร้างแรงจูงใจที่เพียงพอสำหรับผลิตภัณฑ์ การที่ผู้ผลิตแต่ละรายดำเนินการตามใจสมัครอาจส่งผลให้เกิดสภาพการแข่งขันที่ “ไม่เท่าเทียม” (unlevelled playing field) บางราย รับผิดชอบต่อ “มาก” บางรายอาจรับผิดชอบต่อ “น้อย” กว่า</i></p>		
<p>มาตรา 34</p> <p>ขอบเขตความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์โดย ระบุถึง (1) การพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์ (2) วัสดุอันเป็นของเสียที่สามารถถูกฟื้นฟู สภาพได้ (3) การลดสารอันตรายในผลิตภัณฑ์ และ การรับคืนผลิตภัณฑ์ โดยให้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงที่มีหน้าที่และอำนาจ ในการกำกับดูแล</p>	<p>- เห็นด้วยบางส่วน</p> <p>- เสนอเพิ่มทางเลือกของ RDF หรือการแปรรูปเป็น Plastic Road เพิ่มด้วย ในกรณีที่ประเทศไทยยังไม่มีระบบรองรับ การรีไซเคิล multilayer flexibles เนื่องจากบางครั้งการใช้ ถุงเติม/ของเติมเป็นการลดการใช้พลาสติกรูปแบบหนึ่ง แต่ ในเรื่องของการรีไซเคิลยังมีข้อจำกัดอยู่ จึงควรเปิด ทางเลือกของ RDF หรือ downcycling ไว้เป็นทางเลือก ด้วย</p>	<p>(๓) การลดสารอันตรายในผลิตภัณฑ์</p> <p>ควรมีนโยบายที่หมายถึงอะไร และหารือ ภาคเอกชนในการกำหนดนิยามร่วมด้วย เนื่องจากสารบางประเภทไม่ได้มี อันตรายแต่อาจอยู่ในบัญชีวัตถุอันตราย ประเภท 1 และเป็นสารจำเป็นสำหรับ ผลิตภัณฑ์</p>	<p>ควรเพิ่ม option ของ RDF หรือ การแปรรูปเป็นถนนเพิ่มด้วยใน กรณีที่ประเทศไทยยังไม่มีระบบ รองรับการรีไซเคิล multilayer flexibles เนื่องจากบางครั้งการใช้ ถุงเติมของเติมเป็นการลดการใช้ พลาสติกรูปแบบหนึ่ง แต่ในเรื่อง ของการรีไซเคิลยังมีข้อจำกัดอยู่ จึง</p>

ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน	สถาบันการจัดการบรรจุภัณฑ์และรีไซเคิลเพื่อสิ่งแวดล้อม	สมาคมเครื่องสำอางค์ไทย	ภาคเอกชน 1
	<p>- (๓) การลดสารอันตรายในผลิตภัณฑ์ ควรมีนโยบายว่าหมายถึงอะไร และหารือภาคเอกชนในการกำหนดนิยามร่วมด้วย เนื่องจากสารบางประเภทไม่ได้มีอันตรายแต่อาจอยู่ในบัญชีวัตถุอันตราย ประเภท 1 และเป็นสารจำเป็นสำหรับผลิตภัณฑ์</p>		<p>ควรเปิด option ของ RDF หรือ downcycling ไว้เป็นทางเลือกด้วย</p>
<p>มาตรา 35 บุคคลตามมาตรา 33 สามารถจัดทำหลักเกณฑ์และวิธีการเพื่อสร้างความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ซึ่งมีมาตรฐานไม่ต่ำกว่าที่มาตรา 34 บัญญัติและสามารถขอให้คณะกรรมการอนุมัติหลักเกณฑ์วิธีการดังกล่าวได้</p>	<p>เห็นด้วย หากพิจารณาความเห็นที่ให้ไว้ใน ม. 34</p>	<p>เห็นด้วย</p>	<p>เห็นด้วย หากพิจารณาความเห็นที่ให้ไว้ในม. 34</p>
<p>มาตรา 36 ให้ผู้ประกอบการจัดให้มีเครื่องหมาย ข้อความหรือฉลากสิ่งแวดล้อม ประเภทของเครื่องหมาย ข้อความหรือฉลากสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ แนวทางและวิธีการปฏิบัติในการจัดให้มีเครื่องหมาย ข้อความหรือฉลากสิ่งแวดล้อมของผู้ประกอบการให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง</p>	<p>เห็นด้วยบางส่วน</p> <p>- เครื่องหมายควรกำหนดโดยภาครัฐเพื่อให้เป็น unitary และมีเครื่องหมายเดียว โดยเป็นลักษณะ QR Code ที่สแกนแล้วสามารถไปที่ landing page ที่ให้ข้อมูลผลิตภัณฑ์ การคัดแยกและการรีไซเคิล หรือมีสื่อที่ประชาสัมพันธ์เครื่องหมายดังกล่าวให้ประชาชนมีความตระหนักรู้ในการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์</p> <p>- ขอเสนอให้มีฉลากกลาง ฉลากเดี่ยว และมีการเชื่อมกับระบบ QR Code ที่จะให้ข้อมูลวิธีการคัดแยกการรวบรวม</p>	<p>เครื่องหมายควรกำหนดโดยภาครัฐ เพื่อให้เป็น unitary และมีเครื่องหมายเดียว โดยเป็นลักษณะ QR Code ที่ scan แล้วสามารถไปที่ landing page ที่ให้ข้อมูลผลิตภัณฑ์ การคัดแยก และการรีไซเคิล หรือ มีสื่อที่ promote เครื่องหมายดังกล่าวให้ประชาชนมีความตระหนักรู้ในการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์</p>	<p>ขอเสนอให้มีฉลากกลาง ฉลากเดี่ยว และมีการเชื่อมกับระบบ QR Code ที่จะให้ข้อมูลว่าจะจัดการแยกอย่างไรและนำไปคืนได้ที่ไหน รวมทั้งมีระบบสะสมคะแนนหรือแลกสินค้ากับห้างร้านหรือ e-coupon สามารถนำไปเป็นส่วนในการซื้อของผ่าน platform e-</p>

ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมเศรษฐกิจ หมุนเวียน	สถาบันการจัดการบรรจุภัณฑ์และรีไซเคิลเพื่อ สิ่งแวดล้อม	สมาคมเครื่องสำอางค์ไทย	ภาคเอกชน 1
	และการส่งกลับสู่การรีไซเคิล รวมทั้งมีระบบสะสมคะแนน หรือแลกเปลี่ยนกับห้างร้านหรือ e-coupon สามารถนำไป เป็นส่วนในการซื้อของผ่านแพลตฟอร์ม e-commerce ซึ่ง อาจจะเชื่อมกับ ม.38-39		commerce ซึ่งอาจจะเชื่อมกับ ม. 38-39
มาตรา 37 สิทธิและหน้าที่ของบุคคลเพื่อร่วมกันเสริม เศรษฐกิจหมุนเวียน เช่น สิทธิในการรับข้อมูล ข่าวสาร การจัดตั้งองค์กรระดับชุมชน และการรับการส่งเสริมจะหน่วยงานของรัฐ	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย
มาตรา 38 องค์กรเอกชนที่ได้จดทะเบียนเป็นองค์กรเอกชน ด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติตามกฎหมายว่าด้วยการ ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ และองค์กรชุมชนตามกฎหมายว่าด้วยสภา องค์กรชุมชนอาจได้รับการช่วยเหลือหรือได้รับ การสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย
มาตรา 39 ผู้ประกอบการและตัวแทนของผู้ประกอบการ ประเภทต่าง ๆ อาจได้รับการช่วยเหลือหรือ ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ	เห็นด้วย - ขอให้พิจารณาครอบคลุมความต้องการการสนับสนุนของ ภาคเอกชนในกรณีที่มีการดำเนินการตามหลัก EPR หรือไม่ อย่างไร	เห็นด้วย	ควรเพิ่มเรื่องมาตรการสิทธิ ประโยชน์ทางภาษี

ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน	สถาบันการจัดการบรรจุภัณฑ์และรีไซเคิลเพื่อสิ่งแวดล้อม	สมาคมเครื่องสำอางค์ไทย	ภาคเอกชน 1
	<ul style="list-style-type: none"> - ควรเพิ่มเรื่องมาตรการ สิทธิประโยชน์ทางภาษีเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน - ควรเพิ่มเรื่องมาตรการสิทธิประโยชน์ทางภาษีเพื่อ ส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนตรงนี้ด้วย 		
<p>มาตรา 40 บุคคลตามหรือองค์กรตามมาตรา 37 (2) มาตรา 38 และมาตรา 39 ที่ดำเนินการเพื่อเสริมสร้างสังคมการบริโภคที่ยั่งยืน มีสิทธิขอรับเงินช่วยเหลือหรือเงินอุดหนุนจากกองทุน หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการปฏิบัติในการขอรับการอุดหนุน ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง</p>	<p>สิทธิลดหย่อนภาษี ควรเทียบเท่าที่ให้กับพลาสติกชีวภาพ คือ ลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคล 1.25 เท่า จากการใช้พลาสติกกรีไซเคิลเพื่อสร้างอุปสงค์อุปทานของเศรษฐกิจหมุนเวียนและ ลดภาระรายจ่ายที่เพิ่มขึ้นจากการเปลี่ยนไปใช้วัสดุรีไซเคิลที่มีราคาสูงกว่าพลาสติกใหม่</p>	<p>เห็นด้วย</p>	<p>สิทธิลดหย่อนภาษี ควรเทียบเท่าที่ให้กับพลาสติกชีวภาพ คือลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคล 1.25 เท่า จากการใช้พลาสติกกรีไซเคิลเพื่อสร้างอุปสงค์อุปทานของเศรษฐกิจหมุนเวียน และ ลดภาระรายจ่ายที่เพิ่มขึ้นจากการเปลี่ยนไปใช้วัสดุรีไซเคิลที่มีราคาสูงกว่าพลาสติกใหม่</p>
<p>มาตรา 41 ผู้ประกอบการและตัวแทนของผู้ประกอบการประเภทต่าง ๆ มีสิทธิขอรับการส่งเสริมและช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐ หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการปฏิบัติในการส่งเสริมและสนับสนุนให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง การส่งเสริมและช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐตาม (1) ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง</p>	<p>เห็นด้วย</p> <ul style="list-style-type: none"> - ควรระบุให้ชัดเจนเรื่องการลดหย่อนภาษีสำหรับค่าใช้จ่ายในการใช้พลาสติกกรีไซเคิลหลังการบริโภค (PCR) และควรเป็นอัตราที่เท่ากันกับ bioplastic 1.25 เท่า - การได้รับการส่งเสริมการลงทุนตาม (4) หมายถึง BOI หรือไม่ ถ้าใช้อำนาจหน้าที่ดังกล่าวไม่น่าจะเป็นไปตามความเห็นชอบของ รมต.คลัง แต่ควรมีหน่วยงานอื่นๆ อาทิ เลขาธิการ สกท. และในส่วนของกรมที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน ควรให้อุตสาหกรรมที่อยู่ในประเภทกิจการ เช่น 	<p>ไม่เห็นด้วยกับการใช้คำว่า</p> <ul style="list-style-type: none"> - ข้อ (๑) การขอรับความช่วยเหลือด้านภาษี เนื่องจากควรกำหนดเป็นสิทธิในการขอลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลหรือหักค่าใช้จ่ายจากการใช้วัสดุรีไซเคิล xx เท่า ที่ได้ - สิทธิส่งเสริมและความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐ ควรให้หน่วยงานภาครัฐรับทราบและเห็นชอบรวมทั้ง 	

ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมเศรษฐกิจ หมุนเวียน	สถาบันการจัดการบรรจุภัณฑ์และรีไซเคิลเพื่อ สิ่งแวดล้อม	สมาคมเครื่องสำอางค์ไทย	ภาคเอกชน 1
	<p>เครื่องสำอางค์ สีนํ้าอุปโภค สบู่ แชมพู ครีมนวด ที่มีการลงทุนเพื่อปรับกระบวนการผลิตให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมสามารถขอ BOI ได้ด้วย</p> <p>- ไม่เห็นด้วยกับการใช้คำว่า (1) การขอรับความช่วยเหลือด้านภาษี เนื่องจากควรกำหนดเป็นสิทธิในการขอลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลหรือหักค่าใช้จ่ายจากการใช้วัสดุรีไซเคิล xx เท่า</p> <p>- สิทธิส่งเสริมและความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐ ควรให้หน่วยงานภาครัฐรับทราบและเห็นชอบรวมทั้งประชาสัมพันธ์เพื่อให้ผู้ประกอบการรับทราบถึงการเข้าถึงสิทธิดังกล่าว</p>	<p>ประชาสัมพันธ์เพื่อให้ผู้ประกอบการรับทราบถึงการเข้าถึงสิทธิดังกล่าว</p> <p>- ข้อ (๔) การได้รับการส่งเสริมการลงทุนควรให้อุตสาหกรรมที่ไม่อยู่ในประเภทกิจการ เช่น เครื่องสำอางค์ สีนํ้าอุปโภค สบู่ แชมพู ครีมนวด ที่มีการลงทุนเพื่อปรับกระบวนการผลิตให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สามารถขอ BOI ได้ด้วย</p> <p><i>ตอบ: เปลี่ยนวิธีการใหม่ ให้คณะกรรมการ โดยคำแนะนำของคณะอนุกรรมการบริหารเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนติดต่อประสานงานปรึกษาหารือ ขอความร่วมมือ หรือเสนอแนะกระทรวง กรม ส่วนราชการหรือหน่วยงานราชการที่ทำหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีอากรเพื่อส่งเสริมการจัดการของเสียและเศรษฐกิจหมุนเวียนทุกประเภท ร่วมกันกำหนดแนวทางในการ</i></p>	

ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมเศรษฐกิจ หมุนเวียน	สถาบันการจัดการบรรจุภัณฑ์และรีไซเคิลเพื่อ สิ่งแวดล้อม	สมาคมเครื่องสำอางค์ไทย	ภาคเอกชน 1
		<p>ใช้มาตรการทางภาษีอากรในการเพิ่มหรือลด หรือยกเว้นภาษีอากรเพื่อส่งเสริม</p> <p>นอกจากนี้ สิทธิส่งเสริมและความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐ ควรให้หน่วยงานภาครัฐรับทราบและเห็นชอบรวมทั้งประชาสัมพันธ์เพื่อให้ผู้ประกอบการรับทราบถึงการเข้าถึงสิทธิดังกล่าว</p> <p>ในส่วนของข้อ (๔) การได้รับการส่งเสริมการลงทุน ควรให้อุตสาหกรรมที่ไม่อยู่ในประเภทกิจการ เช่น เครื่องสำอางค์ สินค้าอุปโภค สบู่ แชมพู ครีมนวด ที่มีการลงทุนเพื่อปรับกระบวนการผลิตให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สามารถขอ BOI ได้ด้วย</p>	
<p>มาตรา 42</p> <p>เพื่อประโยชน์ในการสร้างแรงจูงใจให้ผู้ก่อมลพิษลดมลพิษ และร่วมรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย รัฐมนตรีโดยคำแนะนำ</p>	<p>ไม่เห็นด้วย</p> <p>ควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์หรือขอบเขตผู้จ่ายให้ชัดเจน</p>	<p>ไม่เห็นด้วย</p> <p>ควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์หรือขอบเขตผู้จ่ายให้ชัดเจน</p> <p>ตอบ: สร้างความชัดเจนในมาตรา 47</p>	<p>ควรมีการกำหนดหลักการและขอบเขตของผู้ที่จะต้องจ่าย และขอความคิดเห็นจากภาคประชาสังคมก่อน เนื่องจากกระทบทุกคน</p>

ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมเศรษฐกิจ หมุนเวียน	สถาบันการจัดการบรรจุภัณฑ์และรีไซเคิลเพื่อ สิ่งแวดล้อม	สมาคมเครื่องสำอางค์ไทย	ภาคเอกชน 1
ของคณะกรรมการอำนวยการนำเครื่องมือทาง เศรษฐศาสตร์เพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมมา บังคับใช้		เพื่อประโยชน์ในการสร้างแรงจูงใจให้ผู้ ก่อของเสียลดการทิ้งของเสียหรือส่งของ เสียไปกำจัด และร่วมรับผิดชอบ ค่าใช้จ่ายในการจัดการของเสียตามหลัก ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย รัฐมนตรีโดย คำแนะนำของคณะกรรมการมีหน้าที่ และอำนาจในการนำเครื่องมือทาง เศรษฐศาสตร์เพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม มาบังคับใช้สำหรับเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมเพื่อให้เกิดการลด คัดแยก และนำของเสียมาใช้ประโยชน์.....	
มาตรา 43 การใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ในกรณีต่าง ๆ ได้แก่กรณี (1) การผลิต หรือการบริโภค หรือมีผลิตภัณฑ์หรือบริการใด ๆ อาจ ก่อให้เกิดผลเสียหายต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2) การเพิ่มขึ้นของปริมาณของเสียในเขต อนุรักษ์ พื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม และเขต ควบคุมมลพิษ (3) เมื่อหน่วยงานของรัฐมีคำ ขอ	การสนับสนุนการดำเนินงานของชุมชน (community based) ควรมีแรงจูงใจในเชิงเศรษฐศาสตร์	ไม่เห็นด้วย ควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์หรือ ขอบเขตผู้จ่ายให้ชัดเจน ความเสียหายใน ระดับไหน ถึงจะจ่ายค่าปรับ	เห็นด้วย

ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมเศรษฐกิจ หมุนเวียน	สถาบันการจัดการบรรจุภัณฑ์และรีไซเคิลเพื่อ สิ่งแวดล้อม	สมาคมเครื่องสำอางค์ไทย	ภาคเอกชน 1
<p>มาตรา 44</p> <p>การใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ตามมาตรา 42 หากมีเงินรายได้ให้นำส่งเข้ากองทุน</p>	<p>เห็นด้วยบางส่วน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ควรมีการระบุถึงการนำรายได้ไปใช้และมีเครื่องมือตรวจสอบความโปร่งใสด้วยและการนำรายได้ไปใช้ ควรเป็นเพื่อวัตถุประสงค์ของการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน - โดยปกติรายได้ของรัฐ จะเข้าไปที่กระทรวงการคลัง ควรเพิ่มเรื่องความโปร่งใสในการเงินกองทุนไปใช้เพิ่มเติมด้วย ให้มีการรายงานต่อสาธารณะว่ามีการนำเงินไปใช้ในกิจการใด 	<p>โดยปกติ รายได้ของรัฐจะเข้าไปที่กระทรวงการคลัง ควรเพิ่มเรื่องความโปร่งใสในการเงินกองทุนไปใช้เพิ่มเติมด้วย ให้มีการรายงานต่อสาธารณะว่ามีการนำเงินไปใช้ในกิจการใด</p>	<p>ควรมีการระบุถึงการนำรายได้ไปใช้ และมีเครื่องมือตรวจสอบความโปร่งใสด้วย การนำรายได้ไปใช้ควรเป็นเพื่อวัตถุประสงค์ของการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน</p>
<p>มาตรา 45</p> <p>อำนาจของเจ้าพนักงานท้องถิ่นและพนักงานเจ้าหน้าที่ เช่น การปฏิบัติราชการทางกายภาพและการออกคำสั่งทางปกครอง ในกรณีที่มีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง เงินค่าปรับให้นำส่งเป็นรายได้ของกองทุน และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวง</p>	<p>ไม่เห็นด้วย</p> <ul style="list-style-type: none"> - จุดประสงค์ของการเข้ามาตรวจสอบควบคุมคืออะไร และขอบเขตหรือกรณีที่จะเข้ามาตรวจสอบควบคุมคืออะไร - เรื่องของการตรวจสอบและควบคุมควรไปอยู่ใน พรบ. ลูกเฉพาะเรื่องมากกว่าในกฎหมายแม่เนื่องจากมีขอบเขตครอบคลุมที่กว้างมาก - เงินค่าปรับควรไปที่กระทรวงการคลังหรือไม่ การกำหนดให้เป็นรายได้กองทุน น่าจะไม่ชอบด้วยวิธีการกฎหมาย - ไม่ค่อยชัดเจนถึงขอบเขตและจุดประสงค์การเข้าไปในสถานที่ผลิตตาม ม.45(1) สถานที่ที่มีกิจกรรมการผลิต หมายถึงโรงงานผลิตสินค้า หรือหมายถึงโรงงานรีไซเคิลหรือที่ใด หากหมายถึงผู้ประกอบการ การเปลี่ยนบรรจุ 	<p>ไม่เห็นด้วย</p> <ul style="list-style-type: none"> - จุดประสงค์ของการเข้ามาตรวจสอบควบคุมคืออะไร และขอบเขตหรือกรณีที่จะเข้ามาตรวจสอบควบคุมคืออะไร - การตรวจสอบและควบคุมควรไปอยู่ใน พรบ. ลูกเฉพาะเรื่องมากกว่าในกฎหมายแม่เนื่องจากมีขอบเขตครอบคลุมที่กว้างมาก - เงินค่าปรับควรไปที่กระทรวงการคลังหรือไม่ การกำหนดให้เป็นรายได้กองทุน น่าจะไม่ชอบด้วยวิธีการกฎหมาย 	<p>ไม่ค่อยชัดเจนถึงขอบเขตและจุดประสงค์การเข้าไปในสถานที่ผลิตตาม ม.45(1) สถานที่ที่มีกิจกรรมการผลิตหมายถึง โรงงานผลิตสินค้า หรือหมายถึง โรงงานรีไซเคิล หรือที่ใด หากหมายถึงผู้ประกอบการการเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์ให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมถือเป็นภาคสมัครใจ จึงไม่มีเรื่องของการฝ่าฝืน</p>

ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมเศรษฐกิจ หมุนเวียน	สถาบันการจัดการบรรจุภัณฑ์และรีไซเคิลเพื่อ สิ่งแวดล้อม	สมาคมเครื่องสำอางค์ไทย	ภาคเอกชน 1
	ภักดิ์ให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมถือเป็นภาคสมัครใจ จึงไม่มี เรื่องของการฝ่าฝืน		
มาตรา 46 ในการปฏิบัติหน้าที่ เจ้าพนักงานท้องถิ่นและ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวต่อ บุคคลที่เกี่ยวข้อง	เห็นด้วย	เห็นด้วย ตอบ: เปลี่ยนเป็นมาตรา 58 ซึ่ง จำเป็นต้องให้อำนาจรัฐในการบังคับการ ให้เป็นไปตาม พรบ. ฉบับนี้	เห็นด้วย
มาตรา 47 ผู้ที่ได้รับคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือพนักงาน เจ้าหน้าที่ตามมาตรา 45 (2) มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งนั้นต่อ คณะกรรมการ ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง คำสั่ง ให้คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ตามวรรคหนึ่งภายใน เก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย
มาตรา 48 ผู้ก่อของเสีย ผู้ครอบครองของเสียและผู้กำจัด ของเสียที่ฝ่าฝืนหน้าที่ตามมาตรา 26 ต้อง ระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท	ไม่เห็นด้วย - ให้ตัดบทกำหนดโทษออกไปทั้งหมดเลย เนื่องจาก เศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นเรื่องที่กว้างมาก การกำหนดโทษ ควรเป็นเฉพาะเป็นเรื่อยๆไป และใน พรบ. EPR ก็มีบท กำหนดโทษอยู่แล้ว เป็นการจ่ายค่าปรับที่ซ้ำซ้อนหากจำ เป็นที่ต้องมีการระบุโทษในบางกรณี ควรมีการละเว้น ค่าปรับกรณีเสนอแผนงานปรับปรุง และระหว่างดำเนินการ	ไม่เห็นด้วย เสนอให้ตัดบทกำหนดโทษออกไป ทั้งหมดเลย เนื่องจากเศรษฐกิจ หมุนเวียนเป็นเรื่องที่กว้างมาก การ กำหนดโทษควรเป็นเฉพาะเป็นเรื่อยๆไป และใน พรบ. EPR ก็มีบทกำหนดโทษอยู่ แล้ว เป็นการจ่ายค่าปรับที่ซ้ำซ้อน	ไม่เห็นด้วย กฎหมายแม่หรือ พรบ แม่ไม่ควรมีการกำหนดโทษ ควรไป อยู่ในกฎหมายลูกมากกว่า และ เนื่องจากเรื่องเศรษฐกิจหมุนเวียน เป็นเรื่องที่กว้างมาก การพิสูจน์ ความผิดทำได้ยากและส่งผลกระทบต่อ เป็นวงกว้าง

ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมเศรษฐกิจ หมุนเวียน	สถาบันการจัดการบรรจุภัณฑ์และรีไซเคิลเพื่อ สิ่งแวดล้อม	สมาคมเครื่องสำอางค์ไทย	ภาคเอกชน 1
	- กฎหมายแม่ ไม่ควรมีการกำหนดโทษ ควรไปอยู่ใน กฎหมายลูกมากกว่า การพิสูจน์ความผิดทำได้ยากและส่ง ผลกระทบเป็นวงกว้าง		
มาตรา 49 ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ที่กำหนดใน มาตรา 27 มาตรา 29 มาตรา 32 ต้องระวาง โทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท		เห็นด้วย	
มาตรา 50 บุคคลที่พัฒนา ผลิต ดำเนินกระบวนการ บำบัด หรือจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ฝ่าฝืนหน้าที่ ในมาตรา 33 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่ง แสนบาท		เห็นด้วย	
มาตรา 51 ผู้ใดไม่มาให้ถ้อยคำหรือไม่ส่งเอกสารหรือวัตถุ ใดๆ ตามหนังสือเรียกบุคคล โดยไม่มีเหตุอัน สมควร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้ง ปรับ		ไม่เห็นด้วย เสนอให้ตัดบทกำหนดโทษออกไป ทั้งหมดเลย เนื่องจากเศรษฐกิจ หมุนเวียนเป็นเรื่องที่กว้างมาก การ กำหนดโทษควรเป็นเฉพาะเป็นเรื่อยๆไป และใน พรบ. EPR ก็มีบทกำหนดโทษอยู่ แล้ว เป็นการจ่ายค่าปรับที่ซ้ำซ้อน	
มาตรา 52	เป็นเรื่อง ๆ ไป และใน พรบ. EPR ก็มีบทกำหนดโทษอยู่ แล้ว เป็นการจ่ายค่าปรับที่ซ้ำซ้อน	เห็นด้วย	

ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมเศรษฐกิจ หมุนเวียน	สถาบันการจัดการบรรจุภัณฑ์และรีไซเคิลเพื่อ สิ่งแวดล้อม	สมาคมเครื่องสำอางค์ไทย	ภาคเอกชน 1
<p>ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดซึ่งต้องรับโทษตาม พ.ร.บ. นี้ เป็นนิติบุคคล กรรมการ หรือผู้จัดการของนิติบุคคลนั้น หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดนั้น</p>			
<p>บัญชีบัญชีวัสดุที่บังคับให้ต้องนำกลับมาใช้ใหม่หรือรีไซเคิล</p>			
<p>วัสดุบรรจุภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์โดยภาคอุตสาหกรรมซึ่งคณะกรรมการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนมีอำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติมบัญชี (ตามมาตรา 29 วรรคสองได้)</p>	<p>ขอทราบรายละเอียด ตอบ: ต้องออกเป็น กฎหมายลำดับรอง</p>	<p>ขอทราบรายละเอียด</p>	<p>ขอทราบรายละเอียด</p>

หมายเหตุ: ตัวเอียง แสดงคำตอบของคณะผู้วิจัย

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

1) การบังคับใช้

- กฎหมายต้องมีผลบังคับใช้เป็นรูปธรรม
- จัดทำ Mind Map กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะในประเทศทั้งหมด เพื่อบูรณาการกฎหมายที่เกี่ยวข้อง จะได้ไม่มีปัญหาในเชิงปฏิบัติ
- ควรมีการระบุถึงระยะเวลาผ่อนผันเพื่อให้บุคคลที่เกี่ยวข้องปรับตัว และหาก พรบ. นี้เกี่ยวข้องกับ พรบ. EPR ควรมีการอ้างอิงถึงกันด้วยใน พรบ. นี้

2) คณะกรรมการ

- โครงสร้างและอำนาจในการทำงานของการจัดตั้งคณะกรรมการนโยบายเศรษฐกิจหมุนเวียนและคณะกรรมการนโยบายสิ่งแวดล้อมแห่งชาติแตกต่างกันอย่างไร

3) สำนักงาน

- หน่วยงานที่มีการจัดตั้งขึ้นมาตาม พรบ. ควรมีความยืดหยุ่นและทำงานร่วมกับหน่วยงานรัฐเดิมที่มีกฎระเบียบต่าง ๆ บังคับใช้อยู่แล้ว และไม่สร้างความยุ่งยากหรือเพิ่มเติมขั้นตอนในการดำเนินการ

4) หลักการพื้นฐานและหน้าที่ของผู้ก่อของเสีย ผู้ครอบครองของเสียและผู้กำจัดของเสีย

- เห็นด้วยในส่วนของผู้บริโภคและประชาชนทั่วไป ควรมีมาตรการปฏิบัติในเชิงบังคับในการคัดแยกและทำความสะอาดวัสดุรีไซเคิลหรือบรรจุภัณฑ์ใช้แล้วด้วย โดยควรมีมาตรการจูงใจที่ภาคประชาชนเข้าถึง อาทิ การลดค่าเก็บขยะ เป็นต้น
- ในเชิงการปฏิบัติที่เอื้อต่อภาคประชาชน อาจจะต้องมีการออกกฎหมายหรือแก้ไขกฎหมายข้อบังคับอื่น ๆ อาทิ หมู่บ้านจัดสรร ควรมีระบบคัดแยก ระบบกรองเศษอาหาร food waste เป็นต้น

5) ความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์

- การใช้วัสดุหีบห่อเป็นพลาสติก เมื่อแกะหีบห่อแล้วไม่สามารถนำมาใช้ซ้ำได้ ควรมีเกณฑ์ปริมาณการใช้ต่ำสุดที่อนุโลมละเว้นโทษระวางปรับให้
- กรณีมีแผนงานเพื่อปรับปรุงและอยู่ในระหว่างดำเนินการตามแผน ควรจะมีการลดทอนส่วนค่าปรับให้

6) การใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์

- การใช้รูปแบบกองทุน ควรต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ
- มาตรการสนับสนุนทางการเงินให้ผู้ประกอบการในการลงทุนหรือดำเนินธุรกิจการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน อาทิ Green Loan

7) บทกำหนดโทษ

- สำหรับมาตราที่มีบทกำหนดโทษ ควรมีการกำหนดรายละเอียดให้ชัดเจนหรือสามารถกำหนดไว้ในอนุบัญญัติ เพิ่มเติมได้

8) อื่น ๆ

- 1) พิจารณาระบบการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน อาทิ ระบบการจัดเก็บ จุดรับ คัดแยก และมี การวางแผนงานในเชิงระบบอย่างเป็นรูปธรรม
- 2) การรณรงค์และสร้างจิตสำนึก ควรมีการปลูกฝังให้เป็นบรรทัดฐานผ่านช่องทางต่างๆ อาทิ ทีวี สื่อ ละครที่ประชาชนเข้าถึง ควรมีการระบุถึงระยะเวลาผ่อนผันเพื่อให้บุคคลที่เกี่ยวข้องปรับตัว และหาก พ.ร.บ. นี้เกี่ยวข้อง กับ พรบ. EPR ควรมีการอ้างอิงถึงกันด้วยใน พ.ร.บ. นี้

บทที่ 5

ร่างพระราชบัญญัติการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน พ.ศ.

5.1 ร่างพระราชบัญญัติการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน พ.ศ. ...

.....

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา.. มาตรา.. และมาตรา.. ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน พ.ศ.”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป เว้นแต่บทบัญญัติในหมวด ๔ หมวด ๕ หมวด ๖ หมวด ๗ หมวด ๘ หมวด ๙ และหมวด ๑๐ ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา ๓ พระราชบัญญัตินี้ไม่ใช้บังคับกับ

- (1) การกำจัดวัตถุอันตรายตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุอันตราย
- (2) ของเสียจำพวกวัตถุกัมมันตรังสีตามกฎหมายว่าด้วยพลังงานนิวเคลียร์เพื่อสันติ

การยกเว้นไม่ให้นำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนมาใช้บังคับแก่ผู้ครอบครองทรัพย์สินที่ไม่ใช่แล้ว ผู้ประกอบการ และผู้บำบัดวัสดุที่ไม่ใช่แล้วในลักษณะใด กิจการใด หรือหน่วยงานใดตามวรรคหนึ่ง หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอื่นใด ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

พระราชกฤษฎีกาที่ถูกรื้อถอนขึ้นตามวรรคสองอาจกำหนดระยะเวลาการยกเว้นไม่ให้นำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้มาใช้บังคับได้

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“เศรษฐกิจหมุนเวียน” หมายความว่า ระบบเศรษฐกิจที่มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้มีการนำทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัดมาใช้ให้น้อยที่สุด รักษาและสร้างคุณค่าจากทรัพยากรที่มีอยู่ในระบบให้ได้มากที่สุด โดยการใช้งานของวัสดุ ชิ้นส่วนและผลิตภัณฑ์ให้นานที่สุด ผ่านการหมุนเวียนเป็นวงจรต่อเนื่อง โดยไม่มีการส่งผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ และวัสดุที่ไม่ใช่แล้วออกนอกระบบ

“การป้องกัน” หมายความว่า มาตรการใด ๆ ที่เกิดขึ้นก่อนที่วัสดุหรือผลิตภัณฑ์จะกลายเป็นวัสดุที่ไม่ใช่แล้วและมีวัตถุประสงค์เพื่อลดปริมาณวัสดุที่ไม่ใช่แล้วหรือลดปริมาณสารอันตรายที่อยู่ในวัสดุและผลิตภัณฑ์เพื่อลดผลกระทบต่อสุขภาพของมนุษย์และต่อสิ่งแวดล้อม โดยให้หมายรวมถึงกระบวนการภายในโรงงาน การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ลดการใช้วัตถุดิบหรือก่อวัสดุที่ไม่ใช่แล้วน้อย การใช้ผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์ซ้ำ การยืดอายุการใช้งานของผลิตภัณฑ์ โดยให้รวมถึงมาตรการด้านพฤติกรรมกรรมการบริโภคที่มีการใช้ผลิตภัณฑ์และบริการที่ก่อให้เกิดวัสดุที่ไม่ใช่แล้วน้อยที่สุด

“การใช้ซ้ำ (reuse)” หมายความว่า การดำเนินการอันเป็นการใช้ซ้ำผลิตภัณฑ์หรือองค์ประกอบซึ่งมิได้เป็นวัสดุที่ไม่ใช่แล้ว ตามวัตถุประสงค์ดั้งเดิมของผลิตภัณฑ์หรือองค์ประกอบนั้น

“การแปรใช้ใหม่ (recycle)” หมายความว่า การนำวัสดุที่กำลังจะกลายเป็นวัสดุที่ไม่ใช่แล้วมาผ่านกระบวนการแปรสภาพใหม่ เพื่อทำให้วัสดุสามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้

“การผลิตซ้ำ” หมายความว่า กระบวนการนำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ผ่านการใช้งานแล้วกลับเข้าสู่กระบวนการผลิต เพื่อทำผลิตภัณฑ์ดังกล่าวสามารถกลับมาทำงานเหมือนสินค้าใหม่ได้อีกครั้งโดยนำสินค้าดังกล่าว มาแยกส่วนประกอบ ทำความสะอาด ซ่อมแซมหรือทดแทนชิ้นส่วนที่เสียหายและนำกลับมาประกอบและทดสอบคุณภาพ โดยผลิตภัณฑ์ที่ถูกผลิตขึ้นโดยผ่านการผลิตซ้ำนี้จะต้องมีสภาพการใช้งานเหมือนกับสินค้าใหม่

“การใช้ประโยชน์อื่น” หมายความว่า การนำวัสดุที่ไม่ใช่แล้วไปบำบัดหรือดำเนินการด้วยวิธีการอื่นใด เพื่อให้วัสดุที่ไม่ใช่แล้วนั้นถูกใช้ประโยชน์ในรูปแบบอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เพื่อประโยชน์ด้านพลังงาน ปุ๋ย หรือเชื้อเพลิงทดแทนอื่น ๆ เว้นแต่การนำไปกำจัด

“การบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมที่ดี” หมายความว่า การดำเนินการใด ๆ ที่สามารถดำเนินการได้เพื่อทำให้วัสดุถูกบริหารจัดการในลักษณะที่ให้การคุ้มครองกับสุขภาพของมนุษย์และสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ เพื่อป้องกันมิให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพของมนุษย์และสิ่งแวดล้อม

“วัตถุดิบ” หมายความว่า สิ่งของใด ๆ ที่ยังไม่กลายเป็นวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว ซึ่งหมายรวมถึงบรรจุภัณฑ์และอาหารส่วนเกินด้วย

“วัตถุดิบ” (raw material) หมายความว่า วัตถุดิบใด ๆ ที่จะถูกใช้เพื่อการผลิตหรือดำเนินการเพื่อให้มีผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์ซึ่งรวมถึงวัสดุที่ไม่ใช้แล้วที่ผ่านการแปรใช้ใหม่หรือแปรสภาพแล้ว

“วัตถุดิบใหม่” (virgin material) หมายความว่า วัตถุดิบใด ๆ ซึ่งหมายรวมถึงวัสดุที่ยังมิได้ถูกใช้งานหรือยังไม่ถูกพัฒนา

“ผลิตภัณฑ์” หมายความว่า สิ่งของที่มีการผลิตขึ้นเพื่อใช้ในบ้านพักอาศัย ร้านค้า ตลาด สถานประกอบการ สถานที่ทำงาน หรือสถานที่อื่นใด หรือใช้ในการประกอบกิจการต่าง ๆ รวมทั้งหีบห่อหรือสิ่งบรรจุภัณฑ์ด้วย

“บรรจุภัณฑ์” หมายความว่า ภาชนะหรือที่ห่อหุ้มหรือกล่องบรรจุหรือวัตถุดิบใด ๆ ที่ใช้สำหรับการห่อหุ้ม การบรรจุ การขนส่ง การจัดการ การปกป้อง การส่งเสริมการขาย การตลาดหรือการขายผลิตภัณฑ์หรือสิ่งของใด โดยให้รวมถึงภาชนะหรือวัสดุห่อหุ้มที่ใช้ครั้งเดียวทิ้ง

“อาหารส่วนเกิน” หมายความว่า อาหารตามกฎหมายว่าด้วยอาหารซึ่งเป็นส่วนเกินจากความต้องการบริโภคของบุคคลหนึ่ง แต่ยังสามารถถูกบริโภคโดยบุคคลอื่นได้โดยปลอดภัย

“วัสดุที่ไม่ใช้แล้ว” หมายความว่า วัตถุดิบหรือสิ่งใด ๆ ที่ไม่ใช้แล้วหรือกลายเป็นเศษวัสดุจากกระบวนการผลิต รื้อถอน หรือการบริโภค หรือที่ไม่ประสงค์ใช้ตามวัตถุประสงค์เดิม หรือวัตถุที่ถูกกำจัดเนื่องจากหมดอายุ เสียหาย ปนเปื้อน ไม่ได้คุณภาพหรือไม่อาจถูกใช้งานได้อีกต่อไป ไม่ว่าจะมียุทธศาสตร์หรือสามารถนำไปจำหน่ายหรือขายเป็นสินค้า หรือเป็นผลิตภัณฑ์พลอยได้หรือไม่ก็ตาม แต่ไม่หมายความรวมถึงอาหารส่วนเกิน วัสดุที่ไม่ใช้แล้วจากกระบวนการผลิต วัสดุที่ไม่ใช้แล้วจำพวกวัตถุดิบมันตรังสีและวัตถุระเบิดตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุอันตราย และสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยติดเชื้อตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข

“ผู้ครอบครองวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว” หมายความว่า บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่สามารถจัดการควบคุมหรือเลือกวิธีการจัดการวัสดุที่ไม่ใช้แล้วทางกายภาพเหนือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วได้ รวมถึงผู้ครอบครองที่เก็บรวบรวมวัสดุที่ไม่ใช้แล้วเพื่อการบำบัดหรือกำจัด

“ผู้ประกอบการ” หมายความว่า

(๑) ผู้ผลิต หรือผู้ว่าจ้างให้ผลิต

(๒) ผู้นำเข้า

(๓) ผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าได้

(๔) ผู้ซึ่งใช้ชื่อ ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เครื่องหมาย ข้อความหรือแสดงด้วยวิธีใด ๆ อันมี

ลักษณะที่จะทำให้เกิดความเข้าใจได้ว่าเป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิตหรือผู้นำเข้า

“ผู้ผลิต” หมายความว่า บุคคลที่ทำ ผสม ประจุ แต่ง ประกอบ ประดิษฐ์ แปรสภาพ เปลี่ยนรูป ดัดแปลง คัดเลือก แบ่งบรรจุ แห่เยือกแข็ง หรือฉายรังสี รวมถึงการกระทำใด ๆ ที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน

“ผู้ขาย” หมายความว่า บุคคลที่จำหน่าย จ่าย แจก หรือแลกเปลี่ยนเพื่อประโยชน์ทางการค้า และให้หมายความรวมถึงให้เช่า ให้เช่าซื้อ จัดหา ตลอดจนเสนอ ชักชวน หรือนำออกแสดงเพื่อการดังกล่าว

“ผู้นำเข้า” หมายความว่า บุคคลที่นำหรือสั่งสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขาย

“ผู้รับจัดการวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว” หมายความว่า บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่รับบำบัดหรือกำจัดวัสดุที่ไม่ใช้แล้วเพื่อผลประโยชน์ตอบแทนในเชิงพาณิชย์หรือมีหน้าที่ตามกฎหมายในการบำบัดหรือกำจัดวัสดุที่ไม่ใช้แล้วเช่นนั้น

“จุดรับคืนวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว (drop-off)” หมายความว่า สถานที่รับคืนวัสดุที่ไม่ใช้แล้วซึ่งมีการรับและแยกเก็บตามประเภทวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว เพื่อประโยชน์ในการนำวัสดุที่ไม่ใช้แล้วไปจัดการตามประเภทหรือสภาพของวัสดุที่ไม่ใช้แล้วนั้น และอาจเป็นสถานที่ที่ดำเนินการโดยแสวงหากำไรหรือไม่ก็ได้

“กองทุน” หมายความว่า กองทุนสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

“คณะกรรมการกองทุน” หมายความว่า คณะกรรมการตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

“เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์” หมายความว่า เครื่องมือหรือมาตรการใด ๆ ที่มีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการวัสดุที่ไม่ใช้แล้วและส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน

“คณะอนุกรรมการ” หมายความว่า คณะอนุกรรมการที่คณะกรรมการตั้งขึ้นเพื่อปฏิบัติหน้าที่เฉพาะตามพระราชบัญญัตินี้

“คณะอนุกรรมการบริหารเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์” หมายความว่า คณะอนุกรรมการที่มีหน้าที่ในการบริหารจัดการเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ตามพระราชบัญญัตินี้

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานหรือองค์การอื่นซึ่งมีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องตามพระราชบัญญัตินี้

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

“เจ้าพนักงานท้องถิ่น” หมายความว่า

(๑) นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัดสำหรับในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด

(๒) นายกเทศมนตรี สำหรับในเขตเทศบาล

(๓) นายกองค้การบริหารส่วนตำบลสำหรับในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล

(๔) ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครสำหรับในเขตกรุงเทพมหานคร

(๕) นายกเมืองพัทยาสำหรับในเขตเมืองพัทยา

(๖) หัวหน้าผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่กฎหมายกำหนดให้เป็นราชการส่วนท้องถิ่น สำหรับในเขตราชการส่วนท้องถิ่นนั้น

มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ กับออกกฎกระทรวง ประกาศกระทรวง กำหนดกิจการอื่นเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่และอำนาจของตน กฎกระทรวง ประกาศกระทรวง เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

บททั่วไป

มาตรา ๖ พระราชบัญญัตินี้มีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากร คุ้มครองสุขภาพของมนุษย์และสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการใช้งานวัสดุซ้ำ แปรรูปใหม่ หรือการผลิตซ้ำ และการบริหารจัดการวัสดุที่ไม่ใช้แล้วให้มีการนำกลับมาใช้ประโยชน์ให้ได้มากที่สุด ทั้งนี้ โดยสอดคล้องกับหลักการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมที่ดี

มาตรา ๗ ในการดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามมาตรา ๖ ให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องร่วมกันดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(๑) ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินการตามแผนแม่บทการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน

(๒) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ประกอบกิจการทั้งในประเทศและต่างประเทศเข้ามาประกอบอุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจหมุนเวียนและกิจการที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการวิจัยและพัฒนา และการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม ตลอดจนให้มีการถ่ายทอดความรู้ความเชี่ยวชาญจากผู้ประกอบกิจการ สถาบันการศึกษาหรือสถาบันวิจัยที่มีศักยภาพสูงเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

(๓) จัดสรรงบประมาณ จัดหาแหล่งเงินที่เหมาะสมและจำเป็น รวมถึงให้การสนับสนุนด้านอื่นเพื่อให้การดำเนินการของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องบรรลุวัตถุประสงค์ของการส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียน

มาตรา ๘ ในการดำเนินการวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้ หากคณะกรรมการเห็นว่ากฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งใดก่อให้เกิดความไม่สะดวกหรือล่าช้า มีความซ้ำซ้อนหรือเป็นการ

เพิ่มภาระการดำเนินการโดยไม่จำเป็น หรือมีปัญหาหรืออุปสรรคอื่นใด ให้คณะกรรมการเสนอต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาให้มีการดำเนินการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งดังกล่าว หรือมีกฎหมายขึ้นใหม่ เพื่อให้การส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนมีประสิทธิภาพ สะดวก และรวดเร็ว ทั้งนี้ ต้องไม่กระทบต่อความเสมอภาค และต้องไม่เลือกปฏิบัติ

มาตรา ๙ กรณีที่มีข้อความในกฎหมายอื่นขัดหรือแย้งต่อกฎหมายนี้ และเป็นการใช้บังคับเกี่ยวกับการจัดการวัสดุที่ไม่ใช้แล้วและเศรษฐกิจหมุนเวียน ให้นำกฎหมายนี้มาใช้บังคับ

กรณีมีปัญหาเกี่ยวกับการกำกับดูแลการจัดการวัสดุที่ไม่ใช้แล้วและเศรษฐกิจหมุนเวียน ให้เป็นไปตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่ในกรณีที่มีกฎหมายใดกำหนดเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวโดยเฉพาะ ซึ่งไม่ต่ำกว่ามาตรฐานที่พระราชบัญญัตินี้กำหนด ให้กฎหมายนั้นมีผลใช้บังคับใช้ต่อไป เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ แต่ถ้ากฎหมายนั้นมีมาตรฐานต่ำกว่าที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ให้หน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจตามกฎหมายนั้นแก้ไขให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ในกรณีที่มีอุปสรรคไม่อาจดำเนินการเช่นนั้นได้ ให้คณะกรรมการเป็นผู้ชี้ขาด เมื่อมีคำชี้ขาดประการใด ให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามคำชี้ขาดนั้น

หมวด ๒

หลักการพื้นฐานของการจัดการวัสดุและวัสดุที่ไม่ใช้แล้วตามหลักการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี และส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน

มาตรา ๑๐ การจัดทำมาตรการในการบริหารการจัดการวัสดุและวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว และการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน ต้องคำนึงถึงหลักการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดีและหลักการพื้นฐานตามลำดับ ดังนี้

- (๑) การป้องกัน การลดการใช้วัตถุดิบ และการลดการเกิดวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว
- (๒) การเตรียมการเพื่อให้มีการใช้วัสดุซ้ำ
- (๓) การนำวัสดุกลับมาใช้ซ้ำหรือแปรใช้ใหม่ หรือการผลิตซ้ำ
- (๔) การนำวัสดุประสงค์มาใช้ประโยชน์อื่น
- (๕) การกำจัดวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว

ทั้งนี้ ลักษณะ รายละเอียดของการดำเนินมาตรการแต่ละประเภทให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนด

ในกรณีที่ไม่สามารถปฏิบัติตามหลักการพื้นฐานตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการมีอำนาจในการกำหนดข้อยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามหลักการพื้นฐานดังกล่าว โดยหลักเกณฑ์และวิธีการให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด ทั้งนี้ กรอบระยะเวลาการบังคับใช้ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร

มาตรา ๑๑ บุคคลมีหน้าที่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามนโยบายและมาตรการอันเป็นการส่งเสริมการจัดการวัสดุที่ไม่ใช่แล้วและการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน ให้สอดคล้องกับลำดับความสำคัญตามมาตรา ๑๐

หมวด ๓

หน้าที่ของผู้ครอบครองวัตถุและวัสดุที่ไม่ใช่แล้วและผู้บำบัดหรือกำจัดวัสดุที่ไม่ใช่แล้ว

มาตรา ๑๒ ผู้ครอบครองวัตถุมีหน้าที่ต้องเตรียมสภาพวัตถุที่ตนครอบครองให้เอื้อแก่การนำกลับมาใช้ซ้ำหรือแปรใช้ใหม่ และผู้ครอบครองวัสดุที่ไม่ใช่แล้วมีหน้าที่เตรียมสภาพวัสดุที่ไม่ใช่แล้วที่ตนครอบครองให้เอื้อแก่การนำไปประโยชน์อื่น โดยให้ความสำคัญกับการใช้ประโยชน์วัสดุที่ไม่ใช่แล้วมากกว่าการกำจัดวัสดุที่ไม่ใช่แล้ว ทั้งนี้ โดยสอดคล้องกับหลักการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี เว้นแต่กรณีที่มีการกำจัดจะเป็นทางเลือกที่ดีที่สุดเพื่อคุ้มครองสุขภาพของมนุษย์และสิ่งแวดล้อม

ทั้งนี้ ให้คณะกรรมการมีอำนาจในการประกาศลักษณะของวัสดุที่ไม่ใช่แล้วที่จะต้องถูกกำจัดเพื่อคุ้มครองสุขภาพของมนุษย์และสิ่งแวดล้อม

มาตรา ๑๓ ผู้ครอบครองวัสดุที่ไม่ใช่แล้วมีหน้าที่ต้องนำวัตถุที่ผ่านการจัดการตามมาตรา ๑๒ กลับมาใช้ซ้ำหรือแปรใช้ใหม่ และผู้ครอบครองวัสดุที่ไม่ใช่แล้วมีหน้าที่นำวัสดุที่ไม่ใช่แล้วที่ผ่านการจัดการตามมาตรา ๑๒ ไปใช้ประโยชน์อื่น โดยคำนึงความเป็นไปได้ทางเทคโนโลยีและทางเศรษฐศาสตร์และหลักการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี

ทั้งนี้ วัตถุหรือบรรจุภัณฑ์ที่ถูกกำหนดให้ต้องนำกลับมาใช้ซ้ำหรือใช้ประโยชน์อื่นให้เป็นไปตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้

ให้คณะกรรมการมีอำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติมบัญชีท้ายพระราชบัญญัติและมีอำนาจในการตราพระราชกฤษฎีกาเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแนวทางในการนำวัตถุหรือวัสดุที่ไม่ใช่แล้วกลับมาใช้ซ้ำหรือใช้ประโยชน์อื่น ให้เหมาะสมกับผู้ครอบครองแต่ละประเภท

มาตรา ๑๔ ผู้ครอบครองวัสดุที่ไม่ใช่แล้วต้องดำเนินการให้วัสดุที่ไม่ใช่แล้วถูกเก็บรวบรวมและจัดการตามประเภทและสภาพของวัสดุที่ไม่ใช่แล้วนั้น และดำเนินการจัดการวัสดุที่ไม่ใช่แล้วตามพระราชบัญญัตินี้

ทั้งนี้ แนวทางและหลักเกณฑ์ในการคัดแยกวัตถุหรือวัสดุที่ไม่ใช่แล้วตามความในวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

มาตรา ๑๕ ผู้ครอบครองวัสดุที่ไม่ใช้แล้วมีหน้าที่ต้องนำวัสดุที่ไม่ใช้แล้วที่ผ่านคัดแยกแล้วไปไว้ในจุดรับคืนวัสดุที่ไม่ใช้แล้วเพื่อการดำเนินการโดยผู้บำบัดหรือผู้กำจัดวัตถุหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วต่อไป

ผู้รับจัดการวัสดุที่ไม่ใช้แล้วมีสิทธิที่จะปฏิเสธที่จะไม่บำบัดหรือกำจัดวัสดุที่ไม่ใช้แล้วที่ผู้ครอบครองวัสดุที่ไม่ใช้แล้วไม่ได้คัดแยกตามแนวทางหรือหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนดตามมาตรา ๑๔ วรรคสอง

มาตรา ๑๖ ผู้รับจัดการวัสดุที่ไม่ใช้แล้วมีหน้าที่นำวัสดุที่ไม่ใช้แล้วกลับมาใช้ซ้ำ แปรใช้ใหม่ หรือใช้ประโยชน์อื่นก่อนเลือกวิธีการกำจัด โดยคำนึงความเป็นไปได้ทางเทคโนโลยีและทางเศรษฐศาสตร์ และหลักการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี

มาตรา ๑๗ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดให้มีการส่งเสริมและเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการวัสดุที่ไม่ใช้แล้วและขยะอินทรีย์ที่มีแหล่งกำเนิดในพื้นที่รับผิดชอบของตน และจัดให้มีเครื่องมืออุปกรณ์ และโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการจัดการขยะอินทรีย์ในระดับชุมชนตามที่เห็นสมควร

การจัดให้มีเครื่องมือ อุปกรณ์ และโครงสร้างพื้นฐานตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ

มาตรา ๑๘ ผู้รับจัดการวัสดุที่ไม่ใช้แล้วมีหน้าที่จัดการวัสดุที่ไม่ใช้แล้วให้เป็นไปตามหลักวิชาการอนามัยสิ่งแวดล้อมและวิศวกรรมที่เกี่ยวข้อง และหลักการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี

ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการมีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์แนวทาง และวิธีการปฏิบัติในการเก็บขน บำบัดหรือกำจัดวัสดุที่ไม่ใช้แล้วตามวรรคหนึ่ง สำหรับเป็นแนวทางให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นนำไปออกข้อกำหนดของท้องถิ่นใช้บังคับในเขตพื้นที่ของตน

มาตรา ๑๙ ให้ผู้รับจัดการวัสดุที่ไม่ใช้แล้วมีหน้าที่บริหารจัดการวัสดุที่ไม่ใช้แล้วจากครัวเรือนหรือแหล่งกำเนิดอื่น ๆ ในพื้นที่ที่ตนให้บริการ ตามประกาศที่คณะกรรมการออกตามมาตรา ๑๘ วรรคสอง

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นผู้เก็บขน บำบัด และกำจัดวัตถุหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วสามารถออกมาตรการที่เหมาะสมในการเก็บขน บำบัด หรือกำจัดวัสดุที่ไม่ใช้แล้วในพื้นที่รับผิดชอบของตน ตราบเท่าที่ไม่ขัดต่อหรือมีมาตรฐานต่ำไปกว่าหน้าที่ หลักเกณฑ์ วิธีการที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้

หมวด ๔

ความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์

มาตรา ๒๐ ผู้ประกอบการต้องออกแบบ พัฒนา ผลิต หรือจำหน่ายผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ หรือวัสดุใด ๆ โดยมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ไม่ผลิต แจกจ่าย หรือจำหน่ายผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ หรือวัสดุตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้โดยให้คณะกรรมการมีอำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติมบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้

(๒) ไม่จำกัดสิทธิของผู้บริโภคในการนำเอาผลิตภัณฑ์ที่ตนเป็นผู้ผลิต นำเข้า หรือจำหน่ายมาซ่อมแซมตามระยะเวลาและอายุการใช้งานของผลิตภัณฑ์นั้น

(๓) ออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่ลดการใช้วัตถุดิบใหม่ และให้ความสำคัญการใช้งานวัสดุซ้ำ แปรใช้ใหม่ หรือการผลิตซ้ำโดยสอดคล้องกับหลักการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดีอายุการใช้งาน มีการใช้ซ้ำเพื่อมิให้ผลิตภัณฑ์นั้นกลายเป็นวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว

(๔) ผลิตผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์โดยอาศัยหรือมีส่วนของวัสดุที่ถูกใช้งานซ้ำ แปรใช้ใหม่ หรือผลิตซ้ำตามสัดส่วนและมาตรฐานที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ประกอบการตามความในวรรคหนึ่งต้องมีความสอดคล้องกับลักษณะของความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ และวัสดุตามมาตรา ๒๑

มาตรา ๒๑ ความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ และวัสดุให้หมายรวมถึง

(๑) การออกแบบ การพัฒนา การผลิต การทำการตลาดผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่มีประสิทธิภาพในเชิงทรัพยากรให้ผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์สามารถถูกใช้ซ้ำได้หลายครั้ง มีความทนทานและสามารถถูกซ่อมแซมได้ในทางเทคนิค มีความเหมาะสมที่จะถูกบำบัดหรือกำจัดได้อย่างปลอดภัย และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมหลังจากถูกใช้งานแล้ว ตลอดจนเป็นผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ให้มีลักษณะที่ลดการเกิดวัสดุที่ไม่ใช้แล้วที่เกิดจากตัวผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์และส่งเสริมให้มีการบริหารจัดการวัสดุที่ไม่ใช้แล้วอันเกิดจากตัวผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์นั้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

(๒) การลดการใช้วัตถุดิบใหม่ และให้ความสำคัญการใช้วัตถุดิบหมุนเวียนโดยสอดคล้องกับหลักการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี การลดหรือให้ความสำคัญกับการจัดการวัตถุดิบอย่างมีประสิทธิภาพหรือการนำวัตถุดิบอันเป็นวัสดุที่ไม่ใช้แล้วที่ไปใช้ประโยชน์อื่นได้

(๓) การยกเลิกหรือลดการใช้สารอันตราย วัตถุติด หรือสารที่อาจก่ออันตรายในผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์

(๔) การรับคืนผลิตภัณฑ์และวัสดุที่ไม่ใช้แล้วที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์หลังจากการใช้งาน

หน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจและหน้าที่ในการกำกับดูแลการผลิตผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์แต่ละประเภท สามารถกำหนดหลักเกณฑ์ ลักษณะ หรือรายละเอียดของความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ ตราบเท่าที่ไม่ขัดต่อหรือมีมาตรฐานต่ำกว่าที่กำหนดไว้ หลักเกณฑ์ วิธีการที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๒๒ ผู้ประกอบการตามมาตรา ๒๐ สามารถจัดทำหลักเกณฑ์และวิธีการเพื่อสร้างความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ซึ่งมีมาตรฐานไม่ต่ำกว่าที่มาตรา ๒๑ บัญญัติและสามารถขอให้คณะกรรมการอนุมัติหลักเกณฑ์วิธีการดังกล่าวได้

มาตรา ๒๓ ให้ผู้ประกอบการจัดให้มีเครื่องหมาย ข้อความ ฉลากสิ่งแวดล้อม หรือการแสดงข้อมูลด้วยวิธีอื่นเพื่อใช้เป็นข้อมูลบ่งชี้ในการเลือกซื้อสินค้า ผลิตภัณฑ์หรือบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การคัดแยก และการใช้ประโยชน์วัสดุที่ไม่ใช้แล้ว รวมทั้งเป็นการให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ผู้บริโภค และผู้ที่จะนำวัสดุที่ไม่ใช้แล้วมาใช้ประโยชน์

ประเภทของเครื่องหมาย ข้อความ ฉลากสิ่งแวดล้อม หรือการแสดงข้อมูลด้วยวิธีอื่น และหลักเกณฑ์แนวทางและวิธีการปฏิบัติในการจัดให้มีเครื่องหมาย ข้อความ ฉลากสิ่งแวดล้อม หรือการแสดงข้อมูลด้วยวิธีอื่นของผู้ประกอบการตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีกำหนดในกฎกระทรวงตามความเห็นชอบของคณะกรรมการ

มาตรา ๒๔ ให้คณะกรรมการออกประกาศกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ที่จะสามารถนำมาจำหน่ายในตลาดได้ โดยจะต้องเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณสมบัติตามมาตรา ๒๑

คณะกรรมการมีอำนาจในการกำหนดให้ผู้ผลิตและผู้นำเข้าให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์บางประเภทหรือชนิดซึ่งจะก่อให้เกิดภาระในการกำจัดอย่างมีนัยสำคัญ หรือยากต่อการป้องกันมิให้เกิดวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว

มาตรา ๒๕ ให้คณะกรรมการออกประกาศกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับการรับคืนผลิตภัณฑ์ที่ถูกจำหน่ายโดยระบุถึงหน้าที่ในการรับคืนผลิตภัณฑ์ในรูปแบบที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและจุดที่จะมีการรับคืนผลิตภัณฑ์

หมวด ๕

คณะกรรมการ

มาตรา ๒๖ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน” ประกอบด้วย

- (๑) นายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ
- (๒) รองนายกรัฐมนตรีคนหนึ่งซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นรองประธานกรรมการ
- (๓) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวง

คมนาคมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข เลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณเป็นกรรมการ

(๔) ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้มีความรู้หรือความเชี่ยวชาญอันจะเป็นประโยชน์แก่การกำหนดนโยบายและการดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียนจำนวนไม่เกินหกคน ในจำนวนนี้จะต้องมีผู้แทนภาคเอกชนไม่น้อยกว่าสองคนและมีตัวแทนจากประชาชนหรือภาคประชาสังคมไม่น้อยกว่าสองคนเป็นกรรมการ

ให้เลขาธิการเป็นกรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการต้องประชุมร่วมกันอย่างน้อยปีละ ๔ ครั้ง

การประชุมและการลงมติของคณะกรรมการให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสามปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้

การพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุอื่นนอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระและการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนตำแหน่งที่ว่างหรือการแต่งตั้งเพิ่มให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง มติของคณะกรรมการมีผลผูกพันกระทรวงและหน่วยงานทุกหน่วยที่เป็นกรรมการอยู่ด้วย

มาตรา ๒๗ คณะกรรมการมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) จัดทำนโยบายและแผนแม่บทซึ่งจะต้องกำหนดถึงมาตรการส่งเสริมให้เกิดตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์ และบรรจุภัณฑ์ที่ถูกผลิตและใช้งานได้ตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ

(๒) จัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับความหมุนเวียนได้ของผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ หรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียน

(๓) ติดตาม เร่งรัด สนับสนุน และเสนอแนะแก่หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินการตามนโยบายและแผนแม่บทการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนรวมถึงการบังคับใช้กฎหมายให้สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

(๔) เสนอสิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับกิจกรรมต่าง ๆ ที่สนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียน และเสนอให้มีมาตรการทางภาษีเพื่อจำกัดการนำเข้าหรือส่งออกสินค้าที่ไม่สอดคล้องกับเศรษฐกิจหมุนเวียน

(๕) ขอความร่วมมือ ประสานงาน ปรีกษาหารือ หรือเสนอแนะมาตรการทางเศรษฐศาสตร์เกี่ยวกับภาษีอากรกับกรมสรรพสามิต กรมสรรพากร กรมศุลกากร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ในการจัดการวัสดุที่ไม่ใช้แล้วและเสริมสร้างเศรษฐกิจหมุนเวียน

(๖) ออกระเบียบ ข้อบังคับ และประกาศเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการป้องกัน ลดปริมาณ และจัดการวัสดุที่ทิ้งและวัสดุที่ไม่ใช้แล้วตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

(๗) วิเคราะห์และกำหนดเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน

(๘) แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการตามที่ คณะกรรมการมอบหมาย โดยให้รวมถึง คณะอนุกรรมการบริหารเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์

(๙) ออกระเบียบว่าด้วยคุณสมบัติ วาระการดำรงตำแหน่ง การประชุมและการลงมติ รวมทั้งการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ

(๑๐) ติดตามและประเมินผลการดำเนินการตามนโยบายและแผนแม่บทการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน ตามที่ออกตามมาตรา ๒๖ (๑) รวมทั้งแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน รวมทั้งพิจารณา ทบทวนหรือปรับปรุงแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการโดยต้องรายงานผลการดำเนินการให้คณะรัฐมนตรีทราบ อย่างน้อย ๑ ครั้งต่อปี

(๑๑) ปฏิบัติการอื่นใดที่เกี่ยวข้องเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามพระราชบัญญัตินี้หรือตามที่ คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

การดำเนินการตามความในวรรคหนึ่ง เมื่อคณะกรรมการได้มีมติอนุมัติหรือให้ความเห็นชอบเรื่องใด แล้วให้นำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ หากไม่มีข้อทักท้วงหรือไม่มีความเห็นเป็นอย่างอื่น ให้ถือว่า คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติหรือเห็นชอบตามมติคณะกรรมการ

ระเบียบ ข้อบังคับ และประกาศเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขตาม (๕) เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

มาตรา ๒๘ ในการจัดทำนโยบายและแผนแม่บทการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนตามมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง (๑) ให้คณะกรรมการจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ผู้มีส่วนได้เสีย หน่วยงานของรัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

นโยบายและแผนแม่บทซึ่งคณะรัฐมนตรีเห็นชอบ เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้ และให้หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิบัติตามนโยบายและแผนแม่บทดังกล่าว

ให้คณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินการตามนโยบายและแผนแม่บทเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัสดุที่ไม่ใช้แล้วและส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนและในกรณีที่มีการปรับปรุงนโยบายและแผนแม่บท ให้นำความในวรรคหนึ่งและวรรคสอง มาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๒๙ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ คณะกรรมการอาจมอบหมายให้กรรมการคนหนึ่งหรือหลายคนเป็นผู้รับผิดชอบในกิจการด้านต่าง ๆ ที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการแล้ว

รายงานต่อคณะกรรมการ หรือดำเนินการตามที่ คณะกรรมการมอบหมาย รวมทั้งมีอำนาจแต่งตั้ง คณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาเสนอแนะ หรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่ คณะกรรมการมอบหมายได้
ให้นำความในมาตรา ๒๖ วรรคสาม และวรรคสี่ มาใช้บังคับแก่การประชุมของคณะอนุกรรมการด้วย
โดยอนุโลม

มาตรา ๓๐ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ให้คณะกรรมการ กรรมการที่คณะกรรมการ มอบหมาย หรือคณะอนุกรรมการที่คณะกรรมการแต่งตั้งมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือเรียกบุคคลใดมาให้ ถ้อยคำหรือให้ส่งเอกสาร หลักฐาน หรือวัตถุใด ๆ มาเพื่อประกอบการพิจารณาได้ตามความจำเป็น

มาตรา ๓๑ ให้ประธานกรรมการ กรรมการ และอนุกรรมการได้รับเบี้ยประชุม ค่าพาหนะ ค่าเบี้ย เลี้ยง ค่าเช่าที่พัก และค่าใช้จ่ายอย่างอื่นตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

หมวด ๖

สำนักงาน

มาตรา ๓๒ ให้มีสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนมีฐานะเป็นนิติบุคคลที่เป็น หน่วยงานของรัฐ แต่ไม่เป็นส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณและกฎหมาย อื่น แต่ในกรณีที่รัฐจะจัดสรรเงินอุดหนุนทั่วไปหรืองบประมาณอื่นใดให้แก่สำนักงาน ให้สำนักงานประ มาณมี หน้าที่จัดสรรเงินงบประมาณให้แก่สำนักงานได้โดยตรง

ให้สำนักงานเป็นหน่วยงานเลขานุการของคณะกรรมการ

กิจการของสำนักงานไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วย แรงงานสัมพันธ์ กฎหมายว่าด้วยประกันสังคม และกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน แต่พนักงานและลูกจ้างของ สำนักงานต้องได้รับประโยชน์ตอบแทนโดยรวมไม่น้อยกว่าที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยประกันสังคม และกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน

มาตรา ๓๓ ให้สำนักงานมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

- (๑) รับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการ และคณะอนุกรรมการ
- (๒) กลั่นกรองและเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการเพื่อประกอบการพิจารณาดำเนินการที่ คณะกรรมการมีหน้าที่และอำนาจในการเห็นชอบตามพระราชบัญญัตินี้
- (๓) ประสานการดำเนินงานกับ หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคส่วนต่าง ๆ ที่ เกี่ยวข้องเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

(๔) รวบรวมและจัดเตรียมข้อมูล ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และริเริ่มกิจกรรมหรือโครงการใด ๆ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานของคณะกรรมการ

(๕) ให้คำแนะนำและสนับสนุนหน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจหมุนเวียนตามที่ได้รับการร้องขอ

(๖) ติดตาม ประเมินผล และเสนอความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจหมุนเวียนและรายงานต่อคณะกรรมการ

(๗) จัดทำงบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับเบี้ยประชุม ค่าพาหนะ ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าเช่าที่พัก และค่าใช้จ่ายอย่างอื่นที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการ และคณะอนุกรรมการ

(๘) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ หรือตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

มาตรา ๓๔ ให้สำนักงานมีเลขาธิการคนหนึ่งซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งมีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินงานของสำนักงานและขึ้นตรงต่อคณะกรรมการ

ให้เลขาธิการเป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานและลูกจ้างของสำนักงาน

มาตรา ๓๕ เลขาธิการต้องเป็นผู้มีความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์ที่จะยังประโยชน์แก่กิจการของคณะกรรมการและสำนักงานตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด มีสัญชาติไทย มีอายุไม่เกินหกสิบห้าปี สามารถทำงานให้แก่สำนักงานได้เต็มเวลา และไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

(๑) เป็นบุคคลล้มละลายหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต

(๒) เป็นข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด

(๓) เป็นผู้บริหารหรือกรรมการบริษัทเอกชนหรือเป็นผู้ถือหุ้นเกินร้อยละ ๒๕

(๔) เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

(๕) เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

(๖) เป็นกรรมการหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นในพรรคการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของพรรคการเมือง

(๗) เป็นผู้มีส่วนได้เสียตามมาตรา ๔๑

(๘) เป็นผู้อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งหรือเคยถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งหรือสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง หรือเป็นผู้อยู่ในระหว่างต้องห้ามหรือเคยถูกตัดสิทธิมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ทั้งนี้ ไม่ว่าด้วยเหตุใด

(๙) เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือหน่วยงานของเอกชน เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือถือว่ากระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ

(๑๐) เคยเป็นผู้ต้องพ้นจากตำแหน่งกรรมการหรือผู้บริหารบริษัทมหาชนจำกัด เพราะเหตุมีลักษณะที่แสดงถึงการขาดความเหมาะสมที่จะได้รับความไว้วางใจให้บริหารจัดการกิจการที่มีมหาชนเป็นผู้ถือหุ้นตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

(๑๑) เคยต้องคำพิพากษาให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะรื้อรายผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ

(๑๒) เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือกระทำความผิดกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดหรือกฎหมายเกี่ยวกับการพนันในฐานความผิดเป็นเจ้าของหรือเจ้าสำนัก

มาตรา ๓๖ การแต่งตั้งเลขาธิการให้ทำเป็นสัญญาจ้างตามแบบที่คณะกรรมการกำหนดโดยประธานกรรมการเป็นผู้ลงนามในสัญญาจ้าง

สัญญาจ้างตามวรรคหนึ่ง อย่างน้อยต้องมีข้อกำหนดเกี่ยวกับการดำรงตำแหน่ง เงื่อนไขการทำงาน การประเมินผลงาน การพ้นจากตำแหน่ง การเลิกจ้าง ค่าจ้าง และประโยชน์ตอบแทนอื่นของเลขาธิการ

เลขาธิการอยู่ในตำแหน่งตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญาจ้างซึ่งต้องไม่เกินคราวละสี่ปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้

ให้คณะกรรมการเป็นผู้กำหนดอัตราค่าจ้างและประโยชน์ตอบแทนอื่นของเลขาธิการ

มาตรา ๓๗ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญาจ้าง เลขาธิการพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๓๕
- (๔) ไม่ผ่านการประเมินผลงาน
- (๕) ถูกเลิกจ้างตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญาจ้าง
- (๖) คณะกรรมการมีมติให้เลิกจ้างเพราะมีความประพฤติเสื่อมเสีย

มาตรา ๓๘ เลขาธิการมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) รับผิดชอบการบริหารกิจการของสำนักงานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และเป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ รวมทั้งนโยบาย แผน และมาตรการที่คณะกรรมการกำหนด

(๒) บังคับบัญชา บรรจุ แต่งตั้ง ถอดถอน เลื่อน ลด ตัดเงินเดือนหรือค่าจ้าง ลงโทษทางวินัยพนักงาน และลูกจ้างของสำนักงาน ตลอดจนให้พนักงานหรือลูกจ้างของสำนักงานออกจากตำแหน่ง ทั้งนี้ ตามข้อบังคับที่คณะกรรมการกำหนด แต่ถ้าเป็นตำแหน่งรองเลขาธิการและผู้ตรวจสอบภายในต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการก่อน

(๓) กำหนดระเบียบและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสำนักงาน พนักงานและลูกจ้าง โดยไม่ขัดหรือแย้งกับระเบียบ ข้อบังคับ หรือมติที่คณะกรรมการกำหนด

(๔) ออกระเบียบเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

(๕) ปฏิบัติการอื่นตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

ในกิจการของสำนักงานที่เกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอก ให้เลขาธิการเป็นผู้แทนสำนักงาน เพื่อการนี้ เลขาธิการอาจมอบอำนาจให้รองเลขาธิการหรือพนักงานกระทำการแทนก็ได้ เลขาธิการอาจมอบอำนาจให้บุคคลอื่นกระทำการแทนได้ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

ระเบียบตาม (๔) เมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการและประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

มาตรา ๓๙ ให้มีรองเลขาธิการตามจำนวนที่คณะกรรมการกำหนดเพื่อช่วยเลขาธิการในการปฏิบัติหน้าที่ตามที่เลขาธิการมอบหมาย

คุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม การแต่งตั้ง และการพ้นจากตำแหน่งของรองเลขาธิการให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๔๐ ในกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการหรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้คณะกรรมการแต่งตั้งรองเลขาธิการคนหนึ่งเป็นผู้รักษาการแทนเลขาธิการ ในกรณีที่ไม่มีรองเลขาธิการหรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้คณะกรรมการแต่งตั้งพนักงานของสำนักงานคนหนึ่งเป็นผู้รักษาการแทนเลขาธิการ

ให้ผู้รักษาการแทนเลขาธิการตามวรรคหนึ่งมีหน้าที่และอำนาจอย่างเดียวกับเลขาธิการ

มาตรา ๔๑ เลขาธิการและรองเลขาธิการต้องไม่เป็นผู้มีส่วนได้เสียในสัญญาฉบับสำนักงานหรือในกิจการที่กระทำหรือจะกระทำให้แก่สำนักงาน ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม

คู่สมรสหรือบุตรซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะของเลขาธิการหรือรองเลขาธิการผู้ใดกระทำการตามวรรคหนึ่งให้ถือว่าเลขาธิการหรือรองเลขาธิการผู้นั้นมีส่วนได้เสียในกิจการของสำนักงาน

ความในวรรคหนึ่งไม่ใช้บังคับแก่กรณีที่เลขาธิการหรือรองเลขาธิการได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการให้เป็นกรรมการในบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดที่สำนักงานเป็นผู้ถือหุ้น

นิติกรรมใดที่ได้ทำขึ้นโดยฝ่าฝืนมาตรานี้ไม่มีผลผูกพันสำนักงาน เว้นแต่คณะกรรมการจะได้ออกให้สัตยาบัน

หมวด ๗

การเสริมสร้างระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน

มาตรา ๔๒ เพื่อร่วมกันเสริมสร้างระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน บุคคลมีสิทธิและหน้าที่ ดังนี้

(๑) ได้รับทราบถึงข้อมูลและข่าวสารจากหน่วยงานของรัฐในเรื่องเกี่ยวกับการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนรวมถึงฐานข้อมูลเกี่ยวกับความหมุนเวียนได้ของผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ หรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วที่จัดทำขึ้นตามมาตรา ๒๗(๒) เว้นแต่ข้อมูลหรือข่าวสารที่ทางราชการถือว่าเป็นความลับเกี่ยวข้องกับการรักษาความมั่นคงแห่งชาติหรือเป็นความลับเกี่ยวกับสิทธิส่วนบุคคล สิทธิในทางการค้า หรือกิจการของบุคคลใดที่ได้รับ ความคุ้มครองตามกฎหมาย

(๒) จัดตั้งองค์กรระดับชุมชนในรูปแบบของกลุ่ม คณะบุคคล องค์กรเอกชน สมัชชา ภาคี เครือข่าย หรือหมู่คณะอื่น ๆ โดยมีวัตถุประสงค์และดำเนินกิจกรรมการลด คัดแยก และนำวัสดุที่ไม่ใช้แล้วมาใช้ ประโยชน์ และการดำเนินกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน

(๓) ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐในด้านความรู้ ความเข้าใจ และแนวทางดำเนินงานในการมีส่วนร่วมกันเศรษฐกิจหมุนเวียน

(๔) ได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานของรัฐให้นำประสบการณ์ และภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านการลด คัดแยก และนำวัสดุที่ไม่ใช้แล้วมาใช้ประโยชน์ ไปใช้ประโยชน์ในการศึกษา ฝึกอบรม และเผยแพร่สู่องค์กร หรือหน่วยงานอื่น

(๕) ได้รับความรู้และการศึกษาในด้านสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจหมุนเวียน และการพัฒนาในโครงการ ทางด้านการศึกษาหรือการฝึกอบรมในทุกระดับจากหน่วยงานของรัฐ

(๖) ให้ความร่วมมือ ส่งเสริม และสนับสนุนการดำเนินงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ นี้

(๗) ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

มาตรา ๔๓ องค์กรเอกชนที่ได้จดทะเบียนเป็นองค์กรเอกชนด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ และองค์กรชุมชน ตามกฎหมายว่าด้วยสภาองค์กรชุมชนได้รับการช่วยเหลือหรือได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ ดังต่อไปนี้

(๑) การประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร เพื่อสร้างจิตสำนึกและความตระหนักของสาธารณชนที่ เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

(๒) การสนับสนุนความรู้ และวิชาการด้านการลด ใช้ซ้ำ แปรใช้ใหม่ คัดแยก และนำวัสดุหรือวัสดุที่ไม่ ใช้แล้วมาใช้ประโยชน์

(๓) การสนับสนุนการวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีด้านการลด ใช้ซ้ำ แปรใช้ใหม่ คัดแยก และนำวัสดุหรือ วัสดุที่ไม่ใช้แล้วมาใช้ประโยชน์

(๔) การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาชนในการดำเนิน กิจกรรมเพื่อเสริมสร้างสังคมการบริโภคที่ยั่งยืน

มาตรา ๔๔ เพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ผู้ประกอบการและตัวแทนของผู้ประกอบการประเภทต่าง ๆ อาจได้รับการช่วยเหลือหรือได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐดังต่อไปนี้

(๑) การเป็นภาคีกับภาครัฐร่วมรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และองค์ความรู้ด้านการเสริมสร้างสังคมการบริโภคที่ยั่งยืน รวมทั้งเผยแพร่เทคโนโลยีการผลิตที่สะอาดด้านการลด ใช้ซ้ำ แปรใช้ใหม่ คัดแยก และนำวัสดุที่ไม่ใช้แล้วมาใช้ประโยชน์

(๒) การดำเนินโครงการนำร่องด้านการลด ใช้ซ้ำ แปรใช้ใหม่ คัดแยก และนำวัสดุที่ไม่ใช้แล้วมาใช้ประโยชน์

(๓) การสนับสนุนด้านการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการลด ใช้ซ้ำ คัดแยก และนำวัสดุที่ไม่ใช้แล้วมาใช้ประโยชน์

(๔) การรวมกลุ่มธุรกิจเพื่อประโยชน์ในการ ใช้ซ้ำ คัดแยก แปรใช้ใหม่ การนำวัสดุที่ไม่ใช้แล้วมาใช้ประโยชน์ การบำบัดหรือกำจัดวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว

(๕) การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมอื่นใดเพื่อเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน

หมวด ๘

มาตรการส่งเสริม

มาตรา ๔๕ บุคคลที่รวมกลุ่มเป็นองค์กรระดับชุมชนตามมาตรา ๔๒ (๒) องค์กรเอกชนและองค์กรชุมชนตามมาตรา ๔๓ และผู้ประกอบการและตัวแทนของผู้ประกอบการประเภทต่าง ๆ ตามมาตรา ๔๔ ที่ดำเนินการเพื่อเสริมสร้างสังคมการบริโภคที่ยั่งยืน มีสิทธิขอรับเงินช่วยเหลือหรือเงินอุดหนุนจากกองทุนสำหรับ

(๑) การดำเนินกิจกรรมโครงการ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและสนับสนุนการลด คัดแยก และนำวัสดุที่ไม่ใช้แล้วมาใช้ประโยชน์

(๒) การศึกษา วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการลด ใช้ซ้ำ แปรใช้ใหม่ คัดแยก และนำวัสดุหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วมาใช้ประโยชน์

(๓) การจัดทำโครงการนำร่อง การสาธิต หรือประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการลด ใช้ซ้ำ คัดแยก และนำวัสดุที่ไม่ใช้แล้วมาใช้ประโยชน์ เพื่อเป็นการเผยแพร่องค์ความรู้และเทคโนโลยีสู่ชุมชน ผู้ประกอบการ และภาคส่วนอื่นๆ

(๔) การดำเนินกิจกรรม โครงการหรือการอื่นใดตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร เพื่อเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน

หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการปฏิบัติในการขอรับเงินช่วยเหลือหรืออุดหนุนการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๔๖ เพื่อเป็นการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ประกอบการและตัวแทนของผู้ประกอบการประเภทต่าง ๆ มีสิทธิขอรับการส่งเสริมและช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐ ดังต่อไปนี้

(๑) การขอรับความช่วยเหลือด้านภาษีหรือค่าธรรมเนียมในอัตราพิเศษ สำหรับการลด ใช้น้ำ แปรใช้ใหม่ คัดแยก และนำของวัตถุหรือเสียมาใช้ประโยชน์

(๒) การได้รับเงินช่วยเหลือและอุดหนุนเพื่อการวิจัย พัฒนา ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง ออกแบบ และผลิตผลิตภัณฑ์ที่ลดการลด ใช้น้ำ แปรใช้ใหม่ คัดแยก และนำวัตถุหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วมาใช้ประโยชน์

(๓) การได้รับการสนับสนุนเงินกู้ยืมในอัตราดอกเบี้ยพิเศษ สำหรับการดำเนินกิจการที่เกี่ยวข้องกับการลดการใช้วัตถุดิบหรือปริมาณวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว คัดแยก และนำวัสดุที่ไม่ใช้แล้วมาใช้ประโยชน์อื่น

(๔) การได้รับการส่งเสริมการลงทุน

(๕) การส่งเสริมและสนับสนุนด้านอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการกำหนด

หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการปฏิบัติในการส่งเสริมและสนับสนุนตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง โดยคำนึงถึงความจำเป็นและเหตุผลทางเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี การลงทุน การค้า และการแข่งขันทางการค้าประกอบด้วย

การส่งเสริมและช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐตาม (๑) ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

หมวด ๙

การใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์

มาตรา ๔๗ เพื่อประโยชน์ในการสร้างแรงจูงใจให้ผู้ก่อวัสดุที่ไม่ใช้แล้วลดการทิ้งวัสดุที่ไม่ใช้แล้วหรือส่งวัสดุที่ไม่ใช้แล้วไปกำจัด และร่วมรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการจัดการวัสดุที่ไม่ใช้แล้วตามหลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการมีหน้าที่และอำนาจในการนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมมาบังคับใช้สำหรับเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเพื่อให้เกิดการลด คัดแยก และนำวัสดุที่ไม่ใช้แล้วมาใช้ประโยชน์ ดังต่อไปนี้

(๑) ภาษีอากรเพื่อลดการใช้ทรัพยากร ส่งเสริมการจัดการวัสดุที่ไม่ใช้แล้วและเศรษฐกิจหมุนเวียน

(๒) ค่าธรรมเนียมวัตถุดิบใหม่หรือผลิตภัณฑ์

(๓) ค่าธรรมเนียมการจัดการวัสดุที่ไม่ใช่แล้ว

(๔) การวางประกันความเสี่ยงหรือความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม

(๕) ระบบมัดจำคืนเงิน

(๖) เครื่องมือหรือมาตรการอื่นที่ใช้อุดหนุน สนับสนุน หรือส่งเสริมบุคคลหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการจัดการวัสดุที่ไม่ใช่แล้วและส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน หรือสิทธิพิเศษอื่น ๆ ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด โดยคำแนะนำของคณะอนุกรรมการบริหารเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน

มาตรา ๔๘ ให้มีคณะอนุกรรมการบริหารเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์คณะหนึ่ง จำนวนไม่เกินเจ็ดคน ซึ่งแต่งตั้งโดยคณะกรรมการ ประกอบด้วย ผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม ด้านการเงินการคลัง ด้านการลงทุน และด้านกฎหมายสิ่งแวดล้อม อย่างน้อยด้านละหนึ่งคน โดยมาจากภาควิชาการ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมหรือภาครัฐก็ได้

คุณสมบัติ วาระการดำรงตำแหน่ง การประชุมและการลงมติ รวมทั้งการปฏิบัติงานของคณะอนุกรรมการตามมาตรา นี้ ให้เป็นไปตามระเบียบที่กำหนดโดยคณะกรรมการ

มาตรา ๔๙ ให้คณะอนุกรรมการบริหารเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนตามมาตรา ๔๘ มีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดนโยบายและแผนงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อส่งเสริมการจัดการวัสดุที่ไม่ใช่แล้วและเศรษฐกิจหมุนเวียน

(๒) เสนอแนะนโยบายและให้ความเห็นแก่คณะกรรมการเพื่อประกาศกำหนดเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อส่งเสริมการจัดการวัสดุที่ไม่ใช่แล้วและเศรษฐกิจหมุนเวียน

(๓) พิจารณากำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข วิธีการ ประเภท ชนิด ลักษณะสินค้าหรือบริการ ที่ต้องส่งเงินบำรุงกองทุน รวมถึงอัตราเงินบำรุงกองทุนที่ต้องนำส่งตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำเสนอคณะกรรมการประกาศกำหนดตามแต่กรณี

(๔) พิจารณากำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข วิธีการ รายละเอียดการปฏิบัติเกี่ยวกับเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์แต่ละประเภท

(๕) นำเสนอ ประชุมหารือร่วม หรือจัดทำบันทึกความเข้าใจกับคณะกรรมการกองทุน เพื่ออนุมัติการใช้จ่ายเงินสำหรับเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุน

(๖) ขอความร่วมมือ ประสานงาน ปกป้องหรือ หรือเสนอแนะเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เกี่ยวกับภาษีอากรเพื่อส่งเสริมการจัดการวัสดุที่ไม่ใช่แล้วและเศรษฐกิจหมุนเวียน หรือค่าธรรมเนียมการจัดการวัสดุหรือผลิตภัณฑ์หรือการจัดการวัสดุที่ไม่ใช่แล้ว กับกรมสรรพสามิต กรมสรรพากร กรมศุลกากร คณะกรรมการ

ส่งเสริมการลงทุน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อการใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ในการจัดการวัสดุที่ไม่ใช้แล้วและส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(๗) ติดตาม ดูแล ประสานงาน สนับสนุน เร่งรัดการดำเนินการและประเมินผลเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อส่งเสริมการจัดการวัสดุที่ไม่ใช้แล้วและเศรษฐกิจหมุนเวียน

(๘) กระทำการอื่นใดที่คณะกรรมการมอบหมาย หรือตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕๐ ให้คณะกรรมการ โดยคำแนะนำของคณะอนุกรรมการบริหารเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนติดต่อ ประธานงาน ปรีกษาหรือ ขอความร่วมมือ หรือเสนอแนะกระทรวง กรม ส่วนราชการ หรือหน่วยงานราชการที่ทำหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีอากรเพื่อส่งเสริมการจัดการวัสดุที่ไม่ใช้แล้วและเศรษฐกิจหมุนเวียนทุกประเภท ร่วมกันกำหนดแนวทางในการใช้มาตรการทางภาษีอากรในการเพิ่ม หรือลด หรือยกเว้นภาษีอากรเพื่อส่งเสริม

ภาษีอากรตามวรรคหนึ่ง ได้แก่ ภาษีอากรทุกประเภทที่เรียกเก็บเพิ่มขึ้น ลดลง หรือยกเว้นให้แก่บุคคล คณะบุคคล สถานประกอบการ กิจการหรือกิจกรรมใด ๆ ตามกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น เพื่อวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมการจัดการวัสดุที่ไม่ใช้แล้วและเศรษฐกิจหมุนเวียน

มาตรการทางภาษีที่ถูกกำหนดขึ้นตามวรรคหนึ่ง ให้คณะอนุกรรมการบริหารเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนมีอำนาจเสนอต่อคณะกรรมการพิจารณา ปรับปรุง หรือแก้ไขกฎกระทรวง พระราชกฤษฎีกา หรือพระราชกำหนดที่เกี่ยวกับมาตรการทางภาษีอากร ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการบรรลุ วัตถุประสงค์ในการบริหารเครื่องมือและมาตรการทางเศรษฐศาสตร์เพื่อส่งเสริมการจัดการวัสดุที่ไม่ใช้แล้วและเศรษฐกิจหมุนเวียน

มาตรา ๕๑ ผู้ประกอบการมีหน้าที่เสียค่าธรรมเนียมสำหรับใช้วัตถุดิบและออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ไม่ สอดคล้องกับเศรษฐกิจหมุนเวียน รวมถึงการผลิตสินค้าที่มีอายุการใช้งานไม่คงทน

หลักเกณฑ์ เงื่อนไข วิธีการ และอัตราค่าธรรมเนียมสำหรับการเก็บค่าธรรมเนียมวัตถุดิบและ ผลิตภัณฑ์ตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวงตามคำแนะนำของคณะกรรมการ

มาตรา ๕๒ ผู้ประกอบการหรือผู้ครอบครองมีหน้าที่เสียค่าธรรมเนียมสำหรับการจัดการวัสดุที่ไม่ใช้ แล้วเพิ่มที่ในกรณีที่ไม่ได้มีเก็บรวบรวมและคัดแยกวัสดุที่ไม่ใช้แล้วตามกฎหมายนี้ โดยอัตราค่าธรรมเนียมให้ สามารถคิดตามน้ำหนักของวัสดุที่ไม่ใช้แล้วที่จัดเก็บได้

หลักเกณฑ์ เงื่อนไข วิธีการ และอัตราค่าธรรมเนียมสำหรับการเก็บค่าธรรมเนียมการจัดการวัสดุที่ไม่ ใช้แล้วตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวงตามคำแนะนำของคณะกรรมการ

มาตรา ๕๓ ให้คณะกรรมการโดยคำแนะนำของคณะกรรมการบริหารเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนมีอำนาจกำหนดให้ผู้ประกอบการวางการประกันสำหรับความเสี่ยงหรือความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม อันเนื่องมาจากการบำบัดหรือกำจัดวัสดุที่ไม่ใช่แล้ว

ประเภทผู้ประกอบการที่ต้องวางประกันและหลักเกณฑ์ เงื่อนไข วิธีการ และจำนวนประกันตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามกฎกระทรวงตามคำแนะนำของคณะกรรมการ

มาตรา ๕๔ ให้ผู้ประกอบการวางมัดจำสำหรับการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในบรรจุภัณฑ์ที่ต้องการให้เกิดการเก็บรวบรวมมากขึ้นเพื่อลดการตกค้างในสิ่งแวดล้อมให้กับองค์กรกลางเพื่อพัฒนาระบบการรับคืนบรรจุภัณฑ์ และให้ผู้บริโภคจ่ายเงินมัดจำบรรจุภัณฑ์ ณ ตอนที่ซื้อผลิตภัณฑ์และสามารถนำบรรจุภัณฑ์ที่ใช้แล้วไปส่งคืนยังผู้จำหน่ายหรือผู้รับคืนเฉพาะและได้รับเงินมัดจำกลับคืน

ประเภทผู้ประกอบการที่ต้องวางมัดจำและหลักเกณฑ์ เงื่อนไข วิธีการ และจำนวนมัดจำตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามกฎกระทรวงตามคำแนะนำของคณะกรรมการ

มาตรา ๕๕ ให้คณะกรรมการโดยคำแนะนำของคณะกรรมการบริหารเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนมีอำนาจประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการเกี่ยวกับเครื่องมือหรือมาตรการอื่นที่ใช้อุดหนุน สนับสนุน หรือส่งเสริมบุคคลหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการจัดการวัสดุที่ไม่ใช่แล้วและส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน หรือสิทธิพิเศษอื่น ๆ

มาตรา ๕๖ การใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ตามมาตรา ๔๗ สามารถนำไปใช้ได้ ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) เมื่อปรากฏว่ามีการผลิต หรือการบริโภค หรือมีผลิตภัณฑ์หรือบริการใด ๆ อาจก่อให้เกิดผลเสียหายต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม การเสื่อมโทรมลงของทรัพยากรธรรมชาติ หรืออาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน

(๒) ในเขตอนุรักษ์ พื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม และเขตควบคุมมลพิษตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ หรือพื้นที่ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นของปริมาณวัสดุที่ไม่ใช่แล้วซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

(๓) เมื่อหน่วยงานของรัฐมีคำขอใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ เพื่อการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

(๔) กรณีอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการกำหนด

หลักเกณฑ์ เงื่อนไข แนวทาง และวิธีการปฏิบัติในการนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ตามวรรคหนึ่งมาบังคับใช้ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงความเหมาะสม ความเป็นไปได้ทางเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี การลงทุน การค้าและการแข่งขันทางการค้าประกอบด้วย

มาตรา ๕๗ การใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ตามมาตรา ๔๗ หากมีเงินรายได้ให้นำส่งเข้ากองทุน

หมวด ๑๐

การตรวจสอบและควบคุม

มาตรา ๕๘ เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นและพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) เข้าไปในอาคาร หรือสถานที่ที่มีกิจกรรมการผลิต การจำหน่าย การก่อสร้าง การรื้อถอนทำลาย การซ่อมแซม การรวบรวมและคัดแยก การแปรรูปใช้ใหม่ การบำบัดหรือกำจัดวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก หรือในระหว่างเวลาทำการ หรือเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อตรวจสอบการดำเนินงานให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

(๒) ออกคำสั่งเป็นหนังสือให้บุคคลใดแก้ไข หรือปรับปรุงการดำเนินงานให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

(๓) ออกคำสั่งเป็นหนังสือเรียกบุคคลใดมาให้อุบัติหรือให้ส่งเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตาม (๑) มาเพื่อประกอบการพิจารณา

ในกรณีที่มีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งตาม (๒) ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจออกคำสั่งปรับได้ไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นห้าพันบาทจนกว่าจะปฏิบัติตามคำสั่ง

เงินค่าปรับให้นำส่งเป็นรายได้ของกองทุน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๕๙ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ เจ้าพนักงานท้องถิ่นและพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง

บัตรประจำตัวของพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามแบบที่กำหนดในประกาศกระทรวง

มาตรา ๖๐ ผู้ที่ได้รับคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๕๘ (๒) มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งนั้นต่อคณะกรรมการ ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือพนักงานเจ้าหน้าที่

ให้คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ตามวรรคหนึ่งภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่รับอุทธรณ์

หมวด ๑๑

บทกำหนดโทษ

มาตรา ๖๑ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ที่กำหนดในมาตรา ๒๐ มาตรา ๒๑ มาตรา ๒๓ ต้องระวางโทษปรับเป็นพินัยไม่เกินสามแสนบาท และปรับรายวันไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทจนกว่าจะปฏิบัติให้ถูกต้อง

มาตรา ๖๒ ผู้ใดไม่มาให้ถ้อยคำหรือไม่ส่งเอกสารหรือวัตถุใดๆ ตามที่กรรมการที่คณะกรรมการมอบหมาย หรือคณะอนุกรรมการที่คณะกรรมการแต่งตั้งมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือเรียกบุคคลตามมาตรา ๓๐ หรือเจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๔๘ (๒) โดยไม่มีเหตุอันสมควร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖๓ พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจลงโทษปรับเป็นพินัยตามมาตรา ๖๑

ในการพิจารณาออกคำสั่งลงโทษปรับเป็นพินัย ให้พนักงานเจ้าหน้าที่คำนึงถึงความร้ายแรงแห่งพฤติกรรมที่กระทำผิด และหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย

ในกรณีที่ผู้ถูกลงโทษปรับเป็นพินัยไม่ยอมชำระค่าปรับเป็นพินัยตามกฎหมายว่าด้วยการปรับเป็นพินัย และในกรณีที่ไม่มีพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการบังคับตามคำสั่ง หรือมีแต่ไม่สามารถดำเนินการบังคับโทษปรับเป็นพินัยได้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจฟ้องคดีต่อศาลเพื่อบังคับชำระค่าปรับเป็นพินัยได้

มาตรา ๖๔ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดซึ่งต้องรับโทษตามพระราชบัญญัตินี้เป็นนิติบุคคล กรรมการหรือผู้จัดการของนิติบุคคลนั้น หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดนั้น

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

นายกรัฐมนตรี

(ตัวอย่าง) บัญชีวัสดุหรือผลิตภัณฑ์ที่ถูกกำหนดให้ต้องนำมาใช้ซ้ำ แปรใช้ใหม่หรือใช้ประโยชน์อื่น

ลำดับ	ประเภทวัสดุ	รายละเอียด
๑	ยานยนต์ (รวมยางรถ แบตเตอรี่)	
๒	เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์	
๓	บรรจุภัณฑ์และผลิตภัณฑ์แบบใช้ครั้งเดียว	
๔	แผงวงจรแสงอาทิตย์	
๕	เครื่องมือประมง	
๖		

(ตัวอย่าง) บัญชีแนบท้าย กำหนดผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ หรือวัตถุที่ห้ามมิให้มีการผลิต จำหน่าย หรือ แจกจ่าย

ลำดับ	ประเภทผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ และวัตถุ	รายละเอียด
๑	พลาสติกที่มีส่วนผสมของสารอ็อกโซ (oxo-degradable plastics)	
๒	พลาสติกหุ้มฝาขวด (cap seal)	
๓	พลาสติกไมโครปิดสในเครื่องสำอาง	
๔	บรรจุภัณฑ์ประเภทโฟม (Expanded polystyrene) ที่ใช้บรรจุอาหารและเครื่องดื่ม	
๕	ถุงพลาสติกหูหิ้วชนิดบางที่มีความหนาน้อยกว่า 36 ไมครอน	
๖	ฉลากหุ้มขวดพลาสติกที่ทำจาก PVC	

5.2 บทสรุปต้นแบบกฎหมาย

แนวคิดของเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) มีประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมสำหรับการพัฒนาและการเติบโตอย่างยั่งยืนในแง่มุมมองของการจัดการทรัพยากรให้มีการหมุนเวียนอยู่ในระบบให้มากที่สุด อย่างไรก็ตาม แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจหมุนเวียนในประเทศไทยนั้นยังไม่ตั้งมั่น การพัฒนากฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนจึงจำเป็นต้องอาศัยการศึกษาเปรียบเทียบแนวทางจากกฎหมายต่างประเทศ (comparative law) ประกอบกับการปรับใช้มาตรการจากกฎหมายภายในฉบับอื่น ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาร่างกฎหมายที่ครอบคลุมได้ต่อไป

5.2.1. ลำดับการจัดการของเสีย (Waste Hierarchy)

ร่างพระราชบัญญัติการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน พ.ศ. มาตรา 10 กำหนดให้การจัดทำมาตรการในการบริหารจัดการวัตถุและของเสีย และการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน ต้องคำนึงถึงหลักการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดีและหลักการพื้นฐาน ตามลำดับดังต่อไปนี้

- (1) การป้องกัน การลดการใช้วัตถุดิบ และการลดการเกิดของเสีย
- (2) การเตรียมการเพื่อให้มีการใช้วัตถุดิบ
- (3) การนำวัตถุดิบมาใช้ซ้ำหรือแปรใช้ใหม่ หรือการผลิตซ้ำ
- (4) การนำของเสียมาใช้ประโยชน์อื่น
- (5) การกำจัดของเสีย

บทบัญญัติดังกล่าวนี้มีต้นแบบมาจาก Act Reorganizing the Law on Closed Cycle Management and Waste ค.ศ. 2012 แห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มาตรา 6(1) ความว่า

“มาตรการในการป้องกันการเกิดขึ้นของของเสียและการบริหารจัดการของเสียจะต้องมีลำดับความสำคัญดังนี้

- (1) การป้องกัน (prevention)
- (2) การเตรียมการเพื่อการใช้ซ้ำ (preparing for re-use)
- (3) การนำวัสดุที่ใช้แล้วเหล่านั้นกลับมาใช้ใหม่ (recycling)
- (4) การฟื้นฟูสภาพ (recovery) อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในเรื่องการแปรรูปเพื่อเปลี่ยนเป็นพลังงาน (Energy Recovery) และการฝังกลบ (backfilling) และ
- (5) การกำจัด (disposal)”

การระบุให้มีลำดับขั้นของการจัดการของเสีย จะช่วยให้เกิดความมั่นใจได้ว่าการบริหารจัดการของเสียจะถูกดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งเน้นให้ใช้วิธีการ “ลด” การเกิดของเสียมากกว่าวิธีการอื่น ๆ กล่าวคือ ผู้มีหน้าที่ภายใต้กฎหมายนี้ จะต้องใช้ความ “พยายาม” ลดการใช้วัตถุหรือผลิตภัณฑ์ไปอย่างสิ้นเปลืองจนกลายเป็นของเสียเป็นอันดับแรก และหลังจากนั้นจึงเลือกใช้วิธีอื่น ๆ ตามแนวทางที่คณะกรรมการประกาศกำหนด เพื่อให้ทรัพยากรหมุนเวียนอยู่ในระบบได้นานที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ อันเป็นการแก้ปัญหาที่ต้นตอตามหลักการ “ป้องกันไว้ก่อน” (precaution) ที่อาจมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มากกว่าการกำหนดให้เลือกใช้วิธีจัดการอื่น ภายหลังจากที่วัตถุหนึ่งๆ กำลังจะกลายเป็นของเสียหรือกลายเป็นของเสียไปแล้ว เป็นต้น

5.2.2. บทบาทของภาคส่วนต่าง ๆ ในเศรษฐกิจหมุนเวียน

ร่างพระราชบัญญัติการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน พ.ศ. นั้นจัดกลุ่มภาคส่วนต่าง ๆ ที่มีบทบาทในระบบเศรษฐกิจเอาไว้อย่างเป็นระบบ ได้แก่ รัฐ บุคคล และผู้ประกอบการ เพื่อรับรองสิทธิและกำหนดหน้าที่ของฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังจะเห็นได้จากบทบัญญัติดังต่อไปนี้

5.2.2.1 รัฐ

รัฐในฐานะผู้ควบคุมกำกับ

ร่างพระราชบัญญัติการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน พ.ศ. กำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อจัดทำนโยบายและแผนแม่บท และกำหนดมาตรการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนต่าง ๆ ตามมาตรา 27

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

มาตรา 17 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดให้มีการส่งเสริมและเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการวัตถุหรือของเสียที่มีแหล่งกำเนิดในพื้นที่รับผิดชอบของตน และจัดให้มีเครื่องมือ อุปกรณ์ และโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการจัดการขยะอินทรีย์ในระดับชุมชนตามที่เห็นสมควร

รัฐในฐานะผู้รับจัดการของเสีย

มาตรา 19 กำหนดเกี่ยวกับหน้าที่ของผู้รับจัดการของเสียในการบริหารจัดการของเสียจากครัวเรือน หรือแหล่งกำเนิดอื่น ๆ ในพื้นที่ที่ตนให้บริการ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นผู้เก็บขน บำบัด และกำจัด วัตถุหรือของเสียสามารถออกมาตรการที่เหมาะสมในการเก็บขน บำบัด หรือกำจัดของเสียในพื้นที่รับผิดชอบ ของตน ตราบเท่าที่ไม่ขัดต่อหรือมีมาตรฐานต่ำกว่าหน้าที่ หลักเกณฑ์ วิธีการที่กำหนดในร่างพระราชบัญญัตินี้

5.2.2.2 ครัวเรือนและเอกชน

สิทธิเพื่อการเสริมสร้างระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน

มาตรา 42 กำหนดให้บุคคลมีสิทธิและหน้าที่ในการทราบข้อมูลและข่าวสารจากหน่วยงานของรัฐในเรื่องเกี่ยวกับการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน การจัดตั้งองค์กรระดับชุมชน การได้รับการสนับสนุนจาก หน่วยงานของรัฐในด้านความรู้ ความเข้าใจ และแนวทางดำเนินงานในการมีส่วนร่วมกับเศรษฐกิจหมุนเวียน เป็นต้น

หน้าที่ทั่วไป

มาตรา 11 แห่งร่างพระราชบัญญัติการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน พ.ศ. ... บัญญัติให้ “บุคคลมีหน้าที่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามนโยบายและมาตรการอันเป็นการส่งเสริมการจัดการของเสียและการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน...”

ผู้ครอบครองวัตถุ

บุคคลอาจอยู่ในฐานะผู้ครอบครองวัตถุที่มีหน้าที่ต้องเตรียมสภาพวัตถุที่ตนครอบครองให้เอื้อแก่การ นำกลับมาใช้ซ้ำหรือแปรใช้ใหม่ตามมาตรา 12 ทั้งยังมีหน้าที่ในการนำวัตถุที่ผ่านการจัดการข้างต้นกลับมาใช้ ซ้ำหรือแปรใช้ใหม่ ตามมาตรา 13

ผู้ครอบครองของเสีย

บุคคลที่มีฐานะเป็นครอบครองของเสียมีหน้าที่ต้องเตรียมสภาพของเสียที่ตนครอบครองอยู่ให้เอื้อแก่ การนำไปใช้ประโยชน์อื่น ตามมาตรา 12 และมีหน้าที่ต้องนำของเสียที่ผ่านการจัดการดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ อื่น ตามมาตรา 13

นอกจากนี้ มาตรา 14 กำหนดให้ผู้ครอบครองของเสียต้องดำเนินการให้ของเสียถูกเก็บรวบรวมและ จัดการคัดแยกของเสียตามประเภทและสภาพของของเสีย นั้น และดำเนินการจัดการของเสียตาม พระราชบัญญัตินี้ และมาตรา 15 กำหนดให้ผู้ครอบครองของเสียมีหน้าที่ต้องนำของเสียที่ผ่านคัดแยกแล้วไป ไว้ในจุดรับคืนของเสีย เพื่อการดำเนินการโดยผู้บำบัดหรือผู้กำจัดวัตถุหรือของเสียต่อไป

ผู้รับจัดการวัตถุ

มาตรา 16 กำหนดให้ผู้รับจัดการวัตถุมีหน้าที่ในการนำวัตถุกลับมาใช้ซ้ำหรือแปรใช้ใหม่ และผู้รับ จัดการของเสียมีหน้าที่นำของเสียมาใช้ประโยชน์ก่อนเลือกวิธีการกำจัด โดยคำนึงความเป็นไปได้ทาง เทคโนโลยีและทางเศรษฐศาสตร์ และหลักการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี

ผู้รับจัดการของเสีย

มาตรา 18 กำหนดให้ผู้รับจัดการของเสียมีหน้าที่จัดการของเสียให้เป็นไปตามหลักวิชาการอนามัย สิ่งแวดล้อมและวิศวกรรมที่เกี่ยวข้อง และหลักการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี และมาตรา 19 กำหนดให้ผู้รับจัดการของเสียมีหน้าที่บริหารจัดการของเสียจากครัวเรือนหรือแหล่งกำเนิดอื่น ๆ ในพื้นที่ที่ตนให้บริการ ตามประกาศที่คณะกรรมการออกตามมาตรา 18 วรรคสอง

5.2.2.3 ผู้ประกอบการ

ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน พ.ศ. หมวด 4 ว่าด้วยความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ และบรรพบุรุษ เป็นหมวดที่ว่าด้วยหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ ดังนี้

- (1) หน้าที่ในการออกแบบ พัฒนา ผลิต หรือจำหน่ายผลิตภัณฑ์ บรรพบุรุษ หรือวัตถุใด ๆ (มาตรา 20)
- (2) ความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ บรรพบุรุษ และวัตถุ (มาตรา 21)
- (3) หน้าที่ในการจัดให้มีเครื่องหมาย ข้อความ ฉลากสิ่งแวดล้อม หรือการแสดงข้อมูลด้วยวิธีอื่น (มาตรา 23)

การแบ่งบทบาทของฝ่ายต่าง ๆ ในสังคมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายด้านเศรษฐกิจหมุนเวียนนั้นเทียบเคียงจากกฎหมายของประเทศเยอรมนี ประเทศญี่ปุ่น และประเทศจีน กล่าวคือ กฎหมายประเทศเยอรมนีกำหนดฝ่ายที่มีความรับผิดชอบในเรื่องเศรษฐกิจหมุนเวียนไว้ทั้งหมด 4 ฝ่าย ได้แก่ รัฐ พลเมือง ครัวเรือนของเอกชน และผู้ประกอบการ กฎหมายของประเทศญี่ปุ่นได้กำหนดเกี่ยวกับผู้มีความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ทั้งหมด 4 ฝ่าย ได้แก่ รัฐ รัฐบาลท้องถิ่น ผู้ประกอบการ และพลเมือง ซึ่งต้องแบ่งหน้าที่และภาระตามส่วนของแต่ละฝ่ายอย่างเหมาะสมและเป็นธรรมระหว่างกัน เพื่อสร้างสังคมที่มีการใช้วัตถุหมุนเวียนอย่าง รอบคอบร่วมกัน และกฎหมายของประเทศจีนได้แบ่งบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนเอาไว้ 4 ฝ่าย เช่นเดียวกัน ได้แก่ รัฐบาล ตลาด ผู้ประกอบการและพลเมือง เห็นได้ว่าการจัดกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตามที่ได้กล่าวไปนี้เป็นฐานของการกำหนดสิทธิและหน้าที่ของฝ่ายต่าง ๆ ต่อไป ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้จึงรับเอาแนวทางดังกล่าวมาปรับใช้ด้วยเช่นกัน

5.2.3. การวางกรอบอำนาจให้แก่คณะกรรมการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนสำหรับประสานความร่วมมือระหว่างองค์กร

ร่างพระราชบัญญัติการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน พ.ศ. มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การแก้ไขจุดอ่อนของโครงสร้างกฎหมายและหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการของเสีย ดังนั้น เพื่อให้การบริการจัดการถูกเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ และนำไปสู่การจัดการปัญหาของเสียตั้งแต่ต้นทางจึงถึงปลายทางได้อย่างครบวงจรแล้ว หลักใหญ่ใจความสำคัญคือ กฎหมายต้องสามารถแก้ไข “ระบบการทำงาน

แบบแยกส่วน (siloed organization)” ของหน่วยงานต่างๆได้ เพราะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวัตถุและของเสียเป็นเรื่องคาบเกี่ยวกับหน่วยงานหลายหน่วย ไม่ว่าจะเป็นการจัดของเสีย ภายใต้พระราชบัญญัติรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 ซึ่งถูกกำกับดูแลโดยกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงสาธารณสุข การจัดการมูลฝอยและมูลฝอยติดเชื้อ ภายใต้พระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ซึ่งถูกกำกับดูแลโดยกระทรวงสาธารณสุข และการจัดการมลพิษ ซึ่งรวมถึงของเสีย ภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ซึ่งถูกกำกับดูแลโดยกระทรวงสิ่งแวดล้อม ไม่เพียงเท่านั้น หากต้องการให้หน่วยงานภาครัฐทุกหน่วยงานปฏิบัติตามหลักการพื้นฐานภายใต้กฎหมาย “การวางอำนาจ” ให้แก่คณะกรรมการในการกำหนดกรอบแผน นโยบายที่มีผลผูกพันทุกภาคส่วน จึงเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมายได้

ในมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติเศรษฐกิจหมุนเวียน จึงกำหนดให้คณะกรรมการมีหน้าที่และอำนาจในการ “(3) ติดตาม เร่งรัด สนับสนุน และเสนอแนะแก่หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินการตามนโยบายและแผนแม่บทการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนรวมถึงการบังคับใช้กฎหมายให้สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น”

นอกจากนี้ ในวรรคสุดท้ายของ มาตรา 26 แห่งร่างพระราชบัญญัติการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน ยังระบุให้อำนาจคณะกรรมการไว้ทำนองเดียวกันกับวรรคสุดท้ายของมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พ.ศ. 2561 ว่า “มติของคณะกรรมการมีผลผูกพันกระทรวงและหน่วยงานทุกหน่วยที่เป็นกรรมการอยู่ด้วย”

5.2.4. ร่างพระราชบัญญัติการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน พ.ศ. ... ในฐานะกฎหมายกลางที่วางมาตรฐานขั้นต่ำเกี่ยวกับเศรษฐกิจหมุนเวียน

ร่างพระราชบัญญัติการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน พ.ศ. มาตรา 9 กำหนดให้นำกฎหมายนี้มาใช้บังคับ ในกรณีที่มีข้อความในกฎหมายอื่นขัดหรือแย้งต่อกฎหมายนี้ และเป็นการใช้บังคับเกี่ยวกับการจัดการของเสียและเศรษฐกิจหมุนเวียน และกรณีมีปัญหาเกี่ยวกับการกำกับดูแลการจัดการของเสียและเศรษฐกิจหมุนเวียน ให้เป็นไปตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่ในกรณีที่มีกฎหมายใดกำหนดเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวโดยเฉพาะ ซึ่งไม่ต่ำกว่ามาตรฐานที่พระราชบัญญัตินี้กำหนด ให้กฎหมายนั้นมีผลใช้บังคับใช้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ แต่ถ้ากฎหมายนั้นมีมาตรฐานต่ำกว่าที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ให้หน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจตามกฎหมายนั้นแก้ไขให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ในกรณีที่มิอุปสรรคไม่อาจดำเนินการเช่นนั้นได้ ให้คณะกรรมการเป็นผู้ชี้ขาด เมื่อมีคำชี้ขาดประการใด ให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามคำชี้ขาดนั้น

แนวคิดเบื้องหลังของบทบัญญัติข้างต้นนี้มีต้นแบบมาจากร่างพระราชบัญญัติอากาศสะอาดเพื่อประชาชน พ.ศ. มาตรา 7 ซึ่งบัญญัติไว้ในทำนองเดียวกัน ซึ่งมีส่วนช่วยให้กฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นกฎหมายที่วางแนวปฏิบัติพื้นฐานให้แก่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนี้ในมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน พ.ศ.... ยังมีต้นแบบมาจากมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พ.ศ. 2561 เช่นเดียวกัน เพื่อกำหนดให้กฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน เป็นกฎหมายกลางที่วางมาตรฐานขั้นต่ำเพื่อให้หน่วยงานรัฐอื่นนำแผนและนโยบายต่าง ๆ ไปปฏิบัติตาม ดังนี้

“ในการดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์.... ให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องร่วมกันดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินการตามแผนแม่บทการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน...”

5.2.5. หน้าที่ของผู้ประกอบการในการบริหารจัดการของเสีย

ร่างพระราชบัญญัติการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน พ.ศ. กำหนดหน้าที่ของผู้ประกอบการเอาไว้ ดังนี้

(1) หน้าที่ในการออกแบบ พัฒนา ผลิต หรือจำหน่ายผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ หรือวัสดุใด ๆ

มาตรา 20 กำหนดให้ผู้ประกอบการมีหน้าที่ดังกล่าวโดยต้องไม่ ผลิต แจกจ่าย หรือจำหน่ายผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ หรือวัสดุตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติ ออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่ลดการใช้วัสดุใหม่ และให้ความสำคัญการใช้วัสดุหมุนเวียนโดยสอดคล้องกับหลักการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดีอายุการใช้งาน มีการใช้ซ้ำเพื่อมิให้ผลิตภัณฑ์นั้นกลายเป็นของเสีย และผลิตผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์โดยอาศัยหรือมีส่วนของวัสดุหมุนเวียนตามสัดส่วนและมาตรฐานที่คณะกรรมการประกาศกำหนด นอกจากนี้ ยังมีการรับรองว่าผู้ประกอบการจะต้องไม่จำกัดสิทธิของผู้บริโภคในการนำเอาผลิตภัณฑ์ที่ตนเป็นผู้ผลิต นำเข้า หรือจำหน่ายมาซ่อมแซมตามระยะเวลาและอายุการใช้งานของผลิตภัณฑ์นั้นอีกด้วย

(2) ความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ และวัสดุ

มาตรา 21 บัญญัติให้ความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ และวัสดุ หมายรวมถึงกรณีดังต่อไปนี้

- การออกแบบ การพัฒนา การผลิต การทำการตลาดผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่มีประสิทธิภาพในเชิงทรัพยากรให้ผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์สามารถถูกใช้ซ้ำได้หลายครั้ง มีความทนทานและสามารถถูกซ่อมแซมได้ในทางเทคนิค มีความเหมาะสมที่จะถูกบำบัดหรือกำจัดได้อย่างปลอดภัย และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมหลังจากถูกใช้งานแล้ว ตลอดจนเป็นผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่มีลักษณะที่ลดการเกิดของเสียที่เกิดจากตัวผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์และส่งเสริมให้มีการบริหารจัดการของเสียอันเกิดจากตัวผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์นั้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

- การลดการใช้วัสดุใหม่ และให้ความสำคัญการใช้วัสดุหมุนเวียนโดยสอดคล้องกับหลักการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี การลดหรือให้ความสำคัญกับการจัดการวัสดุอย่างมีประสิทธิภาพหรือการนำวัสดุอันเป็นของเสียที่ไปใช้ประโยชน์อื่นได้

- การยกเลิกหรือลดการใช้สารอันตราย วัสดุพิษ หรือสารที่อาจก่ออันตรายในผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์

- การรับคืนผลิตภัณฑ์และของเสียที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์หลังจากการใช้งาน

(3) หน้าที่ในการจัดให้มีเครื่องหมาย ข้อความ ฉลากสิ่งแวดล้อม หรือการแสดงผลด้วยวิธีอื่น

มาตรา 23 กำหนดให้ผู้ประกอบการจัดให้มีเครื่องหมาย ข้อความ ฉลากสิ่งแวดล้อม หรือการแสดงผลด้วยวิธีอื่นเพื่อใช้เป็นข้อมูลบ่งชี้ในการเลือกซื้อสินค้า ผลิตภัณฑ์หรือบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การคัดแยก และการใช้ประโยชน์ของเสีย รวมทั้งเป็นการให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ผู้บริโภค และผู้ที่จะนำของเสียมาใช้ประโยชน์

หน้าที่ต่าง ๆ ข้างต้นนี้มีต้นแบบจากกฎหมายของประเทศเยอรมนีที่กำหนดหน้าที่ของผู้ประกอบการเอาไว้ โดยเฉพาะในส่วนเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ (product responsibility) ซึ่งกฎหมายเศรษฐกิจหมุนเวียนของประเทศเยอรมนีกำหนดให้ผู้ประกอบกิจการที่พัฒนา ผลิต แปรรูป รับผิดชอบ หรือจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ต้องมีความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ เริ่มตั้งแต่การออกแบบผลิตภัณฑ์ให้ลดการก่อของเสียตั้งแต่ในกระบวนการผลิตและการทำงาน การรับประกันว่าการจัดการและการกำจัดของเสียที่เกิดขึ้นจากการใช้งานผลิตภัณฑ์สามารถทำได้โดยเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์โดยไม่ก่อให้เกิดของเสีย

นอกจากนี้แล้ว ความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ตามกฎหมาย ยังหมายถึง

(1) การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

(2) การลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยผู้ผลิตต้องลดสารอันตรายในผลิตภัณฑ์และติดฉลากระบุ

ชัดเจน

(3) การให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ เช่น วิธีการคืน ใช้ซ้ำ พื้นฟูสภาพและกำจัดไว้บนฉลาก รวมทั้งข้อมูลหรือคำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการป้องกัน จัดการหรือกำจัดของเสีย

(4) การรับคืน การจัดการและการกำจัด

(5) ค่าใช้จ่ายสำหรับผู้ให้บริการกำจัดของเสียของรัฐที่ช่วยบำบัด พื้นฟูสภาพและกำจัดของเสีย

หลังจากผลิตภัณฑ์ของตน และ

(6) ความระมัดระวัง (duty of care) ในเรื่องความเหมาะสมของผลิตภัณฑ์

5.2.6. การใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์

ร่างพระราชบัญญัติการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน พ.ศ. หมวด 9 ว่าด้วยการใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ มาตรา 47 กำหนดให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการมีหน้าที่และอำนาจในการนำ

เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมมาบังคับใช้สำหรับเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเพื่อให้เกิดการลด คัดแยก และนำของเสียมาใช้ประโยชน์ ดังต่อไปนี้

- (1) ภาษีอากรเพื่อลดการใช้ทรัพยากร ส่งเสริมการจัดการของเสียและเศรษฐกิจหมุนเวียน
- (2) ค่าธรรมเนียมวัตถุดิบใหม่หรือผลิตภัณฑ์
- (3) ค่าธรรมเนียมการจัดการของเสีย
- (4) การวางประกันความเสี่ยงหรือความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม
- (5) ระบบมัดจำคืนเงิน

(6) เครื่องมือหรือมาตรการอื่นที่ใช้อุดหนุน สนับสนุน หรือส่งเสริมบุคคลหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการจัดการของเสียและส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน หรือสิทธิพิเศษอื่น ๆ ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด โดยคำแนะนำของคณะกรรมการบริหารเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน

บทบัญญัติมาตรา 47 ข้างต้นมีต้นแบบมาจากร่างพระราชบัญญัติอากาศสะอาดเพื่อประชาชน พ.ศ. หมวด 6 ว่าด้วยเครื่องมือและมาตรการทางเศรษฐศาสตร์เพื่ออากาศสะอาด อันสะท้อนหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluter Pays Principle) และมีส่วนช่วยให้ร่างพระราชบัญญัติมีความชัดเจน และสมบูรณ์มากขึ้น โดยสอดคล้องกับหลักการที่ว่า มาตรการภาษีและการเงินเป็นเรื่องที่กระทบต่อสิทธิในทรัพย์สินและความมั่นคงส่วนตนของปัจเจกชน จึงไม่สามารถตราเป็นกฎหมายลำดับรองได้ เป็นต้น

บทที่ 6

การวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย (เบื้องต้น)

ร่างพระราชบัญญัติ การส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน พ.ศ. ...

กฎหมายใหม่ แก้ไข/ปรับปรุง ยกเลิก

หน่วยงานของรัฐผู้เสนอกฎหมาย

ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ

สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติในเรื่องยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการสร้างเสริมการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

สอดคล้องกับแผนการปฏิรูปประเทศในเรื่องยุทธศาสตร์ที่ 4 การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนด้านการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมและลดมลพิษ

ส่วนที่ 1

เหตุผลความจำเป็นที่ต้องตรากฎหมายและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

1. สภาพปัญหา สาเหตุของปัญหาและผลกระทบของปัญหา

1.1 สรุปสถานการณ์ปัญหาขยะและทรัพยากร

- 1) ประเทศไทยมีผลผลิตภาพการใช้ทรัพยากรต่ำกว่าในหลายประเทศ ในปีพ.ศ. 2560 ไทยมีผลผลิตภาพการใช้ทรัพยากรอยู่ที่ \$1.3/กก. ขณะที่ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ มาเลเซียมีผลผลิตภาพอยู่ที่ \$4.2/กก. \$3.2/กก. และ \$1.6/กก. ตามลำดับ¹⁵⁷
- 2) ปริมาณการใช้ทรัพยากรในประเทศต่อประชากร (Domestic Material Consumption: DMC/capita) ของไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพิ่มขึ้นจาก 6.7 ตันต่อคนในปี 2543 เป็น 11.7 ตันต่อคนในปี 2562 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 73 ในระยะเวลา 20 ปี¹⁵⁸ ต้นทุนสังคมและสิ่งแวดล้อมยังไม่ได้ถูกรวมในต้นทุนการจัดหาทรัพยากร โดยเฉพาะกลุ่มแร่และปิโตรเลียม ทำให้เกิดการใช้วัสดุใหม่มากกว่าที่จะลดการใช้หรือนำวัสดุรีไซเคิลกลับมาใช้เป็นวัตถุดิบ
- 3) ปริมาณขยะมูลฝอยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประมาณ 27-28 ล้านตันต่อปี (ไม่นับช่วงโควิดที่มีการล็อกดาวน์) ส่วนมากถูกนำไปกำจัดอย่างผิดวิธี เช่น การเทกอง เผากลางแจ้ง เตาเผาที่ไม่มีระบบบำบัดมลพิษอากาศ จากข้อมูลปี 2565 ทั่วประเทศมีสถานที่กำจัดมูลฝอยอย่างไม่ถูกต้องถึง

¹⁵⁷ สอวช. (2565) กรอบนโยบายนวัตกรรมเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจหมุนเวียน: วิสัยทัศน์ พ.ศ. 2573

¹⁵⁸ ADB Key Indicators Database, Material Footprint, Per Capita. <https://kidb.adb.org/>

95% (1,963 แห่ง)¹⁵⁹ ซึ่งสร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของประชาชนอย่างมหาศาล หากคำนวณต้นทุนสิ่งแวดล้อมจากงบประมาณที่ต้องใช้ในการบำบัดฟื้นฟูให้เป็นระบบฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล คาดการณ์ว่า **มูลค่าความเสียหายทางเศรษฐกิจจากการกำจัดขยะอย่างไม่ถูกต้องของประเทศอาจมากกว่า 1 แสนล้านบาท**¹⁶⁰ ในขณะที่กองทุนสิ่งแวดล้อมมีงบประมาณเพียง 1,900 ล้านบาท ไม่นับรวมผลกระทบด้านอื่นๆ จากไฟไหม้บ่อขยะที่ซ้ำเติมฝุ่น PM2.5 การปนเปื้อนของน้ำชะขยะในดินและน้ำใต้ดิน น้ำท่วมบ่อขยะกระทบพื้นที่เกษตร การปล่อยก๊าซมีเทนสู่ชั้นบรรยากาศซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ วิกฤตขยะล้นเกาะและรั่วไหลลงทะเล

- 4) ขยะบางส่วนตกค้างในสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะขยะพลาสติกที่ย่อยสลายได้ยากซึ่งมีปริมาณถึง 2.76 ล้านตันในปี 2564 (11% ของขยะทั้งหมดและมีการนำกลับมาใช้ประโยชน์เพียงร้อยละ 19)¹⁶¹ สร้างผลกระทบต่อระบบนิเวศและเพิ่มความเสี่ยงการปนเปื้อนของไมโครพลาสติกในห่วงโซ่อาหารของมนุษย์
- 5) ปัญหาขยะทะเล 80% มาจากบนบก 20% มาจากกิจกรรมทางทะเลและเครื่องมืออุปกรณ์ประมงที่ชำรุดส่งผลกระทบต่อปะการังและระบบนิเวศทางทะเล **ประเทศไทยติดอันดับ Top 10 ที่ทิ้งขยะพลาสติกลงทะเลมากที่สุดในโลก** อปท.ริมฝั่งทะเลรับเคราะห์ขยะทะเลที่มาเกยชายหาดกระทบเศรษฐกิจการท่องเที่ยว
- 6) ปัญหาการลักลอบทิ้งกากอุตสาหกรรมที่เป็นอันตรายโดยทิ้งในที่สาธารณะ บ่อดินเก่าและทิ้งรวมกับบ่อฝังกลบขยะมูลฝอยทั่วไป

1.2 ปัญหาการบริหารจัดการขยะ

- 1) รัฐสูญเสียเงินงบประมาณไปกับการเก็บขนและกำจัดขยะทั้งประเทศมากกว่า 20,000 ล้านบาทต่อปี สูญเสียโอกาสในการนำทรัพยากรกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่และสูญเสียงบประมาณที่ควรนำไปพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ
- 2) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะกำหนดหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในการเก็บขนและกำจัดขยะ ทำให้ภาคเอกชนและประชาชนบางส่วนเข้าใจว่า ขยะเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของท้องถิ่น มิใช่หน้าที่ของผู้ก่อให้เกิดขยะ จึงไม่มีแรงกระตุ้นให้มีการลดการสร้างขยะ

¹⁵⁹ กรมควบคุมมลพิษ (2566ก). รายงานสถานการณ์สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยชุมชนของประเทศไทย ปีพ.ศ. 2565.

<https://www.pcd.go.th/publication/29509>

¹⁶⁰ คำนวณเบื้องต้น 1,963 แห่งที่กำจัดไม่ถูกต้องมีขนาดพื้นที่เฉลี่ย 50 ไร่ต่อแห่ง รวม 98,150 ไร่ หรือ 157,040,000 ตร.ม. ค่าใช้จ่ายการปรับปรุงเป็นระบบฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาลอยู่ที่ 1,200 บาทต่อตร.ม. (ทิพย์สุรี ทรบุรีรักษาและคณะ, 2549) ดังนั้น รัฐต้องใช้งบประมาณสูงถึง 188,448,000,000 บาท

¹⁶¹ กรมควบคุมมลพิษ (2566ข). แผนปฏิบัติการด้านการจัดการขยะพลาสติก ระยะที่ 2 (พ.ศ.2566-2570).

<https://www.pcd.go.th/publication/28484>

ตั้งแต่ต้นทางการผลิตและการบริโภค และถึงแม้กฎหมายจะกำหนดหน้าที่ให้อปท.เก็บขนและกำจัดขยะ จนถึงปัจจุบัน ยังพบว่า มี อปท. กว่า 2,000 แห่งที่ไม่มีการให้บริการเก็บขนขยะ ทำให้ครัวเรือนต้องกำจัดขยะเอง โดยการเผาหรือฝังดินอีก 1.6 ล้านตัน (ร้อยละ 6 ของปริมาณขยะทั้งหมด)

- 3) อปท. ส่วนใหญ่ไม่ได้ออกข้อบัญญัติท้องถิ่นให้ประชาชนคัดแยกขยะหรือมีการประกาศแต่ไม่มีการดำเนินการอย่างจริงจังในทางปฏิบัติ การจัดการขยะที่ต้นทางถูกมองเป็นเรื่องการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ขอความร่วมมือ ทั้งที่จำเป็นต้องมีการพัฒนาระบบรองรับการลดและคัดแยกขยะทั้งข้อบัญญัติท้องถิ่น รถเก็บขนขยะแบบแยกประเภท การจัดหาปลายทางรองรับขยะแต่ละประเภท
- 4) ระบบบริหารที่มีในปัจจุบันทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคยังไม่สามารถกำกับ ควบคุมดูแลให้อปท. ดำเนินการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ดังเช่นกรณีพิพาทบ่อขยะที่จังหวัดอ่างทอง ขาดกลไกทางกฎหมายและการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพในการกำกับ ถ่วงดุลหรือให้คุณให้โทษกับอปท.ที่มีการกำจัดขยะอย่างถูกต้องและไม่ถูกต้อง รวมถึงการบังคับใช้กฎหมายกับเอกชนที่กำจัดขยะอย่างไม่ถูกต้อง
- 5) ค่าธรรมเนียมเก็บขนขยะจัดเก็บในอัตราที่ต่ำเกินไปไม่สะท้อนต้นทุนที่แท้จริงในการจัดการขยะ อปท.ไม่กล้าขึ้นอัตราค่าธรรมเนียม ไม่มีงบประมาณไปลงทุนในระบบจัดการขยะที่ต้นทาง หวังพึ่งการลงทุนของเอกชนเรื่องเตาเผาขยะที่ได้ไฟฟ้าโดยไม่ลงทุนในระบบคัดแยกที่ต้นทางและกลัวว่าจะมีขยะไม่เพียงพอในการส่งเข้าเตาเผาขยะ
- 6) อปท.ส่วนใหญ่ยังไม่มีระบบเก็บขนและจัดการขยะอาหาร ขยะอันตราย ขยะอิเล็กทรอนิกส์ ขากรถยนต์ ขยะก่อสร้าง ขยะติดเชื้ออย่างเป็นรูปธรรม เกิดการจัดการอย่างไม่ถูกต้อง ลักลอบทิ้งหรือเผาเศษชิ้นส่วน
- 7) ไม่มีกฎหมายเฉพาะสำหรับการป้องกันไม่ให้เกิดขยะตั้งแต่ขั้นตอนการออกแบบและการผลิต ตามวัฏจักรชีวิตผลิตภัณฑ์ที่ใช้หลักการสากล คือ หลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluter Pay Principle: PPP) และหลักการความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้นของผู้ผลิต (Extended Producer Responsibility: EPR)
- 8) อปท.ยังมีได้ออกข้อบัญญัติท้องถิ่นในการกำกับดูแลและจัดการกากของเสียที่เกิดขึ้นจากสถานประกอบการที่เคยเป็นโรงงานแต่ไม่จัดเป็นโรงงานตามพรบ.โรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562

1.3 เหตุใดรัฐจึงควรแทรกแซงในเรื่องนี้

- 1) โครงสร้างเชิงสถาบัน ไม่ว่าจะเป็นนโยบาย กฎ ระเบียบ เกณฑ์ ค่านิยม บรรทัดฐาน หรือข้อตกลง ถูกสร้างขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกในระบบเศรษฐกิจเชิงเส้น (Linear economy) ส่งผลให้กลไกเชิงสถาบันในปัจจุบันไม่รองรับและหลายครั้งก็สร้างอุปสรรคต่อการเกิดเศรษฐกิจหมุนเวียน แม้จะสามารถปรับปรุงกฎหมายได้แต่จะทำได้ในขอบเขตจำกัดเนื่องจากหลักคิดและองค์กรภายใต้กฎหมายยังเป็นองค์กรเดิม เช่นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะกำหนดอำนาจหน้าที่ให้กับองค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่จัดการขยะ ในขณะที่กฎหมายในต่างประเทศใช้มุมมองการจัดการทรัพยากรตลอดวัฏจักรชีวิตผลิตภัณฑ์และแนวคิด EPR เปลี่ยนหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดการผลิตภัณฑ์บางประเภทไปยังผู้ผลิต (รวมผู้นำเข้า) และผู้มีส่วนเกี่ยวกับในห่วงโซ่คุณค่าผลิตภัณฑ์ เพื่อช่วยจัดระบบเก็บรวบรวมไปรีไซเคิลและออกแบบผลิตภัณฑ์ให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

- 2) **หน่วยงานรัฐภายใต้กฎหมายปัจจุบันมีมุมมองและการตีความ CE แตกต่างกันและเป็นลักษณะต่างคนต่างทำในแต่ละกระทรวง** ขาดกลไกในเชิงนโยบายและองค์กรขับเคลื่อนเฉพาะที่สามารถบูรณาการการทำงานของกระทรวงที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการคลัง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและกระทรวงมหาดไทย กระทรวงการอุดมศึกษาฯ การมีกฎหมายใหม่สามารถทำให้เกิดกลไกการทำงานระหว่างกระทรวง มีเป้าหมายแผนการทำงานและตัวชี้วัดที่ชัดเจน ทำให้เกิดเอกภาพในการขับเคลื่อน CE ได้
- 3) **ร่างกฎหมายส่งเสริม CE จะทำให้มีเครื่องมือและมาตรการส่งเสริมเชิงรุกมากขึ้นทั้งในฝั่งผู้ผลิต/ผู้ประกอบการและผู้บริโภค** รวมทั้งการกำหนดกติกาที่เอื้อต่อการหมุนเวียนทรัพยากร ยกเครื่องกลไกกำกับดูแลอุตสาหกรรมการผลิตและการบำบัดกำจัดของเสียทั้งขยะชุมชนและขยะอุตสาหกรรมไม่ให้สร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (เทียบกับกรณีไม่มีกฎหมายเฉพาะ มาตรการส่งเสริมจะขึ้นอยู่กับนโยบายของกระทรวงที่เกี่ยวข้อง)

2. วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการแทรกแซง

2.1 ลดการใช้และลดการพึ่งพิงการนำเข้าทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะในกลุ่มแร่พื้นฐานและแร่โลหะหายาก

2.2 เพิ่มปริมาณการนำทรัพยากรจากผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่ใช้แล้วกลับมาใช้ซ้ำหรือแปรใช้ใหม่หรือใช้ประโยชน์อื่น ๆ

2.3 เพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจจากการประกอบกิจการและการผลิตสินค้าและบริการที่สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน เช่น การให้เช่าเสื้อผ้า/อุปกรณ์ช่าง บริการซ่อมแซมเสื้อผ้า/ของใช้แล้ว ธุรกิจเติมผลิตภัณฑ์ (refill) โรงงานที่ลงทุนในสินค้า remanufacturing โรงงานรีไซเคิล

2.4 ลดปริมาณผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่ใช้แล้วที่เข้าสู่กลุ่มที่จัดการอย่างไม่ถูกต้องซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนและสิ่งแวดล้อม

3. การแก้ปัญหาในปัจจุบัน

3.1 วิธีการแก้ปัญหาที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันคืออะไร

- 1) มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ BCG สาขาเศรษฐกิจหมุนเวียนภายใต้คณะกรรมการ BCG แต่กลไกคณะกรรมการชุดนี้เป็นเพียงคำสั่งนายกรัฐมนตรีและไม่มีอำนาจสั่งการหรือออกกฎหมายใดๆ

- 2) มีการจัดทำแผนปฏิบัติการเศรษฐกิจหมุนเวียนเสนอโดย สวทช. สอวช. และการจัดทำแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมไทยตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนของกระทรวงอุตสาหกรรมแต่ยังขาดการขับเคลื่อนงานเชิงบูรณาการ
- 3) มีการปรับปรุงกฎหมายบางส่วนและการออกมาตรฐานที่สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนแต่เป็นไปอย่างล่าช้าและยังขาดกฎหมายใหม่มารองรับแนวคิด CE และแนวคิดที่เกี่ยวข้อง อาทิ แนวคิดความรับผิดชอบต่อที่เพิ่มขึ้นของผู้ผลิต (Extended Producer Responsibility: EPR) หน้าที่ของประชาชนในการลดการสร้างขยะและคัดแยกขยะ ยังขาดกฎหมายที่เปิดให้ใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์มาช่วยปรับพฤติกรรมของผู้ผลิตและผู้บริโภค

3.2 ต่างประเทศแก้ปัญหาอย่างไร (ถ้ามี) และการดำเนินการดังกล่าวเหมาะสมกับสังคมไทยหรือไม่อย่างไร

ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกมีการปรับตัวเพื่อนำแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนมาประยุกต์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและประสบความสำเร็จในหลายประเทศ หากพิจารณาถึงองค์ประกอบความสำเร็จ พบว่า โดยหลักมาจากการกำหนดนโยบายและเป้าหมายที่ชัดเจน การผลักดันกฎหมายในประเทศที่เอื้อประโยชน์หรือรองรับต่อระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน การพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการดำเนินการและการพัฒนาการตลาดและการสร้างความตระหนักรู้แก่ประชาสังคม

ประเทศ/ กลุ่มประเทศ	เครื่องมือและมาตรการในการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน
สหภาพยุโรป	<ul style="list-style-type: none"> - CE Action Plan (2015) - European Strategy for Plastics in a Circular Economy (2018) - EU Green Deal (2019) -The Waste Framework Directive (1975, 2008) - Directive on the Reduction of the impact of certain plastic products on the environment (2020) -อยู่ระหว่างการยกร่างชุดกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน 3 ฉบับ ได้แก่ 1) Sustainable product initiative 2) Initiative on empowering consumers for the green transition 3) Initiative on the substantiation of environmental claims using product and organizational environmental footprint methods - อยู่ระหว่างการจัดทำร่างกฎระเบียบว่าด้วยการจัดการบรรจุภัณฑ์และ

ประเทศ/ กลุ่มประเทศ	เครื่องมือและมาตรการในการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน
	ขยะบรรจุภัณฑ์ (Regulation on Packaging and Packaging Waste) ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน
เยอรมนี	-The Circular Economy Initiative Deutschland (2019) - Circular Economy Roadmap for Germany (2020) -Waste Avoidance and Management Act (1986) -Closed Substance Cycle and Waste Management Act (1996)
ญี่ปุ่น	-Act on the Promotion of Effective Utilization of Resources (Act No. 48 of 1991) -Basic Act for Establishing a Sound Material-Cycle Society (Act No.110 of 2000) -Circular Economy Vision 2020
จีน	-Circular Economy Promotion Law (2008) -Circular Economy Development Strategy and the Recent Action Plan 2013 ประกาศใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนา CE และแผนปฏิบัติการ มุ่งเน้นการผลิตที่สะอาด นิคมอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เมืองนิเวศ โดยรัฐบาลกลางเป็นผู้ลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานและสร้างความร่วมมือจากภาคเอกชนและประชาชน -Action Plan for Plastic Control (2020 - 2025)

4. การรับฟังความคิดเห็น

ได้รับความเห็นจากผู้เกี่ยวข้องแล้ว

- ได้จัดประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2566 โดยมีผู้เข้าร่วมจากทุกภาคส่วนให้ข้อคิดเห็น ณ สถานที่จัดงาน จำนวนประมาณ 30 ท่านและผ่านระบบออนไลน์ ประมาณ 177 ท่าน

ได้นำผลการรับฟังความคิดเห็นมาประกอบการวิเคราะห์ผลกระทบแล้ว

5. ความสัมพันธ์หรือความใกล้เคียงกับกฎหมายอื่น

ร่างกฎหมายนี้มีความสัมพันธ์หรือใกล้เคียงกับกฎหมายอื่นหรือไม่ อย่างไร

พิจารณา พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 และกฎหมายลูกบท พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 และกฎหมายลูกบท

พระราชบัญญัติสองฉบับนี้มุ่งเน้น “มูลฝอย” ที่ได้มอบอำนาจหน้าที่ให้ราชการส่วนท้องถิ่นดำเนินการเก็บขนหรือกำจัดมูลฝอยซึ่งเป็นการจัดการของเสียที่ปลายทาง โดย อปท.เข้ามาจัดการเมื่อแหล่งกำเนิดนำของเสียออกมาทิ้งที่ถังขยะแล้ว ในขณะที่กฎหมายใหม่ใช้หลักการและแนวคิดจัดการขยะอย่างยั่งยืนไม่ให้เกิดผลกระทบเชิงลบตลอดวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์และกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของทุกภาคส่วนตั้งแต่ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้จัดจำหน่าย ผู้บริโภค ผู้รับจัดการของเสีย รวมทั้งหน่วยงานส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น เป็นการแก้ปัญหาที่ต้นทางอย่างแท้จริงคือตั้งแต่การออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่จะต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและความสามารถในการใช้ซ้ำ แปรใช้ใหม่หรือใช้ประโยชน์อื่น ช่วยลดปริมาณของเสียที่ไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้และกำหนดหน้าที่ให้ทุกภาคส่วนที่ได้ประโยชน์จากการผลิต จำหน่ายและบริโภคจะต้องมีส่วนร่วมในการส่งคืนผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์ใช้แล้วเข้าสู่ระบบการจัดการอย่างถูกต้อง ทำให้เกิดการหมุนเวียนทรัพยากรตามแนวทางของเศรษฐกิจหมุนเวียน

6. ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

6.1 กฎหมายนี้จำกัดสิทธิหรือเสรีภาพหรือก่อให้เกิดหน้าที่หรือภาระอะไรแก่ใครบ้าง

ผู้ได้รับผลกระทบ	หน้าที่/ภาระ
ผู้ผลิต ผู้นำเข้า	-ออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่ลดการใช้วัตถุดิบใหม่ และให้ความสำคัญการใช้งานวัสดุซ้ำ แปรใช้ใหม่ หรือการผลิตซ้ำ -จัดให้มีเครื่องหมาย ข้อความ ฉลากสิ่งแวดล้อม หรือการแสดงข้อมูลด้วยวิธีอื่นเพื่อใช้เป็นข้อมูลป่งชี้ในการเลือกซื้อสินค้า ผลิตภัณฑ์หรือบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
ผู้บริโภค	-เตรียมสภาพของเสียที่ตนครอบครองให้อื้อแก่การนำไปใช้ประโยชน์อื่น โดยให้ความสำคัญกับการใช้ประโยชน์ของเสียมากกว่าการกำจัดของเสีย -นำของเสียที่ผ่านคัดแยกแล้วไปไว้ในจุดรับคืนของเสีย เพื่อดำเนินการโดยผู้บำบัดหรือผู้กำจัด
ผู้เก็บรวบรวมและขนส่ง	-ขออนุญาตตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง -ทำสัญญากับผู้ผลิตหรือองค์กรที่รับผิดชอบ
ผู้รับบำบัด/กำจัด (โรงงานรีไซเคิลหรือใช้ประโยชน์อื่น)	-นำของเสียมาใช้ประโยชน์ก่อนเลือกวิธีการกำจัด -จัดการของเสียให้เป็นไปตามหลักวิชาการอนามัยสิ่งแวดล้อม และวิศวกรรมที่เกี่ยวข้อง และหลักการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	จัดให้มีการส่งเสริมและเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการ วัสดุหรือของเสียที่มีแหล่งกำเนิดในพื้นที่รับผิดชอบของตน และ

ผู้ได้รับผลกระทบ	หน้าที่/ภาระ
	จัดให้มีเครื่องมือ อุปกรณ์ และโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการจัดการขยะอินทรีย์ในระดับชุมชนตามที่เหมาะสม
หน่วยงานภาครัฐ	<p>- ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินการตามแผนแม่บทการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน</p> <p>- ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ประกอบกิจการทั้งในประเทศและต่างประเทศเข้ามาประกอบอุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจหมุนเวียนและกิจการที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการวิจัยและพัฒนา และการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม ตลอดจนให้มีการถ่ายทอดความรู้ความเชี่ยวชาญจากผู้ประกอบกิจการ สถาบันการศึกษาหรือสถาบันวิจัยที่มีศักยภาพสูงเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ</p> <p>- จัดสรรงบประมาณ จัดหาแหล่งเงินที่เหมาะสมและจำเป็น รวมถึงให้การสนับสนุนด้านอื่นเพื่อให้การดำเนินการของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องบรรลุวัตถุประสงค์ของการส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียน</p>

6.2 มีมาตรการป้องกัน แก้ไข คຸ້ມครองหรือเยียวยาให้แก่ผู้ได้รับผลกระทบตาม 6.1 อย่างไร

ภาระความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้นเป็นการนำต้นทุนสิ่งแวดล้อมที่ผู้ก่อให้เกิดของเสียเคยผลักให้เป็นภาระสิ่งแวดล้อมและสังคมเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของต้นทุนการผลิตและการบริโภคซึ่งทุกภาคส่วนต้องรับผิดชอบร่วมกัน มิได้เป็นภาระอันเกินควรและกระตุ้นให้ผู้ผลิตลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและส่งเสริมการนำทรัพยากรหมุนเวียนใช้ประโยชน์ใหม่ ส่วนผู้บริโภค หากมีการคัดแยกตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดสามารถได้รับสิ่งตอบแทนในรูปของเงินหรือของรางวัลจากการส่งคืนผลิตภัณฑ์ใช้แล้วหรือบรรจุภัณฑ์ใช้แล้วเข้าสู่ระบบการจัดการอย่างถูกต้อง

6.3 กฎหมายนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์แต่ประเทศ สังคมหรือประชาชนอย่างไร

6.3.1 ประโยชน์ต่อประเทศ

เศรษฐกิจหมุนเวียน มีเป้าประสงค์เพื่อขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจโลกให้สามารถเติบโตได้ในระยะยาว และมีศักยภาพที่จะช่วยให้เกิดการฟื้นฟูเศรษฐกิจพร้อมกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ ตลอดจนสนับสนุนการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมถึงผลกระทบอาจที่เกิดขึ้นตามมา

- 1) ลดการพึ่งพาการหาวัตถุดิบปฐมภูมิใหม่ๆ เนื่องจากมีการหมุนเวียนวัสดุให้อยู่ในวัฏจักรทั้งในท้องถิ่นและในเขตพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ ช่วยลดความผันผวนของราคาสินค้าซึ่งเป็นความเสี่ยง

หลักของธุรกิจที่ต้องพึ่งพาการนำเข้า และช่วยให้ระบบเศรษฐกิจสามารถฟื้นตัวทางเศรษฐกิจได้ดีขึ้น

- 2) ลดปัญหาด้านวัสดุและพลังงานที่มีอยู่อย่างจำกัดและส่งผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ และทำให้องค์กรสามารถขยายการเจริญเติบโตต่อไปยังตลาดที่เกิดขึ้นใหม่ นอกจากนี้ ภูมิศึกษาในสหภาพยุโรปยังชี้ให้เห็นว่ารูปแบบของการหมุนเวียนที่มากขึ้นจะมีแนวโน้มผลกระทบต่อการทำงานสุทธิที่เป็นบวก โดยแต่ละอุตสาหกรรมและภูมิภาคเกิดผลกระทบเชิงบวกในขอบเขตที่แตกต่างกัน
- 3) รักษาต้นทุนธรรมชาติและลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ หลักสำคัญของรูปแบบเศรษฐกิจหมุนเวียนคือการสร้างเงื่อนไขที่เอื้อต่อการรักษาและฟื้นฟูสารทางชีวภาพเพื่อสร้างต้นทุนธรรมชาติให้หมุนเวียนกลับมาใหม่ และยังคงช่วยลดผลกระทบเชิงลบจากภายนอก จากการศึกษาต่างๆ ชี้ให้เห็นว่าเศรษฐกิจหมุนเวียนส่งเสริมให้เกิดการลดก๊าซเรือนกระจกในภาพรวมเมื่อเทียบกับกรณีดำเนินธุรกิจตามปกติ

สวทช. (2563) ระบุว่า CE จะช่วยให้ประเทศบรรลุความตกลงปารีส (Paris Agreement) ในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก สร้างโอกาสสำหรับเศรษฐกิจใหม่สร้างรายได้และเพิ่มการจ้างงาน **คาดการณ์ว่าในปีพ.ศ. 2573 เศรษฐกิจหมุนเวียนจะช่วยสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจไม่น้อยกว่า 2 แสนล้านบาทหรือคิดเป็นสัดส่วนประมาณ 1% ของ GDP** (ข้อมูลมาจากประมาณการ อ้างอิงจากอัตราการเติบโตของเศรษฐกิจหมุนเวียนในสหภาพยุโรป)

6.3.2 ประโยชน์ระดับอุตสาหกรรม

- 1) ลดค่าใช้จ่าย ลดต้นทุนสุทธิของการผลิต การได้มาและการใช้ผลิตภัณฑ์หรือบริการรูปแบบต่างๆ เช่น การใช้ซ้ำ หรือการผลิตใหม่สามารถลดผลกระทบของวัสดุ พลังงาน หรือแรงงานได้ ในขณะที่ก่อให้เกิดการใช้งานใหม่ สำหรับทุกองค์กร การลดค่าใช้จ่ายสามารถทำได้ตั้งแต่ขั้นตอนการนำวัสดุเข้า (การจัดหาผลิตภัณฑ์ส่วนประกอบ และวัสดุที่มีราคาถูกกว่า) และองค์กรที่อยู่ในภาคการผลิตสามารถลดค่าใช้จ่ายในกระบวนการผลิตของตนเองได้ด้วย (ส่งมอบผลิตภัณฑ์ได้ในราคาที่ต่ำกว่า) จากการวิเคราะห์พบว่าสามารถลดค่าใช้จ่ายได้มากกว่าต้นทุนการดำเนินการที่เพิ่มขึ้น (เช่น การถอดประกอบชิ้นส่วน และการเปลี่ยนวัตถุดิบประสงค์การใช้งานผลิตภัณฑ์) ทำให้เกิดผลตอบแทนที่น่าดึงดูดใจในการลงทุนเริ่มแรก
- 2) สร้างนวัตกรรมและแหล่งรายได้ใหม่ การนำหลักการเศรษฐกิจหมุนเวียนมาใช้สามารถรวบรวมนวัตกรรมและการออกแบบแนวคิดใหม่ๆ ทำให้องค์กรสามารถสร้างแหล่งรายได้ใหม่เพิ่มขึ้น เช่น การเสนอรูปแบบการให้บริการใหม่ (การซ่อมแซม การเช่าซื้อ) การสร้างมูลค่าเพิ่มจากผลพลอยได้ (เช่น จากเศษอาหารเมื่อถูกแยกออกจากสิ่งอื่นๆ) หรือการเข้าถึงตลาดใหม่ของ

ผลิตภัณฑ์ก่อนใช้งาน หรือการผลิตใหม่ (เช่น ตลาดเกิดใหม่ ผู้ให้บริการประกันภัย) ทั้งนี้ แหล่งรายได้ใหม่ดังกล่าว อาจมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการหรือการลงทุนที่เพิ่มขึ้นจากเดิม จึงควรมีการประเมินประโยชน์โดยรวมสุทธิ และควรระบุความเสี่ยงของการเปลี่ยนแปลงสภาพตลาด เช่น ผลิตภัณฑ์ที่นำมาผลิตใหม่ (Remanufactured product) ในบางกรณีสามารถให้ส่วนต่างของกำไรดีกว่าผลิตภัณฑ์ใหม่ในช่วงราคาเดียวกัน

- 3) ปรับปรุงความสัมพันธ์กับลูกค้า องค์กรมีโอกาสที่จะสร้างปฏิสัมพันธ์กับลูกค้ามากขึ้น โดยจัดให้มีโครงการรับคืนและการปรับเปลี่ยนไปสู่รูปแบบการดำเนินธุรกิจที่ให้บริการมากขึ้น ซึ่งจะเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการรักษาลูกค้า ความภักดีต่อแบรนด์ของสินค้า และจำนวนเข้าเยี่ยมชมหน้าร้านหรือหน้าเว็บไซต์ รูปแบบการหมุนเวียนที่เพิ่มขึ้นสามารถปรับปรุงความสัมพันธ์กับลูกค้าและการทำให้ตราสินค้าเป็นที่รู้จักและยอมรับมากขึ้น ผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบโดยคำนึงถึงเศรษฐกิจหมุนเวียนนั้น จะมีอายุการใช้งานที่มากขึ้นและมีคุณภาพสูงขึ้น ในขณะที่รูปแบบบริการโดยคำนึงถึงเศรษฐกิจหมุนเวียนนั้นจะสามารถส่งมอบงานบริการที่สะดวกมากขึ้น (เช่นการบำรุงรักษาตามปกติ และกรณีที่เกิดการเสียหายฉุกเฉิน บุคคลที่สามจะเป็นคนจัดการ) อย่างไรก็ตาม ในระยะแรกของการนำไปสู่การปฏิบัติ องค์กรอาจต้องเผชิญกับความท้าทายในประเด็นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เคยชินของผู้บริโภค (เช่น การแยกผลิตภัณฑ์บางอย่างเพื่อส่งคืนผ่านโครงการรับคืนแบบมีสิ่งจูงใจ) รวมถึงการสร้างการรับรู้และยอมรับ (เช่น โครงการให้เข้าอาจถูกมองว่าเป็นการลดอิสระหรือแพงขึ้นในระยะยาว) ซึ่งต้องมีการประเมินตลาดที่เหมาะสมเพื่อให้สามารถสื่อสารและส่งเสริมการตลาดได้อย่างเพียงพอ รวมถึงสร้างประสบการณ์ที่ดีให้แก่ผู้ใช้งาน (เช่น เพื่อลดความรู้สึกซับซ้อนของรูปแบบการบริการแบบใหม่)
- 4) การฟื้นตัวทางเศรษฐกิจขององค์กรที่ดีขึ้นจากการลดการพึ่งพาการนำเข้าหรือจัดหาวัตถุดิบปฐมภูมิใหม่ๆ และความท้าทายอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น ความกดดันจากด้านอุปทานและราคาหรือความเสี่ยงทางการเมืองสังคม และสิ่งแวดล้อมในวงกว้าง

6.3.3 กรณีอุตสาหกรรมพลาสติก (อ้างอิง สวทช., 2563)

หากสามารถทำให้บรรลุเป้าหมายได้ นั่นคือ บรรลุภัณฑ์ ถุงพลาสติก PE และ PET ถูกแยกและหมุนเวียนเข้าระบบ 100% ในปีพ.ศ. 2573 ประโยชน์ที่จะได้รับ ได้แก่

- 1) หากรีไซเคิลพลาสติก PET และ PE ได้ 100% จะช่วยลดการใช้พลังงานเทียบเท่าน้ำมันเบนซิน 680 ล้านลิตร/ปี คิดเป็นมูลค่า 18,000 ล้านบาทต่อปี
- 2) ลดการใช้ทรัพยากรการผลิต เช่น น้ำ สารเคมี พลังงาน
- 3) ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก แก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมและขยะพลาสติกในทะเล
- 4) สร้างอาชีพและรายได้ให้กับชุมชน

6.3.4 กรณีอุตสาหกรรมเกษตรและอาหาร (อ้างอิง สวทช., 2563)

หากสามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมาย คือ 1) ลดการสูญเสียอาหาร (Food loss) ลงจาก 30% ในปัจจุบัน เป็น 10% ภายในปีพ.ศ. 2573 และ 2) ลดการเกิดขยะอาหาร (Food waste) ลงจากปัจจุบัน 50% ภายในปีพ.ศ. 2575 3) ลดการเผาภาคเกษตร 100% ภายในปีพ.ศ. 2565 ประโยชน์ที่จะได้รับ ได้แก่

- 1) หากนำไปอ้อยไปผลิตพลังงานชีวมวลสนับสนุนนโยบายโรงไฟฟ้าชุมชน คิดเป็นมูลค่าพลังงานที่จะผลิตได้ 24,000 ล้านบาท/ปี
- 2) ช่วยลดผลกระทบต่อสุขภาพอนามัย เศรษฐกิจและสังคมจากปัญหา PM2.5
- 3) ใช้ทรัพยากรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ลดขยะอาหารของโลก ลดการสูญเสียอาหารจากกระบวนการผลิตและห่วงโซ่อุปทาน
- 4) ลดก๊าซเรือนกระจก ช่วยบรรเทาปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

6.3.5 กรณีอุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้าง (อ้างอิง สวทช., 2563)

- 1) เกิดนวัตกรรมและเทคโนโลยีและรูปแบบการก่อสร้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- 2) ประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรเพิ่มขึ้น
- 3) ช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก แก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม
- 4) สร้างอาชีพและรายได้ให้กับชุมชน

6.3.6 กรณีอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์

อ้างอิงคณะกรรมการพาณิชย์และการอุตสาหกรรม วุฒิสภา (2565) รายงานการพิจารณาศึกษาเรื่องการพัฒนาและขับเคลื่อนการทำเหมืองในเมือง (Urban Mining) ประเทศไทยมีขยะอิเล็กทรอนิกส์เกิดขึ้นเฉลี่ย 450,000 ตันต่อปี กว่าร้อยละ 90 มาจากภาคครัวเรือน ประมาณ 420,000-430,000 ตันต่อปี ที่เป็นขยะอิเล็กทรอนิกส์จากภาคอุตสาหกรรม ประมาณ 16,000-20,000 ตันต่อปี หากประเทศไทยมีการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์อย่างถูกต้องนำเข้าสู่กระบวนการรีไซเคิลที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อแยกสกัดแร่โลหะและสารประกอบโลหะกลับมาใช้ประโยชน์เป็นวัตถุดิบให้แก่ภาคอุตสาหกรรม คาดว่า **ขยะอิเล็กทรอนิกส์ที่เกิดขึ้นในประเทศจะสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจในประเทศได้กว่า 30,000 ล้านบาทต่อปี** ในทางตรงกันข้าม หากไม่นำมาใช้ประโยชน์เป็นแหล่งทรัพยากรทดแทน การกำจัดขยะอิเล็กทรอนิกส์ด้วยการฝังกลบอย่างปลอดภัยหรือเผาทำลายในเตาเผาเฉพาะสำหรับของเสียอันตรายจะมีค่าใช้จ่ายในการกำจัดกว่า 2,000 ล้านบาทต่อปี (ไม่รวมค่าเก็บรวบรวมและขนส่ง) เป็นการสูญเสียโอกาสในการนำทรัพยากรหมุนเวียนกลับมาใช้ประโยชน์

6.3.7 ประโยชน์ต่อสังคมและประชาชน

- 1) ลดปริมาณขยะที่ต้องส่งไปกำจัด นำงบประมาณและพื้นที่ไปพัฒนาสังคมด้านอื่นๆ ได้มากขึ้น
- 2) สร้างอาชีพและรายได้ให้กับชุมชน
- 3) ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการคัดแยกวัสดุรีไซเคิล
- 4) สามารถนำขยะอาหารไปใช้ประโยชน์ เช่น ทำปุ๋ยหมัก เลี้ยงไส้เดือน แมลง BSF ลดรายจ่ายในครัวเรือน
- 5) อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี มีทรัพยากรธรรมชาติไว้ให้รุ่นลูกรุ่นหลาน

7. ความพร้อมและต้นทุนของรัฐในการปฏิบัติตามและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย

7.1 หน่วยงานผู้รับผิดชอบ

จะต้องมีการเตรียมความพร้อมต่อไปทั้งในส่วนกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและกระทรวงอุตสาหกรรม รวมทั้งการพัฒนาองค์กรเฉพาะ นั่นคือ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนซึ่งสามารถโยกย้ายข้าราชการและเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาอยู่ที่สำนักงานฯ นี้ได้

7.2 มีแนวทางและระยะเวลาเตรียมการในการปฏิบัติตามหรือบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างไรและมีการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่ออำนวยความสะดวกหรือลดขั้นตอนและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการหรือไม่

ในส่วนที่ต้องใช้เวลาเตรียมการ กฎหมายกำหนดให้ระยะเวลาเตรียมการ 1 ปี

7.3 มีแนวทางและระยะเวลาในการสร้างความเข้าใจให้แก่ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามและการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างไร

ร่างพระราชบัญญัติฯ จำเป็นต้องมีการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นและสร้างความเข้าใจแก่ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่น้อยกว่า 1 ปี

7.4 ต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายที่คาดว่าจะต้องใช้ในการปฏิบัติตามและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายในระยะ 3 ปีแรก

จะต้องมีการศึกษาประเมินต่อไป ในเบื้องต้น คาดการณ์สำนักงานฯ ต้องมีอัตรากำลังที่ต้องใช้ไม่น้อยกว่า 100 อัตราแต่นับการโยกย้ายจากหน่วยงานที่มีอยู่ เสนอใช้อัตรากำลังที่มีอยู่แล้ว 60 อัตรา อัตรากำลังที่ต้องเพิ่มขึ้น 40 อัตรา อาจเทียบเคียงได้กับสำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (สกพอ.)

8. ผลกระทบโดยรวมที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

8.1 ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ

การพัฒนาประเทศตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน จะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ทั้งในระดับประเทศและระดับธุรกิจ โดยในระดับภาพรวมของประเทศ จากการศึกษา ของ McKinsey & Company บริษัทที่ปรึกษาด้านการบริหารชั้นนำของโลก ระบุว่าระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนจะส่งผลให้มีการเติบโตทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น จากรายได้ที่เพิ่มขึ้นของกิจกรรมทางเศรษฐกิจในรูปแบบใหม่ๆ และ ต้นทุนการผลิตที่ลดลงจากการใช้งานวัสดุ/ปัจจัยการผลิตต่างๆ ได้นานขึ้น มีการนำวัสดุ มาใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การเพิ่มค่าตอบแทนของแรงงาน เป็นการเพิ่มรายได้ของภาค คริวเรือน และส่งผลให้มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ของประเทศสูงขึ้นได้

เชิงบวก

อ้างอิงข้อมูลจาก “แนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมไทยตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) ฉบับเสนอนายกรัฐมนตรี” โดยสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม (พฤศจิกายน 2563) หน้า 33 สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมได้ทดลองประเมินผลกระทบเชิงเศรษฐกิจของการพัฒนาตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนในกรณีของประเทศไทย ด้วยแบบจำลองทางเศรษฐมิติในรูปแบบสมการถดถอยเชิงซ้อน และใช้วิธีการประมาณค่าแบบกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Square: OLS) โดยใช้ข้อมูลปริมาณขยะ (ขยะมูลฝอยชุมชน) ที่ถูกนำมาใช้ประโยชน์ซึ่งเก็บรวบรวมโดยกรมควบคุมมลพิษ มาเป็นตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา เพื่อสะท้อนถึงโอกาสในการนำขยะมาใช้เป็นวัตถุดิบ/ปัจจัยการผลิตสำหรับภาคการผลิตของประเทศ พบว่า หากประเทศไทยมีการใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้นในปริมาณ 1 ล้านตัน จะส่งผลให้ GDP ของประเทศเพิ่มขึ้น 0.263 ล้านล้านบาท (หรือ 263,000 ล้านบาท) ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 2.63 ของมูลค่า GDP ของประเทศ [ณ ปี 2561 GDP ประเทศไทย (CVM) มีมูลค่าประมาณ 10 ล้านล้านบาท] ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาข้อมูลปริมาณขยะที่ถูกนำมาใช้ประโยชน์ในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา พบว่า ประเทศไทยมีการใช้ประโยชน์จากขยะเพิ่มขึ้นเฉลี่ยปีละ 0.41 ล้านตัน จึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ที่ผ่านมาก การใช้ประโยชน์จากขยะในประเทศไทยมีทิศทางที่เพิ่มขึ้นทุกปีเฉลี่ยปีละ 0.41 ล้านตัน ซึ่งเป็นข้อมูลหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นโอกาสที่ดีและมูลค่าทางเศรษฐกิจที่จะเกิดขึ้นจากการปรับตัวเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน หากภาคอุตสาหกรรมไทยเห็นความสำคัญและมองเห็นโอกาสทางธุรกิจที่เกิดจากการนำขยะมาใช้ประโยชน์ เพื่อเป็นปัจจัยการผลิต ผนวกกับการดำเนินนโยบายของภาครัฐที่เอื้ออำนวยต่อการนำขยะมาใช้ประโยชน์ จะทำให้มีการนำขยะมาใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้นได้ในปริมาณ 0.5 ล้านตัน/ปีจะก่อให้เกิดประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ โดยส่งผลให้มูลค่า GDP ของประเทศเพิ่มขึ้นประมาณ 0.13 ล้านล้านบาท หรือคิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 1.3 ของมูลค่า GDP ของประเทศ (คิดจากมูลค่า GDP (CVM) ของไทย ปี 2561) อย่างไรก็ตาม การประเมินผลกระทบข้างต้นเป็นเพียงการประมาณการจากข้อมูลที่มีอยู่ในเบื้องต้น จำเป็นต้องมีการศึกษาการประเมินผลกระทบจากการพัฒนาฯ ในเชิงลึกต่อไป

เชิงลบ

ราคาสินค้าอาจจะสูงขึ้นหากใช้กลไก EPR หรือเก็บภาษีเนื่องจากการคิดรวมต้นทุนสิ่งแวดล้อมและสังคมไว้ในสินค้าและบริการ อย่างไรก็ตาม การคิดรวมต้นทุนที่เดิมถูกผลักให้เป็นผลกระทบภายนอกจะช่วยให้คุณภาพสิ่งแวดล้อมดีขึ้นและสามารถรักษาทรัพยากรธรรมชาติไว้ให้ลูกหลานได้ใช้ประโยชน์ อีกทั้งอุตสาหกรรมที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจหมุนเวียนจะเติบโตขึ้น ช่วยเพิ่มการจ้างงานได้

8.2 ผลกระทบต่อสังคม

เชิงบวก

- ประชาชนจะได้รับประโยชน์ทั้งในด้านความพึงพอใจและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ด้านตัวเลือกในการบริโภคที่เพิ่มขึ้น และด้านสิ่งแวดล้อมที่ได้อาศัยอยู่ในสังคมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- ภาคธุรกิจ กระบวนการผลิตภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนจะช่วยลดต้นทุนและเพิ่มรายได้จากการใช้ทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และโอกาสการลงทุนในธุรกิจใหม่ เช่น ธุรกิจการให้บริการด้านการขนส่งและกระจายสินค้า ธุรกิจรีไซเคิลขยะคุณภาพสูง ธุรกิจ Biofuel ธุรกิจนวัตกรรม Sharing Platform และธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีเป็นต้น บริษัท/องค์กรหลายแห่งได้เริ่มนำแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนมาใช้และเห็นผลอย่างเป็นรูปธรรมจากการลดต้นทุน การเพิ่มรายได้มีความสามารถในการแข่งขัน เพิ่มขึ้น และมีประสิทธิภาพเชิงนิเวศสูงขึ้น ซึ่งมีส่วนช่วยลดการเกิดปัญหามลภาวะ ลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์/การปล่อยก๊าซเรือนกระจกและช่วยรักษาทรัพยากรธรรมชาติในภาพรวมด้วย

เชิงลบ

- แรงงานในธุรกิจและอุตสาหกรรมที่สวนทางกับแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนอาจได้รับผลกระทบ เช่น โรงงานผลิตพลาสติกหรือผลิตภัณฑ์แบบใช้ครั้งเดียวที่ไม่สามารถนำกลับมาประโยชน์ได้ อาจได้รับผลกระทบจากมาตรการลด ละ เลิกใช้ของภาครัฐ แต่จะมีการจ้างงานในอุตสาหกรรมที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจหมุนเวียนเพิ่มขึ้น

8.3 ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพ

เชิงบวก

- ช่วยรักษาทรัพยากรธรรมชาติ
- ลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์และก๊าซเรือนกระจกอื่นๆ

เชิงลบ

- การปนเปื้อนของไมโครพลาสติก สารเคมีและมลพิษต่างๆ ในระบบนิเวศหากไม่มีการป้องกันและควบคุมที่ดีพอจากแหล่งกำเนิดประเภทโรงงานรีไซเคิลและสถานประกอบการต่างๆ

8.4 ผลกระทบอื่นที่สำคัญ

-

ส่วนที่ 2

เหตุผลความจำเป็นในการใช้ระบบอนุญาต ระบบคณะกรรมการ การกำหนดโทษอาญาและการให้ เจ้าหน้าที่ของรัฐมีดุลพินิจ

9. เหตุผลความจำเป็นในการใช้ระบบอนุญาต

ร่างกฎหมายมิได้เสนอระบบอนุญาต

10. เหตุผลความจำเป็นในการใช้ระบบคณะกรรมการ

แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนมีความคาบเกี่ยวกับหลายกระทรวงและต้องอาศัยอำนาจสั่งการในระดับนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรี เพื่อให้การตัดสินใจเป็นไปอย่างรอบคอบ จึงจำเป็นต้องใช้ระบบคณะกรรมการ

11. เหตุผลความจำเป็นในการกำหนดโทษอาญา

โทษส่วนใหญ่เป็นโทษปรับทางพินัยซึ่งจะสั่งให้ผู้ถูกปรับชำระค่าปรับไม่เกินที่กฎหมายกำหนด ในขณะเดียวกัน ในร่างกฎหมาย ยังมีโทษจำคุก แต่ไม่ได้เน้นใช้กับกิจกรรม CE โดยตรง มาตรา 62 และมาตรา 64 เป็นเรื่องการคุ้มครองการใช้อำนาจรัฐ เมื่อรัฐมีอำนาจปกครอง คนต้องเชื่อในการใช้อำนาจรัฐ ต้องมีโทษอาญาสำหรับคนที่ไม่เชื่อฟังการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่

12. เหตุผลความจำเป็นในการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีดุลพินิจในการออกคำสั่งทางปกครองหรือ ดำเนินกิจการทางปกครอง

เพื่อให้เจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งการแล้วผู้รับคำสั่งต้องทำตามการ หากไม่ทำตามกฎหมายอาจมีการบังคับทางปกครองได้

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

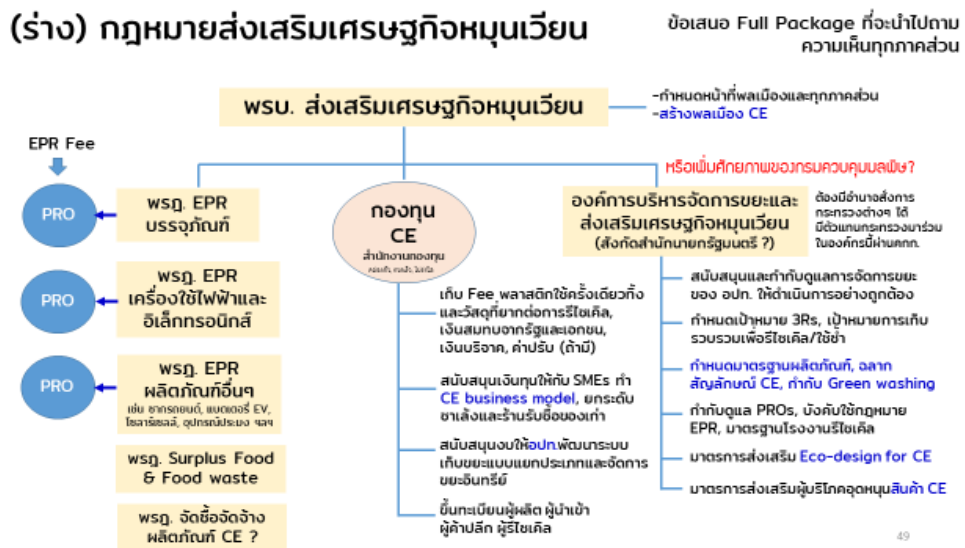
สรุปการสัมภาษณ์เชิงลึก

สรุปประเด็นสัมภาษณ์ครั้งที่ 1

วันพฤหัสบดีที่ 6 ตุลาคม 2566 เวลา 9.20 – 10.20 น. ผ่านระบบการประชุมทางอิเล็กทรอนิกส์ (Zoom Application)

ผู้ให้สัมภาษณ์ : อดีตผู้บริหารระดับสูง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อข้อเสนอการปฏิรูประบบบริหารจัดการขยะในภาพรวม (รูปที่ 1)

- เห็นด้วยในหลักการ ทั้งนี้เห็นว่าควรจัดตั้งกองทุนใหม่ ไม่เหมาะสมที่จะเป็นกองทุนสิ่งแวดล้อม เนื่องจากกองทุนสิ่งแวดล้อมค่อนข้างมีความเป็นระบบราชการ การบริหารจัดการเงินมีหลายขั้นตอนและละเอียด ดังนั้นจึงเสนอให้เขียน scenario วิเคราะห์กองทุนรูปแบบต่าง ๆ เป็นทางเลือก
- แนะนำให้ร่างกฎหมายใหญ่ (พ.ร.บ.) โดยเขียนหลักการให้ชัดเจน กรณีไม่ดำเนินการจะเกิดผลอย่างไร และยกตัวอย่างกรณีประเทศที่ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้ ควรออก พ.ร.บ. ก่อน จากนั้นค่อยออกกฎหมายลูกแล้วแยกประเภท ซึ่งไม่ควรเขียนเฉพาะเจาะจงเกินไป ควรให้ยืดหยุ่น
- เห็นด้วยกับ พ.ร.บ.ส่งเสริม CE โดยต้องหาหน่วยงานหลักหรือเจ้าภาพให้ได้ ซึ่ง ทส. อาจไม่เหมาะสม เพราะอาจเน้นเฉพาะกรณีของเสีย และองค์การมหาชนไม่เหมาะสมเช่นกันเพราะบังคับใช้กฎหมายไม่ได้ และทำหน้าที่เฉพาะอย่าง ดังนั้นหน่วยงานหลักต้องเป็นภาครัฐเท่านั้น

- ต้องหารือ สดก. เรื่องการใช้อำนาจของรัฐกับรัฐ หรือมาตรการเชิงงบประมาณ กรณี อปท. ไม่กำกับดูแลปัญหาขยะ น้ำเสีย จำเป็นต้องปรับกฎหมายแม่ หรือ EPA (แนะนำให้ศึกษาโครงสร้าง EPA) ใช้มาตรการทางงบประมาณ หาก อปท. ไม่ดำเนินการเองก็ต้องให้หน่วยงานกลางลงไปดำเนินการ โดยที่ อปท. จ่ายเงินค่าดำเนินการ (โครงสร้าง EPA คพ. มีข้อมูล) ทั้งนี้ หากพื้นที่มีปัญหา 3 ปีติดต่อกันจะสามารถบังคับได้หรือไม่ เช่น บังคับโดยหน่วยงาน (นิติบุคคล)

2. จากที่ร่างแผนปฏิบัติการจัดการขยะพลาสติก ระยะที่ 2 กำหนดเป้าหมายที่จะให้มีมาตรฐาน recycle content ภาคบังคับ ไม่น้อยกว่า 30% ภายในปี 2570 ท่านมีข้อคิดเห็นอย่างไร สามารถดำเนินการได้หรือไม่ หรือจะมี phasing อย่างไร เช่น เริ่มจาก non-food packaging ก่อนหรือเริ่มที่สัดส่วน 10% ก่อน

- อ้างถึงมาตรการที่ 1 การผลิตผลิตภัณฑ์พลาสติกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ในร่างแผนปฏิบัติการจัดการขยะพลาสติก ระยะที่ 2: มาตรฐานผลิตภัณฑ์ที่มีการใช้เม็ดพลาสติกรีไซเคิลไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 และหน่วยงานรับรองวัตถุดิบหรือผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมของพลาสติกรีไซเคิล (Post-Consumer Recycled: PCR)
- เสนอว่าควรนำ material flow มาพิจารณาว่าหลังจากประกาศกฎหมายแล้วเป็นอย่างไร เนื่องจากไม่มีระบบติดตาม และแม้ว่ากฎหมายจะมีการห้ามผลิตแต่ยังไม่มียกกฎหมายบังคับว่าห้ามใช้สารเคมีตัวใดบ้างอย่างไร (วัตถุดิบในการผลิต)
- ต้องพิจารณาจาก Material Flow Analysis (MFA) ตอนนี้ว่ามีพลาสติกรีไซเคิลอยู่ร้อยละเท่าใด และแผนฯ ไม่มีสภาพบังคับ ไม่มีระบบติดตาม เห็นว่าร้อยละ 30 ค่อนข้างสูง

3. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่ประเทศไทยควรมีกฎหมายการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ด้วยหลักการ EPR

- ข้อมูลเพิ่มเติม: กฎหมาย EPR จะกำหนดความรับผิดชอบของผู้ผลิตและผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์ที่มีการใช้บรรจุภัณฑ์ให้เป็นผู้รับผิดชอบหลักในการจัดระบบเก็บรวบรวมขยะบรรจุภัณฑ์ (5 ประเภทวัสดุ) เข้าสู่ระบบการรีไซเคิลหรือใช้ประโยชน์ต่างๆ โดยเปิดให้ผู้ผลิตสามารถรวมกลุ่มกันจัดตั้งองค์กรความรับผิดชอบของผู้ผลิต (Producer Responsibility Organization: PRO) (อ้างถึงข้อมูลประกอบการสัมภาษณ์และรูปที่ 2)
- เห็นด้วย ควรพิจารณาว่าจะจัดลำดับอย่างไร ออกแบบ ecosystem อย่างไร โดยศึกษาจากบทเรียนของต่างประเทศ ซึ่งการออกกฎหมายควรเป็นไปในทางส่งเสริมเป็นหลักมากกว่าบังคับ การจะมีภาคบังคับบางส่วนควรเป็นแบบ soft

4. กรณีบรรจุภัณฑ์บริการ (Service packaging) อาทิ ถุงพลาสติก ถ้วย จาน ชาม ฯลฯ ที่ใช้ที่ซูเปอร์มาร์เก็ต ร้านอาหาร ร้านกาแฟ (มิได้เป็นบรรจุภัณฑ์ที่มาจากโรงงานผู้ผลิตสินค้า ไม่มีเยื่อหุ้ม) ควรเป็นความรับผิดชอบของกลุ่มใด 1) ผู้ผลิตบรรจุภัณฑ์ 2) ผู้จัดจำหน่ายบรรจุภัณฑ์ หรือ 3) ผู้ผลิตวัสดุ (เช่น ผู้ผลิตเม็ดพลาสติก)

- ควรมีส่วนร่วมทุกส่วนตามแนวคิด circular economy แล้วลดต้นทุนความรับผิดชอบกันลงมา โดยเขียนบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบให้ชัดเจน บางส่วนส่งเสริมหรือให้งบประมาณ/ออกเงิน ทั้งนี้ เสนอให้เขียนวงจรความรับผิดชอบแต่ละส่วน
- เสนอให้เน้นการเก็บกลับคืนถุงพลาสติกก่อนเพราะการเก็บค่าธรรมเนียมจะติดปัญหาว่าเงินที่ได้ไปไหนต่อ
- เห็นด้วยกับแผนผังความรับผิดชอบที่คณะผู้วิจัยนำเสนอ และเห็นว่าความรับผิดชอบควรเป็นไปตามสัดส่วน ไม่ควรให้เกิด double counting

สรุปประเด็นสัมภาษณ์ครั้งที่ 2

วันศุกร์ ที่ 11 พฤศจิกายน 2022 เวลา 15.00-16.30 น. ณ ห้องประชุมชั้น 3 อาคารสถาบัน 2 สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 ผู้ให้สัมภาษณ์ : นักวิชาการอนามัยสิ่งแวดล้อม

1. ในภาพรวม ท่านมองเรื่องความเป็นไปได้ในการผลักดันกฎหมายนี้อย่างไร

- มีความเห็นว่ากฎหมายที่มีกองทุนมักถูกปิดตก เช่น พ.ร.บ.อากาศสะอาด และ พ.ร.บ.การจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์และซากผลิตภัณฑ์อื่น เพราะภาครัฐมองว่าเป็น “กฎหมายการเงิน” จึงไม่เอายกลงทุน ทำให้เป็นอุปสรรคในการผลักดันร่างกฎหมาย เสนอให้ผลักดันประเด็นการจัดการขยะก่อน
- ประเด็นการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ที่ถูกเสนอไป ซึ่งเกี่ยวข้องกับกฎหมายจัดการขยะของชุมชน เช่น พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ร.บ. การสาธารณสุข พ.ร.บ.รักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พบว่าการจัดการขยะที่ปลายทางเป็นหน้าที่ของท้องถิ่นทั้งหมด จึงอาจความซ้ำซ้อนในหน้าที่หรือต่างฝ่ายต่างดำเนินการจนไม่เกิดการบูรณาการ การประชุมอนุกรรมการในรัฐสภามีแนวคิดควรตั้งหน่วยงานจัดการขยะแห่งชาติโดยเฉพาะ และรวมการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนเข้าไว้ด้วย หากจะจัดทำ พ.ร.บ. ใหม่จำเป็นต้องทำเป็นกฎหมายใหญ่ โดยดึงเอาหมวดว่าด้วยการจัดการขยะ วิธีการจัดการแนวทางต่าง ๆ เข้ามาอยู่ภายใต้ พ.ร.บ.ส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นรายหมวดให้ชัดเจน
- กรมควบคุมมลพิษควรเข้ามาเป็นผู้ดูแลขยะชุมชนและขยะติดเชื้อ โดยการเพิ่มอำนาจให้เข้ามาบริหารจัดการ รวมถึงกำหนดหน้าที่ของส่วนกลาง ท้องถิ่น และการแยกขยะของชาวบ้าน รวมถึงหน้าที่ของผู้ผลิตให้มีความชัดเจน

- ตามพระราชบัญญัติใหม่ที่อยู่ในการพิจารณาของคณะอนุกรรมการขณะนี้ ได้ให้อำนาจผู้ออกกฎหมาย โดยการนำอำนาจหน้าที่ของพระราชบัญญัติที่เกี่ยวกับการจัดการขยะเข้ามาประยุกต์รวมกัน เป็นการวางนโยบายให้ชัดเจน รวมถึงได้มีการกำหนดโทษของท้องถิ่นในกรณีที่ไม่ดำเนินการจัดการขยะให้ถูกต้อง ด้วยการตัดงบประมาณ อีกทั้ง มีการกำหนดโทษของเอกชนที่ไม่ดำเนินการแยกขยะและไม่ชำระค่าธรรมเนียม
- ปัญหา คือ ท้องถิ่นมีอำนาจในการออกข้อบัญญัติตามหลักกระจายอำนาจ แต่ท้องถิ่นไม่ใช้อำนาจดังกล่าว ดังนั้น ควรออกแบบมาตรการจูงใจและบทกำหนดโทษให้ท้องถิ่น ทั้งนี้พระราชบัญญัติใหม่ที่อยู่ในการพิจารณาของอนุกรรมการนั้นไม่ค่อยเน้นเรื่องการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน แต่เน้นการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิตครอบคลุมตลอดทั้งชีวิตวงจรผลิตภัณฑ์ หรือ Extended Producer Responsibility (EPR) มากกว่า

2. จากการศึกษาปัญหาขยะที่เกิดขึ้น เช่น การค้าการส่งออกเข้ามากดดันให้ประเทศไทยออกแบบสินค้าให้สอดคล้องกับหลักการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนมากขึ้น รวมถึงปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ในส่วนนี้ท่านมองว่าประเทศไทยควรปฏิรูปโครงสร้างกฎหมายและกลไกสถาบันหรือไม่

- ควรปฏิรูปโครงสร้างกฎหมายและกลไกสถาบันอย่างยิ่ง โดยนำหลักการการจัดการขยะจากพระราชบัญญัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามารวบรวมเป็นกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน

3. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการมีกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน

- เห็นด้วย แต่ในทางปฏิบัติไม่มีข้อกำหนดหรือข้อตกลง (Protocol) ในการสื่อสารกับหลายกระทรวงแบบนอกรอบ ทั้งนี้ สังเกตได้ว่าแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG (BCG Economy Model) และเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) เป็นแนวคิดที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอาจยังไม่เข้าใจดีนัก

4. ร่างกฎหมายใหม่จะมีเครื่องมือและมาตรการส่งเสริมในเชิงรุกมากขึ้น ทั้งผู้ผลิต ผู้ประกอบการ และผู้บริโภค ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร

- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (สส.) ควรที่มีหน้าที่ในส่วนนี้ แต่ยังไม่ควรดึงกระทรวงอุตสาหกรรม (อก.) เข้ามาเกี่ยวข้อง เนื่องจาก อก. มีอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานอยู่แล้ว
- ในการจัดทำกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน หรือ CE ควรชี้ให้เห็นถึงปัญหาขยะให้ชัดเจนและควรชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของ CE ว่าหากไม่ทำจะเกิดผลเสียอย่างไร เช่น ภาวะโลกร้อน เกิดภูเขาขยะ และหากไม่บรรลุเป้าหมายลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสูงสุดภายในปี 2573 (การทำ Carbon Credit และ Carbon Neutrality เป็นต้น) อาจโดนคว่ำบาตรการส่งออกสินค้าจากยุโรป เป็นต้น

- ประเด็นการตั้งหน่วยงานใหม่อาจเป็นไปได้ยาก และการให้เป็นหน้าที่ สส. อาจไม่เหมาะสม เพราะหน่วยงานอาจไม่มีเชี่ยวชาญในส่วนงานนี้ อีกทั้ง สส. มีหน้าที่ดำเนินการในเรื่อง Climate change อยู่แล้ว ดังนั้น ควรเป็นการปฏิรูปกรมควบคุมมลพิษ (คพ.) โดยการตั้ง ‘สำนัก’ ใน คพ. ขึ้นมา
- ประเด็นการตั้งองค์การมหาชน โดยองค์การมหาชนจะต้องหาเงินทุนส่วนหนึ่งด้วยตนเอง (รัฐบาลไม่ได้สนับสนุนทั้งหมด) มีข้อจำกัด คือ อำนาจในการควบคุมท้องถิ่นค่อนข้างเป็นไปได้ยาก ประกอบกับท้องถิ่นอยู่ภายใต้กระทรวงมหาดไทย (มท.) จึงต้องระวังการล่วงเกินอำนาจข้ามกระทรวง
- มท. มีผลประโยชน์กับการจัดการและการเก็บขยะค่อนข้างมาก อย่างไรก็ตาม คณะวิจัยสามารถยื่นเสนอแนวคิดไปก่อนได้เพราะต้องมีการปรับเปลี่ยนอยู่แล้วในภายหลัง พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมฉบับใหม่ที่กำลังร่างนั้น มีความพยายามให้กรมควบคุมมลพิษเป็น EPA มีอำนาจในการกำหนดโทษ
- ควรตั้งงบประมาณเพื่อจัดสรรให้แต่ละท้องถิ่นอย่างเท่าเทียม ไม่ควรมีการทำแผนจังหวัด และควรมีหน่วยงานกลาง เช่น หน่วยงานภายใต้ พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เข้ามาทำหน้าที่ในส่วนนี้ เพื่อลดปัญหาการเมืองจากการที่ ครม. สามารถจัดสรรงบประมาณให้แต่ละจังหวัดได้อย่างอิสระ ไม่ตายตัว ทำให้ท้องถิ่นแต่ละพื้นที่ได้รับงบประมาณการจัดการขยะที่แตกต่างกัน

5. ท่านเห็นด้วยกับเรื่องการรวมศูนย์อำนาจหรือไม่

- เห็นด้วย หากมีการแบ่งหน้าที่ชัดเจนภายใต้พระราชบัญญัติกลาง และมีการกำหนดโทษไว้ชัดเจน หรืออาจมีการออกกฎกระทรวงบังคับใช้กับท้องถิ่นในทันที ให้ออกเทศบัญญัติ สร้างฐานข้อมูล และให้ท้องถิ่นมีอำนาจไม่เก็บขยะได้ในกรณีที่ประชาชนไม่ทำการคัดแยกขยะให้ถูกต้องหรือไม่จ่ายค่าธรรมเนียม
- ควรมีการหารือหรือกำหนดเป็นหลักการกลางให้ท้องถิ่นรับเอาไปปฏิบัติตาม หรือมีข้อยกเว้นเล็กน้อย ส่วนรายละเอียดจะอยู่ในกฎหมายลำดับรองอื่น ๆ
- กฎหมายใหม่ที่กำลังร่าง จะช่วยแก้ปัญหายุ่งยากที่ต้นทางให้เกิดขึ้นน้อยลงได้ กล่าวคือ จะเน้นการคัดแยกขยะเพื่อให้ขยะไปถึงปลายทาง (หลุมฝังกลบ) ลดลง และมีการเขียนหลักการนำขยะไปใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่น ขยะเปียกไปทำปุ๋ยหมัก รวมถึงการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี อย่งไรก็ดี มีข้อน่าสังเกตในทางปฏิบัติคือท้องถิ่นชอบนำขยะไปเข้าเตาเผามากกว่าเพราะมีเรื่องเงินทอง ดังนั้น อาจจะมีการเขียนในกฎหมายเพิ่มเติมไปว่า หากเป็นขยะที่สามารถรีไซเคิลได้ห้ามนำไปเผา เป็นต้น

6. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

- โดยเฉพาะบุคคลสำคัญ (Keyman) ของแต่ละพรรคการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญเพราะแต่ละพรรคจะมีคนรับผิดชอบประเด็นสิ่งแวดล้อมอยู่

- คณะอนุกรรมการให้ความสนใจทางเลือกในการปฏิรูปโครงสร้างกฎหมายและหน่วยงานแบบ Medium package ที่มีกฎหมายกลางวางระบบจัดการของเสีย มีหน่วยงานเฉพาะ แต่ไม่มีกองทุน โดยไม่ต้องเพิ่มหน่วยงานใหม่ แต่อาจเป็นสำนักงานภายใต้ คพ. และในส่วนของกฎหมาย EPR สามารถสนับสนุนให้ออกเป็นกฎหมายลูกได้

สรุปประเด็นสัมภาษณ์ครั้งที่ 3

วันอังคาร ที่ 15 พฤศจิกายน 2565 เวลา 15.00-16.30 น. ผ่านระบบการประชุมทางอิเล็กทรอนิกส์ (Zoom Application)

ผู้ให้สัมภาษณ์ : นักวิชาการเศรษฐกิจหมุนเวียนและคาร์บอน

1. ท่านมีความคิดอย่างไรต่อการร่างกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน

- ไม่เห็นด้วยกับการจัดตั้งหน่วยงานใหม่ เพราะจะเป็นการซ้ำซ้อนหน้าที่ เช่นเดียวกับคณะกรรมการหลาย ๆ คณะที่มีนายกลเป็นประธาน ซึ่งส่งต่อไปยังรองนายก
- เห็นด้วยกับการปรับกฎหมายใหม่ทั้งหมด แต่ต้องควบคู่ไปกับการให้ความรู้และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ควรมีการใช้ประโยชน์จากการวิจัยและพัฒนามาตรฐาน โดยกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน สามารถแก้ปัญหาต่อไปนี้ได้
 - 1) ทำให้กระทรวงมหาดไทยหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนรับผิดชอบหรือดูแลเรื่องนี้ โดยเฉพาะ ซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาจากการที่ประเทศไทยไม่มีระบบการจัดเก็บขยะที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงต้นทุนไม่สะท้อนราคาการจัดเก็บที่แท้จริง
 - 2) ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมรับผิดชอบตลอดห่วงโซ่อุปทาน เพราะปัจจุบันเป็นการมีส่วนร่วมแบบต่างฝ่ายต่างได้ประโยชน์จากการจัดการขยะ ดังนั้น ควรมีกฎหมายมากำกับดูแลกระบวนการจัดการขยะเพื่อให้ทุกฝ่ายได้รับประโยชน์
 - 3) เพื่อตอบโจทย์อุปสงค์อุปทาน จำเป็นต้องกระตุ้นให้มีการจัดการขยะให้ดีขึ้น ทำให้อุปทาน (Supply) มากขึ้น โดยไม่ต้องนำเข้าขยะจากต่างประเทศ ส่วนการส่งเสริมให้เกิดอุปสงค์ (Demand) สามารถประยุกต์จากมาตรการต่าง ๆ ของกฎหมายต่างประเทศได้
- เสนอให้การจัดการขยะเป็นการบูรณาการของทุกกระทรวงร่วมกัน โดยกฎหมายสามารถระบุบทบาทหน้าที่ให้แต่ละกระทรวงได้ รวมถึงกฎหมายควรเอื้อให้กระทรวงมหาดไทยจัดการขยะที่ต้นทางร่วมด้วย

- กฎหมายเยอรมันมีแนวคิดที่น่าสนใจ คือ ลำดับขั้นของการจัดการขยะ (Waste Hierarchy) เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) และหลักการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิต (Extended Producer Responsibility ; EPR) ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์คิดว่ากฎหมายดังกล่าวสามารถนำมาปรับให้เหมาะสมกับบริบทประเทศไทยได้
- ควรมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ควบคุม (Regulator) มีอำนาจลงโทษในกรณีท้องถิ่นจัดการขยะไม่ดี เพราะไม่มีธรรมเนียมปฏิบัติที่รัฐจะลงโทษรัฐ อีกทั้ง การลงโทษยังเป็นแค่การลงโทษเชิงอ้อม เช่น การตัดลดงบประมาณ บทลงโทษสามารถกำหนดไว้ภายใต้พระราชบัญญัติได้ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถออกกฎหมายรองรับการลงโทษได้ ซึ่งไม่จำเป็นต้องสร้างหน่วยงานใหม่ และมีความเห็นว่าการตั้งหน่วยงานใหม่อาจไม่ได้ผลในกรณีของประเทศไทย
- แนวคิดกองทุนเป็นแนวคิดที่ดี แต่อาจไม่เกิดกองทุน ตัวอย่างเช่น พ.ร.บ.การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่รัฐไม่ต้องการตั้งกองทุน แล้วบริหารโดยการเข้าไปใช้กองทุนจากหน่วยงานอื่น เช่น กองทุนสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ การใช้กองทุนสิ่งแวดล้อมอาจมีปัญหา เนื่องจากกองทุนสิ่งแวดล้อมเน้นภารกิจเกี่ยวกับหน่วยงานท้องถิ่น ดังนั้น หน่วยงานอื่นที่ต้องการใช้กองทุนในส่วนนี้อาจยื่นขอกองทุนยาก อีกทั้ง หากใช้กองทุนสิ่งแวดล้อม จำเป็นต้องแก้ พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ
- เสนอให้ออกแบบมาตรการจูงใจ (Incentive) ให้ CE สามารถมีอุปสงค์และอุปทานที่ดีโดยไม่ต้องใช้เงินรัฐเข้าไปบริหาร เช่น Green dot การระดมทุนจากเอกชน ประชาชนหรือต่างประเทศ และควรเน้นเรื่องการใช้ประโยชน์ทรัพยากรให้คุ้มค่าและจัดการขยะให้เป็นศูนย์

2. เราท่านคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับการนำกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน (CE) มาใช้ในการปลดล็อกกฎหมายเกี่ยวกับ rPET

- เห็นด้วย เพราะเป็นการจัดการตั้งแต่ต้นทาง และเป็นลดการกระจายของกฎหมายที่ไม่ได้มีแนวคิดในการจัดการของเสียตั้งแต่ต้นทาง หากพระราชบัญญัติมีการบังคับใช้เช่นเดียวกับประเทศเยอรมัน มาตรา 8 เรื่องการฟื้นฟูสภาพของเสียก็จะต้องทำตามคุณภาพที่ระบุไว้อย่างครอบคลุม แต่ในทางปฏิบัติ กระทรวงต่าง ๆ อาจมองว่าเป็นการสร้างภาระแก่เอกชน ดังนั้น การมีนโยบายระหว่างประเทศ (International policy) บางอย่างอาจส่งเสริมให้เกิด CE ได้

3. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรหากให้กฎหมายแม่วางรากฐานการออกกฎหมายลูก เช่น หากกระทรวงหรือหน่วยงานใดอยากจะออกกฎหมายลำดับรองเกี่ยวกับ EPR ก็สามารถใช้อำนาจผ่านพระราชบัญญัตินี้ได้ (เปรียบเทียบกับกรณีพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย)

- เห็นด้วย แต่ไม่เห็นด้วยในแง่ขององค์กรกลาง

4. กฎหมายควรมีหน่วยงานที่เข้ามากำกับติดตามหรือไม่ เช่น ในรูปแบบของคณะกรรมการ

- เสนอว่าอาจเป็นสำนักนายกรัฐมนตรี เพราะคณะกรรมการบริหารการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียนเศรษฐกิจสีเขียว. (Bio-Circular-Green Economy : BCG Model) เป็นคณะลอย ไม่มีเจ้าหน้าที่ แต่จะเห็นได้ว่าเลขาโดยตรง คือ อว. หากมองในแง่บทบาทการหมุนเวียนจะเป็นเรื่องของท้องถิ่นและ มท. จะเห็นว่ามีความหลายกระทรวงที่คาบเกี่ยว

5. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร หากเป็นมีหน่วยงาน (ไม่จำเป็นต้องจัดตั้งขึ้นใหม่) เข้าไปช่วยตรวจสอบเพื่อเสริมหน่วยงานเดิมที่มีอยู่

- ยังไม่สามารถหาข้อสรุปได้

6. ควรเพิ่มอำนาจให้ อว. หรือ สอวช. เพื่อให้เป็นหน่วยงานแกนนำในกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน

- มีความเห็นว่า อว. มีบทบาท 2 ทาง คือ หน่วยงานเป็นอุดมศึกษา และอีกทางหนึ่งเป็นหน่วยงานวิจัยและพัฒนา แต่ สอวช. เป็นระดับนโยบายของ อว. ซึ่งมีการออกนโยบาย BCG ของ CE อยู่และมีการศึกษา CE ออกมาแล้วเช่นกัน จึงเห็นว่าไม่น่าจะเป็น อว. ทั้งนี้ จุดที่ควรแก้ไข คือ มหาดไทย และควรมีการหารือร่วมกับกองทุนสิ่งแวดล้อมเพิ่มเติม

7. จากการศึกษากรณีต่างประเทศ พบว่ามีกลไกหลักๆ เช่น การกำหนดลำดับการจัดการของเสีย การให้อำนาจในการกำหนดแผนงานและนโยบาย การออกมาตรการจูงใจ การติดตาม และการทำข้อมูลพื้นฐาน นอกจากเครื่องมือเหล่านี้ ควรมีเครื่องมือใดเพิ่มอีกหรือไม่ ยกตัวอย่างเช่น การเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนขับเคลื่อนตลาดส่งเสริมเศรษฐกิจ

- พระราชบัญญัติต้องกำหนดหน้าที่ในการแยกขยะให้ถูกต้อง และในระหว่างนั้นควรเน้นเรื่องผลประโยชน์ของแต่ละบุคคลร่วมด้วย เพราะทั้งผู้ประกอบการรายใหญ่และ Informal sector ไม่ได้สนใจการแยกขยะ แต่มักจะจัดทำเป็น RDF มากกว่า ดังนั้น หน้าที่ตลอดห่วงโซ่อุปทาน (Supply chain) ต้องมีในพระราชบัญญัติให้ชัด เพื่อให้ทุกคนใช้ประโยชน์ทรัพยากรให้มากขึ้น ซึ่งจะสามารถส่งเสริมและทำให้เกิดการลดขยะในปลายทางได้ ซึ่ง EPR ก็จะได้ประโยชน์ในเรื่องบรรจภัณฑ์ การดูแลผลิตภัณฑ์ ตั้งแต่การใช้วัสดุภัณฑ์ไปจนถึงการออกแบบ เป็นต้น

8. กฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนควรมีการตั้งเป้าหมายในเรื่องการจัดการทรัพยากรอย่างไร ประสิทธิภาพหรือไม่

- เห็นด้วย เพราะกฎหมายจะประสบความสำเร็จได้ต้องมีการตั้งเป้าหมายที่ดี และเสนอให้เพิ่มเติมในส่วนของคุณลักษณะผนวกเข้าไปด้วยว่าจะสามารถตอบโจทย์เป้าหมายได้อย่างไร

สรุปประเด็นสำคัญครั้งที่ 4

วันพุธ ที่ 23 พฤศจิกายน 2565 เวลา 10.40-12.00 น. ผ่านระบบการประชุมทางอิเล็กทรอนิกส์ (Zoom Application)

ผู้ให้สัมภาษณ์ : ผู้แทนกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่

1. ท่านคิดว่า ประเทศไทยจำเป็นต้องมีการปฏิรูปโครงสร้างกฎหมายและกลไกเชิงสถาบันหรือไม่ (หากท่านคิดว่ายังไม่จำเป็น ท่านคิดว่ามีแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างไร)

- เห็นด้วยกับหลักการ CE แต่ไม่มั่นใจเกี่ยวกับการผลักดันกฎหมายใหม่ในระดับพระราชบัญญัติ เพราะอาจมีข้อโต้แย้งในเรื่องการปรับปรุงกฎหมายเดิมที่มีอยู่ จึงเสนอให้วิเคราะห์ช่องโหว่ของกฎหมายเดิม

2. คณะผู้วิจัยได้ประมวลแนวคิดและความจำเป็นที่จะต้องมีการร่างกฎหมายส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน ท่านเห็นด้วยหรือไม่หรือมีข้อเสนอแนะประการใด

- เห็นด้วยในหลักการ ควรออกกฎหมาย EPR และให้มีกองทุนที่ดำเนินการร่วม แต่มีข้อสังเกตว่าควรออกกฎหมายใหม่หรือไม่ สามารถปรับเปลี่ยนจากกฎหมายเดิมที่มีอยู่แล้วได้หรือไม่ กรณีบรรจุภัณฑ์พลาสติกเห็นว่าสามารถทำตาม EPR ได้ แต่เมื่อมองภาพรวม บรรจุภัณฑ์ประเภทอื่น ๆ อาจจะทำให้ลำบากในการนิยาม และในทางปฏิบัติต้องมีหน่วยงานที่ตรวจสอบว่าเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมหรือไม่
- เสนอให้วิเคราะห์ช่องว่างของกฎหมายเดิมว่าไม่สามารถใช้ได้และต้องออกกฎหมายใหม่ในแต่ละประเด็นให้ชัดเจน จากแผนภาพโครงสร้างกฎหมาย CE & EPR (หน้า 45) กังวลว่าหากออกกฎหมายใหม่มาแล้วจะมีข้อซักถามในประเด็นว่าเหตุใดจึงไม่แก้ไขจากกฎหมายเดิม

2. กฎหมาย CE จำเป็นต้องตั้งองค์กรใหม่หรือไม่ หรือควรใช้องค์กรที่มีอยู่แล้วเพิ่มอำนาจ

- เห็นด้วยกับการตั้งองค์กรใหม่
- เสนอกฎหมายกำหนดให้มีหน่วยงานกลางที่มีกลไกที่สามารถสั่งให้หน่วยงานอื่น ๆ ปฏิบัติตามข้อกำหนด ซึ่งหน่วยงานกลางไม่จำเป็นต้องเป็นองค์กรใหม่ ไม่ควรตั้งเป็นระดับกรม แต่อยู่ในรูปแบบคณะกรรมการ อันมีนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน มีอำนาจสั่งการเหนือกระทรวง
- ควรมีคณะกรรมการ เพราะเห็นว่าหน่วยงานระดับกรมและกระทรวงอาจไม่เห็นผล อีกแง่มุมหนึ่งควรเป็นหน่วยงานของแต่ละจังหวัด ให้คณะกรรมการที่มีอำนาจสั่งการหรือชี้ขาด

3. หน่วยงานกลางควรมีกองทุนหรือไม่

- จำเป็นต้องมีกองทุนใหม่ เช่น กองทุน CE ซึ่งต้องแยกกับกองทุนสิ่งแวดล้อม โดยให้รายรับมาจากค่าปรับ EPR เงินสนับสนุนของรัฐบาล เก็บค่าธรรมเนียมพลาสติกใช้ครั้งเดียวทิ้งหรือผลิตภัณฑ์ที่ยากต่อการกำจัดหรือรีไซเคิล กรณี PRO เห็นว่าอาจจะเหมาะสมในแง่ของบรรจุกฎหมาย ซึ่งอาจจะไม่เหมาะสมในกรณีผลิตภัณฑ์อื่น ๆ

4. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

- หน้าที่ของประชาชนในบทบาทผู้บริโภค
 - ควรลงรายละเอียดเพิ่มเติม เช่น ประชาชนมีหน้าที่คัดแยกขยะอินทรีย์ออกจากขยะประเภทอื่น แต่ละครั้วเรื่องมีถุงเฉพาะสำหรับขยะอินทรีย์ บรรจุกฎหมายที่ใช้แล้วต้องล้างให้สะอาดก่อนส่งกลับเข้าสู่ระบบ
 - เสนอให้ประยุกต์แนวทางจากโมเดลแบบญี่ปุ่น มีอาสาสมัครในชุมชนช่วยติดตาม ตรวจสอบ และรายงานการคัดแยกขยะของครัวเรือน แล้วรายงานไปที่เจ้าหน้าที่
- โรงงานหรือสถานประกอบการเพื่อบำบัด
 - เสนอให้มีการจัดการของเสียครัวเรือนเบื้องต้นโดยเฉพาะในชุมชนเมือง เช่น ลดรูปขยะ บดอัดขยะเป็นหลัก (Pretreatment) เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการขนส่งและบำบัด
 - อุปสรรค คือ ค่าขนส่งและกฎหมายผังเมือง จึงเสนอให้ปรับกฎหมายให้ใช้อำนาจเหนือกฎหมายผังเมืองทำให้ได้รับอนุญาตให้อยู่ในเขตที่ต้องการได้โดยไม่ก่อให้เกิดมลพิษหรือสร้างความรำคาญ ด้วยแนวคิดขยะถือเป็นทรัพยากร
- เสนอให้มีจังหวัดนำร่อง เพื่อเป็นต้นแบบในการบริหารจัดการขยะควบคู่กับการผลักดันกฎหมาย
- ควรปรับมาตรการนำเข้าส่งออก เช่น กรณีขยะอิเล็กทรอนิกส์จะเห็นว่าประเทศไทยเน้นส่งออก ซึ่งไม่ปฏิบัติตามแนวคิดการหมุนเวียนทรัพยากรที่แหล่งกำเนิดที่ควรเน้นให้เกิดการจัดการภายในประเทศเป็นลำดับแรก อีกทั้ง การส่งขยะข้ามแดนยังก่อให้เกิดต้นทุนทางสิ่งแวดล้อมอีกด้วย
- กฎระเบียบเดิมไม่เอื้อต่อการปรับเปลี่ยนวัตถุดิบในโรงงาน เช่น โรงงานที่ผ่าน EIA แล้วต่อมาต้องการปรับเปลี่ยนมาใช้วัตถุดิบรีไซเคิลในการผลิต แต่เมื่อดำเนินการสอบถามเพื่อขออนุญาตปรับเปลี่ยนกลับไม่ได้ความชัดเจนในกระบวนการที่ต้องดำเนินการขออนุญาต

สรุปประเด็นสัมภาษณ์ครั้งที่ 5

วันพุธ ที่ 23 พฤศจิกายน 2565 เวลา 15.30-17.00 น. ณ อาคารกรมควบคุมมลพิษ ชั้น 3 กระทรวง
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ผู้ให้สัมภาษณ์ : ผู้แทนกรมควบคุมมลพิษ

1. หากมีการปรับแก้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติให้มีแนวคิดส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน จะมีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด และจะสามารถย่นระยะเวลา 10 ปีได้มากน้อยเพียงใด

- ใน 5 ปีแรกควรเป็นการปรับโครงสร้างกฎหมายเดิมและเพิ่มกฎหมายใหม่บางอย่างที่สามารถตราขึ้นได้ง่ายและอาจมีการตั้งงบประมาณร่วมกัน โดยกำหนดให้ คพ. เป็นเจ้าภาพ แล สสส. เป็นหน่วยงานให้ความรู้และสร้างความตระหนักในการร่างกฎหมาย ควบคู่กับการผลักดันกฎหมายย่อย

2. คิดเห็นอย่างไรกับทางเลือกแบบ Full package และ Medium package

- เสนอให้เริ่มดำเนินการกับประเด็นที่สำคัญที่สุดและมีแนวโน้มที่จะสามารถดำเนินการได้มากที่สุด ผนวกไปกับการสร้างสังคม สร้างบริบทและองค์ความรู้ ไม่ควรลดทอนด้วยการเลือกอย่างใดอย่างหนึ่ง เพราะมันเป็นแผนขั้นตอนดำเนินการ (Road map) ของการขับเคลื่อน Full package

3. ควรใช้รูปแบบกองทุนสิ่งแวดล้อมหรือกองทุนแบบใด

- ควรใช้รูปแบบกองทุนสิ่งแวดล้อม เพราะการตั้งกองทุนใหม่นั้นค่อนข้างยาก โดยอาจเป็นกองทุนเดิม จนกว่า Full package เริ่มขับเคลื่อนแล้วค่อยปรับเปลี่ยนในภายหลัง ซึ่งต้องใช้การปฏิรูประบบ นอกจากนี้ ควรชี้ให้เห็นถึงผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบการจะได้คืนจากกองทุน CE เพื่อลดความขัดแย้งจากการเก็บค่าธรรมเนียมจากผู้ประกอบการ
- กองทุนที่น่าจะเป็นไปได้ที่สุด คือ กองทุนนิติบุคคล ที่สามารถบริหารเงินของตนเองได้
- ไม่แนะนำให้กำหนดโทษโดยการปลดตำแหน่งหรือพักงานท้องถิ่น แต่ควรใช้วิธีทางอ้อม เช่น หากท้องถิ่นไม่สามารถบริหารจัดการของเสียได้ ควรให้นิติบุคคลเป็นผู้จัดการแทน และท้องถิ่นจะไม่ได้รับเงินสนับสนุนจากทางกองทุน เป็นต้น
- กองทุนต้องไม่ใช่เงินของภาครัฐ เช่น กองทุนนิติบุคคล ที่กฎหมายจะกำหนดให้เอกชนนำส่งเงินเข้ากองทุน และการบริหารดำเนินโดยนิติบุคคล แต่ยังได้รับการตรวจสอบจากภาครัฐอยู่ ซึ่งวิธีนี้เป็นการสร้างแรงจูงใจ การใช้เงินมีความยืดหยุ่น รวมถึงไม่พึ่งพาเงินของรัฐ

4. กรณีที่จะเก็บจากผู้ผลิตหรือผู้จัดจำหน่าย เช่น วัสดุที่ยากต่อการรีไซเคิล (เช่น โฟม ท่อ PVC) กรมควบคุมมลพิษมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเก็บค่าธรรมเนียมและค่าจัดการผลิตภัณฑ์จากพลาสติกที่ไม่มีรีไซเคิลหรือไม่ อย่างไร (กฎหมาย EPR บรรจุภัณฑ์จะเน้นการเก็บค่าธรรมเนียมจากบรรจุภัณฑ์ของโรงงานที่มีรีไซเคิล)

- การเก็บค่าธรรมเนียมรูปแบบนี้เป็นการเก็บจากประชาชน ดังนั้น ควรออกแบบให้ดูว่าจะเก็บแบบไหน เพราะหากเป็นการเก็บค่าธรรมเนียมจากผู้ประกอบการรายใหญ่ ของเสียจำพวกซากรถยนต์และบรรจุภัณฑ์เหล่านี้มีมูลค่าในระดับรีไซเคิลใหม่ กล่าวคือ แม้จะต้องจ่ายค่าธรรมเนียม แต่ในอีกทางหนึ่งผู้ประกอบการสามารถนำของเสียเหล่านั้นมารีไซเคิลและนำมาใช้ใหม่ได้

5. ข้อกังวลหรือจุดอ่อนของกฎหมาย

- แรงต้านจากกระทรวงอื่น
- การก้าวล่วงอำนาจหน่วยงานที่จัดการของเสียปลายทาง
- การตั้งอำนาจเข้ามารวมในพระราชบัญญัติ
- การกำกับบังคับใช้กฎหมาย

6. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

- ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 77 กำหนดให้การจัดทำกฎหมายต้องวิเคราะห์ความจำเป็นให้ชัดเจน ดังนั้น คณะผู้วิจัยควรศึกษาข้อมูลเพิ่มเติม เช่น ข้อเท็จจริงจากภายนอก ความคิดของสังคมโลก ข้อมูลทางเศรษฐศาสตร์และการจ้างงาน นำเสนอเป็นตัวเลขให้พรรคการเมืองและภาคเอกชนซื้อแนวคิด
- ควรศึกษาเวลาเฉลี่ยในการพัฒนากฎหมายทั้งกรณีกฎหมายต่างประเทศและในอาเซียน กรมควบคุมมลพิษ (คพ.) เห็นว่าแนวทางกฎหมายที่คณะผู้วิจัยเสนอนั้นเป็นแนวทางที่ดีและถูกต้อง แต่ในทางปฏิบัติควรใช้ระยะเวลา 10 ปี โดยในระหว่างนั้นมีการสร้างความพร้อมให้สังคมและราชการ เว้นแต่จะสามารถใช้มุมมองทางการเมืองในการผลักดัน ซึ่งอาจจะเกิดได้ภายในระยะเวลา 5 ปี
- เสนอว่ากลไกใดที่สามารถดำเนินการได้ก่อน ควรดำเนินการทันที เช่น กฎหมายลูกหรือกลไกกฎหมายลูกบางอย่างที่สามารถแก้ไขได้ภายใน 2 - 3 ปี ซึ่งภาครัฐต้องขับเคลื่อนไปแต่ละภาคส่วน ทั้งเรื่องความรู้ ความพร้อม ระบบราชการ การมีต้นแบบ การปรับกฎหมายบางส่วน เป็นต้น
- เสนอว่าควรเริ่มที่ Full package ยกร่างกฎหมาย และในขณะเดียวกันต้องผลักดันสู่ระดับนโยบายให้ได้ โดยใช้ชุดคณะกรรมการ CE ของนายกรัฐมนตรีที่เห็นด้วยกับแนวคิดดังกล่าว สิ่งที่สำคัญที่สุดในระดับนโยบาย คือ การเห็นด้วยกับภาพใหญ่ของการมีกฎหมายนี้ เพราะ CE เป็นเรื่องเกี่ยวกับการปฏิรูป
- อว. เป็นหน่วยงานลักษณะของงานศึกษา จำเป็นต้องดึง คพ. เข้าไปร่วมมือตั้งแต่ต้น นอกจากนี้ ควรดึงกระทรวงด้านพาณิชย์และกระทรวงด้านเศรษฐกิจเข้ามาร่วมด้วย เช่น สำนักงานเศรษฐกิจ

อุตสาหกรรม (สคอ.) เพราะข้อเสนอจัดตั้งสำนักงาน ซึ่งเป็นเรื่องเศรษฐกิจ หากปราศจากการสนับสนุนจากกระทรวงทางด้านเศรษฐกิจ การส่งเสริมให้เกิดเศรษฐกิจหมุนเวียนก็อาจเกิดได้ยาก

- การดำเนินการเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน เช่น CE Address และการนำ CE Recycle เข้าในระบบ ควรสร้างผลลัพธ์แบบรูปธรรมหรือบอกได้ว่าสามารถช่วยบรรลุเป้าหมาย Net zero ได้ร้อยละเท่าใด
- ควรเตรียมการโน้มน้าว การวิ่งเต้น และเหตุผลสนับสนุน เพื่อลดแรงต้านจากกระทรวงอื่น การนำเสนอข้อมูลในเชิงตัวเลข เช่น เส้นทางการไหลเวียนของเสีย สามารถแปลงเป็นทรัพยากรได้ ควรชี้ให้เห็นปริมาณที่เกิดขึ้น ปริมาณวัตถุดิบตั้งต้นที่เข้ามาจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร เป็นต้น ทั้งนี้จำเป็นต้องโน้มน้าวกระทรวงด้านเศรษฐกิจ เพราะเป็นกระทรวงที่ได้รับประโยชน์จาก CE

สรุปประเด็นสัมภาษณ์ครั้งที่ 6

วันศุกร์ ที่ 25 พฤศจิกายน 2565 เวลา 10.00-11.30 น. ผ่านระบบการประชุมทางอิเล็กทรอนิกส์ (Zoom Application)

ผู้ให้สัมภาษณ์ : ผู้แทนสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

1. ท่านเห็นชอบในหลักการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนหรือไม่

- เห็นชอบในหลักการ แต่ไม่มั่นใจว่าจะสามารถเกิดขึ้นได้จริง เพราะมีประเด็นกองทุนเข้ามาเกี่ยวข้อง ยกตัวอย่างกรณีกองทุนอุตสาหกรรมที่คณะกรรมการพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งชาติ (กอกช.) เห็นว่าไม่ควรจัดตั้งกองทุนใหม่ เพราะอาจจะขัดกับพระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ หรือซ้ำซ้อนกับสิ่งที่มีอยู่แล้ว เลยอยากให้เล็งดูว่าจะแก้ไขตัวกฎหมายและกฎหมายลูกเดิมที่เกี่ยวข้อง มากกว่าการเสนอตั้งกองทุนใหม่ตาม พ.ร.บ. ใหม่ อยากให้แก้ที่กฎหมายที่แต่ละกระทรวงถืออยู่มากกว่า
- กฎหมายและหลักการ CE มีความจำเป็น เนื่องจากปัจจุบันยังเป็นภาคปฏิบัติ ขาดเรื่องหลักการ ทั้งยังเป็นภาคสมัครใจอยู่
- เห็นด้วยกับการผลักดันกฎหมาย EPR ก่อนโดยไม่ต้องลดทอน Full Package แล้วผลักดัน Full Package แบบคู่ขนานตามกระบวนการ จากนั้นเอา CE Full Package มาครอบที่หลัง

2. ท่านเห็นด้วยกับการตั้งหน่วยงานใหม่หรือไม่ หรือควรเพิ่มอำนาจเกี่ยวกับ CE ในกฎหมายเดิมที่มีอยู่

- ไม่เห็นด้วย ควรเสนอผ่านคณะกรรมการบริหารการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ-เศรษฐกิจหมุนเวียน-เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG Model) ให้ผลักดันต่อไป ทั้งนี้ เห็นว่ากลไกคณะกรรมการขับเคลื่อนที่ อว. เป็นเลขอายุ มีอนุกรรมการ CE และมีอนุกรรมการกฎหมายที่ดูแล

เรื่องนี้อยู่ด้วย ดังนั้น หากสามารถผ่านอนุกรรมการ CE ได้ก็มีสิทธิ์ที่จะผ่านไปจนถึงขั้นคณะกรรมการ BCG ทั้งนี้ คณะกรรมการ BCG เป็นคณะกรรมการระดับชาติ นายกรัฐมนตรีเป็นประธานและสามารถสั่งการกระทรวงที่เกี่ยวข้องได้ จุดอ่อน คือ BCG ขาดการนำเสนอในส่วน CE

- เสนอให้ศึกษากรณีคณะกรรมการพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งชาติ (กอกช.) สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (สศอ.) เนื่องจาก กอกช. เคยผลักดันให้ตั้งสำนักงานมาเป็นฝ่ายเลขานุการใหญ่และผลักดันให้ตั้งกองทุน แต่ผลักดันไม่สำเร็จ จึงให้หน่วยงานหนึ่งของ สศอ. มาเป็นเลขานุการแทน และในท้ายที่สุดไปเพิ่มอำนาจตามพระราชบัญญัติโรงงานแทน
- สำนักงานคณะกรรมการ ควรอยู่ภายใต้หน่วยงานที่เป็นกลาง คือ สำนักงานนายกรัฐมนตรี

ประเด็นเพิ่มเติมจากคณบดีวิจัย

- ช่องโหว่ของ Small Package
 - หากแก้กฎหมายเฉพาะ จะสามารถควบคุมได้เพียงภาคส่วนนั้น ๆ น่าจะไม่ครบวงจร CE และกฎกระทรวงอุตสาหกรรมสามารถควบคุมได้ว่าต้องใช้ทรัพยากรหรือเครื่องมือเครื่องจักรอย่างไร หากดำเนินการขัดกับเงื่อนไขก็อาจถูกเพิกถอนใบอนุญาตได้
 - การติดตามตรวจสอบไม่สามารถดำเนินการข้ามกระทรวง
- การปรับจากกฎหมายเดิมที่มีอยู่ คาดว่าจะไม่ครอบคลุม CE เช่น ถ้าจะปรับกฎหมายวัตถุอันตรายและกฎหมายอาชีวอนามัยปรับให้เข้ากับ CE อาจปรับได้ แต่ก็ครอบคลุมเฉพาะผู้ประกอบการและใจความสำคัญของกฎหมายอยู่ที่เรื่องความปลอดภัย แต่ไม่ได้ส่งเสริมความยั่งยืน ไม่ได้ส่งเสริมการสร้างตลาด CE และไม่ครอบคลุมถึงบทบาทของ อปท.
- กฎหมาย CE เพิ่มกรอบการใช้ดุลพินิจ/อำนาจของหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐ
- ด้าน Full Package เราสามารถทำให้องค์กรที่ตั้งขึ้นใหม่เชื่อมต่อและทำงานร่วมกับหน่วยงานเดิมที่มีอยู่แล้วโดยไม่หักล้างได้หรือไม่ หรือให้มีอำนาจทับอำนาจของหน่วยงานเดิมในบางเรื่องไปแล้ว เช่น การขออนุญาตตาม พ.ร.บ.โรงงาน ออกกฎหมายตาม พ.ร.บ.โรงงาน จะต้องมาขอความเห็นหน่วยงานหรือไม่ ดังนั้น จำเป็นต้องแจ้งใหม่หรือออกนโยบายเกี่ยวกับลำดับอำนาจ คาดว่าหน่วยงานหลายแห่งกังวลในส่วนนี้ว่าอำนาจตามกฎหมาย CE ไปทับซ้อนกับกฎหมายเดิมหรือไม่
- หากไม่แก้กฎหมายแต่ละฉบับโดยเลือก Full Package จึงจำเป็นต้องใช้ถ้อยคำในกฎหมาย CE ในลักษณะ “การใช้อำนาจตามกฎหมายลำดับรองทั้งปวง ต้องเอาเงื่อนไขตามกฎหมาย CE ไปคำนึงประกอบด้วย” หรือ “การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง จะต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐาน CE” เพื่อป้องกันไม่ให้กฎหมายใหม่มีอำนาจซ้อนทับกฎหมายเดิมของหน่วยงานที่มีอยู่แล้ว แต่ไปเพิ่มกรอบการใช้อำนาจมากกว่า

สรุปประเด็นสัมภาษณ์ครั้งที่ 7

วันพุธ ที่ 30 พฤศจิกายน 2565 เวลา 13.00-14.30 น. ผ่านระบบการประชุมทางอิเล็กทรอนิกส์ (Zoom Application)

ผู้ให้สัมภาษณ์ : ผู้แทนสำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.)

1. กฎหมาย CE จำเป็นต้องปฏิรูปหรือไม่ หรือหากไม่จำเป็น ท่านคิดว่ามีแนวทางการจัดการปัญหาขยะ และทรัพยากรอย่างไร

- การปฏิรูปต้องบูรณาการทั้งระบบ เนื่องจากส่วนใหญ่ผู้คนมุ่งเน้นการจัดการปัญหาปลายทาง คือ การจัดการขยะ ทั้งที่ควรจัดการที่ต้นทาง คือ การออกแบบหมุนเวียน ที่ค่อนข้างส่งผลกระทบต่อสูงและเป็น การแก้ไขในระดับห่วงโซ่คุณค่า
- ความจำเป็นที่ต้องมีร่างกฎหมาย CE เสนอว่าควรเริ่มจากการวิเคราะห์ระบบก่อน โดยการศึกษาว่า เศรษฐกิจหมุนเวียนควรอยู่ในระดับใด และต้องศึกษาจากกรณีต่างประเทศโดยไม่ลอกเลียนแบบ เพื่อ ศึกษาช่องว่างที่เกิดขึ้นว่าจะสามารถนำไปสู่เป้าหมายได้มากน้อยเพียงใด เพื่อออกแบบเครื่องมือที่ ถูกต้อง อันจะนำไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ และจำเป็นต้องวิเคราะห์การไหลเวียนการเงินของประเทศ เนื่องจากเศรษฐกิจท้องถิ่นภายในประเทศไม่แข็งแรง
- ยกตัวอย่าง กฎหมายของประเทศจีนนำหลักเศรษฐกิจหมุนเวียนมาผนวกกับเศรษฐกิจภายในประเทศ ทำให้เกิดความแข็งแกร่งในด้านการนำเข้าและส่งออก โดยใช้การจัดการทรัพยากรเป็นพื้นฐานในการ ทำให้เศรษฐกิจภายในประเทศแข็งแรง เมื่อเหลือใช้ค่อยส่งออก ลดการนำเข้า เป็นต้น (ไม่เน้นส่งออก)

2. เป้าหมาย CE ที่คิดว่าเหมาะสมกับประเทศไทยควรเป็นอย่างไร และควรจะมีจุดเด่นด้านใด

- ควรทำให้ไทยเป็นห่วงโซ่อุปทานสำคัญของโลก เนื่องจากภาคพลาสติกของไทยเติบโตมากในห่วงโซ่ มูลค่าโลก (Global Value Chains) ควรเน้นที่ ตลาดโลก เพราะประเทศไทยมีปิโตรเคมีด้านห่วงโซ่ มูลค่าของพลาสติกที่มีชื่อเสียงและมีระบบที่ครบครัน
- ควรเป็นห้องปฏิบัติการทดสอบวัสดุ เนื่องจากไทยสามารถขายการบริการได้ และ CE มักเป็นเป็นเรื่อง มาตรฐานและห้องปฏิบัติการ
- ควรยกระดับโครงสร้างพื้นฐานบางอย่าง และลดค่าใช้จ่ายบางอย่าง
- ควรทำการตลาดเพื่อศึกษาว่าประเทศไทยมีศักยภาพด้านใดบ้าง เช่น ห่วงโซ่มูลค่า การให้บริการผ่าน โครงสร้างพื้นฐาน
- ข้อควรระวัง คือ การเน้นเรื่องขยะและทรัพยากรเพียงอย่างเดียวโดยไม่เน้นเรื่องการบริการที่มีความ จำเป็นนอกเหนือขยะนั้น อาจทำให้นักกฎหมายติดอยู่ที่เรื่องขยะ

3. เป็นไปได้หรือไม่ที่ CE จะไม่ติดข้อจำกัดด้านท้องถิ่น แต่สามารถเดินไปในมิติอื่นได้ และกฎหมาย CE ควรเพิ่มเติมอะไรหรือไม่ และในแง่มุมใด

- สิ่งแรกที่ต้องเน้น คือ เป้าหมาย เช่น เป้าหมายคือผู้ประกอบการและผู้ประกอบการ ส่วนภาครัฐเป็นผู้อำนวยความสะดวกและการกำหนดมาตรฐาน ซึ่งอาจใช้หน่วยงานเดิมที่มีอยู่แล้ว
- ด้านผู้ประกอบการจะต้องดำเนินการ 3 สิ่ง คือ 1) ทำโมเดลธุรกิจขึ้นใหม่ เช่น การเปลี่ยนโมเดลธุรกิจเป็นการให้เช่าหรือแพลตฟอร์มใหม่ ๆ 2) วัฏจักรทรัพยากรหรือวัสดุแบบใหม่ และ 3) วัตถุดิบตั้งต้น (Feed stock) เป็นในด้าน EPR
- ด้านผู้ประกอบการ สามารถแบ่งได้ 3 รูปแบบ คือ 1) นักลงทุน เช่น การซื้อหุ้นบริษัทที่เคลมว่าเป็น CE หรือบริษัทที่รักษามาตรฐานบางอย่างได้ จะได้เงินอุดหนุนจากภาครัฐ

4. การบังคับให้มี Recycle content ควรเป็นกฎหมายใหม่มากกว่าหรือไม่ สามารถนำมาไว้ใน CE ได้หรือไม่

- มาตรฐานในส่วนนี้ หากไม่ได้ขึ้นอยู่กับเรื่องความปลอดภัย อาจขยายไปได้ไกลกว่าเรื่องการรีไซเคิล เช่น การประกอบ การถอดแยก กล่าวคือ ควรมีกฎหมายใหม่ที่เปลี่ยนกระบวนการทัศน์เข้าไป ทั้งนี้ เสนอให้กฎหมายเน้นเรื่องโครงสร้างพื้นฐาน และควรเน้นเรื่อง Hard Inf.
- ควรพิจารณากฎหมายอื่นนอกจาก CE ร่วมด้วย
- CE ควรมีในมุมมองในการจัดทำกฎหมายใหม่โดยมองเป็นระบบ ยกตัวอย่างกรณีต่างประเทศ เช่น การรีไซเคิลเดิมออกและตั้งระบบใหม่
- โรงงานรีไซเคิลต้องทำให้ระบบการคัดแยกแข็งแรง ซึ่งหากระบบนี้แข็งแรงจะทำให้การแลกเปลี่ยนของเสีย/วัสดุเหลือใช้ซึ่งกันและกัน (Waste Symbiosis) และการขนส่งสินค้าคืนสู่ผู้ขายและรีไซเคิล (Reverse Logistic and Recycle) ขึ้นเองเพราะระบบการคัดแยกครอบคลุมเรื่อง Recycle และ Upcycling ซึ่งกฎหมายที่เข้ามาเกี่ยวในที่นี่น่าจะเป็นกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Green processing) ซึ่งท้ายที่สุดจะมีการออกตัวชีวิต เพราะปัจจุบันสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) ได้ทำการจำแนกผู้ประกอบการ CE/BCG เพื่อกำหนดและเพื่อที่จะเข้าถึงเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำของธนาคารเอกชน และการเข้าถึงตราสารหนี้สีเขียว (Green bonds) (ESG) เป็นต้น ซึ่งไม่ใช่ การลงทะเบียน แต่มีระบบที่ใช้วัดเพื่อยืนยันตัวตน

5. สามารถใช้กองทุนสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) ได้หรือไม่

- ทุนในที่นี้จะใช้ได้กับผู้ประกอบการที่เป็น SMEs เท่านั้น ถ้าหากผู้ประกอบการที่ไม่ได้ลงทะเบียนเป็น SMEs ก็จะไม่สามารถใช้เงินจากกองทุนนี้ได้

6. มาตรฐานระบบจัดการเศรษฐกิจหมุนเวียน สำหรับองค์กร (CEMS) คาดว่าจะได้มาตรฐานทุกองค์กรหรือไม่ หรือมีบุคคลที่ 3 หรือหน่วยงานให้การรับรอง

- ระบบยังเป็นระบบประเมินตนเอง (Self-Assessment) ซึ่งยังไม่ได้เข้ากับกับ SMEs

7. เรื่อง CE Solution platform หมายถึงอะไร

- หมายถึงระบบเซโก้ (Creating Business Through Circular Design: CIRCO) ซึ่งจะทำให้เอกชนมีแนวคิดในการพัฒนาธุรกิจได้ ซึ่งมีหลายเครื่องมือ เช่น กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ (กพร.) มีการออกแบบหมุนเวียน (Circular design) ที่สำรองจ่ายให้ก่อนเป็นเวลา 4 เดือน โดยเข้าไปตรวจสอบว่าวัสดุเหลือใช้ (Material waste) มีลักษณะอย่างไร อะไรสามารถเปลี่ยนวัสดุมาใช้ใหม่ได้ ทำการประเมินวัฏจักรชีวิตของผลิตภัณฑ์ (LCA) และการวิเคราะห์การไหลของวัสดุ (MFA) เป็นต้น กล่าวคือ การทำ Circular design จะเน้นไปที่การประชุมเชิงปฏิบัติการหรือการอบรมแบบเข้มในระยะเวลาสั้น ๆ (Workshop) เพื่อดูห่วงโซ่มูลค่าระหว่างเครือข่ายในภาคส่วนเดียวกันว่าจะสามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบ (Reshape) ธุรกิจอย่างไร

8. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

- 1) ควรมองภาพใหญ่ของประเทศให้ชัดเจน
- 2) ควรเป็นประโยชน์ร่วมที่สัมพันธ์กันระหว่างเป้าสิ่งแวดล้อมและผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (GDP)
- 3) การสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

สรุปประเด็นสัมภาษณ์ครั้งที่ 8

วันพุธ ที่ 7 ธันวาคม 2565 เวลา 10.00 - 11.30 น. ผ่านระบบการประชุมทางอิเล็กทรอนิกส์ (Zoom Application)

ผู้ให้สัมภาษณ์ : ผู้แทนสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (FTI)

1. ท่านเห็นด้วยกับหลักการ CE หรือไม่

- เห็นด้วย แต่ไม่มั่นใจว่าจะเกิดขึ้นได้จริง ทั้งนี้ ในสภาและคณะทำงานที่ทำงานด้วยปัจจุบันมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าควรมีกฎหมายแบบประเทศญี่ปุ่น มีกฎหมายแม่และกฎหมายลูก
- ข้อกังวลของผู้ประกอบการและบุคคลที่มีอิทธิพลโดยรวมต่อกลุ่มหรือองค์กรของภาคอุตสาหกรรม คือ โครงสร้างระบบกฎหมายและการปกครองของไทยกับญี่ปุ่นต่างกัน จึงเสนอให้วิเคราะห์เปรียบเทียบโครงสร้างของไทยที่ต่างกับต่างประเทศ รวมถึง

2. หน่วยงานกลางที่กำกับดูแลตามกฎหมาย CE โดยเฉพาะควรอยู่ในรูปแบบใด

- ควรอยู่ที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทส.) หรือตามโมเดลสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) นอกจากนี้ กรณีที่ออกกฎหมาย CE ใหม่ หน่วยงานที่กำกับดูแลควรเป็น ทส. มากกว่า คพ. หรือตั้งกรมใหม่ภายใน ทส.
- ปัญหากรณีที่หน่วยงานอื่นอาจไม่ยอมผนวกกับหน่วยงานของ ทส. สามารถปรับได้จากภายใน ทส. ก่อน จากนั้นค่อยรวมกลุ่มของการส่งเสริม จัดกลุ่มภารกิจหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. หน่วยงานกลางตามกฎหมาย CE ควรมีขอบเขตอำนาจหน้าที่อย่างไร

- เป็นองค์กรอิสระระดับประเทศที่มีอำนาจในการสั่งการ ซึ่งโครงสร้างองค์กรที่จะมาดูแลเรื่องนี้ ในสภามองไว้สามแบบ คือ (1) เป็นองค์กรระดับประเทศ (2) เป็นอิสระ/บริหารจัดการโดยเอกชน และ (3) มีอำนาจในการสั่งการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการได้จริง แต่ไม่จำเป็นต้องมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการใดๆ นอกจากนี้ อีกทางเลือก คือ การเพิ่มหน้าที่ของ อปท. ในการบังคับใช้อำนาจตามกฎหมายเดิมของตน
- กำหนดในพระราชบัญญัติ CE ว่ากฎหมายอื่นต้องไม่ขัดกับพระราชบัญญัตินี้ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือผู้มีอำนาจหน้าที่ให้ปฏิบัติหน้าที่โดยสอดคล้องกับพระราชบัญญัตินี้ หรือถ้าขัดแย้ง ต้องให้พระราชบัญญัตินี้มีผลเหนือกว่า

4. ควรมีกองทุน CE โดยเฉพาะหรือไม่

- ควรมีกองทุนเฉพาะ โดยให้เอกชนมีส่วนในการบริหารจัดการ
- เอกชนไม่เห็นด้วยกับกองทุนภายใต้การกำกับของรัฐ แต่การให้เอกชนรวมตัวกันดำเนินการเอง โดยไม่นำเงินเข้ากองทุนเป็น PRO หรือรูปแบบผสม และให้ PRO เป็นคนบริหารจัดการและไปขึ้นทะเบียนกับคณะกรรมการ แต่คณะกรรมการไม่สามารถกำกับการบริหารจัดการกองทุนของเอกชนได้ รวมถึงควรออกแบบให้เอกชนเข้ามามีบทบาทบริหาร หากจะขึ้นโครง พ.ร.บ. CE ควรออกแบบรูปแบบของคณะกรรมการ CE องค์กรประกอบและรูปแบบของกองทุนให้บริหารโดยเอกชนได้ที่ไม่ใช่โดยรัฐ

5. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

- เสนอให้พระราชบัญญัติมีแนวทางในเชิงสนับสนุนและเท่าทันเทคโนโลยี
- ภาคเอกชนต้องการกฎหมายแบบส่งเสริม เพื่อให้เกิดการลงทุนหรือการเอากลับมาใช้

สรุปประเด็นสัมภาษณ์ครั้งที่ 9

วันศุกร์ที่ 9 ธันวาคม 2565 เวลา 11.00 - 12.30 น. ผ่านระบบการประชุมทางอิเล็กทรอนิกส์ (Zoom Application)

ผู้ให้สัมภาษณ์ : นักวิชาการกฎหมายสิ่งแวดล้อม

1. ควรมีกฎหมาย CE ใหม่หรือไม่

- เป็นการดีหากมีกฎหมายใหม่
- โดยทฤษฎีแล้วสามารถใช้กฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันได้ เนื่องจากรัฐธรรมนูญ มาตรา 50 และพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ มาตรา 56 ระบุไว้แล้วว่าให้รัฐมีภารกิจต้องดูแลสิ่งแวดล้อม อีกทั้ง โครงสร้างกฎหมายเท่าที่มีอยู่ไม่ได้แย้ แต่กลไกบางตัวไม่เท่าทันเหตุการณ์ปัจจุบันและสร้างปัญหา เช่น

1) ไม่มีมาตรการจริงจัง

การให้สัมปทานการจัดการขยะที่ไม่มีจุดใจที่จะตอบสนองกับการจัดการขยะรูปแบบใหม่หรือความท้าทายทางสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น

2) ยังไม่ปรากฏว่ารัฐส่งเสริมสิ่งใดกับประชาชน

3) ระบบสัมปทานไม่ตอบโจทย์กับเป้าหมายและภารกิจจัดการขยะ

ระบบสัมปทานเดิมเป็นแนวทางจัดการขยะที่ปลายทาง ซึ่งไม่ใช่เศรษฐกิจหมุนเวียน ทั้งนี้ ในทางกฎหมายมหาชน หากระบบสัมปทานไม่ตอบโจทย์ รัฐสามารถยกเลิกได้ (หลักความเปลี่ยนแปลงของบริการสาธารณะ) แต่ปัญหาคือไม่มีใครกล้าตัดสินใจว่าเป้าหมายของสัญญาเปลี่ยนไปแล้ว

4) มุมมองเกี่ยวกับขยะแตกต่างกัน

ปัจจุบันการจัดการขยะอยู่ในอำนาจของ มท. ซึ่งรูปแบบและความสามารถของ มท. เป็นรูปแบบเฉพาะ แต่หากมองว่าขยะเป็นเรื่องสิ่งแวดล้อม จะต้องเป็นเรื่องของ ทส. หรือ คพ. ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่าเห็นเหตุผลมากกว่า เพราะ พ.ร.บ. ส่งเสริมฯ เป็นกฎหมายตั้งต้น ได้รับมอบหมายอำนาจไปให้กฎหมายเฉพาะ แต่หากพิจารณาในโครงสร้างทั้งหมด กรม. ให้ มท. ดูแลเรื่องการจัดการขยะ แต่ยังไม่ครอบคลุมมิติสิ่งแวดล้อมทั้งหมด และเมื่อพิจารณา อปท. ส่วนใหญ่ มักพบปัญหาคล้าย ๆ กัน คือ (1) ไม่มีความสามารถ และ (2) ไม่มีงบประมาณ แต่กฎหมายของกระจายให้ อปท. ทุกแห่งดำเนินการหมด

- หากไม่มีกฎหมายใหม่ เสนอให้การสัมปทานหรือจัดซื้อจัดจ้าง ต้องมีเงื่อนไขในทางสิ่งแวดล้อมให้เข้ามาบีบคั้นมากขึ้น
- จะปิดที่ตันทางอย่างไรเพื่อเป็นการต่อรองแนวตั้ง (vertical bargain) ระหว่างรัฐบาลและนักธุรกิจที่อยู่นอกแดนกฎหมาย แต่อาจเป็นอุปสรรคของการทำกฎหมาย CE
- ความเป็นนิติบุคคลของรัฐทำให้เกิดช่องว่าง

- เกิดปัญหาการทำงานแบบแยกส่วน จากคำพิพากษาศาลปกครองปี 2540 ที่ตัดสินว่าทุกส่วนราชการเป็นนิติบุคคล มีกรอบอำนาจหน้าที่ของตัวเอง หากไม่มีระบุอำนาจไว้อย่างชัดเจนจะเกิดความเสี่ยงและเกิดช่องว่างที่หน่วยงานสามารถไม่ดำเนินการได้เพราะไม่มีอำนาจ
- ในมุมมองตรงข้าม เมื่อหน่วยงานมีกฎหมายเฉพาะอยู่แล้ว สามารถใส่แนวคิดในมิติสิ่งแวดล้อมลงไปในการใช้อำนาจได้ ทำให้ CE อาจจะเป็นเรื่องนอกรอบอำนาจของหน่วยงานรัฐได้ ทั้ง ๆ ที่โดยทฤษฎีเรื่องสิ่งแวดล้อมไม่ควรเป็นเรื่องนอกรอบ แต่ควรรวมเข้าไปในกรอบ
- ครม. ไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีผลให้หน่วยงานไม่มีพันธะเรื่องสิ่งแวดล้อม ให้หน่วยงานต้องดำเนินการเรื่องต่าง ๆ เท่าที่ควร

2. เห็นด้วยกับการสร้างหน่วยงานกลางเพื่อกำกับดูแล CE โดยเฉพาะหรือไม่

- เห็นด้วย แต่ต้องมีอำนาจหลักกลางหน่วยงานอื่นได้ โดยควรอยู่ที่สำนักงานรัฐมนตรี เพราะมีอำนาจสั่งการและบูรณาการ ทั้งนี้ ไม่สนับสนุนให้หน่วยงานที่ออกกฎหมายและผู้เสนอเป็นบุคคลเดียวกันในเรื่องการจัดการขยะ
- การรักษาการตามพระราชบัญญัติสามารถรักษาการได้หลายกระทรวง เห็นว่าการจัดการของเสียประเภทต่าง ๆ อาจจะเขียนกฎหมายให้กระทรวงใดกระทรวงหนึ่งรับผิดชอบ และมอบอำนาจให้รัฐมนตรีให้สามารถช่วยในทางเทคนิคและนโยบาย
- ต้องมีคู่มือแนวทางหรือเกณฑ์ทางเทคนิคจากส่วนกลางก่อนจะอนุมัติโดยผู้ควบคุมแต่ละด้าน ดังนั้น ท้องถิ่นจึงจะดำเนินการได้
- ควรเขียนกฎหมายให้ข้ามสาขา (cross sectoral) และรวมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคน เพื่อให้หน่วยงานของรัฐมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของตนที่สามารถตอบสนองกับเรื่องสิ่งแวดล้อม โดยส่วนราชการต้องชัดเจนในการนำเรื่องสิ่งแวดล้อมไปบรรจุในแผนงานหรือยุทธศาสตร์ และจะดำเนินการอย่างไร ซึ่งผู้ออกกฎหมายมีบัญญัติทั่วไป ระบุว่าภารกิจเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นภารกิจของหน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงาน ทำนองเดียวกับมาตรา 5 ของ Convention on Biological Diversity (CBD) ที่กำหนดเรื่อง Cooperation ไว้ว่า “Each Contracting Party shall, as far as possible and as appropriate, cooperate with other Contracting Parties, directly or, where appropriate, through competent international organizations, in respect of areas beyond national jurisdiction and on other matters of mutual interest, for the conservation and sustainable use of biological diversity.”
- กลไกนี้อาจมาพร้อมกับการรีวิหรือปรับตัวในช่วงเปลี่ยนผ่าน แต่ต้องบังคับให้รัฐทบทวน
- บทบาทของส่วนกลางต่อ อปท.

- ควรมุ่งเน้นที่รัฐส่วนกลาง เช่น นำ KPI มาพิจารณาร่วมหรือเป้าหมายระดับกระทรวงที่เกี่ยวข้อง และต้องมีเป้าหมายในการมอบอำนาจให้ท้องถิ่นที่ดีกว่านี้
- ถ้าให้ อปท. รับผิดชอบค่าใช้จ่ายจากการเข้าไปดำเนินการแทนของส่วนกลาง ต้องทำให้ อปท. มีงบ
- ภารกิจในกฎหมาย CE แยกกันดำเนินการไม่ได้ ควรเขียนกฎหมายกำหนดเป้าหมายหรือหน้าที่ร่วมกัน ต้องคำนึงถึงทรัพยากรตามพื้นที่ และ อปท. มีหลายระดับ
- ต้องวางแผนสำหรับช่วงเปลี่ยนผ่านสำหรับการถ่ายโอนหรือเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

3. เห็นด้วยกับกองทุน CE หรือไม่ และกองทุนควรเป็นรูปแบบใด

- ควรโอนถ่ายกองทุนสิ่งแวดล้อมมาเป็นกองทุน CE เพราะคาดว่ากระทรวงการคลังไม่สนับสนุนให้มีกองทุนใหม่ อีกทั้ง ปัจจุบันกองทุนนี้ไม่มีใครใช้ และวิธีการใช้เงินค่อนข้างยาก
- กฎหมาย CE ควรมอบอำนาจของสิ่งที่มีอยู่เดิมให้ตอบโจทย์กับการจัดการปัญหาได้มากขึ้น อีกทั้งตัวกองทุนสามารถความยั่งยืนได้โดยไม่ต้องพึ่งพาแหล่งใด
- เป้าหมายกองทุนสิ่งแวดล้อมมีเรื่อง “การจัดการของเสีย” หรือ “การดูแลสิ่งแวดล้อม” อยู่แล้ว ถ้าเอามารวมแล้วกองทุน CE ดำเนินการในขอบเขตที่กว้างกว่า ขยายวัตถุประสงค์ได้กว้างกว่า หน่วยงานที่ดูแลไม่ใช่ราชการที่ยึดกฎหมายตรงตัวทุกสายลักษณะอักษร การโอนมาน่าจะดีที่สุด
- กองทุน CE ที่เสนอน่าจะอยู่รอดได้โดยรัฐไม่ต้องกำกับดูแลมาก นอกจากส่งเสริมเป็นครั้งคราว ทราบแหล่งที่มาของงบประมาณ และไม่กระทบบัญชีเดิม

4. เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์

- ต้องเก็บภาษีกับผลิตภัณฑ์ที่เป็นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ โดยภาษีที่เก็บมาต้องกลับคืนสู่สิ่งแวดล้อม
- กำหนดการค้าสมัยใหม่ (modern trade) กับภาคธุรกิจ เสนอให้เก็บภาษีจากภาคส่วนที่มีส่วนช่วยจัดการกับขยะเศษอาหารโดยตรงก่อน
- ต้นทุนทางสิ่งแวดล้อม
ควรนำต้นทุนทางสิ่งแวดล้อม ไปคำนวณรวมเป็นต้นทุนทางเศรษฐกิจ ต่อไปควรมีภาษีเรื่องนี้อย่างชัดเจนและเก็บให้สอดคล้องกับค่าใช้จ่ายด้านสิ่งแวดล้อม
- มาตรการจูงใจจากมากไปน้อย
หน่วยงานใดพร้อมเปลี่ยนก่อนได้สิทธิประโยชน์มากกว่า แต่ต้องทำความเข้าใจกับกระทรวงการคลัง
- การลดหย่อนภาษี
การแยกขยะที่ต้นทางควรนำไปลดหย่อนภาษีของรายได้ส่วนบุคคลเป็นอีกทางเลือก
- การวิจัยและพัฒนา (R&D)

นวัตกรรมที่มาจากช่วยเหลือของเสียจะต้องระบุให้ชัดว่าองค์กรจะได้รับประโยชน์หรือ สิทธิพิเศษทางภาษี ตามกฎหมายใด รวมถึงควรส่งเสริม SMEs

- มาตรการนำเข้า-ส่งออก

กรณีต่าง ๆ ในพระราชบัญญัติ CE หากมีการนำเข้ามาจากต่างประเทศต้องเก็บภาษี กำหนดเป้าหมาย โดยต้องกำหนดเป็นกฎหมายไม่ใช่นโยบาย จะทำให้ทิศทางตลาดหันมาหาผลิตภัณฑ์ภายในประเทศที่ถูกลงกว่า

- พนักงานเก็บขยะหรือคนเก็บขยะสาธารณะ (Public scavenger) ช่วยลดค่าใช้จ่ายของภาครัฐในด้าน การดูแลรักษาความสะอาดได้ค่อนข้างมาก
- อปท. ควรได้ทราบถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการดำเนินการตามกฎหมาย CE

ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม

1. ให้รัฐเป็นผู้ออกกฎหมาย ส่วนการจัดการขยะให้แบ่งเป็นส่วน (Privatized) เหมือนสาธารณูปโภคอื่น

- การทำสัญญาระหว่าง อปท. กับเอกชนในการสัมปทานระยะยาว ส่งผลให้ขาดการกระตุ้นให้เกิดความเปลี่ยนแปลง ถือเป็นอุปสรรคต่อคนหรือองค์กรที่อยากเข้ามาในธุรกิจนี้
- ขั้นตอนการจัดการทรัพยากร (ก่อนที่วัสดุจะเป็นขยะ) ต้นแบบต้องเปิดโอกาสให้ผู้บริโภคเลือกได้ว่าจะไปขายให้ที่ใด

2. ขยะไม่เท่ากับ waste

- ต้องสะท้อนให้เห็นในกฎหมายว่าขยะเป็นผลิตภัณฑ์หรือทรัพยากร เพื่อการสร้างกระบวนการทัศน์ใหม่ของการจัดการขยะ จะได้กลั่นกรองไม่ให้ waste เข้าระบบทั้งหมด เมื่อขยะเป็นผลิตภัณฑ์จะเกิดนวัตกรรมในการเทรตและเกิดตลาดขึ้น

3. ช่วงเปลี่ยนผ่าน

- แนวคิดหรือกฎหมาย EPR ที่สามารถแยกขยะออกไปจัดการจะมีผลต่อสัมปทานเดิม ซึ่งองค์กร EPR ใหม่ต้องไม่ละเมิดสิทธิคนได้สัมปทาน และ EPR จะเกิดไม่ได้หากขยะยังมีเจ้าของ
- การแยกขยะออกจากครัวเรือน ควรมีเหตุผลรองรับว่าทำไมถึงไปเอาขยะที่แต่เดิม กทม. เป็นคนเก็บมาได้

สรุปประเด็นสัมภาษณ์ครั้งที่ 10

วันพุธ ที่ 28 ธันวาคม 2565 เวลา 14.30 - 16.00 น. ณ ห้องประชุมชั้น 2 อาคารสถาบัน 2
สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้ให้สัมภาษณ์ : นักวิชาการด้านการกระจายอำนาจ

1. ควรมีกฎหมาย CE ใหม่หรือไม่

- เห็นด้วยว่ากฎหมายนี้มีความจำเป็น ควรยกระดับขึ้นมา เพราะกฎหมายในการจัดการขยะที่มีอยู่ในขณะนี้มีการจัดกระจายไปอยู่ตามหน่วยงานต่าง ๆ
- ในแง่กฎหมายหรือในหลักการออกแบบกฎหมาย กฎหมาย CE ควรมีลักษณะคล้าย ๆ กฎหมายการกระจายอำนาจที่ออกแบบมาเพื่อให้สามารถแทรกแซงกฎหมายอื่นได้
- หากแนวคิดของกฎหมายออกมาคล้าย ๆ พ.ร.บ.ทรัพยากรน้ำ หรือ พ.ร.บ.คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ เห็นว่าตอบโจทย์ในแง่ของการเป็นกลไกระดับรัฐบาล เพราะหากขึ้นกับสำนักนายกรัฐมนตรี นายก/รองนายกจะต้องเป็นประธาน ซึ่งพบว่าตอนนี้มีกรรมการอยู่หลายชุด
- หากมองว่าการออกกฎหมาย CE เป็นการจัดสรรทรัพยากรสาธารณะและมีความสำคัญในเชิงคุณภาพชีวิตประชาชน ควรออกแบบให้เกิดองค์กรแบบ กสทช. น่าจะเหมาะสมกว่า โดยสามารถขึ้นไปอยู่เป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ

2. ควรตั้งองค์กรกำกับดูแล CE ใหม่ขึ้นโดยเฉพาะเลยหรือไม่

- ควร แต่ควรเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญมากกว่าฝ่ายบริหาร ซึ่งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ จะสามารถแทรกแซงฝ่ายบริหารได้ กำกับดูแลได้ แทรกแซงผู้ประกอบการได้ อาจจะไปถึงผู้คัดแยกขยะด้วย ถ้าหน่วยงานของรัฐไม่ทำก็ตรวจสอบได้ (ทั้งทางปฏิบัติและทางการเมือง) น่าจะตอบโจทย์กว่าการตั้งคณะกรรมการในสำนักนายกรัฐมนตรี

3. หากการผลักดันให้เป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญไม่สำเร็จ กฎหมาย CE เป็นแบบธรรมดา จะก่อให้เกิดภาพที่ไม่พึงประสงค์อย่างไร

- มีลักษณะคล้าย ๆ คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ คณะอนุกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ หากจะผลักดันกฎหมายต้องกดดันนายกรัฐมนตรีแต่ละสมัยเพื่อให้ตระหนักถึงเรื่องดังกล่าวและจำเป็นต้องมีความสามารถในการตั้งดูหรือซักจูงทางการเมืองที่มากพอที่จะเข้าไปเพิ่มแรงกดดันให้เกิดการขับเคลื่อนในกระทรวง
- กรณีต้องการให้กฎหมายมีผลอ่อน ๆ แนะนำให้ออกแบบคล้ายกฎหมายกระจายอำนาจ ซึ่งเป็นกลไกที่สามารถไปแทรกแซงกฎหมายหลักและสามารถบีบให้ดำเนินการได้บ้าง

- เสนอให้นำร่างกฎหมายปี 2540 และงานเขียนเกี่ยวกับกฎหมายกระจายอำนาจของ อ.สมคิด ในวิชาการในทางนิติศาสตร์มาศึกษา ซึ่งมีแนวคิด คือ ตั้งคณะกรรมการบริหาร การกำหนดกลไกให้แทรกแซงกฎหมายที่ใหญ่กว่าได้ หน่วยงานที่รับผิดชอบภารกิจ รวมถึงการตั้งเป้าเรื่องการจัดสรรงบประมาณ
 - การนำเรื่อง CE เข้าไปในรัฐธรรมนูญอาจง่ายกว่าการออก พ.ร.บ. เนื่องจากกำลังจะมีการปรับแก้รัฐธรรมนูญ และ CE เพื่อให้เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ สามารถดำเนินการคู่ขนานกับการรณรงค์และการเสนอร่างกฎหมาย (พ.ร.บ.) จากนั้นจะกลายเป็น พ.ร.บ. ประกอบรัฐธรรมนูญ
 - ในทางเทคนิคจำเป็นต้องตั้งเกณฑ์กลางในบางอย่างเพื่อระบุให้ทำหรือดำเนินการ มีทุนสมทบให้
4. เห็นด้วยกับกองทุน CE หรือไม่ และกองทุนควรเป็นรูปแบบใด
- องค์กรระดับรัฐธรรมนูญมีกองทุนได้ มีมาตรการเชิงรัฐธรรมนูญ มีทุนสมทบให้โครงการ แต่ต้องไม่แทรกแซงการจัดซื้อจัดจ้างของท้องถิ่น

สรุปประเด็นสัมภาษณ์ครั้งที่ 11

วันศุกร์ ที่ 13 มกราคม 2566 เวลา 15.15 - 16.45 น..

ผู้ให้สัมภาษณ์ : ผู้แทนสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1. ควรมีกฎหมาย CE ใหม่หรือไม่

- อาจไม่จำเป็นเพราะมีกฎหมายเดิมอยู่แล้ว

2. เห็นด้วยกับกองทุน CE หรือไม่ และกองทุนควรเป็นรูปแบบใด

- จำเป็นต้องมีกองทุน โดยต้องมีอำนาจมาก อาจกฎหมายการเงินการคลังมาจำกัดการใช้เงินและมีข้อจำกัดในเรื่องการหารายได้
- ใช้กองทุนสิ่งแวดล้อมได้ โดยเฉพาะในแง่ส่งเสริม แต่ต้องไปสร้างแหล่งเงินทุนหรือช่องทางการใช้เงินเพื่อ CE เพิ่ม รายได้มาจากที่โอเวอร์โหลด (surcharged) มา หรือค่าปรับ

3. เห็นด้วยกับการสร้างหน่วยงานกลางเพื่อกำกับดูแล CE โดยเฉพาะหรือไม่

- ควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเริ่มดำเนินการก่อน การปฏิรูปกฎหมายต้องใช้เวลาอันยาวนาน ควรใช้กลไกหรือโครงสร้างที่มีอยู่เดิมดำเนินการก่อน ตามบทบาทและอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย แล้วทำให้แน่ใจว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างแท้จริง

4. ถ้ามีองค์กรกลาง ควรขึ้นกับสำนักนายกรัฐมนตรีหรือไม่

- ควรขึ้นกับสำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อมีอำนาจพอที่จะบังคับใช้กฎหมาย

5. หากหน่วยงานที่รับผิดชอบเรื่องการจัดการของเสียไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ จะบังคับการตามแผนอย่างไร (เช่น กรณีของ BCG)

- มีกลไก KPI อยู่แล้ว และการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุแผนจะมีตัวชี้วัดกำหนดอยู่แล้วว่าหน่วยงานใด รับผิดชอบ ซึ่งมีกลไกการตรวจสอบและรายงานผล แต่ อปท. อาจมีข้อจำกัดในเรื่องการเก็บรวบรวมข้อมูลและตัวชี้วัดอาจไม่สะท้อนผลลัพธ์จริง

สรุปประเด็นสัมภาษณ์ครั้งที่ 12

วันพุธ ที่ 27 มกราคม 2565 เวลา 15.30 - 17.00 น. ผ่านระบบการประชุมทางอิเล็กทรอนิกส์

(Zoom Application)

ผู้ให้สัมภาษณ์ : ผู้อำนวยการกองสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

1. ท่านเห็นด้วยกับการมีกฎหมายว่าด้วยส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน ที่สามารถช่วยแก้ปัญหาขยะที่ผ่าน มา และช่วยให้เกิดการใช้ทรัพยากรหมุนเวียนหรือไม่ และหากไม่มีการออกกฎหมายใหม่ กฎหมายเดิม สามารถถูกแก้ไขเพื่อเพิ่มอำนาจให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพียงพอหรือไม่

- กรมการปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดูแลการจัดการขยะนั้น แม้ว่า พ.ร.บ.รักษาความสะอาดจะให้อำนาจท้องถิ่นในการ เก็บ ขน กำจัด ซึ่งมีหน้าที่ชัดเจน และใช้มาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน แต่เมื่อพูดถึงกฎหมาย CE ซึ่งเกี่ยวกับการหมุนเวียน อาจไม่สอดคล้องกัน เนื่องจากอำนาจหน้าที่ของท้องถิ่นมีลักษณะเป็นเส้นตรง หากจะนำไปสู่การหมุนเวียนจะต้องมีกระบวนการมากขึ้นตั้งแต่ต้นทาง ที่บังคับตั้งแต่ผู้ผลิต การป้องกันการผลิตของเสีย เพิ่มการนำมาใช้ซ้ำ ซึ่งกระบวนการต่าง ๆ มีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กฎหมายที่มีอยู่เป็นการดำเนินการแยกกันของแต่ละหน่วยงาน ทำให้การเชื่อมโยงไม่เกิดความสำเร็จ ฉะนั้นเห็นด้วย หากมีองค์กรเฉพาะที่คอยกำกับดูแลความเชื่อมโยงของแต่ละหน่วย เนื่องจากการเก็บ ขน กำจัด ไม่ตอบโจทย์และเป็นภาระมาก ถ้ามีกระบวนการ CE ก็จะสามารถลดภาระท้องถิ่นในกระบวนการเส้นตรง
- กฎหมายที่มีการกำหนดให้ท้องถิ่นสามารถสั่งให้มีการคัดแยกขยะได้ แต่ไม่มีกฎหมายที่บอกว่า หลังจากคัดแยกแล้ว ขยะเหล่านั้นจะไปไหนต่อ ท้องถิ่นไม่สามารถสั่งในเรื่องพาณิชย์ได้

2. หากกฎหมายมีการกำหนดแผนกลางให้ท้องถิ่นกับพาณิชย์ประสานความร่วมมือกัน สามารถไปได้หรือไม่ และหากมีหน่วยงานกลางที่เชื่อมโยงองค์กรต่าง ๆ เข้าด้วยกัน อาจเป็นองค์กรใหม่หรือแต่งตั้งจากหน่วยงานเดิมท่านเห็นด้วยหรือไม่

- เป็นไปได้ ที่จะให้อำนาจแก่องค์กรที่รับขยะรีไซเคิลโดยเฉพาะ และเห็นด้วยที่จะมีหน่วยงานกลางคอยประสานและขับเคลื่อนการดำเนินกิจกรรม แต่ควรเป็นไปในลักษณะการตั้งอำนาจมาดำเนินการเองทั้งหมด และให้ super board มีอำนาจ ซึ่งกำหนดเป้าหมาย และหาข้อสรุป นอกจากนี้ ต้องมีการสร้างกลไกบางอย่างที่ไม่ได้มีลักษณะเป็นการบังคับแต่เป็นเชิงสนับสนุนที่ทำให้หน่วยงานไปในทางนั้น ๆ ได้ หรืออาจทำให้หน่วยงานมีอำนาจบังคับด้วยส่วนหนึ่ง และมีกลไกอื่น ๆ ด้วย

3. หากการจัดตั้งกองทุนเป็นไปได้หรือไม่ หรือสามารถปฏิรูปกองทุนสิ่งแวดล้อมได้หรือไม่?

- ในการควบคุม เงิน งบประมาณด้านกองทุน ควรมีกองทุนโดยที่กองทุนดังกล่าวไม่มีความอิสระจนเกินไป จนไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ อย่างไรก็ตาม หากมีกฎระเบียบ กำหนดชัดว่า เงินในกองทุนจะแบ่งให้ท้องถิ่นในกรณีใดบ้าง เช่น ในสิงคโปร์ จะมีกองทุนให้กับภาคเอกชนที่ก่อสร้างโรงงานรีไซเคิล โดยให้ดอกเบี้ยที่ต่ำมาก ซึ่งเป็นกฎการใช้กองทุนที่ชัดเจน ไม่ได้ให้อิสระแก่ super board ในการกำหนดดุลพินิจที่กว้างเกินไป
- กองทุนสิ่งแวดล้อมก็ลักษณะการใช้เงินเฉพาะ แต่มีขอบเขตที่เล็ก ในขณะที่ CE มีขอบเขตใหญ่กว่า อย่างไรก็ตาม เห็นด้วยการกำหนดกฎระเบียบที่ชัดเจนของกองทุนสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ มองว่า สสส. สามารถสนับสนุนกองทุนได้ เช่น เรียกเก็บจากโรงงาน (ภาษีบาป) ซึ่งกองทุนจะไม่ได้มาจากเงินของรัฐเพียงอย่างเดียว แต่ทั้งนี้ จำนวนเงินในกองทุนต้องมีจำนวนเพียงพอต่อการแก้ไขปัญหาและสร้างระบบ การใช้เงินต้องมีการกำหนดหัวข้อชัดเจน เพื่อจะสนับสนุนทั้งท้องถิ่น หน่วยงานรัฐและภาคเอกชนที่มีส่วนร่วมกับ CE ก็ควรได้เงินในส่วนนี้ไปสนับสนุน และอาจนำไปใช้สนับสนุนภาคประชาชนด้วย
- ตัวอย่างการสนับสนุนเช่น (1) การสนับสนุนท้องถิ่น ด้วยการซื้อรถคัดแยกขยะ 2 ช่อง (2) สนับสนุนบริษัทที่รับช่วงต่อ สามารถกู้เงินในกองทุนได้ โดยคิดดอกเบี้ยขั้นต่ำ ไม่ว่าจะเป็ช้ชาเล้ง บริษัท หรือชุมชน เช่น กองทุนหมู่บ้าน (micro finance) เพื่อให้การจัดการขยะมีเงินทุนหมุนเวียน (3) สนับสนุนภาคประชาชน เช่น บริษัทที่ผลิตสินค้ารักษ์โลก ให้มีราคาต่ำ เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงสินค้านั้นได้ และมีการซื้อขายสินค้านั้นได้มากขึ้น รวมถึงระบบมัดจำคืนเงิน

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการผลักดันกองทุน

- 1) ต้องชี้ให้เห็นถึงแนวคิดของกองทุน ที่มาจากความรับผิดชอบของผู้ก่อให้เกิดขยะ ไม่ใช่การเก็บเงินจากรัฐหรือเป็นการเก็บเงินโดยไม่มีที่มา

- 2) ต้องชี้ให้เห็นว่าผู้สร้างมลพิษต้องมีส่วนรับผิดชอบและการงบประมาณมาอุดหนุน เป็นลักษณะการลง
 ทุนจากผู้ผลิต เนื่องจากการจัดการสิ่งแวดล้อม ต้องมีผู้รับผิดชอบถ้าไม่ใช่ผู้ผลิต ก็ต้องเป็นรัฐ

4. ท่านคิดเห็นอย่างไรต่อการให้หน่วยงานกลางอยู่ภายใต้สังกัดของสำนักนายกรัฐมนตรี

- **ไม่เห็นด้วย** การดูแลไม่ควรอยู่ในหน่วยงานหนึ่ง ควรเป็นหน่วยงานกลาง ไม่เช่นนั้นจะทำให้นโยบาย
 ไม่มั่นคง การให้หน่วยงานอยู่ที่สำนักนายกรัฐมนตรีเปรียบเสมือนเป็นตัวแทนของนายกรัฐมนตรี ที่
 เป็นผู้จัดทำนโยบาย แต่เรื่องอำนาจเป็นเรื่องของการร่างกฎหมายว่าจะเขียนไว้อย่างไร

คำถามเพิ่มเติม หากมีคณะกรรมการหนึ่ง ๆ จะมีสำนักงาน ซึ่งคณะกรรมการอาจมีองค์ประกอบจากทุก
 กระทรวงที่เกี่ยวข้อง ส่วนผู้ดูแลระบบของคณะกรรมการสามารถให้เป็นสำนักงานคณะกรรมการ เช่นนี้หาก
 ออกแบบให้สำนักงานคณะกรรมการ ซึ่งมีเลขาเป็นหัวหน้าสำนักงาน โดยสำนักงานสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี
 แบบนี้สามารถเป็นไปได้หรือไม่

- คณะกรรมการ ส่วนใหญ่มี 2 ระบบ คือ คณะกรรมการเฉพาะกิจ (ไม่มีอำนาจ) แต่หากตั้งเป็น
 คณะกรรมการ มีกฎกระทรวงแบบส่วนราชการ เช่นนี้อาจมีการตั้งขึ้น คล้ายกับคณะกรรมการกำกับ
 กิจการพลังงาน แม้ไม่มีอำนาจแต่สามารถออกนโยบายและระเบียบที่ต้องการได้ สามารถนำมาปรับ
 โดยออกแบบให้สอดคล้องกับภารกิจของ CE ให้มากที่สุด เช่น กำหนดแผนแม่บท มาตรฐาน ระเบียบ
 ที่เกี่ยวข้อง หรืออาจจะมีข้อกำหนดเชิงบังคับ เพื่อให้การจัดตั้งองค์กรและการดำเนินการเป็นไปอย่าง
 เข้าใจง่าย

5. การเพิ่มอำนาจให้การตั้งกฎหมายในกลไกนี้สามารถเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด และคิดว่าควรเพิ่มใน ประเด็นใดเพื่อแก้ปัญหาในปัจจุบัน

- กฎหมายมีความจำเป็นอย่างมาก และค่อนข้างมีสภาพบังคับ เช่น หากมีการแยกขยะแล้วไม่มีผู้มารับ
 เพราะเลือกรับขยะเฉพาะจุดที่ได้กำไร จะไม่สามารถทำได้ และไม่สามารถจะขึ้นทะเบียนกับหน่วยงาน
 ที่ดูแลเรื่องรีไซเคิลได้ ผู้เก็บขยะต้องเก็บขยะให้เป็นไปตามข้อตกลง เพราะเศรษฐกิจหมุนเวียน หาก
 มองแค่เฉพาะเรื่องตลาด แต่ไม่มองเรื่องการเงินหรือมาตรการแรงจูงใจ ย่อมเกิดขึ้นได้ยาก

คำถามเพิ่มเติม กฎหมายที่จะช่วยให้การจัดการขยะที่ปลายทางของท้องถิ่น ควรเพิ่มอำนาจอย่างไร เช่น
 ปัญหาบ่อขยะ 2,000 กว่าแห่งที่เกิดขึ้น ควรสร้างแรงจูงใจอย่างไรเพื่อลดการสร้างบ่อขยะ และทำให้ปลายทาง
 สามารถจัดการขยะได้ดียิ่งขึ้น

- ในปัจจุบัน ปัญหาที่ท้องถิ่นพบในเรื่องการจัดการขยะ เนื่องจากบุคลากรน้อยและงบประมาณน้อย
 การจะดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรฐานเป็นเรื่องทางเทคนิคและวิชาการ ซึ่งต้องใช้เงิน เช่น ในกรณี
 การสร้างโรงงานรีไซเคิลพลาสติกและขยะอินทรีย์สำหรับการฝังกลบออกจากกัน แต่ไม่ค่อยมีผู้สนใจ
 ลงทุน เนื่องจากนักลงทุนมักจะเลือกลงทุนเฉพาะบ่อขยะที่จะสร้างกำไร

- สำหรับการตั้งกฎหมาย ควรกำกับการจัดการบ่อขยะควบคู่กับการช่วยเหลือภาคเอกชน เช่น การนำเงินจากกองทุนมาใช้สนับสนุน หรือให้สิ่งที่ทำให้เกิดการตรึงราคาที่ทำให้ดำเนินการต่อไปได้และให้อปท. ปฏิบัติหน้าที่ อีกทั้ง ควรมีปัจจัยอื่นเข้ามาช่วยส่งเสริม เช่น กลไกในเรื่องการตลาด ฉะนั้นองค์กรกลางที่จะตั้งขึ้นจำเป็นต้องอุดช่องว่างนี้ให้ได้

คำถามเพิ่มเติม หากให้องค์กรนี้มีอำนาจเป็นผู้ออกข้อกำหนดแบบกึ่ง ๆ กล่าวคือ มีอำนาจในการออกเกณฑ์กลาง มาตรฐานขั้นต่ำของ CE (องค์กรอื่น ๆ ห้ามออกกฎเกณฑ์ต่ำกว่าเกณฑ์ คล้ายกับพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง) ในแง่นี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ออกนโยบายหรือออกข้อกำหนดหรือไม่

- ปัจจุบันมีมาตรฐานอยู่แล้ว แต่ปัญหาคือไม่สามารถดำเนินการได้จริง ด้วยขาดปัจจัยบางอย่าง จึงควรสร้างกลไกตลาดให้เกิดการแข่งขัน อีกทั้งปัญหาที่เกิดขึ้น คือ อปท. ไม่สามารถปิดบ่อขยะได้ เนื่องจากไม่มีพื้นที่เก็บขยะ ดังนั้นต้องทำให้ขยะเป็นมีมูลค่าให้ได้ เปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามาทำในส่วนนี้และมีมาตรการจูงใจในเชิงยิ่งยั้งคุ้ม ยิ่งทำตามมาตรฐานก็จะได้ราคาดี เป็นต้น
- กระทรวงมหาดไทยมีโครงการส่งเสริมให้ประชาชนทิ้งขยะเปียกหรือขยะอินทรีย์ลงหลุมบริเวณบ้าน ซึ่งจะทำให้ขยะอื่น ๆ สะอาดขึ้น และทำให้การจัดการที่บ่อขยะทำได้ง่ายมากขึ้น ซึ่งสามารถลดภาระของท้องถิ่น อีกทั้งพยายามจะชี้ให้เห็นประโยชน์ของขยะอินทรีย์

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

- เสนอให้มองในเชิงกระบวนการ (Hierarchy) ในการจัดการมีต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์และความรู้ความเข้าใจที่ต้องคำนึง
- ค่าธรรมเนียมการปล่อยของเสียที่จะมีองค์กรกลางเข้ามาจัดเก็บ ควรแยกเป็น 2 เรื่อง คือ 1) กองทุนใหญ่ที่เก็บค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ และ 2) มาตรการการปล่อยของเสีย ในประเด็นนี้อาจเขียนกฎหมายให้ อปท. ได้รับงบประมาณสนับสนุนในทั้งสองส่วนด้วย
- หากให้ อปท. เข้าไปช่วยเหลือภาคเอกชนในการจัดเก็บ และได้รับการสนับสนุนเป็นการตอบแทน ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นด้วยว่าเป็นกลไกที่รองรับหน้าที่ของ อปท. และได้ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย
- จำเป็นต้องนำกฎหมายที่มีอยู่ก่อนแล้วมาพิจารณาไม่ให้ขัดกับหลักการของกฎหมายเหล่านั้น
- กลไกการจัดการต้องมีการจูงใจ สนับสนุน ส่งเสริม ชักจูง หรืออาจมีการบังคับ ควบคู่กับการเป็นผู้ออกกฎ
- การผลิตผลากผลิตภัณฑ์ เห็นว่าไม่เป็นการเพิ่มต้นทุนมากนัก ยกตัวอย่างกรณีในออสเตรเลีย ผลากบางประเภทจะระบุสัดส่วนการใช้ผลิตภัณฑ์ในประเทศและต่างประเทศเพื่อให้ผู้บริโภคได้ทราบ

ภาคผนวก ข

ร่างพระราชบัญญัติการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน พ.ศ.

ฉบับรับฟังความคิดเห็นวันที่ 9 พฤษภาคม 2566

ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน พ.ศ.

วัตถุประสงค์และภารกิจหลักของกฎหมาย

- กำหนดนิยามของ “เศรษฐกิจหมุนเวียน” โดยให้นิยามว่า ระบบเศรษฐกิจที่มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้มีการนำทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัดมาใช้ให้น้อยที่สุด รักษาและสร้างคุณค่าจากทรัพยากรที่มีอยู่ในระบบให้ได้มากที่สุด โดยการใช้งานของวัสดุ ชิ้นส่วนและผลิตภัณฑ์ให้นานที่สุด ผ่านการหมุนเวียนเป็นวงจรต่อเนื่องโดยไม่มีการส่งผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ และของเสียออกนอกระบบ เพื่อให้หน่วยงานของรัฐและบุคคลที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจถึงเศรษฐกิจหมุนเวียนโดยสอดคล้องกัน
- ขยายขอบเขตและสร้างความชัดเจนของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ไม่ได้จำกัดเฉพาะหน่วยงานของรัฐ กำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งหมดมิได้จำกัดเฉพาะผู้กำจัดของเสีย (เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) โดยครอบคลุมถึง
 - บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ของสินค้าซึ่งจะมีการนำเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจ (เพื่อกำหนดให้บุคคลเหล่านี้มีความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ตามกฎหมาย)
 - องค์กรระดับชุมชนในรูปแบบของกลุ่ม คณะบุคคล องค์กรเอกชน สมัชชา ภาคี เครือข่ายหรือหมู่คณะอื่น ๆ โดยมีวัตถุประสงค์และดำเนินกิจกรรมการลด คัดแยก และนำของเสียมาใช้ประโยชน์ และการดำเนินกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน (เพื่อรับรองสิทธิในการร่วมกันเสริมสร้างระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนและมีสิทธิขอรับเงินช่วยเหลือหรือเงินอุดหนุนจากกองทุน)
 - ผู้ครอบครองของเสียซึ่งรวมถึงบุคคลธรรมดาที่จัดการควบคุมหรือเลือกวิธีจัดการของเสียทางกายภาพเหนือของเสียได้ (เพื่อกำหนดหน้าที่ในการคัดแยกของเสีย)
- กำหนดหน้าที่ของบุคคลที่เกี่ยวข้องให้มีความชัดเจนและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น:
 - กำหนดหน้าที่ให้แก่ “บุคคล” ซึ่งหมายรวมถึงผู้ครอบครองของเสีย ผู้บำบัดและผู้กำจัดของเสีย ผู้ประกอบการและ ครอบคลุมไปถึงหน่วยงานรัฐต่างๆ ให้มีหน้าที่ปฏิบัติตามมาตรการในเชิงป้องกันตามลำดับความสำคัญ (มาตรา 10) อันเป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญของ ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน

- มีการจำแนกหน้าที่ให้เหมาะสมกับบทบาทของแต่ละภาคส่วน เช่น หน้าที่ของผู้ครอบครองของเสียในการเตรียมสภาพของเสียให้เอื้อต่อการนำกลับมาใช้ซ้ำหรือแปรใช้ใหม่ (มาตรา 12) และนำของเสียมาใช้ประโยชน์ (มาตรา 13) การเก็บรวบรวมและคัดแยกของเสียให้ถูกต้องตามประเภทและสภาพของของเสีย (มาตรา 14) และต้องนำของเสียไปวางไว้ ณ จุดรับคืนของเสีย เพื่อให้ผู้บำบัดหรือผู้กำจัดของเสียรับไปดำเนินการต่อไป (มาตรา 15) และต้องเสียค่าธรรมเนียมสำหรับการจัดการของเสียเพิ่มในกรณีที่ไม่ได้มีเก็บรวบรวมและคัดแยกของเสียตามกฎหมาย (มาตรา 52)
 - หน้าที่ของผู้บำบัดหรือกำจัดของเสีย มีหน้าที่ในการนำของเสียกลับมาใช้ประโยชน์ก่อนเลือกวิธีการกำจัด (มาตรา 16) ทั้งนี้ ผู้บำบัดหรือผู้กำจัดของเสียมีสิทธิที่จะปฏิเสธที่จะไม่บำบัดหรือกำจัดของเสียที่ผู้ครอบครองของเสียไม่ได้คัดแยกตามแนวทางหรือหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด (มาตรา 15) อีกทั้ง ในส่วนของการบำบัดหรือกำจัดของเสียต้องเป็นไปตามหลักวิชาการอนามัยสิ่งแวดล้อม (มาตรา 18)
 - หน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะอินทรีย์ ณ แหล่งกำเนิดในพื้นที่รับผิดชอบของตน รวมถึงการจัดให้มีวัสดุอุปกรณ์หรือโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการจัดการขยะอินทรีย์ (มาตรา 17) นอกจากนี้ยังกำหนดให้การ เก็บขน บำบัดหรือกำจัดของเสียโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องเป็นไปตามกฎกระทรวงที่ออกโดยรัฐมนตรีตามคำแนะนำของคณะกรรมการ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับเจ้าพนักงานท้องถิ่นในการนำไปออกข้อกำหนดท้องถิ่น เพื่อใช้บังคับในที่ของตน
 - ผู้ผลิต มีหน้าที่ตามกฎหมายต้องผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์มีหน้าที่ต้องออกแบบ พัฒนา ผลิตหรือจำหน่ายผลิตภัณฑ์โดยมีความรับผิดชอบต่อที่จะดำเนินการดังกล่าวในลักษณะที่ส่งเสริมให้เกิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ผลิตภัณฑ์จะต้องถูกออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่ก่อของเสียในลักษณะที่ลดการใช้วัสดุดิบและลดการก่อของเสียในขั้นตอนการผลิตหรือการใช้งานเท่าที่เป็นไปได้ การจำหน่ายผลิตภัณฑ์นั้นจะถูกดำเนินการโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะชำระรักษาวัสดุประสงค์การใช้งานเพื่อยืดอายุการใช้งาน มีการใช้ซ้ำเพื่อมิให้ผลิตภัณฑ์นั้นกลายเป็นของเสีย (มาตรา 20)
 - หน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจและหน้าที่ในการกำกับดูแลการผลิตผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์แต่ละประเภท สามารถกำหนดหลักเกณฑ์ ลักษณะ หรือรายละเอียดของความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ตราบเท่าที่ไม่ขัดต่อหรือมีมาตรฐานต่ำกว่ากว่าหน้าที่ หลักเกณฑ์ วิธีการที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา 21)
 - ผู้ผลิตสามารถจัดทำหลักเกณฑ์และวิธีการเพื่อสร้างความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ซึ่งมีมาตรฐานไม่ต่ำกว่าที่กฎหมายบัญญัติและสามารถขอให้คณะกรรมการอนุมัติหลักเกณฑ์วิธีการดังกล่าวได้ (มาตรา 22)
- ส่งเสริมการบังคับใช้กฎหมาย:

- **แก้ปัญหาข้อจำกัด/ติดขัดด้านกฎหมายระเบียบ:** ในการดำเนินการเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน หากคณะกรรมการเห็นว่ากฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งใด ก่อให้เกิดความไม่สะดวกหรือล่าช้า มีความซ้ำซ้อนหรือเป็นการเพิ่มภาระการดำเนินการโดยไม่จำเป็น หรือมีปัญหาหรืออุปสรรคอื่นใด ให้คณะกรรมการนโยบายเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้มีการดำเนินการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งดังกล่าว หรือมีกฎหมายขึ้นใหม่ เพื่อให้การส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนมีประสิทธิภาพ สะดวก และรวดเร็ว ทั้งนี้ ต้องไม่กระทบต่อความเสมอภาค สิทธิและเสรีภาพของประชาชน และต้องไม่เลือกปฏิบัติ
- **ให้อำนาจแก่รัฐมนตรีประจำกระทรวงต่าง ๆ สร้างหลักเกณฑ์การปฏิบัติเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ได้:** ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงที่มีหน้าที่และอำนาจในการกำกับดูแลการผลิต จัดให้มี หรือจำหน่ายผลิตภัณฑ์กำหนดความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์แต่ละประเภทและชนิด เพื่อให้การผลิต จัดให้มี หรือจำหน่ายเป็นไปโดยมีความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์และมาตรฐานที่บัญญัติในวรรคหนึ่ง
- **ส่งเสริมให้ภาคเอกชนมีความตื่นตัวในเรื่องความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ได้ประโยชน์จากความตื่นตัวดังกล่าว:** บุคคลที่มีหน้าที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์สามารถจัดทำหลักเกณฑ์และวิธีการเพื่อสร้างความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ซึ่งมีมาตรฐานไม่ต่ำกว่าที่กฎหมายบัญญัติและสามารถขอให้คณะกรรมการอนุมัติหลักเกณฑ์วิธีการดังกล่าวได้

พัฒนาองค์กรอิสระซึ่งทำหน้าที่ส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนโดยเฉพาะ

- กำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน: ในรูปแบบของคณะกรรมการ (ประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยอาจกำหนดให้มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน) โดยมีสำนักงานคณะกรรมการเป็นหน่วยธุรการของคณะกรรมการ และให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมเป็นผู้รักษาการตามกฎหมายนี้ ทั้งนี้ มติของคณะกรรมการมีผลผูกพันกระทรวงและหน่วยงานทุกหน่วยที่เป็นกรรมการอยู่ด้วยโดยมีอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ: เสนอนโยบาย (policy maker) ทำหน้าที่กำกับโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการออกกฎเกณฑ์กติกาและติดตามตรวจสอบ (regulatory & monitoring roles)
- กำหนดให้มีสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน: เป็นหน่วยของรัฐที่มีได้เป็นส่วนราชการซึ่งอยู่ในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีมีอำนาจในการเป็นผู้รับเงิน จ่ายเงิน เก็บรักษา และบริหารจัดการเงินกองทุน CE (อาจใช้กองทุนสิ่งแวดล้อม) โดยการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษา และการบริหารจัดการเงินกองทุนให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด
- กำหนดให้มีเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน: โดยมีกระบวนการสรรหาเลขาธิการ

- กำหนดให้มีคณะกรรมการบริหารเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนตามกฎหมายได้แก่ (1) ภาษีอากรเพื่อลดการใช้ทรัพยากร ส่งเสริมการจัดการของเสียและเศรษฐกิจหมุนเวียน (2) ค่าธรรมเนียมวัตถุดิบหรือผลิตภัณฑ์ (3) ค่าธรรมเนียมการจัดการของเสีย (4) การวางประกันความเสี่ยงหรือความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม (5) ระบบมัดจำคืนเงิน (6) เครื่องมือหรือมาตรการอื่นที่ใช้อุดหนุน สนับสนุน หรือส่งเสริมบุคคลหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการจัดการของเสียและส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน หรือสิทธิพิเศษอื่น ๆ ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด โดยคำแนะนำของคณะกรรมการบริหารเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน

เครื่องมือและกลไกตามกฎหมาย

- สร้างความมีผลบังคับผูกพันของแผนพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อให้หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามแผน: แผนพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียนซึ่งคณะรัฐมนตรีเห็นชอบ เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้ และให้หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามนโยบายและแผนแม่บทดังกล่าว โดยให้คณะกรรมการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนมีอำนาจในการติดตามและประเมินผลการดำเนินการตามแผน
- อำนาจในการออกกฎหมายลำดับรอง (เช่น)
 - คณะกรรมการกำหนดลักษณะและรายละเอียดเกี่ยวกับมาตรการในเชิงป้องกันและบริหารจัดการของเสีย ผู้ครอบครองของเสีย ผู้บำบัดและผู้กำจัดของเสีย
 - คณะกรรมการมีอำนาจในการประกาศลักษณะของของเสียที่จะต้องถูกกำจัดเพื่อคุ้มครองสุขภาพมนุษย์
 - คณะกรรมการมีอำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติมบัญชีวัสดุ ผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์ที่ต้องนำกลับมาใช้ซ้ำหรือใช้ประโยชน์อื่นให้เหมาะสมแก่ผู้ครอบครองแต่ละประเภท
 - คณะกรรมการมีอำนาจออกประกาศ หลักเกณฑ์และแนวทางในการคัดแยกของเสีย
 - รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการมีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์แนวทางและวิธีปฏิบัติในการเก็บขน บำบัดหรือกำจัดของเสีย สำหรับเป็นแนวทางให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นนำไปออกข้อกำหนดของท้องถิ่น
 - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นผู้กำจัดของเสียสามารถออกมาตรการที่เหมาะสมในการกำจัดขยะในพื้นที่รับผิดชอบของตน トラบเท่าที่ไม่ขัดต่อหรือมีมาตรฐานต่ำกว่าหน้าที่ หลักเกณฑ์วิธีการที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้
 - หน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจและหน้าที่ในการกำกับดูแลการผลิตผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์แต่ละประเภทสามารถกำหนดหลักเกณฑ์ ลักษณะ หรือรายละเอียดของความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์

และบรรจุกฎบัตร トラบเท่าที่ไม่ขัดหรือมีมาตรฐานไม่ต่ำไปกว่าหน้าที่ หลักเกณฑ์ วิธีการที่กำหนด ในพระราชบัญญัตินี้

- ประเภทของเครื่องหมาย ข้อความหรือฉลากสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ แนวทางและวิธีการปฏิบัติในการจัดให้มีเครื่องหมาย ข้อความ หรือฉลากสิ่งแวดล้อมของผู้ประกอบการให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีกำหนดในกฎกระทรวงตามความเห็นชอบของคณะกรรมการ
- รัฐมนตรีว่าการกระทรวงที่มีหน้าที่และอำนาจในการกำกับดูแลการผลิต จัดให้มี หรือจำหน่ายผลิตภัณฑ์กำหนดความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์แต่ละประเภทและชนิด เพื่อให้การผลิต จัดให้มี หรือจำหน่ายเป็นไปโดยมีความรับผิดชอบตามหลักเกณฑ์และมาตรฐานที่บัญญัติไว้
- ออกกฎกระทรวงกำหนด หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการปฏิบัติในการขอรับเงินช่วยเหลือหรืออุดหนุนการดำเนินการ ในการรวมกลุ่มองค์กรระดับชุมชน องค์กรเอกชนและองค์กรชุมชน
- ออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และอัตราค่าธรรมเนียมสำหรับการเก็บค่าธรรมเนียมวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์ ค่าธรรมเนียมการจัดการของเสีย กำหนดประเภทผู้ประกอบการที่ต้องวางหลักประกันความเสี่ยงหรือความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม กำหนดประเภทผู้ประกอบการที่ต้องวางมัดจำสำหรับการจำหน่ายผลิตภัณฑ์
- คณะกรรมการออกประกาศกำหนด หลักเกณฑ์ เงื่อนไข แนวทาง และวิธีการปฏิบัติในการนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์มาบังคับใช้ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและความเป็นไปได้ทางเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี การลงทุน การค้าและการแข่งขันทางการค้าประกอบด้วย

บันทึกหลักการและเหตุผล

ประกอบร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน พ.ศ.

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน

เหตุผล

ปัญหาการร่อยหรอของทรัพยากรธรรมชาติและมลพิษจากของเสียเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่นับวันจะทวีความรุนแรงขึ้นเป็นลำดับ โดยประเทศไทยมีปริมาณการใช้ทรัพยากรในประเทศต่อประชากรเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีนัยสำคัญในขณะที่ยุทธศาสตร์และสิ่งแวดล้อมยังไม่ได้ถูกรวมในต้นทุนการ จัดหาทรัพยากร โดยเฉพาะกลุ่มแร่และปิโตรเลียมทำให้เกิดการใช้วัสดุใหม่มากกว่าที่จะลดการใช้หรือนำวัสดุกลับมาใช้เป็นวัตถุดิบ สวนทางกับหลักการพัฒนายั่งยืน ในขณะที่ปริมาณของเสียได้เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็วตามจำนวนประชากรและการขยายตัวทางเศรษฐกิจและสังคม ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม ไฟไหม้บ่อขยะ การปนเปื้อนของน้ำชะขยะในดินและน้ำใต้ดิน น้ำท่วมบ่อขยะกระทบพื้นที่เกษตร การปล่อยก๊าซมีเทนสู่ชั้นบรรยากาศซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ วิกฤตขยะล้นเกาะและรั่วไหลลงทะเล รวมทั้งปัญหาไมโครพลาสติกและสารอันตรายที่กำลังปนเปื้อนห่วงโซ่อาหารของมนุษย์มากขึ้นอย่างต่อเนื่อง กฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันให้ความสำคัญกับการกำจัดขยะโดยกำหนดหน้าที่เพียงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเก็บขนและกำจัดขยะ นอกจากนี้ ยังไม่มีกฎหมายที่รับรองหน้าที่และอำนาจขององค์กรผู้กำหนดนโยบายและองค์กรขับเคลื่อนเฉพาะที่สามารถบูรณาการการทำงานของกระทรวงที่เกี่ยวข้อง ทำให้ประเทศไทยไม่สามารถป้องกันและแก้ปัญหาของเสียได้อย่างมีประสิทธิภาพและไม่สามารถนำทรัพยากรกลับมาหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจได้ จึงสมควรตรากฎหมายเพื่อให้อำนาจหน่วยงานของรัฐในการกำหนดนโยบาย กฎหมายลำดับรอง และแนวทางการป้องกันและบริหารจัดการของเสียที่เป็นระบบและครบวงจร ตั้งแต่การออกแบบและผลิตผลิตภัณฑ์ การกำหนดหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้จำหน่ายในการร่วมรับผิดชอบผลิตภัณฑ์ตลอดวัฏจักรชีวิต สร้างกลไกให้เกิดการคัดแยกของเสียเพื่อนำกลับไปใช้ซ้ำหรือแปรใช้ใหม่หรือใช้ประโยชน์ สอดคล้องกับแนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ การหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่าง
พระราชบัญญัติ
การส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน
พ.ศ. ...

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา.. มาตรา.. และมาตรา.. ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน พ.ศ.”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป เว้นแต่บทบัญญัติในหมวด ๔ หมวด ๕ หมวด ๖ หมวด ๗ หมวด ๘ หมวด ๙ และหมวด ๑๐ ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา ๓ พระราชบัญญัตินี้ไม่ใช้บังคับกับ

- (๑) การกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน
- (๒) การกำจัดวัตถุอันตรายตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุอันตราย
- (๓) ของเสียจำพวกวัตถุกัมมันตรังสีตามกฎหมายว่าด้วยพลังงานนิวเคลียร์เพื่อสันติ

การยกเว้นไม่ให้นำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนมาใช้บังคับแก่ผู้ครอบครองของเสีย ผู้ประกอบการ และผู้บำบัดของเสียในลักษณะใด กิจการใด หรือหน่วยงานใดตามวรรคหนึ่ง หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอื่นใด ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“เศรษฐกิจหมุนเวียน” หมายความว่า ระบบเศรษฐกิจที่มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้มีการนำทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัดมาใช้ให้น้อยที่สุด รักษาและสร้างคุณค่าจากทรัพยากรที่มีอยู่ในระบบให้ได้มากที่สุด โดยการใช้งานของวัสดุ ชิ้นส่วนและผลิตภัณฑ์ให้นานที่สุด ผ่านการหมุนเวียนเป็นวงจรต่อเนื่อง โดยไม่มีการส่งผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ และของเสียออกนอกระบบ

“การป้องกัน” หมายความว่า มาตรการใด ๆ ที่เกิดขึ้นก่อนที่วัสดุหรือผลิตภัณฑ์จะกลายเป็นของเสีย และมีวัตถุประสงค์เพื่อลดปริมาณของเสียหรือลดปริมาณสารอันตรายที่อยู่ในวัสดุและ ผลิตภัณฑ์ เพื่อลดผลกระทบในเชิงลบต่อสุขภาพของมนุษย์และต่อสิ่งแวดล้อม โดยให้หมายรวมถึงกระบวนการภายในโรงงาน การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ลดการใช้วัสดุหรือของเสีย การใช้ผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์ซ้ำ การยืดอายุการใช้งานของผลิตภัณฑ์ โดยให้รวมถึงมาตรการด้านพฤติกรรมผู้บริโภคที่มีการใช้ผลิตภัณฑ์และบริการที่ก่อให้เกิดของเสียน้อยที่สุด

“การใช้ซ้ำ” หมายความว่า การดำเนินการอันเป็นการใช้ซ้ำผลิตภัณฑ์หรือองค์ประกอบซึ่งมิได้เป็นของเสีย ตามวัตถุประสงค์ดั้งเดิมของผลิตภัณฑ์หรือองค์ประกอบนั้น

“การแปรใช้ใหม่” หมายความว่า การนำวัสดุเหลือใช้ที่กำลังจะกลายเป็นของเสียหรือของเสียมาผ่านกระบวนการแปรสภาพใหม่ เพื่อให้วัสดุเหลือใช้หรือของเสียถูกใช้ประโยชน์ได้

“การใช้ประโยชน์อื่น” หมายความว่า การนำของเสียที่ไม่สามารถใช้ซ้ำหรือแปรใช้ใหม่ได้ไปบำบัดหรือด้วยวิธีการอื่นใด เพื่อให้ของเสียนั้นถูกใช้ประโยชน์ในรูปแบบอื่นใด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เพื่อประโยชน์ด้านพลังงาน ปุ๋ย หรือเชื้อเพลิงทดแทนอื่น ๆ เว้นแต่การนำไปกำจัด

“วัสดุ” หมายความว่า สิ่งของใดๆ ที่ยังไม่กลายเป็นของเสีย ซึ่งหมายรวมถึงบรรจุภัณฑ์ด้วย

“วัสดุดิบ” หมายความว่า วัสดุ สารหรือวัตถุใด ๆ ที่จะถูกใช้เพื่อการผลิตหรือดำเนินการเพื่อให้มีผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์

“ผลิตภัณฑ์” หมายความว่า สิ่งของที่มีการผลิตขึ้นเพื่อใช้ในบ้านพักอาศัย ร้านค้า ตลาด สถานประกอบการ สถานที่ทำงาน หรือสถานที่อื่นใด หรือใช้ในการประกอบกิจการต่าง ๆ รวมทั้งหีบห่อหรือสิ่งบรรจุผลิตภัณฑ์ด้วย

“บรรจุภัณฑ์” หมายความว่า ภาชนะหรือที่ห่อหุ้มหรือกล่องบรรจุหรือวัสดุใด ๆ ที่ใช้สำหรับการห่อหุ้ม การบรรจุ การขนส่ง การจัดการ การปกป้อง การส่งเสริมการขาย การตลาดหรือการขายผลิตภัณฑ์หรือสิ่งของใด โดยให้รวมถึงภาชนะหรือวัสดุห่อหุ้มที่ใช้ครั้งเดียวทิ้ง

“ของเสีย” หมายความว่า ผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์ที่ใช้แล้วที่หมดอายุการใช้งานหรือเสื่อมสภาพหรือไม่สามารถนำมาใช้ซ้ำที่ผู้ครอบครองมีความประสงค์ที่จะทิ้งหรือถูกกำหนดให้ต้องส่งไปจัดการ ซึ่งหมายรวมถึงมูลฝอย แต่ไม่หมายความรวมถึงของเสียจากกระบวนการผลิต สิ่งปฏิภูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วตาม

กฎหมายว่าด้วยโรงงาน ของเสียจำพวกวัตถุกำมันตรังสีและวัตถุระเบิดตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุอันตราย และ สิ่งปฏิกูลและมูลฝอยติดเชื้อตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข

“ผู้ครอบครองของเสีย” หมายความว่า บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่สามารถจัดการควบคุมหรือ เลือกรวบรวมของเสียทางกายภาพเหนือของเสียได้ รวมถึงผู้ครอบครองที่เก็บรวบรวมของเสียเพื่อการบำบัด หรือกำจัด

“ผู้ประกอบการ” หมายความว่า

(๑) ผู้ผลิต หรือผู้ว่าจ้างให้ผลิต

(๒) ผู้นำเข้า

(๓) ผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าได้

(๔) ผู้ซึ่งใช้ชื่อ ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เครื่องหมาย ข้อความหรือแสดงด้วยวิธีใด ๆ อันมี ลักษณะที่จะทำให้เกิดความเข้าใจได้ว่าเป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิตหรือผู้นำเข้า

“ผู้ผลิต” หมายความว่า บุคคลที่ทำ ผสม ปูรง แต่ง ประกอบ ประดิษฐ์ แปรสภาพ เปลี่ยนรูป ดัดแปลง คัดเลือก แบ่งบรรจุ แห่เยือกแข็ง หรือฉายรังสี รวมถึงการกระทำใด ๆ ที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน

“ผู้ขาย” หมายความว่า บุคคลที่จำหน่าย จ่าย แจก หรือแลกเปลี่ยนเพื่อประโยชน์ทางการค้า และให้ หมายความว่ารวมถึงให้เช่า ให้เช่าซื้อ จัดหา ตลอดจนเสนอ ชักชวน หรือนำออกแสดงเพื่อการดังกล่าว

“ผู้นำเข้า” หมายความว่า บุคคลที่นำหรือส่งสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขาย

“ผู้บำบัดหรือผู้กำจัดของเสีย” หมายความว่า บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่รับบำบัดหรือกำจัดของ เสียเพื่อผลประโยชน์ตอบแทนในเชิงพาณิชย์หรือมีหน้าที่ตามกฎหมายในการบำบัดหรือกำจัดของเสียเช่นนั้น

“จุดรับคืนของเสีย (drop-off)” หมายความว่า สถานที่รับคืนของเสียซึ่งมีการรับและแยกเก็บตาม ประเภทของเสีย เพื่อประโยชน์ในการนำของเสียไปจัดการตามประเภทหรือสภาพของของเสีย นั้น และอาจเป็น สถานที่ที่ดำเนินการโดยแสวงหากำไรหรือไม่ก็ได้

“กองทุน” หมายความว่า กองทุนสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

“คณะกรรมการกองทุน” หมายความว่า คณะกรรมการตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษา คุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

“เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์” หมายความว่า เครื่องมือหรือมาตรการใด ๆ ที่มีวัตถุประสงค์ในการ ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการของเสียและส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน

“คณะอนุกรรมการ” หมายความว่า คณะอนุกรรมการที่คณะกรรมการตั้งขึ้นเพื่อปฏิบัติหน้าที่เฉพาะ ตามพระราชบัญญัตินี้

“คณะกรรมการบริหารเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์” หมายความว่า คณะกรรมการที่มีหน้าที่ในการบริหารจัดการเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ตามพระราชบัญญัตินี้

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานหรือองค์การอย่างอื่นซึ่งมีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องตามพระราชบัญญัตินี้

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

“เจ้าพนักงานท้องถิ่น” หมายความว่า

- (๑) นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัดสำหรับในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด
- (๒) นายกเทศมนตรี สำหรับในเขตเทศบาล
- (๓) นายกองค้การบริหารส่วนตำบลสำหรับในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล
- (๔) ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครสำหรับในเขตกรุงเทพมหานคร
- (๕) นายกเมืองพัทยาสำหรับในเขตเมืองพัทยา
- (๖) หัวหน้าผู้บริหารท้องถิ่นขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่กฎหมายกำหนดให้เป็นราชการส่วนท้องถิ่น สำหรับในเขตราชการส่วนท้องถิ่นนั้น

มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ กับออกกฎกระทรวง ประกาศกระทรวง กำหนดกิจการอื่นเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่และอำนาจของตน

กฎกระทรวง ประกาศกระทรวง เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

บททั่วไป

มาตรา ๖ พระราชบัญญัตินี้มีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากร คุ้มครองสุขภาพของมนุษย์และสิ่งแวดล้อม การบริหารจัดการของเสียให้มีการนำกลับมาใช้ประโยชน์ให้ได้มากที่สุด

มาตรา ๗ ในการดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามมาตรา ๖ ให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องร่วมกันดำเนินการ ดังต่อไปนี้

- (๑) ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินการตามแผนแม่บทการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน

(๒) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ประกอบการทั้งในประเทศและต่างประเทศเข้ามาประกอบอุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจหมุนเวียนและกิจการที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการวิจัยและพัฒนา และการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม ตลอดจนให้มีการถ่ายทอดความรู้ความเชี่ยวชาญจากผู้ประกอบการ สถาบันการศึกษาหรือสถาบันวิจัยที่มีศักยภาพสูงเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

(๓) จัดสรรงบประมาณ จัดหาแหล่งเงินที่เหมาะสมและจำเป็น รวมถึงให้การสนับสนุนด้านอื่นเพื่อให้การดำเนินการของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องบรรลุวัตถุประสงค์ของการส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียน

มาตรา ๘ ในการดำเนินการวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้ หากคณะกรรมการเห็นว่ากฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งใดก่อให้เกิดความไม่สะดวกหรือล่าช้า มีความซ้ำซ้อนหรือเป็นการเพิ่มภาระการดำเนินการโดยไม่จำเป็น หรือมีปัญหาหรืออุปสรรคอื่นใด ให้คณะกรรมการเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้มีการดำเนินการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งดังกล่าว หรือมีกฎหมายขึ้นใหม่ เพื่อให้การส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนมีประสิทธิภาพ สะดวก และรวดเร็ว ทั้งนี้ ต้องไม่กระทบต่อความเสมอภาค สิทธิและเสรีภาพของประชาชน และต้องไม่เลือกปฏิบัติ

มาตรา ๙ กรณีที่มีข้อความในกฎหมายอื่นขัดหรือแย้งต่อกฎหมายนี้ และเป็นการใช้บังคับเกี่ยวกับการจัดการของเสียและเศรษฐกิจหมุนเวียน ให้นำกฎหมายนี้มาใช้บังคับ

กรณีมีปัญหาเกี่ยวกับการกำกับดูแลการจัดการของเสียและเศรษฐกิจหมุนเวียน ให้เป็นไปตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่ในกรณีที่มีกฎหมายใดกำหนดเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวโดยเฉพาะ ซึ่งไม่ต่ำกว่ามาตรฐานที่พระราชบัญญัตินี้กำหนด ให้กฎหมายนั้นมีผลใช้บังคับใช้ต่อไป เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ แต่ถ้ากฎหมายนั้นมีมาตรฐานต่ำกว่าที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ให้หน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจตามกฎหมายนั้นแก้ไขให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ในกรณีที่มีอุปสรรคไม่อาจดำเนินการเช่นนั้นได้ ให้คณะกรรมการเป็นผู้ชี้ขาด เมื่อมีคำชี้ขาดประการใด ให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามคำชี้ขาดนั้น

หมวด ๒

หลักการพื้นฐานของการจัดการของเสียและส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน

มาตรา ๑๐ การจัดทำมาตรการในการบริหารการจัดการของเสียและการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน ต้องคำนึงถึงหลักการพื้นฐานตามลำดับ ดังนี้

- (๑) การป้องกัน การลดการใช้วัตถุอันตราย และการลดการเกิดของเสีย
- (๒) การเตรียมการเพื่อให้มีการใช้ซ้ำ
- (๓) การนำวัสดุหรือของเสียกลับมาใช้ซ้ำหรือแปรใช้ใหม่
- (๔) การใช้ประโยชน์อื่น
- (๕) การกำจัดของเสีย

ทั้งนี้ ลักษณะ รายละเอียดของการดำเนินมาตรการแต่ละประเภทให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๑๑ บุคคลมีหน้าที่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามนโยบายและมาตรการอันเป็นการส่งเสริมการจัดการของเสียและการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน ให้สอดคล้องกับลำดับความสำคัญตามมาตรา ๑๐

หมวด ๓

หน้าที่ของผู้ครอบครองของเสียและผู้บำบัดหรือกำจัดของเสีย

มาตรา ๑๒ ผู้ครอบครองของเสียมีหน้าที่ต้องเตรียมสภาพของเสียให้เอื้อแก่การนำกลับมาใช้ซ้ำหรือแปรใช้ใหม่หรือใช้ประโยชน์อื่น และให้ความสำคัญกับการใช้ประโยชน์ของเสียมากกว่าการกำจัดของเสีย เว้นแต่กรณีที่มีการกำจัดจะเป็นทางเลือกที่ดีที่สุดเพื่อคุ้มครองสุขภาพของมนุษย์และสิ่งแวดล้อม

ทั้งนี้ ให้คณะกรรมการมีอำนาจในการประกาศลักษณะของของเสียที่จะต้องถูกกำจัดเพื่อคุ้มครองสุขภาพของมนุษย์และสิ่งแวดล้อม

มาตรา ๑๓ ผู้ครอบครองของเสียมีหน้าที่ต้องนำของเสียที่ผ่านการจัดการตามมาตรา ๑๒ กลับมาใช้ซ้ำหรือใช้ประโยชน์อื่น โดยคำนึงความเป็นไปได้ทางเทคโนโลยีและทางเศรษฐศาสตร์

ทั้งนี้ วัตถุหรือบรรจุภัณฑ์ที่ถูกกำหนดให้ต้องนำกลับมาใช้ซ้ำหรือใช้ประโยชน์อื่นให้เป็นไปตามบัญญัติท้ายพระราชบัญญัตินี้

ให้คณะกรรมการมีอำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติมบัญญัติท้ายพระราชบัญญัติและมีอำนาจในการตราพระราชกฤษฎีกาเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแนวทางในการนำของเสียกลับมาใช้ซ้ำหรือใช้ประโยชน์อื่น ให้เหมาะสมกับผู้ครอบครองแต่ละประเภท

มาตรา ๑๔ ผู้ครอบครองของเสียต้องดำเนินการให้ของเสียถูกเก็บรวบรวมและจัดการคัดแยกของเสียตามประเภทและสภาพของของเสียนั้น และดำเนินการจัดการของเสียตามพระราชบัญญัตินี้

ทั้งนี้ แนวทางและหลักเกณฑ์ในการคัดแยกของเสียตามความในวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามที่ คณะกรรมการประกาศกำหนด

มาตรา ๑๕ ผู้ครอบครองของเสียมีหน้าที่ต้องนำของเสียที่ผ่านคัดแยกแล้วไปไว้ในจุดรับคืนของเสีย เพื่อดำเนินการโดยผู้บำบัดหรือผู้กำจัดของเสียต่อไป

ผู้บำบัดหรือผู้กำจัดของเสียมีสิทธิที่จะปฏิเสธที่จะไม่บำบัดหรือกำจัดของเสียที่ผู้ครอบครองของเสีย ไม่ได้คัดแยกตามแนวทางหรือหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนดตามมาตรา ๑๔ วรรคสอง

มาตรา ๑๖ ผู้บำบัดของเสียหรือผู้กำจัดของเสียมีหน้าที่ในการนำของเสียกลับมาใช้ประโยชน์ก่อน เลือกรูปแบบการกำจัด โดยคำนึงความเป็นไปได้ทางเทคโนโลยีและทางเศรษฐศาสตร์

มาตรา ๑๗ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดให้มีการส่งเสริมและเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับการ จัดการขยะอินทรีย์ ณ แหล่งกำเนิดในพื้นที่รับผิดชอบของตน และจัดให้มีวัสดุอุปกรณ์และโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อรองรับการจัดการขยะอินทรีย์ในระดับชุมชนตามที่เห็นสมควร

การจัดให้มีวัสดุอุปกรณ์และโครงสร้างพื้นฐานตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ

มาตรา ๑๘ ผู้บำบัดหรือผู้กำจัดของเสียมีหน้าที่จัดการของเสียให้เป็นไปตามหลักวิชาการอนามัย สิ่งแวดล้อมและวิศวกรรมที่เกี่ยวข้อง

ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการมีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ แนวทาง และวิธีการปฏิบัติในการเก็บขน บำบัดหรือกำจัดของเสียตามวรรคหนึ่ง สำหรับเป็นแนวทางให้เจ้า พนักงานท้องถิ่นนำไปออกข้อกำหนดของท้องถิ่นใช้บังคับในเขตพื้นที่ของตน

มาตรา ๑๙ ให้ผู้บำบัดหรือผู้กำจัดของเสียมีหน้าที่บริหารจัดการของเสียจากครัวเรือนหรือแหล่งกำเนิด อื่น ๆ ในพื้นที่ที่ตนให้บริการ ตามประกาศที่คณะกรรมการออกตามมาตรา ๑๘ วรรคสอง

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นผู้เก็บขน บำบัด และกำจัดของเสียสามารถออกมาตรการที่เหมาะสม ในการเก็บขน บำบัด หรือกำจัดของเสียในพื้นที่รับผิดชอบของตน ตราบเท่าที่ไม่ขัดต่อหรือมีมาตรฐานต่ำกว่า กว่าหน้าที่ หลักเกณฑ์ วิธีการที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้

หมวด ๔

ความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์

มาตรา ๒๐ ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์มีหน้าที่ต้องออกแบบ พัฒนา ผลิต หรือจำหน่ายผลิตภัณฑ์โดยมีความรับผิดชอบที่จะดำเนินการดังกล่าวในลักษณะที่ส่งเสริมให้เกิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ผลิตภัณฑ์จะต้องถูกออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่ก่อของเสียในลักษณะที่ลดการใช้วัตถุดิบและลดการก่อของเสียในขั้นตอนการผลิตหรือการใช้งานเท่าที่เป็นไปได้ การจำหน่ายผลิตภัณฑ์นั้นจะถูกดำเนินการโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะธำรงรักษาวัตถุประสงค์การใช้งานเพื่อยืดอายุการใช้งาน มีการใช้ซ้ำเพื่อมิให้ผลิตภัณฑ์นั้นกลายเป็นของเสีย โดยให้มีความสอดคล้องกับลักษณะของความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ตามมาตรา ๒๑

มาตรา ๒๑ ความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ให้หมายรวมถึง

(๑) การออกแบบ การพัฒนา การผลิต การทำการตลาดผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่มีประสิทธิภาพในเชิงทรัพยากรให้ผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์สามารถถูกใช้ซ้ำได้หลายครั้ง มีความทนทานและสามารถถูกซ่อมแซมได้ในทางเทคนิค มีความเหมาะสมที่จะถูกบำบัดหรือกำจัดได้อย่างปลอดภัย และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมหลังจากถูกใช้งานแล้ว ตลอดจนเป็นผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ให้มีลักษณะที่ลดการเกิดของเสียที่เกิดจากตัวผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์และส่งเสริมให้มีการบริหารจัดการของเสียอันเกิดจากตัวผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์นั้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

(๒) การลดหรือให้ความสำคัญกับการจัดการวัตถุดิบอย่างมีประสิทธิภาพหรือการนำวัตถุดิบอันเป็นของเสียที่ไปใช้ประโยชน์อื่นได้

(๓) การลดการใช้สารอันตราย วัตถุดิบ หรือสารที่อาจก่ออันตรายในผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์

(๔) การรับคืนผลิตภัณฑ์และของเสียที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์หลังจากการใช้งาน

หน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจและหน้าที่ในการกำกับดูแลการผลิตผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์แต่ละประเภท สามารถกำหนดหลักเกณฑ์ ลักษณะ หรือรายละเอียดของความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ トラบเท่าที่ไม่ขัดต่อหรือมีมาตรฐานต่ำกว่าหน้าที่ หลักเกณฑ์ วิธีการที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๒๒ ผู้ผลิตตามมาตรา ๒๐ สามารถจัดทำหลักเกณฑ์และวิธีการเพื่อสร้างความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ซึ่งมีมาตรฐานไม่ต่ำกว่าที่มาตรา ๒๑ บัญญัติและสามารถขอให้คณะกรรมการอนุมัติหลักเกณฑ์วิธีการดังกล่าวได้

มาตรา ๒๓ ให้ผู้ประกอบการจัดให้มีเครื่องหมาย ข้อความหรือฉลากสิ่งแวดล้อม เพื่อใช้เป็นข้อมูลบ่งชี้ในการเลือกซื้อสินค้า ผลิตภัณฑ์หรือบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การคัดแยก และการใช้ประโยชน์ของเสีย รวมทั้งเป็นการให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ผู้บริโภค และผู้ที่จะนำของเสียมาใช้ประโยชน์

ประเภทของเครื่องหมาย ข้อความหรือฉลากสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ แนวทางและวิธีการปฏิบัติในการจัดให้มีเครื่องหมาย ข้อความ หรือฉลากสิ่งแวดล้อมของผู้ประกอบการตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีกำหนดในกฎกระทรวงตามความเห็นชอบของคณะกรรมการ

มาตรา ๒๔ ให้คณะกรรมการออกประกาศกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ที่สามารถนำมาจำหน่ายในตลาดได้ โดยจะต้องเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณสมบัติตามมาตรา ๒๑

คณะกรรมการมีอำนาจในการกำหนดให้ผู้ผลิตและผู้นำเข้าให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์บางประเภท หรือชนิดซึ่งจะก่อให้เกิดภาวะในการกำจัดอย่างมีนัยสำคัญ หรือยากต่อการป้องกันมิให้เกิดของเสีย

มาตรา ๒๕ ให้คณะกรรมการออกประกาศกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับการรับคืนผลิตภัณฑ์ที่ถูกจำหน่าย โดยระบุถึงหน้าที่ในการรับคืนผลิตภัณฑ์ในรูปแบบที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและจุดที่จะมีการรับคืนผลิตภัณฑ์

หมวด ๕

คณะกรรมการ

มาตรา ๒๖ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน” ประกอบด้วย

(๑) นายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ

(๒) รองนายกรัฐมนตรีคนหนึ่งซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นรองประธานกรรมการ

(๓) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข เลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณเป็นกรรมการ

(๔) ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้มีความรู้หรือความเชี่ยวชาญอันจะเป็นประโยชน์แก่การกำหนดนโยบายและการดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียนจำนวนไม่เกินหกคน ในจำนวนนี้จะต้องมีผู้แทนภาคเอกชนไม่น้อยกว่าสองคนและมีตัวแทนจากประชาชนหรือภาคประชาสังคมไม่น้อยกว่าสองคนเป็นกรรมการ

ให้เลขาธิการเป็นกรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการต้องประชุมร่วมกันอย่างน้อยปีละ ๔ ครั้ง

การประชุมและการลงมติของคณะกรรมการให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสามปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้

การพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุอื่นนอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระและการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนตำแหน่งที่ว่างหรือการแต่งตั้งเพิ่มให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง มติของคณะกรรมการมีผลผูกพันกระทรวงและหน่วยงานทุกหน่วยที่เป็นกรรมการอยู่ด้วย

มาตรา ๒๗ คณะกรรมการมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) จัดทำนโยบายและแผนแม่บทซึ่งจะต้องกำหนดถึงมาตรการส่งเสริมให้เกิดตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์ และบรรจุภัณฑ์ที่ถูกผลิตและใช้งานได้ตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ

(๒) จัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับความหมุนเวียนได้ของผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ หรือของเสียเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียน

(๓) ติดตาม เฝ้าระวัง สนับสนุน และเสนอแนะแก่หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินการตามนโยบายและแผนแม่บทการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนรวมถึงการบังคับใช้กฎหมายให้สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

(๔) เสนอสิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับกิจกรรมต่าง ๆ ที่สนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียน และเสนอให้มีมาตรการทางภาษีเพื่อจำกัดการนำเข้าหรือส่งออกสินค้าที่ไม่สอดคล้องกับเศรษฐกิจหมุนเวียน

(๕) ขอความร่วมมือ ประสานงาน ปรีกษาหารือ หรือเสนอแนะมาตรการทางเศรษฐศาสตร์เกี่ยวกับ ภาษีอากรกับกรมสรรพสามิต กรมสรรพากร กรมศุลกากร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ในการจัดการของเสียและเสริมสร้างเศรษฐกิจหมุนเวียน

(๖) ออกระเบียบ ข้อบังคับ และประกาศเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการป้องกัน ลด ปริมาณ และจัดการวัตถุพิษและของเสียตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

(๗) วิเคราะห์และกำหนดเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน

(๘) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อดำเนินการตามที่ คณะกรรมการมอบหมาย โดยให้รวมถึง คณะอนุกรรมการบริหารเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์

(๙) ออกระเบียบว่าด้วยคุณสมบัติ วาระการดำรงตำแหน่ง การประชุมและการลงมติ รวมทั้งการ ปฏิบัติงานของคณะอนุกรรมการ

(๑๐) ติดตามและประเมินผลการดำเนินการตามนโยบายและแผนแม่บทการส่งเสริมเศรษฐกิจ หมุนเวียน ตามที่ออกตามมาตรา ๒๖ (๑) รวมทั้งแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน รวมทั้งพิจารณา ทบทวนหรือปรับปรุงแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการโดยต้องรายงานผลการดำเนินการให้คณะรัฐมนตรีทราบ อย่างน้อย ๑ ครั้งต่อปี

(๑๑) ปฏิบัติการอื่นใดที่เกี่ยวข้องเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามพระราชบัญญัตินี้หรือตามที่ คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

การดำเนินการตามความในวรรคหนึ่ง เมื่อคณะกรรมการได้มีมติอนุมัติหรือให้ความเห็นชอบเรื่องใดแล้ว ให้นำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ หากไม่มีข้อทักท้วงหรือไม่มีความเห็นเป็นอย่างอื่น ให้ถือว่าคณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติหรือเห็นชอบตามมติคณะกรรมการ

ระเบียบ ข้อบังคับ และประกาศเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขตาม (๕) เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

มาตรา ๒๘ ในการจัดทำนโยบายและแผนแม่บทการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนตามมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง (๑) ให้คณะกรรมการจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ผู้มีส่วนได้เสีย หน่วยงานของรัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

นโยบายและแผนแม่บทซึ่งคณะรัฐมนตรีเห็นชอบ เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้ และให้หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิบัติตามนโยบายและแผนแม่บทดังกล่าว

ให้คณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินการตามนโยบายและแผนแม่บทเกี่ยวกับการบริหารจัดการของเสียและส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนและในกรณีที่มีการปรับปรุงนโยบายและแผนแม่บท ให้นำความในวรรคหนึ่งและวรรคสอง มาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๒๙ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ คณะกรรมการอาจมอบหมายให้กรรมการคนหนึ่งหรือหลายคนเป็นผู้รับผิดชอบในกิจการด้านต่าง ๆ ที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการแล้วรายงานต่อคณะกรรมการ หรือดำเนินการตามที่ คณะกรรมการมอบหมาย รวมทั้งมีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาเสนอแนะ หรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่ คณะกรรมการมอบหมายได้ ให้นำความในมาตรา ๒๖ วรรคสาม และวรรคสี่ มาใช้บังคับแก่การประชุมของคณะอนุกรรมการด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๓๐ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ให้คณะกรรมการ กรรมการที่คณะกรรมการมอบหมาย หรือคณะอนุกรรมการที่คณะกรรมการแต่งตั้งมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งเอกสาร หลักฐาน หรือวัตถุใด ๆ มาเพื่อประกอบการพิจารณาได้ตามความจำเป็น

มาตรา ๓๑ ให้ประธานกรรมการ กรรมการ และอนุกรรมการได้รับเบี้ยประชุม ค่าพาหนะ ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าเช่าที่พัก และค่าใช้จ่ายอื่นตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

หมวด ๖

สำนักงาน

มาตรา ๓๒ ให้มีสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนมีฐานะเป็นนิติบุคคลที่เป็นหน่วยงานของรัฐ แต่ไม่เป็นส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณและกฎหมายอื่น แต่ในกรณีที่รัฐจะจัดสรรเงินอุดหนุนทั่วไปหรืองบประมาณอื่นใดให้แก่สำนักงาน ให้สำนักงาน งบประมาณมีหน้าที่จัดสรรเงินงบประมาณให้แก่สำนักงานได้โดยตรง

ให้สำนักงานเป็นหน่วยงานเลขานุการของคณะกรรมการ

กิจการของสำนักงานไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ กฎหมายว่าด้วยประกันสังคม และกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน แต่พนักงานและลูกจ้างของสำนักงานต้องได้รับประโยชน์ทดแทนโดยรวมไม่น้อยกว่าที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยประกันสังคม และกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน

มาตรา ๓๓ ให้สำนักงานมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

- (๑) รับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการ และคณะอนุกรรมการ
- (๒) กลั่นกรองและเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการเพื่อประกอบการพิจารณาดำเนินการที่คณะกรรมการมีหน้าที่และอำนาจในการเห็นชอบตามพระราชบัญญัตินี้
- (๓) ประสานการดำเนินงานกับ หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้
- (๔) รวบรวมและจัดเตรียมข้อมูล ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และริเริ่มกิจกรรมหรือโครงการใด ๆ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานของคณะกรรมการ
- (๕) ให้คำแนะนำและสนับสนุนหน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจหมุนเวียนตามที่ได้รับร้องขอ
- (๖) ติดตาม ประเมินผล และเสนอความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจหมุนเวียนและรายงานต่อคณะกรรมการ
- (๗) จัดทำงบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับเบี้ยประชุม ค่าพาหนะ ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าเช่าที่พัก และค่าใช้จ่ายอย่างอื่นที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการ และคณะอนุกรรมการ
- (๘) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ หรือตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

มาตรา ๓๔ ให้สำนักงานมีเลขาธิการคนหนึ่งซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งมีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินงานของสำนักงานและขึ้นตรงต่อคณะกรรมการ

ให้เลขาธิการเป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานและลูกจ้างของสำนักงาน

มาตรา ๓๕ เลขานุการต้องเป็นผู้มีความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์ที่จะยังประโยชน์แก่กิจการของคณะกรรมการและสำนักงานตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด มีสัญชาติไทย มีอายุไม่เกินหกสิบห้าปี สามารถทำงานให้แก่สำนักงานได้เต็มเวลา และไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

- (๑) เป็นบุคคลล้มละลายหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต
- (๒) เป็นข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด
- (๓) เป็นผู้บริหารหรือกรรมการบริษัทเอกชนหรือเป็นผู้ถือหุ้นเกินร้อยละ ๒๕
- (๔) เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
- (๕) เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น
- (๖) เป็นกรรมการหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นในพรรคการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของพรรคการเมือง
- (๗) เป็นผู้มีส่วนได้เสียตามมาตรา ๔๑
- (๘) เป็นผู้อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งหรือเคยถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งหรือสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง หรือเป็นผู้อยู่ในระหว่างต้องห้ามหรือเคยถูกตัดสิทธิมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ทั้งนี้ ไม่ว่าด้วยเหตุใด
- (๙) เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือหน่วยงานของเอกชน เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือถือว่ากระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ
- (๑๐) เคยเป็นผู้ต้องพ้นจากตำแหน่งกรรมการหรือผู้บริหารบริษัทมหาชนจำกัด เพราะเหตุมีลักษณะที่แสดงถึงการขาดความเหมาะสมที่จะได้รับความไว้วางใจให้บริหารจัดการกิจการที่มีมหาชนเป็นผู้ถือหุ้นตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์
- (๑๑) เคยต้องคำพิพากษาให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ
- (๑๒) เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือกระทำความผิดกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดหรือกฎหมายเกี่ยวกับการพนันในฐานความผิดเป็นเจ้าของหรือเจ้าสำนัก

มาตรา ๓๖ การแต่งตั้งเลขานุการให้ทำเป็นสัญญาจ้างตามแบบที่คณะกรรมการกำหนดโดยประธานกรรมการเป็นผู้ลงนามในสัญญาจ้าง

สัญญาจ้างตามวรรคหนึ่ง อย่างน้อยต้องมีข้อกำหนดเกี่ยวกับการดำรงตำแหน่ง เงื่อนไขการทำงาน การประเมินผลงาน การพ้นจากตำแหน่ง การเลิกจ้าง ค่าจ้าง และประโยชน์ตอบแทนอื่นของเลขานุการ

เลขานุการอยู่ในตำแหน่งตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญาจ้างซึ่งต้องไม่เกินคราวละสี่ปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้

ให้คณะกรรมการเป็นผู้กำหนดอัตราค่าจ้างและประโยชน์ตอบแทนอื่นของเลขานุการ

มาตรา ๓๗ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญาจ้าง เลขานุการพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๓๕
- (๔) ไม่ผ่านการประเมินผลงาน
- (๕) ถูกเลิกจ้างตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญาจ้าง
- (๖) คณะกรรมการมีมติให้เลิกจ้างเพราะมีความประพฤติเสื่อมเสีย

มาตรา ๓๘ เลขานุการมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) รับผิดชอบการบริหารกิจการของสำนักงานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และเป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ รวมทั้งนโยบาย แผน และมาตรการที่คณะกรรมการกำหนด

(๒) บังคับบัญชา บรรจุ แต่งตั้ง ถอดถอน เลื่อน ลด ตัดเงินเดือนหรือค่าจ้าง ลงโทษทางวินัยพนักงาน และลูกจ้างของสำนักงาน ตลอดจนให้พนักงานหรือลูกจ้างของสำนักงานออกจากตำแหน่ง ทั้งนี้ ตามข้อบังคับที่คณะกรรมการกำหนด แต่ถ้าเป็นตำแหน่งรองเลขานุการและผู้ตรวจสอบภายในต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการก่อน

(๓) กำหนดระเบียบและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสำนักงาน พนักงานและลูกจ้าง โดยไม่ขัดหรือแย้งกับระเบียบ ข้อบังคับ หรือมติที่คณะกรรมการกำหนด

(๔) ออกระเบียบเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

(๕) ปฏิบัติการอื่นตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

ในกิจการของสำนักงานที่เกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอก ให้เลขานุการเป็นผู้แทนสำนักงาน เพื่อการนี้ เลขานุการอาจมอบอำนาจให้รองเลขานุการหรือพนักงานกระทำการแทนก็ได้ เลขานุการอาจมอบอำนาจให้บุคคลอื่นกระทำการแทนได้ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

ระเบียบตาม (๔) เมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการและประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

มาตรา ๓๙ ให้มีรองเลขานุการตามจำนวนที่คณะกรรมการกำหนดเพื่อช่วยเลขานุการในการปฏิบัติหน้าที่ตามที่เลขานุการมอบหมาย

คุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม การแต่งตั้ง และการพ้นจากตำแหน่งของรองเลขานุการให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๔๐ ในกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการหรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้คณะกรรมการแต่งตั้งรองเลขาธิการคนหนึ่งเป็นผู้รักษาการแทนเลขาธิการ ในกรณีที่ไม่มีรองเลขาธิการหรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้คณะกรรมการแต่งตั้งพนักงานของสำนักงานคนหนึ่งเป็นผู้รักษาการแทนเลขาธิการ ให้ผู้รักษาการแทนเลขาธิการตามวรรคหนึ่งมีหน้าที่และอำนาจอย่างเดียวกับเลขาธิการ

มาตรา ๔๑ เลขาธิการและรองเลขาธิการต้องไม่เป็นผู้มีส่วนได้เสียในสัญญากับสำนักงานหรือในกิจการที่กระทำหรือจะกระทำให้แก่สำนักงาน ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม

คู่สมรสหรือบุตรซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะของเลขาธิการหรือรองเลขาธิการผู้ใดกระทำการตามวรรคหนึ่งให้ถือว่าเลขาธิการหรือรองเลขาธิการผู้นั้นมีส่วนได้เสียในกิจการของสำนักงาน

ความในวรรคหนึ่งไม่ใช้บังคับแก่กรณีที่เลขาธิการหรือรองเลขาธิการได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการให้เป็นกรรมการในบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดที่สำนักงานเป็นผู้ถือหุ้น

นิติกรรมใดที่ได้ทำขึ้นโดยฝ่าฝืนมาตรานี้ไม่มีผลผูกพันสำนักงาน เว้นแต่คณะกรรมการจะได้ให้สัตยาบัน

หมวด ๗

การเสริมสร้างระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน

มาตรา ๔๒ เพื่อร่วมกันเสริมสร้างระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน บุคคลมีสิทธิและหน้าที่ ดังนี้

(๑) ได้รับทราบถึงข้อมูลและข่าวสารจากหน่วยงานของรัฐในเรื่องเกี่ยวกับการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนรวมถึงฐานข้อมูลเกี่ยวกับความหมุนเวียนได้ของผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ หรือของเสียที่จัดทำขึ้นตามมาตรา ๒๗(๒) เว้นแต่ข้อมูลหรือข่าวสารที่ทางราชการถือว่าเป็นความลับเกี่ยวข้องกับการรักษาความมั่นคงแห่งชาติหรือเป็นความลับเกี่ยวกับสิทธิส่วนบุคคล สิทธิในทางการค้า หรือกิจการของบุคคลใดที่ได้รับคุ้มครองตามกฎหมาย

(๒) จัดตั้งองค์กรระดับชุมชนในรูปแบบของกลุ่ม คณะบุคคล องค์กรเอกชน สมัชชา ภาคี เครือข่าย หรือหมู่คณะอื่น ๆ โดยมีวัตถุประสงค์และดำเนินกิจกรรมการลด คัดแยก และนำของเสียมาใช้ประโยชน์ และการดำเนินกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน

(๓) ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐในด้านความรู้ ความเข้าใจ และแนวทางดำเนินงานในการมีส่วนร่วมกันเศรษฐกิจหมุนเวียน

(๔) ได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานของรัฐให้นำประสบการณ์ และภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านการลด คัดแยก และนำของเสียมาใช้ประโยชน์ ไปใช้ประโยชน์ในการศึกษา ฝึกอบรม และเผยแพร่สู่องค์กรหรือหน่วยงานอื่น

(๕) ได้รับความรู้และการศึกษาในด้านสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจหมุนเวียน และการพัฒนาในโครงการทางด้านการศึกษาหรือการฝึกอบรมในทุกระดับจากหน่วยงานของรัฐ

(๖) ให้ความร่วมมือ ส่งเสริม และสนับสนุนการดำเนินงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้

(๗) ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

มาตรา ๔๓ องค์กรเอกชนที่ได้จดทะเบียนเป็นองค์กรเอกชนด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ และองค์กรชุมชนตามกฎหมายว่าด้วยสภาองค์กรชุมชนได้รับการช่วยเหลือหรือได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐดังต่อไปนี้

(๑) การประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร เพื่อสร้างจิตสำนึกและความตระหนักของสาธารณชนที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

(๒) การสนับสนุนความรู้ และวิชาการด้านการลด คัดแยก และนำของเสียมาใช้ประโยชน์

(๓) การสนับสนุนการวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีด้านการลด คัดแยก และนำของเสียมาใช้ประโยชน์

(๔) การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาชนในการดำเนินกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างสังคมการบริโภคที่ยั่งยืน

มาตรา ๔๔ เพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ผู้ประกอบการและตัวแทนของผู้ประกอบการประเภทต่าง ๆ อาจได้รับการช่วยเหลือหรือได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐดังต่อไปนี้

(๑) การเป็นภาคีกับภาครัฐร่วมรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และองค์ความรู้ด้านการเสริมสร้างสังคมการบริโภคที่ยั่งยืน รวมทั้งเผยแพร่เทคโนโลยีการผลิตที่สะอาดด้านการลด ใช้ซ้ำ แปรใช้ใหม่ คัดแยก และนำของเสียมาใช้ประโยชน์

(๒) การดำเนินโครงการนำร่องด้านการลด ใช้ซ้ำ แปรใช้ใหม่ คัดแยก และนำของเสียมาใช้ประโยชน์

(๓) การสนับสนุนด้านการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการลด ใช้ซ้ำ คัดแยก และนำของเสียมาใช้ประโยชน์

(๔) การรวมกลุ่มธุรกิจเพื่อประโยชน์ในการ ใช้ซ้ำ คัดแยก แปรใช้ใหม่ การนำของเสียมาใช้ประโยชน์ การบำบัดหรือกำจัดของเสีย

(๕) การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมอื่นใดเพื่อเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน

หมวด ๘

มาตรการส่งเสริม

มาตรา ๔๕ บุคคลที่รวมกลุ่มเป็นองค์กรระดับชุมชนตามมาตรา ๔๒ (๒) องค์กรเอกชนและองค์กรชุมชนตามมาตรา ๔๓ และผู้ประกอบการและตัวแทนของผู้ประกอบการประเภทต่าง ๆ ตามมาตรา ๔๔ ที่ดำเนินการเพื่อเสริมสร้างสังคมการบริโภคที่ยั่งยืน มีสิทธิขอรับเงินช่วยเหลือหรือเงินอุดหนุนจากกองทุนสำหรับ

(๑) การดำเนินกิจกรรมโครงการ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและสนับสนุนการลด คัดแยก และนำของเสียมาใช้ประโยชน์

(๒) การศึกษา วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการลด ใช้ซ้ำ คัดแยก และนำของเสียมาใช้ประโยชน์

(๓) การจัดทำโครงการนำร่อง การสาธิต หรือประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการลด ใช้ซ้ำ คัดแยก และนำของเสียมาใช้ประโยชน์ เพื่อเป็นการเผยแพร่องค์ความรู้และเทคโนโลยีสู่ชุมชน ผู้ประกอบการ และภาคส่วนอื่นๆ

(๔) การดำเนินกิจกรรม โครงการหรือการอื่นใดตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร เพื่อเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน

หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการปฏิบัติในการขอรับเงินช่วยเหลือหรืออุดหนุนการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๔๖ เพื่อเป็นการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ประกอบการและตัวแทนของผู้ประกอบการประเภทต่าง ๆ มีสิทธิขอรับการส่งเสริมและช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐ ดังต่อไปนี้

(๑) การขอรับความช่วยเหลือด้านภาษีหรือค่าธรรมเนียมในอัตราพิเศษ สำหรับการลดการใช้วัตถุดิบหรือปริมาณของเสีย คัดแยก และนำของเสียที่เกิดขึ้นในประเทศมาใช้ประโยชน์

(๒) การได้รับเงินช่วยเหลือและอุดหนุนเพื่อการวิจัย พัฒนา ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง ออกแบบ และผลิตผลิตภัณฑ์ที่ลดการใช้วัตถุดิบ หรือปริมาณของเสีย หรือการคัดแยก และใช้ประโยชน์ของเสีย

(๓) การได้รับการสนับสนุนเงินกู้ยืมในอัตราดอกเบี้ยพิเศษ สำหรับการดำเนินกิจการที่เกี่ยวข้องกับการลดการใช้วัตถุดิบหรือปริมาณของเสียคัดแยก และนำของเสียมาใช้ประโยชน์

(๔) การได้รับการส่งเสริมการลงทุน

(๕) การส่งเสริมและสนับสนุนด้านอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการกำหนด

หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการปฏิบัติในการส่งเสริมและสนับสนุนตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง โดยคำนึงถึงความจำเป็นและเหตุผลทางเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี การลงทุน การค้า และการแข่งขันทางการค้าประกอบด้วย

การส่งเสริมและช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐตาม (๑) ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

หมวด ๙

การใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์

มาตรา ๔๗ เพื่อประโยชน์ในการสร้างแรงจูงใจให้ผู้นักของเสียลดการทิ้งของเสียหรือส่งของเสียไปกำจัด และร่วมรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการจัดการของเสียตามหลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการมีหน้าที่และอำนาจในการนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมมาบังคับใช้สำหรับเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเพื่อให้เกิดการลด คัดแยก และนำของเสียมาใช้ประโยชน์ ดังต่อไปนี้

(๑) ภาษีอากรเพื่อลดการใช้ทรัพยากร ส่งเสริมการจัดการของเสียและเศรษฐกิจหมุนเวียน

(๒) ค่าธรรมเนียมวัตถุดิบหรือผลิตภัณฑ์

(๓) ค่าธรรมเนียมการจัดการของเสีย

(๔) การวางประกันความเสี่ยงหรือความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม

(๕) ระบบมัดจำคืนเงิน

(๖) เครื่องมือหรือมาตรการอื่นที่ใช้อุดหนุน สนับสนุน หรือส่งเสริมบุคคลหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการจัดการของเสียและส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน หรือสิทธิพิเศษอื่น ๆ ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด โดยคำแนะนำของคณะกรรมการบริหารเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน

มาตรา ๔๘ ให้มีคณะกรรมการบริหารเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์คณะหนึ่ง จำนวนไม่เกินเจ็ดคน ซึ่งแต่งตั้งโดยคณะกรรมการ ประกอบด้วย ผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม ด้านการเงินการคลัง ด้านการลงทุน และด้านกฎหมายสิ่งแวดล้อม อย่างน้อยด้านละหนึ่งคน โดยมาจากภาควิชาการ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมหรือภาครัฐก็ได้

คุณสมบัติ วาระการดำรงตำแหน่ง การประชุมและการลงมติ รวมทั้งการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตามมาตรานี้ ให้เป็นไปตามระเบียบที่กำหนดโดยคณะกรรมการ

มาตรา ๔๙ ให้คณะกรรมการบริหารเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนตามมาตรา ๔๘ มีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดนโยบายและแผนงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อส่งเสริมการจัดการของเสียและเศรษฐกิจหมุนเวียน

(๒) เสนอแนะนโยบายและให้ความเห็นแก่คณะกรรมการเพื่อประกาศกำหนดเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อส่งเสริมการจัดการของเสียและเศรษฐกิจหมุนเวียน

(๓) พิจารณากำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข วิธีการ ประเภท ชนิด ลักษณะสินค้าหรือบริการ ที่ต้องส่งเงินบำรุงกองทุน รวมถึงอัตราเงินบำรุงกองทุนที่ต้องนำส่งตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำเสนอคณะกรรมการประกาศกำหนดตามแต่กรณี

(๔) พิจารณากำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข วิธีการ รายละเอียดการปฏิบัติเกี่ยวกับเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์แต่ละประเภท

(๕) นำเสนอ ประชุมหารือร่วม หรือจัดทำบันทึกความเข้าใจกับคณะกรรมการกองทุน เพื่ออนุมัติการใช้จ่ายเงินสำหรับเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุน

(๖) ขอความร่วมมือ ประสานงาน ปรีกษาหารือ หรือเสนอแนะเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เกี่ยวกับภาษีอากรเพื่อส่งเสริมการจัดการของเสียและเศรษฐกิจหมุนเวียน หรือค่าธรรมเนียมการจัดการวัสดุพิษหรือผลิตภัณฑ์หรือการจัดการของเสีย กับกรมสรรพสามิต กรมสรรพากร กรมศุลกากร คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อการใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ในการจัดการของเสียและส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(๗) ติดตาม ดูแล ประสานงาน สนับสนุน เร่งรัดการดำเนินการและประเมินผลเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อส่งเสริมการจัดการของเสียและเศรษฐกิจหมุนเวียน

(๘) กระทำการอื่นใดที่คณะกรรมการมอบหมาย หรือตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕๐ ให้คณะกรรมการ โดยคำแนะนำของคณะอนุกรรมการบริหารเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนติดต่อ ประสานงาน ปรีกษาหารือ ขอความร่วมมือ หรือเสนอแนะกระทรวง กรม ส่วนราชการ หรือหน่วยงานราชการที่ทำหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีอากรเพื่อส่งเสริมการจัดการของเสีย และเศรษฐกิจหมุนเวียนทุกประเภท ร่วมกันกำหนดแนวทางในการใช้มาตรการทางภาษีอากรในการเพิ่ม หรือลด หรือยกเว้นภาษีอากรเพื่อส่งเสริม

ภาษีอากรตามวรรคหนึ่ง ได้แก่ ภาษีอากรทุกประเภทที่เรียกเก็บเพิ่มขึ้น ลดลง หรือยกเว้นให้แก่บุคคล คณะบุคคล สถานประกอบการ กิจกรรมหรือกิจกรรมใด ๆ ตามกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น เพื่อวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมการจัดการของเสียและเศรษฐกิจหมุนเวียน

มาตรการทางภาษีที่ถูกกำหนดขึ้นตามวรรคหนึ่ง ให้คณะอนุกรรมการบริหารเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนมีอำนาจเสนอต่อคณะกรรมการพิจารณา ปรับปรุง หรือแก้ไขกฎกระทรวง พระราชกฤษฎีกา หรือพระราชกำหนดที่เกี่ยวกับมาตรการทางภาษีอากร ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการบรรลุ วัตถุประสงค์ในการบริหารเครื่องมือและมาตรการทางเศรษฐศาสตร์เพื่อส่งเสริมการจัดการของเสียและเศรษฐกิจหมุนเวียน

มาตรา ๕๑ ผู้ประกอบการมีหน้าที่เสียค่าธรรมเนียมสำหรับใช้วัสดุพิษและออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ไม่สอดคล้องกับเศรษฐกิจหมุนเวียน รวมถึงการผลิตสินค้าที่มีอายุการใช้งานไม่คงทน

หลักเกณฑ์ เงื่อนไข วิธีการ และอัตราค่าธรรมเนียมสำหรับการเก็บค่าธรรมเนียมวัสดุพิษและผลิตภัณฑ์ตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวงตามคำแนะนำของคณะกรรมการ

มาตรา ๕๒ ผู้ประกอบการหรือผู้ครอบครองมีหน้าที่เสียค่าธรรมเนียมสำหรับการจัดการของเสียเพิ่มที่ในกรณีที่ไม่ได้มีเก็บรวบรวมและคัดแยกของเสียตามกฎหมายนี้ โดยอัตราค่าธรรมเนียมให้สามารถคิดตามน้ำหนักของของเสียที่จัดเก็บได้

หลักเกณฑ์ เงื่อนไข วิธีการ และอัตราค่าธรรมเนียมสำหรับการเก็บค่าธรรมเนียมการจัดการของเสียตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวงตามคำแนะนำของคณะกรรมการ

มาตรา ๕๓ ให้คณะกรรมการโดยคำแนะนำของคณะกรรมการบริหารเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนมีอำนาจกำหนดให้ผู้ประกอบการวางการประกันสำหรับความเสี่ยงหรือความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม อันเนื่องมาจากการบำบัดหรือกำจัดของเสีย

ประเภทผู้ประกอบการที่ต้องวางประกันและหลักเกณฑ์ เงื่อนไข วิธีการ และจำนวนประกันตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามกฎกระทรวงตามคำแนะนำของคณะกรรมการ

มาตรา ๕๔ ให้ผู้ประกอบการวางมัดจำสำหรับการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในบรรจุภัณฑ์ที่ต้องการให้เกิดการเก็บรวบรวมมากขึ้นเพื่อลดการตกค้างในสิ่งแวดล้อมให้กับองค์กรกลางเพื่อพัฒนาระบบการรับคืนบรรจุภัณฑ์ และให้ผู้บริโภคจ่ายเงินมัดจำบรรจุภัณฑ์ ณ ตอนที่ซื้อผลิตภัณฑ์และสามารถนำบรรจุภัณฑ์ที่ใช้แล้วไปส่งคืนยังผู้จัดจำหน่ายหรือผู้รับคืนเฉพาะและได้รับเงินมัดจำกลับคืน

ประเภทผู้ประกอบการที่ต้องวางมัดจำและหลักเกณฑ์ เงื่อนไข วิธีการ และจำนวนมัดจำตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามกฎกระทรวงตามคำแนะนำของคณะกรรมการ

มาตรา ๕๕ ให้คณะกรรมการโดยคำแนะนำของคณะกรรมการบริหารเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนมีอำนาจประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการเกี่ยวกับเครื่องมือหรือมาตรการอื่นที่ใช้อุดหนุน สนับสนุน หรือส่งเสริมบุคคลหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการจัดการของเสียและส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน หรือสิทธิพิเศษอื่น ๆ

มาตรา ๕๖ การใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ตามมาตรา ๔๗ สามารถนำไปใช้ได้ ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) เมื่อปรากฏว่ามีการผลิต หรือการบริโภค หรือมีผลิตภัณฑ์หรือบริการใด ๆ อาจก่อให้เกิดผลเสียหายต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม การเสื่อมโทรมลงของทรัพยากรธรรมชาติ หรืออาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน

(๒) ในเขตอนุรักษ์ พื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม และเขตควบคุมมลพิษตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ หรือพื้นที่ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นของปริมาณของเสียซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม

(ก) เมื่อหน่วยงานของรัฐมีคำขอใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ เพื่อการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

(ข) กรณีอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการกำหนด

หลักเกณฑ์ เงื่อนไข แนวทาง และวิธีการปฏิบัติในการนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ตามวรรคหนึ่งมาบังคับใช้ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงความเหมาะสม ความเป็นไปได้ทางเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี การลงทุน การค้าและการแข่งขันทางการค้าประกอบด้วย

มาตรา ๕๗ การใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ตามมาตรา ๕๗ หากมีเงินรายได้ให้นำส่งเข้ากองทุน

หมวด ๑๐

การตรวจสอบและควบคุม

มาตรา ๕๘ เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นและพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) เข้าไปในอาคาร หรือสถานที่ที่มีกิจกรรมการผลิต การจำหน่าย การก่อสร้าง การรื้อถอนทำลาย การซ่อมแซม การรวบรวมและคัดแยก การแปรรูปใช้ใหม่ การบำบัดหรือกำจัดของเสีย ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก หรือในระหว่างเวลาทำการ หรือเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อตรวจสอบการดำเนินงานให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

(๒) ออกคำสั่งเป็นหนังสือให้บุคคลใดแก้ไข หรือปรับปรุงการดำเนินงานให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

(๓) ออกคำสั่งเป็นหนังสือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตาม (๑) มาเพื่อประกอบการพิจารณา

ในกรณีที่มีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งตาม (๒) ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจออกคำสั่งปรับได้ไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นห้าพันบาทจนกว่าจะปฏิบัติตามคำสั่ง

เงินค่าปรับให้นำส่งเป็นรายได้ของกองทุน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๕๙ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ เจ้าพนักงานท้องถิ่นและพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง

บัตรประจำตัวของพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามแบบที่กำหนดในประกาศกระทรวง

มาตรา ๖๐ ผู้ที่ได้รับคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๕๘ (๒) มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งนั้นต่อคณะกรรมการ ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือพนักงานเจ้าหน้าที่

ให้คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ตามวรรคหนึ่งภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์

หมวด ๑๑

บทกำหนดโทษ

มาตรา ๖๑ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม หน้าที่ที่กำหนดในมาตรา ๒๐ มาตรา ๒๑ มาตรา ๒๓ ต้องระวางโทษปรับเป็นพินัยไม่เกินสามแสนบาท และปรับรายวันไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทจนกว่าจะปฏิบัติให้ถูกต้อง

มาตรา ๖๒ ผู้ใดไม่มาให้ถ้อยคำหรือไม่ส่งเอกสารหรือวัตถุใดๆ ตามที่กรรมการที่คณะกรรมการมอบหมาย หรือคณะอนุกรรมการที่คณะกรรมการแต่งตั้งมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือเรียกบุคคลตามมาตรา ๓๐ หรือเจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๕๘ (๒) โดยไม่มีเหตุอันสมควร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖๓ พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจลงโทษปรับเป็นพินัยตามมาตรา ๖๑

ในการพิจารณาออกคำสั่งลงโทษปรับเป็นพินัย ให้พนักงานเจ้าหน้าที่คำนึงถึงความร้ายแรงแห่งพฤติกรรมที่กระทำผิด และหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย

ในกรณีที่ผู้ถูกลงโทษปรับเป็นพินัยไม่ยอมชำระค่าปรับเป็นพินัยตามกฎหมายว่าด้วยการปรับเป็นพินัย และในกรณีที่ไม่มีพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการบังคับตามคำสั่ง หรือมีแต่ไม่สามารถดำเนินการบังคับโทษปรับเป็นพินัยได้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจฟ้องคดีต่อศาลเพื่อบังคับชำระค่าปรับเป็นพินัยได้

มาตรา ๖๔ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดซึ่งต้องรับโทษตามพระราชบัญญัตินี้เป็นนิติบุคคล กรรมการหรือผู้จัดการของนิติบุคคลนั้น หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดนั้น

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

นายกรัฐมนตรี

บัญชีวัสดุหรือผลิตภัณฑ์ที่ถูกกำหนดให้ต้องนำมาใช้ซ้ำ แปรใช้ใหม่หรือใช้ประโยชน์อื่น

ลำดับ	ประเภทวัสดุ	รายละเอียด
๑	ยานยนต์ (รวมยางรถ แบทเตอรี)	
๒	เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์	
๓	บรรจุภัณฑ์และผลิตภัณฑ์แบบใช้ครั้งเดียว	
๔	แผงวงจรแสงอาทิตย์	
๕	เครื่องมือประมง	
๖		